

Digitized by the Internet Archive
in 2007 with funding from
Microsoft Corporation

<https://archive.org/details/harmonyofsynopti00burtuoft>

A HARMONY OF
THE SYNOPTIC GOSPELS
IN GREEK

THE UNIVERSITY OF CHICAGO PRESS
CHICAGO, ILLINOIS

THE BAKER & TAYLOR COMPANY
NEW YORK

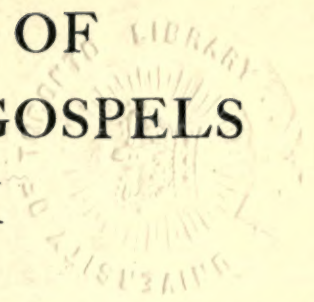
THE CAMBRIDGE UNIVERSITY PRESS
LONDON

THE MARUZEN-KABUSHIKI-KAISHA
TOKYO, OSAKA, KYOTO, FUKUOKA, SENDAI

THE MISSION BOOK COMPANY
SHANGHAI

Bib. Lit.
B.

A HARMONY OF THE SYNOPTIC GOSPELS IN GREEK

By
ERNEST DE WITT BURTON
and
EDGAR JOHNSON GOODSPEED

167402.
28/11/21

THE UNIVERSITY OF CHICAGO PRESS
CHICAGO, ILLINOIS

COPYRIGHT 1920 BY
THE UNIVERSITY OF CHICAGO

All Rights Reserved

Published December 1920

Composed and Printed By
The University of Chicago Press
Chicago, Illinois, U.S.A.

PREFACE

For more than a century, since the name "Synoptic Gospels" was first applied to our first three Gospels, because of their observed similarity in content and structure, the task of ascertaining the mutual relations of these three books and their sources has engaged the attention of New Testament scholars. The list of those who have contributed to the solution of the problem is a long one including, among others, Griesbach, Eichhorn, Schleiermacher, Gieseler, Wilke, Baur, Hilgenfeld, Weisse, Holtzmann, Holsten, Bleek, Weiss, Meyer, Wendt, Wellhausen, Jülicher, Wernle, Spitta, and Harnack in Germany, and among English writers, Owen, Marsh, Westcott, Bruce, Woods, Badham, Abbott, Salmon, Wright, Hawkins, Stanton, Sanday, and Streeter. One result of the labors of these men is that the question is no longer one which concerns the technical scholar only but demands the consideration of all who aspire to any measure of independence in their judgment of the value of the Gospels. Value is not indeed determined by origin, but the two matters are so intimately related that one cannot determine the former without an intelligent judgment on the latter. For the reaching of such a judgment an indispensable instrument is an arrangement of the Gospels in parallelism which makes possible an accurate comparison of their text, sentence by sentence, phrase by phrase, word by word.

Convinced by experience that none of the works prepared and published for this purpose fully met the necessities of the case, we began some years ago the preparation of a work which should more perfectly serve the needs of the student. The main lines for such a work were laid down in an essay published in 1904.¹ Having in mind the widening interest in the subject on the part of students who do not read Greek, and discovering that the main facts can be exhibited even in the English text, we recently published with Charles Scribner's Sons of

¹ See Burton, *Some Principles of Literary Criticism and Their Application to the Synoptic Problem*, Chicago, 1904; cf. also Burton, "Some Phases of the Synoptic Problem" in *Journal of Biblical Literature*, Vol. XXXI, Part II, 1912.

PREFACE

New York, *A Harmony of the Synoptic Gospels for Historical and Critical Study*. Except for its use of the Greek text in place of the English, the present work is in method and execution substantially identical with that.

As the purpose of this book is not harmonization or the discovery from the narratives of a historical order of events, but the exhibit of the facts respecting the parallelism of the Gospels as they stand, we have in general retained each of the three Gospels in its own order. The only exceptions to this statement are that the material of Matt. chaps. 8–11, in which Matthew has followed an order of his own, we have arranged in the order of the other evangelists, and that Luke 8:19–21, which though closely parallel to Mark 3:13–35 is placed by Luke after the Parables by the Sea instead of before them as in Mark, we have placed in Mark's position.

We have found the intricate documentary relationships of the Synoptic Gospels greatly clarified by making a sharp distinction between (1) parallel sections, and (2) parallel material in non-parallel sections.¹ Parallel sections are sections which by position and content or by content only are shown to be as sections basally identical—narratives of the same event, or discourses dealing with the same subject in closely parallel language. They may differ greatly in extent by reason of one evangelist's including material which another omits. Parallel passages in non-parallel sections are passages which, though standing in sections not basally identical, closely resemble each other in thought or language. This *Harmony* places in parallelism not only the whole of the two or more parallel sections but also all parallel material in non-parallel sections. The latter is printed in smaller type and sometimes for practical convenience at the bottom of the page.

The book is therefore not constructed in the interest of any theory. Yet by our study of the facts, which has extended now through many years, we have come to hold certain definite opinions with regard to the relations of the Synoptic Gospels to one another and their literary sources, and we judge it not unprofitable to state briefly the theory which the facts seem to us to demand—a theory which we are more and more convinced furnishes the clue to the complicated problem.

¹ Burton, *Principles of Literary Criticism*, pp. 54 f.

PREFACE

1. Our Second Gospel, or a document in large part identical with it, was employed as a source by both our First and Third Gospels.

2. Matthew and Luke also possessed in common a document containing substantially the non-Markan material now found in Luke 3:1—9:50, viz., Luke 3:7-18, 23-38; 4:2-30; 5:1-11; 6:20—8:3. For convenience, it may be called G.

3. Matthew and Luke possessed a third document consisting substantially of the non-Markan material now found in Luke 9:51—19:28, viz., Luke 9:51—18:14 and 19:1-28, from which Matthew drew about one-half; or this portion of Luke is itself composite, consisting of two documents, one of which Matthew possessed, but both of which were in the hands of Luke, probably already combined into one. The portion which was used by Luke only, and perhaps not in the hands of Matthew, may be called P_l; the remainder P_m; or the whole document P.

4. Matthew also possessed a document not in the hands of Luke. It included about one hundred and fifty verses of sayings of Jesus, now scattered through chapters 5-25 of Matthew.

5. Besides these major sources, there were, undoubtedly, several other sources of Matthew and Luke, oral or written, each having his own; thus, e.g., Luke had his infancy narrative and a special narrative of the passion and resurrection story; Matthew had his infancy story and a source or sources of rather late origin and pertaining to the public ministry and to the passion history.

The text of the Gospels employed in this book is that of Westcott and Hort, the critical excellence of which is now, thirty-nine years after its publication, more firmly established than ever, and is nowhere more significant than in the comparison of the Gospels. The use of this text with its marginal readings has made it possible for us to limit our additions to the latter for the most part to those variant readings which illustrate the effect of harmonistic corruption bearing directly on the synoptic problem.

Permission of the publishers, MacMillan and Company, Ltd., London, to make use of this text is herewith gratefully acknowledged.

To President Judson and the University of Chicago we desire to express our deep appreciation of their co-operation in the publication of this volume. Without the subsidy which the University, on the recommendation of the

PREFACE

President, granted with no expectation of reimbursement, our work must still have remained in manuscript. Our hearty thanks are due to Miss Fridelle Newberger, Mrs. Mabel C. Lee, Mr. William H. Herdman, Mrs. Elizabeth Mader, and Mrs. Jessie Dunten Johnson, who with an interest, skill, and cheerfulness unequaled in our experience, have co-operated with us to make the book typographically correct.

ERNEST DEWITT BURTON
EDGAR JOHNSON GOODSPEED

UNIVERSITY OF CHICAGO
August 1, 1920

ANALYTICAL OUTLINE OF THE SYNOPTIC GOSPELS

PART I INFANCY AND YOUTH OF JESUS

SECTION TITLES	PARALLEL SECTIONS			PARALLEL MATERIAL IN NON-PARALLEL SECTIONS			P.
	Matt	Mark	Luke	Matt	Mark	Luke	
1. Luke's Preface			1:1-4				1
2. The Genealogy (Mt)	1:1-17					3:23-34	1
3. The Birth of John Promised			1:5-25				4
4. The Annunciation to Mary			1:26-38	1:18b, 20c, 21a			4
5. The Annunciation to Joseph	1:18-25					1:27; 2: 5b, 4; 1: 31, 35; 2: 7a, 21b	5
6. Mary's Visit to Elizabeth			1:39-56				6
7. The Birth of John the Baptist			1:57-80				7
8. The Birth of Jesus			2:1-7	1:20b; 2:1; 1:18b, 25a			8
9. The Angels and the Shepherds			2:8-20				8
10. The Circumcision			2:21	1:25b			9
11. The Presentation in the Temple			2:22-39	2:23a			9
12. The Wisemen from the East	2:1-12					2:4	10
13. The Flight into Egypt	2:13-23					2:39b	11
14. Childhood at Nazareth			2:40				11
15. Visit to Jerusalem			2:41-50				11
16. Eighteen Years at Nazareth			2:51, 52				12

PART II INTRODUCTION TO PUBLIC WORK

SECTION TITLES	PARALLEL SECTIONS			PARALLEL MATERIAL IN NON-PARALLEL SECTIONS			P.
	Matt	Mark	Luke	Matt	Mark	Luke	
17. MThe inistry of the Baptist	3:1-12	1:1-8	3:1-20	4:17b; 11: 10b; 12; 34; 23; 33; 7:19; 14:3, 4	1:15b; 6: 17, 18	7:27b; 3: 21	13

ANALYTICAL OUTLINE

SECTION TITLES	PARALLEL SECTIONS			PARALLEL MATERIAL IN NON-PARALLEL SECTIONS			P.
	Matt	Mark	Luke	Matt	Mark	Luke	
18. The Baptism of Jesus, and the Genealogy (Lk)	3:13-17	1:9-11	3:21-38	3:6; 17:5; 1:1-16	1:5; 9:7	9:35	17
19. The Temptation	4:1-11	1:12, 13	4:1-13				20

PART III

THE GALILEAN MINISTRY

SECTION TITLES	PARALLEL SECTIONS			PARALLEL MATERIAL IN NON-PARALLEL SECTIONS			P.
	Matt	Mark	Luke	Matt	Mark	Luke	
CHAPTER I. THE BEGINNINGS OF JESUS' WORK IN GALILEE, §§ 20-23							
20. The Departure into Galilee	4:12-17	1:14, 15	4:14, 15	3:2; 4:24, 23a; 9: 35a	1:21, 28, 39a; 6:6b	4:31, 44	23
21. The Rejection at Nazareth (Lk)			4:16-30	13:53-58	6:1-6a		24
22. The Call of the Four (Mt-Mk)	4:18-22	1:16-20				5:1-11	27
23. The Response to Jesus' Work	4:23-25			9:35	1:39; 6: 6b; 1:28, 32, 34a; 3:7b, 8	4:44, 14a, 15, 37, 14b, 40; 6: 17b	29
CHAPTER II. TEACHING AND GATHERING DISCIPLES, §§ 24-27							
24. A Day in Capernaum	8:14-17	1:21-34	4:31-41	4:13; 7: 28b, 29; 4:24a; 12:16	3:11, 12	4:14b	30
25. A Preaching Tour in Galilee		1:35-39	4:42-44	4:23; 9:35	6:6b	5:16; 4: 15a	33
26. The Call of the Four (Lk)			5:1-11	4:18-22	1:16-20		34
27. The Healing of a Leper	8:1-4	1:40-45	5:12-16				36

ANALYTICAL OUTLINE

SECTION TITLES	PARALLEL SECTIONS			PARALLEL MATERIAL IN NON-PARALLEL SECTIONS			P.
	Matt	Mark	Luke	Matt	Mark	Luke	
CHAPTER III. THE GROWING HOSTILITY OF THE PHARISEES, §§ 28-32							
28. The Healing of a Paralytic	9:1-8	2:1-12	5:17-26		5:21; 3:22		37
29. The Call of Levi	9:9-13	2:13-17	5:27-32				40
30. The Question about Fasting	9:14-17	2:18-22	5:33-39				41
31. Plucking Grain on a Sabbath	12:1-8	2:23-28	6:1-5				42
32. The Withered Hand	12:9-14	3:1-6	6:6-11			14:5; 12:24; 14:3, 4a	44
CHAPTER IV. THE ORGANIZATION OF JESUS' FOLLOWERS, §§ 33, 34							
33. The Fame of Jesus	12:15-21	3:7-12		4:25	1:34b	6:17-19; 4:41	46
34. The Choosing of the Twelve		3:13-19a	6:12-19	5:1a; 10:2-4; 12:15; 4:25	1:35; 3:7-10		48
CHAPTER V. THE SERMON ON THE MOUNT, §§ 35-44							
35. The Character and Duties of Disciples	5:1-16		6:20-26		3:13; 9:50b; 4:21b	6:12, 13, 17; 14:34b, 35a; 11:33; 8:16	49
36. The Righteousness of the Kingdom and the Law	5:17-20					16:7	52
37. The Righteousness of the Kingdom and the Teaching of the Synagogue	5:21-48		6:27-36	18:9, 8; 19:7, 9; 7:12a	9:47, 43; 10:4, 11, 12; 12:31	12:58, 59; 16:18	52
38. The Righteousness of the Kingdom and the Ostentation of the Jews	6:1-18			6:32; 26:41; 18:35	14:36, 38; 11:25	12:30; 11:2-4; 22:40	57
39. Trusting and Serving God Alone	6:19-34					12:33, 34; 11:34, 35; 16:13; 12:22-31	60
40. On Judging	7:1-6		6:37-42	15:14b; 10:24, 25a	4:24b		63
41. On Asking of God	7:7-11			21:22	11:24	11:9-13	64

ANALYTICAL OUTLINE

SECTION TITLES	PARALLEL SECTIONS			PARALLEL MATERIAL IN NON-PARALLEL SECTIONS			P.
	Matt	Mark	Luke	Matt	Mark	Luke	
42. The Golden Rule	7:12			22:40		6:31	65
43. On Doing Righteousness	7:13-27		6:43-49	12:33; 3:10b; 12:35, 34b		13:24; 3:9b; 13:26, 27	65
44. The Wonder of the Multitude	7:28, 29				1:22	7:1a	68
CHAPTER VI. GALILEAN EVENTS NOT NARRATED BY MARK, §§ 45-49							
45. The Centurion's Servant	8:5-13		7:1-10	7:28a; 13:42, 50; 22:13b; 24:51; 25:30		13:29, 28b, a	68
46. The Raising of the Widow's Son			7:11-17				71
47. The Message from John the Baptist	11:2-30		7:18-35	21:31b, 32; 13:9, 43b; 10:15; 28:18b	1:2; 9:13; 4:9b, 23	16:16; 8:8b; 14:35b; 10:13-15, 12, 21, 22	72
48. The Anointing of Jesus (Lk)			7:36-50	26:6, 7	14:3		77
49. A Preaching Tour, Women Accompanying			8:1-3				79
CHAPTER VII. OPPOSITION AND SUSPICION, §§ 50, 51							
50. On Casting out Demons by Beelzebub (Mt-Mk)	12:22-45	3:19b-30		9:32-34; 7:16-20; 3:10b, 7b; 23:33; 16:4a	8:22f; 9:40; 8:12	11:14-23; 9:50b; 12:10; 6:43-45; 3:9b, 7b; 11:29-32, 24-26	79
51. The Kindred of Jesus	12:46-50	3:31-35	8:19-21				86
CHAPTER VIII. PARABLES BY THE SEA, §§ 52-65							
52. The Soils	13:1-9	4:1-9	8:4-8	Cf § 47	C § 47	Cf § 47	87
53. The Reason for the Parables	13:10-17	4:10-12	8:9, 10		4:25	8:18b, 12b; 10:23, 24	89

ANALYTICAL OUTLINE

SECTION TITLES	PARALLEL SECTIONS			PARALLEL MATERIAL IN NON-PARALLEL SECTIONS			P.
	Matt	Mark	Luke	Matt	Mark	Luke	
54. The Explanation of the Parable of the Soils	13:18-23	4:13-20	8:11-15		4:12b		90
55. On the Use of Parables		4:21-25	8:16-18	5:15; 10:26b. Cf § 47. 7:2b; 13:12; 25:29	Cf § 47	11:33; 12:2. Cf § 47. 6:38b; 19:26	92
56. The Tares	13:24-30						93
57. The Seed Growing of Itself		4:26-29					94
58. The Mustard Seed	13:31, 32	4:30-32				13:18, 19	94
59. The Leaven	13:33					13:20, 21	95
60. Jesus' Custom of Speaking in Parables	13:34, 35	4:33, 34					95
61. The Explanation of the Parable of the Tares	13:36-43			Cf §§ 45, 47	Cf § 47	Cf § 45. 13:28. Cf § 47	95
62. The Hidden Treasure	13:44						97
63. The Pearl of Great Price	13:45, 46						97
64. The Drag Net	13:47-50			Cf § 45. 13:43		Cf § 45. 13:28	97
65. The Understanding and Use of Parables	13:51-53						98
CHAPTER IX. DEEDS OF POWER ABOUT THE SEA OF GALILEE, AND RETURN TO NAZARETH, §§ 66-69							
66. The Stilling of the Tempest	8:18-27	4:35-41	8:22-25			9:57-60	98
67. The Gerasene Demonic	8:28-34	5:1-20	8:26-39				100
68. The Raising of Jairus' Daughter, and Other Acts of Healing	9:18-34	5:21-43	8:40-56	9:1. Cf §§ 141, 50	Cf § 141. 8:22-26. Cf § 50	Cf § 141. 11:14, 15	104
69. The Rejection at Nazareth (Mt-Mk)	13:54-58	6:1-6g				4:16-24	109
CHAPTER X. DISCOURSE TO THE TWELVE ON PREACHING THE GOSPEL, §§ 70-76							
70. The Sending Forth of the Apostles	9:35-10:4	6:6b, 7	9:1	4:23; 14:14	6:34; 1:39; 3:16-19a	10:2; 4:44; 6:14-16	111
71. Instructions for the Journey	10:5-15	6:8-11	9:2-5	10:1; 4:17; 10:16, 18; 11:24	6:7, 12; 1:15; 6:13	9:1; 10:3-12	113
72. Persecution Predicted	10:16-23			11:24; 24:9, 13	13:9; 6:11b; 13:11-13	10:3; 21:12-19; 12:11, 12	116

ANALYTICAL OUTLINE

SECTION TITLES	PARALLEL SECTIONS			PARALLEL MATERIAL IN NON-PARALLEL SECTIONS			P.
	Matt	Mark	Luke	Matt	Mark	Luke	
73. Courage and Faith	10:24-33				3:22; 4:22; 8:38	6:40; 8:17; 12:2-9; 21:18; 9:26	118
74. On Taking up One's Cross	10:34-39			16:24b, 25	13:12; 8:34b, 35	12:51-53; 14:26, 27; 9:23b, 24; 17:33	120
75. On Rewards	10:40-42			18:5	9:37, 41	10:16; 9:48b	121
76. The Departure of Jesus and the Disciples	11:1	6:12, 13	9:6	10:7, 8; 7:28; 13:53; 19:1; 26:1			122
CHAPTER XI. THE CLIMAX OF THE GALILEAN WORK, §§ 77-80							
77. The Death of John the Baptist	14:1-12	6:14-29	9:7-9			3:19, 20	123
78. The Feeding of the Five Thousand	14:13-23a	6:30-46	9:10-17	15:32-39; 9:36	8:1-10		125
79. The Walking on the Sea	14:23b-36	6:47-56			15:39		129
80. Eating with Unwashed Hands	15:1-20	7:1-23				6:39	131
CHAPTER XII. THE SYROPHOENICIAN JOURNEY, §§ 81, 82							
81. The Syrophenician Woman	15:21-28	7:24-30		10:6	10:47b		134
82. The Return to the Sea of Galilee	15:29-31	7:31-37					136
CHAPTER XIII. RETURN TO THE SEA OF GALILEE, §§ 83-85							
83. The Feeding of the Four Thousand	15:32-39	8:1-10		14:13-23a	6:30-46	9:10-17	137
84. Demanding a Sign from Heaven	16:1-12	8:11-21		12:39b		12:54-56; 11:29b; 12:1b	139
85. The Blind Man of Bethsaida		8:22-26					141

ANALYTICAL OUTLINE

SECTION TITLES	PARALLEL SECTIONS			PARALLEL MATERIAL IN NON-PARALLEL SECTIONS			P.
	Matt	Mark	Luke	Matt	Mark	Luke	
CHAPTER XIV. JOURNEY TO CAESAREA PHILIPPI, §§ 86-91							
86. Peter's Confession	16:13-20	8:27-30	9:18-21	18:18			142
87. Jesus Foretells His Death	16:21-28	8:31-9:1	9:22-27	17:22, 23; 20:18; 10:38, 39, 33	9:31; 10: 33, 34	17:25; 9: 44; 18: 31-33; 14:27; 17:33; 12:9	143
88. The Transfiguration	17:1-13	9:2-13	9:28-36	3:17	1:11	3:22	146
89. The Epileptic Boy	17:14-20	9:14-29	9:37-43 ^a	21:21	11:22, 23	17:6	149
90. Jesus Again Foretells His Death	17:22, 23	9:30-32	9:43 ^b -45	16:21; 20: 18	8:31; 10: 33, 34	9:22; 17: 25; 18: 31-33	152
91. The Temple Tax	17:24-27				9:33 ^a		152
CHAPTER XV. DISCOURSE ON HUMILITY, §§ 92-98							
92. Who Is Greatest?	18:1-5	9:33-37	9:46-48	17:24 ^a ; 23:11; 20:26, 27; 10:40	10:43, 44, 15	22:26; 18: 17; 10:16	153
93. The Man Casting out Demons		9:38-41	9:49, 50	12:30 ^a ; 10:42		11:23 ^a	154
94. On Offences	18:6-10	9:42-50		5:30, 29, 13 ^b		17:15, 2; 14:34	155
95. The Ninety and Nine	18:12-14					15:4-7	157
96. Concerning Reconciliation	18:15-17					17:3	158
97. Binding and Loosing	18:18-20			16:19 ^b			159
98. On Forgiveness	18:21-35			6:15	11:25	17:4	159

PART IV FROM GALILEE TO JERUSALEM

SECTION TITLES	PARALLEL SECTIONS			PARALLEL MATERIAL IN NON-PARALLEL SECTIONS			P.
	Matt	Mark	Luke	Matt	Mark	Luke	
CHAPTER I. SENDING MESSENGERS BEFORE HIS FACE, §§ 99-103							
99. The Departure from Galilee	19:1, 2	10:1	9:51-56				162
100. Answers to Three Disciples			9:57-62	8:19-22			163

ANALYTICAL OUTLINE

SECTION TITLES	PARALLEL SECTIONS			PARALLEL MATERIAL IN NON-PARALLEL SECTIONS			P.
	Matt	Mark	Luke	Matt	Mark	Luke	
101. Mission of the Seventy			10:1-16	10:1; 9:37, 38; 10:7-16a, 18; 11:21-24; 10:40; 18:5	6:7-11; 9:37	9:2-5, 48b	164
102. The Return of the Seventy			10:17-24	11:25-27; 28:18b; 13:16, 17	16:18		168
103. The Good Samaritan			10:25-37	22:35a, 37-40	12:29-31		169
CHAPTER II. SINGLENESS OF PURPOSE AND BELIEVING PRAYER, §§ 104, 105							
104. Visit to Martha and Mary			10:38-42				171
105. Concerning Prayer			11:1-13	6:9-13; 7:7-11	14:36, 38		172
CHAPTER III. REPROOF OF THE PHARISEES AND LAWYERS, §§ 106-110							
106. On Casting out Demons by Beelzebub (Lk)			11:14-28	9:32-34; 12:22-24, 38, 25-30, 43-45, 50	3:22-27; 9:40; 3:30, 35	9:50	174
107. The Sign of Jonah			11:29-32	12:39-42; 16:4a	8:12b		177
108. The Inner Light			11:33-36	5:15; 6:22, 23	4:21b	8:16	178
109. The Rebuke of the Pharisees			11:37-44	23:23-27, 6, 7a	12:38b, 39	20:46	179
110. The Rebuke of the Scribes			11:45-54	23:4, 29-31, 34-36, 14			181
CHAPTER IV. CONCERNING TRUSTFULNESS, FIDELITY, AND WATCHFULNESS, §§ 111-116							
111. Concerning Fearing and Trusting God			12:1-12	16:6, 11b; 10:26b-33; 12:31, 32; 10:10, 20	8:15; 4:22; 8:38; 3:28, 29; 13:11	8:17; 21:18; 9:26; 21:14, 15	183

ANALYTICAL OUTLINE

SECTION TITLES	PARALLEL SECTIONS			PARALLEL MATERIAL IN NON-PARALLEL SECTIONS			P.
	Matt	Mark	Luke	Matt	Mark	Luke	
112. The Rich Fool			12:13-21				186
113. Concerning God's Care			12:22-34	6:25-33, 8, 19-21			186
114. Concerning Watchfulness			12:35-40	25:3 ff; 24: 43, 44			188
115. The Faithful Steward			12:41-48	24:45-51			189
116. Concerning Fire and Division			12:49-53	10:34-36	10:38b, 39b		190
CHAPTER V. WARNINGS TO THE JEWISH NATION, §§ 117, 118							
117. Interpreting the Times			12:54-59	16:2, 3; 5: 25, 26			191
118. The Galileans Slain by Pilate			13:1-9				192
CHAPTER VI. TEACHINGS BY THE WAY, §§ 119-124							
119. The Woman Healed on a Sabbath			13:10-17			14:5	193
120. The Parables of the Mustard Seed and the Leaven			13:18-21	13:31-33	4:30-32		193
121. The Question Whether Few are Saved			13:22-30	7:13, 14; 25:11b, 12; 7:22, 23; 8:11, 12. Cf § 45. 19: 30; 20:16	10:31		194
122. Reply to the Warning against Herod			13:31-35	23:37-39			196
123. Discourse at the Table of a Chief Pharisee			14:1-24	12:10b, 11; 23: 12; 22: 1-10	3:4	6:9; 13: 15; 18: 14b	197
124. Discourse on Counting the Cost			14:25-35	10:37, 38; 16:24b; 5:13b. Cf § 47	8:34b; 9: 50a. Cf § 47	9:23b. Cf § 47	200
CHAPTER VII. PARABLES OF GRACE, §§ 125-127							
125. The Lost Sheep			15:1-7	18:12-14			202
126. The Lost Coin			15:8-10				203
127. The Lost Son			15:11-32				203

ANALYTICAL OUTLINE

SECTION TITLES	PARALLEL SECTIONS			PARALLEL MATERIAL IN NON-PARALLEL SECTIONS			P.
	Matt	Mark	Luke	Matt	Mark	Luke	
CHAPTER VIII. WARNINGS AGAINST UNFAITHFULNESS, UNMERCIFULNESS, AND AVARICE, §§ 128-131							
128. The Unjust Steward			16:1-13	6:24			204
129. Concerning the Law and the Kingdom			16:14-18	11:13, 12; 5:18, 32; 19:9	10:11, 12		205
130. The Rich Man and Lazarus			16:19-31				206
131. Concerning Forgiveness and Faith			17:1-10	18:7, 6, 15, 21, 22; 21: 21; 17: 20b	9:42; 11: 22, 23		207
CHAPTER IX. CONCERNING THANKFULNESS, WATCHFULNESS, AND HUMILITY, §§ 132-134							
132. The Ten Lepers			17:11-19				209
133. The Coming of the Kingdom			17:20- 18:8	24:23, 26, 27; 16: 21; 17: 22, 23; 20:18; 24:37- 39, 17, 18; 10: 39; 16: 25; 24: 40, 41, 28	13:21; 8: 31; 9:31; 10:33, 33; 21: 34; 13: 15, 16; 8:35	9:22, 44; 18:31- 33; 21: 21; 9:24	209
134. The Pharisee and the Publican			18:9-14	23:12		14:11	213
CHAPTER X. TEACHINGS BEYOND JORDAN, §§ 135-141							
135. Concerning Divorce	19:3-12	10:2-12		5:32		16:18	214
136. Blessing Little Children	19:13-15	10:13-16	18:15-17	18:3			217
137. The Rich Young Man	19:16-30	10:17-31	18:18-30	22:39; 20: 16	12:31	10:27; 22: 30b; 13: 30	217
138. The Vineyard and the Husbandmen	20:1-16			19:30	10:31	13:30	221
139. The Prediction of the Crucifixion	20:17-19	10:32-34	18:31-34	16:21; 17: 22, 23	8:31; 9:31	9:22, 44; 17:25	222
140. The Ambition of James and John	20:20-28	10:35-45		23:11	9:35b	12:50a; 22:25- 27; 9:48b	223
141. Bartimæus Healed	20:29-34	10:46-52	18:35-43	9:27-31; 15:22			225

ANALYTICAL OUTLINE

SECTION TITLES	PARALLEL SECTIONS			PARALLEL MATERIAL IN NON-PARALLEL SECTIONS			P.
	Matt	Mark	Luke	Matt	Mark	Luke	
	CHAPTER XI. THE APPROACH TO JERUSALEM, §§ 142, 143						
142. Zacchæus the Publican			19:1-10				228
143. Parable of the Minæ			19:11-28	25:14, 19-29; 13:12	13:34; 4:25; 10:32	8:18b	228

PART V

LAST DAYS IN JERUSALEM

SECTION TITLES	PARALLEL SECTIONS			PARALLEL MATERIAL IN NON-PARALLEL SECTIONS			P.
	Matt	Mark	Luke	Matt	Mark	Luke	
	CHAPTER I. THE AUTHORITY OF JESUS ASSERTED AND DENIED IN JERUSALEM, §§ 144-148						
144. The Triumphal Entry	21:1-11	11:1-11	19:29-44	24:2b; 21:17	13:2	21:6b, 37	232
145. The Cursing of the Fig Tree		11:12-14		21:18, 19	11:20		235
146. The Cleansing of the Temple	21:12-17	11:15-19	19:45-48	22:33	11:11b	21:37	235
147. The Lesson of the Withered Fig Tree	21:18-22	11:20-25		17:20; 6:14, 15; 7:7; 18:19, 35	11:12-14	17:6; 11:9	237
148. Jesus' Authority Challenged	21:23-27	11:27-33	20:1-8		12:35; 14:49	21:37	239
CHAPTER II. PARABLES OF WARNING TO THE JEWISH LEADERS, §§ 149-151							
149. The Two Sons	21:28-32						240
150. The Unfaithful Husbandmen	21:33-46	12:1-12	20:9-19				240
151. The Marriage Feast	22:1-14			8:12; § 45		14:16 ff. 13:28	243
CHAPTER III. DEBATE WITH THE JEWISH RULERS, §§ 152-155							
152. Paying Tribute to Caesar	22:15-22	12:13-17	20:20-26				245
153. The Question about the Resurrection	22:23-33	12:18-27	20:27-38		11:18b		246

ANALYTICAL OUTLINE

SECTION TITLES	PARALLEL SECTIONS			PARALLEL MATERIAL IN NON-PARALLEL SECTIONS			P.
	Matt	Mark	Luke	Matt	Mark	Luke	
154. The Question about the Great Commandment	22:34-40	12:28-34	20:39, 40	5:43; 19:19b; 7:12b; 22:46		10:27	248
155. Jesus' Question about the Son of David	22:41-46	12:35-37	20:41-44		12:34b	20:40	250
CHAPTER IV. DENUNCIATION OF THE SCRIBES AND PHARISEES, §§ 156-159							
156. Ostentation	23:1-12	12:38-40	20:45-47	20:26, 27	9:35b; 10:43, 44	11:46, 43; 9:48b; 22:26; 14:11; 18:14b	251
157. Various Sins	23:14-36			5:34; 23:6; 3:7b; 12:34	12:38	11:52, 39-44; 20:46; 11:47, 48; 3:7b; 11:49-51	253
158. Lament over Jerusalem	23:37-39					13:34, 35	257
159. The Widow's Mite		12:41-44	21:1-4				258
CHAPTER V. DISCOURSE ON THE LAST THINGS, §§ 160-169							
160. Prediction of the Destruction of the Temple	24:1, 2	13:1, 2	21:5, 6			19:44	258
161. The Great Tribulation	24:3-14	13:3-13	21:7-19	10:17-22, 30	13:22	12:11, 12, 7a	259
162. The Abomination of Desolation	24:15-28	13:14-23	21:20-24			17:31, 23, 24, 37b	262
163. Concerning the Coming of the Son of Man	24:29-31	13:24-27	21:25-28				265
164. The Hour that No One Knoweth	24:32-44	13:28-37	21:29-33	25:14, 13		17:26, 27, 34, 35; 19:12; 13:12; 39, 40	266
165. Concerning Faithfulness	24:45-51		21:34-36	8:12. Cf. §45		12:42-46; 13:28a	268
166. Parable of the Ten Virgins	25:1-13			24:42	13:33, 35a	12:35, 36; 13:25b	269

ANALYTICAL OUTLINE

SECTION TITLES	PARALLEL SECTIONS			PARALLEL MATERIAL IN NON-PARALLEL SECTIONS			P.
	Matt	Mark	Luke	Matt	Mark	Luke	
167. Parable of the Talents	25:14-30			13:12; 8:12. Cf § 45	13:34; 4:25	19:12-27; 8:18b; 13:28	271
168. Concerning the Judgment of the Son of Man	25:31-46						274
169. Jesus Lodges on the Mount of Olives			21:37, 38	21:23, 17	12:35; 14:49:11 11, 19		275
CHAPTER VI. JESUS' LAST INTERVIEWS WITH HIS DISCIPLES, §§ 170-173							
170. Conspiracy of the Chief Priests	26:1-5	14:1, 2	22:1, 2	7:28; 11:1; 13:53; 19:1			275
171. The Anointing of Jesus (Mt-Mk)	26:6-13	14:3-9				7:36-38	276
172. Plot of Judas and the Rulers	26:14-16	14:10, 11	22:3-6				277
173. The Last Supper	26:17-35	14:12-31	22:7-38	18:1; 20:25-28; 23:11; 19:28	9:34; 10:42-45; 9:35b	9:46, 48c	278
CHAPTER VII. THE SUFFERING AND DEATH OF JESUS, §§ 174-180							
174. The Agony in Gethsemane	26:36-46	14:32-42	22:39-46	6:13a		11:4b	284
175. The Betrayal and Arrest	26:47-56	14:43-52	22:47-53	8:17			287
176. Trial before the Jewish Authorities	26:57-75	14:53-72	22:54-71				289
177. The Trial before Pilate	27:1-31	15:1-20	23:1-25				293
178. The Crucifixion of Jesus	27:32-56	15:21-41	23:26-49				299
179. The Burial of Jesus	27:57-61	15:42-47	23:50-56		16:1		304
180. The Watch at the Sepulchre	27:62-66						306

ANALYTICAL OUTLINE

PART VI
 APPEARANCES IN JERUSALEM AND GALILEE

SECTION TITLES	PARALLEL SECTIONS			PARALLEL MATERIAL IN NON-PARALLEL SECTIONS			P.
	Matt	Mark	Luke	Matt	Mark	Luke	
181. The Resurrection Morning	28:1-10	16:1-8, 9-11	24:1-12			23:56a	307
182. The Report of the Watch	28:11-15						310
183. The Walk to Emmaus		16:12, 13	24:13-35				310
184. The Appearance to the Eleven in Jerusalem, and the Commission of the Disciples (Lk)		16:14	24:36-49				313
185. The Appearance to the Eleven in Galilee, and the Commission of the Disciples (Mt)	28:16-20	16:15-18		11:27a		10:22a, 19	314
186. The Ascension		16:19, 20	24:50-53				315

TABLE FOR FINDING ANY PASSAGE

[The page figure indicates the page on which the passage referred to begins. This Table does not refer to passages from non-parallel sections printed in parallelism for the purpose of comparison.]

		SECTION	PAGE			SECTION	PAGE
Matt	1: 1-17	2	1	Matt	12: 1- 8	31	42
	18-25	5	5		9-14	32	44
Matt	2: 1-12	12	10		15-21	33	46
	13-23	13	11		22-45	50	79
Matt	3: 1-12	17	13		46-50	51	86
	13-17	18	17	Matt	13: 1- 9	52	87
Matt	4: 1-11	19	20		10-17	53	89
	12-17	20	23		18-23	54	90
	18-22	22	27		24-30	56	93
	23-25	23	29		31, 32	58	94
Matt	5: 1-16	35	49		33	59	95
	17-20	36	52		34, 35	60	95
	21-48	37	52		36-43	61	95
Matt	6: 1-18	38	57		44	62	97
	19-34	39	60		45, 46	63	97
Matt	7: 1- 6	40	63		47-50	64	97
	7-11	41	64		51-53	65	98
	12	42	65		54-58	69	109
	13-27	43	65	Matt	14: 1-12	77	123
	28, 29	44	68		13-23 ^a	78	125
Matt	8: 1- 4	27	36		23 ^b -36	79	129
	5-13	45	68	Matt	15: 1-20	80	131
	14-17	24	30		21-28	81	134
	18-27	66	98		29-31	82	136
	28-34	67	100		32-39	83	137
Matt	9: 1- 8	28	37	Matt	16: 1-12	84	139
	9-13	29	40		13-20	86	142
	14-17	30	41		21-28	87	143
	18-34	68	104	Matt	17: 1-13	88	146
Matt	9: 35-10: 4	70	111		14-20	89	149
Matt	10: 5-15	71	113		22, 23	90	152
	16-23	72	116		24-27	91	152
	24-33	73	118	Matt	18: 1- 5	92	153
	34-39	74	120		6-10	94	155
	40-42	75	121		12-14	95	157
Matt	11: 1	76	122		15-17	96	158
	2-30	47	72		18-20	97	159

TABLE FOR FINDING ANY PASSAGE

	SECTION	PAGE		SECTION	PAGE
Matt 18:21-35.....	98	159	Mark 1:12, 13.....	19	20
Matt 19: 1, 2.....	99	162	14, 15.....	20	23
3-12.....	135	214	16-20.....	22	27
13-15.....	136	217	21-34.....	24	30
16-30.....	137	217	35-39.....	25	33
Matt 20: 1-16.....	138	221	40-45.....	27	36
17-19.....	139	222	Mark 2: 1-12.....	28	37
20-28.....	140	223	13-17.....	29	40
29-34.....	141	225	18-22.....	30	41
Matt 21: 1-11.....	144	232	23-28.....	31	42
12-17.....	146	235	Mark 3: 1- 6.....	32	44
18-22.....	147	237	7-12.....	33	46
23-27.....	148	239	13-19a.....	34	48
28-32.....	149	240	19b-30.....	50	79
33-46.....	150	240	31-35.....	51	86
Matt 22: 1-14.....	151	243	Mark 4: 1- 9.....	52	87
15-22.....	152	245	10-12.....	53	89
23-33.....	153	246	13-20.....	54	90
34-40.....	154	248	21-25.....	55	92
41-46.....	155	250	26-29.....	57	94
Matt 23: 1-12.....	156	251	30-32.....	58	94
14-36.....	157	253	33, 34.....	60	95
37-39.....	158	257	35-41.....	66	98
Matt 24: 1, 2.....	160	258	Mark 5: 1-20.....	67	100
3-14.....	161	259	21-43.....	68	104
15-28.....	162	262	Mark 6: 1-6a.....	69	109
29-31.....	163	265	6b, 7.....	70	111
32-44.....	164	266	8-11.....	71	113
45-51.....	165	268	12, 13.....	76	122
Matt 25: 1-13.....	166	269	14-29.....	77	123
14-30.....	167	271	30-46.....	78	125
31-46.....	168	274	47-56.....	79	129
Matt 26: 1- 5.....	170	275	Mark 7: 1-23.....	80	131
6-13.....	171	276	24-30.....	81	134
14-16.....	172	277	31-37.....	82	136
17-35.....	173	278	Mark 8: 1-10.....	83	137
36-46.....	174	284	11-21.....	84	139
47-56.....	175	287	22-26.....	85	141
57-75.....	176	289	27-30.....	86	142
Matt 27: 1-31.....	177	293	Mark 8:31-9:1.....	87	143
32-56.....	178	299	Mark 9: 2-13.....	88	146
57-61.....	179	304	14-29.....	89	149
62-66.....	180	306	30-32.....	90	152
Matt 28: 1-10.....	181	307	33-37.....	92	153
11-15.....	182	310	38-41.....	93	154
16-20.....	185	314	42-50.....	94	155
Mark 1: 1- 8.....	17	13	Mark 10: 1.....	99	162
9-11.....	18	17	2-12.....	135	214

TABLE FOR FINDING ANY PASSAGE

		SECTION	PAGE			SECTION	PAGE
Mark	10:13-16.....	136.	217	Luke	2:41-50.....	15	11
	17-31.....	137	217		51, 52.....	16	12
	32-34.....	139	222	Luke	3: 1-20.....	17	13
	35-45.....	140	223		21-38.....	18	17
	46-52.....	141	225	Luke	4: 1-13.....	19	20
Mark	11: 1-11.....	144	232		14, 15.....	20	23
	12-14.....	145	235		16-30.....	21	24
	15-19.....	146	235		31-41.....	24	30
	20-25.....	147	237		42-44.....	25	33
	27-33.....	148	239	Luke	5: 1-11.....	26	34
Mark	12: 1-12.....	150	240		12-16.....	27	36
	13-17.....	152	245		17-26.....	28	37
	18-27.....	153	246		27-32.....	29	40
	28-34.....	154	248		33-39.....	30	41
	35-37.....	155	250	Luke	6: 1- 5.....	31	42
	38-40.....	156	251		6-11.....	32	44
	41-44.....	159	258		12-19.....	34	48
Mark	13: 1, 2.....	160	258		20-26.....	35	49
	3-13.....	161	259		27-36.....	37	52
	14-23.....	162	262		37-42.....	40	63
	24-27.....	163	265		43-49.....	43	65
	28-37.....	164	266	Luke	7: 1-10.....	45	68
Mark	14: 1, 2.....	170	275		11-17.....	46	71
	3- 9.....	171	276		18-35.....	47	72
	10, 11.....	172	277		36-50.....	48	77
	12-31.....	173	278	Luke	8: 1- 3.....	49	79
	32-42.....	174	284		4- 8.....	52	87
	43-52.....	175	287		9, 10.....	53	89
	53-72.....	176	289		11-15.....	54	90
Mark	15: 1-20.....	177	293		16-18.....	55	92
	21-41.....	178	299		19-21.....	51	86
	42-47.....	179	304		22-25.....	66	98
Mark	16: 1-8[[9-11]].....	181	307		26-39.....	67	100
	[[16:12, 13]].....	183	310	Luke	40-56.....	68	104
	[[14]].....	184	313		9: 1.....	70	111
	[[15-18]].....	185	314		2- 5.....	71	113
	[[19, 20]].....	186	315		6.....	76	122
Luke	1: 1- 4.....	1	1		7- 9.....	77	123
	5-25.....	3	4		10-17.....	78	125
	26-38.....	4	4		18-21.....	86	142
	39-56.....	6	6		22-27.....	87	143
	57-80.....	7	7		28-36.....	88	146
Luke	2: 1- 7.....	8	8		37-43a.....	89	149
	8-20.....	9	8		43b-45.....	90	152
	21.....	10	9		46-48.....	92	153
	22-39.....	11	9		49, 50.....	93	154
	40.....	14	11		51-56.....	99	162
					57-62.....	100	163

TABLE FOR FINDING ANY PASSAGE

	SECTION	PAGE		SECTION	PAGE		
Luke 10:	1-16	101	164	Luke 18:	18-30	137	217
	17-24	102	168		31-34	139	222
	25-37	103	169		35-43	141	225
	38-42	104	171	Luke 19:	1-10	142	228
Luke 11:	1-13	105	172		11-28	143	228
	14-28	106	174		29-44	144	232
	29-32	107	177		45-48	146	235
	33-36	108	178	Luke 20:	1-8	148	239
	37-44	109	179		9-19	150	240
	45-54	110	181		20-26	152	245
Luke 12:	1-12	111	183		27-38	153	246
	13-21	112	186		39,40	154	248
	22-34	113	186		41-44	155	250
	35-40	114	188		45-47	156	251
	41-48	115	189	Luke 21:	1-4	159	258
	49-53	116	190		5, 6	160	258
	54-59	117	191		7-19	161	259
Luke 13:	1-9	118	192		20-24	162	262
	10-17	119	193		25-28	163	265
	18-21	120	193		29-33	164	266
	22-30	121	194		34-36	165	269
	31-35	122	196		37,38	169	275
Luke 14:	1-24	123	197	Luke 22:	1, 2	170	275
	25-35	124	200		3-6	172	277
Luke 15:	1-7	125	202		7-38	173	278
	8-10	126	203		39-46	174	284
	11-32	127	203		47-53	175	287
Luke 16:	1-13	128	204		54-71	176	289
	14-18	129	205	Luke 23:	1-25	177	293
	19-31	130	206		26-49	178	299
Luke 17:	1-10	131	207		50-56	179	304
	11-19	132	209	Luke 24:	1-12	181	307
Luke 17:	20-18:8	133	209		13-35	183	310
Luke 18:	9-14	134	213		36-49	184	313
	15-17	136	217		50-53	186	315

TEXTUAL SYMBOLS AND ABBREVIATIONS

SYMBOLS AND ABBREVIATIONS USED IN THE APPARATUS OF READINGS

TOGETHER WITH THE MANUSCRIPT SYMBOLS OF VON SODEN

- Ⲙ Cod. Sinaiticus, fourth century. Petrograd. Sod. δ 2.
A Cod. Alexandrinus, fifth century. London. Sod. δ 4.
B Cod. Vaticanus, fourth century. Rome. Sod. δ 1.
C Cod. Ephraemi Rescriptus, fifth century. Paris. Sod. δ 3.
D Cod. Bezae, sixth century. Cambridge. Sod. δ 5.
E Cod. Basiliensis, eighth century. Basle. Sod. ε 55.
F Cod. Boreeli, ninth century. Utrecht. Sod. ε 86.
G Cod. Wolfii A, ninth century. London, Cambridge. Sod. ε 87.
H Cod. Wolfii B, ninth century. Hamburg, Cambridge. Sod. ε 88.
I Sixth century. Petrograd. Sod. ε 16.
K Cod. Cyprius, ninth century. Paris. Sod. ε 71.
L Cod. Regius, eighth century. Paris. Sod. ε 56.
M Cod. Campianus, ninth century. Paris. Sod. ε 72.
N Cod. Purpureus Petropolitanus, sixth century. Petrograd, Patmos, Rome,
London, Vienna. Sod. ε 19.
P Cod. Guelpherbytanus A, sixth century. Wolfenbüttel. Sod. ε 33.
Q Cod. Guelpherbytanus B, fifth century. Wolfenbüttel. Sod. ε 4.
R Cod. Nitriensis, sixth century. London. Sod. ε 22.
S Cod. Vaticanus 354, tenth century. Rome. Sod. ε 1027.
T Cod. Borgianus, fifth century. Rome. Sod. ε 5.
U Cod. Nalianus, tenth century. Venice. Sod. ε 90.
V Cod. Mosquensis, ninth century. Moscow. Sod. ε 75.
W Freer Gospels, fourth or fifth century. Detroit.
X Cod. Monacensis, tenth century. Munich. Sod A³.
Z Cod. Dublinensis, sixth century. Dublin. Sod. ε 26.
F Cod. Tischendorfianus IV, ninth century. Oxford, Petrograd. Sod. ε 70.
Δ Cod. Sangallensis, ninth or tenth century. St. Gall. Sod. ε 76.

TEXTUAL SYMBOLS AND ABBREVIATIONS

- Θ Koridethi Gospels, seventh, eighth, or ninth century. Tiflis.
Ξ Cod. Zacynthius, eighth century. London. Sod. A¹.
Π Cod. Petropolitanus, ninth century. Petrograd. Sod. ε 73.
Σ Cod. Rossanensis, sixth century. Rossano. Sod. ε 18.
Ψ Eighth or ninth century. Athos. Sod. δ 6.
070 Fifth century. Oxford. Sod. ε 6.
099 Seventh or eighth century. Paris. Sod. ε 47.
0112 Seventh century. Sinai. Sod. ε 46.

MINUSCULE OR CURSIVE CODICES

- 1 Twelfth century. Basle. Sod. δ 254.
13 Thirteenth century. Paris. Sod. ε 368.
22 Twelfth century. Paris. Sod. ε 288.
28 Eleventh century. Paris. Sod. ε 168.
33 (Eichhorn's "Queen of the Cursives"), ninth or tenth century. Paris.
Sod. δ 48.
63 Tenth or eleventh century. Dublin. Sod. A¹¹⁸.
64 Twelfth or thirteenth century. Marquess of Bute. Sod. ε 1287.
69 Fifteenth century. Leicester. Sod. δ 505.
79 Fifteenth century. Leyden. Sod. ε 529.
124 Twelfth century. Vienna. Sod. ε 1211.
131 Fourteenth or fifteenth century. Rome. Sod. δ 467.
142 Eleventh century. Rome. Sod. δ 151.
157 Twelfth century. Rome. Sod. ε 207.
248 Thirteenth century. Moscow. Sod. ε 395.
271 Eleventh (?) century. Paris. Sod. ε 169.
274 Tenth century. Paris. Sod. ε 1024.
346 Twelfth century. Milan. Sod. ε 226.
min Minuscule or cursive codices.
Fer The Ferrar group, of south Italian origin, including Codd. 13, 69, 124, 230,
346, 543, 788, 826, 828, 983, 1689, 1709.

VERSIONS

- arm Armenian version, fifth (?) century.
eth Ethiopic version, fifth to seventh centuries.
cop Bohairic (Coptic) version, sixth and seventh centuries.
go Gothic version, fourth century.

NOTATIONS IN THE WESTCOTT AND HORT TEXT

har	Harklensian Syriac version, seventh century.
it	Old (Itala) Latin version, second and third centuries.
pesh	Vulgate (Peshitta) Syriac version, fifth century.
sah	Sahidic (Coptic) version, third and fourth centuries.
syr cur	Old Syriac version, third century, Cod. Curetonianus (fifth century).
syr sin	Old Syriac version, third century, Cod. Sinaiticus (fourth or fifth century).
vg	Vulgate Latin version, fourth century.
verss	versions.

FATHERS

Eus	Eusebius of Caesarea, third and fourth centuries.
Hier	Hieronymus (Jerome), fourth and fifth centuries.
Or	Origen, third century.

THE NOTATION IN THE WESTCOTT AND HORT TEXT

[Condensed from Westcott and Hort, *The New Testament in Greek*, pp. 581-83]

ALTERNATIVE READINGS

Wherever it has been found impossible to decide that one of two or more various readings is certainly right, alternative readings are given: and no alternative reading is given which does not appear to have a reasonable probability of being the true reading. The primary place in the text itself is assigned to those readings which on the whole are the more probable, or in cases of equal probability the better attested (see p. 563 and Introduction § 377). The other alternative readings occupy a secondary place, with a notation which varies according as they differ from the primary readings by Omission, by Addition, or by Substitution.

A secondary reading consisting in the Omission of words retained in the primary reading is marked by simple brackets [] in the text. Thus in Matt 7:24 τοὺς λόγους τοῦτους is the primary reading, τοὺς λόγους without τοῦτους the secondary reading.

A secondary reading consisting in the Addition of words omitted in the primary reading is printed at the foot of the page without any accompanying marks, the place of insertion being indicated by the mark τ in the text. Thus in Matt 23:38 ὁ οἶκος ὑμῶν without ἔρημος is the primary reading, ὁ οἶκος ὑμῶν ἔρημος the secondary reading.

A secondary reading consisting in the Substitution of other words for the words of the primary reading is printed at the foot of the page without any accompanying mark, the words of the primary reading being included within the marks ' ' in the text. Thus in Matt 16:20 ἐπετίμησεν is the primary reading, διεστειλάτο the secondary reading.

Where there are two or more secondary readings, they are separated by *v.* at the foot of the page, unless they differ from each other merely by the omission or addition of words; in which case they are distinguished from each other by brackets at the foot of the page, enclosing part or the whole of the longer reading.

SUSPECTED READINGS

Wherever it has appeared to the editors, or to either of them, that the text probably contains some primitive error, that is, has not been quite rightly preserved in any existing document, or at least in any existing document of sufficient authority, the marks † † are placed at the foot of the page, the extreme limits of the words suspected to contain an error of transcription being indicated by the marks ' ' in the text. In a few cases a reading apparently right, and also attested largely though not by the best documents, being probably a successful ancient conjecture, is printed in the text, the better attested reading being placed at the foot with "MSS" added, and a note inserted in the Appendix.

NOTEWORTHY REJECTED READINGS PRINTED WITHIN DOUBLE BRACKETS

A few very early interpolations in the Gospels, omitted by "Western" documents also (Luke 22:19 f.; 24:3, 6, 12, 36, 40, 51, 52), or by "Western" and "Syrian" documents also (Matt. 27:49), are inserted within double brackets [] in the body of the text.

A few interpolations in the Gospels, probably "Western" in origin, containing important matter apparently derived from extraneous sources, are inserted within double brackets [] in the body of the text (Matt. 16:2 f.; Luke 22:43 f.; 23:34), or separately (Mark 16:9-20) where the same notation is used for the alternative Shorter Conclusion of the Gospel of John 7:53-8:11).

CORRIGENDA

- P. 10, first margin, for Cf Lk 2:8 (§ 4) read Cf Lk 2:4 (§ 8)
 P. 275, § 169, column 1, for Matt 21:22 read Matt 21:23

PART I
INFANCY AND YOUTH OF JESUS

1. LUKE'S PREFACE

LUKE 1:1-4

ΕΠΕΙΔΗ ΠΕΡ ΠΟΛΛΟΙ ἐπεχείρησαν ἀνατάξασθαι διήγησιν περὶ τῶν πεπληροφορημένων ἐν ἡμῖν πραγμάτων, 2 καθὼς παρέδωσαν ἡμῖν οἱ ἀπ' ἀρχῆς αὐτόπται καὶ ὑπῆρέται γενόμενοι τοῦ λόγου, 3 ἔδοξε κάμοι παρηκολουθηκότι ἄνωθεν πᾶσιν ἀκριβῶς καθέξῃς σοι γράψαι, κράτιστε Θεόφιλε, 4 ἵνα ἐπιγνῶς περὶ ὧν κατηχήθης λόγων τὴν ἀσφάλειαν.

2. THE GENEALOGY (MATT)

MATT 1:1-17

BIBΛOΣ γενέσεως Ἰησοῦ Χριστοῦ υἱοῦ Δαυεὶδ υἱοῦ Ἀβραάμ.

2 Ἀβραάμ ἐγέννησεν τὸν Ἰσαάκ,

Ἰσαάκ δὲ ἐγέννησεν τὸν Ἰακώβ,

Ἰακώβ δὲ ἐγέννησεν τὸν Ἰούδαν καὶ τοὺς ἀδελφοὺς αὐτοῦ,

3 Ἰούδας δὲ ἐγέννησεν τὸν Φαρές καὶ τὸν Ζαρά ἐκ τῆς Θάμαρ,

Φαρές δὲ ἐγέννησεν τὸν Ἑσρώμ,

Ἑσρώμ δὲ ἐγέννησεν τὸν Ἀράμ,

4 Ἀράμ δὲ ἐγέννησεν τὸν Ἀμιναδάβ,

Ἀμιναδάβ δὲ ἐγέννησεν τὸν Ναασσών,

Ναασσών δὲ ἐγέννησεν τὸν Σαλμών,

5 Σαλμών δὲ ἐγέννησεν τὸν Βοὲς ἐκ τῆς Ῥαχάβ,

[From LUKE 3:23-34]

34 Ἀβραάμ

Ἰσαάκ

Ἰακώβ

33 Ἰούδας

Φαρές

Ἑσρώμ

Ἀρνεὶ

Ἰδμεὶν

32 Ναασσών

Σαλά

ΜΑΤΤ 1
 Βοὸς δὲ ἐγέννησεν τὸν Ἰωβῆδ
 ἐκ τῆς Ῥούθ,
 Ἰωβῆδ δὲ ἐγέννησεν τὸν Ἰεσ-
 σαί,
 6 Ἰεσσαί δὲ ἐγέννησεν τὸν
 Δαυεὶδ τὸν βασιλέα.
 Δαυεὶδ δὲ ἐγέννησεν τὸν
 Σολομῶνα ἐκ τῆς τοῦ Οὐρίου,
 7 Σολομῶν δὲ ἐγέννησεν τὸν
 Ῥοβοάμ,
 Ῥοβοάμ δὲ ἐγέννησεν τὸν
 Ἀβιά,
 Ἀβιά δὲ ἐγέννησεν τὸν Ἀσάφ,
 8 Ἀσάφ δὲ ἐγέννησεν τὸν
 Ἰωσαφάτ,
 Ἰωσαφάτ δὲ ἐγέννησεν τὸν
 Ἰωράμ,
 Ἰωράμ δὲ ἐγέννησεν τὸν
 Ὀζείαν,
 9 Ὀζείας δὲ ἐγέννησεν τὸν
 Ἰωαθάμ,
 Ἰωαθάμ δὲ ἐγέννησεν τὸν
 Ἄχας,
 Ἄχας δὲ ἐγέννησεν τὸν Ἐζε-
 κίαν,
 10 Ἐζεκίας δὲ ἐγέννησεν τὸν
 Μανασσῆ,
 Μανασσῆς δὲ ἐγέννησεν τὸν
 Ἀμώς,
 Ἀμώς δὲ ἐγέννησεν τὸν Ἰω-
 σείαν,
 11 Ἰωσείας δὲ ἐγέννησεν τὸν
 Ἰεχονίαν καὶ τοὺς ἀδελφοὺς
 αὐτοῦ ἐπὶ τῆς μετοικεσίας
 Βαβυλῶνος.
 12 Μετὰ δὲ τὴν μετοικε-
 σίαν Βαβυλῶνος

[From LUKE 3]

Βοὸς
 Ἰωβῆλ
 Ἰεσσαί
 31 Δαυεὶδ
 Ναθάμ
 Ματθαῖα
 Μεννά
 Μελεά
 30 Ἐλιακείμ
 Ἰωνάμ
 Ἰωσήφ
 Ἰούδας
 Συμεών
 29 Λευὶ
 Μαθθάτ
 Ἰωρείμ
 Ἐλιέζερ
 Ἰησοῦς
 28 Ἡρ
 Ἐλμαδάμ
 Κωσάμ
 Ἀδδεί
 Μελχεί

ΜΑΤΤ 1

Ἰεχονίας ἐγέννησεν τὸν Σαλα-
 θιήλ,
 Σαλαθιήλ δὲ ἐγέννησεν τὸν
 Ζοροβάβελ,
 13 Ζοροβάβελ δὲ ἐγέννησεν
 τὸν Ἀβιοῦδ,
 Ἀβιοῦδ δὲ ἐγέννησεν τὸν
 Ἐλιακείμ,
 Ἐλιακείμ δὲ ἐγέννησεν τὸν
 Ἀζῶρ,
 14 Ἀζῶρ δὲ ἐγέννησεν τὸν
 Σαδώκ,
 Σαδώκ δὲ ἐγέννησεν τὸν
 Ἀχείμ,
 Ἀχείμ δὲ ἐγέννησεν τὸν Ἐλι-
 οῦδ,
 15 Ἐλιοῦδ δὲ ἐγέννησεν τὸν
 Ἐλεάζαρ,
 Ἐλεάζαρ δὲ ἐγέννησεν τὸν
 Μαθθάν,

Μαθθάν δὲ ἐγέννησεν τὸν
 Ἰακῶβ,
 16 Ἰακῶβ δὲ ἐγέννησεν
 τὸν Ἰωσήφ τὸν ἄνδρα Μαρίας,
 ἐξ ἧς ἐγεννήθη Ἰησοῦς ὁ λεγό-
 μενος Χριστός.

17 Πᾶσαι οὖν αἱ γενεαὶ ἀπὸ
 Ἀβραάμ ἕως Δαυεὶδ γενεαὶ
 δεκατέσσαρες, καὶ ἀπὸ Δαυεὶδ
 ἕως τῆς μετοικεσίας Βαβυλῶνος
 γενεαὶ δεκατέσσαρες, καὶ ἀπὸ
 τῆς μετοικεσίας Βαβυλῶνος
 ἕως τοῦ χριστοῦ γενεαὶ δεκα-
 τέσσαρες.

[FROM LUKE 3]

27 Νηρεί

Σαλαθιήλ

Ζοροβάβελ

Ῥησά

Ἰωανάν

26 Ἰωδά

Ἰωσήφ

Σεμεείν

Ματταθίας

Μαάθ

25 Ναγγαί

Ἐσλεί

Ναούμ

Ἀμώς

Ματταθίας

24 Ἰωσήφ

Ἰανναί

Μελχεί

Λευεί

Ματθάτ

23 Ἥλει

Ἰωσήφ (§18)

3. THE BIRTH OF JOHN PROMISED

LUKE 1:5-25

ΕΓΕΝΕΤΟ ἐν ταῖς ἡμέραις Ἡρώδου βασιλέως τῆς Ἰουδαίας ἱερεὺς τις ὀνόματι Ζαχαρίας ἐξ ἑφημερίας Ἀβιά, καὶ γυνὴ αὐτῷ ἐκ τῶν θυγατέρων Ἀαρὼν, καὶ τὸ ὄνομα αὐτῆς Ἑλεσάβητ. 6 ἦσαν δὲ δίκαιοι ἀμόφτεροι ἐναντίον τοῦ θεοῦ, πορευόμενοι ἐν πάσαις ταῖς ἐντολαῖς καὶ δικαιομασίαις τοῦ κυρίου ἀμειμπτοι. 7 καὶ οὐκ ἦν αὐτοῖς τέκνον, καθότι ἦν [ἡ] Ἑλεσάβητ στείρα, καὶ ἀμόφτεροι προβεβηκότες ἐν ταῖς ἡμέραις αὐτῶν ἦσαν.

8 Ἐγένετο δὲ ἐν τῷ ἱερατεῦνι αὐτὸν ἐν τῇ τάξει τῆς ἑφημερίας αὐτοῦ ἐναντι τοῦ θεοῦ 9 κατὰ τὸ ἔθος τῆς ἱερατίας ἔλαχε τοῦ θυμιάσου εἰσελθὼν εἰς τὸν ναὸν τοῦ κυρίου, 10 καὶ πάν τὸ πλῆθος ἦν τοῦ λαοῦ προσευχόμενον ἕξω τῇ ὥρᾳ τοῦ θυμιάματος· 11 ὤφθη δὲ αὐτῷ ἄγγελος Κυρίου ἐστῶς ἐκ δεξιῶν τοῦ θυσιαστηρίου τοῦ θυμιάματος. 12 καὶ ἐταράχθη Ζαχαρίας ἰδὼν, καὶ φόβος ἐπέπεσεν ἐπ' αὐτόν. 13 εἶπεν δὲ πρὸς αὐτόν ὁ ἄγγελος Μὴ φοβοῦ, Ζαχαρία, διότι εἰσηκούσθη ἡ δέησις σου, καὶ ἡ γυνὴ σου Ἑλεσάβητ γεννήσει υἱόν σοι, καὶ καλέσεις τὸ ὄνομα αὐτοῦ Ἰωάννην· 14 καὶ ἔσται χαρὰ σοι καὶ ἀγαλλίασις, καὶ πολλοὶ ἐπὶ τῇ γενέσει αὐτοῦ χαρήσονται· 15 ἔσται γὰρ μέγας ἐνώπιον Κυρίου, καὶ ἴσχυρὸς καὶ σίκερα οὐ μὴ πῆν, καὶ πνεύματος ἁγίου πλησθήσεται ἔτι ἐκ κοιλίας μητρὸς αὐτοῦ, 16 καὶ πολλοὺς τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ ἐπιστρέψει ἐπὶ Κύριον τὸν θεὸν αὐτῶν· 17 καὶ αὐτὸς προελεύσεται ἐνώπιον αὐτοῦ ἐν πνεύματι καὶ δυνάμει· 18 Ἡλεία, ἐπιστρέψαι καρδίας πατέρων ἐπὶ τέκνα καὶ ἀπειθεῖς ἐν φρονήσει δικαίων, ἐτοιμάσαι Κυρίῳ λαὸν κατεσκευασμένον. 18 καὶ εἶπεν Ζαχαρίας πρὸς τὸν ἄγγελον Κατὰ τί γνώσομαι τοῦτο; ἐγὼ γάρ εἰμι πρεσβύτερος καὶ ἡ γυνὴ μου προβεβηκυῖα ἐν ταῖς ἡμέραις αὐτῆς. 19 καὶ ἀποκριθεὶς ὁ ἄγγελος εἶπεν αὐτῷ Ἐγὼ εἰμι Γαβριὴλ ὁ παρεστηκὼς ἐνώπιον τοῦ θεοῦ, καὶ ἀπεστάλην λαλῆσαι πρὸς σέ καὶ εὐαγγελισασθαί σοι ταῦτα· 20 καὶ ἰδοὺ ἔσῃ σιωπῶν καὶ μὴ δυνάμενος λαλῆσαι ἄχρι ἧς ἡμέρας γένηται ταῦτα, ἀνθ' ὧν οὐκ ἐπίστευσας τοῖς λόγοις μου, οὔτινες πληρωθήσονται εἰς τὸν καιρὸν αὐτῶν. 21 καὶ ἦν ὁ λαὸς προσδοκῶν τὸν Ζαχαρίαν, καὶ ἐθαύμαζον ἐν τῷ χρονίζειν ἐν τῷ ναῷ αὐτόν. 22 ἐξελθὼν δὲ οὐκ ἐδύνατο λαλῆσαι αὐτοῖς, καὶ ἐπέγνωσαν ὅτι ὄπτασίαν ἑώρακεν ἐν τῷ ναῷ· καὶ αὐτὸς ἦν διανοεῖν αὐτοῖς, καὶ διέμενε κωφός. 23 Καὶ ἐγένετο ὡς ἐπλήσθησαν αἱ ἡμέραι τῆς λειτουργίας αὐτοῦ, ἀπῆλθεν εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ.

24 Μετὰ δὲ ταύτας τὰς ἡμέρας συνέλαβεν Ἑλεσάβητ ἡ γυνὴ αὐτοῦ καὶ περιέκρυβεν ἑαυτὴν μῆνας πέντε, λέγουσα 25 ὅτι Οὕτως μοι πεποιήκεν Κύριος ἐν ἡμέραις αἷς ἐπέειδεν ἀφελεῖν ὄνειδος μου ἐν ἀνθρώποις.

4. THE ANNUNCIATION TO MARY

LUKE 1:26-38

Ἐν δὲ τῷ μηνὶ τῷ ἕκτῳ ἀπεστάλη ὁ ἄγγελος Γαβριὴλ ἀπὸ τοῦ θεοῦ εἰς πόλιν τῆς Γαλιλαίας ἣ ὄνομα Ναζαρέτ 27 πρὸς παρθένον ἐμνηστευμένην ἀνδρὶ ᾧ ὄνομα Ἰωσήφ

Mt 1:18b

^a Μνηστευθείσης τῆς μητρὸς αὐτοῦ Μαρίας τῷ Ἰωσήφ, πρὶν ἢ συνελθεῖν αὐτοὺς (§5)

¹ Num 6:3; 1 Sam 1:11 LXX² Mal 4:5 f (3:23 f)

WH mg: Lk 1:15 τοῦ κυρίου

17 προελεύσεται

25 ὁ κύριος

LUKE 1

ἐξ οἴκου Δαυεὶδ, καὶ τὸ ὄνομα τῆς παρθένου Μαρίας. 28 καὶ εἰσελθὼν πρὸς αὐτὴν εἶπεν Χαίρε, κεχαριτωμένη, ὁ κύριος μετὰ σοῦ. 29 ἡ δὲ ἐπὶ τῷ λόγῳ διεταράχθη καὶ διελογίζετο ποταπὸς εἶη ὁ ἀσπασμὸς οὗτος. 30 καὶ εἶπεν ὁ ἄγγελος αὐτῇ Μὴ φοβοῦ, Μαρίας, εὖρες γὰρ χάριν παρὰ τῷ θεῷ. 31 ^aκαὶ ἰδοὺ συλλήμψῃ ἐν γαστρὶ καὶ τέξῃ υἱόν, καὶ καλέσεις τὸ ὄνομα αὐτοῦ Ἰησοῦν. 32 οὗτος ἔσται μέγας καὶ υἱὸς Ἰψίστου κληθήσεται, καὶ δώσει αὐτῷ Κύριος ὁ θεὸς ¹“τὸν θρόνον Δαυεὶδ” τοῦ πατρὸς αὐτοῦ, 33 “καὶ βασιλεύσει” ἐπὶ τὸν οἶκον Ἰακώβ “εἰς τοὺς αἰῶνας,” καὶ τῆς βασιλείας αὐτοῦ οὐκ ἔσται τέλος. 34 εἶπεν δὲ Μαρίας πρὸς τὸν ἄγγελον Πῶς ἔσται τοῦτο, ἐπεὶ ἄνδρα οὐ γινώσκω; 35 καὶ ἀποκριθεὶς ὁ ἄγγελος εἶπεν αὐτῇ ^bΠνεῦμα ἅγιον ἐπελεύσεται ἐπὶ σέ, καὶ δύναμις Ἰψίστου ἐπισκιάσει σοι· διὸ καὶ τὸ γεννώμενον ²“ἅγιον κληθήσεται,” υἱὸς θεοῦ. 36 καὶ ἰδοὺ Ἐλεῖσαβετ ἡ συγγενὶς σου καὶ αὐτὴ συνέληφεν υἱὸν ἐν γήρει αὐτῆς, καὶ οὗτος μὴν ἕκτος ἐστὶν αὐτῇ τῇ καλουμένῃ στείρα· 37 ὅτι ³“οὐκ ἀδυνατήσῃ παρὰ τοῦ θεοῦ πᾶν ῥῆμα.” 38 εἶπεν δὲ Μαρίας Ἰδοὺ ἡ δούλη Κυρίου· γένοιτό μοι κατὰ τὸ ῥῆμά σου. καὶ ἀπῆλθεν ἀπ’ αὐτῆς ὁ ἄγγελος.

5. THE ANNUNCIATION TO JOSEPH

MATT 1:18-25

ΤΟΥ ΔΕ Ἰ[ΗΣΟΥ] ΧΡΙΣΤΟΥ ἡ γένεσις οὕτως ἦν. ^cΜνηστευθείσης τῆς μητρὸς αὐτοῦ Μαρίας τῷ Ἰωσήφ, πρὶν ἢ συνελθεῖν αὐτοὺς εὗρεθῆ ἐν γαστρὶ ἔχουσα ἐκ πνεύματος ἁγίου. 19 Ἰωσήφ δὲ ὁ ἀνὴρ αὐτῆς, δίκαιος ὢν καὶ μὴ θέλων αὐτὴν δειγματίσαι, ἐβουλήθη λάθρα ἀπολῦσαι αὐτήν. 20 Ταῦτα δὲ αὐτοῦ ἐνθυμηθέντος ἰδοὺ ἄγγελος Κυρίου κατ’ ὄναρ ἐφάνη αὐτῷ λέγων ^dἸωσήφ υἱὸς Δαυεὶδ, μὴ φοβηθῆς παραλαβεῖν ¹Μαρίαν¹ τὴν γυναῖκά σου, ^eτὸ γὰρ ἐν αὐτῇ γεννηθὲν ἐκ πνεύματός ἐστιν ἁγίου· 21 τέξεται δὲ υἱὸν καὶ

Mt 1:20c, 21a

^a τὸ γὰρ ἐν αὐτῇ γεννηθὲν ἐκ πνεύματος ἐστὶν ἁγίου· 21 τέξεται δὲ υἱὸν καὶ καλέσεις τὸ ὄνομα αὐτοῦ Ἰησοῦν, (§5)

^b Cf Mt 1:20c (§5)

Lk 1:27

^c πρὸς παρθένον ἐμνηστευμένην ἀνδρὶ ᾧ ὄνομα Ἰωσήφ ἐξ οἴκου Δαυεὶδ, καὶ τὸ ὄνομα τῆς παρθένου Μαρίας. (§4)

Lk 2:5b

^c σὺν Μαρίας τῇ ἐμνηστευμένῃ αὐτῷ, ὄβση ἐγκύω. (§8)

^d Cf Lk 2:4 (§8)

Lk 1:31

^e καὶ ἰδοὺ συλλήμψῃ ἐν γαστρὶ καὶ τέξῃ υἱόν, καὶ καλέσεις τὸ ὄνομα αὐτοῦ Ἰησοῦν. (§4) Cf Lk 1:35 (§4)

¹ Isa 9:7 ² Ex 13:12 ³ Gen 18:14

WH mg: Mt 1:18 χριστοῦ Ἰησοῦ 20 Μαρίας

MATT 1

καλέσει τὸ ὄνομα αὐτοῦ Ἰησοῦν, αὐτὸς γὰρ σώσει τὸν λαὸν αὐτοῦ ἀπὸ τῶν ἁμαρτιῶν αὐτῶν.

22 Τοῦτο δὲ ὅλον γέγονεν ἵνα πληρωθῇ τὸ ῥηθὲν ὑπὸ Κυρίου διὰ τοῦ προφήτου λέγοντος

23 ¹⁴ Ἰδοὺ ἡ παρθένος ἐν γαστρὶ ἔξει καὶ τέξεται υἱόν,

καὶ καλέσουσιν τὸ ὄνομα αὐτοῦ Ἐμμανουήλ¹⁵.

ὃ ἐστὶν μεθερμηνεύμενον “Μεθ’ ἡμῶν ὁ θεός.” 24 Ἐγερθεὶς δὲ [ὁ] Ἰωσήφ ἀπὸ τοῦ ὕπνου ἐποίησεν ὡς προσέταξεν αὐτῷ ὁ ἄγγελος Κυρίου καὶ παρέλαβεν τὴν γυναῖκα αὐτοῦ· 25 ^ακαὶ οὐκ ἐγένωσκεν αὐτὴν ἕως [οὔ] ἔτεκεν υἱόν· ^βκαὶ ἐκάλεσεν τὸ ὄνομα αὐτοῦ Ἰησοῦν.

6. MARY'S VISIT TO ELISABETH

LUKE 1:39-56

Ἀναστᾶσα δὲ Μαριάμ ἐν ταῖς ἡμέραις ταύταις ἐπορεύθη εἰς τὴν ὄρινὴν μετὰ σπουδῆς εἰς πόλιν Ἰούδα, 40 καὶ εἰσῆλθεν εἰς τὸν οἶκον Ζαχαρίου καὶ ἠσπάσατο τὴν Ἐλισάβετ.

41 καὶ ἐγένετο, ὡς ἤκουσεν τὸν ἀσπασμὸν τῆς Μαρίας ἡ Ἐλισάβετ, ἐσκίρτησεν τὸ βρέφος ἐν τῇ κοιλίᾳ αὐτῆς, καὶ ἐπλήσθη πνεύματος ἁγίου ἡ Ἐλισάβετ, 42 καὶ ἀνέφώνησεν κραυγῇ

μεγάλῃ καὶ εἶπεν Εὐλογημένη σὺ ἐν γυναιξίν, καὶ εὐλογημένος ὁ καρπὸς τῆς κοιλίας σου.

43 καὶ πόθεν μοι τοῦτο ἵνα ἔλθῃ ἡ μήτηρ τοῦ κυρίου μου πρὸς ἐμέ; 44 ἰδοὺ γὰρ ὡς ἐγένετο ἡ φωνὴ τοῦ ἀσπασμοῦ σου εἰς τὰ ὠτά μου, ἐσκίρτησεν ἐν ἀγαλλίασει τὸ βρέφος

ἐν τῇ κοιλίᾳ μου. 45 καὶ μακαρία ἡ πιστεύσασα ὅτι ἔσται τελείωσις τοῖς λελαλημένοις

αὐτῇ παρὰ Κυρίου. 46 Καὶ εἶπεν Μαριάμ

Μεγαλύνει ² ἡ ψυχὴ μου τὸν κύριον,

47 καὶ ³ ἠγαλλίασεν τὸ πνεῦμά μου ⁴ ἐπὶ τῷ θεῷ τῷ σωτήρῳ μου¹·

48 ὅτι ³ ἐπέβλεψεν ἐπὶ τὴν ταπεινωσιν τῆς δούλης αὐτοῦ,

ἰδοὺ γὰρ ἀπὸ τοῦ νῦν μακαριούσιν με πᾶσαι αἱ γενεαί·

49 ὅτι ἐποίησέν μοι μεγάλα ὁ δυνατός,

καὶ ⁴ ἅγιον τὸ ὄνομα αὐτοῦ,

50 καὶ ⁵ τὸ ἔλεος αὐτοῦ εἰς γενεάς καὶ γενεάς

τοῖς φοβουμένοις αὐτόν.

51 Ἐποίησεν κράτος ⁶ ἐν βραχίονι αὐτοῦ,

⁷ διεσκόρπισεν ὑπερηφάνους² διανοίᾳ καρδίας αὐτῶν

52 ⁷ καθεῖλεν δυνάστας³ ἀπὸ θρόνων καὶ ⁸ ὕψωσεν ταπεινοὺς,

53 ⁹ πεινῶντας ἐπέπλησεν ἀγαθῶν⁴ καὶ ¹⁰ πλουτοῦντας ἐξάπέστειλεν κενούς.

Lk 2:7a

^α καὶ ἔτεκεν τὸν υἱὸν αὐτῆς τὸν πρωτότοκον, (§8)

Lk 2:21b

^β καὶ ἐκλήθη τὸ ὄνομα αὐτοῦ Ἰησοῦς, (§10)

¹ Isa 7:14 ² I Sam 2:1 ³ I Sam 1:11 ⁴ Ps 111 (110):9 ⁵ Ps 103 (102):17 ⁶ Ps 89 (88):10
⁷ Job 12:19 ⁸ Job 5:11; I Sam 2:7 f ⁹ Ps 107(106):9; 34(33):10 LXX; I Sam 2:5

LUKE 1

- 54 ἄντελάβετο Ἰσραὴλ παιδὸς αὐτοῦ,
²μνησθῆναι ἐλέους,
 55 καθὼς ἔλάλησεν “πρὸς τοὺς πατέρας ἡμῶν,
 τῷ Ἀβραάμ” καὶ τῷ “σπέρματι” αὐτοῦ εἰς τὸν αἰῶνα.
 56 Ἐμεινεν δὲ Μαριὰμ σὺν αὐτῇ ὡς μῆνας τρεῖς, καὶ ὑπέστρεψεν εἰς τὸν οἶκον αὐτῆς.

7. THE BIRTH OF JOHN THE BAPTIST

LUKE 1:57-80

Τῇ δὲ Ἐλεισάβητ ἐπλήσθη ὁ χρόνος τοῦ τεκεῖν αὐτήν, καὶ ἐγέννησεν υἱόν.
 58 καὶ ἤκουσαν οἱ περίοικοι καὶ οἱ συγγενεῖς αὐτῆς ὅτι ἐμεγάλυνεν Κύριος τὸ ἔλεος
 αὐτοῦ μετ’ αὐτῆς, καὶ συνέχαιρον αὐτῇ. 59 Καὶ ἐγένετο ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῇ ὀγδόῃ ἦλθαν
 περιτεμεῖν τὸ παιδίον, καὶ ἐκάλουν αὐτὸ ἐπὶ τῷ ὀνόματι τοῦ πατρὸς αὐτοῦ Ζαχαρίαν.
 60 καὶ ἀποκριθεῖσα ἡ μήτηρ αὐτοῦ εἶπεν Οὐχί, ἀλλὰ κληθήσεται Ἰωάνης. 61 καὶ
 εἶπαν πρὸς αὐτήν ὅτι Οὐδεὶς ἔστιν ἐκ τῆς συγγενείας σου ὃς καλεῖται τῷ ὀνόματι
 τούτῳ. 62 ἐνένεον δὲ τῷ πατρὶ αὐτοῦ τὸ τί ἂν θέλοι καλεῖσθαι αὐτό. 63 καὶ αἰτή-
 σασ πινακίδιον ἔγραψεν λέγων Ἰωάνης ἔστιν ὄνομα αὐτοῦ. καὶ ἐθαύμασαν πάντες.
 64 ἀνεψῆθη δὲ τὸ στόμα αὐτοῦ παραρῆμα καὶ ἡ γλῶσσα αὐτοῦ, καὶ ἐλάλει εὐλογῶν
 τὸν θεόν. 65 Καὶ ἐγένετο ἐπὶ πάντας φόβος τοὺς περιουκοῦντας αὐτοῦ, καὶ ἐν ὄλῃ τῇ
 ὀριγῇ τῆς Ἰουδαίας διελαλεῖτο πάντα τὰ ῥήματα ταῦτα, 66 καὶ ἔθεντο πάντες οἱ ἀκού-
 σαντες ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτῶν, λέγοντες Τί ἄρα τὸ παιδίον τοῦτο ἔσται; καὶ γὰρ χεῖρ
 Κυρίου ἦν μετ’ αὐτοῦ. 67 Καὶ Ζαχαρίας ὁ πατὴρ αὐτοῦ ἐπλήσθη πνεύματος
 ἀγίου καὶ ἐπροφήτευσεν λέγων

- 68 Ἐὐλογητὸς Κύριος ὁ θεὸς τοῦ Ἰσραὴλ,
 ὅτι ἐπεσκέψατο καὶ ἐποίησεν ἵνα ἴδωμεν τῷ λαῷ αὐτοῦ,
 69 καὶ ἵνα ἡγειρεν κέραν σωτηρίας ἡμῖν
 ἐν οἴκῳ Δαυεὶδ παιδὸς αὐτοῦ,
 70 καθὼς ἐλάλησεν διὰ στόματος τῶν ἁγίων ἀπ’ αἰῶνος προφητῶν αὐτοῦ,
 71 ἵνα σωτηρίαν ἐξ ἐχθρῶν ἡμῶν καὶ ἐκ χειρὸς πάντων τῶν μισούντων ἡμᾶς,
 72 ποιῆσαι ἵνα ἔλεος μετὰ τῶν πατέρων ἡμῶν
 καὶ ἵνα μνησθῆναι διαθήκης ἁγίας αὐτοῦ,
 73 ὅρκον ὃν ὤμοσεν πρὸς Ἀβραάμ τὸν πατέρα ἡμῶν,
 74 τοῦ δοῦναι ἡμῖν ἀφόβως ἐκ χειρὸς ἐχθρῶν ρυσθέντας
 75 λατρεῖν αὐτῷ ἐν ὁσιότητι καὶ δικαιοσύνῃ
 ἐνώπιον αὐτοῦ ἵνα πάσαις ταῖς ἡμέραις ἡμῶν.

¹ Isa 41:8 f ² Ps 98(97):3 ³ Mic. 7:20 ⁴ Ps 41(40):13; 72(71):18; 106(105):48
⁵ Ps 111(110):9 ⁶ Ps 132(131):17; I Sam 2:10 ⁷ Ps 106(105):10 ⁸ Ps 105(104):8 f; 106(105):45;
 Mic 7:20

LUKE 1

- 76 Καὶ σὺ δέ, παιδίον, προφήτης Ἰψίστου κληθήσῃ,
προπορεύσῃ γὰρ ¹“ἐνώπιον Κυρίου ἐτοιμάσαι ὁδοὺς αὐτοῦ,”
77 τοῦ δοῦναι γνώσιν σωτηρίας τῷ λαῷ αὐτοῦ
ἐν ἀφέσει ἁμαρτιῶν αὐτῶν,
78 διὰ σπλάγχνα ἐλέους θεοῦ ἡμῶν,
ἐν οἷς ἐπισκέπεται ἡμᾶς ἀνατολή ἐξ ὕψους,
79 ²“ἐπιφᾶναι τοῖς ἐν σκότει καὶ σκιᾷ θανάτου καθημένοις,”
τοῦ κατευθῆναι τοὺς πόδας ἡμῶν εἰς ὁδὸν εἰρήνης.

80 Τὸ δὲ παιδίον ἠῤῥα καὶ ἐκραταιοῦτο πνεύματι, καὶ ἦν ἐν ταῖς ἐρήμοις ἕως ἡμέρας ἀναδείξεως αὐτοῦ πρὸς τὸν Ἰσραήλ.

8. THE BIRTH OF JESUS

LUKE 2:1-7

Ἐγένετο δὲ ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις ἐξῆλθεν δόγμα παρὰ Καίσαρος Αὐγούστου ἀπογράφεσθαι πᾶσαν τὴν οἰκουμένην² (αὕτη ἀπογραφή πρώτη ἐγένετο ἡγεμονεύοντος τῆς Συρίας ἸΚυρηνίου³). 3 καὶ ἐπορεύοντο πάντες ἀπογράφεσθαι, ἕκαστος εἰς τὴν ἑαυτοῦ πόλιν. 4 Ἀνέβη δὲ καὶ Ἰωσήφ ἀπὸ τῆς Γαλιλαίας ἐκ πόλεως Ναζαρέτ εἰς τὴν Ἰουδαίαν εἰς πόλιν Δαυεὶδ ἧτις καλεῖται Βηθλεέμ, διὰ τὸ εἶναι αὐτὸν ἐξ οἴκου καὶ πατριᾶς Δαυεὶδ, 5 ἀπογράφασθαι σὺν Μαριάμ τῇ ὕμνηστειμένη αὐτῷ, ὄσση ἐγκύφ. 6 Ἐγένετο δὲ ἐν τῷ εἶναι αὐτοὺς ἐκεῖ ἐπλήσθησαν αἱ ἡμέραι τοῦ τεκεῖν αὐτήν, 7 καὶ ἔτεκεν τὸν υἱὸν αὐτῆς τὸν πρωτότοκον, καὶ ἐσπαργάνωσεν αὐτὸν καὶ ἀνέκλινεν αὐτὸν ἐν φάτῃ, διότι οὐκ ἦν αὐτοῖς τόπος ἐν τῷ καταλύματι.

9. THE ANGELS AND THE SHEPHERDS

LUKE 2:8-20

Καὶ ποιμένες ἦσαν ἐν τῇ χώρᾳ τῇ αὐτῇ ἀγραυλοῦντες καὶ φυλάσσοντες φυλακὰς τῆς νυκτὸς ἐπὶ τὴν ποιμνὴν αὐτῶν. 9 καὶ ἄγγελος Κυρίου ἐπέστη αὐτοῖς καὶ δόξα Κυρίου περιέλαμψεν αὐτούς, καὶ ἐφοβήθησαν φόβον μέγαν· 10 καὶ εἶπεν αὐτοῖς ὁ ἄγγελος Μὴ φοβεῖσθε, ἰδοὺ γὰρ εὐαγγελίζομαι ὑμῖν χαρὰν μεγάλην ἧτις ἔσται παντὶ

^a Cf Mt 1:20b (§5); 2:1 (§12)

Mt 1:18b

^b Μηστειθείσης τῆς μητρὸς αὐτοῦ Μαρίας τῷ Ἰωσήφ, πρὶν ἢ συνελθεῖν αὐτοὺς εὐρέθη ἐν γαστρὶ ἔχουσα ἐκ πνεύματος ἁγίου. (§5)

Mt 1:25a

^c καὶ οὐκ ἐγένωσκεν αὐτὴν ἕως [οἰ] ἔτεκεν υἱόν· (§5)

¹ Mal 3:1

² Isa 9:2

LUKE 2

τῷ λαῷ, 11 ὅτι ἐτέχθη ὑμῖν σήμερον σωτήρ ὃς ἐστὶν χριστὸς κύριος ἐν πόλει Δαυεὶδ· 12 καὶ τοῦτο ὑμῖν τ¹ σημεῖον, εὐρήσετε βρέφος ἐσπαργανωμένον καὶ κείμενον ἐν φάτῃ· 13 καὶ ἐξέφυγος ἐγένετο σὺν τῷ ἀγγέλῳ πλήθος στρατιᾶς οὐρανοῦ· αἰνούντων τὸν θεὸν καὶ λεγόντων

14 Δόξα ἐν ὑψίστοις θεῷ καὶ ἐπὶ γῆς εἰρήνῃ ἐν ἀνθρώποις εὐδοκίας¹.

15 Καὶ ἐγένετο ὡς ἀπῆλθον ἀπ' αὐτῶν εἰς τὸν οὐρανὸν οἱ ἄγγελοι, οἱ ποιμένες ἐλάλουν πρὸς ἀλλήλους· Διέβλωμεν δὴ ἕως Βηθλεέμ καὶ ἴδωμεν τὸ ῥῆμα τοῦτο τὸ γεγονός· ὁ δὲ κύριος ἐγνώρισεν ἡμῖν. 16 καὶ ἦλθαν σπεύσαντες καὶ ἀνεύραν τὴν τε Μαριὰμ καὶ τὸν Ἰωσήφ καὶ τὸ βρέφος κείμενον ἐν τῇ φάτῃ· 17 ἰδόντες δὲ ἐγνώρισαν περὶ τοῦ ῥήματος τοῦ λαληθέντος αὐτοῖς περὶ τοῦ παιδίου τούτου. 18 καὶ πάντες οἱ ἀκούσαντες ἐθαύμασαν περὶ τῶν λαληθέντων ὑπὸ τῶν ποιμένων πρὸς αὐτούς, 19 ἡ δὲ Μαρία¹ πάντα συνετήρει τὰ ῥήματα ταῦτα συνβάλλουσα ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτῆς. 20 καὶ ὑπέστρεψαν οἱ ποιμένες δοξάζοντες καὶ αἰνούντες τὸν θεὸν ἐπὶ πᾶσιν οἷς ἤκουσαν καὶ εἶδον καθὼς ἐλαλήθη πρὸς αὐτούς.

10. THE CIRCUMCISION

LUKE 2:21

Καὶ ὅτε ἐπλήσθησαν ἡμέραι ὀκτώ τοῦ περιτεμεῖν αὐτόν, ^aκαὶ ἐκλήθη τὸ ὄνομα αὐτοῦ Ἰησοῦς, τὸ κληθὲν ὑπὸ τοῦ ἀγγέλου πρὸ τοῦ συλλημφθῆναι αὐτόν ἐν τῇ κοιλίᾳ.

11. THE PRESENTATION IN THE TEMPLE

LUKE 2:22-39

Καὶ ὅτε ¹“ἐπλήσθησαν αἱ ἡμέραι τοῦ καθαρισμοῦ” αὐτῶν κατὰ τὸν νόμον Μωυσέως, ἀνῆγαγον αὐτόν εἰς Ἱερουσόλυμα παραστήσαι τῷ κυρίῳ, 23 καθὼς γέγραπται ἐν νόμῳ Κυρίου ὅτι ²“Πᾶν ἄρσεν διανοῖγον μήτραν ἅγιον τῷ κυρίῳ κληθήσεται,” 24 καὶ τοῦ δοῦναι θυσίαν κατὰ τὸ εἰρημένον ἐν τῷ νόμῳ Κυρίου, ³“ζεύγος τρυγόνων ἢ δύο νοσοῦς περιστερῶν.”

25 Καὶ ἰδοὺ ἄνθρωπος ὦν ἐν Ἱερουσαλὴμ ᾧ ὄνομα Συμεών, καὶ ὁ ἄνθρωπος οὗτος δίκαιος καὶ εὐλαβής, προσδεχόμενος παράκλησιν τοῦ Ἰσραὴλ, καὶ πνεῦμα ἦν ἅγιον ἐπ' αὐτόν· 26 καὶ ἦν αὐτῷ κεχρηματισμένον ὑπὸ τοῦ πνεύματος τοῦ ἁγίου μὴ ἰδεῖν θάνατον πρὶν [ἢ] ἂν ἴδῃ τὸν χριστὸν Κυρίου. 27 καὶ ἦλθεν ἐν τῷ πνεύματι εἰς τὸ ἱερόν· καὶ ἐν τῷ εἰσαγαγεῖν τοὺς γονεῖς τὸ παιδίον Ἰησοῦν τοῦ ποιῆσαι αὐτοὺς κατὰ τὸ εἰθισμένον τοῦ νόμου περὶ αὐτοῦ 28 καὶ αὐτὸς ἐδέξατο αὐτὸ εἰς τὰς ἀγκάλας καὶ εὐλόγησεν τὸν θεὸν καὶ εἶπεν

29 Νῦν ἀπολύεις τὸν δοῦλόν σου, δέσποτα,

κατὰ τὸ ῥῆμά σου ἐν εἰρήνῃ·

30 ὅτι ⁴“εἶδον” οἱ ὀφθαλμοί μου “τὸ σωτήριόν σου”

31 ὃ ἠτοίμασας “κατὰ πρόσωπον πάντων τῶν λαῶν,

32 ⁵φῶς εἰς ἀποκάλυψιν ἔθνων”

καὶ ⁶“δόξαν” λαοῦ σου “Ἰσραὴλ.”

^a Cf Mt 1:25b (§5)

¹ Lev 12:6 ² Ex 13:12 ³ Lev 12:8; 5:11 ⁴ Isa 40:5; 52:10 ⁵ Isa 25:7 Heb; 42:6; 49:6 ⁶ Isa 46:13

WH mg: Lk 2:12 τὸ 13 οὐρανοῦ 14 εὐδοκία 19 Μαριὰμ

LUKE 2

33 καὶ ἦν ὁ πατήρ αὐτοῦ καὶ ἡ μήτηρ θαυμάζοντες ἐπὶ τοῖς λαλουμένοις περὶ αὐτοῦ. 34 καὶ εὐλόγησεν αὐτοὺς Συμεὼν καὶ εἶπεν πρὸς Μαριάμ τὴν μητέρα αὐτοῦ Ἰδοὺ οὗτος κεῖται εἰς πᾶσιν καὶ ἀνάστασιν πολλῶν ἐν τῷ Ἰσραὴλ καὶ εἰς σημεῖον ἀντιλεγόμενον, 35 καὶ σοῦ ἡ αὐτῆς τὴν ψυχὴν διελεύσεται ῥομφαία, ὅπως ἂν ἀποκαλυφθῶσιν ἐκ πολλῶν καρδιῶν διαλογισμοί.

36 Καὶ ἦν Ἄννα προφῆτις, θυγάτηρ Φανουήλ, ἐκ φυλῆς Ἀσέρ, (αὕτη προβεβηκυῖα ἐν ἡμέραις πολλαῖς, ζήσασα μετὰ ἀνδρὸς ἕτη ἑπτὰ ἀπὸ τῆς παρθενίας αὐτῆς, 37 καὶ αὕτη χήρα ἕως ἑτῶν ὀγδοήκοντα τεσσάρων,) ἡ οὐκ ἀφίστατο τοῦ ἱεροῦ νηστεύουσα καὶ δεήσασα λατρεύουσα νύκτα καὶ ἡμέραν. 38 καὶ αὐτῇ τῇ ὥρᾳ ἐπιστάσα ἀνωμολογεῖτο τῷ θεῷ καὶ ἐλάλει περὶ αὐτοῦ πᾶσιν τοῖς προσδεχομένοις λύτρωσιν Ἱερουσαλήμ.

39 Καὶ ὡς ἐτέλεσαν πάντα τὰ κατὰ τὸν νόμον Κυρίου, ἠέπιστρεψαν εἰς τὴν Γαλιλαίαν εἰς πόλιν ἑαυτῶν Ναζαρέτ.

12. THE WISE-MEN FROM THE EAST

MATT 2:1-12

Τοῦ δὲ Ἰησοῦ γεννηθέντος ἐν Βηθλεὲμ τῆς Ἰουδαίας ἐν ἡμέραις Ἡρώδου τοῦ βασιλέως, ἰδοὺ μάγοι ἀπὸ ἀνατολῶν παρεγένοντο εἰς Ἱεροσόλυμα λέγοντες 2 Ποῦ ἐστὶν ὁ τεχθεὶς βασιλεὺς τῶν Ἰουδαίων; εἶδομεν γὰρ αὐτοῦ τὸν ἀστέρα ἐν τῇ ἀνατολῇ καὶ ἤλθομεν προσκυνῆσαι αὐτῷ. 3 Ἀκούσας δὲ ὁ βασιλεὺς Ἡρώδης ἐταράχθη καὶ πᾶσα Ἱεροσόλυμα μετ' αὐτοῦ, 4 καὶ συναγαγὼν πάντας τοὺς ἀρχιερεῖς καὶ γραμματεῖς τοῦ λαοῦ ἐπυνθάνετο παρ' αὐτῶν ποῦ ὁ χριστὸς γεννᾶται. 5 οἱ δὲ εἶπαν αὐτῷ Ἐν Βηθλεὲμ τῆς Ἰουδαίας· οὕτως γὰρ γέγραπται διὰ τοῦ προφήτου

6 ¹⁴ "Καὶ σύ, Βηθλεὲμ γῆ Ἰούδα, οὐδαμῶς ἐλαχίστη εἶ ἐν τοῖς ἡγεμόσιν Ἰούδα· ἐκ σοῦ γὰρ ἐξελεύσεται ἡγούμενος,

ὅστις ποιμανεῖ τὸν λαόν μου τὸν Ἰσραήλ."

7 Τότε Ἡρώδης λάθρα καλέσας τοὺς μάγους ἠκρίβωσεν παρ' αὐτῶν τὸν χρόνον τοῦ φαινομένου ἀστέρος, 8 καὶ πέμψας αὐτοὺς εἰς Βηθλεὲμ εἶπεν Πορευθέντες ἐξετάσατε ἀκριβῶς περὶ τοῦ παιδίου· ἐπὰν δὲ εὕρητε ἀπαγγείλατέ μοι, ὅπως καὶ γὰρ ἐλθὼν προσκυνήσω αὐτῷ. 9 οἱ δὲ ἀκούσαντες τοῦ βασιλέως ἐπορεύθησαν, καὶ ἰδοὺ ὁ ἀστήρ ὃν εἶδον ἐν τῇ ἀνατολῇ προῆγεν αὐτοὺς, ἕως ἐλθὼν ἐστάθη ἐπάνω οὗ ἦν τὸ παιδίον. 10 ἰδόντες δὲ τὸν ἀστέρα ἐχάρησαν χαρὰν μεγάλην σφόδρα. 11 καὶ ἐλθόντες εἰς τὴν οἰκίαν εἶδον τὸ παιδίον μετὰ Μαρίας τῆς μητρὸς αὐτοῦ, καὶ πεσόντες προσεκύνησαν αὐτῷ, καὶ ἀνοίξαντες τοὺς θησαυροὺς αὐτῶν προσήνεγκαν αὐτῷ δῶρα, χρυσὸν καὶ λίβανον καὶ σμύρναν. 12 καὶ χρηματισθέντες κατ' ὄναρ μὴ ἀνακάμψαι πρὸς Ἡρώδη δι' ἄλλης ὁδοῦ ἀνεχώρησαν εἰς τὴν χώραν αὐτῶν.

Mt 2:23a

^a καὶ ἐλθὼν κατέφθην εἰς πόλιν λεγομένην Ναζαρέτ, (§13)

^b Cf Lk 2:8 (§4)

¹ Mic 5:2

WH mg: Lk 2:35 &

13. THE FLIGHT INTO EGYPT

MATTHEW 2:13-23

Ἀναχωρησάντων δὲ αὐτῶν ἰδοὺ ἄγγελος Κυρίου φαίνεται κατ' ὄναρ¹ τῷ Ἰωσήφ λέγων Ἐγερθεὶς παράλαβε τὸ παιδίον καὶ τὴν μητέρα αὐτοῦ καὶ φεύγε εἰς Αἴγυπτον, καὶ ἴσθι ἐκεῖ ἕως ἂν εἶπω σοι· μέλλει γὰρ Ἡρώδης ζητεῖν τὸ παιδίον τοῦ ἀπολέσαι αὐτό. 14 ὁ δὲ ἐγερθεὶς παρέλαβε τὸ παιδίον καὶ τὴν μητέρα αὐτοῦ νυκτὸς καὶ ἀνεχώρησεν εἰς Αἴγυπτον, 15 καὶ ἦν ἐκεῖ ἕως τῆς τελευτῆς Ἡρώδου· ἵνα πληρωθῇ τὸ ῥηθὲν ὑπὸ Κυρίου διὰ τοῦ προφήτου λέγοντος ¹“Ἐξ Αἰγύπτου ἐκάλεσα τὸν υἱόν μου.”

16 Τότε Ἡρώδης ἰδὼν ὅτι ἐνεπαίχθη ὑπὸ τῶν μάγων ἐθυμώθη λίαν, καὶ ἀποστείλας ἀνείλεν πάντας τοὺς παῖδας τοὺς ἐν Βηθλεὲμ καὶ ἐν πᾶσι τοῖς ὄριοις αὐτῆς ἀπὸ διετούς καὶ κατωτέρω, κατὰ τὸν χρόνον ὃν ἠκρίβωσεν παρὰ τῶν μάγων. 17 Τότε ἐπληρώθη τὸ ῥηθὲν διὰ Ἱερεμίου τοῦ προφήτου λέγοντος 18 ²“Φωνὴ ἐν Ῥαμὰ ἤκουσθη,

κλαυθμὸς καὶ ὄδυρμὸς πολὺς·

Ῥαχὴλ κλαίουσα τὰ τέκνα αὐτῆς,

καὶ οὐκ ἤθελεν παρακληθῆναι ὅτι οὐκ εἰσίν.”

19 Τελευτήσαντος δὲ τοῦ Ἡρώδου ἰδοὺ ἄγγελος Κυρίου φαίνεται κατ' ὄναρ τῷ Ἰωσήφ ἐν Αἰγύπτῳ λέγων 20 Ἐγερθεὶς παράλαβε τὸ παιδίον καὶ τὴν μητέρα αὐτοῦ καὶ πορεύου εἰς γῆν Ἰσραὴλ, τεθνήκασιν γὰρ οἱ ζητοῦντες τὴν ψυχὴν τοῦ παιδίου. 21 ὁ δὲ ἐγερθεὶς παρέλαβε τὸ παιδίον καὶ τὴν μητέρα αὐτοῦ καὶ εἰσῆλθεν εἰς γῆν Ἰσραὴλ. 22 ἀκούσας δὲ ὅτι Ἀρχέλαος βασιλεύει τῆς Ἰουδαίας ἀντὶ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ Ἡρώδου ἐφοβήθη ἐκεῖ ἀπελθεῖν· χρηματισθεὶς δὲ κατ' ὄναρ ἀνεχώρησεν εἰς τὰ μέρη τῆς Γαλιλαίας, 23 ^ακαὶ ἔλθων κατῴκησεν εἰς πόλιν λεγομένην Ναζαρέτ, ὅπως πληρωθῇ τὸ ῥηθὲν διὰ τῶν προφητῶν ὅτι Ναζωραῖος κληθήσεται.

14. CHILDHOOD AT NAZARETH

LUKE 2:40

Τὸ δὲ παιδίον ἠύξανεν καὶ ἐκραταιοῦτο πληρούμενον σοφία, καὶ χάρις θεοῦ ἦν ἐπ' αὐτό.

15. VISIT TO JERUSALEM

LUKE 2:41-50

Καὶ ἐπορεύοντο οἱ γονεῖς αὐτοῦ κατ' ἔτος εἰς Ἱερουσαλὴμ τῇ ἑορτῇ τοῦ πάσχα. 42 Καὶ ὅτε ἐγένετο ἑτῶν δώδεκα, ἀναβαινόντων αὐτῶν κατὰ τὸ ἔθος τῆς ἑορτῆς 43 καὶ τελειωσάντων τὰς ἡμέρας, ἔν τῷ ὑποστρέφειν αὐτοὺς ὑπέμεινεν Ἰησοῦς ὁ παῖς ἐν Ἱερουσαλῆμ, καὶ οὐκ ἔγνωσαν οἱ γονεῖς αὐτοῦ. 44 νομίσαντες δὲ αὐτὸν

Lk 2:39b

^α ἐπίστρεψεν εἰς τὴν Γαλιλαίαν
εἰς πόλιν ταυτῶν Ναζαρέτ. (§11)

¹ Hos 11:1 ² Jer 31(38):15

WH mg: Mt 2:13 κατ' ὄναρ ἐφόνη

ΛΥΚΕ 2

εἶναι ἐν τῇ συνοδίᾳ ἦλθον ἡμέρας ὀδὸν καὶ ἀνεζήτουν αὐτὸν ἐν τοῖς συγγενεῦσιν καὶ τοῖς γνωστοῖς, 45 καὶ μὴ εὐρόντες ὑπέστρεψαν εἰς Ἱερουσαλὴμ ἀναζητοῦντες αὐτόν. 46 καὶ ἐγένετο μετὰ ἡμέρας τρεῖς εὗρον αὐτὸν ἐν τῷ ἱερῷ καθεζόμενον ἐν μέσῳ τῶν διδασκάλων καὶ ἀκούοντα αὐτῶν καὶ ἐπερωτῶντα αὐτούς· 47 ἐξίσταντο δὲ πάντες οἱ ἀκούοντες αὐτοῦ ἐπὶ τῇ συνέσει καὶ ταῖς ἀποκρίσεσιν αὐτοῦ. 48 καὶ ἰδόντες αὐτὸν ἐξεπλάγησαν, καὶ εἶπεν πρὸς αὐτὸν ἡ μήτηρ αὐτοῦ Τέκνον, τί ἐποίησας ἡμῖν οὕτως; ἰδοὺ ὁ πατήρ σου καὶ ἐγὼ ὀδυνώμενοι ζητοῦμέν σε. 49 καὶ εἶπεν πρὸς αὐτούς Τί ὅτι ἐζητεῖτέ με; οὐκ ᾔδειτε ὅτι ἐν τοῖς τοῦ πατρὸς μου δεῖ εἶναί με; 50 καὶ αὐτοὶ οὐ συνῆκαν τὸ ῥῆμα ὃ ἐλάλησεν αὐτοῖς.

16. EIGHTEEN YEARS AT NAZARETH

ΛΥΚΕ 2:51, 52

καὶ κατέβη μετ' αὐτῶν καὶ ἦλθεν εἰς Ναζαρέτ, καὶ ἦν ὑποτασσόμενος αὐτοῖς. καὶ ἡ μήτηρ αὐτοῦ διετήρει πάντα τὰ ῥήματα ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτῆς. 52 Καὶ Ἰησοῦς ¹“πρόεκοπεν” τῇ σοφίᾳ καὶ ἡλικίᾳ “καὶ χάριτι παρὰ θεῷ καὶ ἀνθρώποις.”

¹ I Sam 2:26

PART II
INTRODUCTION TO PUBLIC WORK

17. THE MINISTRY OF THE BAPTIST

MATT 3:1-12

MARK 1:1-8

LUKE 3:1-20

EN ΔΕ ΤΑΙΣ ΗΜΕΡΑΙΣ
ἐκείναις

παραγίνεται
Ἰωάνης ὁ βαπτιστῆς
κηρύσσων
ἐν τῇ ἐρήμῳ τῆς Ἰουδαίας
2 λέγων ἁΜετανοεῖτε,
ἤγγικεν γὰρ
ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν.

[Cf v 5 below]

ΑΡΧΗ τοῦ εὐαγγελίου Ἰη-
σοῦ Χριστοῦ[†].

[Cf v 4 below]

[Cf v 4 below]

EN ΕΤΕΙ δὲ πεντεκαίδε-
κάτῳ τῆς ἡγεμονίας Τιβερίου
Καίσαρος, ἡγεμονεύοντος Ποι-
τίου Πειλάτου τῆς Ἰουδαίας,
καὶ τετραρχοῦντος τῆς Γαλι-
λαίας Ἡρώδου, Φιλίππου δὲ
τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ τετραρ-
χοῦντος τῆς Ἰουραίας καὶ
Τραχωνίτιδος χώρας, καὶ Λυ-
σανίου τῆς Ἀβειληνῆς τετρα-
ρχοῦντος, 2 ἐπὶ ἀρχιερέως
Ἄννα καὶ Καϊάφα,
ἐγένετο ῥῆμα θεοῦ
ἐπὶ Ἰωάνην τὸν Ζαχαρίου υἱὸν
ἐν τῇ ἐρήμῳ.

3 καὶ ἦλθεν
εἰς πᾶσαν περίχωρον τοῦ Ἰορ-
δάνου
κηρύσσων βάπτισμα μετανοίας
εἰς ἄφεσιν ἁμαρτιῶν,

Mt 4:17b

Mk 1:15b

^a Ἐμετανοεῖτε,
ἤγγικεν γὰρ¹
ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν. (§20)

^a καὶ ἤγγικεν
ἡ βασιλεία τοῦ θεοῦ·
μετανοεῖτε
καὶ πιστεῦτε ἐν τῷ εὐαγγελίῳ.
(§20)

WH mg: Mk 1:1 υἱὸς θεοῦ

Lk 3:3 πᾶσαν with ABLW Or etc; τᾶσαν τῆν **Σ**CDXΔΘ etc

ΜΑΤΤ 3	MARK 1	LUKE 3
3 Οὗτος γὰρ ἐστὶν ὁ ῥηθεὶς διὰ Ἡσαίου τοῦ προφήτου λέγοντος	2 Καθὼς γέγραπται ἐν τῷ Ἡσαίᾳ τῷ προφήτῃ	4 ὡς γέγραπται ἐν βίβλῳ λόγων Ἡσαίου τοῦ προφήτου
[ΜΑΤΤ 11: 10b]		[LUKE 7: 27b]
1 ¹ "Ἴδού ἐγὼ ἀποστέλλω τὸν ἄγγελόν μου πρὸ προσώπου σου, ὅς κατασκευάσει τὴν ὁδὸν σου ἔμπροσθέν σου." (§47)	1 ¹ "Ἴδού ἀποστέλλω τὸν ἄγγελόν μου πρὸ προσώπου σου, ὅς κατασκευάσει τὴν ὁδὸν σου.""	1 ¹ "Ἴδού ἀποστέλλω τὸν ἄγγελόν μου πρὸ προσώπου σου, ὅς κατασκευάσει τὴν ὁδὸν σου ἔμπροσθέν σου." (§47)
2 ² "Φωνὴ βοῶντος ἐν τῇ ἐρήμῳ Ἐτοιμάσατε τὴν ὁδὸν Κυρίου, εὐθείας ποιεῖτε τὰς τρίβους αὐτοῦ."	3 2 ² "Φωνὴ βοῶντος ἐν τῇ ἐρήμῳ Ἐτοιμάσατε τὴν ὁδὸν Κυρίου, εὐθείας ποιεῖτε τὰς τρίβους αὐτοῦ."	3 ² "Φωνὴ βοῶντος ἐν τῇ ἐρήμῳ Ἐτοιμάσατε τὴν ὁδὸν Κυρίου, εὐθείας ποιεῖτε τὰς τρίβους αὐτοῦ."
[Cf v 1 above]	4 ἐγένετο Ἰωάννης ὁ βαπτίζων ἐν τῇ ἐρήμῳ κηρύσσων βάπτισμα μετανοίας εἰς ἄφεσιν ἁμαρτιῶν.	5 πᾶσα φάραγξ πληρωθήσεται καὶ πᾶν ὄρος καὶ βουνὸς ταπεινωθήσεται, καὶ ἔσται τὰ σκολιὰ εἰς εὐθείας καὶ αἱ τραχεῖαι εἰς ὁδοὺς λείας· 6 καὶ ἔσται πᾶσα σὰρξ τὸ σωτήριον τοῦ θεοῦ."
4 Αὐτὸς δὲ ὁ Ἰωάννης εἶχεν τὸ ἔνδυμα αὐτοῦ ἀπὸ τριχῶν καμῆλου καὶ ζώνην δερματίνην περὶ τὴν ὀσφίν αὐτοῦ, ἢ δὲ τροφή ἦν αὐτοῦ ἀκρίδες καὶ μέλι ἄγριον.	[Cf v 6 below]	[Cf v 2 above]
5 Τότε ἐξεπορεύετο πρὸς αὐτὸν Ἱερουσόλυμα καὶ πᾶσα ἡ Ἰουδαία	5 καὶ ἐξεπορεύετο πρὸς αὐτὸν πᾶσα ἡ Ἰουδαία χώρα καὶ οἱ Ἱεροσολυμίται πάντες,	[Cf v 3 above]
καὶ πᾶσα ἡ περὶχωρος τοῦ Ἰορδάνου,	καὶ ἐβαπτίζοντο	[Cf v 3 above]
6 καὶ ἐβαπτίζοντο		[Cf Luke 3: 21 (§18)]

¹ Mal 3: 1 ² Isa 40: 3 ³ Isa 40: 3 ff

MATT 3

ἐν τῷ Ἰορδάνῃ ποταμῷ ὑπ'
αὐτοῦ
ἐξομολογούμενοι τὰς ἀμαρτίας
αὐτῶν.

[Cf v 4 above]

7 Ἰδὼν δὲ πολλοὺς τῶν Φα-
ρισαίων καὶ Σαδδουκαίων

ἐρχομένους
ἐπὶ τὸ βάπτισμα
εἶπεν αὐτοῖς

^aΓεννήματα ἐχιδνῶν,
τίς ὑπέδειξεν ὑμῖν φυγεῖν
ἀπὸ τῆς μελλούσης ὀργῆς;

8 ποιήσατε οὖν καρπὸν
ἄξιον τῆς μετανοίας·

9 καὶ μὴ δόξετε λέγειν ἐν
ἑαυτοῖς

Πατέρα ἔχομεν τὸν Ἀβραάμ,
λέγω γὰρ ὑμῖν ὅτι δύναται
ὁ θεὸς ἐκ τῶν λίθων τούτων
ἐγεῖραι τέκνα τῷ Ἀβραάμ.

10 ἤδη δὲ ἡ ἀξίνη πρὸς
τὴν ρίζαν τῶν δένδρων κείται·

^bπᾶν οὖν δένδρον
μὴ ποιῶν καρπὸν καλὸν
ἐκκόπτεται

καὶ εἰς πῦρ βάλλεται.

MARK 1

ὑπ' αὐτοῦ ἐν τῷ Ἰορδάνῃ
ποταμῷ
ἐξομολογούμενοι τὰς ἀμαρτίας
αὐτῶν.

6 καὶ ἦν ὁ Ἰωάνης
ἐνδεδυμένος
τρίχας καμήλου
καὶ ζώηνν δερματίνην
περὶ τὴν ὀσφύν αὐτοῦ,
καὶ ἔσθων
ἀκριδας καὶ μέλι ἄγριον.

LUKE 3

7 Ἐλεγεν οὖν
τοῖς ἐκπορευομένοις ὄχλοις
βαπτισθῆναι ὑπ' αὐτοῦ

^aΓεννήματα ἐχιδνῶν,
τίς ὑπέδειξεν ὑμῖν φυγεῖν
ἀπὸ τῆς μελλούσης ὀργῆς;
8 ποιήσατε οὖν καρπὸς
ἄξιους¹ τῆς μετανοίας·
καὶ μὴ ἄρξησθε λέγειν ἐν
ἑαυτοῖς

Πατέρα ἔχομεν τὸν Ἀβραάμ,
λέγω γὰρ ὑμῖν ὅτι δύναται
ὁ θεὸς ἐκ τῶν λίθων τούτων
ἐγεῖραι τέκνα τῷ Ἀβραάμ.

9 ἤδη δὲ καὶ ἡ ἀξίνη πρὸς
τὴν ρίζαν τῶν δένδρων κείται·

^bπᾶν οὖν δένδρον
μὴ ποιῶν καρπὸν [καλὸν]
ἐκκόπτεται

καὶ εἰς πῦρ βάλλεται.

^a Cf Mt 12:34 (§50); 23:33 (§157)

Mt 7:19

^b πᾶν δένδρον
μὴ ποιῶν καρπὸν καλὸν
ἐκκόπτεται
καὶ εἰς πῦρ βάλλεται. (§43)

WH mg: Lk 3:8 ἄξιους καρποῖς

Mt 3:8 καρπὸν ἄξιον with ~~ABCW~~ etc; καρποὺς ἄξιους LU etc (from Lk 3:8) Lk 3:8 καρποῖς ἄξιους with ~~ACLXΔΘ~~ etc; ἄξιον καρποῖς B Or; καρπὸν ἄξιον DW etc, from Mt 3:8

MATT 3	MARK 1	LUKE 3
<p>11 ἐγὼ μὲν ὑμᾶς βαπτίζω ἐν ὕδατι εἰς μετάνοιαν· ὁ δὲ ὀπίσω μου ἐρχόμενος ἰσχυρότερός μου ἐστίν, οὐδὲ οὐκ εἰμὶ ἰκανός</p> <p>τὰ ὑποδήματα βαστάσαι· [Cf above]</p> <p>αὐτὸς ὑμᾶς βαπτίσει ἐν πνεύματι ἁγίῳ καὶ πυρὶ· 12 οὐδὲ τὸ πτύον ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ, καὶ διακαθαριεῖ τὴν ἄλωνα αὐτοῦ,</p>	<p>7 καὶ ἐκήρυσσεν λέγων [Cf v 8 below]</p> <p>Ἔρχεται ὁ ἰσχυρότερός μου ὀπίσω [μου], οὐδὲ οὐκ εἰμὶ ἰκανός κίψας λῦσαι τὸν ἱμάντα τῶν ὑποδημάτων αὐτοῦ· 8 ἐγὼ ἐβάπτισα ὑμᾶς ὕδατι, αὐτὸς δὲ βαπτίσει ὑμᾶς πνεύματι ἁγίῳ.</p>	<p>10 καὶ ἐπηρώτων αὐτὸν οἱ ὄχλοι λέγοντες· Τί οὖν ποιήσωμεν; 11 ἀποκριθεὶς δὲ εἶπεν αὐτοῖς· Ὁ ἔχων δύο χιτῶνας μεταδώτω τῷ μὴ ἔχοντι, καὶ ὁ ἔχων βρώματα ὁμοίως ποιείτω. 12 ἦλθον δὲ καὶ τελῶναι βαπτισθῆναι καὶ εἶπαν πρὸς αὐτὸν· Διδάσκαλε, τί ποιήσωμεν; 13 ὁ δὲ εἶπεν πρὸς αὐτούς· Μηδὲν πλεονεξία παρατῶ διατεταγμένον ὑμῖν πράσσετε. 14 ἐπηρώτων δὲ αὐτὸν καὶ στρατευόμενοι λέγοντες· Τί ποιήσωμεν καὶ ἡμεῖς; καὶ εἶπεν αὐτοῖς· Μηδένα διασεισητε μηδὲ συκοφαντήσητε, καὶ ἀρκείσθε τοῖς ὀφωνίοις ὑμῶν.</p> <p>15 Προσδοκῶντος δὲ τοῦ λαοῦ καὶ διαλογιζομένων πάντων ἐν ταῖς καρδίαις αὐτῶν περὶ τοῦ Ἰωάννου, μή ποτε αὐτὸς εἴη ὁ χριστός, 16 ἀπεκρίνατο λέγων πᾶσιν ὁ Ἰωάννης· Ἐγὼ μὲν ὕδατι βαπτίζω ὑμᾶς· ἔρχεται δὲ ὁ ἰσχυρότερός μου, οὐδὲ οὐκ εἰμὶ ἰκανός λῦσαι τὸν ἱμάντα τῶν ὑποδημάτων αὐτοῦ· [Cf above]</p> <p>αὐτὸς ὑμᾶς βαπτίσει ἐν πνεύματι ἁγίῳ καὶ πυρὶ· 17 οὐδὲ τὸ πτύον ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ, διακαθαῖραι τὴν ἄλωνα αὐτοῦ</p>

Mk 1:7 ὀπίσω μου docc pler; Δ etc om; B Or om μου
 XADHPWθ etc

8 πνεύματι with BL 1 lt vg; ἐν πνεύματι

MATT 3	MARK 1	LUKE 3
καὶ συνάξει τὸν σῆτον αὐτοῦ εἰς τὴν ἀποθήκην [†] , τὸ δὲ ἄχυρον κατακαύσει πυρὶ ἀσβέστῳ.		καὶ συναγαγεῖν τὸν σῆτον εἰς τὴν ἀποθήκην αὐτοῦ, τὸ δὲ ἄχυρον κατακαύσει πυρὶ ἀσβέστῳ.
[MATT 14:3, 4]	[MARK 6:17, 18]	18 Πολλὰ μὲν οὖν καὶ ἕτερα παρακαλῶν εὐηγγελίζετο τὸν λαόν [†] .
Ὁ γὰρ Ἡρώδης κρατήσας τὸν Ἰωάνην ἔδησεν καὶ ἐν φυλακῇ ἀπέθετο	Αὐτὸς γὰρ ὁ Ἡρώδης ἀποστείλας ἐκράτησεν τὸν Ἰωάνην καὶ ἔδησεν αὐτὸν ἐν φυλακῇ	19 ὁ δὲ Ἡρώδης ὁ τετραάρχης, [Cf v 20 below]
διὰ Ἡρωδιάδα τὴν γυναῖκα Φιλίππου τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ,	διὰ Ἡρωδιάδα τὴν γυναῖκα Φιλίππου τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ, ὅτι αὐτὴν ἐγάμησεν.	ἐλεγχόμενος ὑπ' αὐτοῦ περὶ Ἡρωδιάδος τῆς γυναικὸς τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ
[Cf v 3 above]	[Cf v 17 above]	καὶ περὶ πάντων ὧν ἐποίησεν πονηρῶν ὁ Ἡρώδης, 20 προσέθηκεν καὶ τοῦτο ἐπὶ πᾶσιν, κατέκλεισεν τὸν Ἰωάνην ἐν φυλακῇ.
4 Ἐλεγε γὰρ ὁ Ἰωάνης αὐτῷ Οὐκ ἔξεστίν σοι ἔχειν αὐτήν· (§77)	18 Ἐλεγε γὰρ ὁ Ἰωάνης τῷ Ἡρώδῃ ὅτι Οὐκ ἔξεστίν σοι ἔχειν τὴν γυναῖκα τοῦ ἀδελφοῦ σου. (§77)	

18. THE BAPTISM OF JESUS, AND THE GENEALOGY (LUKE)

MATT 3:13-17	MARK 1:9-11	LUKE 3:21-38
Τότε παραγίνεται ὁ Ἰησοῦς ἀπὸ τῆς Γαλιλαίας ἐπὶ τὸν Ἰορδάνην πρὸς τὸν Ἰωάνην τοῦ βαπτισθῆναι ὑπ' αὐτοῦ.	'ΚΑΙ ΕΓΕΝΕΤΟ' ἐν ἐκείναις ταῖς ἡμέραις ἦλθεν Ἰησοῦς ἀπὸ Ναζαρέτ τῆς Γαλιλαίας καὶ ἐβαπτίσθη εἰς τὸν Ἰορδάνην ὑπὸ Ἰωάνου.	'Ἐγένετο δὲ

WH mg: Mt 3:12 αὐτοῦ Mk 1:9 Ἐγένετο

Mt 3:12 ἀποθήκην with ΝСΚΜΔ it vg sah etc; BELUW syr sin cur etc add αὐτοῦ

MATT 3	MARK 1	LUKE 3
<p>14 ὁ δὲ διεκώλυεν αὐτὸν λέγων Ἐγὼ χρεῖαν ἔχω ὑπὸ σοῦ βαπτισθῆναι, καὶ σὺ ἔρχῃ πρὸς με; 15 ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτῷ¹ Ἄφες ἄρτι, οὕτω γὰρ πρέπον ἐστὶν ἡμῖν πληρῶσαι πᾶσαν δικαιοσύνην. τότε ἀφίησιν αὐτόν. [Cf Matt 3:6 (§17)]</p>	<p>[Cf Mark 1:5 (§17)]</p>	<p>ἐν τῷ βαπτισθῆναι ἅπαντα τὸν λαόν· καὶ Ἰησοῦ βαπτισθέντος καὶ προσευχομένου</p>
<p>16 βαπτισθεὶς δὲ ὁ Ἰησοῦς εὐθὺς ἀνέβη ἀπὸ τοῦ ὕδατος· καὶ ἰδοὺ ἠνεώχθησαν[†] οἱ οὐρανοί, καὶ εἶδεν πνεῦμα θεοῦ</p>	<p>10 καὶ εὐθὺς ἀναβαίνων ἐκ τοῦ ὕδατος εἶδεν σχιζομένους τοὺς οὐρανοὺς καὶ τὸ πνεῦμα</p>	<p>ἀνεωχθῆναι τὸν οὐρανόν 22 καὶ καταβῆναι τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον σωματικῶς εἶδει</p>
<p>καταβαίνον ὡσεὶ περιστερὰν ἐρχόμενον ἐπ' αὐτόν· 17 καὶ ἰδοὺ φωνὴ ἐκ τῶν οὐρανῶν λέγουσα Ὁυτός ἐστιν ὁ υἱὸς Ἰμου ὁ ἀγαπητός, ἐν¹ ᾧ εὐδόκησα. [Cf Matt 1:1-16 (§2)]</p>	<p>ὡς περιστερὰν καταβαίνον εἰς αὐτόν· 11 καὶ φωνὴ [ἐγένετο] ἐκ τῶν οὐρανῶν Σὺ εἶ ὁ υἱὸς μου ὁ ἀγαπητός, ἐν σοὶ εὐδόκησα.</p>	<p>ὡς περιστερὰν ἐπ' αὐτόν, καὶ φωνὴν ἐξ οὐρανοῦ γενέσθαι Σὺ εἶ ὁ υἱὸς μου ὁ ἀγαπητός, ἐν σοὶ εὐδόκησα. 23 Καὶ αὐτοὶ ἦν Ἰησοῦς ἀρχόμενος ὡσεὶ ἐτῶν τριάκοντα, ὢν υἱός, ὡς ἐνομιζέτο, Ἰωσήφ τοῦ Ἡλεί 24 τοῦ Ματθαίου τοῦ Λευεὶ τοῦ Μελχεί τοῦ Ἰανναὶ τοῦ Ἰωσήφ 25 τοῦ Ματθαίου τοῦ Ἀμῶς</p>

^a Cf Mt 17:5 (§88)^a Cf Mk 9:7 (§88)^a Cf Lk 9:35 (§88)

WH mg: Mt 3:15 πρὸς αὐτόν

16 αὐτῷ

17 μου, ὁ ἀγαπητός ἐν

Mt 3:17 Ουτός ἐστιν: D 1 it syr sin cur read Σὺ εἶ — ὁ υἱὸς μου: syr sin cur add καὶ Mk 1:11 ἐγένετο with ABLW etc; ⁸*D^o etc om Lk 3:22 Σὺ εἶ . . . εὐδόκησα: D 3 it etc read υἱὸς μου εἶ σὺ, ἐγὼ σημερον γενένηκά σε (from Ps 2:7)

LUKE 3

τοῦ Ναοῦμ
 τοῦ Ἑσλεί
 τοῦ Ναγγαί
 26 τοῦ Μαάθ
 τοῦ Ματταθίου
 τοῦ Σεμεείν
 τοῦ Ἰωσήχ
 τοῦ Ἰωδά
 27 τοῦ Ἰωανάν
 τοῦ Ῥησά
 τοῦ Ζοροβάβελ
 τοῦ Σαλαθιήλ
 τοῦ Νηρεί
 28 τοῦ Μελχεί
 τοῦ Ἀδδεί
 τοῦ Κωσάμ
 τοῦ Ἑλμαδάμ
 τοῦ Ἡρ
 29 τοῦ Ἰησοῦ
 τοῦ Ἐλιέζερ
 τοῦ Ἰωρείμ
 τοῦ Μαθθάτ
 τοῦ Λενεί
 30 τοῦ Συμεών
 τοῦ Ἰούδα
 τοῦ Ἰωσήφ
 τοῦ Ἰωνάμ
 τοῦ Ἐλιακείμ
 31 τοῦ Μελεά
 τοῦ Μεννά
 τοῦ Ματταθά
 τοῦ Ναθάμ
 τοῦ Δανεῖδ
 32 τοῦ Ἰεσσαί
 τοῦ Ἰωβήλ
 τοῦ Βοός
 τοῦ Σαλά
 τοῦ Ναασσών
 33 τοῦ Ἰ'Αδμείν¹
 τοῦ Ἀρνεί
 τοῦ Ἑσρών

LUKE 3

τοῦ Φαρίσ
 τοῦ Ἰούδα
 34 τοῦ Ἰακώβ
 τοῦ Ἰσαάκ
 τοῦ Ἀβραάμ
 τοῦ Θαρά
 τοῦ Ναχώρ
 35 τοῦ Σερούχ
 τοῦ Ραγαύ
 τοῦ Φάλεκ
 τοῦ Ἑβερ
 τοῦ Σαλά
 36 τοῦ Καινάμ
 τοῦ Ἀρφαξάδ
 τοῦ Σήμ
 τοῦ Νῶε
 τοῦ Λάμεχ
 37 τοῦ Μαθουσαλά
 τοῦ Ἐνώχ
 τοῦ Ἰάρετ
 τοῦ Μαλελεήλ
 τοῦ Καινάμ
 38 τοῦ Ἐνώσ
 τοῦ Σήθ
 τοῦ Ἀδάμ
 τοῦ θεοῦ.

19. THE TEMPTATION

MATT 4:1-11

Τότε [ὁ] Ἰησοῦς

ἀνήχθη εἰς τὴν ἔρημον
 ὑπὸ τοῦ πνεύματος,

πειρασθῆναι ὑπὸ τοῦ διαβό-
 λου.

2 καὶ νηστεύσας
 ἡμέρας τεσσαράκοντα

MARK 1:12, 13

Καὶ εὐθὺς
 τὸ πνεῦμα

αὐτὸν ἐκβάλλει εἰς τὴν ἔρημον.

13 καὶ ἦν ἐν τῇ ἐρήμῳ
 τεσσαράκοντα ἡμέρας
 πειραζόμενος ὑπὸ τοῦ Σατανᾶ,

LUKE 4:1-13

Ἰησοῦς δὲ
 πλήρης πνεύματος ἁγίου
 ὑπέστρεψεν ἀπὸ τοῦ Ἰορδάνου,
 καὶ ἦγετο
 ἐν τῷ πνεύματι
 ἐν τῇ ἐρήμῳ
 2 ἡμέρας τεσσαράκοντα
 πειραζόμενος ὑπὸ τοῦ διαβό-
 λου.

Καὶ οὐκ ἔφαγεν οὐδὲν
 ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις,

ΜΑΤΤ 4

καὶ νύκτας τεσσεράκοντα
ὑστερον
ἐπείνασεν.

3 Καὶ προσελθὼν
ὁ πειράζων εἶπεν αὐτῷ
Εἰ υἱὸς εἶ τοῦ θεοῦ,
εἰπὸν ἵνα οἱ λίθοι οὗτοι
ἄρτοι γένωνται.
4 ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν

Γέγραπται
¹“Οὐκ ἐπ’ ἄρτω μόνῳ
ζήσεται ὁ ἄνθρωπος,
ἀλλ’ ἐπὶ παντὶ ῥήματι ἐκπο-
ρευομένῳ διὰ στόματος θεοῦ.”
[Cf vv 8-10 below]

5 Τότε παραλαμβάνει αὐτὸν
ὁ διάβολος
εἰς τὴν ἁγίαν πόλιν,

MARK 1

καὶ ἦν μετὰ τῶν θηρίων,

LUKE 4

καὶ συντελεσθεισῶν αὐτῶν
ἐπείνασεν.

3 εἶπεν δὲ αὐτῷ ὁ διάβολος
Εἰ υἱὸς εἶ τοῦ θεοῦ,
εἰπέ τῷ λίθῳ τούτῳ ἵνα
γένηται ἄρτος.
4 καὶ ἀπεκρίθη πρὸς αὐτὸν
ὁ Ἰησοῦς
Γέγραπται ὅτι
¹“Οὐκ ἐπ’ ἄρτω μόνῳ
ζήσεται ὁ ἄνθρωπος.”

5 Καὶ ἀναγαγὼν αὐτὸν
ἔδειξεν αὐτῷ
πάσας τὰς βασιλείας
τῆς οἰκουμένης
ἐν στιγμῇ χρόνου·
6 καὶ εἶπεν αὐτῷ
ὁ διάβολος
Σοὶ δώσω
τὴν ἐξουσίαν ταύτην ἅπασαν
καὶ τὴν δόξαν αὐτῶν,
ὅτι ἐμοὶ παραδέδοται καὶ ᾧ
ἂν θέλω δίδωμι αὐτήν·
7 σὺ οὖν ἐὰν προσκυνήσῃς
ἐνώπιον ἐμοῦ,
ἔσται σοῦ πάντα.
8 καὶ ἀποκριθεὶς
¹ὁ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτῷ¹
Γέγραπται
²“Κύριον τὸν θεὸν σου
προσκυνήσεις
καὶ αὐτῷ μόνῳ λατρεύσεις.”
9 Ἦγαγεν δὲ αὐτὸν
εἰς Ἱερουσαλὴμ

¹ Deut 8:3 ² Deut 6:13

WH mg: Lk 4:8 αὐτῷ εἶπεν [ὁ] Ἰησοῦς

MATT 4
καὶ ἔστησεν αὐτὸν
ἐπὶ τὸ πτερύγιον τοῦ ἱεροῦ,
6 καὶ λέγει αὐτῷ
Εἰ υἱὸς εἶ τοῦ θεοῦ,
βάλε σεαυτὸν κάτω·
γέγραπται γὰρ ὅτι
1“Τοῖς ἀγγέλοις αὐτοῦ ἐντε-
λείται περὶ σοῦ
καὶ
ἐπὶ χειρῶν ἀρούσιν σε,
μή ποτε προσκώψῃς
πρὸς λίθον τὸν πόδα σου.”
7 ἔφη αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς
Πάλιν γέγραπται
2“Οὐκ ἐκπειράσεις Κύριον
τὸν θεόν σου.”
8 Πάλιν παραλαμβάνει αὐτὸν
ὁ διάβολος
εἰς ὄρος ὑψηλὸν λίαν,
καὶ δείκνυσιν αὐτῷ
πάσας τὰς βασιλείας
τοῦ κόσμου
καὶ τὴν δόξαν αὐτῶν,
9 καὶ εἶπεν αὐτῷ
Ταῦτά σοι πάντα δώσω
ἐὰν πεσῶν προσκυνήσῃς μοι.
10 τότε λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς
Ἵπαγε, Σατανᾶ·
γέγραπται γάρ
3“Κύριον τὸν θεόν σου
προσκυνήσεις
καὶ αὐτῷ μόνῳ λατρεύσεις.”
11 Τότε ἀφήσιν αὐτὸν ὁ διά-
βολος,
καὶ ἰδοὺ ἄγγελοι προσῆλθον
καὶ διηκόνουν αὐτῷ.

MARK 1
καὶ οἱ ἄγγελοι
διηκόνουν αὐτῷ.

LUKE 4
καὶ ἔστησεν
ἐπὶ τὸ πτερύγιον τοῦ ἱεροῦ,
καὶ εἶπεν [αὐτῷ]
Εἰ υἱὸς εἶ τοῦ θεοῦ,
βάλε σεαυτὸν ἐντεῦθεν κάτω·
10 γέγραπται γὰρ ὅτι
1“τοῖς ἀγγέλοις αὐτοῦ ἐντε-
λείται περὶ σοῦ
τοῦ διαφυλάξαι σε,”
11 καὶ ὅτι
“ἐπὶ χειρῶν ἀρούσιν σε
μή ποτε προσκώψῃς
πρὸς λίθον τὸν πόδα σου.”
12 καὶ ἀποκριθεὶς εἶπεν αὐτῷ
ὁ Ἰησοῦς ὅτι
Εἴρηται
2“Οὐκ ἐκπειράσεις Κύριον
τὸν θεόν σου.”
[Cf vv 5-8 above]
13 Καὶ συντελέσας πάντα
πειρασμὸν
ὁ διάβολος ἀπέστη ἀπ’ αὐτοῦ
ἄχρι καιροῦ.

1 Ps 91 (90): 11 f

2 Deut 6: 16

3 Deut 6: 13

PART III
THE GALILEAN MINISTRY

CHAPTER I. THE BEGINNINGS OF JESUS' WORK IN GALILEE, §§20-23

20. THE DEPARTURE INTO GALILEE

MATTHEW 4:12-17	MARK 1:14, 15	LUKE 4:14, 15
<p>'Ακούσας δὲ ὅτι Ἰωάννης παρεδόθη ἀνεχώρησεν</p> <p>εἰς τὴν Γαλιλαίαν.</p> <p>13 καὶ καταλιπὼν τὴν Ναζαρέτ ἔλθων κατέκησεν εἰς Καφαρ- ναοὺμ τὴν παραθαλασσίαν ἐν ὄροις Ζαβουλῶν καὶ Νεφθα- λείμ·</p> <p>14 ἵνα πληρωθῇ τὸ ῥηθὲν διὰ Ἡσαίου τοῦ προφήτου λέγον- τος</p> <p>15 ¹“Γῆ Ζαβουλῶν καὶ γῆ Νεφθαλείμ, ὁδὸν θαλάσσης, πέραν τοῦ Ἰορδάνου, Γαλιλαία τῶν ἐθνῶν, 16 ὁ λαὸς ὁ καθήμενος ἐν σκοτίᾳ φῶς εἶδεν μέγα, καὶ τοῖς καθημένοις ἐν χώρα καὶ σκιᾷ θανάτου φῶς ἀνέτειλεν αὐτοῖς.”</p> <p>17 ΑΠΟ ΤΟΤΕ ἤρξατο ὁ Ἰησοῦς κηρύσσειν καὶ λέγειν</p>	<p>Καὶ μετὰ τὸ παραδοθῆναι τὸν Ἰωάννην ἦλθεν ὁ Ἰησοῦς</p> <p>εἰς τὴν Γαλιλαίαν</p> <p>[Cf Mark 1:21 (§24)]</p> <p>15 κηρύσσω τὸ εὐαγγέλιον τοῦ θεοῦ [καὶ λέγων]</p>	<p>Καὶ</p> <p>ὑπέστρεψεν ὁ Ἰησοῦς ἐν τῇ δυνάμει τοῦ πνεύματος εἰς τὴν Γαλιλαίαν.</p> <p>[Cf Luke 4:31 (§24)]</p>

¹ Isa 9:1 f

Mk 1:15 καὶ λέγων with BKLMWΔΘ it vg pesh etc; λέγων ADEP etc; Ⲭ* syr sin om'

MATT 4	MARK 1	LUKE 4
^a Μετανοείτε, ἤγγικεν γάρ ¹ ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν. [MATT 4:24] καὶ ἀπῆλθεν ἡ ἀκοὴ αὐτοῦ εἰς ὄλην τὴν Συρίαν· (§23) [MATT 4:23a] ^b Καὶ περιῆγεν ἐν ὄλη τῇ Γαλιλαίᾳ, διδάσκων ἐν ταῖς συναγωγαῖς αὐτῶν (§23)	ὅτι Πεπλήρωται ὁ καιρὸς ^a καὶ ἤγγικεν ἡ βασιλεία τοῦ θεοῦ· μετανοείτε καὶ πιστεῦετε ἐν τῷ εὐαγγελίῳ. [MARK 1:28] Καὶ ἐξῆλθεν ἡ ἀκοὴ αὐτοῦ εἰθὺς πανταχοῦ εἰς ὄλην τὴν περιχώρον τῆς Γαλιλαίας. (§24) [MARK 1:39a] ^b καὶ ἦλθεν κηρύσσων εἰς τὰς συναγωγὰς αὐτῶν (§25)	καὶ φήμη ἐξῆλθεν καθ' ὄλης τῆς περιχώρου περὶ αὐτοῦ. 15 ^b καὶ αὐτὸς ἐδίδασκεν ἐν ταῖς συναγωγαῖς αὐτῶν, δοξαζόμενος ὑπὸ πάντων.

21. THE REJECTION AT NAZARETH (LUKE)

[MATT 13:53-58]	[MARK 6:1-6a]	LUKE 4:16-30
Καὶ ἐγένετο ὅτε ἐτέλεσεν ὁ Ἰησοῦς τὰς παραβολὰς ταύτας, μετήρην ἐκείθεν. (§65) 54 καὶ ἐλθὼν εἰς τὴν πατρίδα αὐτοῦ	Καὶ ἐξῆλθεν ἐκεῖθεν, καὶ ἔρχεται εἰς τὴν πατρίδα αὐτοῦ, καὶ ἀκολουθοῦσιν αὐτῷ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ.	Καὶ ἦλθεν εἰς Ναζαρά, οὗ ἦν ἰαθεραμ- μένος ¹ , καὶ εἰσῆλθεν κατὰ τὸ εἰωθὸς αὐτῷ

Mt 3:2

^a Μετανοείτε,
ἤγγικεν γάρ
ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν. (§17)

Mt 9:35a

^b Καὶ περιῆγεν ὁ Ἰησοῦς
τὰς πόλεις πάσας καὶ τὰς κώμας,
διδάσκων
ἐν ταῖς συναγωγαῖς αὐτῶν (§70)

Mk 6:6b

^b Καὶ περιῆγεν
τὰς κώμας κύκλῳ
διδάσκων. (§70)

Lk 4:44

^b Καὶ ἦν
κηρύσσων
εἰς τὰς συναγωγὰς
τῆς Ἰουδαίας. (§25)

[ΜΑΤΤ 13]

ἰδίδασκεν αὐτοὺς
ἐν τῇ συναγωγῇ αὐτῶν,

ὥστε ἐκπλήσσεσθαι αὐτοὺς

καὶ λέγειν Πόθεν τούτῳ
ἡ σοφία αὕτη
καὶ αἱ δυνάμεις;

55 οὐχ οὗτός ἐστιν
ὁ τοῦ τέκτονος υἱός;
οὐχ ἡ μήτηρ αὐτοῦ λέγεται Μαρία
καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ

[MARK 6]

2 Καὶ γενομένου σαββάτου
ἤρξατο διδάσκειν
ἐν τῇ συναγωγῇ·

καὶ οἱ πολλοὶ ἀκούοντες

ἐξεπλήσσοντο

λέγοντες Πόθεν τούτῳ ταῦτα,
καὶ τίς ἡ σοφία ἡ δοθεῖσα τούτῳ,
καὶ αἱ δυνάμεις τοιαῦται
διὰ τῶν χειρῶν αὐτοῦ γινόμεναι;
3 οὐχ οὗτός ἐστιν
ὁ τέκτων,
ὁ υἱὸς τῆς Μαρίας
καὶ ἀδελφός

LUKE 4

ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῶν σαββάτων

εἰς τὴν συναγωγὴν,
καὶ ἀνέστη ἀναγνῶναι.
17 καὶ ἐπέδθη αὐτῷ βιβλίον
τοῦ προφήτου Ἡσαίου, καὶ
ἀνοίξας τὸ βιβλίον εὗρεν [τὸν]
τόπον οὗ ἦν γεγραμμένον
18 ¹“ Πνεῦμα Κυρίου ἐπ’ ἐμέ,
οὐ εἵνεκεν ἔχρισέν με εὐαγ-
γελίσασθαι πτωχοῖς,
ἀπέσταλκέν με κηρύξαι αἰχμα-
λώτοις ἀφῆσιν καὶ τυφλοῖς
ἀνάβλεψιν,
ἀποστεῖλαι τεθραυσμένους ἐν
ἀφέσει,
19 κηρύξαι ἐνιαυτὸν Κυρίου
δεκτόν.”

20 καὶ πτύξας τὸ βιβλίον
ἀποδοὺς τῷ ὑπηρέτῃ ἐκάθισεν·
καὶ πάντων οἱ ὀφθαλμοὶ ἐν
τῇ συναγωγῇ ἦσαν ἀτενί-
ζοντες αὐτῷ. 21 ἤρξατο δὲ
λέγειν πρὸς αὐτοὺς ὅτι Σή-
μερον πεπλήρωται ἡ γραφὴ
αὕτη ἐν τοῖς ὤσιν ὑμῶν.

22 καὶ πάντες ἐμαρτύρουν
αὐτῷ
καὶ θαύμαζον
ἐπὶ τοῖς λόγοις τῆς χάριτος
τοῖς ἐκπορευομένοις
ἐκ τοῦ στόματος αὐτοῦ,
καὶ ἔλεγον

Οὐχί
υἱὸς ἐστὶν Ἰωσήφ οὗτος;

¹ Isa 61:1 f

[MATT 13]
 Ἰακώβος καὶ Ἰωσήφ
 καὶ Σίμων καὶ Ἰούδας;
 56 καὶ αἱ ἀδελφαὶ αὐτοῦ οὐχὶ
 πᾶσαι πρὸς ἡμᾶς εἰσὶν;
 τίθεν οὖν τούτῳ ταῦτα πάντα;
 57 καὶ ἰσκανδαλίζοντο ἐν αὐτῷ.

ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς
 Οὐκ ἔστιν προφήτης ἄτιμος
 εἰ μὴ ἐν τῇ[†] πατρίδι

καὶ ἐν τῇ οἰκίᾳ αὐτοῦ.

58 Καὶ οὐκ ἐποίησεν ἐκεῖ δυνά-
 μεις πολλὰς

διὰ τὴν ἀπιστίαν αὐτῶν. (§69)

[MARK 6]
 Ἰακώβου καὶ Ἰωσήτου
 καὶ Ἰούδα καὶ Σίμωνος;
 καὶ οὐκ εἰσὶν αἱ ἀδελφαὶ αὐτοῦ
 ὧδε πρὸς ἡμᾶς;
 [Cf v 2 above]
 καὶ ἰσκανδαλίζοντο ἐν αὐτῷ.

4 καὶ ἔλεγεν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς
 ὅτι Οὐκ ἔστιν προφήτης ἄτιμος
 εἰ μὴ ἐν τῇ πατρίδι αὐτοῦ
 καὶ ἐν τοῖς συγγενέσιν αὐτοῦ
 καὶ ἐν τῇ οἰκίᾳ αὐτοῦ.

5 Καὶ οὐκ ἔδυνάτο ἐκεῖ ποιῆσαι
 οὐδεμίαν δυνάμιν,
 εἰ μὴ ὀλίγοις ἀρρώστοις ἐπιθεῖς τὰς
 χεῖρας θεράπευσεν[†]

6 καὶ ἠθαύμασεν[†]
 διὰ τὴν ἀπιστίαν αὐτῶν. (§69)

LUKE 4

23 καὶ εἶπεν πρὸς αὐτοὺς
 Πάντως ἐρεῖτέ μοι τὴν παρα-
 βολὴν ταύτην Ἰατρὲ, θερά-
 πεισον σεαυτὸν[†] ὅσα ἠκούσα-
 μεν γενόμενα εἰς τὴν Καφαρ-
 ναοῦμ ποιήσον καὶ ὧδε ἐν τῇ
 πατρίδι σου.

24 εἶπεν δὲ Ἄμην λέγω ὑμῖν
 ὅτι οὐδεὶς προφήτης δεκτός ἐστιν
 ἐν τῇ πατρίδι αὐτοῦ.

25 ἐπ' ἀληθείας δὲ λέγω
 ὑμῖν, πολλαὶ χήραι ἦσαν ἐν
 ταῖς ἡμέραις Ἡλείου ἐν τῷ
 Ἰσραὴλ, ὅτε ἐκλείσθη ὁ οὐ-
 ρανὸς ἔτη τρία καὶ μῆνας
 ἕξ, ὡς ἐγένετο λιμὸς μέγας
 ἐπὶ πᾶσαν τὴν γῆν, 26 καὶ
 πρὸς οὐδεμίαν αὐτῶν ἐπέμ-
 φθη Ἡλείας εἰ μὴ¹ εἰς
 Σάρεπτα τῆς Σιδωνίας πρὸς
 γυναῖκα χήραν." 27 καὶ
 πολλοὶ λεπροὶ ἦσαν ἐν τῷ
 Ἰσραὴλ ἐπὶ Ἐλισαίου τοῦ
 προφήτου, καὶ οὐδεὶς αὐτῶν
 ἑκαθαρίσθη, εἰ μὴ Ναϊμᾶν ὁ
 Σύρος. 28 καὶ ἐπλήσθησαν
 πάντες θυμοῦ ἐν τῇ συναγωγῇ

¹ I Kings 17:9

WH mg: Lk 4:25 ἐτι

LUKE 4

ἀκούοντες ταῦτα, 29 καὶ ἀναστάντες ἐξέβαλον αὐτὸν ἔξω τῆς πόλεως, καὶ ἤγαγον αὐτὸν ἕως ὀφρύου τοῦ ὄρους ἐφ' οὗ ἡ πόλις ᾠκοδόμητο αὐτῶν, ὥστε κατακρημνίσαι αὐτόν· 30 αὐτὸς δὲ διελθὼν διὰ μέσου αὐτῶν ἐπορεύετο.

22. THE CALL OF THE FOUR (MATT-MARK)

MATT 4:18-22

Περιπατῶν δὲ παρὰ τὴν θάλασσαν τῆς Γαλιλαίας εἶδεν δύο ἀδελφούς,

[Cf v 21 below]

Σίμωνα τὸν λεγόμενον Πέτρον

MARK 1:16-20

Καὶ παράγων παρὰ τὴν θάλασσαν τῆς Γαλιλαίας εἶδεν

[Cf v 19 below]

Σίμωνα

[LUKE 5:1-11]

Ἐγένετο δὲ ἐν τῷ τὸν ὄχλον ἐπικεῖσθαι αὐτῷ καὶ ἀκούειν τὸν λόγον τοῦ θεοῦ καὶ αὐτὸς ἦν ἐστὼς παρὰ τὴν λίμνην Γεννησαρέτ, 2 καὶ εἶδεν πλοῖα δύο¹ ἐστῶτα παρὰ τὴν λίμνην, οἱ δὲ ἀδελεῖς ἀπ' αὐτῶν ἀποβάντες ἔπλυνον¹ τὰ δίκτυα. 3 ἐμβὰς δὲ εἰς ἓν τῶν πλοίων, 3 ἦν Σίμωνος, ἠρώτησεν αὐτὸν ἀπὸ τῆς γῆς ἐπαναγαγεῖν ὀλίγον, καθίσας δὲ ἐκ τοῦ πλοίου ἐδίδασκεν τοὺς ὄχλους. 4 ὡς δὲ ἐπαύσατο λαλῶν, εἶπεν πρὸς τὸν Σίμωνα Ἐπανάγαγε εἰς τὸ βάθος καὶ χαλάσατε τὰ δίκτυα ὑμῶν εἰς ἄγραν. 5 καὶ ἀποκριθεὶς Σίμων εἶπεν Ἐπιστάτα, δι' ὄλης νυκτὸς κοπιάσαντες οὐδὲν ἐλάβομεν, ἐπὶ δὲ τῷ ῥήματί σου χαλάσω τὰ δίκτυα. 6 καὶ τοῦτο ποιήσαντες συνέκλεισαν πλῆθος ἰχθύων πολὺ, διεμήσσετο δὲ τὰ δίκτυα αὐτῶν. 7 καὶ κατένευσαν τοῖς μετόχοις ἐν τῷ ἑτέρῳ πλοίῳ τοῦ ἐλθόντος συλλαβεσθαι

Mt 4:18 περιπατῶν with \aleph BCLW Δ etc; παράγων D it syr sin 33. It vg etc; περιπατῶν δὲ AWT Δ ΘH syr sin pesh etc

Mk 1:16 καὶ παράγων with \aleph BDL

MATT 4	MARK 1	[LUKE 5]
<p>[Cf v 21 below]</p> <p>καὶ Ἀνδρέαν τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ, βάλλοντας ἀμφίβληστρον εἰς τὴν θάλασσαν, ἦσαν γὰρ ἀλεεῖς· 19 καὶ λέγει αὐτοῖς</p> <p>Δεῦτε ὀπίσω μου, καὶ ποιήσω ὑμᾶς ἀλεεῖς ἀνθρώπων.</p> <p>20 οἱ δὲ εὐθέως ἀφέντες τὰ δίκτυα ἠκολούθησαν αὐτῷ. 21 Καὶ προβάς ἐκεῖθεν εἶδεν ἄλλους δύο ἀδελφοὺς, Ἰάκωβον τὸν τοῦ Ζεβεδαίου καὶ Ἰωάννην τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ, ἐν τῷ πλοίῳ μετὰ Ζεβεδαίου τοῦ πατρὸς αὐτῶν καταρτίζοντας τὰ δίκτυα αὐτῶν, καὶ ἐκάλεσεν αὐτοὺς. 22 οἱ δὲ εὐθέως ἀφέντες τὸ πλοῖον καὶ τὸν πατέρα αὐτῶν ἠκολούθησαν αὐτῷ.</p>	<p>[Cf v 19 below]</p> <p>καὶ Ἀνδρέαν τὸν ἀδελφὸν Σίμωνος ἀμφιβάλλοντας ἐν τῇ θαλάσῃ, ἦσαν γὰρ ἀλεεῖς· 17 καὶ εἶπεν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς Δεῦτε ὀπίσω μου, καὶ ποιήσω ὑμᾶς γενέσθαι ἀλεεῖς ἀνθρώπων.</p> <p>18 καὶ εὐθέως ἀφέντες τὰ δίκτυα ἠκολούθησαν αὐτῷ. 19 Καὶ προβάς ὀλίγον εἶδεν Ἰάκωβον τὸν τοῦ Ζεβεδαίου καὶ Ἰωάννην τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ, καὶ αὐτοὺς ἐν τῷ πλοίῳ καταρτίζοντας τὰ δίκτυα, καὶ εὐθέως ἐκάλεσεν αὐτοὺς. 20 καὶ ἀφέντες τὸν πατέρα αὐτῶν Ζεβεδαίου ἐν τῷ πλοίῳ μετὰ τῶν μισθωτῶν ἀπῆλθον ὀπίσω αὐτοῦ.</p>	<p>αὐτοῖς· καὶ ἦλθαν, καὶ ἔπλησαν ἀμφότερα τὰ πλοῖα ὥστε βυθίζεσθαι αὐτά. 8 ἰδὼν δὲ Σίμων Πέτρος προσέπεσεν τοῖς γόνασιν Ἰησοῦ λέγων Ἐξέλθε ἀπ' ἐμοῦ, ὅτι ἀνὴρ ἁμαρτωλὸς εἰμι, κύριε· 9 θάμβος γὰρ περιέσχεν αὐτὸν καὶ πάντας τοὺς σὺν αὐτῷ ἐπὶ τῇ ἄγρᾳ τῶν ἰχθύων ὧν συνέλαβον, 10 ὁμοίως δὲ καὶ Ἰάκωβον καὶ Ἰωάννην υἱοὺς Ζεβεδαίου, οἱ ἦσαν κοινωνοὶ τῷ Σίμωνι.</p> <p>καὶ εἶπεν πρὸς τὸν Σίμωνα Ἰησοῦς Μὴ φοβοῦ· ἀπὸ τοῦ νῦν ἀνθρώπους ἔσῃ ζωγρῶν. 11 καὶ καταγαγόντες τὰ πλοῖα ἐπὶ τὴν γῆν ἀφέντες πάντα ἠκολούθησαν αὐτῷ. (§26)</p> <p>[Cf v 10 above]</p> <p>[Cf v 2 above]</p>

Mk 1:16 ἀμφιβάλλοντας with NA (*-tes) BDLWΔ etc; ἀμφιβαλοντες Θ; βάλλοντας MΓ etc; ΑWTΔΠ etc add ἀμφίβληστρον: Θ adds τὰ δίκτυα

23. THE RESPONSE TO JESUS' WORK

MATT 4:23-25 [+§35]

^aΚαὶ περιῆγεν
ἐν ὅλῃ τῇ Γαλιλαίᾳ,
διδάσκων
ἐν ταῖς συναγωγαῖς αὐτῶν
καὶ κηρύσσων τὸ εὐαγγέλιον
τῆς βασιλείας

καὶ θεραπεύων πᾶσαν νόσον
καὶ πᾶσαν μαλακίαν
ἐν τῷ λαῷ.

24 ^bκαὶ ἀπῆλθεν ἡ ἀκοὴ αὐτοῦ
εἰς ὅλην τὴν Συρίαν·

καὶ προσήνεγκαν αὐτῷ
πάντας τοὺς κακῶς ἔχοντας
ποικίλαις νόσοις
καὶ βασάνοις συνεχόμενους,
δαιμονιζομένους καὶ σεληνια-
ζομένους καὶ παραλυτικούς,

[MARK 1:39]

^aκαὶ ἦλθεν
κηρύσσων
εἰς τὰς συναγωγὰς αὐτῶν

εἰς ὅλην τὴν Γαλιλαίαν
καὶ τὰ δαιμόνια ἐκβάλλων. (§25)

[MARK 1:28, 32, 34a]

^bΚαὶ ἐξῆλθεν ἡ ἀκοὴ αὐτοῦ
εὐθὺς πανταχοῦ
εἰς ὅλην τὴν περιχώρον τῆς Γαλι-
λαίας. . . .

32 Ὁψίᾳ δὲ γενομένης,
ὄτε ἔδυσεν ὁ ἥλιος,
ἔφερον πρὸς αὐτὸν
πάντας τοὺς κακῶς ἔχοντας
[Cf v 34 below]

καὶ τοὺς δαιμονιζομένους· . . .

[LUKE 4:44]

^aΚαὶ ἦν
κηρύσσων
εἰς τὰς συναγωγὰς

τῆς Ἰουδαίας. (§25)

[LUKE 4:37]

^bΚαὶ ἐξεπορεύετο ἡχος περὶ αὐτοῦ
εἰς πάντα τόπον τῆς περιχώρου.
(§24)

[LUKE 4:40]

Δύνοντος δὲ τοῦ ἡλίου
ἅπαντες¹ ὅσοι εἶχον ἀσθενούντας
νόσοις ποικίλαις

ἤγαγον αὐτοὺς πρὸς αὐτόν·

Mt 9:35

^a Καὶ περιῆγεν ὁ Ἰησοῦς

τὰς πόλεις πάσας καὶ τὰς κώμας,
διδάσκων
ἐν ταῖς συναγωγαῖς αὐτῶν
καὶ κηρύσσων τὸ εὐαγγέλιον
τῆς βασιλείας
καὶ θεραπέων πᾶσαν νόσον·
καὶ πᾶσαν μαλακίαν. (§70)

Mk 6:6b

^a Καὶ περιῆγεν

τὰς κώμας κύκλῳ
διδάσκων. (§70)

Lk 4:14a, 15

^a Καὶ ὑπέστρεψεν ὁ Ἰησοῦς
ἐν τῇ δυνάμει τοῦ πνεύματος
εἰς τὴν Γαλιλαίαν. . . .

15 καὶ αὐτὸς ἐδίδασκεν
ἐν ταῖς συναγωγαῖς αὐτῶν,

δοξαζόμενος ὑπὸ πάντων. (§20)

Lk 4:14b

^b καὶ φήμη ἐξῆλθεν
καθ' ὅλης τῆς περιχώρου
περὶ αὐτοῦ. (§20)

Mt 4:24 καὶ . . . Συρίαν: syt sin om — δαιμονιζομένους with BC etc; καὶ δαιμ. NDEWFG it vg syr cur etc

ΜΑΤΤ 4	[MARK 1]	[LUKE 4]
καὶ ἐθεράπευσεν αὐτούς.	34 καὶ ἐθεράπευσεν πολλοὺς κακῶς ἔχοντας ποικίλαις νόσοις, καὶ δαιμόνια πολλά ἐξέβαλεν, (§24)	ὁ δὲ ἐνὶ ἐκάστῃ αὐτῶν τὰς χεῖρας ἐπιτιθεῖς [ἐθεράπευεν] αὐτοῖς. (§24)
25 καὶ ἠκολούθησαν αὐτῷ ὄχλοι πολλοὶ	[MARK 3:7b, 8] καὶ πολὺ πλῆθος ἀπὸ τῆς Γαλιλαίας ἠκολούθησεν,	[LUKE 6:17b] καὶ ὄχλος πολὺς μαθητῶν αὐτοῦ, καὶ πλῆθος πολὺ τοῦ λαοῦ
ἀπὸ τῆς Γαλιλαίας καὶ Δεκαπόλεως	8 καὶ ἀπὸ τῆς Ἰουδαίας ¹ καὶ ἀπὸ Ἱεροσολύμων καὶ ἀπὸ τῆς Ἰουμαίας καὶ πέραν τοῦ Ἰορδάνου καὶ περὶ Τύρον καὶ Σιδῶνα, ¹ πλῆθος πολὺ, ἀκούοντες ὅσα [ποιεῖ] ἦλθαν πρὸς αὐτόν. (§33)	ἀπὸ πάσης τῆς Ἰουδαίας καὶ Ἱερουσαλήμ καὶ τῆς παραλίου Τύρου καὶ Σιδῶνος, οἱ ἦλθαν ἀκοῦσαι αὐτοῦ καὶ ἰαθῆναι ἀπὸ τῶν νόσων αὐτῶν (§33)
καὶ πέραν τοῦ Ἰορδάνου. (+ §35)		

CHAPTER II. TEACHING AND GATHERING DISCIPLES, §§24-27

24. A DAY IN CAPERNAUM

§45+] ΜΑΤΤ 8:14-17 [+ §66]	MARK 1:21-34	LUKE 4:31-41
[Cf Matt 4:13 (§20)] [ΜΑΤΤ 7:28b, 29] ἐξεπλήσσοντο οἱ ὄχλοι ἐπὶ τῇ διδαχῇ αὐτοῦ.	Καὶ εἰσπορεύονται εἰς Καφαρναοὺμ. Καὶ εὐθὺς τοῖς σάββασιν [εἰσελθὼν εἰς τὴν συναγωγὴν ἐδίδασκεν]. 22 καὶ ἐξεπλήσσοντο ἐπὶ τῇ διδαχῇ αὐτοῦ,	Καὶ κατῆλθεν εἰς Καφαρναοὺμ πόλιν τῆς Γαλιλαίας. Καὶ ἦν διδάσκων αὐτοῖς ἐν τοῖς σάββασιν. 32 καὶ ἐξεπλήσσοντο ἐπὶ τῇ διδαχῇ αὐτοῦ,

WH mg: Mk 1:21 ἐδίδασκεν εἰς τὴν συναγωγὴν

[MATT 7]	MARK 1	LUKE 4
29 ἦν γὰρ διδάσκων αὐτοὺς ὡς ἐξουσίαν ἔχων	ἦν γὰρ διδάσκων αὐτοὺς ὡς ἐξουσίαν ἔχων	ὅτι ἐν ἐξουσίᾳ ἦν ὁ λόγος αὐτοῦ.
καὶ οὐχ ὡς οἱ γραμματεῖς αὐτῶν. (§44)	καὶ οὐχ ὡς οἱ γραμματεῖς.	
	23 καὶ εὐθὺς ἦν ἐν τῇ συναγωγῇ αὐτῶν ἄνθρωπος ἐν πνεύματι ἀκαθάρτῳ,	33 καὶ ἐν τῇ συναγωγῇ ἦν ἄνθρωπος ἔχων πνεῦμα δαιμονίου ἀκα- θάρτου,
	καὶ ἀνέκραξεν 24 λέγων Τί ἡμῖν καὶ σοί, Ἰησοῦ Ναζαρηνέ; ἤλθες ἀπολέσαι ἡμᾶς; ἰοῦδά ¹ σε τίς εἶ, ὁ ἅγιος τοῦ θεοῦ.	καὶ ἀνέκραξεν φωνῇ μεγάλῃ 34 Ἔα, τί ἡμῖν καὶ σοί, Ἰησοῦ Ναζαρηνέ; ἤλθες ἀπολέσαι ἡμᾶς; οἰδᾶ σε τίς εἶ, ὁ ἅγιος τοῦ θεοῦ.
	25 καὶ ἐπετίμησεν αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς [λέγων] Φιμώθητι καὶ ἐξελθε ἐξ αὐτοῦ.	35 καὶ ἐπετίμησεν αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς λέγων Φιμώθητι καὶ ἐξελθε ἀπ' αὐτοῦ.
	26 καὶ σπαράξαν αὐτὸν τὸ πνεῦμα τὸ ἀκάθαρτον καὶ φωνῆσαν φωνῇ μεγάλῃ ἐξῆλθεν ἐξ αὐτοῦ.	καὶ ῥίψαν αὐτὸν τὸ δαιμόνιον εἰς τὸ μέσον ἐξῆλθεν ἀπ' αὐτοῦ μηδὲν βλάψαν αὐτόν.
	27 καὶ ἐθαμβήθησαν ἅπαντες, ὥστε συζητεῖν ἑαυτοῦς ¹ λέγοντας Τί ἐστὶν τοῦτο; διδαχὴ καινὴ κατ' ἐξουσίαν καὶ τοῖς πνεύμασι τοῖς ἀκα- θάρτοις ἐπιτάσσει, καὶ ὑπακούουσιν αὐτῷ.	36 καὶ ἐγένετο θάμβος ἐπὶ πάντας, καὶ συνελάλουν πρὸς ἀλλήλους λέγοντες Τίς ὁ λόγος οὗτος ὅτι ἐν ἐξουσίᾳ καὶ δυνάμει ἐπιτάσσει τοῖς ἀκαθάρτοις πνεύμασιν, καὶ ἐξέρχονται;
[MATT 4:24a] ^a καὶ ἀπῆλθεν ἡ ἀκοή αὐτοῦ εἰς ὄλην τὴν Συρίαν· (§23)	28 ^a Καὶ ἐξῆλθεν ἡ ἀκοή αὐτοῦ εὐθὺς πανταχοῦ εἰς ὄλην τὴν περιχώρον τῆς Γαλιλαίας.	37 ^a Καὶ ἐξεπορεύετο ἡχος περὶ αὐτοῦ εἰς πάντα τόπον τῆς περιχώρου.

Lk 4:14b

^a καὶ φήμη ἐξῆλθεν
καθ' ὄλης τῆς περιχώρου
περὶ αὐτοῦ. (§20)

WH mg; Mk 1:24 οὐδαμῖν 27 πρὸς ἑαυτοῖς

Mk 1:27 αὐτοῖς with **NB** etc; πρὸς ἑαυτοῖς ACDWΓΔΘ etc

MATT 8	MARK 1	LUKE 4
<p>Καὶ ἔλθων ὁ Ἰησοῦς εἰς τὴν οἰκίαν Πέτρου</p>	<p>29 Καὶ εὐθὺς ἐκ τῆς συναγωγῆς ἔξεληθόντες ἦλθαν¹ εἰς τὴν οἰκίαν Σίμωνος καὶ Ἀνδρέου μετὰ Ἰακώβου καὶ Ἰωάννου.</p>	<p>38 Ἀναστὰς δὲ ἀπὸ τῆς συναγωγῆς εἰσήλθεν εἰς τὴν οἰκίαν Σίμωνος.</p>
<p>εἶδεν τὴν πενθερὰν αὐτοῦ βεβλημένην καὶ πυρέσσουσαν·</p>	<p>30 ἡ δὲ πενθερὰ Σίμωνος κατέκειτο πυρέσσουσα, καὶ εὐθὺς λέγουσιν αὐτῷ περὶ αὐτῆς. 31 καὶ προσελθὼν ἤγειρεν αὐτὴν κρατήσας τῆς χειρὸς·</p>	<p>πενθερὰ δὲ τοῦ Σίμωνος ἦν συνεχομένη πυρετῷ μεγάλῳ, καὶ ἠρώτησαν αὐτὸν περὶ αὐτῆς. 39 καὶ ἐπιστὰς ἐπάνω αὐτῆς</p>
<p>15 καὶ ἤψατο τῆς χειρὸς αὐτῆς, καὶ ἀφῆκεν αὐτὴν ὁ πυρετός, καὶ ἠγέρθη, καὶ δικηκνεῖ αὐτῷ. 16 Ὁψίας δὲ γενομένης προσήνεγκαν αὐτῷ [Of below and Matt 4:24 (§23)]</p>	<p>καὶ ἀφῆκεν αὐτὴν ὁ πυρετός, καὶ δικηκνεῖ αὐτοῖς. 32 Ὁψίας δὲ γενομένης, ὅτε ἔδυσεν ὁ ἥλιος, ἔφερον πρὸς αὐτὸν πάντας τοὺς κακῶς ἔχοντας [Of v 34 below] καὶ τοὺς δαιμονιζομένους·</p>	<p>ἐπετίμησεν τῷ πυρετῷ, καὶ ἀφῆκεν αὐτὴν· παραχρῆμα δὲ ἀναστᾶσα δικηκνεῖ αὐτοῖς. 40 Δύνοντος δὲ τοῦ ἡλίου ἄπαντες¹ ὅσοι εἶχον ἀσθενοῦντας νόσοις ποικίλαις</p>
<p>δαιμονιζομένους πολλούς·</p>	<p>καὶ τοὺς δαιμονιζομένους· 33 καὶ ἦν ὅλη ἡ πόλις ἐπισυνηγμένη πρὸς τὴν θύραν.</p>	<p>ἤγαγον αὐτοὺς πρὸς αὐτόν· ὁ δὲ ἐνὶ ἐκάστῳ αὐτῶν τὰς χεῖρας ἐπιτιθεῖς</p>
<p>καὶ ἐξέβαλεν τὰ πνεύματα λόγῳ, καὶ πάντας τοὺς κακῶς ἔχοντας ἰθεράπευσεν·</p>	<p>34 καὶ ἰθεράπευσεν πολλούς κακῶς ἔχοντας ποικίλαις νόσοις, καὶ δαιμόνια πολλὰ ἐξέβαλεν, [MARK 3:11] καὶ τὰ πνεύματα τὰ ἀκάθαρτα, ὅταν αὐτὸν ἰθεώρουν, προσέπιπον αὐτῷ καὶ ἔκραζον ἄγοντα¹ ὅτι Σὺ εἶ ὁ υἱὸς τοῦ θεοῦ. (§33)</p>	<p>ἰθεράπευεν¹ αὐτούς. 41 Ἐξήρχετο¹ δὲ καὶ δαιμόνια ἀπὸ πολλῶν, κράζοντα καὶ λέγοντα ὅτι Σὺ εἶ ὁ υἱὸς τοῦ θεοῦ·</p>

WH mg: Mk 1:29 ἐξελθὼν ἦλθεν Lk 4:40 πάντες ἰθεράπευσεν 41 ἐξήρχετο

Mk 1:29 ἐκ τῆς συν. ἐξεληθόντες ἦλθαν with L; ἐκ τ.σ. ἐξεληθόντες ἦλθεν NACAF etc; ἐκ τ.σ. ἐξελθὼν ἦλθεν B etc; (καὶ Σ, καὶ εἰσὶν Θ) ἐξελθὼν (δὲ DW, εἰθὺς Σ) ἐκ τ.σ. ἦλθεν DWΘΣ Lk 4:40 ἰθεράπευσεν with BDW It vg pesh; ἰθεράπευσεν NACLDΘ etc

[MATT 12:16]	MARK 1 [MARK 3:12]	LUKE 4
καὶ ἐπετίμησεν αὐτοῖς	καὶ οὐκ ἤφιε·ν καὶ πολλὰ ἐπιλαλεῖν τὰ δαιμόνια,	καὶ ἐπιτιμῶν οὐκ εἶα αὐτὰ λαλεῖν,
ἵνα μὴ φανερὸν αὐτὸν ποιήσωσιν (§33)	ἵνα μὴ αὐτὸν φανερὸν ποιήσωσιν.(§33)	ὅτι ἤδεισαν τὸν χριστὸν αὐτὸν εἶναι.
MATT 8	ὅτι ἤδεισαν αὐτὸν [Χριστὸν εἶναι].	
17 ὅπως πληρωθῆ τὸ ῥηθὲν διὰ Ἡσαίου τοῦ προφήτου λέγοντος ¹ “Αὐτὸς τὰς ἀσθενείας ἡμῶν ἔλαβεν καὶ τὰς νόσους ἐβάστασεν.” (+ §66)		

25. A PREACHING TOUR IN GALILEE

MARK 1:35-39	LUKE 4:42-44
Καὶ πρῶτῃ ἔννυχα λίαν ἀναστὰς ἐξῆλθεν [καὶ ἀπῆλθεν]	Γενομένης δὲ ἡμέρας ἐξελθὼν ἐπορεύθη
εἰς ἔρημον τόπον κάκει προσήχετο.	εἰς ἔρημον τόπον [Cf Luke 5:16 (§27)]
36 καὶ κατεδίωξεν αὐτὸν Σίμων	καὶ οἱ ὄχλοι ἐπεζήτουν αὐτὸν,
καὶ οἱ μετ' αὐτοῦ,	καὶ ἦλθον ἕως αὐτοῦ,
37 καὶ εὗρον αὐτὸν καὶ λέγουσιν αὐτῷ ὅτι Πάντες ζητοῦσίν σε.	καὶ κατείχον αὐτὸν τοῦ μὴ πορεύεσθαι ἀπ' αὐτῶν.
38 καὶ λέγει αὐτοῖς Ἄγωμεν ἀλλαχοῦ εἰς τὰς ἐχομένας κωμοπόλεις, ἵνα καὶ ἐκεῖ κηρύξω,	43 ὁ δὲ εἶπεν πρὸς αὐτοὺς ὅτι
εἰς τοῦτο γὰρ ἐξῆλθον.	Καὶ ταῖς ἐτέραις πόλεσιν ἵεὺαγγελίσασθαι με δεῖ ¹ τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ, ὅτι ἐπὶ τοῦτο ἀπεστάλην.

¹ Isa 53:4

WH mg: Lk 4:43 εὐαγγελίσασθαι με

Mk 1:34 λαλεῖν τὰ δαιμόνια with ACLWΔ etc.; τὰ δαιμ. λαλ. B; αὐτὰ λαλεῖν DΘ it vg etc — Χριστὸν εἶναι with BC (τὸν Χρ. αὐτὸν εἶναι) LWΘΣ 33. etc.; ✠ADΔ it vg syr sin pesh etc om 35 ἐξῆλθεν καί: W om — καὶ ἀπῆλθεν with ✠ACDLΘ etc.; om B etc 38 ἀλλαχοῦ with ✠BCL 33. etc.; ADΓΔ it vg syr sin pesh etc om

[MATT 4:23]	MARK 1	LUKE 4
<p>^aΚαὶ περιῆγεν ἐν ὄλῃ τῇ Γαλιλαίᾳ, διδάσκων ἐν ταῖς συναγωγαῖς αὐτῶν καὶ κηρύσσων τὸ εὐαγγέλιον τῆς βασιλείας</p> <p>καὶ θεραπεύων πᾶσαν νόσον καὶ πᾶσαν μαλακίαν ἐν τῷ λαῷ. (§23)</p>	<p>39 ^aκαὶ ἦλθεν κηρύσσων εἰς τὰς συναγωγὰς αὐτῶν</p> <p>εἰς ὄλην τὴν Γαλιλαίαν καὶ τὰ δαιμόνια ἐκβάλλων.</p>	<p>44 ^aΚαὶ ἦν κηρύσσων εἰς τὰς συναγωγὰς</p> <p>τῆς Ἰουδαίας.</p>

26. THE CALL OF THE FOUR (LUKE)

[MATT 4:18-22]	[MARK 1:16-20]	LUKE 5:1-11
<p>Περιπατῶν δὲ παρὰ τὴν θάλασσαν τῆς Γαλιλαίας εἶδεν δύο ἀδελφοὺς,</p> <p>[Cf v 21 below]</p> <p>Σίμωνα τὸν λεγόμενον Πέτρον</p>	<p>Καὶ παράγων παρὰ τὴν θάλασσαν τῆς Γαλιλαίας εἶδεν</p> <p>[Cf v 19 below]</p> <p>Σίμωνα</p>	<p>Ἐγένετο δὲ ἐν τῷ τὸν ὄχλον ἐπικεῖσθαι αὐτῷ καὶ ἀκούειν τὸν λόγον τοῦ θεοῦ καὶ αὐτὸς ἦν ἐστὼς παρὰ τὴν λίμνην Γεννησαρέτ, 2 καὶ εἶδεν ἑπλοῖα δύο¹ ἐστῶτα παρὰ τὴν λίμνην, οἱ δὲ ἀλεεῖς ἀπ' αὐτῶν ἀποβάντες ἔπλυνον¹ τὰ δίκτυα. 3 ἐμβὰς δὲ εἰς ἐν τῶν πλοίων, ὃ ἦν Σίμωνος, ἠρώτησεν αὐτὸν ἀπὸ τῆς γῆς ἐπαναγαγεῖν ὀλίγον, καθίσας δὲ ἐκ τοῦ πλοίου ἐδίδασκεν τοὺς ὄχλους. 4 ὡς δὲ ἐπαύ- σατο λαλῶν, εἶπεν πρὸς τὸν Σίμωνα Ἐπανάγαγε εἰς τὸ</p>

Mt 9:35	Mk 6:6b	Lk 4:15a
<p>^aΚαὶ περιῆγεν ὁ Ἰησοῦς τὰς πόλεις πάσας καὶ τὰς κώμας, διδάσκων ἐν ταῖς συναγωγαῖς αὐτῶν καὶ κηρύσσων τὸ εὐαγγέλιον τῆς βασιλείας καὶ θεραπεύων πᾶσαν νόσον καὶ πᾶσαν μαλακίαν. (§70)</p>	<p>^aΚαὶ περιῆγεν τὰς κώμας κύκλῳ διδάσκων. (§70)</p>	<p>^a καὶ αὐτὸς ἐδίδασκεν ἐν ταῖς συναγωγαῖς αὐτῶν, (§20)</p>

WH mg: Lk 5:2 δύο πλοῖα *ἑπλυναν*

Lk 4:44 τῆς Ἰουδαίας with NBCL syr sin etc; τῆς Γαλιλαίας ADXΔΘ it vg al pler; τῶν Ἰουδαίων W

[MATT 4]

[MARK 1]

LUKE 5

[Cf v 21 below]

[Cf v 19 below]

καὶ Ἀνδρέαν τὸν ἀδελφὸν
αὐτοῦ,
βάλλοντας ἀμφίβληστρον
εἰς τὴν θάλασσαν,
ἦσαν γὰρ ἀλλεῖς·
19 καὶ λέγει αὐτοῖς

Δεῦτε ὀπίσω μου,
καὶ ποιήσω ὑμᾶς
ἀλλεῖς ἀνθρώπων.

20 οἱ δὲ εὐθέως ἀφέντες
τὰ δίκτυα ἠκολούθησαν αὐτῷ.

καὶ Ἀνδρέαν τὸν ἀδελφὸν
Σίμωνος
ἀμφιβάλλοντας
ἐν τῇ θαλάσῃ,
ἦσαν γὰρ ἀλλεῖς·
17 καὶ εἶπεν αὐτοῖς
ὁ Ἰησοῦς
Δεῦτε ὀπίσω μου,
καὶ ποιήσω ὑμᾶς γενέσθαι
ἀλλεῖς ἀνθρώπων.

18 καὶ εὐθέως ἀφέντες
τὰ δίκτυα ἠκολούθησαν αὐτῷ.

βάθος καὶ χαλάσατε τὰ δίκτυα ὑμῶν εἰς ἄγραν. 5 καὶ ἀποκριθεὶς Σίμων εἶπεν Ἐπιστάτα, δι' ὄλης νυκτὸς κοπιάσαντες οὐδὲν ἐλάβομεν, ἐπὶ δὲ τῷ ῥήματί σου χαλάσω τὰ δίκτυα. 6 καὶ τοῦτο ποιήσαντες συνέκλεισαν πλήθος ἰχθύων πολὺ, διερήσαστο δὲ τὰ δίκτυα αὐτῶν. 7 καὶ κατένευσαν τοῖς μετόχοις ἐν τῷ ἐτέρῳ πλοίῳ τοῦ ἐλθόντος συλλαβέσθαι αὐτοῖς· καὶ ἦλθαν, καὶ ἐπλησαν ἀμφοτέρα τὰ πλοῖα ὥστε βυθίζεσθαι αὐτά. 8 ἰδὼν δὲ Σίμων Πέτρος προσέπεσεν τοῖς γόνασιν Ἰησοῦ λέγων Ἐξελθε ἀπ' ἐμοῦ, ὅτι ἀνὴρ ἁμαρτωλὸς εἰμι, κύριε· 9 θάμβος γὰρ περιέσχεν αὐτὸν καὶ πάντας τοὺς σὺν αὐτῷ ἐπὶ τῇ ἄγρα τῶν ἰχθύων ἴων· συνέλαβον, 10 ὁμοίως δὲ καὶ Ἰάκωβον καὶ Ἰωάννην υἱοὺς Ζεβεδαίου, οἱ ἦσαν κοινωνοὶ τῷ Σίμωνι.

καὶ εἶπεν πρὸς τὸν Σίμωνα Ἰησοῦς
Μὴ φοβοῦ·
ἀπὸ τοῦ νῦν
ἀνθρώπους ἔσῃ ζωγγρῶν.
11 καὶ καταγαγόντες τὰ πλοῖα ἐπὶ τὴν γῆν
ἀφέντες
πάντα ἠκολούθησαν αὐτῷ.

[MATT 4]	[MARK 1]	LUKE 5
21 Καὶ προβάς ἐκεῖθεν εἶδεν ἄλλους δύο ἀδελφοίς, Ἰάκωβον τὸν τοῦ Ζεβεδαίου καὶ Ἰωάννην τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ, ἐν τῷ πλοίῳ μετὰ Ζεβεδαίου τοῦ πατρὸς αὐτῶν καταρτίζοντας τὰ δίκτυα αὐτῶν, καὶ ἐκάλεσεν αὐτούς. 22 οἱ δὲ εὐθέως ἀφέντες τὸ πλοῖον καὶ τὸν πατέρα αὐτῶν	19 Καὶ προβάς ὀλίγον εἶδεν Ἰάκωβον τὸν τοῦ Ζεβεδαίου καὶ Ἰωάννην τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ, καὶ αὐτοὺς ἐν τῷ πλοίῳ καταρτίζοντας τὰ δίκτυα, 20 καὶ εὐθὺς ἐκάλεσεν αὐτούς. καὶ ἀφέντες τὸν πατέρα αὐτῶν Ζεβεδαίου ἐν τῷ πλοίῳ μετὰ τῶν μισθωτῶν ἀπῆλθον ὀπίσω αὐτοῦ. (§22)	[Cf v 10 above, [Cf v 2 above]
ἠκολούθησαν αὐτῷ. (§22)	ἠκολούθησαν αὐτῷ. (§22)	

27. THE HEALING OF A LEPER

§44+] MATT 8:1-4 [+§45]	MARK 1:40-45	LUKE 5:12-16
Καταβάντος δὲ αὐτοῦ ἀπὸ τοῦ ὄρους ἠκολούθησαν αὐτῷ ὄχλοι πολλοί. 2 Καὶ ἰδοὺ λεπρὸς προσελθὼν προσεκίνει αὐτῷ λέγων Κύριε, ἐὰν θέλῃς δύνασαι με καθαρίσαι. 3 καὶ ἐκτείνας τὴν χεῖρα ἤψατο αὐτοῦ λέγων Θέλω, καθαρίσθητι· καὶ εὐθέως ἐκαθερίσθη αὐτοῦ ἡ λέπρα.	Καὶ ἔρχεται πρὸς αὐτὸν λεπρὸς παρακαλῶν αὐτὸν [καὶ γονυ- πετῶν] λέγων αὐτῷ ὅτι Ἐὰν θέλῃς δύνασαι με καθαρίσαι. 41 καὶ σπλαγχνισθεὶς ἐκτείνας τὴν χεῖρα αὐτοῦ ἤψατο καὶ λέγει αὐτῷ Θέλω, καθαρίσθητι· 42 καὶ εὐθὺς ἀπῆλθεν ἀπ' αὐτοῦ ἡ λέπρα, καὶ ἐκαθερίσθη. 43 καὶ ἐμβριμησάμενος αὐτῷ εὐθὺς ἐξέβαλεν αὐτόν,	Καὶ ἐγένετο ἐν τῷ εἶναι αὐτὸν ἐν μιᾷ τῶν πόλεων καὶ ἰδοὺ ἀνὴρ πλήρης λέπρας· ἰδὼν δὲ τὸν Ἰησοῦν πεσὼν ἐπὶ πρόσωπον ἐδεήθη αὐτοῦ λέγων Κύριε, ἐὰν θέλῃς δύνασαι με καθαρίσαι. 13 καὶ ἐκτείνας τὴν χεῖρα ἤψατο αὐτοῦ λέγων Θέλω, καθαρίσθητι· καὶ εὐθέως ἡ λέπρα ἀπῆλθεν ἀπ' αὐτοῦ.

Mk 1:40 καὶ γονυπετῶν with **N**L⁸ etc; καὶ γον. αὐτὸν ACΔ syr sin etc; καὶ W; BDG¹ etc om

MATT 8	MARK 1	LUKE 5
4 καὶ λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς· “Ὅρα μηδενὶ εἶπης, ἀλλὰ ὑπαγε σεαυτὸν ¹ “δείξον τῷ ἱερεῖ,” καὶ προσένεγκον τὸ δῶρον ὃ προσέταξεν Μωυσῆς εἰς μαρτύριον αὐτοῖς. (+§45)	44 καὶ λέγει αὐτῷ “Ὅρα μηδενὶ μηδὲν εἶπης, ἀλλὰ ὑπαγε σεαυτὸν ¹ “δείξον τῷ ἱερεῖ” καὶ προσένεγκε περὶ τοῦ καθαρισμοῦ σου ἃ προσέταξεν Μωυσῆς εἰς μαρτύριον αὐτοῖς. 45 ὃ δὲ ἐξεληθὼν ἤρξατο κηρύσσειν πολλὰ καὶ διαφημίζειν τὸν λόγον, ὥστε μηκέτι αὐτὸν δύνασθαι [φανερῶς εἰς πόλιν ¹ εἰσελθεῖν, ἀλλὰ ἔξω ἐπ’ ἐρήμοις τόποις [ἦν]. [Cf Mark 1:35 (§25)] καὶ ἤρχοντο πρὸς αὐτὸν πάν- τοθεν.	14 καὶ αὐτὸς παρήγγειλεν αὐτῷ μηδενὶ εἰπεῖν, ἀλλὰ ἀπελθὼν ¹ “δείξον” σεαυτὸν “τῷ ἱερεῖ,” καὶ προσένεγκε περὶ τοῦ καθαρισμοῦ σου καθὼς προσέταξεν Μωυσῆς εἰς μαρτύριον αὐτοῖς. 15 διήρξατο δὲ μάλλον ὁ λόγος περὶ αὐτοῦ, καὶ συνήρχοντο ὄχλοι πολλοὶ ἀκοῦειν καὶ θεραπεύεσθαι ἀπὸ τῶν ἀσθενειῶν αὐτῶν· 16 αὐτὸς δὲ ἦν ὑποχωρῶν ἐν ταῖς ἐρήμοις καὶ προσευχόμενος.

CHAPTER III. THE GROWING HOSTILITY OF THE PHARISEES, §§28-32

28. THE HEALING OF A PARALYTIC

§67+] MATT 9:1-8

Καὶ ἐμβὰς εἰς πλοῖον
διεπέρασεν, καὶ ἦλθεν
εἰς τὴν ἰδίαν πόλιν.

MARK 2:1-12

[Cf Mark 5:21 (§68)]
Καὶ εἰσελθὼν πάλιν
εἰς Καφαρναοὺμ
δι’ ἡμερῶν
ἠκούσθη ὅτι [ἐν οἴκῳ ἐστίν].¹

LUKE 5:17-26

Καὶ ἐγένετο

ἐν μιᾷ τῶν ἡμερῶν
καὶ αὐτὸς ἦν διδάσκων,

¹ Lev 13:49

WH mg: Mk 1:45 εἰς πόλιν φανερώς 2:1 εἰς οἶκόν ἐστιν

Lk 5:14 D adds ὃ δὲ ἐξεληθὼν ἤρξατο κηρύσσειν καὶ διαφημίζειν τὸν λόγον· ὥστε μηκέτι δύνασθαι αὐτὸν φανερῶς εἰς πόλιν εἰσελθεῖν· ἀλλὰ ἔξω ἦν ἐν ἐρήμοις τόποις· καὶ συνήρχοντο πρὸς αὐτὸν καὶ ἦλθεν πάλιν εἰς Καφαρναοὺμ (Cf Mk 1:45; 2:1)

ΜΑΤΤ 9	MARK 2	LUKE 5
	<p>2 καὶ συνήχθησαν πολλοὶ [Cf Mark 3:22 (§50)]</p> <p>ὥστε μηκέτι χωρεῖν μηδὲ τὰ πρὸς τὴν θύραν,</p> <p>καὶ ἐλάλει αὐτοῖς τὸν λόγον.</p>	<p>καὶ ἦσαν καθήμενοι Φαρισαῖοι καὶ νομοδιδάσκαλοι οἱ ἦσαν ἐλληνιστὲς ἐκ πάσης κώμης τῆς Γαλιλαίας καὶ Ἰουδαίας καὶ Ἰερουσαλήμ·</p> <p>καὶ δύναμις Κυρίου ἦν εἰς τὸ ἰᾶσθαι αὐτόν.</p>
<p>2 Καὶ ἰδοὺ προσέφερον αὐτῷ παραλυτικὸν ἐπὶ κλίνης βεβλημένον.</p>	<p>3 καὶ ἔρχονται φέροντες πρὸς αὐτόν παραλυτικὸν αἰρόμενον ὑπὸ τεσσάρων.</p> <p>4 καὶ μὴ δυνάμενοι προσεγγεῖν αὐτῷ διὰ τὸν ὄχλον ἀπεστέγασαν τὴν στέγην ὅπου ἦν, καὶ ἐξορύξαντες χαλῶσι τὸν κρᾶββατον ὅπου ὁ παραλυτικὸς κατέκειτο.</p>	<p>18 καὶ ἰδοὺ ἄνδρες φέροντες ἐπὶ κλίνης ἄνθρωπον ὃς ἦν παραλελυμένος, καὶ ἐξήτουν αὐτὸν εἰσενεγκ- εῖν καὶ θεῖναι [αὐτόν] ἐνώπιον αὐτοῦ.</p> <p>19 καὶ μὴ εὐρόντες ποίας εἰσενεγκωσιν αὐτόν διὰ τὸν ὄχλον ἀναβάντες ἐπὶ τὸ δῶμα διὰ τῶν κεράμων καθῆκαν αὐτόν σὺν τῷ κλινιδίῳ</p>
<p>καὶ ἰδὼν ὁ Ἰησοῦς τὴν πίστιν αὐτῶν εἶπεν τῷ παραλυτικῷ Θάρσει, τέκνον· ἀφίενταί σου αἱ ἁμαρτίαι.</p> <p>3 Καὶ ἰδοὺ τινες τῶν γραμματέων</p> <p>εἶπαν ἐν ἑαυτοῖς Οὗτος βλασφημεῖ.</p>	<p>5 καὶ ἰδὼν ὁ Ἰησοῦς τὴν πίστιν αὐτῶν λέγει τῷ παραλυτικῷ Τέκνον, ἀφίενταί σου αἱ ἁμαρτίαι.</p> <p>6 ἦσαν δὲ τινες τῶν γραμματέων ἐκεῖ κα- θήμενοι καὶ διαλογιζόμενοι ἐν ταῖς καρδίαις αὐτῶν</p> <p>7 Ἴτί οὗτος οὕτω λαλεῖ; βλασφημεῖ· τίς δύναται ἀφίεναι ἁμαρτίας</p>	<p>εἰς τὸ μέσον ἔμπροσθεν τοῦ Ἰησοῦ.</p> <p>20 καὶ ἰδὼν τὴν πίστιν αὐτῶν εἶπεν Ἄνθρωπε, ἀφίενταί σοι αἱ ἁμαρτίαι σου.</p> <p>21 καὶ ἤρξαντο διαλογίζεσθαι οἱ γραμματεῖς καὶ οἱ Φαρι- σαῖοι λέγοντες</p> <p>Τίς ἐστὶν οὗτος ὃς λαλεῖ βλασφημίας; τίς δύναται ἁμαρτίας ἀφίεναι</p>

WH mg: Mk 2:7 ὄρι.

Mk 2:7 Tt: ὄρι. Bθ

MATT 9

4 καὶ ἰδὼς ὁ Ἰησοῦς

τὰς ἐνθυμήσεις αὐτῶν

εἶπεν

Ἵνα τί ἐνθυμείσθε πονηρὰ
ἐν ταῖς καρδίαις ὑμῶν;
5 τί γὰρ ἐστὶν εὐκοπώτερον,
εἰπεῖν

Ἐφίενταί σου αἱ ἁμαρτίαι,
ἢ εἰπεῖν Ἐγειρε

καὶ περιπάτει;

6 Ἵνα δὲ εἰδῆτε ὅτι
ἐξουσίαν ἔχει ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώ-
που

ἐπὶ τῆς γῆς ἀφίεναι ἁμαρτίας—
τότε λέγει τῷ παραλυτικῷ
Ἐγειρε!

ἄρον σου τὴν κλίνην
καὶ ἕπαγε εἰς τὸν οἶκόν σου.
7 καὶ ἐγερθεῖς

ἀπῆλθεν εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ.

8 Ἰδόντες δὲ

οἱ ὄχλοι ἐφοβήθησαν

καὶ ἐδόξασαν τὸν θεόν

τὸν δόντα ἐξουσίαν τοιαύτην
τοῖς ἀνθρώποις.

MARK 2

εἰ μὴ εἷς ὁ θεός;

8 καὶ εὐθὺς ἐπιγνούς ὁ Ἰησοῦς
τῷ πνεύματι αὐτοῦ
ὅτι [οὕτως] διαλογίζονται
ἐν ἑαυτοῖς

λέγει [αὐτοῖς]

Τί ταῦτα διαλογίζεσθε

ἐν ταῖς καρδίαις ὑμῶν;

9 τί ἐστὶν εὐκοπώτερον,
εἰπεῖν τῷ παραλυτικῷ

Ἀφίενταί σου αἱ ἁμαρτίαι,
ἢ εἰπεῖν Ἐγείρου

[καὶ] ἄρον τὸν κράβαττόν σου
καὶ περιπάτει;

10 Ἵνα δὲ εἰδῆτε ὅτι
ἐξουσίαν ἔχει ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώ-
που

Ἐφίεναι ἁμαρτίας ἐπὶ τῆς γῆς!
—λέγει τῷ παραλυτικῷ

11 Σοὶ λέγω, ἔγειρε

ἄρον τὸν κράβαττόν σου

καὶ ἕπαγε εἰς τὸν οἶκόν σου.

12 καὶ ἠγέρθη καὶ εἰθύς

ἄρας τὸν κράβαττον

ἐξῆλθεν
ἔμπροσθεν πάντων,

ὥστε ἐξίστασθαι

πάντας

καὶ δοξάζειν τὸν θεόν

[λέγοντας] ὅτι

Οὕτως οὐδέποτε εἶδαμεν.

LUKE 5

εἰ μὴ ὁ μόνος ὁ θεός;

22 ἐπιγνούς δὲ ὁ Ἰησοῦς

τοὺς διαλογισμοὺς αὐτῶν

ἀποκριθεὶς εἶπεν πρὸς αὐτοὺς

Τί διαλογίζεσθε

ἐν ταῖς καρδίαις ὑμῶν;

23 τί ἐστὶν εὐκοπώτερον,
εἰπεῖν

Ἀφέωνταί σοι αἱ ἁμαρτίαι σου,
ἢ εἰπεῖν Ἐγειρε

καὶ περιπάτει;

24 Ἵνα δὲ εἰδῆτε ὅτι
ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἐξουσίαν
ἔχει

ἐπὶ τῆς γῆς ἀφίεναι ἁμαρτίας—
εἶπεν τῷ Ἐπαραλελυμένῳ!

Σοὶ λέγω, ἔγειρε

καὶ ἄρας τὸ κλινιδίόν σου

πορεύου εἰς τὸν οἶκόν σου.

25 καὶ παραχρῆμα ἀναστάς
ἐνώπιον αὐτῶν,

ἄρας ἐφ' ὃ κατέκειτο,

ἀπῆλθεν εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ

δοξάζων τὸν θεόν.

26 Καὶ ἔκστασις ἔλαβεν

ἅπαντας

καὶ ἐδόξαζον τὸν θεόν,

καὶ ἐπλήσθησαν φόβου

λέγοντες ὅτι

Εἶδαμεν παράδοξα σήμερον.

WH mg: Mt 9:4 ἰδὼν

6 Ἐγερθεῖς

Mk 2:10 ἐπὶ τῆς γῆς ἀφίεναι ἁμαρτίας

Lk 5:24 παραλυτικῷ

Mk 2:8 αὐτοῖς: BΘ om — ταῦτα: Θ om 9 Ἐγείρου with BLΘ 28.; Ἐγειρε NACD 33. etc — καὶ! with
RABΓΔΘ etc; CDL 33. pesh etc om 10 ἀφίεναι ἁμαρτίας ἐπὶ τῆς γῆς with BΘ 142. 157.; ἐπὶ τ. γ. ἀφ. ἀμ.
NCDLΔ etc; ἀφ. ἐπὶ τ. γ. ἀμ. AEF etc Lk 5:24 παραλελυμένῳ with ABEGΔ etc; παραλυτικῷ NCDLXΘΞ etc

29. THE CALL OF LEVI

MATT 9:9-13

Καὶ παράγων ὁ Ἰησοῦς
ἐκεῖθεν εἶδεν ἄνθρωπον
καθήμενον ἐπὶ τὸ τελώνιον,
Ματθαῖον λεγόμενον,
καὶ λέγει αὐτῷ
'Ἀκολούθει μοι'
καὶ
ἀναστὰς ἠκολούθησεν αὐτῷ.

10 Καὶ ἐγένετο αὐτοῦ ἀνα-
κειμένου
ἐν τῇ οἰκίᾳ,
καὶ ἰδοὺ πολλοὶ τελῶναι
καὶ ἁμαρτωλοὶ ἐλθόντες
συναρέκειντο τῷ Ἰησοῦ
καὶ τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ.

11 καὶ ἰδόντες
οἱ Φαρισαῖοι

ἔλεγον τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ

Διὰ τί μετὰ τῶν τελωνῶν
καὶ ἁμαρτωλῶν ἐσθίει
ὁ διδάσκαλος ὑμῶν;

12 ὁ δὲ ἀκούσας
εἶπεν

Οὐ χρεῖαν ἔχουσιν
οἱ ἰσχύοντες ἰατροῦ
ἀλλὰ οἱ κακῶς ἔχοντες.

MARK 2:13-17

Καὶ ἐξῆλθεν πάλιν
παρὰ τὴν θάλασσαν·
καὶ πᾶς ὁ ὄχλος ἤρχετο πρὸς
αὐτόν, καὶ ἐδίδασκεν αὐτούς.

14 Καὶ παράγων εἶδεν Λευεὶν
τὸν τοῦ Ἀλφαίου
καθήμενον ἐπὶ τὸ τελώνιον,

καὶ λέγει αὐτῷ
'Ἀκολούθει μοι.

καὶ
ἀναστὰς ἠκολούθησεν αὐτῷ.

15 Καὶ γίνεται κατακέει-
σθαι αὐτόν
ἐν τῇ οἰκίᾳ αὐτοῦ,
καὶ πολλοὶ τελῶναι
καὶ ἁμαρτωλοὶ
συναρέκειντο τῷ Ἰησοῦ
καὶ τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ,
ἦσαν γὰρ πολλοὶ καὶ ἠκολού-
θουν αὐτῷ.

16 καὶ
οἱ γραμματεῖς τῶν Φαρισαίων

ἰδόντες ὅτι ἐσθίει μετὰ τῶν
ἁμαρτωλῶν καὶ τελωνῶν
ἔλεγον τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ

Ἐπιτίθει μετὰ τῶν τελωνῶν
καὶ ἁμαρτωλῶν ἐσθίει;

17 καὶ ἀκούσας ὁ Ἰησοῦς
λέγει αὐτοῖς [ὅτι]

Οὐ χρεῖαν ἔχουσιν
οἱ ἰσχύοντες ἰατροῦ
ἀλλ' οἱ κακῶς ἔχοντες·

LUKE 5:27-32

Καὶ μετὰ ταῦτα ἐξῆλθεν

καὶ θεάσατο τελώνην ὀνόματι
Λευεὶν
καθήμενον ἐπὶ τὸ τελώνιον,

καὶ εἶπεν αὐτῷ
'Ἀκολούθει μοι.

28 καὶ καταλιπὼν πάντα
ἀναστὰς ἠκολούθει αὐτῷ.

29 Καὶ ἐποίησεν δοχὴν μεγά-
λην Λευεὶς αὐτῷ
ἐν τῇ οἰκίᾳ αὐτοῦ·
καὶ ἦν ὄχλος πολὺς τελωνῶν
καὶ ἄλλων
οἱ ἦσαν μετ' αὐτῶν
κατακέεινοι.

30 καὶ ἐγόγγυζον
οἱ Φαρισαῖοι καὶ οἱ γραμ-
ματεῖς αὐτῶν

πρὸς τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ λέ-
γοντες

Διὰ τί μετὰ τῶν τελωνῶν
καὶ ἁμαρτωλῶν ἐσθίετε
καὶ πίνετε;

31 καὶ ἀποκριθεὶς [ὁ] Ἰησοῦς
εἶπεν πρὸς αὐτούς

Οὐ χρεῖαν ἔχουσιν
οἱ ὑγιαίνοντες ἰατροῦ
ἀλλὰ οἱ κακῶς ἔχοντες·

WH mg: Mk 2:16 καὶ πίπει

Lk 5:29 αὐτοῦ

Mt 9:9 ἠκολούθησεν with BC^o al pler; ἠκολούθει ND etc Mk 2:15 γίνεται with NBL 33. etc; ἐγένετο ACDΓΔ etc 16 καὶ οἱ γραμματεῖς τῶν Φαρ(ε)σαίων with B 124.; NL 33. etc om οἱ; Δ om καὶ οἱ; ACDΓΘΗ etc read καὶ οἱ γραμματεῖς καὶ οἱ Φαρισαῖοι — ἐσθίει with NBD etc, ἐσθίει (for -τε) Θ; ACLΔ al pler add καὶ πίπει; NCLΔ add also ὁ διδάσκαλος ὑμῶν Lk 5:29 αὐτῶν; B1. 22. etc αὐτοῦ

MATT 9	MARK 2	LUKE 5
13 πορευθέντες δὲ μάθετε τί ἐστίν ¹⁴ “Ἐλεος θέλω καὶ οὐ θυσίαν” οὐ γὰρ ἤλθον καλέσαι δικαίους ἀλλὰ ἁμαρτωλοῦς.	οὐκ ἤλθον καλέσαι δικαίους ἀλλὰ ἁμαρτωλοῦς.	32 οὐκ ἐλήλυθα καλέσαι δικαίους ἀλλὰ ἁμαρτωλοῦς εἰς μετόνοιαν.

30. THE QUESTION ABOUT FASTING

MATT 9:14-17 [+§68]	MARK 2:18-22	LUKE 5:33-39
Τότε προσέρχονται αὐτῷ οἱ μαθηταὶ Ἰωάνου λέγοντες Διὰ τί ἡμεῖς καὶ οἱ Φαρισαῖοι νηστεύομεν, ¹ οἱ δὲ μαθηταὶ σοῦ οὐ νηστεύουσιν; 15 καὶ εἶπεν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς Μὴ δύναται οἱ υἱοὶ τοῦ νυμφῶνος πενθεῖν ἐφ’ ὅσον μετ’ αὐτῶν ἐστὶν ὁ νυμφίος; ἐλεύσονται δὲ ἡμέραι ὅταν ἀπαρθῇ ἀπ’ αὐτῶν ὁ νυμφίος,	Καὶ ἦσαν οἱ μαθηταὶ Ἰωάνου καὶ οἱ Φαρισαῖοι νηστεύοντες καὶ ἔρχονται καὶ λέγουσιν αὐτῷ Διὰ τί οἱ μαθηταὶ Ἰωάνου καὶ οἱ μαθηταὶ τῶν Φαρισαίων νηστεύουσιν, οἱ δὲ σοὶ [μαθηταὶ] οὐ νηστεύουσιν; 19 καὶ εἶπεν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς Μὴ δύναται οἱ υἱοὶ τοῦ νυμφῶνος ἐν ᾧ ὁ νυμφίος μετ’ αὐτῶν ἐστὶν νηστεύειν; ὅσον χρόνον ἔχουσιν τὸν νυμφίον μετ’ αὐτῶν οὐ δύναται νηστεύειν. 20 ἐλεύσονται δὲ ἡμέραι ὅταν ἀπαρθῇ ἀπ’ αὐτῶν ὁ νυμφίος,	Οἱ δὲ εἶπαν πρὸς αὐτόν Οἱ μαθηταὶ Ἰωάνου νηστεύουσιν πυκνὰ καὶ δεήσεις ποιοῦνται, ὁμοίως καὶ οἱ τῶν Φαρισαίων, οἱ δὲ σοὶ ἐσθίουσιν καὶ πίνουσιν. 34 ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν πρὸς αὐτοὺς Μὴ δύνασθε τοὺς υἱοὺς τοῦ νυμφῶνος ἐν ᾧ ὁ νυμφίος μετ’ αὐτῶν ἐστὶν ποιῆσαι νηστεύσαι; 35 ἐλεύσονται δὲ ἡμέραι, καὶ ὅταν ἀπαρθῇ ἀπ’ αὐτῶν ὁ νυμφίος

¹ Hos 6:6; cf Mt 12:7 (§ 31)

WH mg: Mt 9:14 πολλὰ

Mt 9:13 ἁμαρτωλοῖς with \aleph B Δ W Δ etc; CLX θ syr sin sah etc add εἰς μετόνοιαν 14 νηστεύομεν with \aleph B min pauce; CDLWX Δ θ verss etc add πολλὰ Mk 2:18 σοὶ μαθηταὶ with AC Δ LW etc; σου μαθ. Δ ; μαθ. σου \aleph θ etc; B min pauce om μαθ. Lk 5:34 νηστεύσαι with BX Ξ 28.; νηστεύειν \aleph ACLW Δ θ etc

ΜΑΤΤ 9	MARK 2	LUKE 5
καὶ τότε νηστεύουσιν.	καὶ τότε νηστεύουσιν ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ.	τότε νηστεύουσιν ἐν ἐκείναις ταῖς ἡμέραις.
16 οὐδεὶς δὲ ἐπιβάλλει ἐπιβλημα ῥάκου· ἀγνάφου ἐπὶ ἱματίῳ παλαιῷ·	21 οὐδεὶς ἐπιβλημα ῥάκου ἀγνάφου ἐπιράπτει ἐπὶ ἱμάτιον παλαιόν· εἰ δὲ μή,	36 Ἐλεγεν δὲ καὶ παραβολὴν πρὸς αὐτοὺς ὅτι Οὐδεὶς ἐπιβλημα ἀπὸ ἱματίου καινοῦ σχίσας ἐπιβάλλει ἐπὶ ἱμάτιον παλαιόν· εἰ δὲ μήγε,
αἶρει γὰρ τὸ πλήρωμα αὐτοῦ ἀπὸ τοῦ ἱματίου,	αἶρει τὸ πλήρωμα ἀπ' αὐτοῦ	καὶ τὸ καινὸν σχίσει
καὶ χεῖρον σχίσμα γίνεται.	καὶ χεῖρον σχίσμα γίνεται.	καὶ τῷ παλαιῷ οὐ συμφωνήσει τὸ ἐπιβλημα τὸ ἀπὸ τοῦ καινοῦ.
17 οὐδὲ βάλλουσιν οἶνον νέον εἰς ἀσκοὺς παλαιούς· εἰ δὲ μήγε, ῥήγγυνται οἱ ἄσκοι, καὶ ὁ οἶνος ἐκχεῖται καὶ οἱ ἄσκοι ἀπόλλυνται· ἀλλὰ βάλλουσιν οἶνον νέον εἰς ἀσκοὺς καινοὺς, καὶ ἀμφοτέροι συντηροῦνται. (+ §68)	22 καὶ οὐδεὶς βάλλει οἶνον νέον εἰς ἀσκοὺς παλαιούς· εἰ δὲ μή, ῥήξει ὁ οἶνος τοὺς ἀσκοὺς, καὶ ὁ οἶνος ἀπόλλυται καὶ οἱ ἄσκοι. [ἀλλὰ οἶνον νέον εἰς ἀσκοὺς καινοὺς.]	37 καὶ οὐδεὶς βάλλει οἶνον νέον εἰς ἀσκοὺς παλαιούς· εἰ δὲ μήγε, ῥήξει ὁ οἶνος ὁ νέος τοὺς ἀσκοὺς, καὶ αὐτὸς ἐκχυθήσεται καὶ οἱ ἄσκοι ἀπολοῦνται· 38 ἀλλὰ οἶνον νέον εἰς ἀσκοὺς καινοὺς βλητέον.
		39 [Ἐπί οὐδεὶς ¹ πῶν παλαιόν θέλει νέον· λέγει γὰρ Ὁ παλαιὸς χρηστὸς ἐστίν.]

31. PLUCKING GRAIN ON A SABBATH

§47+] ΜΑΤΤ 12:1-8	MARK 2:23-28	LUKE 6:1-5
'Ἐν ἐκείνῳ τῷ καιρῷ ἐπορεύθη ὁ Ἰησοῦς τοῖς σάββασιν διὰ τῶν σπορίμων· οἱ δὲ μαθηταὶ αὐτοῦ ἐπέπεισαν, καὶ ἤρξαντο τίλλειν	Καὶ ἐγένετο αὐτὸν ἐν τοῖς σάββασιν διαπορεύεσθαι ¹ διὰ τῶν σπορίμων, καὶ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ ἤρξαντο ἰδὸν ποιεῖν ¹ τίλλουτες	'Ἐγένετο δὲ ἐν σαββάτῳ διαπορεύεσθαι αὐτὸν διὰ σπορίμων, καὶ ἔτιλλον οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ

WH mg: Mk 2:23 παραπορεύεσθαι ὁδοποιεῖν Lk 5:39 Καὶ οὐδεὶς

Mk 2:22 ἀπόλλυται καὶ οἱ ἄσκοι with B cop; καὶ οἱ ἄσκοι ἀπολοῦνται D it codd; ἐκχεῖται καὶ οἱ ἄσκοι ἀπολοῦνται NACW (ἀπόλλυται) ΔΘ (ἀπολυται) etc; ἐκχεῖται καὶ οἱ ἄσκοι L. — ἀλλὰ . . . καινοὺς with N^oB 102; ACLΔΘ etc add βλητέον; W adds βάλλουσιν; D it codd om ἀλλὰ . . . καινοὺς Lk 5:38 βλητέον with ABCRXΘ etc; βάλλουσιν N^oD it etc — ACD (τηροῦνται) RXΘ verss etc add καὶ ἀμφοτέροι συντηροῦνται; NBLW 33. etc om 39 D it Eus om v 39

MATT 12

στάχυας καὶ ἑσθίειν.

2 οἱ δὲ Φαρισαῖοι ἰδόντες
εἶπαν αὐτῷ
Ἰδοὺ οἱ μαθηταὶ σου ποιοῦσιν
δοῦκ' ἕξεισιν ποιεῖν ἐν σαββάτῳ.

3 ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς
Οὐκ ἀνέγνωτε
τί ἐποίησεν Δαυεὶδ

ὅτε ἐπέπειασεν
καὶ οἱ μετ' αὐτοῦ;
4 πῶς εἰσῆλθεν
εἰς τὸν οἶκον τοῦ θεοῦ

καὶ ἵνα τοὺς ἄρτους τῆς προ-
θέσεως ἔφαγον,

ὁ οὐκ ἐξὸν ἦν αὐτῷ φαγεῖν
οὐδὲ τοῖς μετ' αὐτοῦ,
εἰ μὴ τοῖς ἱερεῦσιν μόνοις;

5 ἢ οὐκ ἀνέγνωτε ἐν τῷ νόμῳ
ὅτι τοῖς σάββασι οἱ ἱερεῖς ἐν
τῷ ἱερῷ τὸ σάββατον βε-
βηλοῦσιν καὶ ἀναίτιοι εἰσιν;

6 λέγω δὲ ὑμῖν
ὅτι τοῦ ἱεροῦ μεῖζόν ἐστιν
ὧδε. 7 εἰ δὲ ἐγνώκειτε τί
ἐστιν 24 "Ἐλεος θέλω καὶ οὐ
θυσίαν," οὐκ ἂν κατεδικάσατε
τοὺς ἀναίτιους.

MARK 2

τοὺς στάχυας.

24 καὶ οἱ Φαρισαῖοι
ἔλεγον αὐτῷ
Ἴδε τί ποιοῦσιν
τοῖς σάββασι ὃ οὐκ ἕξεισιν;

25 καὶ λέγει αὐτοῖς
Οὐδέποτε ἀνέγνωτε
τί ἐποίησεν Δαυεὶδ
ὅτε χρεῖαν ἔσχεν
καὶ ἐπέπειασεν αὐτὸς
καὶ οἱ μετ' αὐτοῦ;
26 [πῶς] εἰσῆλθεν
εἰς τὸν οἶκον τοῦ θεοῦ
ἐπὶ Ἀβιάθαρ ἀρχιερέως

καὶ ἵνα τοὺς ἄρτους τῆς προ-
θέσεως ἔφαγεν,

οὓς οὐκ ἕξεισιν φαγεῖν

εἰ μὴ τοῖς ἱερεῖς,
καὶ ἔδωκεν καὶ τοῖς σὺν αὐτῷ
οὖσιν;

27 καὶ ἔλεγεν αὐτοῖς

Τὸ σάββατον διὰ τὸν ἄν-
θρωπον ἐγένετο καὶ οὐχ ὁ
ἄνθρωπος διὰ τὸ σάββατον.

LUKE 6

καὶ ἤσθιον τοὺς στάχυας
ψάχοντες ταῖς χερσίν.

2 τινὲς δὲ τῶν Φαρισαίων
εἶπαν
Τί ποιεῖτε
ὃ οὐκ ἕξεισιν τοῖς σάββασι;
3 καὶ ἀποκριθεὶς
πρὸς αὐτοὺς εἶπεν [ὁ] Ἰησοῦς
Οὐδὲ τοῦτο ἀνέγνωτε
ὃ ἐποίησεν Δαυεὶδ

ὅτε ἐπέπειασεν αὐτὸς
καὶ οἱ μετ' αὐτοῦ;
4 [ὡς] εἰσῆλθεν
εἰς τὸν οἶκον τοῦ θεοῦ

καὶ ἵνα τοὺς ἄρτους τῆς προ-
θέσεως λαβὼν ἔφαγεν
καὶ ἔδωκεν τοῖς μετ' αὐτοῦ,
οὓς οὐκ ἕξεισιν φαγεῖν

εἰ μὴ μόνοις τοῖς ἱερεῖς;

5 καὶ ἔλεγεν αὐτοῖς

1 I Sam 21:6 2 Hos 6:6; cf Mt 9:13 (§29)

Mt 12:4 ἔφαγον with **SB**; ἔφαγεν CDWΘ al pler Mk 2:26 πῶς with **NCLDΘ** al pler; BD om —
ἐπὶ Ἀβιάθαρ (τοῦ AC) ἀρχιερέως with **NBLΘ** al pler; DW 271. It codd om — τοῖς ἱερεῖσιν with **NBL**; τοῖς ἱερεῦσιν
ACWΔΘ al pler 27, 28 D om Τὸ σάβ. διὰ . . . ὥστε Lk 6:2 ἕξεισιν with BR It vg arm; **ACWXΘ**
cop pesh etc add ποιεῖν 4 ὡς with **N*ACW** al pler; πῶς LXXΘ 33. etc; BD om 5 D inserts this v
after v 10, and reads here: τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ θεασάμενός τινα ἐργαζόμενον τῷ σαββάτῳ εἶπεν αὐτῷ Ἄνθρωπος εἰ μὴ
οἶδας τί ποιεῖς μακρῖος εἰ· εἰ δὲ μὴ οἶδας ἐπικατάρατος καὶ παραβάτης εἰ τοῦ νόμου

MATT 12	MARK 2	LUKE 6
8 κύριος γάρ ἐστίν τοῦ σαββάτου ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου.	28 ὥστε κύριός ἐστιν ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου καὶ τοῦ σαββάτου.	Κύριός ἐστιν ἰ τοῦ σαββάτου ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ¹ .
32. THE WITHERED HAND		
MATT 12:9-14	MARK 3:1-6	LUKE 6:6-11 [+§34
Καὶ μεταβάς ἐκέλευεν ἦλθεν εἰς τὴν συναγωγὴν αὐτῶν· καὶ ἰδοὺ ἄνθρωπος χεῖρα ἔχων ξηράν. 10 καὶ ἐπηρώτησαν αὐτὸν λέγοντες Εἰ ἔξεστι τοῖς σάββασιν θεραπεύειν; ἵνα κατηγορήσωσιν αὐτοῦ. 11 ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς Τίς [ἐστί] ἐξ ὑμῶν ἄνθρωπος ὃς ἔξει πρόβατον ἕν, καὶ ἂν ἐμπέσῃ τοῦτο τοῖς σάββασιν εἰς βόθυνον,	Καὶ εἰσηλθεν πάλιν εἰς συναγωγὴν, καὶ ἦν ἐκεῖ ἄνθρωπος ἐξηραμμένην ἔχων τὴν χεῖρα· 2 καὶ παρετήρουν αὐτὸν εἰ τοῖς σάββασιν θεραπεύσει αὐτόν, ἵνα κατηγορήσωσιν αὐτοῦ. 3 καὶ λέγει τῷ ἀνθρώπῳ τῷ τὴν χεῖρα ἔχοντι ξηράν Ἔγειρε εἰς τὸ μέσον.	Ἐγένετο δὲ ἐν ἐτέρῳ σαβ- βάτῳ εἰσελθεῖν αὐτὸν εἰς τὴν συναγωγὴν καὶ διδάσκειν· καὶ ἦν ἄνθρωπος ἐκεῖ καὶ ἡ χεὶρ αὐτοῦ ἡ δεξιὰ ἦν ξηρά· 7 παρετηροῦντο δὲ αὐτὸν οἱ γραμματεῖς καὶ οἱ Φαρι- σαῖοι εἰ ἐν τῷ σαββάτῳ ἰθεραπεύει ¹ , ἵνα εὕρωσιν κατηγορεῖν αὐτοῦ. 8 αὐτὸς δὲ ἤδει τοὺς διαλο- γισμοὺς αὐτῶν, εἶπεν δὲ τῷ ἀνδρὶ τῷ ξηράν ἔχοντι τὴν χεῖρα Ἔγειρε καὶ στήθι εἰς τὸ μέσον· καὶ ἀναστὰς ἔστη. [LUKE 14:5] καὶ πρὸς αὐτοὺς εἶπεν Τίλος ὑμῶν υἱὸς ἢ βοῦς εἰς φρέαρ πεσεῖται,

WH mg: Lk 6:5 ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου καὶ τοῦ σαββάτου 7 θεραπεύσει

Mk 3:2 τοῖς with ABLWΔ al pler; ἐν τοῖς ἸΑΒΔΗΜΘ cop -- θεραπεύσει with ABCDLΘ al pler; θεραπεύει. ἸΑΒΔ 271. Lk 6:5 τοῦ σαβ. ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθ. with ἸΑΒΨ pesh har cop oth. ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθ. καὶ τοῦ σαβ. ADLXΔΘ lt vg etc 7 θεραπεύσει with ἸΑΔΛΨ etc; θεραπεύσει BXΔΘ cop etc

ΜΑΤΤ 12	MARK 3	[LUKE 14]
οὐχὶ κρατήσῃ αὐτὸ καὶ ἐγερεῖ;		καὶ οὐκ εἰθὺς ἀνασπάσει αὐτὸν
12 πόσω οὖν διαφέρει ἄνθρωπος προβάτου.	4 ^α καὶ λέγει αὐτοῖς	ἐν ἡμέρᾳ τοῦ σαββάτου; (§123) [Cf Luke 12:24 (§113)]
ὥστε ἔξεστιν τοῖς σάββασιν καλῶς ποιεῖν.	"Ἐξεστιν τοῖς σάββασιν ἀγαθοποιῆσαι ἢ κακοποιῆσαι, ψυχὴν σῶσαι ἢ ἀποκτεῖναι; οἱ δὲ ἐσιώπων.	9 ^α εἶπεν δὲ [ὁ] Ἰησοῦς πρὸς αὐτοὺς Ἐπερωτῶ ὑμᾶς, εἰ ἔξεστιν τῷ σαββάτῳ ἀγαθοποιῆσαι ἢ κακοποιῆσαι, ψυχὴν σῶσαι ἢ ἀπολέσαι;
13 Τότε λέγει τῷ ἀνθρώπῳ Ἔκτεινόν σου τὴν χεῖρα· καὶ ἐξέτεινεν, καὶ ἀπεκατεστάθη ὑγιὴς ὡς ἡ ἄλλη.	5 καὶ περιβλεψάμενος αὐτοὺς μετ' ὀργῆς, συνλυπούμενος ἐπὶ τῇ πωρώσει τῆς καρδίας αὐτῶν, λέγει τῷ ἀνθρώπῳ Ἔκτεινον τὴν ἰχειρά σου· καὶ ἐξέτεινεν, καὶ ἀπεκατεστάθη ἡ χεὶρ αὐτοῦ.	10 καὶ περιβλεψάμενος πάντας αὐτοὺς εἶπεν αὐτῷ Ἔκτεινον τὴν χεῖρά σου· ὁ δὲ ἐποίησεν, καὶ ἀπεκατεστάθη ἡ χεὶρ αὐτοῦ.
14 Ἐξεληθόντες δὲ οἱ Φαρισαῖοι	6 Καὶ ἐξεληθόντες οἱ Φαρισαῖοι εἰθὺς μετὰ τῶν Ἡρωδιανῶν	11 Αὐτοὶ δὲ
συμβούλιον ἔλαβον κατ' αὐτοῦ ὅπως αὐτὸν ἀπολέσωσιν.	συμβούλιον ¹ ἐδίδουν ¹ κατ' αὐτοῦ ὅπως αὐτὸν ἀπολέσωσιν.	ἐπλήσθησαν ἀνοίας, καὶ διελάλουν πρὸς ἀλλήλους τί ἂν ποιήσαιεν τῷ Ἰησοῦ. (+ §34)

Lk 14:3, 4a

^α καὶ ἀποκριθεὶς ὁ Ἰησοῦς εἶπεν πρὸς τοὺς νομικοὺς καὶ Φαρισαίους λέγων
Ἐξεστιν τῷ σαββάτῳ θεραπεῦσαι ἢ οὐ;
4 οἱ δὲ ἠσύχασαν. (§123)

WH mg: Mk 3:5 χεῖρα 6 ἐποίησαν

Lk 6:10 αὐτοῦ: DΘ add ὡς καὶ (Θ om) φ ἄλλη: D inserts v 5 after v 10

CHAPTER IV. THE ORGANIZATION OF JESUS' FOLLOWERS, §§33, 34

33. THE FAME OF JESUS

ΜΑΤΤ 12:15-21 [+§50]	MARK 3:7-12	[LUKE 6:17-19]
Ὁ δὲ Ἰησοῦς γνοὺς	Καὶ ὁ Ἰησοῦς μετὰ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ	καὶ καταβὰς μετ' αὐτῶν
ἀνεχώρησεν ἐκεῖθεν.	ἀνεχώρησεν πρὸς τὴν θάλασσαν·	ἔστη ἐπὶ τόπου πεδινοῦ,
[ΜΑΤΤ 4:25]	καὶ	καὶ
Καὶ ἠκολούθησαν αὐτῷ πολλοί, καὶ ἠκολούθησαν αὐτῷ πολλοί, ἀπὸ τῆς Γαλιλαίας	πολὺ πλῆθος ἀπὸ τῆς Γαλιλαίας	ὄχλος πολὺς μαθητῶν αὐτοῦ, καὶ πλῆθος πολὺ τοῦ λαοῦ
καὶ Δεκαπόλεως καὶ Ἱεροσολύμων καὶ Ἰουδαίας	ἠκολούθησεν, 8 καὶ ἀπὸ τῆς Ἰουδαίας ¹ καὶ ἀπὸ Ἱεροσολύμων καὶ ἀπὸ τῆς Ἰδουμαίας	ἀπὸ πάσης τῆς Ἰουδαίας καὶ Ἱερουσαλήμ
καὶ πέραν τοῦ Ἰορδάνου. (§23)	καὶ πέραν τοῦ Ἰορδάνου καὶ περὶ Τύρον καὶ Σιδῶνα, ¹ πλῆθος πολὺ, ἀκούοντες ὅσα ἔποιε ¹ ἦλθαν πρὸς αὐτόν.	καὶ τῆς παραλίου Τύρου καὶ Σιδῶνος,
καὶ ἐθεράπευσεν αὐτοὺς πάντας,	9 καὶ εἶπεν τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ ἵνα πλοιᾶριον προσκαρτερῇ αὐτῷ διὰ τὸν ὄχλον ἵνα μὴ θλίβωσιν αὐτόν·	οἱ ἦλθαν ἀκοῦσαι αὐτοῦ καὶ λαθῆναι ἀπὸ τῶν νόσων αὐτῶν·
	10 πολλοὺς γὰρ ἐθεράπευσεν, ὥστε ἐπιπίπτειν αὐτῷ ἵνα αὐτοῦ ἄψωνται ὅσοι εἶχον μάστιγας.	18 καὶ οἱ ἐνοχλοῦμενοι ἀπὸ πνευμάτων ἀκαθάρτων ἐθεραπεύοντο·
		19 καὶ πᾶς ὁ ὄχλος ἐζήτου ἀπτεσθαι αὐτοῦ,
		ὅτι δύναμις παρ' αὐτοῦ ἐξηραχέτο καὶ ἴατο πάντας. (§34)

WH mg: Mk 3:7 καὶ ἀπὸ τῆς Ἰουδαίας ἠκολούθησεν. 8 Σιδῶνα.— ἐποίησεν

MATT 12

MARK 3

16 ^aκαὶ ἐπετίμησεν αὐτοῖς
ἵνα μὴ φανερὸν αὐτὸν
ποιήσωσιν¹

17 ἵνα πληρωθῇ τὸ ῥηθὲν διὰ
Ἡσαίου τοῦ προφήτου λέ-
γοντος

18 ^{1c}Ἰδοὺ ὁ παῖς μου ὃν
ἠρέτισα,
ὃ ἀγαπητός μου ὃν εὐδόκησεν
ἡ ψυχὴ μου¹

θήσω τὸ πνεῦμά μου ἐπ' αὐτόν,
καὶ κρίσιν τοῖς ἔθνεσιν ἀ-
αγγελεί.

19 Οὐκ ἐρίσει οὐδὲ κραυγάσει,
οὐδὲ ἀκούσει τις ἐν ταῖς
πλατείαις τὴν φωνὴν αὐτοῦ.

20 κάλαμον συντετριμμένον
οὐ κατεάξει

καὶ λίνον τυφόμενον οὐ σβέσει,
ἕως ἂν ἐκβάλη εἰς νίκος τὴν
κρίσιν.

21 καὶ τῷ ὀνόματι αὐτοῦ ἔθνη
ἐλπιούσιν.¹ (+ §50)

11 ^aκαὶ τὰ πνεύματα τὰ ἀκά-
θαρτα, ὅταν αὐτὸν ἐθεώρουν,
προσέπιπτον αὐτῷ
καὶ ἔκραζον ἰέγοντα¹ ὅτι
Σὺ εἶ ὁ υἱὸς τοῦ θεοῦ.

12 καὶ πολλὰ ἐπετίμα αὐτοῖς
ἵνα μὴ αὐτὸν φανερὸν
ποιήσωσιν.

Mk 1:34b

^a καὶ δαιμόνια πολλὰ ἐξέβαλεν,

καὶ οὐκ ἦφιεν
λαλεῖν τὰ δαιμόνια,
ὅτι ᾔδεισαν αὐτὸν [Χριστὸν
εἶναι]. (§24)

Lk 4:41

^a ἔξήρχετο¹ δὲ καὶ δαιμόνια
ἀπὸ πολλῶν,
κράζοντα καὶ λέγοντα ὅτι
Σὺ εἶ ὁ υἱὸς τοῦ θεοῦ¹
καὶ ἐπιτιμῶν οὐκ εἶα αὐτὰ
λαλεῖν,
ὅτι ᾔδεισαν τὸν χριστὸν αὐτὸν
εἶναι. (§24)

¹ Isa 42:1-4; 41:8 f

WH mg: Mk 3:11 λέγοντες Lk 4:41 ἐξήρχετο

Mk 3:12 ποιήσωσιν: C etc add ὅτι ᾔδεισαν τὸν χριστὸν αὐτὸν εἶναι (cf Mk 1:34; Lk 4:41, §24)

34. THE CHOOSING OF THE TWELVE

	MARK 3:13-19a	LUKE 6:12-19
[Cf Matt 5:1a (§35)]	Καὶ ἀναβαίνει εἰς τὸ ὄρος [Cf Mark 1:35 (§25)]	Ἐγένετο δὲ ἐν ταῖς ἡμέ- ραις ταύταις ἐξελεθεῖν αὐτὸν εἰς τὸ ὄρος προσεύξασθαι, καὶ ἦν διασπυκτε- ρέων ἐν τῇ προσευχῇ τοῦ θεοῦ. 13 καὶ ὅτε ἐγένετο ἡμέρα, προσεφώνησεν τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ, καὶ ἐκλεξάμενος ἀπ' αὐτῶν δώδεκα, οὓς καὶ ἀποστόλους ὠνόμασεν,
[MATT 10:2-4] Τῶν δὲ δώδεκα ἀποστόλων τὰ ὀνόματά ἐστιν ταῦτα·	καὶ προσκαλεῖται οὓς ἤθελεν αὐτός, καὶ ἀπῆλθον πρὸς αὐτόν. 14 καὶ ἐποίησεν δώδεκα, οὓς καὶ ἀποστόλους ὠνόμασεν, ἵνα ὦσιν μετ' αὐτοῦ καὶ ἵνα ἀποστέλλῃ αὐτοὺς κηρύσσειν 15 καὶ ἔχειν ἐξουσίαν ἐκβάλ- λειν τὰ δαιμόνια· 16 καὶ ἐποίησεν τοὺς δώδεκα (καὶ ἐπέθηκεν ὄνομα τῷ Σίμωνι) Πέτρον, 17 καὶ Ἰάκωβον τὸν τοῦ Ζεβεδαίου καὶ Ἰωάννην τὸν ἀδελφὸν τοῦ Ἰακώβου (καὶ ἐπέθηκεν αὐτοῖς ἵδιον ὄνομα) Βοανηργές, ὃ ἐστὶν Τίσι Βρον- τῆς), 18 καὶ Ἀνδρέαν καὶ Φίλιππον καὶ Βαρθολο- μαῖον καὶ Ματθαῖον καὶ Θωμᾶν καὶ Ἰάκωβον τὸν τοῦ Ἀλφαίου καὶ Θαδδαῖον καὶ Σίμωνα τὸν Καναναῖον	14 Σίμωνα ὃν καὶ ὠνόμασεν Πέτρον καὶ Ἀνδρέαν τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ καὶ Ἰάκωβον καὶ Ἰωάννην καὶ Φίλιππον καὶ Βαρθολο- μαῖον 15 καὶ Ματθαῖον καὶ Θωμᾶν [καὶ] Ἰάκωβον Ἀλφαίου καὶ Σίμωνα τὸν καλούμενον Ζηλωτὴν 16 καὶ Ἰούδαν Ἰακώβου καὶ Ἰούδαν Ἰσκαριώθ ὃς ἐγένετο προδότης,
πρῶτος Σίμων ὁ λεγόμενος Πέτρος καὶ Ἀνδρέας ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ καὶ Ἰάκωβος ὁ τοῦ Ζεβεδαίου καὶ Ἰωάννης ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ,		
3 Φίλιππος καὶ Βαρθολομαῖος,		
Θωμᾶς καὶ Ματθαῖος ὁ τελώνης, Ἰάκωβος ὁ τοῦ Ἀλφαίου καὶ Θαδδαῖος,		
4 Σίμων ὁ Καναναῖος		
καὶ Ἰούδας ὁ Ἰσκαριώτης ὁ καὶ παραδοὺς αὐτόν. (§70)	19 καὶ Ἰούδαν Ἰσκαριώθ, ὃς καὶ παρέδωκεν αὐτόν.	

WH mg: Mk 3:17 ὀνόματα

Mk 3:14 οὓς . . . ὠνόμασεν with **ΣBC*W** (after μετ' αὐτοῦ) ΔΘ min pauc cop etc: ADL it vg pesh al pler om 16 καὶ ἐποίησεν τοὺς δώδεκα with **ΣBC*WΔ**: ADLΘ al pler om

MARK 3

[Cf Matt 12:15 (§33)]

[Cf Mark 3:7-10 (§33)]

[Cf Matt 4:25 (§23)]

LUKE 6

17 καὶ καταβὰς μετ' αὐτῶν
ἔστη ἐπὶ τόπου πεδινοῦ,
καὶ ὄχλος πολὺς μαθητῶν
αὐτοῦ,
καὶ πλῆθος πολὺ τοῦ λαοῦ
ἀπὸ πάσης τῆς Ἰουδαίας
καὶ Ἱερουσαλήμ
καὶ τῆς παραλίου Τύρου
καὶ Σιδῶνος,
18 οἱ ἦλθαν ἀκούσαι αὐτοῦ καὶ
ἰαθῆναι ἀπὸ τῶν νόσων αὐτῶν·
καὶ οἱ ἐνοχλοῦμενοι ἀπὸ πνευ-
μάτων ἀκαθάρτων
ἐθεραπεύοντο·
19 καὶ πᾶς ὁ ὄχλος
ἔξήτουν ἄπτεσθαι αὐτοῦ,
ὅτι δύναμις παρ' αὐτοῦ ἐξήρ-
χετο
καὶ ἰᾶτο πάντας.

CHAPTER V. THE SERMON ON THE MOUNT, §§35-44

35. THE CHARACTER AND DUTIES OF DISCIPLES

§23+] MATT 5:1-16

Ἰδὼν δὲ τοὺς ὄχλους
ἀνέβη εἰς τὸ ὄρος·
καὶ καθίσαντος αὐτοῦ
προσῆλθαν [αὐτῷ]
οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ·
2 καὶ ἀνοίξας τὸ στόμα αὐτοῦ

ἐδίδασκεν αὐτοὺς λέγων
3 ΜΑΚΑΡΙΟΙ ¹“οἱ πτωχοὶ”
τῷ πνεύματι,
ὅτι αὐτῶν ἐστὶν ἡ βασιλεία
τῶν οὐρανῶν.
4 μακάριοι ²“οἱ πενθοῦντες,”
ὅτι αὐτοὶ ³“παρακληθήσονται.”

[Cf Mark 3:13 (§34)]

LUKE 6:20-26

[Cf Luke 6:12, 13, 17 (§34)]

Καὶ αὐτὸς ἐπάρας τοὺς ὀφθαλ-
μοὺς αὐτοῦ εἰς τοὺς μαθητὰς
αὐτοῦ
ἔλεγεν
Μακάριοι οἱ πτωχοί,
ὅτι ὑμετέρα ἐστὶν ἡ βασιλεία
τοῦ θεοῦ.
[Cf v 21b below]

¹ Isa 61:1 f

ΜΑΤΤ 5

5 μακάριοι ¹“οἱ πραεῖς,”
ὅτι αὐτοὶ “κληρονομήσουσι
τὴν γῆν.”

6 μακάριοι οἱ πεινῶντες
καὶ διψῶντες τὴν δικαιοσύνην,
ὅτι αὐτοὶ χορτασθήσονται.

[C1 v 4 above]

7 μακάριοι οἱ ἐλεήμονες,
ὅτι αὐτοὶ ἐλεηθήσονται.

8 μακάριοι ²“οἱ καθαροὶ τῇ
καρδίᾳ,”

ὅτι αὐτοὶ τὸν θεὸν ὄψονται.

9 μακάριοι οἱ εἰρηνοποιοί,
ὅτι [αὐτοὶ] υἱοὶ θεοῦ κλη-
θήσονται.

10 μακάριοι οἱ δεδιωγμένοι
ἐνεκεν δικαιοσύνης,

ὅτι αὐτῶν ἐστὶν
ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν.

11 μακάριοί ἐστε ὅταν

ὄνειδίσωσιν ὑμᾶς καὶ διώξωσιν
καὶ εἴπωσιν πᾶν πονηρὸν καθ’
ὑμῶν ψευδόμενοι
ἐνεκεν ἐμοῦ·

12 χαίrete

καὶ ἀγαλλιᾶσθε,

ὅτι ὁ μισθὸς ὑμῶν

πολὺς ἐν τοῖς οὐρανοῖς·

οὕτως γὰρ

ἐδίωξαν τοὺς προφῆτας

τοὺς πρὸ ὑμῶν.

LUKE 6

21 μακάριοι οἱ πεινῶντες νῦν,

ὅτι χορτασθήσεσθε.

μακάριοι οἱ κλαίοντες νῦν,
ὅτι γελάσετε.

22 μακάριοί ἐστε ὅταν
μισήσωσιν ὑμᾶς οἱ ἄνθρωποι,
καὶ ὅταν ἀφορίσωσιν ὑμᾶς
καὶ ὄνειδίσωσιν

καὶ ἐκβάλωσιν τὸ ὄνομα ὑμῶν
ὡς πονηρὸν

ἐνεκα τοῦ υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου·

ὡς πονηρὸν

23 ἡράγητε ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ

καὶ σκιρτήσατε,

ἰδοὺ γὰρ ὁ μισθὸς ὑμῶν

πολὺς ἐν τῷ οὐρανῷ·

κατὰ τὰ αὐτὰ γὰρ

ἐποίησαν τοῖς προφῆταις

οἱ πατέρες αὐτῶν.

24 Πλὴν οὐαὶ ὑμῖν τοῖς πλου-

σίοις,

ὅτι ἀπέχετε τὴν παράκλησιν

ὑμῶν.

¹ Ps 37 (36) : 11

² Ps 24 (23) : 4

Mt 5:11 ψευδόμενοι with **BCWΘ** al pler; D it etc om

MATT 5

13 Ὑμεῖς ἐστέ τὸ ἄλας τῆς γῆς^α

ἐὰν δὲ τὸ ἄλας μωρανθῇ,
ἐν τίνι ἀλισθήσεται;
εἰς οὐδὲν ἰσχύει ἔτι

εἰ μὴ βληθὲν ἔξω καταπατεῖσθαι
ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων.

14 Ὑμεῖς ἐστέ τὸ φῶς τοῦ
κόσμου. οὐ δύναται πόλις
κρυβῆναι ἐπάνω ὄρους κειμένη^β

15 οὐδὲ καίουσιν λύχνον
καὶ τιθέασιν αὐτὸν
ὑπὸ τὸν μῶδιον
ἀλλ' ἐπὶ τὴν λυχνίαν,
καὶ λάμπει πᾶσιν τοῖς ἐν τῇ
οἰκίᾳ.

16 οὕτως λαμψάτω τὸ φῶς
ὑμῶν ἔμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων,
ὅπως ἴδωσιν ὑμῶν τὰ
καλὰ ἔργα καὶ δοξάσωσιν τὸν
πατέρα ὑμῶν τὸν ἐν τοῖς
οὐρανοῖς.

[MARK 9:50b]

ἐὰν δὲ τὸ ἄλας ἀναλον γένηται,
ἐν τίνι αὐτὸ ἀρτύσεται; (§94)

LUKE 6

25 οὐαὶ ὑμῖν, οἱ ἐμπεπλησμένοι
νῦν,
ὅτι πεινάσετε.

οὐαὶ, οἱ γελῶντες νῦν,
ὅτι πενθήσετε καὶ κλαύσετε.

26 οὐαὶ ὅταν καλῶς ὑμᾶς
εἴπωσιν πάντες οἱ ἄνθρωποι,
κατὰ τὰ αὐτὰ γὰρ ἐποίουν
τοῖς ψευδοπροφήταις οἱ πα-
τέρες αὐτῶν.

[LUKE 14:34b, 35a]

ἐὰν δὲ καὶ τὸ ἄλας μωρανθῇ,
ἐν τίνι ἀρτυθήσεται;
35 οὔτε εἰς γῆν οὔτε εἰς κοπρίαν
εἰθετόν ἐστιν.
ἔξω βάλλουσιν αὐτό. (§124)

[LUKE 11:33]

^αΟὐδεὶς λύχνον ἄψας
εἰς κρύπτην τίθησιν
οὐδὲ ὑπὸ τὸν μῶδιον
ἀλλ' ἐπὶ τὴν λυχνίαν,
ἵνα οἱ εἰσπορευόμενοι τὸ φῶς βλέ-
πωσιν. (§108)

Mk 4:21b

^α Μῆτι ἔρχεται ὁ λύχνος
ἵνα ὑπὸ τὸν μῶδιον τεθῇ
ἢ ὑπὸ τὴν κλίνην,
οὐχ ἵνα ἐπὶ τὴν λυχνίαν τεθῇ;
(§55)

Lk 8:16

^α Οὐδεὶς δὲ λύχνον ἄψας
καλύπτει αὐτὸν σκεύει
ἢ ὑποκάτω κλίνης τίθησιν,
ἀλλ' ἐπὶ λυχνίας τίθησιν,
ἵνα οἱ εἰσπορευόμενοι βλέπωσιν τὸ
φῶς. (§55)

36. THE RIGHTEOUSNESS OF THE KINGDOM AND THE LAW

MATT 5:17-20

Μὴ νομίσητε ὅτι ἦλθον καταλῦσαι τὸν νόμον ἢ τοὺς προφῆτας· οὐκ ἦλθον καταλῦσαι ἀλλὰ πληρῶσαι·
 18 ἄμην γὰρ λέγω ὑμῖν, ἕως ἂν παρέλθῃ ὁ οὐρανὸς καὶ ἡ γῆ, ἰῶτα ἓν ἢ μία κερέα οὐ μὴ παρέλθῃ ἀπὸ τοῦ νόμου ἕως [ἂν] πάντα γένηται.
 19 ὃς ἂν οὖν λύσῃ μίαν τῶν ἐντολῶν τούτων τῶν ἐλαχίστων καὶ διδάξῃ οὕτως τοὺς ἀνθρώπους, ἐλάχιστος κληθήσεται ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν· ὃς δ' ἂν ποιήσῃ καὶ διδάξῃ, οὗτος μέγας κληθήσεται ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν. 20 λέγω γὰρ ὑμῖν ὅτι ἂν μὴ περισσεύσῃ ὑμῶν ἡ δικαιοσύνη πλείον τῶν γραμματέων καὶ Φαρισαίων, οὐ μὴ εἰσέλθητε εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν.

[LUKE 16:17]

Εὐκοπώτερον δὲ ἐστὶν τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν παρελθεῖν ἢ τοῦ νόμου ἑμίαν κερέα¹ πεσεῖν. (§129)

37. THE RIGHTEOUSNESS OF THE KINGDOM AND THE TEACHING OF THE SYNAGOGUE

MATT 5:21-48

Ἠκούσατε ὅτι ἐρρήθη τοῖς ἀρχαίοις ¹“Οὐ φονεύσεις” ὃς δ' ἂν φονεύσῃ, ἔνοχος ἔσται τῇ κρίσει. 22 Ἐγὼ δὲ λέγω ὑμῖν ὅτι πᾶς ὁ ὀργιζόμενος τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ ἔνοχος ἔσται τῇ κρίσει· ὃς δ' ἂν εἶπῃ τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ Ῥακά, ἔνοχος ἔσται τῷ συνεδρίῳ· ὃς δ' ἂν εἶπῃ Μωρέ, ἔνοχος ἔσται εἰς

LUKE 6:27-36

¹ Ex 20:13; Deut 5:17

ΜΑΤΤ 5

τὴν γέενναν τοῦ πυρός. 23 ἐὰν οὖν προσφέρῃς τὸ δῶρόν σου ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον κακεῖ μνησθῆς ὅτι ὁ ἀδελφός σου ἔχει τι κατὰ σοῦ, 24 ἄφες ἐκεῖ τὸ δῶρόν σου ἔμπροσθεν τοῦ θυσιαστηρίου, καὶ ὑπαγε πρῶτον διαλλάγηθι τῷ ἀδελφῷ σου, καὶ τότε ἔλθων πρόσφερε τὸ δῶρόν σου.

25 ἴσθι εὐνοῶν
τῷ ἀντιδίκῳ σου ταχὺ

ἕως ὅτου εἶ μετ' αὐτοῦ
ἐν τῇ ὁδῷ,

μὴ ποτέ σε παραδῶ
ὁ ἀντίδικος τῷ κριτῇ,
καὶ ὁ κριτῆς
τῷ ὑπηρέτῃ,
καὶ

εἰς φυλακὴν βληθήσῃ·

26 ἀμὴν λέγω σοι,
οὐ μὴ ἐξέλθῃς ἐκεῖθεν
ἕως ἂν

ἀποδώσῃ τὸν ἔσχατον κοδράντην.

27 Ἦκούσατε ὅτι ἐρρέθη 1“Οὐ μοιχεύσεις.” 28 Ἐγὼ δὲ λέγω ὑμῖν ὅτι πᾶς ὁ βλέπων γυναῖκα πρὸς τὸ ἐπιθυμήσαι [αὐτήν] ἤδη ἐμοίχευσεν αὐτήν ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ.

29 εἰ δὲ ὁ ὀφθαλμός σου ὁ δεξιὸς σκανδαλίζει σε, ἔξελε αὐτὸν καὶ βάλε ἀπὸ σοῦ,

[LUKE 12:58, 59]

ὡς γὰρ ὑπάγεις

μετὰ τοῦ ἀντιδίκου σου
ἐπ' ἄρχοντα,

ἐν τῇ ὁδῷ δὸς ἐργασίαν
ἀπηλλάχθαι [ἀπ'] αὐτοῦ,
μὴ ποτε κατασύρῃ σε
πρὸς τὸν κριτὴν,
καὶ ὁ κριτῆς σε παραδώσει
τῷ πράκτορι,
καὶ ὁ πράκτωρ
σε βαλεῖ εἰς φυλακὴν.

59 λέγω σοι,
οὐ μὴ ἐξέλθῃς ἐκεῖθεν
ἕως καὶ

τὸ ἔσχατον λεπτὸν ἀποδώσῃ. (§117)

Mt 18:9a

^a καὶ εἰ ὁ ὀφθαλμός σου
σκανδαλίζει σε,
ἔξελε αὐτὸν καὶ βάλε ἀπὸ σου· (§94)

Mk 9:47a

^a καὶ ἐὰν ὁ ὀφθαλμός σου
σκανδαλίξῃ σε,
ἔκβαλε αὐτόν· (§94)

¹ Ex 20:14; Deut 5:18

ΜΑΤΤ 5

^aσυμφέρει γάρ σοι
 ἵνα ἀπόληται ἐν τῶν μελῶν
 σου
 καὶ μὴ ὄλον τὸ σῶμά σου
 βληθῆ̄ εἰς γέενναν·
 30 ^bκαὶ εἰ ἡ δεξιὰ σου χεὶρ
 σκανδαλίζει σε,
 ἔκκοψον αὐτήν καὶ βάλε
 ἀπὸ σοῦ,
 συμφέρει γάρ σοι
 ἵνα ἀπόληται ἐν τῶν μελῶν
 σου
 καὶ μὴ ὄλον τὸ σῶμά σου
 εἰς γέενναν ἀπέλθῃ.
 31 Ἐρρέθη δέ
^{1c}“Ὅς ἂν ἀπολύσῃ
 τὴν γυναῖκα αὐτοῦ,
 ὀότω αὐτῇ ἀποστάσιον.”

Mt 18:9b

^a καλὸν σοὶ ἔστιν
 μονόφθαλμον
 εἰς τὴν ζωὴν εἰσελθεῖν,
 ἢ δύο ὀφθαλμοὺς ἔχοντα
 βληθῆ̄ναι εἰς τὴν γέενναν
 τοῦ πυρός. (§94)

Mt 18:8

^b Εἰ δὲ ἡ χεὶρ σου
 ἢ ὁ πόδις σου
 σκανδαλίζει σε,
 ἔκκοψον αὐτὸν καὶ βάλε
 ἀπὸ σοῦ·
 καλὸν σοὶ ἔστιν
 εἰσελθεῖν εἰς τὴν ζωὴν κυλλὸν
 ἢ χωλόν,
 ἢ δύο χεῖρας ἢ δύο πόδας ἔχοντα
 βληθῆ̄ναι
 εἰς τὸ πῦρ τὸ αἰώνιον. (§94)

^c Cf Mt 19:7 (§185)

Mk 9:47b

^a καλὸν σέ ἔστιν
 μονόφθαλμον
 εἰσελθεῖν εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ
 ἢ δύο ὀφθαλμοὺς ἔχοντα
 βληθῆ̄ναι εἰς τὴν γέενναν, (§94)

Mk 9:43

^b Καὶ ἐὰν
 ἴσκανδαλίσῃ σε ἡ χεὶρ σου,
 ἀπόκοψον αὐτήν·
 καλὸν ἔστιν σε
 κυλλὸν εἰσελθεῖν εἰς τὴν ζωὴν
 ἢ τὰς δύο χεῖρας ἔχοντα
 ἀπελθεῖν εἰς τὴν γέενναν,
 εἰς τὸ πῦρ τὸ ἀσβεστον. (§94)

^c Cf Mk 10:4 (§135)

¹ Deut 24:1(3)

ΜΑΤΤ 5

32 ^αἘγὼ δὲ λέγω ὑμῖν
ὅτι πᾶς ὁ ἀπολύων
τὴν γυναῖκα αὐτοῦ
παρεκτός λόγου πορνείας

ποιεῖ αὐτὴν μοιχευθῆναι
[, καὶ ὅς ἐάν ἀπολελυμένην
γαμήσῃ μοιχᾶται].

33 Πάλιν ἠκούσατε ὅτι ἐρ-
ρέθη τοῖς ἀρχαίοις ¹“Ὁὐκ
ἐπιορκήσεις, ἀποδώσεις” δὲ
“τῷ κυρίῳ τοὺς ὄρκους σου.”

34 Ἐγὼ δὲ λέγω ὑμῖν μὴ
ὀμόσαι ὄλως· μήτε ἐν ²“τῷ
οὐρανῷ,” ὅτι “θρόνος ἐστὶν
τοῦ θεοῦ.” 35 μήτε ἐν “τῇ
γῆ,” ὅτι “ὑποπόδιόν ἐστιν
τῶν ποδῶν αὐτοῦ.” μήτε εἰς
Ἱεροσόλυμα, ὅτι ³“πόλις”
ἐστὶν “τοῦ μεγάλου βασι-
λέως.” 36 μήτε ἐν τῇ κέ-
φαλῇ σου ὀμόσης, ὅτι οὐ
δύνασαι μίαν τρίχα λευκὴν
ποιῆσαι ἢ μέλαιναν. 37 Ἔσ-
τω ¹ δὲ ὁ λόγος ὑμῶν ναὶ ναί,
οὐ οὐ· τὸ δὲ περισσὸν τούτων
ἐκ τοῦ πονηροῦ ἐστίν.

38 Ἐκούσατε ὅτι ἐρρέθη
⁴“Ὁφθαλμὸν ἀντὶ ὀφθαλμοῦ”

[LUKE 16:18]

^αΠᾶς ὁ ἀπολύων
τὴν γυναῖκα αὐτοῦ

καὶ γαμῶν ἑτέραν
μοιχεύει,
καὶ ὁ ἀπολελυμένην ἀπὸ ἀνδρὸς
γαμῶν μοιχεύει. (§129)

Mt 19:9

^α λέγει δὲ ὑμῖν
ὅτι ὅς ἂν ἀπολύσῃ
τὴν γυναῖκα αὐτοῦ
μὴ ἐπὶ πορνεία
καὶ γαμήσῃ ἄλλην
μοιχᾶται. ¹ (§135)

Mk 10:11, 12

^α καὶ λέγει αὐτοῖς
Ὅς ἂν ἀπολύσῃ
τὴν γυναῖκα αὐτοῦ
καὶ γαμήσῃ ἄλλην
μοιχᾶται ἐπ' αὐτήν,
12 καὶ ἐὰν αὐτὴ ἀπολύσασα
τὸν ἄνδρα αὐτῆς
γαμήσῃ ἄλλον μοιχᾶται. (§135)

¹ Num 30:2; Deut 23:21² Isa 66:1³ Ps 48(47):2⁴ Ex 21:24; Lev 24:20; Deut 19:21

WH mg: Mt 5:37 ἔσται

Mt 5:32 πᾶς ὁ ἀπολύων with **ⲚBLΘ** vg pesh al pler; ὅς ἂν ἀπολύσῃ D etc — καὶ ὅς . . . μοιχᾶται: B min
καὶ ὁ ἀπολελυμένην γαμήσας μοιχᾶται: D 64. 3 It om

MATT 5

καὶ “ὀδόντα ἀντὶ ὀδόντος.”
39 Ἐγὼ δὲ λέγω ὑμῖν

[Cf v 44 below]

μὴ ἀντιστῆναι τῷ πονηρῷ
ἀλλ’ ὅστις σε ῥαπίζει
εἰς τὴν δεξιὰν σιαγόνα [σου],
στρέψον αὐτῷ καὶ τὴν ἄλλην·
40 καὶ τῷ θέλοντί σοι κριθῆναι
καὶ τὸν χιτῶνά σου λαβεῖν,
ἄφες αὐτῷ καὶ τὸ ἱμάτιον·
41 καὶ ὅστις σε ἀγγαρεύσει
μίλιον ἔν, ὕπαγε μετ’ αὐτοῦ
δύο.

42 τῷ αἰτοῦντί σε δός,
καὶ τὸν θέλοντα ἀπὸ σοῦ δανί-
σασθαι

μὴ ἀποστραφῆς.

[MATT 7:12a]

Πάντα οὖν ὅσα ἐὰν θέλητε
ἵνα ποιῶσιν ὑμῖν οἱ ἄνθρωποι,
οὕτως καὶ ὑμεῖς ποιεῖτε αὐτοῖς·
(§42)

43 Ἠκούσατε διτι ἐρρήθη
1“Ἀγαπήσεις τὸν πλησίον
σου”

καὶ μισήσεις τὸν ἐχθρόν σου.
44 Ἐγὼ δὲ λέγω ὑμῖν,
ἀγαπᾶτε τοὺς ἐχθροὺς ὑμῶν
καὶ προσεύχεσθε ὑπὲρ τῶν
διωκόντων ὑμᾶς·

[Cf Mark 12:31 and parallels
(§154)]

LUKE 6

27 Ἀλλὰ ὑμῖν λέγω τοῖς
ἀκούουσιν,
ἀγαπᾶτε τοὺς ἐχθροὺς ὑμῶν,
καλῶς ποιεῖτε τοῖς μισοῦσιν
ὑμᾶς,
28 εὐλογεῖτε τοὺς καταρω-
μένους ὑμᾶς,
προσεύχεσθε περὶ τῶν ἐπη-
ραζόντων ὑμᾶς.

29 τῷ τύπτοντί σε
ἐπὶ τὴν σιαγόνα
πᾶρεχε καὶ τὴν ἄλλην,
καὶ ἀπὸ τοῦ αἵροντός σου
τὸ ἱμάτιον
καὶ τὸν χιτῶνα μὴ κωλύσης.

30 παντὶ αἰτοῦντί σε δίδου,
καὶ ἀπὸ τοῦ αἵροντος τὰ σά

μὴ ἀπαίτει.

31 καὶ καθὼς θέλετε
ἵνα ποιῶσιν ὑμῖν οἱ ἄνθρωποι,
† ποιεῖτε αὐτοῖς ὁμοίως.

[Cf v 27 above, and v 35a below]

[Cf v 28 above]

¹ Lev 19:18

WH mg: Lk 6:31 καὶ ὑμεῖς

Mt 5:39 δεξιὰν: D 1 It syr sin cur al om — σιαγόνα σου with BD vg; σου σιαγόνα LΘ al pler; **NW** min etc σιαγόνα 44 τοῖς ἐχθροῖς ὑμῶν with **NB** min It vg syr cur sin etc; DLWΔ al pler add εὐλογεῖτε τοὺς καταρωμένους ὑμᾶς (ὅμιν D²); DLWΔΘΞ al pler add καλῶς ποιεῖτε τοῖς μισοῦσιν (min τοῖς μισοῦσας) ὑμᾶς (from Lk 6:27) Lk 6:29 ἐπι with ABLR al pler; εἰς **N**DWΘ Clam Or 30 αἰτοῦντί with **NBW**; τῷ αἰρ. ADRO al pler

ΜΑΤΤ 5

45 ὅπως γένησθε υἱοὶ τοῦ πατρὸς ὑμῶν τοῦ ἐν οὐρανοῖς, ὅτι τὸν ἥλιον αὐτοῦ ἀνατέλλει ἐπὶ πονηροῦς καὶ ἀγαθοῦς καὶ βρέχει ἐπὶ δικαίους καὶ ἀδίκους.

46 ἐὰν γὰρ ἀγαπήσητε τοὺς ἀγαπῶντας ὑμᾶς, τίνα μισθὸν ἔχετε; οὐχὶ καὶ οἱ τελῶναι [τὸ αὐτὸ] ποιοῦσιν;

47 καὶ ἐὰν ἀσπάσησθε τοὺς ἀδελφοὺς ὑμῶν μόνον, τί περισσὸν ποιεῖτε; οὐχὶ καὶ οἱ ἔθνικοι τὸ αὐτὸ ποιοῦσιν;

[Cf v 44 above]

[Cf v 45 above]

48 ¹“Ἔσεσθε” οὖν ὑμεῖς “τέλειοι” ὡς ὁ πατὴρ ὑμῶν ὁ οὐράνιος τέλειός ἐστιν.

LUKE 6

[Cf v 35b below]

32 καὶ εἰ ἀγαπᾶτε τοὺς ἀγαπῶντας ὑμᾶς, ποία ὑμῖν χάρις ἐστίν; καὶ γὰρ οἱ ἁμαρτωλοὶ τοὺς ἀγαπῶντας αὐτοὺς ἀγαπῶσιν.

33 καὶ [γὰρ] ἐὰν ἀγαθοποιήτε τοὺς ἀγαθοποιούντας ὑμᾶς, ποία ὑμῖν χάρις ἐστίν; καὶ οἱ ἁμαρτωλοὶ τὸ αὐτὸ ποιοῦσιν.

34 καὶ ἐὰν δανίσητε παρ' ὧν ἐλπίζετε λαβεῖν, ποία ὑμῖν χάρις [ἐστίν]; καὶ ἁμαρτωλοὶ ἁμαρτωλοῖς δανίζουσιν ἵνα ἀπολάβωσιν τὰ ἴσα.

35 πλὴν ἀγαπᾶτε τοὺς ἐχθροὺς ὑμῶν καὶ ἀγαθοποιεῖτε καὶ δανίζετε [μηδὲν] ἀπελπίζοντες· καὶ ἔσται ὁ μισθὸς ὑμῶν πολὺς, καὶ ἔσεσθε υἱοὶ Ἰψίστου, ὅτι αὐτὸς χρηστός ἐστιν ἐπὶ τοὺς ἀχαρίστους καὶ πονηροὺς.

36 Γίνεσθε οἰκτίρμονες καθὼς ὁ πατὴρ ὑμῶν οἰκτίρμων ἐστίν·

38. THE RIGHTEOUSNESS OF THE KINGDOM AND THE OSTENTATION OF THE JEWS

ΜΑΤΤ 6:1-18

Προσέχετε [δὲ] τὴν διακαιοσύνην ὑμῶν μὴ ποιεῖν

¹ Deut 18:13

ΜΑΤΤ 6

ἐμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων πρὸς τὸ θεαθῆναι αὐτοῖς· εἰ δὲ μῆγε, μισθὸν οὐκ ἔχετε παρὰ τῷ πατρὶ ὑμῶν τῷ ἐν τοῖς οὐρανοῖς.

2 Ὅταν οὖν ποιῆς ἐλεημοσύνην, μὴ σαλπίσῃς ἐμπροσθέν σου, ὥσπερ οἱ ὑποκριταὶ ποιοῦσιν ἐν ταῖς συναγωγαῖς καὶ ἐν ταῖς ρύμαις, ὅπως δοξασθῶσιν ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων· ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ἀπέχουσιν τὸν μισθὸν αὐτῶν.

3 σοῦ δὲ ποιούντος ἐλεημοσύνην μὴ γνῶτω ἡ ἀριστερά σου τί ποιεῖ ἡ δεξιὰ σου, 4 ὅπως ἦ σου ἡ ἐλεημοσύνη ἐν τῷ κρυπτῷ· καὶ ὁ πατήρ σου ὁ βλέπων ἐν τῷ κρυπτῷ ἀποδώσει σοι.

5 Καὶ ὅταν προσεύχησθε, οὐκ ἔσεσθε ὡς οἱ ὑποκριταί· ὅτι φιλοῦσιν ἐν ταῖς συναγωγαῖς καὶ ἐν ταῖς γωνίαις τῶν πλατειῶν ἐστῶτες προσεύχεσθαι, ὅπως φανῶσιν τοῖς ἀνθρώποις· ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ἀπέχουσι τὸν μισθὸν αὐτῶν.

6 σὺ δὲ ὅταν προσεύχη, ¹εἰσελθε εἰς τὸ ταμεῖόν σου καὶ κλείσας τὴν θύραν σου πρόσευξαι· τῷ πατρὶ σου τῷ ἐν τῷ κρυπτῷ· καὶ ὁ πατήρ σου ὁ βλέπων ἐν τῷ κρυπτῷ ἀποδώσει σοι. 7 Προσευχόμενοι δὲ μὴ βατταλογῆσητε ὥσπερ οἱ ἔθνικοί, δοκοῦσιν γὰρ ὅτι ἐν τῇ πολυλογίᾳ αὐτῶν εἰσακουσθήσονται·

8 μὴ οὖν ὁμοιωθῆτε αὐτοῖς,

[LUKE 12:30]

ταῦτα γὰρ πάντα τὰ ἔθνη τοῦ κόσμου ἐπιζητοῦσιν,

¹ Isa 26:20; 2 Kings 4:33

ΜΑΤΤ 6

^aοἶδεν γὰρ [ὁ θεός] ὁ πατὴρ
ὑμῶν
ὧν χρείαν ἔχετε
πρὸ τοῦ ὑμᾶς αἰτῆσαι αὐτόν.

9 Οὕτως οὖν προσεύχεσθε
ὑμεῖς
Πάτερ ἡμῶν ὁ ἐν τοῖς οὐρα-
νοῖς·

Ἁγιασθήτω τὸ ὄνομά σου,
10 ἔλθάτω ἡ βασιλεία σου,
γενηθήτω τὸ θέλημά σου,
ὡς ἐν οὐρανῷ καὶ ἐπὶ γῆς·

11 Τὸν ἄρτον ἡμῶν
τὸν ἐπιούσιον
δοῦς ἡμῖν σήμερον·

12 καὶ ἄφες ἡμῖν
τὰ ὀφειλήματα ἡμῶν,
ὡς καὶ ἡμεῖς ἀφήκαμεν
τοῖς ὀφειλέταις ἡμῶν·

13 ^bκαὶ μὴ εἰσενέγκῃς ἡμᾶς
εἰς πειρασμόν,
ἀλλὰ ῥύσαι ἡμᾶς ἀπὸ τοῦ
πονηροῦ.

14 Ἐὰν γὰρ ἀφῆτε
τοῖς ἀνθρώποις
τὰ παραπτώματα αὐτῶν,
ἀφήσει καὶ ὑμῖν ὁ πατὴρ ὑμῶν
ὁ οὐράνιος·

15 ^cἐὰν δὲ μὴ ἀφῆτε

[LUKE 12]

ὑμῶν δὲ ὁ πατὴρ οἶδεν

ὅτι χρήσετε τούτων· (§113)

[LUKE 11:2-4]

εἶπεν δὲ αὐτοῖς

Ἵσταν προσεύχησθε, λέγετε

Πάτερ,

ἁγιασθήτω τὸ ὄνομά σου·
ἔλθάτω ἡ βασιλεία σου·

3 τὸν ἄρτον ἡμῶν
τὸν ἐπιούσιον

δίδου ἡμῖν τὸ καθ' ἡμέραν·

4 καὶ ἄφες ἡμῖν

τὰς ἁμαρτίας ἡμῶν,
καὶ γὰρ αὐτοὶ ἀφίομεν
παντὶ ὀφείλουσι ἡμῖν·

^dκαὶ μὴ εἰσενέγκῃς ἡμᾶς
εἰς πειρασμόν. (§105)

[Cf Mark 14:36 (§174)]

[MARK 11:25]

καὶ ὅταν στήκετε προσευχόμενοι,
ἀφίετε εἰ τι ἔχετε κατὰ τινος,

ἵνα καὶ ὁ πατὴρ ὑμῶν ὁ ἐν τοῖς
οὐρανοῖς ἀφῆ ὑμῖν
τὰ παραπτώματα ὑμῶν. (§147)

^a Cf Mt 6:32 (§39)

^b Cf Mt 26:41 (§174)

^b Cf Mk 14:38 (§174)

^b Cf Lk 22:40 (§174)

Mt 18:35

^c Οὕτως καὶ ὁ πατὴρ μου ὁ οὐράνιος
ποιήσει ὑμῖν
ἐὰν μὴ ἀφῆτε ἕκαστος
τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ
ἀπὸ τῶν καρδιῶν ὑμῶν. (§98)

MATT 6

τοῖς ἀνθρώποις
[τὰ παραπτώματα αὐτῶν],
οὐδὲ ὁ πατὴρ ὑμῶν ἀφήσει
τὰ παραπτώματα ὑμῶν.

16 Ὅταν δὲ νηστεύητε, μὴ
γίνεσθε ὡς οἱ ὑποκριταὶ σκυ-
θρωποὶ, ἀφανίζουσιν γὰρ τὰ
πρόσωπα αὐτῶν ὅπως φανῶσιν
τοῖς ἀνθρώποις νηστεύοντες·
ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ἀπέχουσιν
τὸν μισθὸν αὐτῶν. 17 σὺ
δὲ νηστεύων ἄλειψαί σου τὴν
κεφαλὴν καὶ τὸ πρόσωπόν σου
νίψαι, 18 ὅπως μὴ φανῆς
[τοῖς ἀνθρώποις νηστεύων] ἀλ-
λὰ τῷ πατρὶ σου τῷ ἐν τῷ
κρυφαίῳ· καὶ ὁ πατὴρ σου ὁ
βλέπων ἐν τῷ κρυφαίῳ ἀπο-
δώσει σοι.

39. TRUSTING AND SERVING GOD ALONE

MATT 6:19-34

Μὴ θησαυρίζετε ὑμῖν θησαυ-
ροὺς ἐπὶ τῆς γῆς, ὅπου σῆς
καὶ βρώσις ἀφανίζει, καὶ
ὅπου κλέπται διορύσσουσιν
καὶ κλέπτουσιν·

20 θησαυρίζετε δὲ ὑμῖν
θησαυροὺς ἐν οὐρανῷ,
ὅπου οὔτε σῆς οὔτε βρώσις
ἀφανίζει,

καὶ ὅπου κλέπται οὐ διορύσ-
σουσιν οὐδὲ κλέπτουσιν·

21 ὅπου γὰρ ἔστιν ὁ θησαυρὸς
σου,
ἐκεῖ ἔσται [καὶ] ἡ καρδιά σου.

[LUKE 12:33, 34]

Πωλήσατε τὰ ὑπάρχοντα ὑμῶν
καὶ δότε ἐλεημοσύνην· ποιήσατε
ἑαυτοῖς βαλλάντια μὴ παλαιό-
μενα,

θησαυρὸν ἀνέκλειπτον
ἐν τοῖς οὐρανοῖς,

ὅπου κλέπτης οὐκ ἐγγίζει

οἷοι σῆς διαφθείρει·

34 ὅπου γὰρ ἔστιν ὁ θησαυρὸς
ὑμῶν,
ἐκεῖ καὶ ἡ καρδιά ὑμῶν ἔσται.
(§113)

WH mg: Mt 6:18 νηστεύων τοῖς ἀνθρώποις

Mt 6:21 B om καὶ

ΜΑΤΤ 6

22 Ὁ λύχνος τοῦ σώματός
ἐστὶν ὁ ὀφθαλμός.
ἐὰν οὖν ᾗ ὁ ὀφθαλμός σου
ἄπλους,
ὅλον τὸ σῶμά σου φωτινὸν
ἔσται·
23 ἐὰν δὲ ὁ ὀφθαλμός σου
πονηρὸς ᾗ,
ὅλον τὸ σῶμά σου σκοτινὸν
ἔσται.
εἰ οὖν τὸ φῶς
τὸ ἐν σοὶ σκότος ἐστίν,
τὸ σκότος πόσον.

24 Οὐδεὶς δύναται
δυσὶ κυρίοις δουλεύειν·
ἢ γὰρ τὸν ἓνα μισήσει
καὶ τὸν ἕτερον ἀγαπήσει,
ἢ ἐνὸς ἀνθέξεται καὶ τοῦ
ἑτέρου καταφρονήσει·
οὐ δύνασθε θεῷ δουλεύειν
καὶ μαμωνᾷ.

25 Διὰ τοῦτο λέγω ὑμῖν,
μὴ μεριμᾶτε τῇ ψυχῇ ὑμῶν
τί φάγητε [ἢ τί πίητε],
μηδὲ τῷ σώματι ὑμῶν
τί ἐνδύσησθε·
οὐχὶ ἡ ψυχὴ πλεῖον ἐστὶ
τῆς τροφῆς
καὶ τὸ σῶμα τοῦ ἐνδύματος·
26 ἐμβλέψατε εἰς τὰ πετεινὰ
τοῦ οὐρανοῦ
ὅτι οὐ σπεύρουσιν
οὐδὲ θερίζουσιν
οὐδὲ συνάγουσιν
εἰς ἀποθήκας,
καὶ ὁ πατὴρ ὑμῶν

[LUKE 11:34, 35]

Ὁ λύχνος τοῦ σώματός
ἐστὶν ὁ ὀφθαλμός σου.
ὅταν ὁ ὀφθαλμός σου
ἄπλους ᾗ,
καὶ ὅλον τὸ σῶμά σου φωτινὸν
ἔσται·
ἐπὰν δὲ
πονηρὸς ᾗ,
καὶ τὸ σῶμά σου σκοτινὸν.

35 Ἔσκει οὖν μὴ τὸ φῶς
τὸ ἐν σοὶ σκότος ἐστίν. (§108)

[LUKE 16:13]

Οὐδεὶς οἰκέτης δύναται
δυσὶ κυρίοις δουλεύειν·
ἢ γὰρ τὸν ἓνα μισήσει
καὶ τὸν ἕτερον ἀγαπήσει,
ἢ ἐνὸς ἀνθέξεται καὶ τοῦ
ἑτέρου καταφρονήσει.
οὐ δύνασθε θεῷ δουλεύειν
καὶ μαμωνᾷ. (§128)

[LUKE 12:22-31]

Εἶπεν δὲ πρὸς τοὺς μαθητὰς
[αὐτοῦ]

Διὰ τοῦτο ἴλέγω ὑμῖν,
μὴ μεριμᾶτε τῇ ψυχῇ
τί φάγητε,
μηδὲ τῷ σώματι [ὑμῶν]
τί ἐνδύσησθε.
23 ἢ γὰρ ψυχὴ πλεῖον ἐστὶν
τῆς τροφῆς
καὶ τὸ σῶμα τοῦ ἐνδύματος.
24 κατανοήσατε τοὺς κόρακας

ὅτι ἴου σπεύρουσιν
οὐδὲ θερίζουσιν,
οἷς οὐκ ἔστιν ταμεῖον
οὐδὲ ἀποθήκη,
καὶ ὁ θεὸς

ΜΑΤΤ 6

ὁ οὐράνιος τρέφει αὐτά·
οὐχ ὑμεῖς μᾶλλον
διαφέρετε αὐτῶν;
27 τίς δὲ ἐξ ὑμῶν μεριμνῶν
δύναται προσθεῖναι ἐπὶ τῇ
ἡλικίᾳ αὐτοῦ πῆχυν ἓνα;

28 καὶ περὶ ἐνδύματος τί
μεριμνᾶτε;
καταμάθετε τὰ κρίνα τοῦ ἀγροῦ
πῶς αὐξάνουσιν·

οὐ κοπιῶσιν οὐδὲ νήθουσιν·

29 λέγω δὲ ὑμῖν ὅτι
οὐδὲ Σολομῶν

ἐν πάσῃ τῇ δόξῃ αὐτοῦ
περιεβάλετο ὡς ἐν τούτων.

30 εἰ δὲ τὸν χόρτον τοῦ ἀγροῦ
σήμερον ὄντα καὶ αὔριον
εἰς κλίβανον βαλλόμενον
ὁ θεὸς οὕτως ἀμφιένυσσιν,
οὐ πολλῶ μᾶλλον ὑμᾶς,
ὀλιγόπιστοι;

31 μὴ οὖν μεριμνήσητε λέ-
γοντες

Τί φάγωμεν; ἢ Τί πίνωμεν;
ἢ Τί περιβαλώμεθα;

32 πάντα γὰρ ταῦτα τὰ ἔθνη
ἐπιζητοῦσιν·

οἶδεν γὰρ ὁ πατὴρ ὑμῶν
ὁ οὐράνιος

ὅτι χρήζετε τούτων ἀπάντων.

33 ζητεῖτε δὲ πρῶτον

τὴν βασιλείαν

καὶ τὴν δικαιοσύνην αὐτοῦ,

καὶ ταῦτα πάντα

προσθεθήσεται ὑμῖν.

34 μὴ οὖν μεριμνήσητε εἰς
τὴν αὔριον, ἢ γὰρ αὔριον
μεριμνήσει αὐτῆς· ἀρκετὸν τῇ
ἡμέρᾳ ἡ κακία αὐτῆς.

[LUKE 12]

τρέφει αὐτοῖς·

πόσῳ μᾶλλον ὑμεῖς

διαφέρετε τῶν πετεινῶν.

25 τίς δὲ ἐξ ὑμῶν μεριμνῶν

δύναται ἐπὶ τὴν ἡλικίαν αὐτοῦ
προσθεῖναι¹ πῆχυν;

26 εἰ οὖν οὐδὲ ἐλάχιστον δύνασθε,

τί περὶ τῶν λοιπῶν

μεριμνᾶτε;

27 κατανοήσατε τὰ κρίνα

πῶς αὐξάνει·

οὐ κοπιᾷ οὐδὲ νήθει·

λέγω δὲ ὑμῖν,

οὐδὲ Σολομῶν

ἐν πάσῃ τῇ δόξῃ αὐτοῦ

περιεβάλετο ὡς ἐν τούτων.

28 εἰ δὲ ἐν ἀγρῷ τὸν χόρτον

ὄντα σήμερον καὶ αὔριον

εἰς κλίβανον βαλλόμενον

ὁ θεὸς οὕτως ἀμφιάζει,

πόσῳ μᾶλλον ὑμᾶς,

ὀλιγόπιστοι.

29 καὶ ὑμεῖς μὴ ζητεῖτε

τί φάγητε καὶ τί πίητε,

καὶ μὴ μετεωρίζεσθε,

30 ταῦτα γὰρ πάντα τὰ ἔθνη

τοῦ κόσμου ἐπιζητοῦσιν,

οἷμα δὲ ὁ πατὴρ οἶδεν

ὅτι χρήζετε τούτων·

31 πλὴν ζητεῖτε

τὴν βασιλείαν αὐτοῦ,

καὶ ταῦτα

προσθεθήσεται ὑμῖν.

32 μὴ φοβοῦ, τὸ μικρὸν τοῖμισιν,
ὅτι εὐδόκησεν ὁ πατὴρ ὑμῶν δοῦναι
ὑμῖν τὴν βασιλείαν. (§113)

^a Cf Mt 6:8 (§38)

40. ON JUDGING

° MATT 7:1-6

Μή κρίνετε,
ἵνα μὴ κριθῆτε·

2 ἐν ᾧ γὰρ κρίματι κρίνετε
κριθήσεσθε,

καὶ ἐν ᾧ μέτρῳ μετρεῖτε
μετρηθήσεται ὑμῖν.

[MATT 15:14b]

τυφλὸς δὲ τυφλὸν ἐὰν ὀδηγῇ,

ἀμφότεροι εἰς βόθυνον
πεσοῦνται. (§80)

[MATT 10:24, 25a]

Οὐκ ἔστιν μαθητῆς
ὑπὲρ τὸν διδάσκαλον
οὔδὲ δούλος ὑπὲρ τὸν κύριον αὐτοῦ.
25 ἄρκετὸν τῷ μαθητῇ ἵνα γένηται
ὡς ὁ διδάσκαλος αὐτοῦ,
καὶ ὁ δούλος ὡς ὁ κύριος αὐτοῦ.
(§73)

3 τί δὲ βλέπεις τὸ κάρφος
τὸ ἐν τῷ ὀφθαλμῷ
τοῦ ἀδελφοῦ σου,
τὴν δὲ ἐν τῷ σῷ ὀφθαλμῷ
δοκὸν οὐ κατανοεῖς;
4 ἢ πῶς ἐρεῖς
τῷ ἀδελφῷ σου
"Ἄφες ἐκβάλλω τὸ κάρφος

LUKE 6:37-42

καὶ μὴ κρίνετε,
καὶ οὐ μὴ κριθῆτε·
καὶ μὴ καταδικάζετε, καὶ οὐ
μὴ καταδικασθῆτε. ἀπολύετε,
καὶ ἀπολυθήσεσθε·

38 δίδοτε, καὶ δοθήσεται ὑμῖν·
μέτρον καλὸν πεπιεσμένον
σεσαλευμένον ὑπερεκχυννόμε-
νον δώσουσιν εἰς τὸν κόλπον
ὑμῶν·

ᾧ γὰρ μέτρῳ μετρεῖτε
ἂντιμετρηθήσεται ὑμῖν.

39 Εἶπεν δὲ καὶ παραβολὴν
αὐτοῖς
Μῆτι δύναται τυφλὸς τυφλὸν
ὀδηγεῖν;
οὐχὶ ἀμφότεροι εἰς βόθυνον
ἐμπεσοῦνται;

40 οὐκ ἔστιν μαθητῆς
ὑπὲρ τὸν διδάσκαλον,

κατηρτισμένος δὲ πᾶς ἔσται
ὡς ὁ διδάσκαλος αὐτοῦ.

41 Τί δὲ βλέπεις τὸ κάρφος
τὸ ἐν τῷ ὀφθαλμῷ
τοῦ ἀδελφοῦ σου,
τὴν δὲ δοκὸν τὴν ἐν τῷ ἰδίῳ
ὀφθαλμῷ οὐ κατανοεῖς;
42 πῶς δύνασαι λέγειν
τῷ ἀδελφῷ σου "Ἀδελφέ,
ἄφες ἐκβάλλω τὸ κάρφος

WH mg: Lk 6:38 μετρηθήσεται

Lk 6:37 καὶ οὐ μὴ¹ with NBCLXΘ al pler; ἵνα μὴ ADW etc — καὶ οὐ μὴ²: ἵνα μὴ DW*4 it eth etc
38 ἀντιμετρηθήσεται with SADLRWΘ etc; μετρηθήσεται B*P 3 it arm etc

MATT 7

ἐκ τοῦ ὀφθαλμοῦ σου,
καὶ ἰδοὺ ἡ δοκὸς ἐν τῷ
ὀφθαλμῷ σου;
5 ὑποκριτά, ἐκβαλε πρῶτον
ἐκ τοῦ ὀφθαλμοῦ σου τὴν δοκόν,
καὶ τότε διαβλέψεις
ἐκβαλεῖν τὸ κάρφος ἐκ τοῦ
ὀφθαλμοῦ τοῦ ἀδελφοῦ σου.
6 Μὴ δώτε τὸ ἅγιον τοῖς
κυσίν, μηδὲ βάλητε τοὺς μαρ-
γαρίτας ὑμῶν ἐμπροσθεν τῶν
χοίρων, μή ποτε καταπατήσου-
σιν αὐτοὺς ἐν τοῖς ποσίν αὐτῶν
καὶ στραφέντες ῥήξωσιν ὑμᾶς.

LUKE 6

τὸ ἐν τῷ ὀφθαλμῷ σου,
αὐτὸς τὴν ἐν τῷ ὀφθαλμῷ σου
δοκὸν οὐ βλέπων;
ὑποκριτά, ἐκβαλε πρῶτον
τὴν δοκὸν ἐκ τοῦ ὀφθαλμοῦ σου,
καὶ τότε διαβλέψεις
τὸ κάρφος τὸ ἐν τῷ ὀφθαλμῷ
τοῦ ἀδελφοῦ σου ἐκβαλεῖν.

41. ON ASKING OF GOD

MATT 7:7-11

Αἰτεῖτε, καὶ δοθήσεται ὑμῖν·
ζητεῖτε, καὶ εὕρησεται·
κρούετε, καὶ ἀνοιγήσεται ὑμῖν.
8 πᾶς γὰρ ὁ αἰτῶν λαμβάνει
καὶ ὁ ζητῶν εὕρισκει
καὶ τῷ κρούοντι ἄνοιγήσεται.¹
9 ἢ τίς ἐξ ὑμῶν ἄνθρωπος,
ὃν αἰτήσει ὁ υἱὸς αὐτοῦ ἄρτον—
μὴ λίθον ἐπιδώσει αὐτῷ;
10 ἢ καὶ ἰχθὺν αἰτήσει—
μὴ ὄφιν ἐπιδώσει αὐτῷ;

11 εἰ οὖν ὑμεῖς πονηροὶ
ὄντες
οἴδατε δόματα ἀγαθὰ διδόναι
τοῖς τέκνοις ὑμῶν,
πόσῳ μᾶλλον ὁ πατὴρ ὑμῶν
ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς
δώσει ἀγαθὰ
τοῖς αἰτοῦσιν αὐτόν.

[Of Mark 11:24 and parallel
(§147)]

[LUKE 11:9-13]

Κἀγὼ ὑμῖν λέγω,
αἰτεῖτε, καὶ δοθήσεται ὑμῖν·
ζητεῖτε, καὶ εὕρησεται·
κρούετε, καὶ ἀνοιγήσεται ὑμῖν.
10 πᾶς γὰρ ὁ αἰτῶν λαμβάνει,
καὶ ὁ ζητῶν εὕρισκει,
καὶ τῷ κρούοντι ἄνοιγήσεται.¹
11 τίνα δὲ ἐξ ὑμῶν ἴδὼν πατέρα
αἰτήσει ὁ υἱὸς ἱ

ἰχθύν,
μὴ ἀντὶ ἰχθύος ὄφιν αὐτῷ ἐπιδώσει;
12 ἢ καὶ αἰτήσει ὄφιν, ἐπιδώσει
αὐτῷ σκορπίον;
13 εἰ οὖν ὑμεῖς πονηροὶ
ὑπάρχοντες
οἴδατε δόματα ἀγαθὰ διδόναι
τοῖς τέκνοις ὑμῶν,
πόσῳ μᾶλλον ὁ πατὴρ
[ὁ] ἐξ οὐρανοῦ
δώσει πνεῦμα ἅγιον
τοῖς αἰτοῦσιν αὐτόν. (§105)

WH mg: Mt 7:8 ἀνοίγεται

Mt 7:8 ἀνοίγεται with \aleph CLWXΔΣ al pler; ἀνοιγήσεται Θ; ἀνοίγεται B cop syr cur pesh 9 τίς with B*L 3 lt syr cur etc; τίς δώσει \aleph CWXΘΣ al pler

42. THE GOLDEN RULE

ΜΑΤΤ 7:12

Πάντα οὖν ὅσα ἐὰν θέλητε
ἵνα ποιῶσιν ὑμῖν οἱ ἄνθρωποι,
οὕτως καὶ ὑμεῖς ποιεῖτε αὐτοῖς·
ᾧ οὗτος γὰρ ἔστιν ὁ νόμος
καὶ οἱ προφῆται.

[LUKE 6:31]

καὶ καθὼς θέλετε
ἵνα ποιῶσιν ὑμῖν οἱ ἄνθρωποι,
τ ποιεῖτε αὐτοῖς ὁμοίως. (§37)

43. ON DOING RIGHTEOUSNESS

ΜΑΤΤ 7:13-27

Εἰσελθατε
διὰ τῆς στενῆς πύλης·
ὅτι πλατεία τ καὶ εὐρύχωρος
ἡ ὁδὸς ἡ ἀπάγουσα εἰς τὴν
ἀπώλειαν, καὶ πολλοὶ εἰσιν
οἱ εἰσερχόμενοι δι' αὐτῆς·
14 ὅτι στενὴ ἡ πύλη καὶ
τεθλιμμένη ἡ ὁδὸς ἡ ἀπά-
γουσα εἰς τὴν ζωὴν,
καὶ ὀλίγοι εἰσιν οἱ εὐρίσκοντες
αὐτήν.

15 Προσέχετε ἀπὸ τῶν ψευ-
δοπροφητῶν, οἵτινες ἔρχονται
πρὸς ὑμᾶς ἐν ἐνδύμασι προ-
βάτων ἔσωθεν δὲ εἰσιν λύκοι
ἄρπαγες.

16 Ἐκ τῶν καρπῶν αὐτῶν
ἐπιγνώσεσθε αὐτούς· [Cf v 20
below]

μήτι συλλέγουσιν ἀπὸ ἀκανθῶν
σταφυλὰς
ἢ ἀπὸ τριβόλων σῦκα;

LUKE 6:43-49

[LUKE 13:24]

Ἄγωνίζεσθε εἰσελθεῖν
διὰ τῆς στενῆς θύρας,

ὅτι πολλοί, λέγω ὑμῖν, ζητή-
σουσιν εἰσελθεῖν

καὶ οὐκ ἰσχύσουσιν, (§121)

[Cf v 44 below]

Mt 22:40

^a ἐν ταύταις ταῖς δυοῖν ἐντολαῖς
ὅλος ὁ νόμος κρέμαται
καὶ οἱ προφῆται. (§154)

Mt 12:33b

^b ἐκ γὰρ τοῦ καρποῦ
τὸ δένδρον γινώσκεται. (§50)

WH mg: Mt 7:13 ἢ πύλη

ΜΑΤΤ 7

17 ^a οὕτω πᾶν δένδρον ἀγαθὸν
καρποὺς ἰκαλοὺς ποιεῖ,¹
τὸ δὲ σαπρὸν δένδρον καρποὺς
πονηροὺς ποιεῖ·

18 οὐ δύναται δένδρον ἀγαθὸν

καρποὺς πονηροὺς ἐνεγκεῖν,
οὐδὲ δένδρον σαπρὸν
καρποὺς καλοὺς ποιεῖν.

19 ^b πᾶν δένδρον
μὴ ποιοῦν καρπὸν καλὸν
ἐκκόπτεται

καὶ εἰς πῦρ βάλλεται.

20 ^c ἄραγε ἀπὸ τῶν καρπῶν
αὐτῶν ἐπιγνώσεσθε αὐτοὺς. [Cf
v 16a above]

[Cf v 16b above]

[ΜΑΤΤ 12: 35, 34b]

35 ὁ ἀγαθὸς ἄνθρωπος
ἐκ τοῦ ἀγαθοῦ θησαυροῦ

ἐκβάλλει ἰ ἀγαθά,
καὶ ὁ πονηρὸς ἄνθρωπος

LUKE 6

43 ^b Οὐ γὰρ ἔστιν δένδρον
καλὸν
ποιοῦν καρπὸν σαπρὸν,
οὐδὲ πάλιν δένδρον σαπρὸν
ποιοῦν καρπὸν καλόν.

44 ^c ἕκαστον γὰρ δένδρον ἐκ
τοῦ ἰδίου καρποῦ γινώσκειται·

οὐ γὰρ ἐξ ἀκανθῶν συλλέγου-
σιν σῦκα,
οὐδὲ ἐκ βάτου σταφυλὴν τρυ-
γῶσιν.

45 ὁ ἀγαθὸς ἄνθρωπος
ἐκ τοῦ ἀγαθοῦ θησαυροῦ
τῆς καρδίας
προφέρει τὸ ἀγαθόν,
καὶ ὁ πονηρὸς

Mt 12: 33a

^a Ἡ ποιήσατε τὸ δένδρον καλόν
καὶ τὸν καρπὸν αὐτοῦ καλόν,
ἢ ποιήσατε τὸ δένδρον σαπρὸν
καὶ τὸν καρπὸν αὐτοῦ σαπρὸν·
(§50)

Mt 3: 10b

^b πᾶν οὖν δένδρον
μὴ ποιοῦν καρπὸν καλόν
ἐκκόπτεται
καὶ εἰς πῦρ βάλλεται. (§17)

Mt 12: 33b

^c ἐκ γὰρ τοῦ καρποῦ τὸ δένδρον
γινώσκειται. (§50)

Lk 3: 9b

^b πᾶν οὖν δένδρον
μὴ ποιοῦν καρπὸν [καλόν]
ἐκκόπτεται
καὶ εἰς πῦρ βάλλεται. (§17)

WH mg: Mt 7:17 ποιεῖ καλοῖς

Mt 7:17 καρποὺς καλοὺς ποιεῖ: B καρτ. ποιεῖ καλ.: Δ καλ. ποιεῖ καρτ. 18 ἐνεγκεῖν with **N**^aB etc; ποιεῖν with LWXΔΘ etc Lk 6:43 καρπὸν σαπρὸν: D it vg syr sin pesh καρποὺς σαπρῶς — καρπὸν καλόν: D it syr sin pesh καρποὺς καλοῖς

[MATT 12]

ἐκ τοῦ ποιηροῦ θησαυροῦ
ἐκβάλλει ποιηρά.

34^b ἐκ γὰρ τοῦ περισσεύματος
τῆς καρδίας
τὸ στόμα λαλεῖ. (§50)

MATT 7

21 Οὐ πᾶς ὁ λέγων μοι
Κύριε κύριε
εἰσελεύσεται εἰς τὴν βασι-
λείαν τῶν οὐρανῶν,
ἀλλ' ὁ ποιῶν τὸ θέλημα
τοῦ πατρὸς μου τοῦ ἐν τοῖς
οὐρανοῖς.

22 πολλοὶ ἐροῦσίν μοι ἐν
ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ Κύριε κύριε,
οὐ ¹“ τῷ σῷ ὀνόματι ἐπρο-
φητεύσαμεν,” καὶ τῷ σῷ
ὀνόματι δαιμόνια ἐξεβάλομεν,
καὶ τῷ σῷ ὀνόματι δυνάμεις
πολλὰς ἐποιήσαμεν;

23 καὶ τότε ὁμολογήσω αὐτοῖς
ὅτι Οὐδέποτε ἔγνων ὑμᾶς·
²“ ἀποχωρεῖτε ἀπ' ἐμοῦ
οἱ ἐργαζόμενοι τὴν ἀνομίαν.”

24 Πᾶς οὖν ὅστις
ἀκούει μου τοὺς λόγους
[τούτους] καὶ ποιεῖ αὐτούς,

ὁμοιωθήσεται ἀνδρὶ φρονίμῳ,
ὅστις ᾠκοδόμησεν
αὐτοῦ τὴν οἰκίαν

ἐπὶ τὴν πέτραν.

25 καὶ κατέβη ἡ βροχὴ
καὶ ἦλθαν οἱ ποταμοὶ
καὶ ἔπνευσαν οἱ ἄνεμοι
καὶ προσέπεσαν
τῇ οἰκίᾳ ἐκείνῃ,

LUKE 6

ἐκ τοῦ ποιηροῦ
προφέρει τὸ ποιηρόν·
ἐκ γὰρ περισσεύματος
καρδίας
λαλεῖ τὸ στόμα αὐτοῦ.

46 Τί δέ με καλεῖτε
Κύριε κύριε,

καὶ οὐ ποιεῖτε ἃ¹ λέγω;

[LUKE 13:26, 27]

τότε ἄρξεσθε¹ λέγειν Ἐφάγομεν
ἐνώπιόν σου καὶ ἐπίομεν, καὶ ἐν
ταῖς πλατείαις ἡμῶν ἐδίδαξας·

27 καὶ ἐρεῖ λέγων ὑμῖν
Οὐκ οἶδα πῶθεν ἐστέ·
“ ἀπέστητε ἀπ' ἐμοῦ,
πάντες ἐργάται ἀδικίας.” (§121)

47 πᾶς ὁ ἐρχόμενος πρὸς με
καὶ ἀκούων μου τῶν λόγων
καὶ ποιῶν αὐτούς,
ὑποδείξω ὑμῖν τίνι ἐστίν ὁμοῖος·
48 ὁμοῖος ἐστὶν ἀνθρώπῳ
οἰκοδομοῦντι
οἰκίαν
ὃς ἔσκαψεν καὶ ἐβάθυνεν καὶ
ἔθηκεν θεμέλιον
ἐπὶ τὴν πέτραν·
πλημύρης δὲ γενομένης
προσέρηξεν ὁ ποταμὸς

τῇ οἰκίᾳ ἐκείνῃ,

¹ Jer 27:15(34:12); 14:14² Ps 6:8

MATT 7

καὶ οὐκ ἔπεσεν,
τεθεμελίωτο γὰρ ἐπὶ τὴν
πέτραν.

26 Καὶ πᾶς ὁ ἀκούων
μου τοὺς λόγους τούτους
καὶ μὴ ποιῶν αὐτοὺς
ὁμοιωθήσεται ἀνδρὶ μωρῷ,
ὅστις ᾠκοδόμησεν αὐτοῦ τὴν
οἰκίαν ἐπὶ τὴν ἄμμον.

27 καὶ κατέβη ἡ βροχὴ
καὶ ἦλθαν οἱ ποταμοὶ
καὶ ἔπνευσαν οἱ ἄνεμοι
καὶ προσέκοψαν
τῇ οἰκίᾳ ἐκείνῃ,
καὶ ἔπεσεν,
καὶ ἦν ἡ πτώσις
αὐτῆς μεγάλη.

LUKE 6

καὶ οὐκ ἴσχυσεν σαλευθῆσαι αὐτὴν
διὰ τὸ καλῶς οἰκοδομηθῆσαι
αὐτήν.

49 ὁ δὲ ἀκούσας

καὶ μὴ ποιήσας
ὅμοιός ἐστιν ἀνθρώπῳ
οἰκοδομήσαντι οἰκίαν ἐπὶ τὴν
γῆν χωρὶς θεμελίου,

ἢ προσέρηξεν ὁ ποταμός,

καὶ εὐθὺς συνέπεσεν,
καὶ ἐγένετο τὸ ρήγμα
τῆς οἰκίας ἐκείνης μέγα.

44. THE WONDER OF THE MULTITUDE

MATT 7:28, 29

Καὶ ἐγένετο ὅτε ἐτέλεσεν
ὁ Ἰησοῦς τοὺς λόγους τούτους,
ἐξεπλήσσαντο οἱ ὄχλοι
ἐπὶ τῇ διδαχῇ αὐτοῦ·
29 ἦν γὰρ διδάσκων αὐτοὺς
ὡς ἐξουσίαν ἔχων
καὶ οὐχ ὡς οἱ γραμματεῖς
αὐτῶν. (+ §27)

[MARK 1:22]

καὶ
ἐξεπλήσσαντο
ἐπὶ τῇ διδαχῇ αὐτοῦ,
ἦν γὰρ διδάσκων αὐτοὺς
ὡς ἐξουσίαν ἔχων
καὶ οὐχ ὡς οἱ γραμματεῖς. (§24)

[Cf Luke 7:1a (§45)]

CHAPTER VI. GALILEAN EVENTS NOT NARRATED BY MARK, §§45-49

45. THE CENTURION'S SERVANT

§27+] MATT 8:5-13 [+§24]
[Cf Matt 7:28a (§44)]

Εἰσελθόντος δὲ αὐτοῦ
εἰς Καφαρναούμ

LUKE 7:1-10

Ἐπειδὴ ἐπλήρωσεν
πάντα τὰ ρήματα αὐτοῦ
εἰς τὰς ἀκοὰς τοῦ λαοῦ,
εἰσῆλθεν
εἰς Καφαρναοῦμ.

WH mg: Lk 7:1 Ἐπει δὲ

Lk 6:48 διὰ τὸ καλῶς οἰκοδομηθῆσαι αὐτήν with **SBL** 2 min cop; τεθεμελίωτο γὰρ ἐπὶ τὴν πέτραν AC'DXO al pler;
syr sin om

ΜΑΤΤ 8

προσῆλθεν αὐτῷ ἑκατόνταρχος

παρακαλῶν αὐτὸν ἅ καὶ λέγων
Κύριε, ὁ παῖς μου βέβηλται
ἐν τῇ οἰκίᾳ παραλυτικός, δεινῶς
βασανιζόμενος.

7 λέγει αὐτῷ Ἐγὼ ἐλθὼν
θεραπεύσω αὐτόν.

8 ἀποκριθεὶς δὲ
ὁ ἑκατόνταρχος
ἔφη
Κύριε,
οὐκ εἰμὶ ἰκανὸς
ἵνα μου ὑπὸ τὴν στέγην
εἰσέλθῃς·

ἀλλὰ μόνον εἰπέ λόγῳ,
καὶ ἰαθήσεται ὁ παῖς μου·
9 καὶ γὰρ ἐγὼ ἄνθρωπός εἰμι
ὑπὸ ἐξουσίαν [τασόμενος],
ἔχων ὑπ' ἑμαυτὸν στρατιώτας,
καὶ λέγω τούτῳ Πορεύθητι,
καὶ πορεύεται,
καὶ ἄλλῳ Ἐρχου, καὶ ἔρχεται,
καὶ τῷ δούλῳ μου
Ποίησον τοῦτο, καὶ ποιεῖ.

LUKE 7

2 Ἐκατοντάρχου δὲ τινος
δοῦλος κακῶς ἔχων ἤμελλεν
τελευτᾶν, ὃς ἦν αὐτῷ ἐντιμος.
3 ἀκούσας δὲ περὶ τοῦ Ἰησοῦ
ἀπέστειλεν πρὸς αὐτὸν πρεσ-
βυτέρους τῶν Ἰουδαίων,
ἑρωτῶν αὐτὸν
ὅπως ἐλθὼν διασώσῃ τὸν δοῦλον
αὐτοῦ.

4 οἱ δὲ παραγερόμενοι πρὸς
τὸν Ἰησοῦν παρεκάλουν αὐ-
τὸν σπουδαίως λέγοντες ὅτι
ἄξιός ἐστιν ᾧ παρέξῃ τούτο,
5 ἀγαπᾷ γὰρ τὸ ἔθνος ἡμῶν
καὶ τὴν συναγωγὴν αὐτὸς ᾧκο-
δόμησεν ἡμῖν.

6 ὁ δὲ Ἰησοῦς ἐπορεύετο σὺν
αὐτοῖς.

ἤδη δὲ αὐτοῦ οὐ μακρὰν
ἀπέχοντος ἀπὸ τῆς οἰκίας

ἔπεμψεν φίλους
ὁ ἑκατοντάρχης

λέγων αὐτῷ

Κύριε, μὴ σκύλλου,

οὐ γὰρ ἰκανός εἰμι

ἵνα ὑπὸ τὴν στέγην μου

εἰσέλθῃς·

7 διὸ οὐδὲ ἑμαυτὸν ἤξιωσα
πρὸς σέ ἐλθεῖν·

ἀλλὰ εἰπέ λόγῳ,

καὶ ἰαθήτω ὁ παῖς μου·

8 καὶ γὰρ ἐγὼ ἄνθρωπός εἰμι
ὑπὸ ἐξουσίαν τασόμενος,

ἔχων ὑπ' ἑμαυτὸν στρατιώτας,

καὶ λέγω τούτῳ Πορεύθητι,

καὶ πορεύεται,

καὶ ἄλλῳ Ἐρχου, καὶ ἔρχεται,

καὶ τῷ δούλῳ μου

Ποίησον τοῦτο, καὶ ποιεῖ.

Mt 8:9 τασόμενος with **SB** 3 min vg codd etc; CLWXΔΘΞ al pler om — Lk 7:6 αὐτῷ with ABCDLRW al pler; **SG** 2 lt vg om — 7 διὸ . . . ἐλθεῖν: D 6 lt syr sin om — ἰαθήτω with BL; ἰαθήσεται **Σ**ACDRWΘ al pler

MATT 8

10 ἀκούσας δὲ
ὁ Ἰησοῦς ἐθαύμασεν
καὶ εἶπεν τοῖς ἀκολουθοῦσιν

Ἄμην λέγω ὑμῖν,
παρ' οὐδενὶ τοσαύτην πίστιν
ἐν τῷ Ἰσραὴλ εὔρον.

11 λέγω δὲ ὑμῖν ὅτι πολλοὶ
1^a ἀπὸ ἀνατολῶν καὶ δυσμῶν^a
ἦξουσιν

καὶ ἀνακλιθήσονται

μετὰ Ἀβραὰμ
καὶ Ἰσαὰκ καὶ Ἰακώβ

ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν^a
12 οἱ δὲ υἱοὶ τῆς βασιλείας
ἐκβληθήσονται
εἰς τὸ σκότος τὸ ἐξώτερον^a

LUKE 7

9 ἀκούσας δὲ ταῦτα
ὁ Ἰησοῦς ἐθαύμασεν αὐτόν,
καὶ στραφεὶς τῷ ἀκολουθοῦντι
αὐτῷ ὄχλῳ εἶπεν
Λέγω ὑμῖν,
οὐδὲ ἐν τῷ Ἰσραὴλ
τοσαύτην πίστιν εὔρον.

[LUKE 13:29, 28b, a]

καὶ ἦξουσιν
1^a ἀπὸ ἀνατολῶν καὶ δυσμῶν^a

καὶ ἀπὸ βορρᾶ καὶ νότου
καὶ ἀνακλιθήσονται
ἐν τῇ βασιλείᾳ τοῦ θεοῦ.
28b ὅταν ἴδῃσθε^a Ἀβραὰμ
καὶ Ἰσαὰκ καὶ Ἰακώβ
καὶ πάντας τοὺς προφῆτας
ἐν τῇ βασιλείᾳ τοῦ θεοῦ,
^a ὑμᾶς δὲ
ἐκβαλλομένους
ἔξω.

Mt 13:42a = 13:50a

^a καὶ βαλοῦσιν αὐτοὺς
εἰς τὴν κάμινον τοῦ πυρός· (§§61,
64)

Mt 22:13b

^a Δήσαντες αὐτοῦ πόδας καὶ χεῖρας
ἐκβάλετε αὐτόν
εἰς τὸ σκότος τὸ ἐξώτερον^a (§151)

Mt 24:51a

^a καὶ διχοτομήσει αὐτόν
καὶ τὸ μέρος αὐτοῦ
μετὰ τῶν ὑποκριτῶν θήσει^a (§165)

Mt 25:30a

^a καὶ τὸν ἀχρεῖον δούλον
ἐκβάλετε
εἰς τὸ σκότος τὸ ἐξώτερον^a (§167)

¹ Mal 1:11; Isa 59:19

Mt 8:10 παρ' οὐδενὶ . . . εὔρον with BW min pauc 3 it syr eur sah cop etc; οὐδὲ ἐν τῷ Ἰσραὴλ τοσαύτην
πίστιν εὔρον **NCLEX** al pier (=Lk 7:9b) Lk 7:9 οὐδὲ . . . εὔρον; οὐδέποτε τοσαύτην πίστιν εὔρον ἐν τῷ Ἰσραὴλ
D; ἐν οὐδενὶ ἐν τῷ Ἰσραὴλ τοσ. πίστ. εὔρον Θ

MATT 8

ἔκει ἔσται ὁ κλαυθμὸς
καὶ ὁ βρυγμὸς τῶν ὀδόντων.
13 καὶ εἶπεν ὁ Ἰησοῦς τῷ
ἐκατοντάρχη "Ἰπαγε, ὡς
ἐπίστευσας γενήθητω σοί"

καὶ ἰάθη ὁ παῖς ἐν τῇ ᾠρᾷ
ἐκείνῃ. (+§24)

[LUKE 13]

28a ^{a1}ἔκει ἔσται ὁ κλαυθμὸς
καὶ ὁ βρυγμὸς τῶν ὀδόντων, (§121)

LUKE 7

10 καὶ ὑποστρέψαντες εἰς τὸν
οἶκον οἱ πεμφθέντες
εὔρον τὸν δούλον ὑγαιίνοντα.

46. THE RAISING OF THE WIDOW'S SON

LUKE 7:11-17

Καὶ ἐγένετο ἐν τῷ¹ ἐξῆς
ἐπορεύθη εἰς πόλιν καλου-
μένην Ναὶν, καὶ συνεπορεύοντο
αὐτῷ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ καὶ
ὄχλος πολὺς. 12 ὡς δὲ ἤγ-
γισεν τῇ πύλῃ τῆς πόλεως,
καὶ ἰδοὺ ἐξεκομίζετο τεθνηκῶς
μονογενῆς υἱὸς τῇ μητρὶ αὐτοῦ,
καὶ αὐτὴ ἦν χήρα, καὶ ὄχλος
τῆς πόλεως ἰκανὸς ἦν σὺν
αὐτῇ. 13 καὶ ἰδὼν αὐτὴν ὁ
κύριος ἐσπλαγχνίσθη ἐπ'
αὐτῇ καὶ εἶπεν αὐτῇ Μὴ
κλαῖε. 14 καὶ προσελθὼν
ἤψατο τῆς σοροῦ, οἱ δὲ βαστά-
ζοντες ἔστησαν, καὶ εἶπεν
Νεανίσκε, σοὶ λέγω, ἐγέρ-
θητι. 15 καὶ ἀνεκάθισεν¹ ὁ
νεκρὸς καὶ ἤρξατο λαλεῖν, καὶ
ἔδωκεν αὐτὸν τῇ μητρὶ αὐτοῦ.

^a Mt 13:42b = 13:50b = 22:13c
= 24:51b = 25:30b

ἐκεῖ ἔσται ὁ κλαυθμὸς
καὶ ὁ βρυγμὸς τῶν ὀδόντων.
(§§61, 64, 151, 165, 167)

WH mg: Lk 7:11 τῇ 15 ἐκάθισεν

Mt 8:13 ἐν τῇ ᾠρᾷ ἐκείνῃ (CΔΘ 33. 8 it etc. ἀπὸ τῆς ᾠρας ἐκείνης) with BLW (ἡμέρα) etc; **S*****CMXΘ** etc
add καὶ ὑποστρέψας ὁ ἐκατοντάρχος εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ ἐν αὐτῇ τῇ ᾠρᾷ (ἐν . . . ᾠρα om **S***) εὔρον τὸν παῖδα (αὐτοῦ **M**)
ὑγαιίνοντα

LUKE 7

16 Ἐλαβεν δὲ φόβος ἴπαν-
τας¹, καὶ ἐδόξαζον τὸν θεὸν
λέγοντες ὅτι Προφήτης μέ-
γας ἠγέρθη ἐν ἡμῖν, καὶ ὅτι
Ἐπεσκέψατο ὁ θεὸς τὸν λαὸν
αὐτοῦ. 17 καὶ ἐξῆλθεν ὁ
λόγος οὗτος ἐν ὅλη τῇ Ἰου-
δαίᾳ περὶ αὐτοῦ καὶ πάσῃ
τῇ περιχώρῳ.

47. THE MESSAGE FROM JOHN THE BAPTIST

§ 76+] ΜΑΤΤ 11:2-30 [+§ 31]

Ὁ δὲ Ἰωάννης ἀκούσας
ἐν τῷ δεσμωτηρίῳ

τὰ ἔργα τοῦ χριστοῦ

πέμψας

διὰ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ

3 εἶπεν αὐτῷ

Σὺ εἶ ὁ ἐρχόμενος

ἢ ἕτερον προσδοκῶμεν;

4 καὶ ἀποκριθεὶς ὁ Ἰησοῦς
εἶπεν αὐτοῖς

Πορευθέντες ἀπαγγείλατε

Ἰωάννῃ

ἃ ἀκούετε καὶ βλέπετε²

LUKE 7:18-35

Καὶ ἀπήγγειλαν Ἰωάννῃ

οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ

περὶ πάντων τούτων.

καὶ προσκαλεσάμενος

δύο τινὰς τῶν μαθητῶν αὐτοῦ

ὁ Ἰωάννης ἐπέμψεν

πρὸς τὸν κύριον λέγων

19 Σὺ εἶ ὁ ἐρχόμενος

ἢ ἕτερον προσδοκῶμεν;

20 παραγενόμενοι δὲ πρὸς

αὐτὸν οἱ ἄνδρες εἶπαν Ἰω-

άννης ὁ βαπτιστὴς ἀπέστειλεν

ἡμᾶς πρὸς σέ λέγων Σὺ εἶ ὁ

ἐρχόμενος ἢ ἄλλον¹ προσδο-

κῶμεν; 21 ἐν ἐκείνῃ τῇ ὥρᾳ

ἐθεράπευσεν πολλοὺς ἀπὸ νό-

σων καὶ μαστίγων καὶ πνευμά-

των πονηρῶν, καὶ τυφλοῖς

πολλοῖς ἐχαρίσατο βλέπειν.

22 καὶ ἀποκριθεὶς

εἶπεν αὐτοῖς

Πορευθέντες ἀπαγγείλατε

Ἰωάννῃ

ἃ εἶδετε καὶ ἠκούσατε²

ΜΑΤΤ 11

5 ¹“ τυφλοὶ ἄναβλέπουσιν”
καὶ¹ χωλοὶ περιπατοῦσιν,
λεπροὶ καθαρίζονται
καὶ κωφοὶ ἀκούουσιν,
καὶ νεκροὶ ἐγείρονται
καὶ “ πτωχοὶ εὐαγγελίζον-
ται.”

6 καὶ μακάριός ἐστιν
ὃς ἂν μὴ σκανδαλισθῆ ἐν ἐμοί.

7 Τούτων δὲ πορευομένων

ἤρξατο ὁ Ἰησοῦς λέγειν
τοῖς ὄχλοις περὶ Ἰωάνου
Τί ἐξήλθατε εἰς τὴν ἔρημον
θεάσασθαι;

κάλαμον ὑπὸ ἀνέμου σαλευό-
μενον;

8 ἀλλὰ τί ἐξήλθατε ἰδεῖν;
ἄνθρωπον ἐν μαλακοῖς
ἡμφιεσμένον;

ἰδοὺ οἱ τὰ μαλακὰ φοροῦντες

ἐν τοῖς οἴκοις τῶν βασιλέων.

9 ἀλλὰ τί ἐξήλθατε;

προφήτην ἰδεῖν;

ναί, λέγω ὑμῖν,

καὶ περισσότερον προφήτου.

10 οὗτός ἐστιν περὶ οὗ γέ-
γραπται

2¹“ Ἰδοὺ ἐγὼ ἀποστέλλω
τὸν ἄγγελόν μου
πρὸ προσώπου σου,

ὃς κατασκευάσει τὴν ὁδὸν σου
ἔμπροσθέν σου.”

11 ἀμὴν λέγω ὑμῖν,
οὐκ ἐγήγερται

LUKE 7

1¹“ τυφλοὶ ἀναβλέπουσιν,”
χωλοὶ περιπατοῦσιν,
λεπροὶ καθαρίζονται
καὶ κωφοὶ ἀκούουσιν,
νεκροὶ ἐγείρονται,
“ πτωχοὶ εὐαγγελίζονται.”

23 καὶ μακάριός ἐστιν
ὃς ἂν μὴ σκανδαλισθῆ ἐν ἐμοί.

24 Ἀπελθόντων δὲ τῶν ἀγ-
γέλων Ἰωάνου

ἤρξατο λέγειν

πρὸς τοὺς ὄχλους περὶ Ἰωάνου

Τί ἐξήλθατε εἰς τὴν ἔρημον

θεάσασθαι;

κάλαμον ὑπὸ ἀνέμου σαλευό-
μενον;

25 ἀλλὰ τί ἐξήλθατε ἰδεῖν;
ἄνθρωπον ἐν μαλακοῖς ἱματίοις
ἡμφιεσμένον;

ἰδοὺ οἱ ἐν ἱματισμῷ ἐνδόξῳ
καὶ τρυφῇ ὑπάρχοντες
ἐν τοῖς βασιλείοις εἰσίν.

26 ἀλλὰ τί ἐξήλθατε ἰδεῖν;

προφήτην;

ναί, λέγω ὑμῖν,

καὶ περισσότερον προφήτου.

27 οὗτός ἐστιν περὶ οὗ γέ-
γραπται

2¹“ Ἰδοὺ ἀποστέλλω
τὸν ἄγγελόν μου
πρὸ προσώπου σου,

ὃς κατασκευάσει τὴν ὁδὸν σου
ἔμπροσθέν σου.”

28 λέγω ὑμῖν,

[MARK 1:2]

Καθὼς γέγραπται

ἐν τῷ Ἑσαία τῷ προφήτῃ

2¹“ Ἰδοὺ ἀποστέλλω

τὸν ἄγγελόν μου

πρὸ προσώπου σου,

ὃς κατασκευάσει τὴν ὁδὸν σου.”
(§17)

¹ Isa 61:1 ² Mal 3:1

WH mg: Mt 11:5 ἀναβλέπουσιν.

Mt 11:5 καὶ with **N**BC^LW^Θ al pler; ZΔ 28. 6 lt vg cop etc om 8 μαλακοῖς with **N**BDZ lt vg etc;
μαλ. ἱματίοις CLWXΔΘ al pler 9 προφήτην ἰδεῖν with **N**BWZ Or: ἰδεῖν; προφήτην CDLXΘ al pler

MATT 11

ἐν γεννητοῖς γυναικῶν μείζων
Ἰωάννου τοῦ βαπτιστοῦ·
ὁ δὲ μικρότερος
ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν
μείζων αὐτοῦ ἐστίν.

[Cf Matt 21:31b, 32 (§149)]

[Cf v 13 below]

12 ἀπὸ δὲ τῶν ἡμερῶν Ἰωάννου
τοῦ βαπτιστοῦ ἕως ἄρτι
ἢ βασιλεία τῶν οὐρανῶν
βιάζεται,
καὶ βιασται ἀρπάξουσιν αὐτήν.
13 πάντες γὰρ
οἱ προφῆται καὶ ὁ νόμος
ἕως Ἰωάννου ἐπροφήτευσαν·
14 καὶ εἰ θέλετε δέξασθαι,
αὐτός ἐστιν Ἡλίας ὁ μέλλων
ἔρχεσθαι.

[MATT 13:9
=43b]

15 Ὁ ἔχων ὦτα Ὁ ἔχων ὦτα
ἀκούετω. ἀκούετω.
(§§52, 61)

16 Τίτι δὲ ὁμοιώσω
τὴν γενεάν ταύτην;

ὁμοία ἐστίν παιδίοις
καθημένοις ἐν ταῖς ἀγοραῖς
ἃ προσφωνοῦντα τοῖς ἐτέροις

17 λέγουσιν

Ἠύλῃσαμεν ὑμῖν

καὶ οὐκ ὠρχήσασθε·

LUKE 7

μείζων ἐν γεννητοῖς γυναικῶν
Ἰωάννου οὐδεὶς ἔστιν·
ὁ δὲ μικρότερος
ἐν τῇ βασιλείᾳ τοῦ θεοῦ
μείζων αὐτοῦ ἐστίν.—

29 Καὶ πᾶς ὁ λαὸς ἀκούσας
καὶ οἱ τελωῶναι ἐδικαίωσαν
τὸν θεόν, βαπτισθέντες τὸ
βάπτισμα Ἰωάννου· 30 οἱ δὲ
Φαρισαῖοι καὶ οἱ νομικοὶ τὴν
βουλὴν τοῦ θεοῦ ἠθέτησαν εἰς
ἑαυτοὺς, μὴ βαπτισθέντες ὑπ'
αὐτοῦ.—

[LUKE 16:16]

ἽΟ νόμος καὶ οἱ προφῆται
μέχρι Ἰωάννου ἀπὸ τότε

ἢ βασιλεία τοῦ θεοῦ ἐβαγγελίζεται

καὶ πᾶς εἰς αὐτὴν βιάζεται. (§129)

[Cf Luke 16:16a above]

[Cf Mark 9:13 (§88)]

[MARK 4:9b]

[MARK 4:23]

[LUKE 8:8b]

[LUKE 14:35b]

*Ὁς ἔχει ὦτα Εἴ τις ἔχει ὦτα
ἀκούειν ἀκούετω. ἀκούειν ἀκούετω.
(§52) (§55)

ἽΟ ἔχων ὦτα Ὁ ἔχων ὦτα
ἀκούειν ἀκούετω. ἀκούειν ἀκούετω.
(§52) (§124)

31 Τίτι οὖν ὁμοιώσω τοὺς
ἀνθρώπους τῆς γενεᾶς ταύτης,
καὶ τίτι εἰσὶν ὅμοιοι;

32 ὅμοιοί εἰσιν παιδίοις
τοῖς ἐν ἀγορᾷ καθημένοις
καὶ προσφωνοῦσιν ἀλλήλοις,
ἃ λέγει

Ἠύλῃσαμεν ὑμῖν

καὶ οὐκ ὠρχήσασθε·

Lk 7:32 & λέγει with **N***B1.; καὶ λέγουσιν **AXΔΘ** vg etc; λέγοντες **DL** 4 **Per** 6 **It** cop etc; λέγοντα **W**

ΜΑΤΤ 11

ἐθρηνήσαμεν

καὶ οὐκ ἐκόψασθε·

18 ἦλθεν γὰρ

Ἰωάνης

μῆτε ἐσθίων

μῆτε πίνων,

καὶ λέγουσιν Δαιμόνιον ἔχει·

19 ἦλθεν ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου

ἐσθίων καὶ πίνων,

καὶ λέγουσιν

Ἰδοὺ ἄνθρωπος φάγος

καὶ οἰνοπότης,

τελωνῶν φίλος καὶ ἁμαρτωλῶν.

καὶ ἔδικαιώθη ἡ σοφία

ἀπὸ τῶν ἔργων αὐτῆς.

20 Τότε ἤρξατο ὀνειδίζειν τὰς πόλεις ἐν αἷς ἐγένοντο αἱ πλείσται δυνάμεις αὐτοῦ, ὅτι οὐ μετενόησαν·

21 Οὐαὶ σοι, Χοραζεῖν·

οὐαὶ σοι, Βηθσαϊδάν·

ὅτι εἰ ἐν Τύρῳ

καὶ Σιδῶνι ἐγένοντο

αἱ δυνάμεις αἱ γενόμεναι ἐν

ὑμῖν,

πάσαι ἂν ἐν σάκκῳ καὶ σποδῶ

μετενόησαν.

22 πλὴν λέγω ὑμῖν,

Τύρῳ καὶ Σιδῶνι ἀνεκτότερον

ἔσται ἐν ἡμέρᾳ κρίσεως

ἢ ὑμῖν.

23 Καὶ σύ, Καφαρναούμ,

μὴ ¹“ἕως οὐρανοῦ ὑψωθήσῃ;

ἕως ἄβου καταβήσῃ.”

LUKE 7

ἐθρηνήσαμεν

καὶ οὐκ ἐκλαύσατε·

33 ἐλήλυθεν γὰρ

Ἰωάνης ὁ βαπτιστῆς

μὴ ἔσθων ἄρτον

μῆτε πίνων οἶνον,

καὶ λέγετε Δαιμόνιον ἔχει.

34 ἐλήλυθεν ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου

ἔσθων καὶ πίνων,

καὶ λέγετε

Ἰδοὺ ἄνθρωπος φάγος

καὶ οἰνοπότης,

φίλος τελωνῶν καὶ ἁμαρτωλῶν.

35 καὶ ἔδικαιώθη ἡ σοφία

ἀπὸ πάντων τῶν τέκνων αὐτῆς¹.

[LUKE 10:13-15]

Οὐαὶ σοι, Χοραζεῖν·

οὐαὶ σοι, Βηθσαϊδάν·

ὅτι εἰ ἐν Τύρῳ

καὶ Σιδῶνι ἐγενήθησαν

αἱ δυνάμεις αἱ γενόμεναι ἐν

ὑμῖν,

πάσαι ἂν ἐν σάκκῳ καὶ σποδῶ

καθημένοι μετενόησαν.

14 πλὴν

Τύρῳ καὶ Σιδῶνι ἀνεκτότερον

ἔσται ἐν τῇ κρίσει

ἢ ὑμῖν.

15 Καὶ σύ, Καφαρναούμ,

μὴ ¹“ἕως οὐρανοῦ ὑψωθήσῃ;ἕως τοῦ ἄβου καταβήσῃ¹.” (§101)¹ Isa 14:13, 15

WH mg: Lk 7:35 τῶν τέκνων αὐτῆς πάντων

Mt 11:19 ἔργων with **NB***W 124. cop pesh etc; τέκνων CDLXΘ al pier Lk 7:33 μὴ with **NBW** 157.; μῆτε ADLXΘ al pler — ἐσθίων with BD; ἐσθίων **NALXΘ** etc — D 6 min 7 it syr sin cur etc om ἄρτον, οἶνον 35 τέκνων: **N** ἔργων

MATT 11

ὅτι εἰ ἐν Σοδόμοις ἐγενή-
θησαν αἱ δυνάμεις αἱ γενό-
μεναι ἐν σοί, ἔμεινεν ἂν
μέχρι τῆς σήμερον.

[MATT 10: 15]

24 πλὴν ἀμὴν
λέγω ὑμῖν ὅτι λέγω ὑμῖν,
ἀνεκτότερον
ἔσται
γῆ Σοδόμων γῆ Σοδόμων
καὶ Γομόρρων
ἀνεκτότερον
ἔσται
ἐν ἡμέρᾳ κρί- ἐν ἡμέρᾳ κρί-
σεως σεως
ἢ σοι. ἢ τῇ πόλει
ἐκείνῃ. (§71)

25 Ἐν ἐκείνῳ τῷ καιρῷ
ἀποκριθεὶς ὁ Ἰησοῦς
εἶπεν
Ἐξομολογοῦμαί σοι, πάτερ
κύριε τοῦ οὐρανοῦ καὶ τῆς γῆς,
ὅτι ἔκρυψας ταῦτα
ἀπὸ σοφῶν καὶ συνετῶν,
καὶ ἀπεκάλυψας αὐτὰ νηπίοις·
26 ναί, ὁ πατήρ, ὅτι οὕτως
εὐδοκία ἐγένετο ἔμπροσθέν σου.

[MATT 28: 18b]

27 Πάντα μοι Ἐδόθη μοι
παρεδόθη πᾶσα ἐξουσία
ἐν οὐρανῷ καὶ
ἐπὶ [τῆς] γῆς.
(§185)

ὑπὸ τοῦ πατρός μου,
καὶ οὐδεὶς ἐπιγινώσκει
τὸν υἱὸν
εἰ μὴ ὁ πατήρ,
οὐδὲ τὸν πατέρα

[LUKE 10: 12]

λέγω ὑμῖν ὅτι

Σοδόμοις

ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ

ἀνεκτότερον ἔσται
ἢ τῇ πόλει
ἐκείνῃ. (§102)

[LUKE 10: 21, 22]

Ἐν αὐτῇ τῇ ὥρᾳ
ἠγαλλιάσατο τῷ πνεύματι
τῷ ἁγίῳ καὶ εἶπεν
Ἐξομολογοῦμαί σοι, πάτερ
κύριε τοῦ οὐρανοῦ καὶ τῆς γῆς,
ὅτι ἀπέκρυψας ταῦτα
ἀπὸ σοφῶν καὶ συνετῶν,
καὶ ἀπεκάλυψας αὐτὰ νηπίοις·
ναί, ὁ πατήρ, ὅτι οὕτως
εὐδοκία ἐγένετο ἔμπροσθέν σου.

22 Πάντα μοι
παρεδόθη

ὑπὸ τοῦ πατρός μου,
καὶ οὐδεὶς γινώσκει
τίς ἐστὶν ὁ υἱὸς
εἰ μὴ ὁ πατήρ,
καὶ τίς ἐστὶν ὁ πατήρ

MATT 11

τις ἐπιγινώσκει
εἰ μὴ ὁ υἱὸς
καὶ ᾧ ἂν βούληται ὁ υἱὸς
ἀποκαλύψαι.
28 Δεῦτε πρός με πάντες οἱ
κοπιῶντες καὶ πεφορτισμένοι,
καὶ γὰρ ἀναπαύσω ὑμᾶς.
29 Ἄρατε τὸν ζυγὸν μου ἐφ'
ὑμᾶς καὶ μάθετε ἀπ' ἐμοῦ,
ὅτι πραῖς εἰμι καὶ ταπεινὸς
τῇ καρδίᾳ, καὶ ¹⁴εὐρήσετε
ἀνάπαυσιν ταῖς ψυχαῖς
ὑμῶν." 30 ὁ γὰρ ζυγὸς μου
χρηστὸς καὶ τὸ φορτίον μου
ἐλαφρόν ἐστιν. (+§31)

[LUKE 10]

εἰ μὴ ὁ υἱὸς
καὶ ᾧ ἂν βούληται ὁ υἱὸς
ἀποκαλύψαι. (§102)

48. THE ANOINTING OF JESUS (LUKE)

[MATT 26:6, 7]

Τοῦ δὲ Ἰησοῦ γενομένου
ἐν Βηθανίᾳ
ἐν οἰκίᾳ Σίμωνος τοῦ λεπροῦ,
[Cf v 7 below]
7 προσῆλθεν αὐτῷ γυνή

ἔχουσα ἀλάβαστρον μύρου
βαρυτίμου

[MARK 14:3]

Καὶ ὄντος αὐτοῦ
ἐν Βηθανίᾳ
ἐν τῇ οἰκίᾳ Σίμωνος τοῦ λεπροῦ
κατακειμένου αὐτοῦ
ἦλθεν γυνή

ἔχουσα ἀλάβαστρον μύρου νάρδου
πιστικῆς ¹πολυτελοῦς¹

LUKE 7:36-50

Ἦρώτα δὲ τις αὐτὸν τῶν
Φαρισαίων ἵνα φάγη μετ'
αὐτοῦ· καὶ εἰσελθὼν

εἰς τὸν οἶκον τοῦ Φαρισαίου
κατεκλίθη.

37 Καὶ ἰδοὺ γυνή
ἣτις ἦν ἐν τῇ πόλει ἁμαρτωλός,
καὶ ἐπιγνοῦσα ὅτι κατάκειται
ἐν τῇ οἰκίᾳ τοῦ Φαρισαίου,
κομίσασα ἀλάβαστρον μύρου

38 καὶ στᾶσα ὀπίσω παρὰ
τοὺς πόδας αὐτοῦ κλαίουσα,
τοῖς δάκρυσιν ἤρξατο βρέχειν
τοὺς πόδας αὐτοῦ καὶ ταῖς
θριξίν τῆς κεφαλῆς αὐτῆς
ἐξέμασεν, καὶ κατεφίλει
τοὺς πόδας αὐτοῦ

¹ Jer 6:16 Heb

[MATT 26]

καὶ κατέχεεν
ἐπὶ τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ
ἀνακειμένου. (§171)

[Cf Matt 26:6 above]

[MARK 14]

συντρίψασα τὴν ἀλάβαστρον
κατέχεεν
αὐτοῦ τῆς κεφαλῆς. (§171)

[Cf Mark 14:3 above]

LUKE 7

καὶ ἤλειφεν τῷ μύρῳ.

39 Ἴδὼν δὲ ὁ Φαρισαῖος ὁ καλέσας αὐτὸν εἶπεν ἐν ἑαυτῷ λέγων Οὗτος εἰ ἦν [δ] προφήτης, ἐγίνωσκεν ἂν τίς καὶ ποταπὴ ἢ γυνὴ ἣτις ἀπτεται αὐτοῦ, ὅτι ἁμαρτωλός ἐστιν.
40 καὶ ἀποκριθεὶς ὁ Ἰησοῦς εἶπεν πρὸς αὐτόν Σίμων, ἔχω σοί τι εἰπεῖν. ὁ δὲ Διδάσκαλε, εἶπέ, φησί.
41 δύο χρεοφιλέται ἦσαν δανιστῆ τινί· ὁ εἰς ὠφείλεν δηνάρια πεντακόσια, ὁ δὲ ἕτερος πεντήκοντα. 42 μὴ ἐχόντων αὐτῶν ἀποδοῦναι ἀμφοτέροις ἐχαρίσατο. τίς οὖν αὐτῶν πλεῖον ἀγαπήσει αὐτόν; 43 ἀποκριθεὶς Σίμων εἶπεν Ὑπολαμβάνω ὅτι ᾧ τὸ πλεῖον ἐχαρίσατο. ὁ δὲ εἶπεν αὐτῷ Ὅρθῳς ἐκρινας.
44 καὶ στραφεὶς πρὸς τὴν γυναῖκα τῷ Σίμωνι εἶπε Βλέπεις ταύτην τὴν γυναῖκα; εἰσῆλθόν σου εἰς τὴν οἰκίαν, ὕδωρ ἄνοιξάν μοι ἐπὶ τοὺς πόδας οὐκ ἔδωκας· αὕτη δὲ τοῖς δάκτυλοις ἐβρεξέν μου τοὺς πόδας καὶ ταῖς θριαξὶν αὐτῆς ἐξέμαξεν. 45 φίλημά μοι οὐκ ἔδωκας· αὕτη δὲ ἀφ' ἧς εἰσῆλθον οὐ διέλιπεν καταφιλοῦσά μου τοὺς πόδας.
46 ἔλαιον τὴν κεφαλὴν μου οὐκ ἤλειψας· αὕτη δὲ μύρῳ ἤλειψεν τοὺς πόδας μου.
47 οὐ χάριν, λέγω σοι, ἀφέονται αἱ ἁμαρτίαι αὐτῆς

LUKE 7

αἱ πολλαί, ὅτι ἠγάπησεν πολὺ· ᾧ δὲ ὀλίγον ἀφίεται, ὀλίγον ἀγαπᾷ. 48 εἶπεν δὲ αὐτῇ Ἀφέωνταί σου αἱ ἁμαρτίαι. 49 καὶ ἤρξαντο οἱ συναγακείμενοι λέγειν ἐν ἑαυτοῖς Τίς οὗτός ἐστιν ὃς καὶ ἁμαρτίας ἀφήσιν; 50 εἶπεν δὲ πρὸς τὴν γυναῖκα Ἡ πίστις σου σέσωκέν σε· πορεύου εἰς εἰρήνην.

49. A PREACHING TOUR, WOMEN ACCOMPANYING

LUKE 8:1-3

[+§52

Καὶ ἐγένετο ἐν τῷ καθέξῃ καὶ αὐτὸς δίδωκεν κατὰ πόλιν καὶ κώμην κηρύσσων καὶ εὐαγγελιζόμενος τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ, καὶ οἱ δώδεκα σὺν αὐτῷ, 2 καὶ γυναῖκές τινες αἱ ἦσαν τεθεραπευμέναι ἀπὸ πνευμάτων πονηρῶν καὶ ἀσθενειῶν, Μαρία ἡ καλουμένη Μαγδαληνῆ, ἀφ' ἧς δαιμόνια ἑπτὰ ἐξελήλυθει, 3 καὶ Ἰωάννα γυναῖκα Χουζᾶ ἐπιτρόπου Ἡρώδου καὶ Σουσάννα καὶ ἕτεροι πολλαί, αἵτινες διηκόνουν αὐτοῖς ἐκ τῶν ὑπαρχόντων αὐταῖς. (+§52)

CHAPTER VII. OPPOSITION AND SUSPICION, §§50, 51

50. ON CASTING OUT DEMONS BY BEELZEBUB (MATT-MARK)

§33+] MATT 12:22-45

MARK 3:19b-30

Καὶ ἔρχεται εἰς οἶκον· 20 καὶ συνέρχεται πάλιν [ὁ] ὄχλος, ὥστε μὴ δύνασθαι αὐτοὺς μηδὲ ἄρτον φαγεῖν. 21 καὶ ἀκούσαντες οἱ παρ' αὐτοῦ ἐξῆλθον κρατῆσαι αὐτόν, ἔλεγον γὰρ ὅτι ἐξέστη.

[MATT 9:32-34]

[LUKE 11:14-23]

Τότε

αὐτῶν δὲ
ἐξερχομένων
ἰδοὺ

Καὶ
ἦν ἐκβάλλων

ΜΑΤΤ 12	[ΜΑΤΤ 9]	MARK 3	[LUKE 11]
†προσήνεγκαν αὐτῷ	προσήνεγκαν αὐτῷ	[Cf Mark 8:22 f (§55)]	
δαιμονιζόμε- νον	δαιμονιζόμενον·		δαιμόνιον
τυφλὸν καὶ κωφόν ¹ .			κωφόν·
καὶ	33 καὶ		ἐγένετο δὲ τοῦ δαιμονίου ἐξεληθόντος
ἑθεράπευσεν αὐτόν,	ἐβληθέντος τοῦ δαιμονίου ἐλάλησεν		ἐλάλησεν ὁ κωφός.
ὥστε τὸν κω- φόν	ὁ κωφός.		
λαλεῖν καὶ βλέπειν.			
23 Καὶ ἐξίσ- ταντο πάντες	καὶ θαύμασαν		Καὶ θαύμασαν
οἱ ὄχλοι	οἱ ὄχλοι		οἱ ὄχλοι·
καὶ ἔλεγον	λέγοντες		
Μήτι οὗτός ἐστὶν ὁ υἱὸς	Οὐδέποτε ἐφάνη οὕτως ἐν τῷ		
Δανεῖδ;	Ἰσραήλ.		
24 οἱ δὲ	[34 οἱ δὲ	22 καὶ οἱ	15 τινὲς δὲ
Φαρισαῖοι	Φαρισαῖοι	γραμματεῖς οἱ ἀπὸ Ἱεροσολύμων κατα- βάντες	ἐξ αὐτῶν
ἀκούσαντες			
εἶπον	ἔλεγον	ἔλεγον ὅτι Βεεζεβοῦλ ἔχει,	εἶπαν
Οὗτος οὐκ ἐκβάλλει			
τὰ δαιμόνια			
εἰ μὴ ἐν τῷ	Ἐν τῷ	καὶ ὅτι ἐν	Ἐν
Βεεζεβοῦλ			Βεεζεβοῦλ
ἄρχοντι	ἄρχοντι	τῷ ἄρχοντι	τῷ ἄρχοντι
τῶν δαιμονίων.	τῶν δαιμονίων	τῶν δαιμονίων	τῶν δαιμονίων
	ἐκβάλλει	ἐκβάλλει	ἐκβάλλει
	τὰ δαιμόνια.]	τὰ δαιμόνια.	τὰ δαιμόνια·
	(§68)		
[Cf Matt 12:38 below]			16 ἕτεροι δὲ πειράζοντες

WH mg: Mt 12:22 προσηρέθη αὐτῷ δαιμονιζόμενος τυφλὸς καὶ κωφός

MATTHEW 12	MARK 3	[LUKE 11]
<p>25 Είδως δὲ τὰς ἐνθυμήσεις αὐτῶν</p>		<p>σημείον ἐξ οὐρανοῦ ἐξήτουν παρ' αὐτοῦ. 17 αὐτὸς δὲ εἰδὼς αὐτῶν τὰ διανοήματα</p>
<p>εἶπεν αὐτοῖς</p>	<p>23 καὶ προσκαλεσάμενος αὐτοὺς ἐν παραβολαῖς ἔλεγεν αὐτοῖς Πῶς δύναται Σατανᾶς Σατανᾶν ἐκβάλλειν;</p>	<p>εἶπεν αὐτοῖς</p>
<p>Πᾶσα βασιλεία μερισθεῖσα καθ' ἑαυτῆς ἐρημοῦται,</p>	<p>24 καὶ ἐὰν βασιλεία ἐφ' ἑαυτὴν μερισθῆ, οὐ δύναται σταθῆναι ἢ βασιλεία ἐκείνη·</p>	<p>Πᾶσα βασιλεία 'ἐφ' ἑαυτὴν διμερισθεῖσα' ἐρημοῦται,</p>
<p>καὶ πᾶσα πόλις ἢ οἰκία μερισθεῖσα καθ' ἑαυτῆς οὐ σταθῆσεται.</p>	<p>25 καὶ ἐὰν οἰκία ἐφ' ἑαυτὴν μερισθῆ, οὐ δυνήσεται ἢ οἰκία ἐκείνη στήναι·</p>	<p>καὶ οἶκος ἐπὶ οἶκου πίπτει.</p>
<p>26 καὶ εἰ ὁ Σατανᾶς τὸν Σατανᾶν ἐκβάλλει, ἐφ' ἑαυτὸν ἐμερίσθη· πῶς οὖν σταθῆσεται</p>	<p>26 καὶ εἰ ὁ Σατανᾶς ἀνέστη ἐφ' ἑαυτὸν καὶ ἐμερίσθη, οὐ δύναται στήναι ἀλλὰ τέλος ἔχει.</p>	<p>18 εἰ δὲ καὶ ὁ Σατανᾶς ἐφ' ἑαυτὸν διμερίσθη, πῶς σταθῆσεται</p>
<p>ἢ βασιλεία αὐτοῦ;</p>	<p>[Cf v 30 below]</p>	<p>ἢ βασιλεία αὐτοῦ; ὅτι λέγετε ἐν Βεεζεβοὺλ ἐκβάλλειν με τὰ δαιμόνια.</p>
<p>27 καὶ εἰ ἐγὼ ἐν Βεεζεβοὺλ ἐκβάλλω τὰ δαιμόνια, οἱ υἱοὶ ὑμῶν ἐν τίνι ἐκβάλλουσιν; διὰ τοῦτο</p>		<p>19 εἰ δὲ ἐγὼ ἐν Βεεζεβοὺλ ἐκβάλλω τὰ δαιμόνια, οἱ υἱοὶ ὑμῶν ἐν τίνι ἐκβάλλουσιν; διὰ τοῦτο</p>
<p>αὐτοὶ κριταὶ ἔσονται ὑμῶν. 28 εἰ δὲ ἐν πνεύματι θεοῦ ἐγὼ ἐκβάλλω τὰ δαιμόνια, ἄρα ἔφθασεν ἐφ' ὑμᾶς ἡ βασιλεία τοῦ θεοῦ.</p>		<p>αὐτοὶ 'ὑμῶν κριταὶ' ἔσονται. 20 εἰ δὲ ἐν δακτύλῳ θεοῦ [ἐγὼ] ἐκβάλλω τὰ δαιμόνια, ἄρα ἔφθασεν ἐφ' ὑμᾶς ἡ βασιλεία τοῦ θεοῦ.</p>
<p>29 ἢ πῶς δύναται τις εἰσελθεῖν εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ ἰσχυροῦ</p>	<p>27 ἀλλ' οὐ δύναται οὐδεὶς εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ ἰσχυροῦ εἰσελθῶν</p>	<p>21 ὅταν ὁ ἰσχυρὸς καθωπλισμένος</p>
<p>καὶ τὰ σκεύη αὐτοῦ ἀρπάσαι,</p>	<p>τὰ σκεύη αὐτοῦ διαρπάσαι</p>	<p>φυλάσσει τὴν ἑαυτοῦ ἀλὴν, ἐν εἰρήνῃ ἔστιν τὰ ὑπάρχοντα αὐτοῦ·</p>

MATTHEW 12	MARK 3	[LUKE 11]
<p>ἐὰν μὴ πρῶτον δήσῃ τὸν ἰσχυρὸν ;</p>	<p>ἐὰν μὴ πρῶτον τὸν ἰσχυρὸν δῆσῃ,</p>	<p>22 ἐπὶ δὲ ἰσχυρότερος αὐτοῦ ἐπελθὼν νίκησεν αὐτόν, τὴν πανοπλίαν αὐτοῦ αἶρει ἐφ' ἢ ἐπεποιθεῖ, καὶ τὰ σκῦλα αὐτοῦ διαδίδωσιν. 23 ἃ δὲ μὴ ὦν μετ' ἐμοῦ κατ' ἐμοῦ ἐστίν, καὶ ὁ μὴ συνάγων μετ' ἐμοῦ σκορπίζει. (§106)</p>
<p>καὶ τότε τὴν οἰκίαν αὐτοῦ διαρπάσει. 30 ἃ δὲ μὴ ὦν μετ' ἐμοῦ κατ' ἐμοῦ ἐστίν, καὶ ὁ μὴ συνάγων μετ' ἐμοῦ σκορπίζει. 31 Διὰ τοῦτο λέγω ὑμῖν, πᾶσα ἁμαρτία καὶ βλασφημία ἀφεθήσεται ἵ τοῖς ἀνθρώποις,</p>	<p>καὶ τότε τὴν οἰκίαν αὐτοῦ διαρπάσει. 28 Ἄμην λέγω ὑμῖν ὅτι πάντα ἀφεθήσεται τοῖς υἱοῖς τῶν ἀνθρώπων, τὰ ἁμαρτήματα καὶ αἱ βλασ- φημίας ὅσα ἐὰν βλασφημή- σωσιν. 29 ὅς δ' ἂν βλασφημήσῃ εἰς τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον, οὐκ ἔχει ἄφεσιν</p>	<p>[LUKE 12:10]</p>
<p>32 καὶ ὅς ἐάν τις εἴπῃ λόγον κατὰ τοῦ υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου, ἀφεθήσεται αὐτῷ. ὅς δ' ἂν εἴπῃ κατὰ τοῦ πνεύματος τοῦ ἁγίου, οὐκ ἀφεθήσεται¹ αὐτῷ οὔτε ἐν τούτῳ τῷ αἰῶνι οὔτε ἐν τῷ μέλλοντι.</p>	<p>εἰς τὸν αἰῶνα, ἀλλὰ ἔνοχος ἐστὶν αἰωνίου ἁμαρτήματος. 30 ὅτι ἔλεγον Πνεῦμα ἀκά- θαρτον ἔχει.</p>	<p>Καὶ πᾶς ὅς ἐρεῖ λόγον εἰς τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου, ἀφεθήσεται αὐτῷ. τῷ δὲ εἰς τὸ ἅγιον πνεῦμα βλασφημήσαντι οὐκ ἀφεθήσεται. (§111)</p>
	<p>[Cf Luke 11:18 above]</p>	
	<p>Mk 9:40</p>	<p>Lk 9:50b</p>
	<p>^a ὅς γὰρ οὐκ ἐστὶν καθ' ἡμῶν, ὑπὲρ ἡμῶν ἐστίν. (§93)</p>	<p>^a ὅς γὰρ οὐκ ἐστὶν καθ' ὑμῶν ὑπὲρ ὑμῶν ἐστίν. (§93)</p>

<p>ΜΑΤΤ 12</p>	<p>[ΜΑΤΤ 7: 16-20]</p>		
	<p>ἀπό τῶν καρπῶν αὐτῶν ἐπιγνώσεσθε αὐ- τούς· μήτι συλλέγου- σιν ἀπό ἀκαν- θῶν σταφυλάς ἢ ἀπό τριβόλων σῦκα;</p>		<p>[Cf Luke 6:44b below]</p>
<p>33 Ἡ ποιή- σατε τὸ δένδρον καλὸν καὶ τὸν καρπὸν αὐτοῦ καλόν, ἢ ποιήσατε τὸ δένδρον σαπ- ρὸν καὶ τὸν καρπὸν αὐτοῦ σαπρὸν·</p>	<p>17 οὕτω πᾶν δένδρον ἀγαθὸν καρποῦς ἱκαλοῦς ποιεῖ,¹ τὸ δὲ σαπρὸν δένδρον καρποῦς πονηροῦς ποιεῖ·</p>		<p>[LUKE 6:43-45]</p>
	<p>18 οὐ δύναται δένδρον ἀγαθὸν καρποῦς πονη- ροῦς ἐνεγκεῖν, οἷδὲ δένδρον σαπρὸν καρποῦς καλοῦς ποιεῖν.</p>		<p>Οὐ γὰρ ἔστιν δένδρον καλὸν ποιοῦν καρπὸν σαπρὸν, οἷδὲ πάλιν δένδρον σαπρὸν ποιοῦν καρπὸν καλόν.</p>
<p>[Cf Matt 3:10b (§17)]</p>	<p>19 πᾶν δένδρον μὴ ποιοῦν καρ- πὸν καλὸν ἐκκόπτεται καὶ εἰς πῦρ βάλ- λεται.</p>		<p>[Cf Luke 3:9b (§17)]</p>
<p>ἐκ γὰρ τοῦ καρποῦ τὸ δένδρον γινώσκεται.</p>	<p>20 ἄραγε ἀπό τῶν καρπῶν αὐ- τῶν ἐπιγνώσεσθε αὐτούς. (§43) [Cf Matt 7:16 above]</p>		<p>44 ἕκαστον γὰρ δένδρον ἐκ τοῦ λῶίου καρποῦ γινώσκεται· οὐ γὰρ ἐξ ἀκανθῶν</p>

MATT 12

34^a γεννήματα
ἐχιδνῶν,
πῶς δύνασθε ἀγαθὰ λαλεῖν
πονηροὶ ὄντες;
ἐκ γὰρ τοῦ περισσεύματος
τῆς καρδίας τὸ στόμα λαλεῖ.
35 ὁ ἀγαθὸς ἄνθρωπος
ἐκ τοῦ ἀγαθοῦ θησαυροῦ

ἐκβάλλει ἰ ἀγαθὰ,
καὶ ὁ πονηρὸς ἄνθρωπος
ἐκ τοῦ πονηροῦ θησαυροῦ
ἐκβάλλει πονηρά.

[Cf v 34b above]

36 Λέγω δὲ ὑμῖν ὅτι πᾶν
ῥῆμα ἀργὸν ὃ λαλήσουσιν οἱ
ἄνθρωποι, ἀποδώσουσιν περὶ
αὐτοῦ λόγον ἐν ἡμέρᾳ κρί-
σεως· 37 ἐκ γὰρ τῶν λόγων
σου δικαιοθήσῃ, καὶ ἐκ τῶν
λόγων σου καταδικασθήσῃ.

38 Τότε ἀπεκρίθησαν αὐτῷ
τινὲς τῶν γραμματέων καὶ
Φαρισαίων λέγοντες
Διδάσκαλε, θέλομεν ἀπὸ σοῦ
σημεῖον ἰδεῖν.

[MATT 16:4a]

39 ὁ δὲ ἀπο-
κριθεὶς
εἶπεν αὐτοῖς
Γενεὰ πονηρὰ Γενεὰ πονηρὰ

Mt 3:7b

^a Γεννήματα ἐχιδνῶν, (§17)
Cf Mt 23:33 (§157)

	<p>[MARK 8:12]</p> <p>καὶ ἀναστενάξας τῷ πνεύματι αὐτοῦ λέγει Τί ἡ γενεὰ αὕτη</p>
--	---

[LUKE 6]

συλλέγουσιν σῖκα,
οὐδὲ ἐκ βᾶτου
σταφυλῆν τρυγῶσιν.

[Cf v 45b below]

45 ὁ ἀγαθὸς ἄνθρωπος
ἐκ τοῦ ἀγαθοῦ θησαυροῦ
τῆς καρδίας
προφέρει τὸ ἀγαθόν,
καὶ ὁ πονηρὸς
ἐκ τοῦ πονηροῦ
προφέρει τὸ πονηρόν·
ἐκ γὰρ περισσεύματος καρδίας
λαλεῖ τὸ στόμα αὐτοῦ. (§43)

[Cf Luke 11:16 above (§106)]

[LUKE 11:29-32]

Τῶν δὲ ὀχλῶν ἐπαθροισζομένων

ἤρξατο λέγειν
Ἡ γενεὰ αὕτη γενεὰ πονηρὰ

Lk 3:7b

^a Γεννήματα ἐχιδνῶν, (§17)

WH mg: Mt 12:35 τὰ

Mt 12:35 ἀγαθὰ with BDWXΘ etc; τὰ ἀγαθὰ NCLΔΣ etc

<p>MATT 12 [MATT 16].</p>	<p>[MARK 8]</p>	<p>[LUKE 11]</p>
<p>καὶ μοιχαλὶς καὶ μοιχαλὶς σημείον ἐπι- σημείον ἐπιζη- ζητεῖ, τεῖ,</p>	<p>ζητεῖ σημεῖον;</p>	<p>ἐστίν' σημείον ζητεῖ,</p>
<p>καὶ σημείον καὶ σημείον οὐ δοθήσεται οὐ δοθήσεται αὐτῇ αὐτῇ εἰ μὴ τὸ εἰ μὴ τὸ σημείον Ἰωῆα σημείον Ἰωῆα. τοῦ προφήτου. (§84)</p>	<p>ἀμὴν λέγω ὅτι, εἰ δοθήσεται τῇ γενεᾷ ταύτῃ σημείον. (§84)</p>	<p>καὶ σημείον οὐ δοθήσεται αὐτῇ εἰ μὴ τὸ σημείον Ἰωῆα.</p>
<p>40 ὥσπερ γὰρ “ἦν Ἰωνᾶς ἔν τῇ κοιλίᾳ τοῦ κήτους τρεῖς ἡμέρας καὶ τρεῖς νύκτας,” οὕτως ἔσται ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώ- που</p>		<p>30 καθὼς γὰρ ἐγένετο [ὁ] Ἰωνᾶς τοῖς Νινευίταις σημείον,</p>
<p>ἐν τῇ καρδίᾳ τῆς γῆς τρεῖς ἡμέρας καὶ τρεῖς νύκτας. 41 ἄνδρες Νινευίται ἀναστήσονται ἐν τῇ κρίσει μετὰ τῆς γενεᾶς ταύτης καὶ κατακρινούσιν αὐτήν· ὅτι μετενόησαν εἰς τὸ κήρυγμα Ἰωῆα,</p>		<p>οὕτως ἔσται καὶ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώ- που τῇ γενεᾷ ταύτῃ.</p>
<p>καὶ ἰδοὺ πλείον Ἰωῆα ὧδε. 42 βασίλισσα νότου ἐγερθήσεται ἐν τῇ κρίσει μετὰ τῆς γενεᾶς ταύτης καὶ κατακρινεῖ αὐτήν· ὅτι ἦλθεν ἐκ τῶν περάτων τῆς γῆς ἀκούσαι τὴν σοφίαν Σολομῶ- νος, καὶ ἰδοὺ πλείον Σολομῶνος ὧδε.</p>		<p>οὕτως ἔσται καὶ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώ- που τῇ γενεᾷ ταύτῃ.</p> <p>Cf v 32 below]</p> <p>31 βασίλισσα νότου ἐγερθήσεται ἐν τῇ κρίσει μετὰ τῶν ἀνδρῶν τῆς γενεᾶς ταύτης καὶ κατακρινεῖ αὐτούς· ὅτι ἦλθεν ἐκ τῶν περάτων τῆς γῆς ἀκούσαι τὴν σοφίαν Σολομῶνος, καὶ ἰδοὺ πλείον Σολομῶνος ὧδε.</p>
<p>[Cf v 41 above]</p>		<p>32 ἄνδρες Νινευίται ἀναστήσονται ἐν τῇ κρίσει</p>

¹ Jon 1:17 (2:1)

MATT 12

43 "Όταν δὲ τὸ ἀκάθαρτον
πνεῦμα
ἐξέλθῃ ἀπὸ τοῦ ἀνθρώπου,
διέρχεται δι' ἀνδρῶν τόπων
ζητοῦν ἀνάπασιν,
καὶ οὐχ εὐρίσκει.
44 τότε λέγει
Εἰς τὸν οἶκόν μου ἐπιστρέψω
ὅθεν ἐξῆλθον
καὶ ἔλθὼν εὐρίσκει
σχολάζοντα [καὶ] σεσαρω-
μένον καὶ κεκοσμημένον.
45 τότε πορεύεται
καὶ παραλαμβάνει μεθ' ἑαυτοῦ
ἑπτὰ ἕτερα πνεύματα πονηρό-
τερα ἑαυτοῦ,
καὶ εἰσελθόντα κατοικεῖ ἐκεῖ
καὶ γίνεται τὰ ἔσχατα
τοῦ ἀνθρώπου ἐκείνου
χειρόνα τῶν πρώτων.
Οὕτως ἔσται καὶ τῇ γενεᾷ
ταύτῃ τῇ πονηρᾷ.

[LUKE 11]

μετὰ τῆς γενεᾶς ταύτης
καὶ κατακρινοῦσιν αὐτήν·
ὅτι μετενόησαν εἰς τὸ κήρυγμα
Ἰωᾶ,
καὶ ἰδοὺ πλείων Ἰωᾶ ὧδε. (§107)

[LUKE 11:24-26]

"Όταν τὸ ἀκάθαρτον
πνεῦμα
ἐξέλθῃ ἀπὸ τοῦ ἀνθρώπου,
διέρχεται δι' ἀνδρῶν τόπων
ζητοῦν ἀνάπασιν,
καὶ μὴ εὐρίσκει
[τότε] λέγει
Ἔπιστρέψω εἰς τὸν οἶκόν μου
ὅθεν ἐξῆλθον
25 καὶ ἔλθων εὐρίσκει
[σχολάζοντα,] σεσαρωμένον
καὶ κεκοσμημένον.
26 τότε πορεύεται
καὶ παραλαμβάνει
ἕτερα πνεύματα πονηρότερα ἑαυτοῦ
ἑπτὰ,
καὶ εἰσελθόντα κατοικεῖ ἐκεῖ,
καὶ γίνεται τὰ ἔσχατα
τοῦ ἀνθρώπου ἐκείνου
χειρόνα τῶν πρώτων. (§106)

51. THE KINDRED OF JESUS

MATT 12:46-50

"Ἐπι αὐτοῦ λαλοῦντος τοῖς
ὄχλοις
ἰδοὺ
ἡ μήτηρ
καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ

MARK 3:31-35

Καὶ ἔρχονται
ἡ μήτηρ αὐτοῦ
καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ

[§55+] LUKE 8:19-21 [+§66

Παρεγένετο δὲ πρὸς αὐτὸν
ἡ μήτηρ
καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ,

Mk 3:31 ἔρχονται with ABCLA al pler; ἔρχεται NDWΘ 1. 6 it etc Lk 8:19 μήτηρ with ABLWXΘ
it vg al pler; SD 69. syr sin cur cop etc add αὐτοῦ — ἰδεῖν θέλωσιν σε with BWE; ἰδ. σε θέλωσιν NALXΘ
al pler; D ζητοῦντές σε

MATT 12	MARK 3	LUKE 8
<p>ιστήκεισαν ἔξω ζητοῦντες αὐτῷ λαλήσαι.[†]</p> <p>48 ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν τῷ λέγοντι αὐτῷ Τίς ἐστὶν ἡ μήτηρ μου, καὶ τίνας εἰσὶν οἱ ἀδελφοί μου; 49 καὶ ἐκτείνας τὴν χεῖρα [αὐτοῦ] ἐπὶ τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ εἶπεν Ἰδοὺ ἡ μήτηρ μου καὶ οἱ ἀδελφοί μου. 50 ὅστις γὰρ ἂν ποιήσῃ τὸ θέλημα τοῦ πατρὸς μου τοῦ ἐν οὐρανοῖς, αὐτός μου ἀδελφὸς καὶ ἀδελφὴ καὶ μήτηρ ἐστίν.</p>	<p>καὶ ἔξω στήκοντες ἀπέστειλαν πρὸς αὐτὸν καλοῦντες αὐτόν. 32 καὶ ἐκάθητο περὶ αὐτὸν ὄχλος, καὶ λέγουσιν αὐτῷ Ἰδοὺ ἡ μήτηρ σου καὶ οἱ ἀδελφοί σου ἔξω ζητοῦσίν σε. 33 καὶ ἀποκριθεὶς αὐτοῖς λέγει Τίς ἐστὶν ἡ μήτηρ μου καὶ οἱ ἀδελφοί; 34 καὶ περιβλεψάμενος τοὺς περὶ αὐτὸν κύκλῳ καθη- μένους λέγει Ἴδε ἡ μήτηρ μου καὶ οἱ ἀδελφοί μου. 35 ὃς [†] ἂν ποιήσῃ τὸ θέλημα¹ τοῦ θεοῦ, οὗτος ἀδελφός μου καὶ ἀδελφὴ καὶ μήτηρ ἐστίν.</p>	<p>καὶ οὐκ ἠδύναντο συντυχεῖν αὐτῷ διὰ τὸν ὄχλον. 20 ἀπηγγέλη δὲ αὐτῷ Ἡ μήτηρ σου καὶ οἱ ἀδελφοί σου ἐστήκασιν ἔξω ἰδεῖν θέλοντές σε. 21. ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν πρὸς αὐτοῦς Μήτηρ μου καὶ ἀδελφοί μου οὗτοί εἰσιν οἱ τὸν λόγον τοῦ θεοῦ ἀκούον- τες καὶ ποιοῦντες. (+§66)</p>

CHAPTER VIII. PARABLES BY THE SEA, §§52-65

52. THE SOILS

MATT 13:1-9	MARK 4:1-9	§49+] LUKE 8:4-8
<p>Ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ἐξεληθῶν ὁ Ἰησοῦς [†] τῆς οἰκίας ἐκάθητο παρὰ τὴν θάλασσαν.</p>	<p>Καὶ πάλιν ἤρξατο διδάσκειν παρὰ τὴν θάλασσαν.</p>	

WH mg: Mt 12:47 εἶπεν δὲ τις αὐτῷ Ἰδοὺ ἡ μήτηρ σου καὶ οἱ ἀδελφοί σου ἔξω ἐστήκασιν ζητοῦντές σοι λαλήσαι. 13:1 ἐκ Mk 3:35 γὰρ | τὰ θελήματα

Mt 12:47 εἶπεν δὲ τις αὐτῷ Ἰδοὺ ἡ μήτηρ σου καὶ οἱ ἀδελφοί σου ἔξω ἐστήκασιν ζητοῦντές σοι λαλήσαι om with NBLT 4 min 2 lt syr sin cur; CDWXΘ lt vg pesh al pler add 48 B om μου² Mk 3:35 δε with BW (καὶ δε) 2 lt cop; δε γὰρ NACDLΔΘ al pler

MATT 13	MARK 4	LUKE 8
2 καὶ συνήχθησαν πρὸς αὐτὸν ὄχλοι πολλοί,	καὶ συνάγεται πρὸς αὐτὸν ὄχλος πλείστος,	Συνιόντος δὲ ὄχλου πολλοῦ καὶ τῶν κατὰ πόλιν ἐπιπορευο- μένων πρὸς αὐτὸν
ὥστε αὐτὸν εἰς πλοῖον ἐμ- βάνατα καθῆσθαι, καὶ πᾶς ὁ ὄχλος ἐπὶ τὸν αἰγιαλὸν ἰσθῆκει. 3 καὶ ἐλάλησεν αὐτοῖς πολλὰ ἐν παραβολαῖς λέγων	ὥστε αὐτὸν εἰς πλοῖον ἐμ- βάνατα καθῆσθαι ἐν τῇ θαλάσῃ, καὶ πᾶς ὁ ὄχλος πρὸς τὴν θάλασσαν ἐπὶ τῆς γῆς ἦσαν. 2 καὶ ἐδίδασκεν αὐτοὺς ἐν παραβολαῖς πολλά, καὶ ἔλεγεν αὐτοῖς ἐν τῇ διδαχῇ αὐτοῦ Ἐκούετε.	εἶπεν διὰ παραβολῆς
'Ιδοὺ ἐξῆλθεν ὁ σπείρων τοῦ σπείρειν. 4 καὶ ἐν τῷ σπείρειν αὐτὸν ὁ μὲν ἔπεσεν παρὰ τὴν ὁδόν,	ἰδοὺ ἐξῆλθεν ὁ σπείρων σπείραι. 4 καὶ ἐγένετο ἐν τῷ σπείρειν ὁ μὲν ἔπεσεν παρὰ τὴν ὁδόν,	5 Ἐξῆλθεν ὁ σπείρων τοῦ σπείρειν τὸν σπόρον αὐτοῦ. καὶ ἐν τῷ σπείρειν αὐτὸν ὁ μὲν ἔπεσεν παρὰ τὴν ὁδόν,
5 καὶ ἔλθοντα τὰ πετεινὰ ¹ κατέφαγεν αὐτά. ἄλλα δὲ ἔπεσεν ἐπὶ τὰ πετρῶδη ὅπου οὐκ εἶχεν γῆν πολλήν, καὶ εὐθέως ἐξανέτειλεν διὰ τὸ μὴ ἔχειν βάθος γῆς, 6 ἡλίου δὲ ἀνατείλαντος ἐκαυματίσθη	5 καὶ ἦλθεν τὰ πετεινὰ καὶ κατέφαγεν αὐτό. καὶ ἄλλο ἔπεσεν ἐπὶ τὸ πετρῶδες [καὶ] ὅπου οὐκ εἶχεν γῆν πολλήν, καὶ εὐθὺς ἐξανέτειλεν διὰ τὸ μὴ ἔχειν βάθος γῆς· 6 καὶ ὅτε ἀνέτειλεν ὁ ἥλιος ἐκαυματίσθη ¹	καὶ τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ κατέφαγεν αὐτό. 6 καὶ ἕτερον κατέπεσεν ἐπὶ τὴν πέτραν,
καὶ διὰ τὸ μὴ ἔχειν ρίζαν ἐξηράνθη.	καὶ διὰ τὸ μὴ ἔχειν ρίζαν ἐξηράνθη.	καὶ φύεν ἐξηράνθη διὰ τὸ μὴ ἔχειν ἰκμάδα.
7 ἄλλα δὲ ἔπεσεν ἐπὶ τὰς ἀκάνθας, καὶ ἀνέβησαν αἱ ἀκανθαὶ καὶ ἀπέπνιξαν ¹ αὐτά.	7 καὶ ἄλλο ἔπεσεν εἰς τὰς ἀκάνθας, καὶ ἀνέβησαν αἱ ἀκανθαὶ καὶ συνέπνιξαν αὐτό, καὶ καρπὸν οὐκ ἔδωκεν.	7 καὶ ἕτερον ἔπεσεν ἐν μέσῳ τῶν ἀκανθῶν, καὶ συνφυεῖσαι αἱ ἀκανθαὶ ἀπέπνιξαν αὐτό.
8 ἄλλα δὲ ἔπεσεν ἐπὶ τὴν γῆν τὴν καλήν	8 καὶ ἄλλα ἔπεσεν εἰς τὴν γῆν τὴν καλήν,	8 καὶ ἕτερον ἔπεσεν εἰς τὴν γῆν τὴν ἀγαθὴν,

WH mg: Mt 13:4 ἦλθεν τὰ πετεινὰ καὶ 7 ἐπνιξαν Mk 4:6 ἐκαυματίσθησαν

Mt 13:4 ἔλθοντα τὰ πετεινὰ with BΘ min; ἦλθεν τὰ πετ. καὶ ΝCWX etc; ἦλθεν τ. π. α. D1,Z 7 ἀπέπνιξαν
with BCW al pler; ἐπνιξαν ΝDΘ 3 min Mk 4:5 καὶ ὅπου with B 1 it; ὅπου ΝACLDΘ al pler; καὶ ὅτι, DW
it pauca; καὶ ὅπου . . . πολλήν om syr sin Lk 8:5 τοῦ οὐρανοῦ: DW 6 it syr sin cur pesh om — αὐτό: B αὐτά

MATT 13	MARK 4	LUKE 8
καὶ ἐδίδου καρπὸν, ὁ μὲν ἑκατὸν ὁ δὲ ἐξήκοντα ὁ δὲ τριάκοντα. 9 Ὁ ἔχων ὦτα ἀκούτω. [Cf § 47, p. 74]	καὶ ἐδίδου καρπὸν ἀναβαίνοντα καὶ ἀυξανόμενα, καὶ ἔφερον εἰς τριάκοντα καὶ ἑν ἐξήκοντα καὶ ἑν ¹ ἑκατὸν. 9 Καὶ ἔλεγεν Ὁς ἔχει ὦτα ἀκούειν ἀκούτω. [Cf § 47, p. 74]	καὶ φυὲν ἐποίησεν καρπὸν ἑκατονταπλασίονα. Ταῦτα λέγων ἐφώνει Ὁ ἔχων ὦτα ἀκούειν ἀκούτω. [Cf § 47, p. 74]

53. THE REASON FOR THE PARABLES

MATT 13:10-17	MARK 4:10-12	LUKE 8:9, 10
Καὶ προσελθόντες οἱ μαθηταὶ εἶπαν αὐτῷ Διὰ τί ἐν παραβολαῖς λαλεῖς αὐτοῖς ; 11 ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν ὅτι Ἔμιν δέδοται γινῶναι τὰ μυστήρια τῆς βασιλείας τῶν οὐρανῶν, ἐκείνοις δὲ οὐ δέδοται. 12 ὅστις γὰρ ἔχει, δοθήσεται αὐτῷ καὶ περισσευθήσεται· ὅστις δὲ οὐκ ἔχει, καὶ ὁ ἔχει ἀρθήσεται ἀπ' αὐτοῦ. 13 διὰ τοῦτο ἐν παραβολαῖς αὐτοῖς λαλῶ, ὅτι βλέποντες οὐ βλέπουσιν	Καὶ ὅτε ἐγένετο κατὰ μόνας, ἡρώτων αὐτὸν οἱ περὶ αὐτὸν σὺν τοῖς δώδεκα τὰς παραβολάς. 11 καὶ ἔλεγεν αὐτοῖς Ἔμιν τὸ μυστήριον δέδοται τῆς βασιλείας τοῦ θεοῦ· ἐκείνοις δὲ τοῖς ἕξω ¹ [Cf Mark 4:25 (§55)] ἐν παραβολαῖς τὰ πάντα γίνεται, 12 ἵνα 14 βλέποντες βλέπωσι καὶ μὴ ἴδωσιν,	Ἐπηρώτων δὲ αὐτὸν οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ τίς αὕτη εἶη ἡ παραβολή. 10 ὁ δὲ εἶπεν Ἔμιν δέδοται γινῶναι τὰ μυστήρια τῆς βασιλείας τοῦ θεοῦ, τοῖς δὲ λοιποῖς [Cf Luke 8:18b (§55)] ἐν παραβολαῖς, ἵνα 24 βλέποντες μὴ βλέπωσιν

¹ Isa 6:9 f ² Isa 6:9

WH mg: Mt 13:11 αὐτοῖς Mk 4:8 εἰς . . . εἰς v. 2v . . . 2v 11 ἕξωθεν

Mt 13:11 εἶπεν with NCZ cop etc; BDLWX0 syr sin etc add αὐτοῖς Mk 4:10 ἡρώτων with ABLΔ
33. etc; ἡρώτων NC, ἐπηρώτων DΘ etc; ἡρώτησαν Π etc; ἐπηρώτησαν W — οἱ περὶ αὐτὸν σὺν τοῖς δώδεκα: DWΘ 5
min it syr sin οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ

ΜΑΤΤ 13	MARK 4	LUKE 8
<p>καὶ ἀκούοντες οὐκ ἀκούουσιν οὐδὲ συνίουσιν¹ 14 καὶ ἀναπληροῦνται αὐτοῖς ἡ προφητεία Ἰσαίου ἣ λέγουσα 14¹ "Ἀκοῆ ἀκούσετε καὶ οὐ μὴ συνήτε, καὶ βλέποντες βλέψετε καὶ οὐ μὴ ἴδητε. 15 ἐπαχύνθη γὰρ ἡ καρδία τοῦ λαοῦ τούτου, καὶ τοῖς ὠσίν βαρέως ἤκουσαν, καὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτῶν ἐκάμμυσαν μὴ ποτε ἴδωσιν τοῖς ὀφθαλμοῖς καὶ τοῖς ὠσίν ἀκούσωσιν καὶ τῇ καρδίᾳ συνώσιν καὶ ἐπιστρέψωσιν, καὶ ἴασομαι αὐτούς."</p> <p>16 ὑμῶν δὲ μακάριοι οἱ ὀφ- θαλμοὶ ὅτι βλέπουσιν, καὶ τὰ ὄψα [ὑμῶν] ὅτι ἀκούου- σιν. 17 ἄμην γὰρ λέγω ὑμῖν ὅτι πολλοὶ προφήται καὶ δίκαιοι ἐπεθύμησαν ἰδεῖν ἃ βλέπετε καὶ οὐκ εἶδαν, καὶ ἀκοῦσαι ἃ ἀκούετε καὶ οὐκ ἤκουσαν.</p>	<p>καὶ ἀκούοντες ἀκούωσι καὶ μὴ συνίωσιν, μὴ ποτε ἐπιστρέψωσιν καὶ ἀφεθῆ ἀυτοῖς."</p>	<p>καὶ ἀκούοντες μὴ συνίωσιν."</p> <p>[Cf Luke 8:12b (§54)]</p> <p>[LUKE 10: 23, 24] Καὶ στραφεὶς πρὸς τοὺς μαθητὰς κατ' ἰδίαν εἶπεν Μακάριοι οἱ ὀφθαλμοὶ οἱ βλέποντες ἃ βλέπετε. 24 λέγω γὰρ ὑμῖν ὅτι πολλοὶ προφῆται καὶ βασιλεῖς ἠθέλησαν ἰδεῖν ἃ ὑμεῖς βλέπετε καὶ οὐκ εἶδαν, καὶ ἀκοῦσαι ἃ ἀκούετε καὶ οὐκ ἤκουσαν. (§102)</p>

54. THE EXPLANATION OF THE PARABLE OF THE SOILS

ΜΑΤΤ 13:18-23	MARK 4:13-20	LUKE 8:11-15
<p>Ἵμεῖς οὖν ἀκούσατε τὴν παραβολὴν τοῦ σπειραν- τος.</p>	<p>καὶ λέγει αὐτοῖς Οὐκ οἶδατε τὴν παραβολὴν ταύτην,</p>	<p>ἔστιν δὲ αὕτη ἡ παραβολή.</p>

¹ Isa 6:9 f

MATTHEW 13	MARK 4	LUKE 8
<p>19 Παντός ἀκούοντος τὸν λόγον τῆς βασιλείας καὶ μὴ συνιέντος, ἔρχεται ὁ πονηρὸς καὶ ἀρπάζει τὸ ἐσπαρμένον ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ·</p>	<p>καὶ πῶς πάσας τὰς παραβολὰς γνῶσεσθε; 14 Ὁ σπείρων τὸν λόγον σπείρει. 15 οὗτοι δὲ εἰσιν οἱ παρὰ τὴν ὁδὸν ὅπου σπείρεται ὁ λόγος, καὶ ὅταν ἀκούσωσιν</p>	<p>Ὁ σπόρος ἐστὶν ὁ λόγος τοῦ θεοῦ. 12 οἱ δὲ παρὰ τὴν ὁδὸν εἰσιν οἱ ἀκούσαντες,</p>
<p>οὗτός ἐστιν ὁ παρὰ τὴν ὁδὸν σπαρεῖς.</p>	<p>εὐθὺς ἔρχεται ὁ Σατανᾶς καὶ αἶρει τὸν λόγον τὸν ἐσπαρμένον εἰς αὐτοῦς. [Cf Mark 4:12b (§53)]</p>	<p>εἶτα ἔρχεται ὁ διάβολος καὶ αἶρει τὸν λόγον ἀπὸ τῆς καρδίας αὐτῶν, ἵνα μὴ πιστεύσαντες σωθῶσιν.</p>
<p>20 ὁ δὲ ἐπὶ τὰ πετρώδη σπαρεῖς, οὗτός ἐστιν ὁ τὸν λόγον ἀκούων καὶ εὐθὺς μετὰ χαρᾶς λαμβάνων αὐτόν·</p>	<p>16 καὶ οὗτοι εἰσιν ὁμοίως οἱ ἐπὶ τὰ πετρώδη σπειρόμενοι, οἳ ὅταν ἀκούσωσιν τὸν λόγον εὐθὺς μετὰ χαρᾶς λαμβάνουσιν αὐτόν, 17 καὶ οὐκ ἔχουσιν ρίζαν ἐν ἑαυτοῖς</p>	<p>13 οἱ δὲ ἐπὶ τῆς πέτρας¹ οἳ ὅταν ἀκούσωσιν μετὰ χαρᾶς δέχονται τὸν λόγον, καὶ οὗτοι¹ ρίζαν οὐκ ἔχουσιν,</p>
<p>21 οὐκ ἔχει δὲ ρίζαν ἐν ἑαυτῷ ἀλλὰ πρόσκαιρός ἐστιν, γενομένης δὲ θλίψεως ἢ διωγμοῦ διὰ τὸν λόγον εὐθὺς σκανδαλίζεται.</p>	<p>ἄλλα πρόσκαιροὶ εἰσιν, εἶτα γενομένης θλίψεως ἢ διωγμοῦ διὰ τὸν λόγον εὐθὺς σκανδαλίζονται.</p>	<p>καὶ οἱ πρὸς καιρὸν πιστεύουσιν καὶ ἐν καιρῷ πειρασμοῦ ἀφίστανται.</p>
<p>22 ὁ δὲ εἰς τὰς ἀκάνθας σπαρεῖς, οὗτός ἐστιν ὁ τὸν λόγον ἀκούων καὶ ἡ μέριμνα τοῦ αἵωνος καὶ ἡ ἀπάτη τοῦ πλοῦτου</p>	<p>18 καὶ ἄλλοι εἰσιν οἱ εἰς τὰς ἀκάνθας σπειρόμενοι· οὗτοι εἰσιν οἱ τὸν λόγον ἀκούσαντες, 19 καὶ αἱ μέριμναι τοῦ αἵωνος καὶ ἡ ἀπάτη τοῦ πλοῦτου καὶ αἱ περὶ τὰ λοιπὰ ἐπιθυμίαι εἰσπορευόμεναι</p>	<p>14 τὸ δὲ εἰς τὰς ἀκάνθας πεσόν, οὗτοί εἰσιν οἱ ἀκούσαντες, καὶ ὑπὸ μεριμνῶν καὶ πλοῦτου καὶ ἡδονῶν τοῦ βίου πορευόμενοι</p>
<p>συνπνίγει τὸν λόγον, καὶ ἄκαρπος γίνεται.</p>	<p>συνπνίγουσιν τὸν λόγον, καὶ ἄκαρπος γίνεται.</p>	<p>καὶ οὐ τελεσφοροῦσιν.</p>

WH mg: Lk 8:13 τὴν πέτραν | αὐτοῖ

Mk 4:15 εἰς αὐτοῖς with BW min; ἐν αὐτοῖς NCLΔ etc; ἐν ταῖς καρδίαις αὐτῶν DΘ It etc Lk 8:13 τῆς πέτρας with ABLRWΘ al pler; τὴν πέτραν NDX Or etc

MATT 13	MARK 4	LUKE 8
23 ὁ δὲ ἐπὶ τὴν καλὴν γῆν σπαρείς, οὗτός ἐστιν	20 καὶ ἐκεῖνοί εἰσιν οἱ ἐπὶ τὴν γῆν τὴν καλὴν σπαρέντες, οἷτινες	15 τὸ δὲ ἐν τῇ καλῇ γῆ, οὗτοί εἰσιν οἷτινες ἐν καρδίᾳ καλῇ καὶ ἀγαθῇ ἀκούσαντες τὸν λόγον κατέχουσιν καὶ καρποφοροῦσιν
ὁ τὸν λόγον ἀκούων καὶ συνιείς, ὅς δὴ καρποφορεῖ καὶ ποιεῖ ὁ μὲν ἑκατόν ὁ δὲ ἐξήκοντα ὁ δὲ τριάκοντα.	ἀκούουσιν τὸν λόγον καὶ παραδέχονται καὶ καρποφοροῦσιν Ἐν τριάκοντα καὶ [ἐν] ἐξή- κοντα καὶ [ἐν] ¹ ἑκατόν.	 ἐν ὑπομονῇ.

55. ON THE USE OF PARABLES

[MATT 5:15]	MARK 4:21-25	LUKE 8:16-18 [+§51]
ἄοιδά καίουσιν λύχρον καὶ τίθεισιν αὐτὸν ὑπὸ τὸν μόδιον ἀλλ' ἐπὶ τὴν λυχνίαν, καὶ λάμπει πᾶσιν τοῖς ἐν τῇ οἰκίᾳ. (§35)	Καὶ ἔλεγεν αὐτοῖς ὅτι ἄΜήτι ἔρχεται ὁ λύχνος ἵνα ὑπὸ τὸν μόδιον τεθῆ ἢ ὑπὸ τὴν κλίνην, οὐχ ἵνα ῥέπιτ τὴν λυχνίαν τεθῆ;	Ἄοιδεῖς δὲ λύχρον ἄψας καλύπτει αὐτὸν σκεύει ἢ ὑποκάτω κλίνης τίθεισιν, ἀλλ' ἐπὶ λυχνίας τίθεισιν, ἵνα οἱ εἰσπορευόμενοι βλέπωσιν τὸ φῶς.

Lk 11:33

^a Οὐδεὶς λύχρον ἄψας
εἰς κρύπτην τίθεισιν
οὐδὲ ὑπὸ τὸν μόδιον
ἀλλ' ἐπὶ τὴν λυχνίαν,
ἵνα οἱ εἰσπορευόμενοι
τὸ φῶς βλέπωσιν. (§108)

WH mg: Mk 4:20 ἐν [ἐν] [ἐν] 21 MSS ὑπὸ

Lk 8:16 ἐπὶ λυχνίας with ABLWΞ etc; ἐπὶ τὴν λυχνίαν ⓧDX etc; ἐπὶ λυχνίας Θ — B om ἵνα φῶς

[MATT 10:26b]

οὐδὲν γὰρ ἐστὶν κεκαλυμμένον·
δὲ οὐκ ἀποκαλυφθήσεται,
καὶ κρυπτόν
δὲ οὐ γνωσθήσεται. (§73)

[Cf § 47, p. 74]

[MATT 7:2b]

καὶ ἐν ᾧ μέτρῳ μετρεῖτε
μετρηθήσεται ὑμῖν. (§40)

[MATT 13:12] [MATT 25:29]

δοῦντες γὰρ	τῷ γὰρ
ἔχει,	ἔχοντι παντὶ
δοθήσεται αὐτῷ	δοθήσεται

καὶ περισσεύ-	καὶ περισσεύ-
θήσεται·	θήσεται·
δοῦντες δὲ οὐκ	τοῦ δὲ μὴ
ἔχει,	ἔχοντος
καὶ ὃ ἔχει	καὶ ὃ ἔχει

ἀρθήσεται	ἀρθήσεται
ἀπ' αὐτοῦ.	ἀπ' αὐτοῦ.
(§53)	(§167)

MARK 4

22 ὁ οὐ γὰρ ἐστὶν κρυπτόν
ἐάν μὴ ἴνα φανερωθῇ,
οὐδὲ ἐγένετο ἀπόκρυφον
ἀλλ' ἴνα ἔλθῃ εἰς φανερόν.

23 Εἴ τις ἔχει ὦτα ἀκούειν
ἀκούετω. [Cf § 47, p. 74]

24 Καὶ ἔλεγεν αὐτοῖς
Βλέπετε τί ἀκούετε.

ἐν ᾧ μέτρῳ μετρεῖτε
μετρηθήσεται ὑμῖν
καὶ προστεθήσεται ὑμῖν.

25 ὃς γὰρ
ἔχει,
δοθήσεται αὐτῷ·

καὶ ὃς οὐκ
ἔχει,
καὶ ὃ ἔχει

ἀρθήσεται
ἀπ' αὐτοῦ.

LUKE 8

17 ὁ οὐ γὰρ ἐστὶν κρυπτόν
δὲ οὐ φανερόν γενήσεται,
οὐδὲ ἀπόκρυφον
δὲ οὐ μὴ γνωσθῇ καὶ εἰς
φανερόν ἔλθῃ.

[Cf § 47, p. 74]

18 Βλέπετε οὖν πῶς ἀκούετε·

[LUKE 6:38b]

ᾧ γὰρ μέτρῳ μετρεῖτε
ἀντιμετρηθήσεται ὑμῖν. (§40)

LUKE 8 [LUKE 19:26]

	λέγω ὑμῖν ὅτι
ὃς ἂν γὰρ	παντὶ
ἔχη,	τῷ ἔχοντι
δοθήσεται αὐ-	δοθήσεται,
τῷ,	

καὶ ὃς ἂν μὴ	ἀπὸ δὲ τοῦ μὴ
ἔχη,	ἔχοντος
καὶ ὃ δοκεῖ	καὶ ὃ ἔχει
ἔχειν	
ἀρθήσεται	ἀρθήσεται.
ἀπ' αὐτοῦ.	(§143)
(+§51)	

56. THE TARES

MATT 13:24-30

Ἄλλην παραβολὴν παρέθηκεν αὐτοῖς λέγων Ἰμμοιῶθη ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν
ἀνθρώπῳ σπείραντι καλὸν σπέρμα ἐν τῷ ἀγρῷ αὐτοῦ. 25 ἐν δὲ τῷ καθεύδειν τοὺς
ἀνθρώπους ἦλθεν αὐτοῦ ὁ ἐχθρὸς καὶ ἐπέσπειρεν ζιζάνια ἀνά μέσον τοῦ σίτου καὶ

Lk 12:2

οὐδὲν δὲ συγκεκαλυμμένον ἐστὶν
δὲ οὐκ ἀποκαλυφθήσεται,
καὶ κρυπτόν
δὲ οὐ γνωσθήσεται. (§111)

WH mg: Mk 4:22 γὰρ ἐστὶν τι Lk 6:38 μετρηθήσεται

MATT 13

ἀπήλθεν. 26 ὅτε δὲ ἐβλάστησεν ὁ χόρτος καὶ καρπὸν ἐποίησεν, τότε ἐφάνη καὶ τὰ ζιζάνια. 27 προσελθόντες δὲ οἱ δούλοι τοῦ οἰκοδεσπότης εἶπον αὐτῷ Κύριε, οὐχὶ καλὸν σπέρμα ἔσπειρας ἐν τῷ σῷ ἀγρῷ; πόθεν οὖν ἔχει ζιζάνια; 28 ὁ δὲ ἐφη αὐτοῖς Ἐχθρὸς ἄνθρωπος τοῦτο ἐποίησεν. οἱ δὲ αὐτῷ λέγουσιν Θέλεις οὖν ἀπελθόντες συλλέξωμεν αὐτά; 29 ὁ δὲ φησιν Οὐ, μὴ ποτε συλλέγοντες τὰ ζιζάνια ἐκριζώσῃτε ἅμα αὐτοῖς τὸν σίτον· 30 ἄφετε συναυξάνεσθαι ἀμφοτέρω ἕως¹ τοῦ θερισμοῦ· καὶ ἐν καιρῷ τοῦ θερισμοῦ ἐρῶ τοῖς θερισταῖς Συλλέξατε πρῶτον τὰ ζιζάνια καὶ δήσατε αὐτὰ [εἰς] δέσμας πρὸς τὸ κατακαῦσαι αὐτά, τὸν δὲ σίτον ἱσνάγετε¹ εἰς τὴν ἀποθήκην μου.

57. THE SEED GROWING OF ITSELF

MARK 4:26-29

Καὶ ἔλεγεν Οὕτως ἐστὶν ἡ βασιλεία τοῦ θεοῦ ὡς ἄνθρωπος βάλη τὸν σπῆρον ἐπὶ τῆς γῆς 27 καὶ καθεύδῃ καὶ ἐγείρηται νύκτα καὶ ἡμέραν, καὶ ὁ σπῆρος βλαστᾷ καὶ μηκύνεται ὡς οὐκ οἶδεν αὐτός. 28 αὐτομάτῃ ἡ γῆ καρποφορεῖ, πρῶτον χόρτον, εἶτεν στάχυν, εἶτεν ἰπλήρη σίτον¹ ἐν τῷ στάχυϊ. 29 ὅταν δὲ παραδοῖ ὁ καρπός, εἰθὺς ¹“ἀποστέλλει τὸ δρέπανον, ὅτι παρέστηκεν ὁ θερισμός.”

58. THE MUSTARD SEED

MATT 13:31, 32

Ἄλλην παραβολὴν παρέθηκεν αὐτοῖς λέγων Ὁμοία ἐστὶν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν

κόκκῳ σινάπεως, ὃν λαβὼν ἄνθρωπος ἔσπειρεν ἐν τῷ ἀγρῷ αὐτοῦ· 32 ὁ μικρότερον μὲν ἐστὶν πάντων τῶν σπερμάτων,

ὅταν δὲ αὐξηθῇ

μείζον τῶν λαχάνων ἐστὶν καὶ γίνεταί δένδρον, ὥστε ἐλθεῖν

MARK 4:30-32

Καὶ ἔλεγεν

Πῶς ὁμοιώσωμεν τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ, ἢ ἐν τίνι αὐτὴν παραβολῇ θῶμεν;

31 ὡς κόκκῳ σινάπεως, ὃς ὅταν σπαρῇ ἐπὶ τῆς γῆς.

μικρότερον ὃν πάντων τῶν σπερμάτων τῶν ἐπὶ τῆς γῆς—

32 καὶ ὅταν σπαρῇ, ἀναβαίνει καὶ γίνεταί

μείζον πάντων τῶν λαχάνων καὶ ποιεῖ κλάδους μεγάλους, ὥστε δύνασθαι

[LUKE 13:18, 19]

Ἐλεγεν οὖν

Τίνι ὁμοία ἐστὶν ἡ βασιλεία τοῦ θεοῦ, καὶ τίνι ὁμοιώσω αὐτήν;

19 ὁμοία ἐστὶν κόκκῳ σινάπεως, ὃν λαβὼν ἄνθρωπος ἔβαλεν εἰς κῆπον ἑαυτοῦ,

καὶ ἤξησεν

καὶ ἐγένετο εἰς δένδρον,

¹Joel 3(4):13

WH mg: Mt 13:30 ἀχοι ο. μέλα | συναγάγετε Mk 4:28 †. . . †

ΜΑΤΤ 13

1“ τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ”
καὶ “κατασκηνοῖν
ἐν τοῖς κλάδοις αὐτοῦ.”

MARK 4

2“ ὑπὸ τὴν σκιάν αὐτοῦ
τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ
κατασκηνοῖν.”

[LUKE 13]

καὶ 1“ τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ
κατεσκήνωσεν ἐν τοῖς κλάδοις
αὐτοῦ.” (§120)

ΜΑΤΤ 13:33

“Ἄλλην παραβολὴν [ἐλάλη-
σεν αὐτοῖς]:
Ὁμοία ἐστὶν
ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν
ζύμη,
ἣν λαβοῦσα γυνὴ ἐνέκρυψεν
εἰς ἀλεύρου σάτα τρία
ἕως οὗ ζυμώθη ὄλον.

59. THE LEAVEN

[LUKE 13:20, 21]

Καὶ πάλιν εἶπεν

Τίτι ὁμοίωσα
τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ;
21 ὁμοία ἐστὶν ζύμη,
ἣν λαβοῦσα γυνὴ ἐκρύψεν
εἰς ἀλεύρου σάτα τρία
ἕως οὗ ἐζυμώθη ὄλον. (§120)

60. JESUS' CUSTOM OF SPEAKING IN PARABLES

ΜΑΤΤ 13:34, 35

Ταῦτα πάντα ἐλάλησεν ὁ
Ἰησοῦς ἐν παραβολαῖς τοῖς
ὄχλοις,

καὶ χωρὶς παραβολῆς
οὐδὲν ἐλάλει αὐτοῖς·

35 ὅπως πληρωθῆ τὸ ῥηθὲν
διὰ τῆ τοῦ προφῆτου λέγοντος
3“ Ἄνοιξω ἐν παραβολαῖς
τὸ στόμα μου,
ἐρεύξομαι κεκρυμμένα ἀπὸ
καταβολῆς.”

MARK 4:33, 34

Καὶ τοιαύταις παραβολαῖς
πολλαῖς ἐλάλει αὐτοῖς τὸν
λόγον,
καθὼς ἠδύναντο ἀκοῦειν·
34 χωρὶς δὲ παραβολῆς
οὐκ ἐλάλει αὐτοῖς,
κατ' ἰδίαν δὲ τοῖς ἰδίοις μα-
θηταῖς ἐπέλυεν πάντα.

61. THE EXPLANATION OF THE PARABLE OF THE TARES

ΜΑΤΤ 13:36-43

Τότε ἀφείδ τοὺς ὄχλους
ἦλθεν εἰς τὴν οἰκίαν. Καὶ
προσηλθάν αὐτῷ οἱ μαθηταί

1 Dan 4:12, 21 Chald 2 Dan 4:12, 21 Chald; Ezek 17:23 3 Ps 78(77):2

WH mg: Mt 13:35 Ἠσαίου

Mk 4:34 χωρὶς ἑῶ: καὶ χωρὶς B cop pesh

ΜΑΤΤ 13

αὐτοῦ λέγοντες Διασάφησον ἡμῖν τὴν παραβολὴν τῶν ζιζανίων τοῦ ἀγροῦ. 37 ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν Ὁ σπείρων τὸ καλὸν σπέρμα ἐστὶν ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου· 38 ὁ δὲ ἀγρός ἐστὶν ὁ κόσμος· τὸ δὲ καλὸν σπέρμα, οὗτοί εἰσιν οἱ υἱοὶ τῆς βασιλείας· τὰ δὲ ζιζανία εἰσιν οἱ υἱοὶ τοῦ πονηροῦ, 39 ὁ δὲ ἐχθρὸς ὁ σπείρας αὐτὰ ἐστὶν ὁ διάβολος· ὁ δὲ θερισμὸς συντέλεια αἰῶνός ἐστιν, οἱ δὲ θερισταὶ ἄγγελοι εἰσιν. 40 ὡσπερ οὖν συλλέγεται τὰ ζιζάνια καὶ πυρὶ κατακαίεται, οὕτως ἔσται ἐν τῇ συντελείᾳ τοῦ αἰῶνος· 41 ἀποστελεῖ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου τοὺς ἀγγέλους αὐτοῦ, καὶ συλλέξουσιν ἐκ τῆς βασιλείας αὐτοῦ πάντα ¹ τὰ σκάνδαλα καὶ τοὺς ποιοῦντας τὴν ἀνομίαν,”

καὶ βαλοῦσιν αὐτοὺς εἰς τὴν κάμινον τοῦ πυρός· [Cf §45, p. 70]

42 ἠκεῖ ἔσται ὁ κλαυθμὸς καὶ ὁ βρυγμὸς τῶν ὀδόντων.

43 Τότε ² οἱ δίκαιοι

ἐκλάμψουσιν” ὡς ὁ ἥλιος ἐν τῇ βασιλείᾳ τοῦ πατρὸς αὐτῶν.

Ὁ ἔχων ὤτα ἀκουέτω. [Cf §47, p. 74]

[Cf §47, p. 74]

[Cf Luke 13:28b below and §45, p. 70]

[LUKE 13:28]

^a Ἐκεῖ ἔσται ὁ κλαυθμὸς καὶ ὁ βρυγμὸς τῶν ὀδόντων, ὅταν ἔψῃσθε¹ Ἀβραάμ καὶ Ἰσαὰκ καὶ Ἰακώβ καὶ πάντας τοὺς προφῆτας

ἐν τῇ βασιλείᾳ τοῦ θεοῦ,

ὁμᾶς δὲ ἐβαλλομένους ἔξω. (§121)

[Cf §47, p. 74]

^a Cf §45, p. 71

¹ Zeph 1:3 Heb ² Dan 12:3

WH mg: Lk 13:28 ἔψισθε

62. THE HIDDEN TREASURE

MATT 13:44

Ὁμοία ἐστὶν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν θησαυρῷ κεκρυμμένῳ ἐν τῷ ἀγρῷ, ὃν εὐρὼν ἄνθρωπος ἐκρύψεν, καὶ ἀπὸ τῆς χαρᾶς αὐτοῦ ὑπάγει καὶ πωλεῖ ὅσα ἔχει καὶ ἀγοράζει τὸν ἀγρὸν ἐκεῖνον.

63. THE PEARL OF GREAT PRICE

MATT 13:45, 46

Πάλιν ὁμοία ἐστὶν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν ἢ ἐμπόρῳ ζητοῦντι καλοὺς μαργαρίτας· 46 εὐρὼν δὲ ἓνα πολύτιμον μαργαρίτην ἀπελθὼν πέπρακεν πάντα ὅσα εἶχεν καὶ ἠγόρασεν αὐτόν.

64. THE DRAG NET

MATT 13:47-50

Πάλιν ὁμοία ἐστὶν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν σαγήνῃ βληθείσῃ εἰς τὴν θάλασσαν καὶ ἐκ παντὸς γένους συναγαγούσῃ· 48 ἦν ὅτε ἐπληρώθη ἀναβιβάσαντες ἐπὶ τὸν αἰγιαλὸν καὶ καθίσαντες συνέλεξαν τὰ κατὰ εἰς ἄγγη, τὰ δὲ σαπρὰ ἔξω ἔβαλον. 49 οὕτως ἔσται ἐν τῇ συντελείᾳ τοῦ αἰῶνος· ἐξελεύσονται οἱ ἄγγελοι καὶ ἀφοριοῦσιν τοὺς πονηροὺς ἐκ μέσου τῶν δικαίων καὶ βαλοῦσιν αὐτοὺς εἰς τὴν κάμινον τοῦ πυρός·

[Cf Luke 13:28b below and §45, p. 70]

MATT 13

50 ἐκεῖ ἔσται ὁ κλαυθμὸς
καὶ ὁ βρυγμὸς τῶν ὀδόντων.

[Cf §45, p. 71]

[Cf Matt 13:43 (§61)]

[LUKE 13:28]

Ἐκεῖ ἔσται ὁ κλαυθμὸς
καὶ ὁ βρυγμὸς τῶν ὀδόντων,
ὅταν ἴψῃσθε!

Ἄβραάμ καὶ Ἰσαὰκ καὶ Ἰακώβ
καὶ πάντας τοὺς προφῆτας
ἐν τῇ βασιλείᾳ τοῦ θεοῦ,
ὕμᾱς δὲ ἐκβαλλομένους
ἔξω. (§121)

65. THE UNDERSTANDING AND USE OF PARABLES

MATT 13:51-53 [+ §69]

Συνῆκατε ταῦτα πάντα;
λέγουσιν αὐτῷ Ναί. 52 ὁ
δὲ εἶπεν αὐτοῖς Διὰ τοῦτο
πᾶς γραμματεὺς μαθητευθεὶς
τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν
ὅμοιός ἐστιν ἀνθρώπῳ οἰκο-
δεσπότῃ ὅστις ἐκβάλλει ἐκ
τοῦ θησαυροῦ αὐτοῦ καινὰ
καὶ παλαιά.

53 Καὶ ἐγένετο ὅτε ἐτέ-
λεσεν ὁ Ἰησοῦς τὰς παρα-
βολὰς ταύτας, μετῆρεν ἐκεί-
θεν. (+ §69)

CHAPTER IX. DEEDS OF POWER ABOUT THE SEA OF GALILEE, AND RETURN TO NAZARETH, §§66-69

66. THE STILLING OF THE TEMPEST

§24+} MATT 8:18-27

Ἰδὼν δὲ ὁ Ἰησοῦς ἄχλους
περὶ αὐτὸν

LUKE 8:22-25

Ἐγένετο δὲ
ἐν μιᾷ τῶν ἡμερῶν
καὶ αὐτὸς ἐνέβη εἰς πλοῖον

MATT 8

ἐκέλευσεν

ἀπελθεῖν εἰς τὸ πέραν.

19 Καὶ

προσελθὼν εἰς γραμματεῖς
εἶπεν αὐτῷΔιδάσκαλε, ἀκολουθήσω σοι
ὅπου ἂν ἀπέρχῃ.20 καὶ λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς
Αἱ ἀλώπεκες φωλεοὺς ἔχουσιν
καὶ τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ
κατασκηνώσεις,
ὁ δὲ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου οὐκ ἔχει
πού τὴν κεφαλὴν κλίνῃ.

21 Ἄλλος δὲ τῶν μαθητῶν

εἶπεν αὐτῷ

Κύριε, ἐπίτρεψόν μοι πρῶτον
ἀπελθεῖν

καὶ θάψαι τὸν πατέρα μου.

22 ὁ δὲ Ἰησοῦς λέγει αὐτῷ
Ἄκολούθει μοι,

καὶ ἄφες τοὺς νεκροὺς

θάψαι τοὺς ἑαυτῶν νεκροὺς.

23 Καὶ ἐμβάντι αὐτῷ εἰς
πλοῖονἠκολούθησαν αὐτῷ οἱ μαθηταὶ
αὐτοῦ.

MARK 4:35-41

Καὶ λέγει αὐτοῖς
ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ
ὀψίας γενομένης
Διέλθωμεν εἰς τὸ πέραν.36 καὶ ἀφέντες τὸν ὄχλον
παραλαμβάνουσιν αὐτὸν
ὡς ἦν ἐν τῷ
πλοίῳ,

καὶ ἄλλα πλοῖα ἦν μετ' αὐτοῦ.

LUKE 8

καὶ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ,
καὶ εἶπεν πρὸς αὐτοὺςΔιέλθωμεν εἰς τὸ πέραν
τῆς λίμνης,

[LUKE 9:57-60]

Καὶ

πορευομένων αὐτῶν ἐν τῇ ὁδῷ

εἶπεν τις πρὸς αὐτόν

'Ακολουθήσω σοι

ὅπου ἂν ἀπέρχῃ.

58 καὶ εἶπεν αὐτῷ [ὁ] Ἰησοῦς

Αἱ ἀλώπεκες φωλεοὺς ἔχουσιν

καὶ τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ

κατασκηνώσεις,

ὁ δὲ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου οὐκ ἔχει

πού τὴν κεφαλὴν κλίνῃ.

59 Εἶπεν δὲ πρὸς ἕτερον

'Ακολούθει μοι.

ὁ δὲ εἶπεν

'Ἐπίτρεψόν μοι πρῶτον

ἀπελθόντι

θάψαι τὸν πατέρα μου.

60 εἶπεν δὲ αὐτῷ

Ἄφες τοὺς νεκροὺς

θάψαι τοὺς ἑαυτῶν νεκροὺς,

σύ δὲ ἀπελθὼν διάγγελλε τὴν

βασιλείαν τοῦ θεοῦ. (§100)

καὶ ἀνήχθησαν.

23 πλεόντων δὲ αὐτῶν
ἀφύπνωσεν.

ΜΑΤΤ 8	ΜΑΡΚ 4	ΛΟΥΚ 8
24 καὶ ἰδοὺ σεισμός μέγας ἐγένετο ἐν τῇ θαλάσῃ,	37 καὶ γίνεταὶ λαίλαψ μεγάλη ἀνέμου, καὶ τὰ κύματα ἐπέβαλλον εἰς τὸ πλοῖον,	καὶ κατέβη λαίλαψ ἀνέμου εἰς τὴν λίμνην ¹ ,
ὥστε τὸ πλοῖον καλύπτεσθαι ὑπὸ τῶν κυμάτων·	ὥστε ἤδη γεμίζεσθαι τὸ πλοῖον.	καὶ συνεπληροῦντο
αὐτὸς δὲ ἐκάθευδεν.	38 καὶ αὐτὸς ἦν ἐν τῇ πρύμνῃ ἐπὶ τὸ προσκεφάλαιον καθεύδων·	καὶ ἐκινδύνεον.
25 καὶ προσελθόντες ἤγειραν αὐτὸν λέγοντες Κύριε, σῶσον, ἀπολλύμεθα.	καὶ ἐγείρουσιν αὐτὸν καὶ λέγουσιν αὐτῷ Διδάσκαλε, οὐ μέλει σοι ὅτι ἀπολλύμεθα;	24 προσελθόντες δὲ διήγειραν αὐτὸν λέγοντες Ἐπιστάτα ἐπιστάτα, ἀπολλύμεθα·
26 καὶ λέγει αὐτοῖς Τί δεῖλοί ἐστε, ὀλιγόπιστοι; τότε ἐγερθεὶς ἐπετίμησεν τοῖς ἀνέμοις καὶ τῇ θαλάσῃ,	39 καὶ διεγερθεὶς ἐπετίμησεν τῷ ἀνέμῳ καὶ εἶπεν τῇ θαλάσῃ Σιώπα, πεφίμωσο. καὶ ἐκόπασεν ὁ ἄνεμος, καὶ ἐγένετο γαλήνη μεγάλη.	ὁ δὲ διεγερθεὶς ἐπετίμησεν τῷ ἀνέμῳ καὶ τῷ κλύδωνι τοῦ ὕδατος, καὶ ἐπαύσαντο, καὶ ἐγένετο γαλήνη.
καὶ ἐγένετο γαλήνη μεγάλη.	40 καὶ εἶπεν αὐτοῖς Τί δεῖλοί ἐστε; οὐπω ἔχετε πίστιν;	25 εἶπεν δὲ αὐτοῖς Ποῦ ἡ πίστις ὑμῶν;
27 Οἱ δὲ ἄνθρωποι θαύμασαν λέγοντες Ποταπός ἐστιν οὗτος ὅτι καὶ οἱ ἄνεμοι καὶ ἡ θάλασσα αὐτῷ ὑπακούουσιν;	41 καὶ ἐφοβήθησαν φόβον μέγαν, καὶ ἔλεγον πρὸς ἀλλήλους Τίς ἄρα οὗτός ἐστιν ὅτι καὶ ὁ ἄνεμος καὶ ἡ θάλασσα ὑπακούει αὐτῷ;	φοβηθέντες δὲ θαύμασαν, λέγοντες πρὸς ἀλλήλους Τίς ἄρα οὗτός ἐστιν ὅτι καὶ τοῖς ἀνέμοις ἐπιτάσσει καὶ τῷ ὕδατι, καὶ ὑπακούουσιν αὐτῷ;

67. THE GERASENE DEMONIC

ΜΑΤΤ 8:28-34 [+§28]	ΜΑΡΚ 5:1-20	ΛΟΥΚ 8:26-39
Καὶ ἐλθόντος αὐτοῦ εἰς τὸ πέραν	Καὶ ἦλθον εἰς τὸ πέραν τῆς θαλάσσης	Καὶ κατέπλευσαν

WH mg: Lk 8:23 εἰς τὴν λίμνην ἀνέμου

Mk 4:41 ὑπακούει αὐτῷ with BL: αὐτῷ ὑπακούει: $\Sigma^C \Delta$ min: ὑπακούουσιν αὐτῷ AW⁶ al pier

MATT 8	MARK 5	LUKE 8
εἰς τὴν χώραν τῶν Γαδαρηνῶν	εἰς τὴν χώραν τῶν Γερασηνῶν.	εἰς τὴν χώραν τῶν Γερασηνῶν, ἣτις ἐστὶν ἀντίπερα τῆς Γαλι- λαιίας.
ὑπήντησαν αὐτῷ δύο δαιμονιζόμενοι ἐκ τῶν μνημείων ἐξερχόμενοι, χαλεποὶ λίαν	2 καὶ ἐξελθόντος αὐτοῦ ἐκ τοῦ πλοίου [εὐθύς] ὑπήντησεν αὐτῷ ἐκ τῶν μνημείων ἄνθρωπος ἐν πνεύματι ἀκα- θάρτῳ,	27 ἐξελθόντι δὲ αὐτῷ ἐπὶ τὴν γῆν ὑπήντησεν ἄνηρ τις ¹ ἐκ τῆς πόλεως ἔχων δαιμόνια·
ὥστε μὴ ἰσχύειν τινα παρελθεῖν διὰ τῆς ὁδοῦ ἐκείνης.	3 ὃς τὴν κατοίκησιν εἶχεν ἐν τοῖς μνήμασιν, καὶ οὐδὲ ἀλύσει οὐκέτι οὐδεὶς ἐδύνατο αὐτὸν δῆσαι 4 διὰ τὸ αὐτὸν πολλάκις πέδαις καὶ ἀλύσεσι ² δεδέσθαι καὶ διεσπᾶσθαι ὑπ' αὐτοῦ τὰς ἀλύσεις καὶ τὰς πέδας συντε- τρίφθαι, καὶ οὐδεὶς ἴσχυεν αὐτὸν δαμάσαι·	καὶ χρόνῳ ἱκανῷ οὐκ ἐνεδύσατο ἱμάτιον, καὶ ἐν οἰκίᾳ οὐκ ἔμενεν ἀλλ' ἐν τοῖς μνήμασιν. [Cf v 29b below]
29 καὶ ἰδοὺ ἔκραξαν λέγοντες Τί ἡμῖν καὶ σοί, υἱὲ τοῦ θεοῦ;	5 καὶ διὰ παντὸς νυκτὸς καὶ ἡμέρας ἐν τοῖς μνήμασιν καὶ ἐν τοῖς ὄρεσιν ἦν κρᾶζων καὶ κατακόπτων ἑαυτὸν λίθοις. 6 καὶ ἰδὼν τὸν Ἰησοῦν ἀπὸ μακρόθεν ἔδραμεν καὶ προσεκύνησεν αὐ- τόν, 7 καὶ κρᾶξας φωνῇ μεγάλῃ λέγει Τί ἐμοὶ καὶ σοί, Ἰησοῦ υἱὲ τοῦ θεοῦ τοῦ ὑψίστου;	28 ἰδὼν δὲ τὸν Ἰησοῦν ἀνακράξας προσέπεσεν αὐτῷ καὶ φωνῇ μεγάλῃ εἶπεν Τί ἐμοὶ καὶ σοί, Ἰησοῦ υἱὲ [τοῦ θεοῦ] τοῦ ὑψίστου;

WH mg: Lk 8:27 ὑπήντησέν [τις] ἄνηρ

Mt 8:28 Γαδαρηνῶν with **S***(Γαζ.)BC*Δ(Γαλαδ.) Θ syr sin pesh etc; Γερασηνῶν it vg sah etc; Γεργεσηνῶν **S***ELWX cop al pler Mk 5:1 Γερασηνῶν with **S***BD it vg; Γαδαρηνῶν ACΣ pesh al pler; Γεργεσηνῶν LΔΘ 33. syr sin cop etc; Γεργεσηνῶν **N** 2 εὐθύς; BW 5 it syr sin pesh om — ἐκ τῶν μνημείων; syr sin om 6 αὐτὸν with ABCΛΔ etc; αὐτῷ **S**ΔWΘ al pler Lk 8:26 Γερασηνῶν with BD it vg sah; Γαδαρηνῶν ARWA syr sin cur pesh al pler; Γεργεσηνῶν **S**LXΘ 33. cop etc 28 τοῦ θεοῦ: DΞ 1.2 it etc om

MATT 8

ἦλθες ὧδε πρὸ καιροῦ
βασανίσαι ἡμᾶς;

30 Ἦν δὲ μακρὰν ἀπ' αὐτῶν
ἀγέλη χοίρων πολλῶν
βοσκομένη.

31 οἱ δὲ δαίμονες
παρεκάλουν αὐτὸν λέγοντες
Εἰ ἐκβάλλεις ἡμᾶς,
ἀπόστειλον ἡμᾶς
εἰς τὴν ἀγέλην τῶν χοίρων.

32 καὶ εἶπεν αὐτοῖς Ὑπάγετε.
οἱ δὲ ἐξελθόντες

ἀπῆλθαν εἰς τοὺς χοίρους·
καὶ ἰδοὺ ὤρμησεν
πᾶσα ἡ ἀγέλη
κατὰ τοῦ κρημοῦ εἰς τὴν
θάλασσαν,

MARK 5

ὀρκίζω σε τὸν θεόν,
μὴ με βασανίσῃς.
8 ἔλεγεν γὰρ αὐτῷ
Ἐξελθε
τὸ πνεῦμα τὸ ἀκάθαρτον
ἐκ τοῦ ἀνθρώπου.
(Cf v 4 above)

9 καὶ ἐπρώτα αὐτὸν

Τί ὄνομά σοι;
καὶ λέγει αὐτῷ
Λεγιῶν ὄνομά 'μοι',
ὅτι πολλοὶ ἐσμεν·

10 καὶ παρεκάλει αὐτὸν πολλὰ
ἵνα μὴ αὐτὰ ἀποστείλῃ
ἔξω τῆς χώρας.

11 Ἦν δὲ ἐκεῖ πρὸς τῷ ὄρει
ἀγέλη χοίρων μεγάλη
βοσκομένη·

12 καὶ
παρεκάλεσαν αὐτὸν λέγοντες

Πέμψον ἡμᾶς
εἰς τοὺς χοίρους,
ἵνα εἰς αὐτοὺς εἰσελθωμεν.

13 καὶ ἐπέτρεψεν αὐτοῖς.
καὶ ἐξελθόντα
τὰ πνεύματα τὰ ἀκάθαρτα
εἰσῆλθον εἰς τοὺς χοίρους,
καὶ ὤρμησεν
ἡ ἀγέλη
κατὰ τοῦ κρημοῦ εἰς τὴν
θάλασσαν,

LUKE 8

δέομαί σου,
μὴ με βασανίσῃς·
29 'παρήγγελλεν' γὰρ

τῷ πνεύματι τῷ ἀκαθάρτῳ
ἐξελθεῖν ἀπὸ τοῦ ἀνθρώπου.
πολλοῖς γὰρ χρόνοις
συνηρπάκει αὐτόν, καὶ ἔδεο-
μέυετο
ἀλύσειν καὶ πέδαις φυλασ-
σόμενος,
καὶ διαρῆσσω τὰ δεσμὰ
ἡλαύνετο 'ἀπὸ' τοῦ δαιμονίου
εἰς τὰς ἐρήμους.

30 ἐπηρώτησεν δὲ αὐτόν
ὁ Ἰησοῦς
Τί σοὶ ὄνομά ἐστιν;
ὁ δὲ εἶπεν
Λεγιῶν,
ὅτι εἰσῆλθεν δαιμόνια πολλὰ
εἰς αὐτόν.

31 καὶ παρεκάλουν αὐτόν
ἵνα μὴ ἐπιτάξῃ αὐτοῖς
εἰς τὴν ἄβυσσον ἀπελθεῖν.

32 Ἦν δὲ ἐκεῖ
ἀγέλη χοίρων ἱκανῶν
'βοσκομένη' ἐν τῷ ὄρει·
καὶ
παρεκάλεσαν αὐτόν

ἵνα ἐπιτρέψῃ αὐτοῖς
εἰς ἐκείνους εἰσελθεῖν·

καὶ ἐπέτρεψεν αὐτοῖς.
33 ἐξελθόντα δὲ
τὰ δαιμόνια ἀπὸ τοῦ ἀνθρώπου
εἰσῆλθον εἰς τοὺς χοίρους,
καὶ ὤρμησεν
ἡ ἀγέλη
κατὰ τοῦ κρημοῦ εἰς τὴν
λίμνην

MATT 8	MARK 5	LUKE 8
καὶ ἀπέθανον ἐν τοῖς ὕδασι. 33 Οἱ δὲ βόσκοντες ἔφυγον, καὶ ἀπελθόντες εἰς τὴν πόλιν ἀπήγγειλαν πάντα καὶ τὰ τῶν δαιμονιζο- μένων.	ὡς δισχίλιοι, καὶ ἐπνίγοντο ἐν τῇ θαλάσῃ. 14 Καὶ οἱ βόσκοντες αὐτοὺς ἔφυγον καὶ ἀπήγγειλαν εἰς τὴν πόλιν	καὶ ἀπεπνίγη. 34 Ἰδόντες δὲ οἱ βόσκοντες τὸ γεγονός ἔφυγον καὶ ἀπήγγειλαν εἰς τὴν πόλιν
34 καὶ ἰδοὺ πᾶσα ἡ πόλις ἐξῆλθεν	καὶ εἰς τοὺς ἀγροὺς·	καὶ εἰς τοὺς ἀγροὺς.
εἰς ὑπάντησιν ἰατρῶν Ἰησοῦ,	καὶ ἦλθον ἰδεῖν τί ἐστὶν τὸ γεγονός. καὶ ἔρχονται πρὸς τὸν Ἰησοῦν, 15 καὶ θεωροῦσιν τὸν δαιμονιζόμενον καθήμενον	35 ἐξῆλθον δὲ ἰδεῖν τὸ γεγονός καὶ ἦλθον πρὸς τὸν Ἰησοῦν, καὶ εὔραν καθήμενον τὸν ἄνθρωπον ἀφ' οὗ τὰ δαιμόνια ἐξῆλθεν
καὶ ἰδόντες αὐτὸν παρεκάλεσαν	ἱματισμένον καὶ σωφρονοῦντα, τὸν ἐσχηκότα τὸν λεγιῶνα,	ἱματισμένον καὶ σωφρονοῦντα
ὅπως μεταβῆ ἀπὸ τῶν ὀρίων αὐτῶν. (+ §28)	καὶ ἐφοβήθησαν. 16 καὶ διηγῆσαντο αὐτοῖς οἱ ἰδόντες πῶς ἐγένετο τῷ δαιμονιζομένῳ καὶ περὶ τῶν χοίρων. 17 καὶ ἤρξαντο παρακαλεῖν αὐτὸν	παρὰ τοὺς πόδας [τοῦ] Ἰησοῦ, καὶ ἐφοβήθησαν. 36 ἀπήγγειλαν δὲ αὐτοῖς οἱ ἰδόντες πῶς ἐσώθη ὁ δαιμονισθεῖς.
	ἀπελθεῖν ἀπὸ τῶν ὀρίων αὐτῶν.	37 καὶ ἠρώτησεν αὐτὸν ἅπαν τὸ πλῆθος τῆς περιχώ- ρου τῶν Γερασηνῶν ἀπελθεῖν ἀπ' αὐτῶν, ὅτι φόβῳ μεγάλῳ συνέιχοντο· αὐτὸς δὲ ἐμβὰς εἰς πλοῖον ὑπέστρεψεν.
	18 Καὶ ἐμβαίνοντος αὐτοῦ εἰς τὸ πλοῖον παρακάλει αὐτὸν ὁ δαιμονισθεὶς	38 ἐδεῖτο δὲ αὐτοῦ ὁ ἀνὴρ ἀφ' οὗ ἐξεληλύθει τὰ δαιμόνια εἶναι σὺν αὐτῷ· ἀπέλυσεν δὲ αὐτὸν λέγων·
	ἵνα μετ' αὐτοῦ ᾦ. 19 καὶ οὐκ ἀφῆκεν αὐτόν, ἀλλὰ λέγει αὐτῷ	

WH mg: Mt 8:34 τοῦ

Lk 8:37 ἠρώτησεν with **N**ABCR etc; ἠρώτησεν DLW verss etc; ἐπαρακάλεσαν Θ — πλοῖον with **NBCLRXO** etc; τὸ πλοῖον **AWΔ** al pier

	MARK 5	LUKE 8
	<p>"Ἦπαγε εἰς τὸν οἶκόν σου πρὸς τοὺς σοὺς, καὶ ἀπάγγειλον αὐτοῖς ὅσα ὁ κύριός σοι πεποίηκεν καὶ ἠλέησέν σε. 20 καὶ ἀπῆλθεν καὶ ἤρξατο κηρύσσειν ἐν τῇ Δεκαπόλει ὅσα ἐποίησεν αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς, καὶ πάντες ἐθαύμαζον.</p>	<p>39 Ἐπόστρεφε εἰς τὸν οἶκόν σου, καὶ διηγοῦ ὅσα σοι ἐποίησεν ὁ θεός. καὶ ἀπῆλθεν καθ' ὅλην τὴν πόλιν κηρύσσειν ὅσα ἐποίησεν αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς.</p>
68. THE RAISING OF JAIRUS' DAUGHTER AND OTHER ACTS OF HEALING		
<p>§30+] MATT 9:18-34 [+§70] [Cf Matt 9:1 (§27)]</p> <p>Ταῦτα αὐτοῦ λαλοῦντος αὐτοῖς ἰδοὺ ἄρχων ¹[εἰς] προσελθὼν¹</p> <p>προσεκίνηε αὐτῷ</p> <p>λέγων ὅτι Ἥ θυγάτηρ μου</p>	<p>MARK 5:21-43</p> <p>Καὶ διαπεράσαντος τοῦ Ἰησοῦ ἐν τῷ πλοίῳ πάλιν εἰς τὸ πέραν συνήχθη ὄχλος πολὺς ἐπ' αὐτόν, καὶ ἦν παρὰ τὴν θάλασσαν.</p> <p>22 Καὶ ἔρχεται εἰς τῶν ἀρχισυναγωγῶν, ὀνόματι Ἰάειρος, καὶ ἰδὼν αὐτὸν πίπτει πρὸς τοὺς πόδας αὐτοῦ 23 καὶ ¹παρακαλεῖ¹ αὐτὸν πολλὰ</p> <p>λέγων ὅτι Τὸ θυγάτριόν μου [Cf v 42 below]</p>	<p>LUKE 8:40-56</p> <p>Ἐν δὲ τῷ ὑποστρέφειν τὸν Ἰησοῦν ἀπεδέξατο αὐτὸν ὁ ὄχλος, ἦσαν γὰρ πάντες προσδοκῶντες αὐτόν.</p> <p>41 Καὶ ἰδοὺ ἦλθεν ἀνὴρ ᾧ ὄνομα Ἰάειρος, καὶ οὗτος¹ ἄρχων τῆς συναγωγῆς ὑπῆρχεν, καὶ πεσὼν παρὰ τοὺς πόδας Ἰησοῦ παρακάλει αὐτόν εἰσελθεῖν εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ, 42 ὅτι θυγάτηρ μονογενῆς ἦν αὐτῷ ὡς ἑτῶν δώδεκα</p>

WH mg: Mt 9:18 εἰσελθὼν Mk 5:23 παρακάλει Lk 8:41 αὐτόν

Mk 5:23 καὶ παρακαλεῖ with **NA**CL 33. etc; καὶ παρακάλει BDWΔΘ al pler; παρακαλῶν D 6 It

MATT 9	MARK 5	LUKE 8
<p>ἄρτι ἐτελεύτησεν ἀλλὰ ἐλθὼν ἐπίθες τὴν χειρὰ σου ἐπ' αὐτήν, καὶ ζήσεται. 19 καὶ ἐγερθεὶς ὁ Ἰησοῦς</p>	<p>ἐσχάτως ἔχει, ἵνα ἐλθὼν ἐπιθῆς τὰς χεῖρας αὐτῇ ἵνα σωθῆ καὶ ζήσῃ.</p>	<p>καὶ αὐτὴ ἀπέθνησκεν.</p>
<p>ἠκολούθει αὐτῷ καὶ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ.</p>	<p>24 καὶ ἀπήλθεν μετ' αὐτοῦ. Καὶ ἠκολούθει αὐτῷ ὄχλος πολὺς, καὶ συνέθλιβον αὐτόν.</p>	<p>Ἐν δὲ τῷ ὑπάγειν αὐτὸν οἱ ὄχλοι συνέπνιγον αὐτόν.</p>
<p>20 Καὶ ἰδοὺ γυνὴ αἰμορροοῦσα δώδεκα ἔτη</p>	<p>25 καὶ γυνὴ οὖσα ἐν ῥύσει αἵματος δώδεκα ἔτη 26 καὶ πολλὰ παθοῦσα ὑπὸ πολλῶν ἰατρῶν καὶ δαπανή- σασα τὰ παρ' αὐτῆς πάντα καὶ μηδὲν ὠφεληθεῖσα ἀλλὰ μᾶλλον εἰς τὸ χεῖρον ἐλθοῦσα, 27 ἀκούσασα τὰ περὶ τοῦ Ἰησοῦ,</p>	<p>43 καὶ γυνὴ οὖσα ἐν ῥύσει αἵματος ἀπὸ ἐτῶν δώδεκα,</p>
<p>προσελθοῦσα ὀπισθεν ἤψατο τοῦ κρασπέδου τοῦ ἱματίου αὐτοῦ·</p>	<p>ἐλθοῦσα ἐν τῷ ὄχλῳ ὀπισθεν ἤψατο τοῦ ἱματίου αὐτοῦ· 28 ἔλεγεν γὰρ ὅτι Ἐὰν ἄψωμαι κἂν τῶν ἱματίων αὐτοῦ σωθήσομαι.</p>	<p>44 προσελθοῦσα ὀπισθεν ἤψατο τοῦ κρασπέδου τοῦ ἱματίου αὐτοῦ,</p>
<p>21 ἔλεγεν γὰρ ἐν ἑαυτῇ Ἐὰν μόνον ἄψωμαι τοῦ ἱματίου αὐτοῦ σωθήσομαι.</p>	<p>29 καὶ εὐθὺς ἐξηράνθη ἡ πηγὴ τοῦ αἵματος αὐτῆς, καὶ ἔγνω τῷ σώματι ὅτι ἴαται ἀπὸ τῆς μᾶστιγος.</p>	<p>καὶ παραχρῆμα ἔστη ἡ ῥύσις τοῦ αἵματος αὐτῆς.</p>
<p>22 ὁ δὲ Ἰησοῦς</p>	<p>30 καὶ εὐθὺς ὁ Ἰησοῦς ἐπιγνοὺς ἐν ἑαυτῷ τὴν ἐξ αὐτοῦ δύναμιν ἐξελ- θοῦσαν</p>	<p>[Cf v 46 below]</p>
<p>στραφεὶς</p>	<p>ἐπιστραφεὶς ἐν τῷ ὄχλῳ ἔλεγεν Τίς μου ἤψατο τῶν ἱματίων;</p>	<p>45 καὶ εἶπεν ὁ Ἰησοῦς Τίς ὁ ἀψάμενός μου; ἀρνούμενων δὲ πάντων εἶπεν ὁ Πέτρος</p>
<p>31 καὶ ἔλεγον αὐτῷ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ</p>		

WH mg: Mt 9:19 ἠκολούθησεν Mk 5:26 ἐαυτῆς

Lk 8:43 ἤτις BD arm syr sin sah; docc pler add ἰατροῖς προσαναλώσασα διὰ τὸν βίον 45 Πέτρος with
BΠ syr sin cur sah; NACDLRWΘ etc add καὶ οἱ σὺν αὐτῷ: EXA al pler add καὶ οἱ μετ' αὐτοῦ

MATT 9	MARK 5	LUKE 8
	Βλέπετε τὸν ὄχλον	Ἐπιστάτα, οἱ ὄχλοι συνέχουσιν σε καὶ ἀποθλίβουσιν.
καὶ ἰδὼν αὐτὴν	συνθλίβοντά σε, καὶ λέγεις Τίς μου ἤψατο; 32 καὶ περιεβλέπετο ἰδεῖν τὴν τοῦτο ποιήσασαν. [Cf v 30 above]	46 ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν Ἦψατό μου τις, ἐγὼ γὰρ ἔγνω δύναμιν ἐξεληλυθυῖαν ἀπ' ἐμοῦ.
	33 ἡ δὲ γυνὴ	47 ἰδοῦσα δὲ ἡ γυνὴ ὅτι οὐκ ἔλαθεν τρέμουσα
	φοβηθεῖσα καὶ τρέμουσα, εἰδύσα ὃ γέγονεν αὐτῇ, ἦλθεν καὶ προσέπεσεν αὐτῷ καὶ εἶπεν αὐτῷ πᾶσαν τὴν ἀλήθειαν.	ἦλθεν καὶ προσπεσοῦσα αὐτῷ δι' ἣν αἰτίαν ἤψατο αὐτοῦ ἀπήγγειλεν ἐνώπιον παντὸς τοῦ λαοῦ καὶ ὡς ἴαθη παραχρῆμα.
εἶπεν Θάρσει, θύγατερ· ἡ πίστις σου σέσωκέν σε.	34 ὁ δὲ εἶπεν αὐτῇ Θυγάτηρ, ἡ πίστις σου σέσωκέν σε· ὑπάγε εἰς εἰρήμην, καὶ ἴσθι ὑγιῆς ἀπὸ τῆς μάστιγός σου.	48 ὁ δὲ εἶπεν αὐτῇ Θυγάτηρ, ἡ πίστις σου σέσωκέν σε· πορεύου εἰς εἰρήμην.
καὶ ἐσώθη ἡ γυνὴ ἀπὸ τῆς ὥρας ἐκείνης.	35 Ἔτι αὐτοῦ λαλοῦντος ἔρχονται ἀπὸ τοῦ ἀρχισυναγώγου λέγοντες ὅτι Ἦ θυγάτηρ σου ἀπέθανεν· τί ἔτι σκύλλεις τὸν διδάσκα- λον;	49 Ἔτι αὐτοῦ λαλοῦντος ἔρχεται τις παρὰ τοῦ ἀρχισυναγώγου λέγων ὅτι Τέθνηκεν ἡ θυγάτηρ σου, μηκέτι σκύλλε τὸν διδάσκα- λον.
	36 ὁ δὲ Ἰησοῦς παρακούσας τὸν λόγον λαλούμενον λέγει τῷ ἀρχισυναγώγῳ Μὴ φοβοῦ, μόνον πιστεῦε.	50 ὁ δὲ Ἰησοῦς ἀκούσας ἀπεκρίθη αὐτῷ Μὴ φοβοῦ, μόνον πιστεῦσον, καὶ σωθήσεται.
	37 καὶ οὐκ ἀφήκεν οὐδένα μετ' αὐτοῦ συνακολουθήσαι εἰ μὴ τὸν Πέτρον καὶ Ἰάκωβον καὶ Ἰωάννην	51 ἔλθων δὲ εἰς τὴν οἰκίαν οὐκ ἀφήκεν εἰσελθεῖν τινα σὺν αὐτῷ εἰ μὴ Πέτρον καὶ Ἰωάννην καὶ Ἰάκωβον

Lk 8:45 ἀποθλίβουσιν with \aleph BL Θ 4 min sah cop etc; AC(ri)D(τις μου ἤψατο)RWX al pler add καὶ λέγει· τίς ὁ ἀψάμενός μου Mk 5:36 παρακούσας with \aleph BLW Δ etc; ἀκούσας AC Δ Θ it vg al pler

MATT 9	MARK 5	LUKE 8
<p>23 Καὶ ἔλθων ὁ Ἰησοῦς εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ ἄρχοντος καὶ ἰδὼν τοὺς αὐλητὰς καὶ τὸν ὄχλον θορυβοῦμενον 24 ἔλεγεν Ἄναχωρεῖτε, οὐ γὰρ ἀπέθανεν τὸ κοράσιον ἀλλὰ καθεύδει· καὶ κατεγέλων αὐτοῦ.</p>	<p>τὸν ἀδελφὸν Ἰακώβου. [Cf v 40 below]</p> <p>38 καὶ ἔρχονται εἰς τὸν οἶκον τοῦ ἀρχισυναγώγου, καὶ θεωρεῖ θόρυβον καὶ κλαίον- τας καὶ ἀλαλάζοντας πολλά, 39 καὶ εἰσελθὼν λέγει αὐτοῖς Τί θορυβεῖσθε καὶ κλαίετε; τὸ παιδίον οὐκ ἀπέθανεν ἀλλὰ καθεύδει. 40 καὶ κατεγέλων αὐτοῦ.</p>	<p>καὶ τὸν πατέρα τῆς παιδὸς καὶ τὴν μητέρα.</p> <p>52 ἔκλαιον δὲ πάντες καὶ ἐκόπ- τοντο αὐτήν. ὁ δὲ εἶπεν Μὴ κλαίετε, οὐ γὰρ ἀπέθανεν ἀλλὰ καθεύδει. 53 καὶ κατεγέλων αὐτοῦ, εἰδότες ὅτι ἀπέθανεν. 54 αὐτὸς δὲ</p>
<p>25 ὅτε δὲ ἐξεβλήθη ὁ ὄχλος, εἰσελθὼν ἐκράτησεν τῆς χειρὸς αὐτῆς,</p>	<p>αὐτὸς δὲ ἐκβαλὼν πάντας παραλαμβάνει τὸν πατέρα τοῦ παιδίου καὶ τὴν μητέρα καὶ τοὺς μετ' αὐτοῦ, καὶ εἰσπορεύεται ὅπου ἦν τὸ παιδίον· 41 καὶ κρατήσαστῆς χειρὸς τοῦ παιδίου λέγει αὐτῇ Ταλιθά κούμ, ὃ ἔστιν μεθερμηνεύμενον Τὸ κοράσιον, σοὶ λέγω, ἔγειρε.</p>	<p>[Cf v 51b above]</p> <p>κρατήσας τῆς χειρὸς αὐτῆς ἐφώνησεν λέγων Ἡ παῖς, ἔγειρε.</p>
<p>καὶ ἠγέρθη τὸ κοράσιον.</p>	<p>42 καὶ εὐθὺς ἀνέστη τὸ κορά- σιον καὶ περιεπάτει, ἦν γὰρ ἑτῶν δώδεκα. [Cf v 43 below]</p>	<p>55 καὶ ἐπέστρεψεν τὸ πνεῦμα αὐτῆς, καὶ ἀνέστη παραχρῆμα, [Cf v 42 above]</p>
	<p>καὶ ἐξέστησαν εὐθὺς ἐκστάσει μεγάλη. 43 καὶ διεστείλατο αὐτοῖς πολλὰ ἵνα μηδεὶς γνοῖ τοῦτο, καὶ εἶπεν δοθῆναι αὐτῇ φα- γεῖν.</p>	<p>καὶ διέταξεν αὐτῇ δοθῆναι φαγεῖν. 56 καὶ ἐξέστησαν οἱ γονεῖς αὐτῆς ὁ δὲ παρήγγειλεν αὐτοῖς μηδενὶ εἰπεῖν τὸ γεγονός. [Cf v 55 above]</p>

Lk 8:52 οὐ γὰρ with **NBCDLXW** etc; οὐκ AR al pler 54 αὐτὸς δὲ with **NBDLX** etc; W min add ἐκβαλὼν ἔξω πάντας (W πάντας ἔξω) καί: Θ ἐκβ. π. ἔξω — ἔγειρε with **NBCD** 1. 33. etc; ἔγειρου ARW al pler

MATT 9

26 Καὶ ἐξῆλθεν ἡ φήμη ἰατρῆς
εἰς ὅλην τὴν γῆν ἐκείνην.

27 Καὶ παράγοντι ἐκείθεν
τῷ Ἰησοῦ

ἠκολούθησαν ἑξήκοντες τυφλοὶ
κράζοντες καὶ λέγοντες
Ἐλέησον ἡμᾶς, ἱσὶε Δαυεὶδ.

28 ἔλθόντι δὲ εἰς τὴν οἰκίαν
προσῆλθαν αὐτῷ οἱ τυφλοὶ,
καὶ λέγει αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς
Πιστεύετε ὅτι δύναμαι τοῦτο
ποιῆσαι;

λέγουσιν αὐτῷ Ναί, κύριε.
29 τότε ἤψατο τῶν ὀφθαλ-
μῶν αὐτῶν λέγων

Κατὰ τὴν πίστιν ὑμῶν γενη-
θήτω ὑμῖν.

30 καὶ ἠνεψύχθησαν αὐτῶν
οἱ ὀφθαλμοί.

Καὶ ἐνεβριμήθη αὐτοῖς ὁ
Ἰησοῦς λέγων Ὁρᾶτε μηδεὶς
γνωσκέτω·

31 οἱ δὲ ἐξελθόντες διεφήμι-
σαν αὐτὸν ἐν ὅλη τῇ γῆ ἐκείνῃ.

32 Αὐτῶν δὲ ἐξερχομένων
ἰδοὺ προσήνεγκαν αὐτῷ

κωφὸν δαιμονιζόμενον·

33 καὶ
ἐκβληθέντος τοῦ δαιμονίου
ἐλάλησεν ὁ κωφός.

καὶ ἐθαύμασαν οἱ ὄχλοι
λέγοντες

Οὐδέποτε ἐφάνη οὕτως ἐν τῷ
Ἰσραὴλ.

[34 οἱ δὲ Φαρισαῖοι ἔλεγον
Ἐν

τῷ ἄρχοντι τῶν δαιμονίων
ἐκβάλλει τὰ δαιμόνια.]

(+ §70) [Cf Matt 12:22-24 (§50)]

MARK 5

[Cf Mark 10:46-52 and paral-
lels (§141)]

[Cf also Mark 8:22-26 (§85)]

[Cf Mark 3:19b-22 and paral-
lels (§50)]

[LUKE 11:14, 15]

Καὶ ἦν ἐκβάλλων
δαιμόνιον κωφόν·
ἐγένετο δὲ
τοῦ δαιμονίου ἐξελθόντος
ἐλάλησεν ὁ κωφός.
Καὶ θαύμασαν οἱ ὄχλοι·

15 τινὲς δὲ αὐτῶν εἶπαν
Ἐν Βεεζεβοὺλ
τῷ ἄρχοντι τῶν δαιμονίων
ἐκβάλλει τὰ δαιμόνια· (§106)

69. THE REJECTION AT NAZARETH (MATT-MARK)

§65+] MATT 13:54-58 [+§77]

καὶ ἔλθων
εἰς τὴν πατρίδα αὐτοῦ

ἐδίδασκεν αὐτοὺς
ἐν τῇ συναγωγῇ αὐτῶν,

ὥστε ἐκπλήσσεσθαι αὐτοὺς

καὶ λέγειν
Πόθεν τούτῳ
ἡ σοφία αὕτη

καὶ αἱ δυνάμεις;

MARK 6:1-6a

Καὶ ἐξῆλθεν ἐκεῖθεν,
καὶ ἔρχεται
εἰς τὴν πατρίδα αὐτοῦ,
καὶ ἀκολουθοῦσιν αὐτῷ οἱ
μαθηταὶ αὐτοῦ.

2 Καὶ γενομένου σαββάτου
ἤρξατο διδάσκειν
ἐν τῇ συναγωγῇ.

καὶ οἱ πολλοὶ ἀκούοντες
ἐξεπλήσσοντο

λέγοντες
Πόθεν τούτῳ ταῦτα,
καὶ τίς ἡ σοφία ἡ δοθεῖσα
τούτῳ,
καὶ αἱ δυνάμεις τοιαῦται διὰ
τῶν χειρῶν αὐτοῦ γινόμεναι;

[LUKE 4:16-24]

Καὶ ἦλθεν
εἰς Ναζαρά, οὗ ἦν ἡ τετραμμένος¹,

καὶ εἰσῆλθεν κατὰ τὸ εἰωθὸς αὐτῷ
ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῶν σαββάτων

εἰς τὴν συναγωγὴν,
καὶ ἀνέστη ἀναγνῶναι.

17 καὶ ἐπέδθη αὐτῷ βιβλίον τοῦ
προφήτου Ἡσαίου, καὶ ἀνοίξας τὸ
βιβλίον εὗρεν [τὸν] τόπον οὗ ἦν
γεγραμμένον

18 "Πνεῦμα Κυρίου ἐπ' ἐμέ,
οὐ εἶνεκεν ἔχρισέν με εὐαγγελί-
σασθαι πτωχοῖς,
ἀπέσταλκέν με κηρύξαι αἰχμαλώτοις
ἄφεςιν καὶ τυφλοῖς ἀνάβλεψιν,
ἀποστεῖλαι τετραμμένους ἐν ἀφέ-
σει,

19 κηρύξαι ἐνιαυτὸν Κυρίου δεκ-
τόν."

20 καὶ πτύξας τὸ βιβλίον ἀποδοὺς
τῷ ὑπηρέτῃ ἐκάθισεν· καὶ πάντων
οἱ ὀφθαλμοὶ ἐν τῇ συναγωγῇ ἦσαν
ἀτενίζοντες αὐτῷ. 21 ἤρξατο δὲ
λέγειν πρὸς αὐτοὺς ὅτι Σήμερον
πεπλήρωται ἡ γραφὴ αὕτη ἐν τοῖς
ὤσιν ὑμῶν.

22 καὶ πάντες ἐμαρτύρουν αὐτῷ
καὶ θαύμαζον ἐπὶ τοῖς λόγοις
τῆς χάριτος τοῖς ἐκπορευομένοις
ἐκ τοῦ στόματος αὐτοῦ,
καὶ ἔλεγον

CHAPTER X. THE DISCOURSE TO THE TWELVE ON PREACHING THE GOSPEL, §§70-76

70. THE SENDING FORTH OF THE APOSTLES

§68+] MATT 9:35—10:4

^aΚαὶ περιῆγεν ὁ Ἰησοῦς
τὰς πόλεις πάσας
καὶ τὰς κώμας,
διδάσκων
ἐν ταῖς συναγωγαῖς αὐτῶν
καὶ κηρύσσων τὸ εὐαγγέλιον
τῆς βασιλείας
καὶ θεραπέων πᾶσαν νόσον
καὶ πᾶσαν μαλακίαν.

36 ^bἸδὼν δὲ τοὺς ὄχλους
ἐσπλαγχνίσθη περὶ αὐτῶν ὅτι
ἦσαν ἐσκυλμένοι καὶ ἐριμμένοι
¹“ὥσπερ πρόβατα μὴ ἔχοντα
ποιμένα.”

37 τότε λέγει τοῖς μαθηταῖς
αὐτοῦ
‘Ὁ μὲν θερисμὸς πολὺς,
οἱ δὲ ἐργάται ὀλίγοι.’

MARK 6:6b, 7

^aΚαὶ περιῆγεν
τὰς κώμας κύκλω
διδάσκων.

[MARK 6:34]

^bΚαὶ ἐξελθὼν εἶδεν πολλὸν ὄχλον,
καὶ ἐσπλαγχνίσθη ἐπ’ αὐτοὺς ὅτι
ἦσαν
¹“ὥσπερ πρόβατα μὴ ἔχοντα
ποιμένα.”

καὶ ἤρξατο διδάσκειν αὐτοὺς
πολλά. (§78)

LUKE 9:1

[LUKE 10:2]
ἔλεγεν δὲ πρὸς αὐτοὺς
‘Ὁ μὲν θερисμὸς πολὺς,
οἱ δὲ ἐργάται ὀλίγοι.’

Mt 4:23

^aΚαὶ περιῆγεν
ἐν ὄλῃ τῇ Γαλιλαίᾳ,
διδάσκων
ἐν ταῖς συναγωγαῖς αὐτῶν
καὶ κηρύσσων τὸ εὐαγγέλιον
τῆς βασιλείας
καὶ θεραπέων πᾶσαν νόσον
καὶ πᾶσαν μαλακίαν
ἐν τῷ λαῷ. (§23)

Mt 14:14

^bΚαὶ ἐξελθὼν εἶδεν
πολλὸν ὄχλον,
καὶ ἐσπλαγχνίσθη ἐπ’ αὐτοὺς
καὶ ἰθεράπευσεν τοὺς ἀρρώστους
αὐτῶν. (§78)

+ Num 27:17; Ezek 34:5

Mk 1:39

^aκαὶ ἦλθεν
κηρύσσων
εἰς τὰς συναγωγὰς αὐτῶν
εἰς ὄλην τὴν Γαλιλαίαν
καὶ τὰ δαιμόνια ἐκβάλλων. (§25)

Lk 4:44

^aΚαὶ ἦν
κηρύσσων
εἰς τὰς συναγωγὰς
τῆς Ἰουδαίας. (§25)

Mt 9:35 μαλακίαν with BCDW syr sin cop etc; NLXΘ etc add ἐν τῷ λαῷ

MATT 9

38 δειήθητε οὖν τοῦ κυρίου τοῦ
θερισμοῦ
ὅπως ἐκβάλῃ ἐργάτας
εἰς τὸν θερισμὸν αὐτοῦ.

MATT 10

1 Καὶ προσκαλεσάμενος
τοὺς δώδεκα μαθητὰς αὐτοῦ

ἔδωκεν αὐτοῖς
ἐξουσίαν
πνευμάτων ἀκαθάρτων
ὥστε ἐκβάλλειν αὐτὰ
καὶ θεραπεύειν πᾶσαν νόσον
καὶ πᾶσαν μαλακίαν.

2 Τῶν δὲ δώδεκα ἀποστόλων
τὰ ὀνόματά ἐστιν ταῦτα·

πρῶτος Σίμων ὁ λεγόμενος
Πέτρος
καὶ Ἀνδρέας ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ
καὶ Ἰάκωβος ὁ τοῦ Ζεβεδαίου
καὶ Ἰωάνης ὁ ἀδελφὸς
αὐτοῦ,

[Cf v 2 above]

3 Φίλιππος καὶ Βαρθολομαῖος,
Θωμᾶς καὶ Μαθθαῖος
ὁ τελώνης,
Ἰάκωβος ὁ τοῦ Ἀλφαίου
καὶ Θαδδαῖος,
4 Σίμων ὁ Καναναῖος

καὶ Ἰούδας ὁ Ἰσκαριώτης
ὁ καὶ παραδοὺς αὐτόν.

MARK 6

7 Καὶ προσκαλεῖται
τοὺς δώδεκα,
καὶ ἤρξατο αὐτοὺς ἀποστέλ-
λειν δύο δύο,
καὶ ἐδίδου αὐτοῖς
ἐξουσίαν
τῶν πνευμάτων τῶν ἀκαθάρτων,

[MARK 3:16-19a]

(καὶ ἐπέθηκεν ὄνομα τῷ Σίμωνι)
Πέτρον,

[Cf v 18 below]

17 καὶ Ἰάκωβον τὸν τοῦ Ζεβεδαίου
καὶ Ἰωάνην τὸν ἀδελφὸν
τοῦ Ἰακώβου

(καὶ ἐπέθηκεν αὐτοῖς ὄνομα¹
Βοανηργές, ὃ ἐστὶν Τίσι Βροντῆς),

18 καὶ Ἀνδρέαν
καὶ Φίλιππον καὶ Βαρθολομαῖον
καὶ Μαθθαῖον καὶ Θωμᾶν

καὶ Ἰάκωβον τὸν τοῦ Ἀλφαίου
καὶ Θαδδαῖον

καὶ Σίμωνα τὸν Καναναῖον

19 καὶ Ἰούδαν Ἰσκαριώθ,
ὃς καὶ παρέδωκεν αὐτόν. (§34)

[LUKE 10]

δειήθητε οὖν τοῦ κυρίου τοῦ
θερισμοῦ
ὅπως ἐργάτας ἐκβάλῃ
εἰς τὸν θερισμὸν αὐτοῦ. (§100)

LUKE 9

Συνκαλεσάμενος δὲ
τοὺς δώδεκα

ἔδωκεν αὐτοῖς δύναμιν¹ καὶ
ἐξουσίαν
ἐπὶ πάντα τὰ δαιμόνια

καὶ νόσους θεραπεύειν,

[LUKE 6:14-16]

Σίμωνα ὃν καὶ ὠνόμασεν
Πέτρον
καὶ Ἀνδρέαν τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ
καὶ Ἰάκωβον
καὶ Ἰωάνην

[Cf v 14 above]

15 καὶ Φίλιππον καὶ Βαρθολομαῖον
καὶ Μαθθαῖον καὶ Θωμᾶν

[καὶ] Ἰάκωβον Ἀλφαίου

καὶ Σίμωνα τὸν καλούμενον·
Ζηλωτὴν

16 καὶ Ἰούδαν Ἰσκαριώθ
καὶ Ἰούδαν Ἰσκαριώθ
ὃς ἐγένετο προδότης, (§34)

71. INSTRUCTIONS FOR THE JOURNEY

MATT 10:5-15	MARK 6:8-11	LUKE 9:2-5
<p>Τούτους τοὺς δώδεκα ἀπέστειλεν ὁ Ἰησοῦς παραγγείλας αὐτοῖς λέγων</p> <p>Εἰς ὁδὸν ἐθνῶν μὴ ἀπέλθῃτε, καὶ εἰς πόλιν Σαμαρειτῶν μὴ εἰσέλθῃτε· ὁ πορεύεσθε δὲ μᾶλλον πρὸς τὰ πρόβατα τὰ ἀπολωλότα οἴκου Ἰσραήλ.</p>	<p>[Cf Mark 6:7 and parallels (§70)]</p>	<p>καὶ ἀπέστειλεν αὐτοὺς</p>
<p>7 πορευόμενοι δὲ κηρύσσετε λέγοντες ὅτι Ἦγγικεν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν.</p> <p>8 ἀσθενοῦντας θεραπεύετε, νεκροὺς ἐγείρετε, λεπροὺς καθαρίζετε, δαιμόνια ἐκβάλλετε· δωρεὰν ἐλάβετε, δωρεὰν δότε.</p> <p>[Cf Matt 10:16 (§72)]</p>	<p>[Cf Mark 6:12 (§76)]</p>	<p>[LUKE 10:3-12]</p> <p>ὑπάγετε·</p>
<p>9 Μὴ κτήσῃσθε</p> <p>[Cf v 10 below]</p>	<p>[Cf Mark 1:15 and parallels (§20)]</p> <p>[Cf Mark 6:13 (§76)]</p>	<p>κηρύσσειν</p> <p>τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ καὶ ἰᾶσθαι,</p> <p>[Cf vv 9, 11 below]</p> <p>[Cf v 9 below]</p>
<p>χρυσὸν μηδὲ ἄργυρον</p>	<p>καὶ παρήγγειλεν αὐτοῖς ἵνα μηδὲν αἴρωσιν</p>	<p>ἰδοὺ ἀποστέλλω ὑμᾶς ὡς ἄρνας ἐν μέσῳ λύκων.</p>
<p>μηδὲ χαλκὸν εἰς τὰς ζώνας ὑμῶν,</p> <p>10 μὴ πήραν μηδὲ δύο χιτῶνας</p>	<p>εἰς ὁδὸν εἰ μὴ ράβδον μόνον, μὴ ἄρτον, μὴ πήραν,</p> <p>μη εἰς τὴν ζώνην χαλκόν,</p>	<p>3 καὶ εἶπεν πρὸς αὐτοὺς Μηδὲν αἴρετε 4 μὴ βαστάξετε βαλλάντιον,</p> <p>εἰς τὴν ὁδόν, μήτε ράβδον</p> <p>μήτε πήραν μὴτε ἄρτον μὴτε ἀργύριον,</p> <p>μη πήραν, μὴ πῆραν, μὴτε δύο χιτῶνας ἔχειν.</p>

Lk 9:2 ἰᾶσθαι with B syr sin cur; **Ξ**ADL etc add τοὺς ἀσθενεῖς: CWXΘ al pler add τοὺς ἀσθενοῦντας

MATT 10	MARK 6	LUKE 9 [LUKE 10]
μηδέ ὑποδήματα	9 ἀλλὰ ὑποδεδεμένους σανδάλια, καὶ ἴμῃ ἐνδύσασθαι ἄνω χιτῶνας. [Cf v 8 above]	μη ὑποδήματα, [Cf v 7 below]
μηδέ ῥάβδον· ἄξιός γάρ ὁ ἐργάτης τῆς τροφῆς αὐτοῦ.	10 καὶ ἔλεγεν αὐτοῖς Ὅπου ἔαν εἰσέλθητε εἰς οἰκίαν, ἐκεῖ μένετε ἕως ἂν ἐξέλθητε ἐκεῖθεν.	καὶ μηδὲνα κατὰ τὴν ὁδὸν ἀσπάσθητε. 4 καὶ εἰς ἣν ἂν 5 εἰς ἣν δ' ἂν οἰκίαν εἰσέλ- εἰσέλθητε οἰκίαν θητε, πρῶτον λέγετε ἐκεῖ μένετε [Cf v 7 below] καὶ ἐκεῖθεν ἐξέρχεσθε.
11 εἰς ἣν δ' ἂν πόλιν ἢ κώμην εἰσέλθητε, ἐξετάσατε τίς ἐν αὐτῇ ἄξιός ἐστιν· κάκει μείνατε ἕως ἂν ἐξέλθητε.	12 εἰσερχόμενοι δὲ εἰς τὴν οἰκίαν ἀσπάσασθε αὐτήν· 13 καὶ ἔαν μὲν ἦ ἡ οἰκία ἀξία, ἐλθάτω ἡ εἰρήνη ὑμῶν ἐπ' αὐτήν· ἔαν δὲ μὴ ἦ ἀξία, ἡ εἰρήνη ὑμῶν ἴψ' ὑμᾶς ἐπιστραφήτω.	[LUKE 10] Εἰρήνη τῷ οἴκῳ τούτῳ. 6 καὶ ἔαν ἴκει ἡ υἱὸς εἰρήνης, ἐπαναπαύσεται ἐπ' αὐτὸν ἡ εἰρήνη ὑμῶν· εἰ δὲ μήγε, ἐφ' ὑμᾶς ἀνακάμψει. 7 ἐν αὐτῇ δὲ τῇ οἰκίᾳ μένετε, ἔσθοντες καὶ πίνοντες τὰ παρ' αὐτῶν, ἄξιός γάρ ὁ ἐργάτης τοῦ μισθοῦ αὐτοῦ. μη μεταβαίνειτε ἐξ οἰκίας εἰς οἰκίαν. 8 καὶ εἰς ἣν ἂν πόλιν εἰσέρχησθε καὶ δέχωνται ὑμᾶς, ἔσθιτε τὰ παρατιθέμενα ὑμῖν,
[Cf v 10 above]		
[Cf v 11 and parallels above]		

WH mg: Mt 10:13 πρὸς Mk 6:9 Μὴ ἐπιτίθησθε

Mt 10:13 ἐφ' with NBW etc; πρὸς CDLXΘ al pler

MATT 10	MARK 6	[LUKE 10]
[Cf v 8 above]		9 καὶ θεραπεύετε τοὺς ἐν αὐτῇ ἀσθενεῖς,
[Cf v 7 and parallels above, p. 113]		καὶ λέγετε αὐτοῖς Ἐγγικεν ἔφ' ὑμᾶς ἡ βασιλεία τοῦ θεοῦ. [Cf v 11]
14 καὶ ὁς ἂν	11 καὶ ὁς ἂν	LUKE 9 [LUKE 10] 5 καὶ ὅσοι ἂν 10 εἰς ἣν δ' ἂν πόλιν εἰσέλθητε
μὴ δέξηται	τόπος	καὶ μὴ δέχωνται
ὑμᾶς	μὴ δέξηται	ὑμᾶς,
μηδὲ ἀκούσῃ	μηδὲ ἀκούσωσιν	ἐξερχόμενοι ἐξεληθόντες
τοὺς λόγους ὑμῶν,	ὑμῶν,	εἰς τὰς πλατείας
ἐξερχόμενοι	ἐκπορευόμενοι	ἀπὸ τῆς πόλεως ἐκείνης αὐτῆς
ἔξω τῆς οἰκίας	ἐκεῖθεν	εἶπατε
ἢ τῆς πόλεως ἐκείνης		τὸν κονιορτὸν 11 Καὶ τὸν κονιορτὸν
ἐκτινάξατε	ἐκτινάξατε	ἀπὸ τὸν κολληθέντα
τὸν κονιορτὸν	τὸν χοῦν	ἡμῶν ἐκ τῆς πόλεως ὑμῶν
τῶν ποδῶν ὑμῶν.	τὸν ὑποκάτω	τῶν ποδῶν εἰς τοὺς πόδας ὑμῶν
[Cf Matt 10:18 and parallels (§72)]	τῶν ποδῶν ὑμῶν	ἀποτινάσσετε εἰς μαρτύριον
[Cf v 7 and parallels above, p. 113]	εἰς μαρτύριον αὐτοῖς.	ἐπ' αὐτοῖς. ὑμῶν
		πλὴν τοῦτο γινώσκετε
		ὅτι ἤγγικεν ἡ βασιλεία τοῦ θεοῦ. [Cf v 9 above]

WH mg: Mt 10:14 *εκ*

Mt 10:14 τῶν ποδῶν with BDWΘΣ al pler; *εκ τ. τ.* NC 33. It vg pesh etc Mk 6:11 τὸν ὑποκάτω: D 33. It vg syr sin etc om Lk 9:5 ἀποτινάσσετε with NB 3 min; ἀποτινάξατε ACLWXΘ al pler; D ἐκτινάξατε

ΜΑΤΤ 10
 15 ^α ἀμὴν λέγω ὑμῖν,
 ἀνεκτότερον ἔσται
 γῆ Σοδόμων καὶ Γομόρρων
 ἐν ἡμέρᾳ κρίσεως
 ἢ τῇ πόλει ἐκείνῃ.

[LUKE 10]
 12 ^α λέγω ὑμῖν
 ὅτι Σοδόμοις
 ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ
 ἀνεκτότερον ἔσται
 ἢ τῇ πόλει ἐκείνῃ. (§101)

72. PERSECUTION PREDICTED

ΜΑΤΤ 10:16-23
 Ἴδοὺ ἐγὼ ἀποστέλλω ὑμᾶς
 ὡς πρόβατα ἐν μέσῳ λύκων·
 γίνεσθε οὖν φρόνιμοι ὡς ἱοὶ
 ὄφεις¹
 καὶ ἀκέραιοι ὡς αἱ περιστεραί.

17 προσέχετε δὲ ἀπὸ τῶν
 ἀνθρώπων·

^β παραδώσουσιν γὰρ ὑμᾶς
 εἰς συνέδρια,
 καὶ ἐν ταῖς συναγωγαῖς αὐτῶν
 μαστιγώσουσιν ὑμᾶς·
 18 καὶ ἐπὶ ἡγεμόνας δὲ καὶ
 βασιλεῖς ἀχθήσεσθε
 ἕνεκεν ἐμοῦ
^γ εἰς μαρτύριον αὐτοῖς
 καὶ τοῖς ἔθνεσιν.

[MARK 13:9]
 βλέπετε δὲ ὑμεῖς ἑαυτοῖς·

^β παραδώσουσιν ὑμᾶς
 εἰς συνέδρια
 καὶ εἰς συναγωγὰς
 δαρήσεσθε
 καὶ ἐπὶ ἡγεμόνων καὶ βασιλέων
 σταθήσεσθε
 ἕνεκεν ἐμοῦ
^γ εἰς μαρτύριον αὐτοῖς. (§161)

[LUKE 10:3]
 ὑπάγετε Ἰδοὺ ἀποστέλλω ὑμᾶς
 ὡς ἄρνας ἐν μέσῳ λύκων. (§101)

[LUKE 21:12-19]
 πρὸ δὲ τούτων πάντων ἐπιβαλοῦσιν
 ἐφ' ὑμᾶς τὰς χεῖρας αὐτῶν καὶ
 διώξουσιν,
^β παραδίδόντες
 εἰς τὰς συναγωγὰς καὶ φυλακάς,
 ἀπαγομένους ἐπὶ βασιλεῖς καὶ
 ἡγεμόνας
 ἕνεκεν τοῦ ὀνόματός μου·
 13 ^γ ἀποθήσεται ὑμῖν εἰς μαρτύριον.

Mt 11:24
^α πλὴν λέγω ὑμῖν ὅτι
 γῆ Σοδόμων
 ἀνεκτότερον ἔσται
 ἐν ἡμέρᾳ κρίσεως
 ἢ σοί. (§47)

Mt 24:9a
^β τότε παραδώσουσιν ὑμᾶς
 εἰς θλίψιν
 καὶ ἀποκτενοῦσιν ὑμᾶς, (§161)

^γ Cf Mk 6:11b (§71)

^γ Cf Lk 9:5b (§71)

WH mg: Mt 10:16 ὁ ὄφεις

Mt 10:16 ἐν μέσῳ: B εἰς μέσον

ΜΑΤΤ 10	[MARK 13:11-13]	[LUKE 21]
19 ^α ὅταν δὲ παραδώσω ὑμᾶς,	^α καὶ ὅταν ἀγῶσιν ὑμᾶς παραδίδόντες,	14 ^α θέτε οὖν ἐν ταῖς καρδίαις ὑμῶν μὴ προμελετᾶν ἀπολογηθῆναι,
μὴ μεριμνήσητε πῶς ἢ τί λαλήσητε· δοθήσεται γὰρ ὑμῖν ἐν ἐκείνῃ τῇ ὥρᾳ τί λαλήσητε·	μὴ προμεριμνᾶτε τί λαλήσητε, ἀλλ' ὃ ἐὰν δοθῇ ὑμῖν ἐν ἐκείνῃ τῇ ὥρᾳ τοῦτο λαλεῖτε,	15 ἐγὼ γὰρ δώσω ὑμῖν
20 οὐ γὰρ ὑμεῖς ἐστέ οἱ λαλοῦντες ἀλλὰ τὸ πνεῦμα τοῦ πατρὸς ὑμῶν τὸ λαλοῦν ἐν ὑμῖν.	οὐ γὰρ ἐστε ὑμεῖς οἱ λαλοῦντες ἀλλὰ τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον.	στόμα καὶ σοφίαν ἢ οὐ δυνήσονται ἀντιστῆναι ἢ ἀντειπεῖν ἅπαντες ¹ οἱ ἀντικείμενοι ὑμῖν.
21 ^β παραδώσει δὲ	12 ^β καὶ παραδώσει	[Cf Luke 12:12a below]
ἀδελφὸς ἀδελφὸν εἰς θάνατον καὶ πατῆρ τέκνον,	ἀδελφὸς ἀδελφὸν εἰς θάνατον καὶ πατῆρ τέκνον,	16 ^δ παραδοθήσεσθε δὲ καὶ ὑπὸ γονέων καὶ ἀδελφῶν
καὶ “ἐπαναστήσονται ¹ τέκνα ἐπὶ γονεῖς” καὶ θανατώσουσιν αὐτούς.	καὶ “ἐπαναστήσονται τέκνα ἐπὶ γονεῖς” καὶ θανατώσουσιν αὐτούς·	καὶ συγγενῶν καὶ φίλων,
22 καὶ ἔσεσθε μισούμενοι ὑπὸ πάντων διὰ τὸ ὄνομά μου·	13 καὶ ἔσεσθε μισούμενοι ὑπὸ πάντων διὰ τὸ ὄνομά μου.	καὶ θανατώσουσιν ἐξ ὑμῶν, 17 καὶ ἔσεσθε μισούμενοι ὑπὸ πάντων διὰ τὸ ὄνομά μου. 18 καὶ θριξὲς ἐκ τῆς κεφαλῆς ὑμῶν οὐ μὴ ἀπόληται.

Lk 12:11, 12

^α Ὅταν δὲ εἰσφέρωσιν ὑμᾶς ἐπὶ
τὰς συναγωγὰς
καὶ τὰς ἀρχὰς καὶ τὰς ἐξουσίας,
μὴ μεριμνήσητε
πῶς [ἢ τί] ἀπολογηθήσεθε
ἢ τί εἴπητε·
12 τὸ γὰρ ἅγιον πνεῦμα
διδάξει ὑμᾶς
ἐν αὐτῇ τῇ ὥρᾳ
ἃ δεῖ εἰπεῖν. (§111)

Mt 24:9

^β τότε παραδώσουσιν ὑμᾶς
εἰς θλίψιν
καὶ ἀποκτενοῦσιν ὑμᾶς,
καὶ ἔσεσθε μισούμενοι ὑπὸ
πάντων τῶν ἔθνῶν
διὰ τὸ ὄνομά μου. (§161)

WH mg: Mt 10:21 ἔπαναστήσεται

ΜΑΤΤ 10

^αὁ δὲ ὑπομείνας εἰς τέλος
οὗτος σωθήσεται.

23 ὅταν δὲ διώκωσιν ὑμᾶς ἐν
τῇ πόλει ταύτῃ, φεύγετε εἰς
τὴν ἑτέραν· ἀμὴν γὰρ λέγω
ὑμῖν, οὐ μὴ τελήσητε τὰς
πόλεις [τοῦ] Ἰσραὴλ ἕως
ἔλθῃ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου.

[MARK 13]

^αὁ δὲ ὑπομείνας εἰς τέλος
οὗτος σωθήσεται. (§161)

[LUKE 21]

19 ^αἐν τῇ ὑπομονῇ ὑμῶν
κτῆσεσθε τὰς ψυχὰς ὑμῶν. (§161)

73. COURAGE AND FAITH

ΜΑΤΤ 10:24-33

Οὐκ ἔστιν μαθητὴς
ὑπὲρ τὸν διδάσκαλον
οὔδὲ δούλος ὑπὲρ τὸν κύριον
αὐτοῦ.

25 ἀρκετὸν τῷ μαθητῇ
ἵνα γένηται
ὡς ὁ διδάσκαλος αὐτοῦ,
καὶ ὁ δούλος ὡς ὁ κύριος αὐτοῦ.
εἰ ἴτον οικοδοσπότην Βεεζε-
βούλ ἐπεκάλεσαν, πόσω μᾶλ-
λον τοὺς οἰκιακοὺς¹ αὐτοῦ.

26 μὴ οὖν φοβηθῆτε αὐτούς·
^βοὐδὲν γὰρ ἔστιν κεκαλυμμένον
ὃ οὐκ ἀποκαλυφθήσεται,
καὶ κρυπτόν
ὃ οὐ γνωσθήσεται.

[Cf Mark 3:22 (§50)]

[LUKE 6:40]

οὐκ ἔστιν μαθητὴς
ὑπὲρ τὸν διδάσκαλον,

κατηρτισμένοι δὲ πᾶς
ἔσται

ὡς ὁ διδάσκαλος αὐτοῦ. (§40)

[LUKE 12:2-9]

^βΟὐδὲν δὲ συγκαλυμμένον ἐστίν
ὃ οὐκ ἀποκαλυφθήσεται,
καὶ κρυπτόν
ὃ οὐ γνωσθήσεται.

Mt 24:13

^αὁ δὲ ὑπομείνας εἰς τέλος
οὗτος σωθήσεται. (§161)

Mk 4:22

^βοὐ γὰρ ἔστιν κρυπτόν
ἐὰν μὴ ἵνα φανερωθῇ,
οὐδὲ ἐγένετο ἀπόκρυφον
ἀλλ' ἵνα
ἔλθῃ εἰς φανερόν. (§55)

Lk 8:17

^βοὐ γὰρ ἔστιν κρυπτόν
ὃ οὐ φανερόν γενήσεται,
οὐδὲ ἀπόκρυφον
ὃ οὐ μὴ γνωσθῇ καὶ
εἰς φανερόν ἔλθῃ. (§55)

WH mg: Mt 10:25 τῷ οικοδοσπότη . . . τοῖς οἰκιακοῖς

ΜΑΤΤ 10

27 ὃ λέγω ὑμῖν ἐν τῇ σκοτίᾳ,
εἶπατε ἐν τῷ φωτί·
καὶ ὃ εἰς τὸ οὐδ' ἀκούετε,

κηρύξατε ἐπὶ τῶν δωματίων.
28 καὶ
μὴ φοβηθῆτε ἀπὸ τῶν ἀποκτει-
νόντων τὸ σῶμα
τὴν δὲ ψυχὴν μὴ δυναμένων
ἀποκτεῖναι·

φοβείσθε δὲ μᾶλλον τὸν
δυναμένον
καὶ ψυχὴν καὶ σῶμα
ἀπολέσαι ἐν γέννην.

29 οὐχὶ δύο στρουθία
ἀσσαρίου πωλεῖται·
καὶ ἐν ἑξ' αὐτῶν
οὐ πεσεῖται ἐπὶ τὴν γῆν
ἄνευ τοῦ πατρὸς ὑμῶν.

30 ἅμῶν δὲ καὶ αἱ τρίχες
τῆς κεφαλῆς
πᾶσαι ἠριθμημένοι εἰσίν.

31 μὴ οὖν φοβείσθε·
πολλῶν στρουθίων διαφέρετε
ὑμεῖς.

32 Πᾶς οὖν ὅστις ὁμολογήσει
ἐν ἐμοὶ
ἔμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων,

ὁμολογήσω καγὼ ἐν αὐτῷ
ἔμπροσθεν
τοῦ πατρὸς μου
τοῦ ἐν τοῖς οὐρανοῖς·

[LUKE 12]

3 ἀνθ' ὧν ὅσα ἐν τῇ σκοτίᾳ εἶπατε
ἐν τῷ φωτί ἀκουσθήσεται,
καὶ ὃ πρὸς τὸ οὐδ' ἐλαλήσατε
ἐν τοῖς ταμείοις

κηρυχθήσεται ἐπὶ τῶν δωματίων.

4 Λέγω δὲ ὑμῖν τοῖς φίλοις μου,
μὴ φοβηθῆτε ἀπὸ τῶν ἀποκτει-
νόντων τὸ σῶμα
καὶ μετὰ ταῦτα μὴ ἐχόντων
περισσότερόν τι ποιῆσαι.

5 ὑποδείξω δὲ ὑμῖν τίνα φοβηθῆτε·
φοβήθητε τὸν μετὰ τὸ ἀποκτεῖναι
ἔχοντα ξουσίαν

ἐμβαλεῖν εἰς τὴν γέενναν·

ναί, λέγω ὑμῖν, τοῦτον φοβήθητε.

6 οὐχὶ πέντε στρουθία
πωλοῦνται ἀσσαρίων δύο·
καὶ ἐν ἑξ' αὐτῶν
οὐκ ἔστιν ἐπιλεησμένον
ἐνώπιον τοῦ θεοῦ.

7 ἅλλὰ καὶ αἱ τρίχες
τῆς κεφαλῆς ὑμῶν
πᾶσαι ἠριθμῆνται·
μὴ φοβείσθε·

πολλῶν στρουθίων διαφέρετε.

8 Λέγω δὲ ὑμῖν,

πᾶς ὅς ἂν ὁμολογήσει
ἐν ἐμοὶ

ἔμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων,
καὶ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου
ὁμολογήσει ἐν αὐτῷ
ἔμπροσθεν τῶν ἀγγέλων
τοῦ θεοῦ·

Lk 21: 18

^a καὶ θριξέ ἐκ τῆς κεφαλῆς ὑμῶν
οὐ μὴ ἀπόληται. (§161)

ΜΑΤΤ 10
 33 ὅστις [δὲ] ἀρνήσῃται με
 ἔμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων,
 ἀρνήσομαι κάγῳ αὐτὸν
 ἔμπροσθεν
 τοῦ πατρὸς μου
 τοῦ ἐν τοῖς οὐρανοῖς.

[LUKE 12]
 9 ὁ δὲ ἀρνησάμενός με
 ἐνώπιον τῶν ἀνθρώπων
 ἀπαρνηθήσεται
 ἐνώπιον τῶν ἀγγέλων
 τοῦ θεοῦ. (§111)

74. ON TAKING UP ONE'S CROSS

ΜΑΤΤ 10:34-39
 Μὴ νομίσητε ὅτι ἦλθον
 βαλεῖν εἰρήνην ἐπὶ τὴν γῆν·
 οὐκ ἦλθον βαλεῖν εἰρήνην
 ἀλλὰ μάχαιραν.

35 ἦλθον γὰρ διχάσαι
 ἄνθρωπον ¹“κατὰ τοῦ πατρὸς
 αὐτοῦ

καὶ θυγατέρα κατὰ τῆς μητρὸς
 αὐτῆς

καὶ νόμφην κατὰ τῆς πενθερᾶς
 αὐτῆς,”

36 καὶ “ἐχθροὶ τοῦ ἀνθρώπου
 οἱ οἰκιακοὶ αὐτοῦ.” [Cf Mark 13:12 and parallels
 (§161)]

37 Ὁ φιλῶν πατέρα

[LUKE 12:51-53]
 δοκεῖτε ὅτι εἰρήνην παρεγενόμην
 δοῦναι ἐν τῇ γῆ;
 οὐχί, λέγω ὑμῖν,
 ἀλλ' ἡ διαμερισμὸν.
 52 ἔσονται γὰρ ἀπὸ τοῦ νῦν
 πέντε ἐν ἐνὶ οἴκῳ διαμεμερισμένοι,
 τρεῖς ἐπὶ δυσὶν καὶ δύο ἐπὶ τρισίν,
 53 διαμερισθήσονται
 πατὴρ ἐπὶ υἱῷ καὶ ¹“υἱὸς ἐπὶ
 πατρὶ,”
 μήτηρ ἐπὶ θυγατέρα
 καὶ “θυγάτηρ ἐπὶ τὴν μητέρα,”
 πενθερὰ ἐπὶ τὴν νόμφην αὐτῆς
 καὶ “νόμφη ἐπὶ τὴν πενθεράν.”
 (§116)

[LUKE 14:26, 27]
 Εἰ τις ἔρχεται πρὸς με
 καὶ οὐ μισεῖ τὸν πατέρα ἑαυτοῦ

Mk 8:38
 ὁ δὲ γὰρ ἐὰν ἐπαισχυθῇ με
 καὶ τοὺς ἑμοὺς λόγους
 ἐν τῇ γενεᾷ ταύτῃ τῇ μοιχαλίδι
 καὶ ἁμαρτωλῶ,
 καὶ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου
 ἐπαισχυθήσεται αὐτὸν
 ὅταν ἔλθῃ ἐν τῇ δόξῃ
 τοῦ πατρὸς αὐτοῦ
 μετὰ τῶν ἀγγέλων τῶν ἁγίων.
 (§87)

Lk 9:26
 ὁ δὲ γὰρ ἂν ἐπαισχυθῇ με
 καὶ τοὺς ἑμοὺς λόγους,
 τοῦτον ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου
 ἐπαισχυθήσεται,
 ὅταν ἔλθῃ ἐν τῇ δόξῃ αὐτοῦ
 καὶ τοῦ πατρὸς
 καὶ τῶν ἁγίων ἀγγέλων. (§87)

¹ Mic 7:6

ΜΑΤΤ 10

ἢ μητέρα ὑπὲρ ἐμέ
οὐκ ἔστιν μου ἄξιος·
καὶ ὁ φιλῶν υἱὸν ἢ θυγατέρα
ὑπὲρ ἐμέ

οὐκ ἔστιν μου ἄξιος·
38 ^ακαὶ ὃς οὐ λαμβάνει
τὸν σταυρὸν αὐτοῦ
καὶ ἀκολουθεῖ ὀπίσω μου,
οὐκ ἔστιν μου ἄξιος.

39 ὁ εὐρῶν
τὴν ψυχὴν αὐτοῦ
ἀπολέσει αὐτήν,
καὶ ὁ ἀπολέσας τὴν ψυχὴν
αὐτοῦ
ἕνεκεν ἐμοῦ
εὐρήσει αὐτήν.

[LUKE 14]

καὶ τὴν μητέρα

καὶ τὴν γυναῖκα καὶ τὰ τέκνα

καὶ τοὺς ἀδελφοὺς καὶ τὰς ἀδελφάς,
ἔτι τε καὶ τὴν ψυχὴν ἑαυτοῦ,
οὐ δύναται εἶναι μου μαθητής.

27 ^αὅστις οὐ βαστάζει
τὸν σταυρὸν ἑαυτοῦ
καὶ ἔρχεται ὀπίσω μου,
οὐ δύναται εἶναι μου μαθητής.
(§124)

[LUKE 17:33]

ὃς ἐὰν ζητήσῃ
τὴν ψυχὴν αὐτοῦ περιποιήσασθαι
ἀπολέσει αὐτήν,
ὃς δ' ἂν ἀπολέσει

ζωογονήσει αὐτήν. (§133)

75. ON REWARDS

ΜΑΤΤ 10:40-42

^βὉ δεχόμενος ὑμᾶς
ἐμὲ δέχεται,

[LUKE 10:16]

^βὉ ἀκούων ὑμῶν
ἐμοῦ ἀκούει,
καὶ ὁ ἀθετῶν ὑμᾶς ἐμὲ ἀθετεῖ·

Mt 16:24b, 25

^α Εἰ τις θέλει ὀπίσω μου ἕλθειν,
ἀπαρνησάσθω ἑαυτὸν
καὶ ἀράτω τὸν σταυρὸν αὐτοῦ

καὶ ἀκολουθεῖτω μοι.
25 ὃς γὰρ ἐὰν θέλῃ
τὴν ψυχὴν αὐτοῦ σῶσαι
ἀπολέσει αὐτήν·
ὃς δ' ἂν ἀπολέσῃ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ
ἕνεκεν ἐμοῦ
εὐρήσει αὐτήν. (§87)

Mt 18:5

^β καὶ ὃς ἐὰν
δέξῃται ἐν παιδίῳ τοιοῦτο
ἐπὶ τῷ ὀνόματί μου,
ἐμὲ δέχεται. (§92)

Mk 8:34b, 35

^α Εἰ τις θέλει ὀπίσω μου ἕλθειν,
ἀπαρνησάσθω ἑαυτὸν
καὶ ἀράτω τὸν σταυρὸν αὐτοῦ

καὶ ἀκολουθεῖτω μοι.
35 ὃς γὰρ ἐὰν θέλῃ
τὴν ἑαυτοῦ ψυχὴν¹ σῶσαι
ἀπολέσει αὐτήν·
ὃς δ' ἂν ἀπολέσει τὴν ψυχὴν αὐτοῦ
ἕνεκεν [ἐμοῦ καὶ] τοῦ εὐαγγελίου
σώσει αὐτήν. (§87)

Mk 9:37a

^β Ὅς ἂν
[ἐν] τῶν τοιούτων παιδίων δέξῃται
ἐπὶ τῷ ὀνόματί μου,
ἐμὲ δέχεται· (§92)

Lk 9:23b, 24

^α Εἰ τις θέλει ὀπίσω μου ἔρχεσθαι,
ἄρνησάσθω¹ ἑαυτὸν
καὶ ἀράτω τὸν σταυρὸν αὐτοῦ
καθ' ἡμέραν,
καὶ ἀκολουθεῖτω μοι.
24 ὃς γὰρ ἂν θέλῃ
τὴν ψυχὴν αὐτοῦ σῶσαι,
ἀπολέσει αὐτήν·
ὃς δ' ἂν ἀπολέσῃ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ
ἕνεκεν ἐμοῦ,
οὗτος σώσει αὐτήν. (§87)

Lk 9:48b

^β Ὅς ἂν
δέξῃται τοῦτο τὸ παιδίον
ἐπὶ τῷ ὀνόματί μου
ἐμὲ δέχεται, (§92)

<p>MATT 10</p>	<p>[MARK 9:41]</p>	<p>[LUKE 10]</p>
<p>^aκαὶ ὁ ἐμὲ δεχόμενος δέχεται τὸν ἀποστείλαντά με. 41 ὁ δεχόμενος προφήτην εἰς ὄνομα προφήτου μισθὸν προφήτου λήμψεται, καὶ ὁ δεχόμενος δίκαιον εἰς ὄνομα δικαίου μισθὸν δικαίου λήμψεται. 42 καὶ ὅς ἂν ποτίσῃ ἓνα τῶν μικρῶν τούτων ποτήριον ψυχροῦ ὕδατος εἰς ὄνομα μαθητοῦ, ἀμὴν λέγω ὑμῖν, οὐ μὴ ἀπολέσῃ τὸν μισθὸν αὐτοῦ.</p>	<p>*Ὅς γὰρ ἂν ποτίσῃ ὑμᾶς ποτήριον ὕδατος ἐν ὀνόματι ὅτι Χριστοῦ ἐστί, ἀμὴν λέγω ὑμῖν ὅτι οὐ μὴ ἀπολέσῃ τὸν μισθὸν αὐτοῦ. (§93)</p>	<p>^aὁ δὲ ἐμὲ ἀθετῶν ἀθετεῖ τὸν ἀποστείλαντά με. (§101)</p>

76. THE DEPARTURE OF JESUS AND THE DISCIPLES

<p>MATT 11:1 [+§47]</p>	<p>MARK 6:12, 13</p>	<p>LUKE 9:6</p>
<p>[Cf Matt 10:7, 8 (§71)]</p> <p>^bΚαὶ ἐγένετο ὅτε ἐτέλεσεν ὁ Ἰησοῦς διατάσων τοῖς ὀνό- δεκα μαθηταῖς αὐτοῦ, μετέβη ἐκεῖθεν τοῦ διδάσκειν καὶ κηρύσσειν ἐν ταῖς πόλεσιν αὐτῶν. (+§47)</p>	<p>Καὶ ἐξελθόντες ἐκήρυξαν ἵνα μετανοῶσιν, 13 καὶ δαιμόνια πολλὰ ἐξέ- βαλλον, καὶ ἤλειφον ἐλαίῳ πολλοὺς ἄρρώστους καὶ θεράπευον.</p>	<p>Ἐξερχόμενοι δὲ διήρχοντο κατὰ τὰς κόμας εὐαγγελιζόμενοι</p> <p>καὶ θεραπεύοντες πανταχοῦ.</p>

<p>^a καὶ ὅς ἂν ἐμὲ δέχηται, οὐκ ἐμὲ δέχεται ἀλλὰ τὸν ἀποστείλαντά με. (§92)</p> <p>^b Cf Mt 7:28 (§44); 13:53 (§65); 19:1 (§99); 26:1 (§170)</p>	<p>Mk 9:37b</p>	<p>Lk 9:48c</p> <p>^a καὶ ὅς ἂν ἐμὲ δέχηται δέχεται τὸν ἀποστείλαντά με (§92)</p>
--	-----------------	---

Mt 10:42 ἀπολέσῃ τὸν μισθόν: ἀπόληται ὁ μισθός D It syr sln cop etc

CHAPTER XI. THE CLIMAX OF THE GALILEAN WORK, §§77-80

77. THE DEATH OF JOHN THE BAPTIST

§69+] MATT 14:1-12

Ἐν ἐκείνῳ τῷ καιρῷ
ἤκουσεν
Ἡρώδης ὁ τετραάρχης
τὴν ἀκοὴν Ἰησοῦ,

2 καὶ εἶπεν τοῖς παισὶν αὐτοῦ
Οὗτός ἐστιν
Ἰωάννης ὁ βαπτιστής·
αὐτὸς ἠγέρθη ἀπὸ τῶν νεκρῶν,
καὶ διὰ τοῦτο
αἱ δυνάμεις ἐνεργοῦσιν ἐν
αὐτῷ.

[Cf Matt 16:14 (§86)]

3 Ὁ γὰρ Ἡρώδης

κρατήσας τὸν Ἰωάννην
ἔδησεν καὶ ἐν φυλακῇ ἀπέθετο
διὰ Ἡρωδιάδα τὴν γυναῖκα
Φιλίππου τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ,

MARK 6:14-29

Καὶ ἤκουσεν
ὁ βασιλεὺς Ἡρώδης,
φανερὸν γὰρ ἐγένετο τὸ ὄνομα
αὐτοῦ,

καὶ [ἔλεγον] ὅτι
[Cf Mark 8:28 (§86)]
Ἰωάννης ὁ βαπτίζων
ἐγήγερται ἐκ νεκρῶν,
καὶ διὰ τοῦτο
ἐνεργοῦσιν αἱ δυνάμεις ἐν
αὐτῷ·

15 ἄλλοι δὲ ἔλεγον ὅτι
Ἡλείας ἐστίν·
ἄλλοι δὲ ἔλεγον ὅτι προφήτης
ὡς εἰς τῶν προφητῶν.

16 ἀκούσας δὲ
ὁ Ἡρώδης ἔλεγεν
Ὅν ἐγὼ ἀπεκεφάλισα Ἰωάννην,
οὗτος ἠγέρθη.

17 Αὐτὸς γὰρ ὁ Ἡρώδης

ἀποστείλας
ἐκράτησεν τὸν Ἰωάννην
καὶ ἔδησεν αὐτὸν ἐν φυλακῇ
διὰ Ἡρωδιάδα τὴν γυναῖκα
Φιλίππου τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ,
ὅτι αὐτὴν ἐγάμησεν·

LUKE 9:7-9

Ἦκουσεν δὲ
Ἡρώδης ὁ τετραάρχης
τὰ γινόμενα πάντα,

καὶ διηπόρει
διὰ τὸ λέγεσθαι ὑπὸ τινῶν ὅτι
[Cf Luke 9:19 (§86)]

Ἰωάννης
ἠγέρθη ἐκ νεκρῶν,

8 ὑπὸ τινῶν δὲ ὅτι
Ἡλείας ἐφάνη,
ἄλλων δὲ ὅτι προφήτης τις
τῶν ἀρχαίων ἀνέστη.

9 εἶπεν δὲ [ὁ] Ἡρώδης
Ἰωάννην ἐγὼ ἀπεκεφάλισα·

τίς δὲ ἐστὶν οὗτος
περὶ οὗ ἀκούω τοιαῦτα;
καὶ ἐζήτησε ἰδεῖν αὐτόν.

[LUKE 3:19, 20]

ὁ δὲ Ἡρώδης ὁ τετραάρχης,
ἐλεγχόμενος ὑπ' αὐτοῦ

περὶ Ἡρωδιάδος τῆς γυναίκος
τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ

καὶ περὶ πάντων ὧν ἐποίησεν
ποιηρῶν ὁ Ἡρώδης,

WH mg: Mk 6:14 λέγει

Mt 14:3 ἔθεν with NB 2 it Or; CDWΘ al pler add αὐτὸν — Φιλίππου: D 6 it vg etc om Mk 6:14
λέγων with BD (-σαν) W 2 min 3 it etc; λέγειν NACLΔΘ al pler

MATT 14	MARK 6	[LUKE 3]
<p>4 ἔλεγεν γὰρ ὁ Ἰωάνης αὐτῷ Οὐκ ἔξεστίν σοι ἔχειν αὐτήν·</p>	<p>18 ἔλεγεν γὰρ ὁ Ἰωάνης τῷ Ἠρώδῃ ὅτι Οὐκ ἔξεστίν σοι ἔχειν τὴν γυναῖκα τοῦ ἀδελφοῦ σου.</p>	<p>20 προσέθηκεν καὶ τοῦτο ἐπὶ πᾶσιν, κατέκλεισεν τὸν Ἰωάνην ἐν φυλακῇ. (§17)</p>
<p>5 καὶ θέλων αὐτὸν ἀποκτεῖναι ἐφοβήθη τὸν ὄχλον, ὅτι ὡς προφήτην αὐτὸν εἶχον.</p>	<p>19 ἡ δὲ Ἠρωδιάς ἐνεῖχεν αὐτῷ καὶ ἤθελεν αὐτὸν ἀποκτεῖναι, καὶ οὐκ ἠδύνατο· 20 ὁ γὰρ Ἠρώδης ἐφοβείτο τὸν Ἰωάνην, εἰδὼς αὐτὸν ἀνδρα δίκαιον καὶ ἅγιον, καὶ συνετήρει αὐτόν, καὶ ἀκού- σας αὐτοῦ πολλὰ ἠπόρει, καὶ ἠδέως αὐτοῦ ἤκουεν.</p>	
<p>6 γενεσίοις δὲ γενομένοις τοῦ Ἠρώδου</p>	<p>21 Καὶ γενομένης ἡμέρας εὐκαίρου ὅτε Ἠρώδης τοῖς γενεσίοις αὐτοῦ δεῖπνον ἐποίησεν τοῖς μεγα- τάσιν αὐτοῦ καὶ τοῖς χιλιάρ- χοις καὶ τοῖς πρώτοις τῆς Γαλιλαίας, 22 καὶ εἰσελθούσης</p>	
<p>ὠρχήσατο ἡ θυγάτηρ τῆς Ἠρωδιάδος ἐν τῷ μέσῳ καὶ ἤρρεσεν τῷ Ἠρώδῃ,</p>	<p>τῆς θυγατρὸς αὐτοῦ Ἠρωδιάδος καὶ ὠρχησαμένης, ἤρρεσεν τῷ Ἠρώδῃ καὶ τοῖς συνανακειμένοις. ὁ δὲ βασιλεὺς εἶπεν τῷ κορασίῳ Λίτησόν με ὃ ἐὰν θέλῃς, καὶ δώσω σοι·</p>	
<p>7 ὅθεν μετὰ ὄρκου ὠμολόγησεν αὐτῇ δοῦναι ὃ ἐὰν αἰτήσῃται.</p>	<p>23 καὶ ὠμοσεν αὐτῇ Ἰ“Ὅτι! Ἰἐὰν με! αἰτήσης δώσω σοι ἕως ἡμίσεος τῆς βασιλείας μου.</p>	

WH mg: Mk 6:23 *δτι* °O | *ἐὰν*

Mk 6:22 *αὐτοῦ* with Σ BDL Δ etc: *αὐτῆς* τῆς ACW Θ al pler; τῆς 3 min syr s ν n etc 23 *ἐὰν* with B Δ
2 min etc; ὃ *ἐὰν* Σ ACL Θ al pler — *με αἰτήσης*: *αἰτήσης* με Λ etc; Σ HL 4 lt vg cop etc om με

ΜΑΤΤ 14

8 ἡ δὲ προβιβασθεῖσα
ὑπὸ τῆς μητρὸς αὐτῆς

Δός μοι, φησίν, ὦδε
ἐπὶ πίνακι τὴν κεφαλὴν
Ἰωάνου τοῦ βαπτιστοῦ.
9 καὶ λυπηθεῖς
ὁ βασιλεὺς
διὰ τοὺς ὄρκους
καὶ τοὺς συνακακούμενους
ἐκέλευσεν δοθῆναι,
10 καὶ πέμψας

ἀπεκεφάλισεν
Ἰωάνην ἐν τῇ φυλακῇ·
11 καὶ ἠνέχθη ἡ κεφαλὴ
αὐτοῦ
ἐπὶ πίνακι
καὶ ἐδόθη τῷ κορασίῳ,
καὶ ἤνεγκεν
τῇ μητρὶ αὐτῆς.
12 Καὶ προσελθόντες
οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ
ἦραν τὸ πτῶμα
καὶ ἔθαψαν αὐτόν,
καὶ ἔλθοντες ἀπήγγειλαν τῷ
Ἰησοῦ.

MARK 6

24 καὶ ἐξελθοῦσα εἶπεν
τῇ μητρὶ αὐτῆς
Τί αἰτήσωμαι;
ἡ δὲ εἶπεν Τὴν κεφαλὴν
Ἰωάνου τοῦ βαπτίζοντος.
25 καὶ εἰσελθοῦσα εὐθὺς μετὰ
σπουδῆς πρὸς τὸν βασιλέα
ἠτήσατο λέγουσα
Θέλω ἵνα ἐξαυτῆς δῶς μοι
ἐπὶ πίνακι τὴν κεφαλὴν
Ἰωάνου τοῦ βαπτιστοῦ.
26 καὶ περίλυπος γενόμενος
ὁ βασιλεὺς
διὰ τοὺς ὄρκους
καὶ τοὺς ἀνακειμένους
οὐκ ἠθέλησεν ἀθετῆσαι αὐτήν·
27 καὶ εὐθὺς ἀποστείλας ὁ
βασιλεὺς σπεκουλάτορα ἐπέ-
ταξεν ἐνέγκαι τὴν κεφαλὴν
αὐτοῦ.
28 καὶ ἀπελθὼν ἀπεκεφάλισεν
αὐτόν ἐν τῇ φυλακῇ
καὶ ἤνεγκεν τὴν κεφαλὴν
αὐτοῦ
ἐπὶ πίνακι
καὶ ἔδωκεν αὐτὴν τῷ κορασίῳ,
καὶ τὸ κοράσιον ἔδωκεν αὐτὴν
τῇ μητρὶ αὐτῆς.
29 καὶ ἀκούσαντες
οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ ἦλθαν
καὶ ἦραν τὸ πτῶμα αὐτοῦ
καὶ ἔθηκαν αὐτὸ ἐν μνημείῳ.

78. ^aTHE FEEDING OF THE FIVE THOUSAND

MATT 14:13-23a

MARK 6:30-46

LUKE 9:10-17

Καὶ συνάγονται
οἱ ἀπόστολοι πρὸς τὸν Ἰησοῦν,

Καὶ ὑποστρέψαντες
οἱ ἀπόστολοι

^a Cf Mt 15:32-39 (§83)^a Cf Mk 8:1-10 (§83)

Mk 6:29 αὐτὸ with ABCLΔΘ min etc; αὐτόν NW 346.

MATT 14	MARK 6	LUKE 9
	<p>καὶ ἀπήγγειλαν αὐτῷ πάντα ὅσα ἐποίησαν καὶ ὅσα ἐδίδαξαν. 31 καὶ λέγει αὐτοῖς Δεῦτε ὑμεῖς αὐτοὶ κατ' ἰδίαν εἰς ἔρημον τόπον καὶ ἀναπαύσασθε ὀλίγον. ἦσαν γὰρ οἱ ἐρχόμενοι καὶ οἱ ὑπάγοντες πολλοί, καὶ οὐδὲ φαγεῖν εὐκαίρουν.</p>	<p>διηγήσαντο αὐτῷ ὅσα ἐποίησαν. Καὶ παραλαβὼν αὐτοὺς</p>
<p>Ἐκούσας δὲ ὁ Ἰησοῦς ἀνεχώρησεν ἐκεῖθεν ἐν πλοίῳ εἰς ἔρημον τόπον κατ' ἰδίαν¹</p>	<p>32 καὶ ἀπῆλθον ἐν τῷ πλοίῳ εἰς ἔρημον τόπον κατ' ἰδίαν.</p>	<p>ὑπεχώρησεν κατ' ἰδίαν εἰς πόλιν καλουμένην Βηθσαιδά.</p>
<p>καὶ ἀκούσαντες οἱ ὄχλοι ἠκολούθησαν αὐτῷ¹ περὶ τῶν πόλεων.</p>	<p>33 καὶ εἶδαν αὐτοὺς ὑπάγοντας καὶ ἔγνωσαν¹ πολλοί, καὶ περὶ τῶν πόλεων συνέδραμον ἐκεῖ καὶ προῆλθον αὐτούς.</p>	<p>11 οἱ δὲ ὄχλοι γινόντες ἠκολούθησαν αὐτῷ.</p>
<p>14 Ἐξελθὼν εἶδεν πολὺν ὄχλον, καὶ ἐσπλαγχνίσθη ἐπ' αὐτοῖς</p>	<p>34 Ἐξελθὼν εἶδεν πολὺν ὄχλον, καὶ ἐσπλαγχνίσθη ἐπ' αὐτοὺς ὅτι ἦσαν ὡς πρόβατα μὴ ἔχοντα ποιμένα,¹ καὶ ἤρξατο διδάσκειν αὐτοὺς πολλά.</p>	<p>καὶ ἀποδεξάμενος αὐτοὺς ἐλάλει αὐτοῖς περὶ τῆς βασιλείας τοῦ θεοῦ, καὶ τοὺς χρεῖαν ἔχοντας θεραπείας ἰάτο.</p>
<p>καὶ ἐθεράπευσεν τοὺς ἀρρώστους αὐτῶν.</p>		

Mt 9:36

^a Ἰδὼν δὲ τοὺς ὄχλους ἐσπλαγχνίσθη περὶ αὐτῶν ὅτι ἦσαν ἐσκυλμένοι καὶ ἐριμμένοι¹ ὡσεὶ πρόβατα μὴ ἔχοντα ποιμένα." (§70)

¹ Num 27:17; Ezek 34:5WH mg: Mt 14:13 *περι* Mk 6:33 *ἐπέγνωσαν*Lk 9:10 πόλιν καλουμένην with BLX^e 33. etc; κώμην λεγομένην DΘ; τόπον ἔρημον N min pauce it vg syr cur pesh; τόπον ἔρημον πόλεως καλουμένην A (ἑρ. τόπ.) C^W Δ al pier — Βηθσαιδά: om N 4 min syr cur

ΜΑΤΤ 14

15 Ὁψίας δὲ γενομένης

προσῆλθαν αὐτῷ οἱ μαθηταὶ λέγοντες

Ἐρημός ἐστιν ὁ τόπος
καὶ ἡ ὥρα ἤδη παρήλθεν
ἀπόλυσον¹ τοὺς ὄχλους,
ἵνα ἀπελθόντες εἰς
τὰς κώμας
ἀγοράσωσιν ἑαυτοῖς
βρώματα.

16 ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς
Οὐ χρεῖαν ἔχουσιν ἀπελθεῖν²
δοτε αὐτοῖς ὑμεῖς φαγεῖν.

[Cf v 21 below]

17 οἱ δὲ λέγουσιν αὐτῷ

Οὐκ ἔχομεν ὧδε εἰ μὴ
πέντε ἄρτους καὶ δύο ἰχθύας.

18 ὁ δὲ εἶπεν Φέρετέ μοι ὧδε αὐτοῖς.

19 καὶ ἔκελεύσας τοὺς ὄχλους

ἀνακλιθῆναι

ἐπὶ τοῦ χόρτου,

MARK 6

35 Καὶ ἤδη ὥρας πολλῆς
ἔγενομένης¹

προσελθόντες αὐτῷ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ ἔλεγον ὅτι

Ἐρημός ἐστιν ὁ τόπος,
καὶ ἡδη ὥρα πολλή²

36 ἀπόλυσον αὐτούς,
ἵνα ἀπελθόντες εἰς
τοὺς κύκλῳ ἀγροῦς καὶ κώμας
ἀγοράσωσιν ἑαυτοῖς
τί φάγωσιν.

37 ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν αὐτοῖς

Δότε αὐτοῖς ὑμεῖς φαγεῖν.
καὶ λέγουσιν αὐτῷ

Ἀπελθόντες
ἀγοράσωμεν

δηναρίων διακοσίων ἄρτους
καὶ δώσωμεν αὐτοῖς φαγεῖν³;

[Cf v 44 below]

38 ὁ δὲ λέγει αὐτοῖς
Πόσους ἔχετε ἄρτους;
ὑπάγετε ἴδετε.

καὶ γνόντες λέγουσιν

Πέντε, καὶ δύο ἰχθύας.

39 καὶ ἐπέταξεν αὐτοῖς

Ἄνακλιθῆναι⁴ πάντας
συμπόσια συμπόσια
ἐπὶ τῷ χλωρῷ χόρτῳ.

LUKE 9

12 Ἡ δὲ ἡμέρα ἤρξατο κλί-
νειν¹

προσελθόντες δὲ οἱ δώδεκα εἶπαν αὐτῷ

Ἀπόλυσον τὸν ὄχλον,
ἵνα πορευθέντες εἰς
τὰς κύκλῳ κώμας καὶ ἀγροῦς
καταλύσωσιν καὶ εἴρωσιν
ἐπισιτισμόν,
ὅτι ὧδε ἐν ἐρήμῳ τόπῳ ἐσμέν.
13 εἶπεν δὲ πρὸς αὐτοῦς

Δότε αὐτοῖς ἑ φαγεῖν ὑμεῖς².

οἱ δὲ εἶπαν

Οὐκ εἰσιν ἡμῖν πλεῖον ἢ
ἄρτοι πέντε³ καὶ ἰχθῆες δύο,
εἰ μή τι πορευθέντες ἡμεῖς
ἀγοράσωμεν
εἰς πάντα τὸν λαὸν τούτου
βρώματα.

14 ἦσαν γὰρ ὡσεὶ ἄνδρες
πεντακισχίλιοι.

εἶπεν δὲ πρὸς τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ

Κατακλίνατε αὐτοὺς

κλισίας ὡσεὶ ἀνὰ πεντήκοντα.

WH mg: Mt 14:15 παρήλθεν ἤδη ἀπόλυσον οὖν 19 ἐκέλευσεν τοὺς . . . χόρτου καὶ λαβῶν Mk 6:35 γενο-
μένης 39 ἀνακλίνας Lk 9:13 ὑμεῖς φαγεῖν | πέντε ἄρτοι

Mt 14:16 Ἰησοῦς with BCLWXΘ etc; ND syr cur pesh etc om Lk 9:13 φαγεῖν ὑμεῖς with B 2 It;
ὁμοίως φαγεῖν XACDLRWXΘ etc 14 ὡσεὶ² with XBCDLR etc; AWXΔΘ al pler om; Θ ἀνὰ ἑκατὸν καὶ

MATTHEW 14	MARK 6	LUKE 9
<p>λαβῶν¹ καὶ τοὺς πέντε ἄρτους καὶ τοὺς δύο ἰχθύας, ἀναβλέψας εἰς τὸν οὐρανὸν εὐλόγησεν καὶ κλάσας ἔδωκεν τοῖς μαθηταῖς τοὺς ἄρτους οἱ δὲ μαθηταὶ τοῖς ὄχλοις.</p>	<p>40* καὶ ἀνέπεσαν πρασιαὶ πρασιαὶ κατὰ ἑκατὸν καὶ κατὰ πεν- τήκοντα. 41 καὶ λαβῶν τοὺς πέντε ἄρτους καὶ τοὺς δύο ἰχθύας ἀναβλέψας εἰς τὸν οὐρανὸν εὐλόγησεν καὶ κατέκλασεν τοὺς ἄρτους καὶ ἐδίδου τοῖς μαθηταῖς</p> <p>ἵνα παρατιθῶσιν αὐτοῖς, καὶ τοὺς δύο ἰχθύας ἐμέρισεν πᾶσιν.</p>	<p>15 καὶ ἐποίησαν οὕτως καὶ κατέκλιναν ἅπαντας¹.</p> <p>16 λαβῶν δὲ τοὺς πέντε ἄρτους καὶ τοὺς δύο ἰχθύας ἀναβλέψας εἰς τὸν οὐρανὸν εὐλόγησεν αὐτοὺς καὶ κατέκλασεν καὶ ἐδίδου τοῖς μαθηταῖς</p> <p>παραθεῖναι τῷ ὄχλῳ.</p>
<p>20 καὶ ἔφαγον πάντες καὶ ἐχορτάσθησαν, καὶ ἦσαν τὸ περισσεῦον τῶν κλασμάτων δώδεκα κοφίνους πλήρεις.</p>	<p>42 καὶ ἔφαγον πάντες καὶ ἐχορτάσθησαν· 43 καὶ ἦσαν κλάσματα δώδεκα κοφίνων πληρώματα καὶ ἀπὸ τῶν ἰχθύων.</p>	<p>17 καὶ ἔφαγον καὶ ἐχορτάσθησαν πάντες, καὶ ἦρθη τὸ περισσεῦσαν αὐτοῖς κλασμάτων κόφινοι δώδεκα.</p>
<p>21 οἱ δὲ ἐσθιοντες ἦσαν ἄνδρες ὡσεὶ πεντακισχίλιοι ^aχωρὶς γυναικῶν καὶ παιδίων.</p>	<p>44 καὶ ἦσαν οἱ φαγόντες τοὺς ἄρτους πεντακισχίλιοι ἄνδρες.</p>	<p>[Cf v 14 above]</p>
<p>22 Καὶ [εὐθέως] ἠνάγκασεν τοὺς μαθητὰς ἐμβῆναι εἰς τὸ πλοῖον καὶ προάγειν αὐτὸν εἰς τὸ πέραν,</p>	<p>45 Καὶ εὐθέως ἠνάγκασεν τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ ἐμβῆναι εἰς τὸ πλοῖον καὶ προάγειν εἰς τὸ πέραν πρὸς Βηθσαϊδάν,</p>	
<p>ἕως οὗ ἀπολύσῃ τοὺς ὄχλους. 23 καὶ ἀπολύσας τοὺς ὄχλους ἀνέβη εἰς τὸ ὄρος κατ' ἰδίαν προσεύξασθαι.</p>	<p>ἕως αὐτὸς ἀπολύει τὸν ὄχλον. 46 καὶ ἀποταξάμενος αὐτοῖς ἀπῆλθεν εἰς τὸ ὄρος προσεύξασθαι.</p>	

^a Cf Mt 15:38b (§83)

WH mg: Mt 14:22 τὸ Lk 9:15 πάντας

Mt 14:19 λαβῶν with B10 al pler; καὶ λαβῶν NC*W etc; λαβῶν D 22 εὐθέως with BDW0 10 vg al pler; NC syr etc om — μαθητὰς with NCDLW al pler; BX0 it cop etc add αὐτοῦ — πλοῖον with B2 min etc; τὸ πλ. NCDLWX0 al pler Mk 6:43 ἀλάσματα with B1A 28.; ἀλάσμάτων NADW0 al pler — κοφίνους with NB 6 min; κοφίνους ADLWΔ0 al pler — πληρώματα with NBLA 6 min; πλήρεις AD0 al pler

79. THE WALKING ON THE SEA

MATT 14:23b-36

ὄψίας δὲ γενομένης
μόνος ἦν ἐκεῖ.

24 Τὸ δὲ πλοῖον ἤδη
Ἰσταδίου πολλοὺς ἀπὸ τῆς γῆς
ἀπέειχεν¹,

βασανιζόμενον
ὑπὸ τῶν κυμάτων,
ἦν γὰρ ἐναντίος ὁ ἄνεμος.

25 Τετάρτη δὲ φυλακῇ τῆς
νυκτὸς
ἦλθεν πρὸς αὐτοὺς
περιπατῶν ἐπὶ τὴν θάλασσαν.

26 οἱ δὲ μαθηταὶ ἰδόντες αὐτὸν
ἐπὶ τῆς θαλάσσης περιπα-
τοῦντα
ἐταράχθησαν λέγοντες ὅτι
Φάντασμα ἔστιν,
καὶ ἀπὸ τοῦ φόβου ἔκραξαν.

27 εὐθὺς δὲ ἐλάλησεν [ὁ
Ἰησοῦς]
αὐτοῖς λέγων
Θαρσεῖτε, ἐγὼ εἰμι· μὴ φο-
βεῖσθε.

28 ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Πέτρος
εἶπεν αὐτῷ Κύριε, εἰ σὺ εἶ,
κέλευσόν με ἔλθειν πρὸς σέ
ἐπὶ τὰ ὕδατα· 29 ὁ δὲ εἶπεν
Ἐλθέ. καὶ καταβὰς ἀπὸ τοῦ
πλοίου Πέτρος περιεπάτησεν
ἐπὶ τὰ ὕδατα [καὶ ἦλθεν]

MARK 6:47-56

καὶ ὄψίας γενομένης

ἦν τὸ πλοῖον
ἐν μέσῳ τῆς θαλάσσης,

καὶ αὐτὸς μόνος ἐπὶ τῆς γῆς.

48 καὶ ἰδὼν αὐτοὺς
βασανιζομένους
ἐν τῷ ἐλαύνειν,
ἦν γὰρ ὁ ἄνεμος ἐναντίος
αὐτοῖς,

περὶ τετάρτην φυλακῆν τῆς
νυκτὸς
ἔρχεται πρὸς αὐτοὺς
περιπατῶν ἐπὶ τῆς θαλάσσης·
καὶ ἤθελεν παρελθεῖν αὐτοῦς.

49 οἱ δὲ ἰδόντες αὐτὸν
ἐπὶ τῆς θαλάσσης περιπα-
τοῦντα
ἔδοξαν ὅτι
φάντασμα ἔστιν
καὶ ἀνέκραξαν,
50 πάντες γὰρ αὐτὸν εἶδαν
καὶ ἐταράχθησαν.

ὁ δὲ εὐθὺς ἐλάλησεν

μετ' αὐτῶν, καὶ λέγει αὐτοῖς
Θαρσεῖτε, ἐγὼ εἰμι, μὴ φο-
βεῖσθε.

WH mg: Mt 14:24 μέσον τῆς θαλάσσης ἦν 29 ἐλθεῖν

Mt 14:24 σταδ. πολ. ἀπὸ τῆς γῆς ἀπέειχεν with B 4 min syr cur pesh cop etc: ἀπέειχεν ἀπὸ τῆς γῆς σταδ. ἱκανοῖς θ; μέσον τῆς θαλάσσης ἦν NCLWX it vg al pler; ἦν εἰς μέσον τῆς θαλάσσης D 26 οἱ δὲ μαθ. ἰδόντες αὐτὸν with B D 4 min; καὶ ἰδόντες αὐτὸν οἱ μαθηταὶ CLWX al pler; ἰδόντες δὲ αὐτὸν N*Θ it vg 27 ὁ Ἰησοῦς αὐτοῖς with N*B 131.; αὐτοῖς ὁ Ἰησ. CLWXΘ al pler; αὐτοῖς N D syr cur cop etc

ΜΑΤΤ 14

πρὸς τὸν Ἰησοῦν. 30 βλέπων δὲ τὸν ἄνεμον ἐφοβήθη, καὶ ἀρξάμενος καταποντίζεσθαι ἔκραξεν λέγων Κύριε, σῶσόν με. 31 εὐθέως δὲ ὁ Ἰησοῦς ἐκτείνας τὴν χεῖρα ἐπελάβετο αὐτοῦ καὶ λέγει αὐτῷ Ὁλιγόπιστε, εἰς τί ἐδίστασας;

32 καὶ ἀναβάντων αὐτῶν εἰς τὸ πλοῖον ἐκόπασεν ὁ ἄνεμος.

33 οἱ δὲ ἐν τῷ πλοίῳ προσεκύνησαν αὐτῷ λέγοντες Ἄληθῶς θεοῦ υἱὸς εἶ.

34 Καὶ διαπεράσαντες ἦλθαν ἐπὶ τὴν γῆν εἰς Γεννησαρέτ.

35 καὶ ἐπιγνόντες αὐτὸν οἱ ἄνδρες τοῦ τόπου ἐκείνου ἀπέστειλαν εἰς ὄλην τὴν περίχωρον ἐκείνην, καὶ προσήγγεγκαν αὐτῷ

πάντας τοὺς κακῶς ἔχοντας,

36 καὶ παρεκάλουν [αὐτὸν] ἵνα μόνον ἄψωνται τοῦ κρασπέδου τοῦ ἱματίου αὐτοῦ· καὶ ὅσοι ἤψαντο διεσώθησαν.

ΜΑΡΚ 6

51 καὶ ἀνέβη πρὸς αὐτοὺς εἰς τὸ πλοῖον, καὶ ἐκόπασεν ὁ ἄνεμος.

καὶ λίαν ἐν ἑαυτοῖς ἐξίσταντο, [Cf Mark 15:39 (§178)]

52 οὐ γὰρ συνήκαν ἐπὶ τοῖς ἄρτοις, ἀλλ' ἦν αὐτῶν ἡ καρδιά πεπωρωμένη.

53 Καὶ διαπεράσαντες ἐπὶ τὴν γῆν ἦλθον εἰς Γεννησαρέτ καὶ προσωρμίσθησαν.

54 καὶ ἐξεληθόντων αὐτῶν ἐκ τοῦ πλοίου εὐθὺς ἐπιγνόντες αὐτὸν

55 περιέδραμον ὄλην τὴν χώραν ἐκείνην καὶ ἤρξαντο ἐπὶ τοῖς κραβάτοις

τοὺς κακῶς ἔχοντας περιφέρειν

ὅπου ἤκουον ὅτι ἔστιν.

56 καὶ ὅπου ἂν εἰσπορεύετο εἰς κώμας ἢ εἰς πόλεις ἢ εἰς ἀγροὺς ἐν ταῖς ἀγοραῖς ἐτίθεσαν τοὺς ἀσθενοῦντας, καὶ παρεκάλουν αὐτὸν ἵνα κἀν τοῦ κρασπέδου τοῦ ἱματίου αὐτοῦ ἄψωνται· καὶ ὅσοι ἂν ἤψαντο αὐτοῦ ἐσώζοντο.

80. EATING WITH UNWASHEN HANDS

MATT 15:1-20

Τότε προσέρχονται
τῷ Ἰησοῦ
ἀπὸ Ἱεροσολύμων
Φαρισαῖοι
καὶ γραμματεῖς

λέγοντες

2 Διὰ τί
οἱ μαθηταὶ σου παραβαίνουνσιν

τὴν παράδοσιν τῶν πρεσβυ-
τέρων;
οὐ γὰρ νίπτονται τὰς χεῖρας
ὅταν ἄρτον ἐσθίωσιν.

3 ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν αὐτοῖς
[Cf vv 7-9 below]

MARK 7:1-23

Καὶ συνάγονται
πρὸς αὐτὸν

οἱ Φαρισαῖοι
καὶ τινες τῶν γραμματέων
ἐλθόντες ἀπὸ Ἱεροσολύμων
2 καὶ ἰδόντες τινὰς τῶν μαθη-
τῶν αὐτοῦ ὅτι κοιναῖς χερσίν,
τοῦτ' ἔστιν ἀνίπτους, ἐσθί-
ουσιν τοὺς ἄρτους.— 3 οἱ
γὰρ Φαρισαῖοι καὶ πάντες
οἱ Ἰουδαῖοι ἐὰν μὴ πυγμῇ
νίψωνται τὰς χεῖρας οὐκ ἐσθί-
ουσιν, κρατοῦντες τὴν παρά-
δοσιν τῶν πρεσβυτέρων, 4 καὶ
ἀπ' ἀγορᾶς ἐὰν μὴ ῥαντίσων-
ται¹ οὐκ ἐσθίουσιν, καὶ ἄλλα
πολλὰ ἔστιν ἃ παρέλαβον κρα-
τεῖν, βαπτισμοὺς ποτηρίων καὶ
ξεστῶν καὶ χαλκίων.—

5 καὶ ἐπερωτῶσιν αὐτὸν οἱ
Φαρισαῖοι καὶ οἱ γραμματεῖς
Διὰ τί
οὐ περιπατοῦσιν οἱ μαθηταὶ σου
κατὰ

τὴν παράδοσιν τῶν πρεσβυ-
τέρων,

ἀλλὰ κοιναῖς χερσίν
ἐσθίουσιν τὸν ἄρτον;

6 ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς
Καλῶς ἐπροφήτευσεν Ἡσαίας
περὶ ὑμῶν τῶν ὑποκριτῶν,
ὡς γέγραπται ὅτι

¹“Ὁὗτος ὁ λαὸς¹ τοῖς χείλε-
σιν με τιμᾷ,
ἢ δὲ καρδία αὐτῶν πόρρω
ἀπέχει ἀπ' ἐμοῦ”

¹ Isa 29:13

WH mg: Mk 7:4 βαπτίζονται

6 Ὁ λαὸς οὗτος

MATT 15

Διὰ τί καὶ ὑμεῖς παραβαίνετε
τὴν ἐντολὴν τοῦ θεοῦ
διὰ τὴν παράδοσιν ὑμῶν;

4 ὁ γὰρ θεὸς εἶπεν
¹“Τίμα τὸν πατέρα
καὶ τὴν μητέρα,”
καὶ ²“Ὁ κακολογῶν πατέρα ἢ
μητέρα θανάτῳ τελεγτάτω.”

5 ὑμεῖς δὲ λέγετε
“Ὅς ἂν εἴπῃ
τῷ πατρὶ ἢ τῇ μητρὶ
Δῶρον
ὃ ἐὰν ἐξ ἐμοῦ ὠφελῆθῃς,
οὐ μὴ τιμῆσει τὸν πατέρα
αὐτοῦ.”

6 καὶ ἠκυρώσατε
τὸν ἴλογον τοῦ θεοῦ
διὰ τὴν παράδοσιν ὑμῶν.

7 ὑποκριταί,
καλῶς ἐπροφήτευσεν
περὶ ὑμῶν Ἡσαίας λέγων
8 ³“Ὁ λαὸς οὗτος τοῖς χεί-
λεσίν με τιμᾷ,
ἡ δὲ καρδία αὐτῶν πόρρω
ἀπέχει ἀπ’ ἐμοῦ.”
9 μάτην δὲ σέβονται με,
διδάσκοντες διδασκαλίας ἐν-
τάλματα ἀνθρώπων.”

MARK 7

7 μάτην δὲ σέβονται με,
διδάσκοντες διδασκαλίας ἐν-
τάλματα ἀνθρώπων.”

8 ἀφέντες τὴν ἐντολὴν τοῦ
θεοῦ κρατεῖτε τὴν παράδοσιν
τῶν ἀνθρώπων.

9 καὶ ἔλεγεν αὐτοῖς
Καλῶς ἀθετεῖτε
τὴν ἐντολὴν τοῦ θεοῦ,
ἵνα τὴν παράδοσιν ὑμῶν
τηρήσητε.

10 Μωυσῆς γὰρ εἶπεν
¹“Τίμα τὸν πατέρα σου
καὶ τὴν μητέρα σου,”
καὶ ²“Ὁ κακολογῶν πατέρα ἢ
μητέρα θανάτῳ τελεγτάτω.”

11 ὑμεῖς δὲ λέγετε
“Ἐὰν εἴπῃ ἄνθρωπος
τῷ πατρὶ ἢ τῇ μητρὶ
Κορβάν, ὃ ἐστὶν Δῶρον,
ὃ ἐὰν ἐξ ἐμοῦ ὠφελῆθῃς,

12 οὐκέτι ἀφίετε αὐτὸν οὐδὲν
ποιῆσαι τῷ πατρὶ ἢ τῇ μητρὶ,

13 ἀκυροῦντες
τὸν λόγον τοῦ θεοῦ
τῇ παραδόσει ὑμῶν
ἢ παρεδώκατε.
καὶ παρόμοια τοιαῦτα πολλὰ
ποιεῖτε.

[Cf vñ 6, 7 above]

¹ Ex 20:12; Deut 5:16

² Ex 21:17

³ Isa 29:13

WH mg: Mt 15:6 νόμον

Mt 15:5 αὐτοῦ with **NBD** syr cur: add ἡ τὴν μητέρα αὐτοῦ CLWXΘ (om αὐτοῦ?) al pler

ΜΑΤΤ 15

10 Καὶ προσκαλεσάμενος

τὸν ὄχλον εἶπεν αὐτοῖς
'Ακούετε καὶ συνίετε'

11 οὐ τὸ εἰσερχόμενον εἰς τὸ
στόμα

κοινοῖ τὸν ἄνθρωπον,
ἀλλὰ τὸ ἐκπορευόμενον ἐκ τοῦ
στόματος
τοῦτο κοινοῖ
τὸν ἄνθρωπον.

12 Τότε προσελθόντες οἱ
μαθηταὶ λέγουσιν αὐτῷ Οἶδας
ὅτι οἱ Φαρισαῖοι ἀκούσαντες
τὸν λόγον ἐσκανδαλίσθησαν;
13 ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν
Πᾶσα φυτεία ἣν οὐκ ἐφύτευσεν
ὁ πατήρ μου ὁ οὐράνιος ἐκρι-
ζωθήσεται. 14 ἄφετε αὐ-
τούς· Ἰτυφλοὶ εἰσιν ὁδηγοί·

τυφλὸς δὲ
τυφλὸν ἐὰν ὀδηγῇ,
ἀμφότεροι εἰς βόθυνον
πέσονται.

15 Ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Πέτρος
εἶπεν αὐτῷ
Φράσον ἡμῖν τὴν παραβολὴν.
16 ὁ δὲ εἶπεν Ἀκμὴν
καὶ ὑμεῖς ἀσύνετοί ἐστε;
17 οὐ νοεῖτε ὅτι πᾶν τὸ
εἰσπορευόμενον
εἰς τὸ στόμα

MARK 7

14 Καὶ προσκαλεσάμενος
πάλιν

τὸν ὄχλον ἔλεγεν αὐτοῖς
'Ακούσατέ μου πάντες καὶ
σύνετε.

15 οὐδὲν ἔστιν ἔξωθεν τοῦ
ἀνθρώπου εἰσπορευόμενον εἰς
αὐτὸν

ὃ δύναται κοινῶσαι αὐτόν·
ἀλλὰ τὰ ἐκ τοῦ ἀνθρώπου
ἐκπορευόμενά
ἔστιν τὰ κοινοῦντα
τὸν ἄνθρωπον.

[LUKE 6:39]

Εἶπεν δὲ καὶ παραβολὴν αὐτοῖς
Μῆτι δύναται τυφλὸς
τυφλὸν ὀδηγεῖν;
οὐχὶ ἀμφότεροι εἰς βόθυνον
ἐμπεσοῦνται; (§40)

17 Καὶ ὅτε εἰσῆλθεν εἰς οἶκον
ἀπὸ τοῦ ὄχλου,
ἐπηρώτων αὐτόν οἱ μαθηταὶ
αὐτοῦ

τὴν παραβολὴν.

18 καὶ λέγει αὐτοῖς Οὕτως
καὶ ὑμεῖς ἀσύνετοί ἐστε;
οὐ νοεῖτε ὅτι πᾶν τὸ ἔξωθεν
εἰσπορευόμενον

εἰς τὸν ἄνθρωπον
οὐ δύναται αὐτόν κοινῶσαι,
19 ὅτι οὐκ εἰσπορεύεται αὐ-
τοῦ εἰς τὴν καρδίαν

WH mg: Mt 15:14 ὁδηγοὶ εἰσιν τυφλοὶ [τυφλῶν]

Mk 7:16 om with NBLΔ 2 min cop; add εἰ τις ἔχει ὄρα ἀκούει ἀκουέτω (=4:23) ADWXΘ it vg al pler

ΜΑΤΤ 15	MARK 7
<p>εἰς τὴν κοιλίαν χωρεῖ καὶ εἰς ἀφεδρῶνα ἐκβάλλεται;</p>	<p>ἀλλ' εἰς τὴν κοιλίαν, καὶ εἰς τὸν ἀφεδρῶνα ἐκπορεύεται; —καθαρίζων πάντα τὰ βρώ- ματα.</p>
<p>18 τὰ δὲ ἐκπορευόμενα ἐκ τοῦ στόματος ἐκ τῆς καρδίας ἐξέρχεται, κάκεῖνα κοινοὶ τὸν ἄνθρωπον. 19 ἐκ γὰρ τῆς καρδίας</p>	<p>20 ἔλεγεν δὲ ὅτι Τὸ ἐκ τοῦ ἀνθρώπου ἐκπορευ- όμενον</p>
<p>ἐξέρχονται διαλογισμοὶ πονηροί,</p>	<p>ἐκεῖνο κοινοὶ τὸν ἄνθρωπον· 21 ἔσωθεν γὰρ ἐκ τῆς καρδίας τῶν ἀνθρώπων οἱ διαλογισμοὶ οἱ κακοὶ ἐκπορεύονται,</p>
<p>φόνοι, μοιχεῖαι, πορνεῖαι, κλοπαί,</p>	<p>πορνεῖαι, κλοπαί, φόνοι, μοιχεῖαι,</p>
<p>ψευδομαρτυρίαι, βλασφημίαι.</p>	<p>22 πλεονεξίαι, πονηρίαι, δό- λος, ἀσέλγεια, ὀφθαλμὸς πονηρός,</p>
<p>20 ταῦτά ἐστιν</p>	<p>βλασφημία, ὑπερηφανία, ἀφροσύνη·</p>
<p>τὰ κοινοῦντὰ τὸν ἄνθρωπον, τὸ δὲ ἀνίπτοις χερσίν φαγεῖν οὐ κοινοὶ τὸν ἄνθρωπον.</p>	<p>23 πάντα ταῦτα τὰ πονηρὰ ἔσωθεν ἐκπορεύεται καὶ κοινοὶ τὸν ἄνθρωπον.</p>

CHAPTER XII. THE SYROPHOENICIAN JOURNEY, §§81, 82

81. THE SYROPHOENICIAN WOMAN

ΜΑΤΤ 15:21-28	MARK 7:24-30
<p>Καὶ ἐξεληθὼν ἐκεῖθεν ὁ Ἰησοῦς ἀνεχώρησεν εἰς τὰ μέρη Τύρου καὶ Σιδῶνος.</p>	<p>Ἐκεῖθεν δὲ ἀναστὰς ἀπῆλθεν εἰς τὰ ὄρια Τύρου [καὶ Σιδῶνος].</p>

Mk 7:19 ἐκπορεύεται: ἐκβάλλεται; N 5 min syr sin: ἐξέρχεται D: χωρεῖ W 24 καὶ Σιδῶνος with SABX
al pler: DLWΔΘ 5 lt syr sin etc om

ΜΑΤΤ 15

22 Καὶ ἰδοὺ γυνὴ Χανααῖα ἀπὸ τῶν ὀρίων ἐκείνων ἐξεληθούσα ἔκραζεν¹ λέγουσα Ἐλέησόν με, κύριε Ἰυῖός¹ Δαυεὶδ·

ἡ θυγάτηρ μου κακῶς δαιμονίζεται.

23 ὁ δὲ οὐκ ἀπεκρίθη αὐτῇ λόγον. καὶ προσελθόντες οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ ἠρώτουν αὐτὸν λέγοντες Ἀπόλυσον αὐτήν, ὅτι κράζει ὀπισθεν ἡμῶν.

24 ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν Ὅχι ἀπεστάλην εἰ μὴ εἰς τὰ πρόβατα τὰ ἀπολωλότα οἴκου Ἰσραὴλ.

25 ἡ δὲ ἐλθοῦσα προσεκύνη αὐτῷ

λέγουσα
Κύριε, βοήθει μοι.

26 ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν

Οὐκ ἔστιν καλὸν λαβεῖν τὸν ἄρτον τῶν τέκνων καὶ βαλεῖν τοῖς κυναρίοις.
27 ἡ δὲ εἶπεν

Ναί, κύριε,
καὶ [γάρ] τὰ κυνάρια

MARK 7

Καὶ εἰσελθὼν εἰς οἰκίαν οὐδένα ἤθελεν γνῶναι, καὶ οὐκ ἤδυνάσθη λαβεῖν·

25 ἀλλ' εὐθὺς ἀκούσασα γυνὴ περὶ αὐτοῦ,

[Cf Mark 10:47b (§141)]

ἣς εἶχεν τὸ θυγάτριον αὐτῆς πνεῦμα ἀκάθαρτον,

ἐλθοῦσα προσέπεσεν πρὸς τοὺς πόδας αὐτοῦ·

26 ἡ δὲ γυνὴ ἦν Ἑλληνίς, Ἰσυροφονικίσσα¹ τῷ γένει· καὶ ἠρώτα αὐτὸν ἵνα τὸ δαιμόνιον ἐκβάλη ἐκ τῆς θυγατρὸς αὐτῆς.

27 καὶ ἔλεγεν αὐτῇ Ἄφες πρῶτον χορτασθῆναι τὰ τέκνα,

οὐ γάρ ἐστιν καλὸν λαβεῖν τὸν ἄρτον τῶν τέκνων καὶ τοῖς κυναρίοις βαλεῖν.
ἡ δὲ ἀπεκρίθη καὶ λέγει αὐτῷ

28 Ναί, κύριε,
καὶ τὰ κυνάρια ὑποκάτω τῆς τραπέζης

Mt 10:6

^a πορεύεσθε δὲ μᾶλλον πρὸς τὰ πρόβατα τὰ ἀπολωλότα οἴκου Ἰσραὴλ. (§71)

WH mg: Mt 15:22 *κραζεν* | *ωὲ* Mk 7:26 *Σύρα Φοινικίσσα*

Mt 15:27 *γάρ*: om B 1 It syr sin pesh etc Mk 7:28 *καί*? with Σ BW ΔΘ min pauc pesh etc; ἀλλά καὶ D 3 It; καὶ γάρ ALX It vg al pler

ΜΑΤΤ 15
 ἐσθίει ἀπὸ τῶν ψυχίων
 τῶν πιπτόντων ἀπὸ τῆς τρα-
 πέζης
 τῶν κυρίων αὐτῶν.
 28 τότε ἀποκριθεὶς ὁ Ἰησοῦς
 εἶπεν αὐτῇ
 Ὡ γύναι, μεγάλη σου ἡ πίστις·
 γενηθήτω σοι ὡς θέλεις.

καὶ ἰάθη ἡ θυγάτηρ αὐτῆς ἀπὸ
 τῆς ὥρας ἐκείνης.

MARK 7
 ἐσθίουσιν ἀπὸ τῶν ψυχίων
 τῶν παιδίων.
 29 καὶ εἶπεν αὐτῇ
 Διὰ τοῦτον τὸν λόγον ὕπαγε,
 ἐξελλήλυθεν ἐκ τῆς θυγατρὸς σου
 τὸ δαιμόνιον.
 30 καὶ ἀπελθοῦσα εἰς τὸν οἶκον
 αὐτῆς εὔρεν
 τὸ παιδίον βεβλημένον ἐπὶ
 τὴν κλίνην καὶ τὸ δαιμόνιον
 ἐξεληλυθός.

82. THE RETURN TO THE SEA OF GALILEE

ΜΑΤΤ 15:29-31
 Καὶ μεταβάς ἐκεῖθεν ὁ
 Ἰησοῦς

ἦλθεν παρὰ
 τὴν θάλασσαν τῆς Γαλιλαίας,

καὶ ἀναβάς εἰς τὸ ὄρος ἐκά-
 θητο ἐκεῖ.

30 καὶ προσῆλθον αὐτῷ
 ὄχλοι πολλοὶ ἔχοντες μεθ'
 ἑαυτῶν

ἰχλωὺς, κυλλοὺς, τυφλοὺς,
 κωφοὺς,¹ καὶ ἑτέροισιν πολλοῖς,
 καὶ ἔριψαν αὐτοὺς παρὰ τοὺς
 πόδας αὐτοῦ,
 καὶ ἐθεράπευσεν αὐτοὺς·

MARK 7:31-37

Καὶ πάλιν ἐξελθὼν

ἐκ τῶν ὄριων Τύρου
 ἦλθεν διὰ Σιδῶνος εἰς
 τὴν θάλασσαν τῆς Γαλιλαίας
 ἀνὰ μέσον τῶν ὄριων Δεκαπέ-
 λεως.

32 Καὶ φέρουσιν αὐτῷ

κωφὸν καὶ μογιάλον,
 καὶ παρακαλοῦσιν αὐτὸν ἵνα
 ἐπιθῇ αὐτῷ τὴν χεῖρα.

33 καὶ ἀπολαβόμενος αὐτὸν
 ἀπὸ τοῦ ὄχλου κατ' ἴδιαν
 ἔβαλεν τοὺς δακτύλους αὐτοῦ
 εἰς τὰ ὦτα αὐτοῦ καὶ πτύσας
 ἤψατο τῆς γλώσσης αὐτοῦ,
 34 καὶ ἀναβλέψας εἰς τὸν

WH mg: Mt 15:30 †...†

MATTHEW 15	MARK 7
31 ὥστε ἴτον ὄχλον ¹ θαυμάσαι	οὐρανὸν ἐστέναξεν, καὶ λέγει αὐτῷ Ἐφάθαθά, ὃ ἐστὶν Διανοίχθητι· 35 καὶ ἠνοίγησαν αὐτοῦ αἱ ἀκοαί, καὶ ἐλύθη ὁ δεσμὸς τῆς γλώσσης αὐτοῦ, καὶ ἐλάλει ὀρθῶς· 36 καὶ διεστείλατο αὐτοῖς ἵνα μηδενὶ λέγωσιν· ὅσον δὲ αὐτοῖς διεστέλλετο, αὐτοὶ μᾶλλον περισσότερον ἐκήρυσσον.
βλέποντας κωφοὺς ἱλαλοῦντας ¹	37 καὶ ὑπερπερισσῶς ἐξεπλήσσοντο λέγοντες Καλῶς πάντα πεποίηκεν, ^τ καὶ τοὺς κωφοὺς ποιεῖ ἀκούειν καὶ ἀλάλους λαλεῖν.
^τ καὶ χωλοὺς περιπατοῦντας καὶ τυφλοὺς βλέποντας· καὶ ἰδόξασαν ¹ τὸν θεὸν Ἰσραήλ.	

CHAPTER XIII. EVENTS AROUND THE SEA OF GALILEE, §§ 83-85

83. ^aTHE FEEDING OF THE FOUR THOUSAND

MATTHEW 15:32-39	MARK 8:1-10
ἽΟ δὲ Ἰησοῦς προσκαλεσάμενος τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ εἶπεν Σπλαγχνίζομαι ἐπὶ τὸν ὄχλον, ὅτι [ἦδη] ἡμέραι τρεῖς προσμένουσίν μοι καὶ	Ἐν ἐκείναις ταῖς ἡμέραις πάλιν πολλοῦ ὄχλου ὄντος καὶ μὴ ἐχόντων τί φάγωσιν, προσκαλεσάμενος τοὺς μαθητὰς λέγει αὐτοῖς 2 Σπλαγχνίζομαι ἐπὶ τὸν ὄχλον ὅτι ἦδη ἡμέραι τρεῖς ¹ ἱπροσμένουσίν μοι ¹ καὶ

^a Cf Mt 14:13-23a (§78)^a Cf Mk 6:30-46 (§78)^a Cf Lk 9:10-17 (§78)

WH mg: Mt 15:31 τοὺς ὄχλους | ἀκούοντας | κυλλοὺς ὑγιεῖς | ἐδόξαζον Mk 7:37 ὥσ 8:2 ἡμέρας τρεῖς | προσμένουσιν

Mt 15:31 λαλοῦντας: ἀκούοντας B 3 min; ἀκούοντας, ἀλάλους λαλοῦντας min pauce; ἀκούοντας καὶ λαλοῦντας Σ 32 48a; om B syr sin etc Mk 8:1 μαθητὰς with \aleph DLΔ it vg etc; αὐτοῦ add ABWXΘ syr sin pesh al pler 2 ἡμέραι τρεῖς with \aleph ALWXΘ al pler: ἡμέραις τρεῖσι B: ἡμέρας τρεῖς Δ etc — μοι: om B etc

ΜΑΤΤ 15

οὐκ ἔχουσιν τί φάγωσιν·
καὶ ἀπολύσαι αὐτοὺς
νῆστεις οὐ θέλω, μὴ ποτε
ἐκλυθῶσιν ἐν τῇ ὁδῷ.

33 καὶ λέγουσιν αὐτῷ
οἱ μαθηταὶ
Πόθεν ἡμῖν
ἐν ἔρημίᾳ
ἄρτοι τοσοῦτοι ὥστε χορτάσαι

ὄχλον τοσοῦτον;

34 καὶ λέγει αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς
Πόσους ἄρτους ἔχετε;
οἱ δὲ εἶπαν Ἑπτὰ,
καὶ ὀλίγα ἰχθύδια.

35 καὶ παραγγείλας τῷ ὄχλῳ
ἀναπεσεῖν ἐπὶ τὴν γῆν

36 ἔλαβεν τοὺς ἑπτὰ ἄρτους
καὶ τοὺς ἰχθύας καὶ
εὐχαριστήσας ἔκλασεν καὶ
ἐδίδου τοῖς μαθηταῖς

οἱ δὲ μαθηταὶ τοῖς ὄχλοις.

37 καὶ ἔφαγον πάντες
καὶ ἐχορτάσθησαν,
καὶ τὸ περισσεῖον τῶν κλασ-
μάτων ἦραν
ἑπτὰ σφυρίδας πλήρεις.

38 οἱ δὲ ἐσθίοντες ἦσαν
ἑτετρακισχίλιοι ἄνδρες
^αχωρὶς ἑγναικῶν καὶ παιδιῶν¹.

ΜΑΡΚ 8

οὐκ ἔχουσιν τί φάγωσιν·
3 καὶ εἰάν ἀπολύσω αὐτοὺς
νῆστεις εἰς οἶκον αὐτῶν,
ἐκλυθήσονται ἐν τῇ ὁδῷ·
καὶ τινες αὐτῶν ἀπὸ μακρόθεν
εἰσίν.

4 καὶ ἀπεκρίθησαν αὐτῷ
οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ ὅτι
Πόθεν τούτους δυνήσεται τις
ᾧδε
χορτάσαι ἄρτων
ἐπ' ἔρημίας;

5 καὶ ἠρώτα αὐτοὺς
Πόσους ἔχετε ἄρτους;
οἱ δὲ εἶπαν Ἑπτὰ.

6 καὶ παραγγέλλει τῷ ὄχλῳ
ἀναπεσεῖν ἐπὶ τῆς γῆς·
καὶ λαβὼν τοὺς ἑπτὰ ἄρτους

εὐχαριστήσας ἔκλασεν καὶ
ἐδίδου τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ
ἵνα παρατιθῶσιν
καὶ παρέθηκαν τῷ ὄχλῳ.

7 καὶ εἶχαν ἰχθύδια ὀλίγα·
καὶ εὐλογήσας αὐτὰ εἶπεν καὶ
ταῦτα παρατιθέναι.

8 καὶ ἔφαγον
καὶ ἐχορτάσθησαν,
καὶ ἦραν περισσεύματα κλασ-
μάτων

ἑπτὰ σφυρίδας.
9 ἦσαν δὲ
ὡς τετρακισχίλιοι.

^a Cf Mt 14: 21b (§78)

WH mg: Mt 15:38 ὡς | παιδῶν καὶ γυναικῶν

Mt 15:38 τετρακισχίλιοι: ὡς τετρακισχίλιοι BΘ min etc

MATT 15	MARK 8
39 Καὶ ἀπολύσας τοὺς ὄχλους ἐνέβη εἰς τὸ πλοῖον, καὶ ἦλθεν εἰς τὰ ὄρια Μαγαδάν.	καὶ ἀπέλυσεν αὐτούς. 10 Καὶ εὐθὺς ἐμβὰς † εἰς τὸ πλοῖον μετὰ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ ἦλθεν εἰς τὰ μέρη Δαλμανουθά.

84. DEMANDING A SIGN FROM HEAVEN

MATT 16:1-12	MARK 8:11-21	
Καὶ προσελθόντες [οἱ] Φαρισαῖοι καὶ Σαδδου- καῖοι πειράζοντες ἐπηρώτησαν ¹ αὐτὸν σημεῖον ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ἐπιδειξάιν αὐτοῖς. 2 ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν αὐτοῖς· [[Ὁψίας γενομένης λέγετε Εὐδία, πυρράζει γὰρ ὁ οὐρανός· 3 καὶ πρωὶ Σήμερον χειμών, πυρράζει γὰρ στυγνάζων ὁ οὐρανός. τὸ μὲν πρόσωπον τοῦ οὐρανοῦ γινώσκετε διακρίνειν, τὰ δὲ σημεῖα τῶν καιρῶν οὐ δύνασθε.]]	Καὶ ἐξῆλθον οἱ Φαρισαῖοι καὶ ἤρξαντο συζητεῖν αὐτῷ, ζητοῦντες παρ' αὐτοῦ σημεῖον ἀπὸ τοῦ οὐρανοῦ, πειράζοντες αὐτόν. 12 καὶ ἀναστενάξας τῷ πνεύματι αὐτοῦ λέγει πειράζοντες αὐτόν. 12 καὶ ἀναστενάξας τῷ πνεύματι αὐτοῦ λέγει	[LUKE 12:54-56] Ἐλεγει δὲ καὶ τοῖς ὄχλοις Ὅταν ἴδητε νεφέλην ἀνατέλλουσαν ἐπὶ δυσμῶν, εὐθὺς λέγετε ὅτι Ὁμβρος ἔρχεται, καὶ γίνεται οὕτως· 55 καὶ ὅταν νότον πνεύοντα, λέγετε ὅτι Καύσων ἔσται, καὶ γίνεται. 56 ὑποκριταί, τὸ πρόσωπον τῆς γῆς καὶ τοῦ οὐρανοῦ οἴδατε δοκιμάζειν, τὸν καιρὸν δὲ ¹ τοῦτον πῶς οὐκ οἴδατε δοκιμάζειν; (§117)

WH mg: Mt 16:1 ἐπηρώτων Mk 8:10 αὐτός

Mt 16:1 οἱ: om min pauc Or 2, 3 Ὁψίας . . . δύνασθε with CDLW (om ὁ οὐρανός . . . πυρράζει
γ4p) 02 it vg pesh cop al pfer; NBX min syr sin cur etc om

ΜΑΤΤ 16 [ΜΑΤΤ 12:39b]	MARK 8	[LUKE 11:29b]
4 Γενεὰ πον- Γενεὰ πονηρά ηρά καὶ μοιχαλῖς καὶ μοιχαλῖς σημεῖον ἐπι- σημεῖον ἐπι- ζητεῖ, ζητεῖ,	Τί ἡ γενεὰ αὕτη ζητεῖ σημεῖον;	'Ἡ γενεὰ αὕτη γενεὰ πονηρά ἐστίν· σημεῖον ζητεῖ,
καὶ σημεῖον καὶ σημεῖον οὐ δοθήσεται οὐ δοθήσεται αὐτῇ αὐτῇ	ἀμὴν λέγω, εἰ δοθήσεται τῇ γενεᾷ ταύτῃ σημεῖον.	καὶ σημεῖον οὐ δοθήσεται. αὐτῇ
εἰ μὴ τὸ εἰ μὴ τὸ σημεῖον Ἰωνᾶ. σημεῖον Ἰωνᾶ τοῦ προφήτου. (§50)	καὶ ἀφείς αὐτοὺς πάλιν ἐμβὰς ἀπῆλθεν εἰς τὸ πέραν.	εἰ μὴ τὸ σημεῖον Ἰωνᾶ. (§107)
καὶ καταλιπὼν αὐτοὺς ἀπῆλθεν.	14 Καὶ ἐπελάθοντο λαβεῖν ἄρτους, καὶ εἰ μὴ ἓνα ἄρτον οὐκ εἶχον μεθ' αὐτῶν ἐν τῷ πλοίῳ.	
5 Καὶ ἐλθόντες οἱ μαθηταὶ εἰς τὸ πέραν ἐπελάθοντο ἄρτους λαβεῖν ¹ .	15 καὶ διετέλλετο αὐτοῖς λέγων Ὅρατε, βλέπετε ἀπὸ τῆς ζύμης	[LUKE 12:1b]
6 ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς Ὅρατε καὶ προσέχετε ἀπὸ τῆς ζύμης	16 καὶ διελογίζοντο πρὸς ἀλ- λήλους ὅτι ἄρτους οὐκ ἔχουσιν.	ἤρξατο λέγειν πρὸς τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ πρῶτον Προσέχετε ἑαυτοῖς ἀπὸ τῆς ζύμης, ἥτις ἐστὶν ὑπόκρισις, τῶν Φαρισαίων. (§111)
τῶν Φαρισαίων καὶ Σαδδουκαίων.	καὶ τῆς ζύμης Ἡρώδου.	
7 οἱ δὲ διελογίζοντο ἐν ἑαυτοῖς λέγοντες ὅτι Ἄρτους οὐκ ἐλάβομεν.	17 καὶ γνοὺς λέγει αὐτοῖς Τί διαλογίζεσθε	
8 γνοὺς δὲ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν Τί διαλογίζεσθε ἐν ἑαυτοῖς, ὀλιγόπιστοι,	ὅτι ἄρτους οὐκ ἔχετε;	
ὅτι ἄρτους οὐκ ἔχετε;	οὐπω νοεῖτε οὐδὲ συνίετε;	
9 οὐπω νοεῖτε,		

WH mg: Mt 16:5 λαβεῖν ἄρτους Mk 8:12 ὁμῖν

Mt 16:4 ση. ἐπιζητεῖ; B ση. ἀτρέ; D ζητεῖ σημεῖον; Θ σημεῖον ζητεῖ
 ⲚACDWXΘ 6 It syr sin al pler add ὁ Ἰησοῦς

Mk 8:17 γνοὺς with BΔ cop etc;

MATTHEW 16

οὐδὲ μνημονεύετε
τοὺς πέντε ἄρτους
τῶν πεντακισχιλίων
καὶ πόσους κοφίνους
ἐλάβετε;

10 οὐδὲ τοὺς ἑπτὰ ἄρτους
τῶν τετρακισχιλίων
καὶ πόσας σφυρίδας ἐλάβετε;

11 πῶς οὐ νοεῖτε
ὅτι οὐ περὶ ἄρτων εἶπον ὑμῖν;
προσέχετε δὲ ἀπὸ τῆς ζύμης
τῶν Φαρισαίων
καὶ Σαδδουκαίων.

12 τότε συνῆκαν ὅτι οὐκ
εἶπεν προσέχειν ἀπὸ τῆς
ζύμης [τῶν ἄρτων] ἀλλὰ ἀπὸ
τῆς διδαχῆς τῶν Φαρισαίων
καὶ Σαδδουκαίων.

MARK 8

πεπωρωμένην ἔχετε τὴν καρ-
δίαν ὑμῶν;

18 ¹⁴ ὀφθαλμοὺς ἔχοντες οὐ
βλέπετε

καὶ ὠτα ἔχοντες οὐκ ἀκούετε;''

19 καὶ οὐ μνημονεύετε ὅτε
τοὺς πέντε ἄρτους ἔκλασα
εἰς τοὺς πεντακισχιλίους,
πόσους κοφίνους
κλασμάτων πλήρεις ἦρατε;
λέγουσιν αὐτῷ Δώδεκα.

20 ὅτε τ¹ τοὺς ἑπτὰ
εἰς τοὺς τετρακισχιλίους,
πόσων σφυρίδων πληρώματα
κλασμάτων ἦρατε;

καὶ λέγουσιν αὐτῷ Ἑπτὰ.

21 καὶ ἔλεγεν αὐτοῖς

Οὕτω συνίετε;

[Cf v 15 above]

[Cf Luke 12:1b above]

[Cf Luke 12:1b above]

85. THE BLIND MAN OF BETHSAIDA

MARK 8:22-26

Καὶ ἔρχονται εἰς Βηθσαϊδάν. Καὶ φέρουσιν αὐτῷ τυφλὸν καὶ παρακαλοῦσιν αὐτὸν
ἵνα αὐτοῦ ἄψηται. 23 καὶ ἐπιλαβόμενος τῆς χειρὸς τοῦ τυφλοῦ ἐξήνεγκεν αὐτὸν ἔξω τῆς
κώμης, καὶ πύσας εἰς τὰ ὄμματα αὐτοῦ, ἐπιθείς τὰς χεῖρας αὐτῷ, ἐπηρώτα αὐτὸν Εἶ
τι βλέπεις;¹ 24 καὶ ἀναβλέψας ἔλεγεν Βλέπω τοὺς ἀνθρώπους ὅτι ὡς δένδρα ὀρῶ
περιπατοῦντας. 25 εἶτα πάλιν ἔθηκεν τὰς χεῖρας ἐπὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ, καὶ διέβλεψεν,
καὶ ἀπεκατέστη, καὶ ἐνέβλεπεν Ἱηραυγῶς¹ ἅπαντα. 26 καὶ ἀπέστειλεν αὐτὸν εἰς οἶκον
αὐτοῦ λέγων Μηδὲ εἰς τὴν κώμην εἰσέλθης.

¹ Jer 5:21; Ezek 12:2

WH mg: Mk 8:20 καὶ 23 αὐτὸν εἶ τι βλέπει. 25 Ἱηραυγῶς

Mk 8:19 πόσους with ABLWX al pler; καὶ πόσους Σ CDMΔΘ etc 21 οὕτω with Σ CLΔ etc; πῶς οὕτω
ADWXΘ it pesh etc; πῶς οὐ B min 3 it cop etc; πῶς οὐν οὕτω min pauze etc — συνίετε: B νοεῖτε: D συνονοεῖτε

CHAPTER XIV. JOURNEY TO CAESAREA PHILIPPI, §§86-91

86. PETER'S CONFESSION

MATT 16:13-20

Ἐλθὼν δὲ ὁ Ἰησοῦς
εἰς τὰ μέρη
Καισαρίας τῆς Φιλίππου
ἡρώτα
τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ
λέγων
Τίνα λέγουσιν οἱ ἄνθρωποι
εἶναι τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου;
14 οἱ δὲ εἶπαν
Οἱ μὲν
Ἰωάννην τὸν βαπτιστὴν,
ἄλλοι δὲ Ἡλείαν,
ἕτεροι δὲ Ἰερεμίαν ἢ
ἐνα τῶν προφητῶν.

15 λέγει αὐτοῖς
Ἵμεῖς δὲ τίνα με λέγετε εἶναι;
16 ἀποκριθεὶς δὲ Σίμων Πέτρος
εἶπεν
Σὺ εἶ ὁ χριστὸς
ὁ υἱὸς τοῦ θεοῦ τοῦ ζῶντος.
17 ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Ἰησοῦς
εἶπεν αὐτῷ Μακάριος εἶ,
Σίμων Βαριωνᾶ, ὅτι σὰρξ καὶ
αἷμα οὐκ ἀπεκάλυψέν σοι
ἀλλ' ὁ πατήρ μου ὁ ἐν [τοῖς]
οὐρανοῖς· 18 καὶ γὰρ ἐγὼ δὲ σοι
λέγω ὅτι σὺ εἶ Πέτρος, καὶ ἐπὶ
ταύτῃ τῇ πέτρᾳ οἰκοδομήσω
μου τὴν ἐκκλησίαν, καὶ πύλαι
ἄδου οὐ κατισχύσουσιν αὐτῆς·
19 δώσω σοι τὰς κλεῖδας τῆς
βασιλείας τῶν οὐρανῶν,

MARK 8:27-30

Καὶ ἐξῆλθεν ὁ Ἰησοῦς
καὶ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ
εἰς τὰς κώμας
Καισαρίας τῆς Φιλίππου·
καὶ ἐν τῇ ὁδῷ ἐπηρώτα
τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ
λέγων αὐτοῖς
Τίνα με λέγουσιν οἱ ἄνθρωποι
εἶναι;
28 οἱ δὲ εἶπαν αὐτῷ λέγοντες
ὅτι
Ἰωάννην τὸν βαπτιστὴν,
καὶ ἄλλοι Ἡλείαν,
ἄλλοι δὲ ὅτι
εἷς τῶν προφητῶν.

29 καὶ αὐτὸς ἐπηρώτα αὐτοὺς
Ἵμεῖς δὲ τίνα με λέγετε εἶναι;
ἀποκριθεὶς ὁ Πέτρος
λέγει αὐτῷ
Σὺ εἶ ὁ χριστὸς.

LUKE 9:18-21

Καὶ ἐγένετο ἐν τῷ εἶναι
αὐτὸν προσευχόμενον κατὰ
μόνας

Ἰσυνῆσαν αὐτῷ οἱ μαθηταί,
καὶ ἐπηρώτησεν αὐτοὺς

λέγων
Τίνα με οἱ ὄχλοι λέγουσιν
εἶναι;
19 οἱ δὲ ἀποκριθέντες εἶπαν

Ἰωάννην τὸν βαπτιστὴν,
ἄλλοι δὲ Ἡλείαν,
ἄλλοι δὲ ὅτι
προφήτης τις τῶν ἀρχαίων
ἀνέστη.

20 εἶπεν δὲ αὐτοῖς
Ἵμεῖς δὲ τίνα με λέγετε εἶναι;
Πέτρος δὲ ἀποκριθεὶς
εἶπεν
Τὸν χριστὸν
τοῦ θεοῦ.

WH mg: Lk 9:18 *συνήτησαν*Mt 16:13 τίνα with **SB** vg cop etc: CDLWXΘ It syr sin cur al pler add με (C^W after λέγουσιν)

MATT 16	MARK 8	LUKE 9
<p>^aκαὶ ὃ ἐὰν δέσῃς ἐπὶ τῆς γῆς ἔσται δεδεμένον ἐν τοῖς οὐρανοῖς, καὶ ὃ ἐὰν λύσῃς ἐπὶ τῆς γῆς ἔσται λελυμένον ἐν τοῖς οὐρανοῖς. 20 Τότε ἔπετιμήσεν¹ τοῖς μαθηταῖς ἵνα μηδενὶ εἴπωσιν ὅτι αὐτός ἐστιν ὁ χριστός.</p>	<p>30 καὶ ἐπετιμήσεν αὐτοῖς ἵνα μηδενὶ λέγωσιν περὶ αὐτοῦ.</p>	<p>21 ὃ δὲ ἐπιτιμήσας αὐτοῖς παρήγγειλεν μηδενὶ λέγειν τοῦτο,</p>

87. JESUS FORETELLS HIS DEATH

MATT 16:21-28	MARK 8:31-9:1	LUKE 9:22-27
<p>^bΑΠΟ ΤΟΤΕ ἤρξατο Ἰησοῦς Χριστὸς δεικνύειν τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ ὅτι δεῖ αὐτὸν εἰς Ἱεροσόλυμα ἀπελθεῖν καὶ πολλὰ παθεῖν ἀπὸ τῶν πρεσβυτέρων καὶ ἀρχιερέων καὶ γραμματέων καὶ ἀποκτανθῆναι καὶ τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ ἐγερθῆναι.</p>	<p>^bΚαὶ ἤρξατο διδάσκειν αὐτοὺς ὅτι δεῖ τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου πολλὰ παθεῖν καὶ ἀποδοκιμασθῆναι ὑπὸ τῶν πρεσβυτέρων καὶ τῶν ἀρχιερέων καὶ τῶν γραμματέων καὶ ἀποκτανθῆναι καὶ μετὰ τρεῖς ἡμέρας ἀναστῆναι.</p>	<p>εἰπὼν ὅτι ^bΔεῖ τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου πολλὰ παθεῖν καὶ ἀποδοκιμασθῆναι ἀπὸ τῶν πρεσβυτέρων καὶ ἀρχιερέων καὶ γραμματέων καὶ ἀποκτανθῆναι καὶ τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ ἐγερθῆναι¹.</p>

Mt 18:18

^a Ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὅσα ἐὰν δέσῃτε ἐπὶ τῆς γῆς ἔσται δεδεμένα ἐν οὐρανῷ καὶ ὅσα ἐὰν λύσῃτε ἐπὶ τῆς γῆς ἔσται λελυμένα ἐν οὐρανῷ. (§97)

Lk 17:25

^b πρῶτον δὲ δεῖ αὐτὸν πολλὰ παθεῖν καὶ ἀποδοκιμασθῆναι ἀπὸ τῆς γενεᾶς ταύτης. (§133)
Cf also Lk 9:44 (§90); 18:31-33 (§139)

^b Cf Mt 17:22, 23 (§90); 20:18 (§139) ^b Cf Mk 9:31 (§90); 10:33, 34 (§139)

WH mg: Mt 16:20 διοστειλατο Lk 9:22 ἀναστῆναι

Mk 8:31 μετὰ τρεῖς ἡμέρας: τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ W min 2 lt syr sin pesh etc it syr sin etc μεθ' ἡμέρας τρεῖς Lk 9:22 τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ: D 7

MATT 16	MARK 8	LUKE 9
<p>22 καὶ προσλαβόμενος αὐτὸν ὁ Πέτρος ἤρξατο ἐπιτιμᾶν αὐτῷ λέγων· Ἰδὲ σοι, κύριε· οὐ μὴ ἔσται σοι τοῦτο.</p> <p>23 ὁ δὲ στραφεὶς</p>	<p>32 καὶ παρρησίᾳ τὸν λόγον ἐλάλει.</p> <p>καὶ προσλαβόμενος ὁ Πέτρος αὐτὸν ἤρξατο ἐπιτιμᾶν αὐτῷ.</p>	
<p>εἶπεν τῷ Πέτρῳ Ἔπαγε ὀπίσω μου, Σατανᾶ· σκάνδαλον εἶ ἐμοῦ, ὅτι οὐ φρονεῖς τὰ τοῦ θεοῦ ἀλλὰ τὰ τῶν ἀνθρώπων.</p>	<p>33 ὁ δὲ ἐπιστραφεὶς καὶ ἰδὼν τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ ἐπετίμησεν Πέτρῳ καὶ λέγει Ἔπαγε ὀπίσω μου, Σατανᾶ,</p> <p>ὅτι οὐ φρονεῖς τὰ τοῦ θεοῦ ἀλλὰ τὰ τῶν ἀνθρώπων.</p>	
<p>24 Τότε [ὁ] Ἰησοῦς</p>	<p>34 Καὶ προσκαλεσάμενος τὸν ὄχλον σὺν τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ</p>	<p>23 Ἐλεγεν δὲ πρὸς πάντας</p>
<p>εἶπεν τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ Ἔἴ τις θέλει ὀπίσω μου ἐλθεῖν, ἀπαρνησάσθω ἑαυτὸν καὶ ἀράτω τὸν σταυρὸν αὐτοῦ</p>	<p>εἶπεν αὐτοῖς Ἔἴ τις θέλει ὀπίσω μου ἐλθεῖν, ἀπαρνησάσθω ἑαυτὸν καὶ ἀράτω τὸν σταυρὸν αὐτοῦ</p>	<p>Ἔἴ τις θέλει ὀπίσω μου ἔρχεσθαι, ἀρνησάσθω ἑαυτὸν καὶ ἀράτω τὸν σταυρὸν αὐτοῦ καθ' ἡμέραν,</p>
<p>καὶ ἀκολουθεῖτω μοι.</p> <p>25 ὃς γὰρ ἐὰν θέλῃ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ σῶσαι ἀπολέσει αὐτήν·</p>	<p>καὶ ἀκολουθεῖτω μοι.</p> <p>35 ὃς γὰρ ἐὰν θέλῃ τὴν ἑαυτοῦ ψυχὴν σῶσαι ἀπολέσει αὐτήν·</p>	<p>καὶ ἀκολουθεῖτω μοι.</p> <p>24 ὃς γὰρ ἐὰν θέλῃ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ σῶσαι, ἀπολέσει αὐτήν·</p>

Mt 10:38

^a καὶ δὲ οὐ λαμβάνει τὸν σταυρὸν αὐτοῦ καὶ ἀκολουθεῖ ὀπίσω μου, οὐκ ἔστιν μου ἕξιος. (§74)

Mt 10:39a

^b ὁ εἰδὼν τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ἀπολέσει αὐτήν,

Lk 14:27

^a ὁστις οὐ βαστάζει τὸν σταυρὸν ἑαυτοῦ καὶ ἔρχεται ὀπίσω μου, οὐ δύναται εἶναι μου μαθητής. (§124)

Lk 17:33a

^b ὃς ἐὰν ζητήσῃ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ περιποιήσασθαι ἀπολέσει αὐτήν,

WH mg: Mt 16:22 λέγει αὐτῷ ἐπιτιμῶν Mk 8:35 ψυχὴν αὐτοῦ Lk 9:23 ἀπαρνησάσθω

Mk 8:34 εἰθεῖν with NBL 4 it pesh etc; ἀκολουθεῖν CDWXΘ it vg al pler; εἰθεῖν καὶ ἀκολουθεῖν Δ 35 ἑαυτοῦ ψυχὴν with B Or; ψυχὴν αὐτοῦ SACDLWXΔΘ al pler Lk 9:23 ἀρνησάσθω with SAD1Θ etc; ἀπαρνησάσθω BCRWX al pler — καθ' ἡμέρας with SABLWΘ sah cop syr cur pesh; CDXΔ 7 it syr sin sah al pler om

MATT 16	MARK 8	LUKE 9
<p>^aὁς δ' ἂν ἀπολέσῃ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ἔνεκεν ἑμοῦ εὐρήσει αὐτήν. 26 τί γὰρ ὠφεληθήσεται ἄνθρωπος ἔὰν τὸν κόσμον ὄλον κερδήσῃ τὴν δὲ ψυχὴν αὐτοῦ ζημιωθῆ; ἢ τί δώσει ἄνθρωπος ἀντάλλαγμα τῆς ψυχῆς αὐτοῦ; 27 μέλλει γὰρ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἔρχεσθαι ἐν τῇ δόξῃ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ μετὰ τῶν ἀγγέλων αὐτοῦ, καὶ τότε ¹⁴ ἀποδώσει ἐκάστῳ κατὰ τὴν πρᾶξιν αὐτοῦ."</p>	<p>^aὁς δ' ἂν ἀπολέσει τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ἔνεκεν [ἑμοῦ καὶ] τοῦ εὐαγγελίου σώσει αὐτήν. 36 τί γὰρ ὠφελεῖ ἄνθρωπον¹ κερδήσαι τὸν κόσμον ὄλον καὶ ζημιωθῆναι τὴν ψυχὴν αὐτοῦ; 37 τί γὰρ δοῖ ἄνθρωπος ἀντάλλαγμα τῆς ψυχῆς αὐτοῦ; 38 ^bὁς γὰρ ἔὰν ἐπαισχυθῆ με καὶ τοὺς ἑμοὺς λόγους ἐν τῇ γενεᾷ ταύτῃ τῇ μοιχαλιδί καὶ ἁμαρτωλῷ, καὶ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἐπαισχυθήσεται αὐτὸν ὅταν ἔλθῃ ἐν τῇ δόξῃ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ μετὰ τῶν ἀγγέλων τῶν ἁγίων.</p>	<p>^aὁς δ' ἂν ἀπολέσῃ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ἔνεκεν ἑμοῦ, οὗτος σώσει αὐτήν. 25 τί γὰρ ὠφελείται¹ ἄνθρωπος κερδήσας τὸν κόσμον ὄλον ἔαυτὸν δὲ ἀπολέσας ἢ ζημιωθείς; 26 ^bὁς γὰρ ἂν ἐπαισχυθῆ με καὶ τοὺς ἑμοὺς λόγους, τοῦτον ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἐπαισχυθήσεται, ὅταν ἔλθῃ ἐν τῇ δόξῃ αὐτοῦ καὶ τοῦ πατρὸς καὶ τῶν ἁγίων ἀγγέλων.</p>

Mt 10:39b

^a καὶ ὁ ἀπολέσας τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ἔνεκεν ἑμοῦ εὐρήσει αὐτήν. (§74)

Mt 10:33

^b ὅστις ἰδὲ ἀρνήσεται με ἔμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων, ἀρνήσομαι καγὼ αὐτὸν ἔμπροσθεν τοῦ πατρὸς μου τοῦ ἐν τοῖς οὐρανοῖς. (§73)

Lk 17:33b

^a ὁς δ' ἂν ἀπολέσει ζωογονήσει αὐτήν. (§133)

Lk 12:9

^b ὁ δὲ ἀρνησάμενός με ἐνώπιον τῶν ἀνθρώπων ἀπαρνηθήσεται ἐνώπιον τῶν ἀγγέλων τοῦ θεοῦ. (§111)

¹ Ps 62(61):12; Prov 24:12

WH mg: Mk 8:36 ὠφελήσει τὸν ἄνθρωπον Lk 9:25 ὠφελεῖ

Mt 16:26 ὠφελήσεται with **NBL** 8 min sah cop etc; ὠφελείται CDWXΔ it vg al pler Mk 8:35 ἑμοῦ καὶ: D 4 it etc om 36 ὠφελεῖ with **NBLW** 3 lt syr sin pesh etc; ὠφελήσει ACDXΔΘ lt vg al pler — ἄνθρωπον with BKS etc; τὸν ἄνθρωπον AC*DWΘ etc; ἄνθρωπος **N***LXΔ etc — κερδήσαι ζημιωθῆναι with **NBL**: ἔὰν κερδήσῃ ζημιωθῆ ACDWXΔΘ al pler Lk 9:25 ὠφελείται: ὠφελεῖ **N**CD — ἄνθρωπος: D* ἄνθρωπον

MATT 16	MARK 9	LUKE 9
28 ἀμὴν λέγω ὑμῖν ὅτι εἰσὶν τινες τῶν ὧδε ἐστῶτων	1 καὶ ἔλεγεν αὐτοῖς Ἄμην λέγω ὑμῖν ὅτι εἰσὶν τινες ὧδε τῶν ἐστηκότων	27 Λέγω δὲ ὑμῖν ἀληθῶς, εἰσὶν τινες τῶν αὐτοῦ ἐστη- κότων
οἵτινες οὐ μὴ γεύσωνται θανά- του ἕως ἂν ἴδωσιν τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου ἐρχόμενον ἐν τῇ βασιλείᾳ αὐτοῦ.	οἵτινες οὐ μὴ γεύσωνται θανά- του ἕως ἂν ἴδωσιν τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ ἐληλυθυῖαν ἐν δυνάμει.	οἱ οὐ μὴ γεύσωνται θανάτου ἕως ἂν ἴδωσιν τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ.

88. THE TRANSFIGURATION

MATT 17:1-13	MARK 9:2-13	LUKE 9:28-36
Καὶ μεθ' ἡμέρας ἕξ παραλαμβάνει ὁ Ἰησοῦς τὸν Πέτρον καὶ τὸν Ἰάκωβον καὶ Ἰωάννην τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ, καὶ ἀναφέρει αὐτοὺς εἰς ὄρος ὑψηλὸν κατ' ἰδίαν.	Καὶ μετὰ ἡμέρας ἕξ παραλαμβάνει ὁ Ἰησοῦς τὸν Πέτρον καὶ τὸν Ἰάκωβον καὶ Ἰωάννην, καὶ ἀναφέρει αὐτοὺς εἰς ὄρος ὑψηλὸν κατ' ἰδίαν μόνους.	Ἐγένετο δὲ μετὰ τοὺς λό- γους τούτους ὥσεὶ ἡμέραι ὀκτώ τ' παραλαβὼν Πέτρον καὶ Ἰωάννην καὶ Ἰάκωβον ἀνέβη εἰς τὸ ὄρος προσεύξασθαι. 29 καὶ ἐγένετο ἐν τῷ προσεύχεσθαι αὐτὸν τὸ εἶδος τοῦ προσώπου αὐτοῦ ἕτερον
2 καὶ μετεμορφώθη ἔμπροσθεν αὐτῶν, καὶ ἔλαμψεν τὸ πρόσωπον αὐτοῦ ὡς ὁ ἥλιος, τὰ δὲ ἱμάτια αὐτοῦ ἐγένετο λευκὰ ὡς τὸ φῶς.	καὶ μετεμορφώθη ἔμπροσθεν αὐτῶν, 3 καὶ τὰ ἱμάτια αὐτοῦ ἐγένετο στίλβοντα λευκὰ λίαν οἷα γναφεὺς ἐπὶ τῆς γῆς οὐ δύναται οὕτως λευκᾶναι. 4 καὶ ᾤφθη αὐτοῖς	καὶ ὁ ἱματισμὸς αὐτοῦ λευκὸς ἐξαστράπτων. 30 καὶ ἰδοὺ ἄνδρες δύο συνελάλουν αὐτῷ, οἵτινες ἦσαν Μωυσῆς καὶ Ἠλείας.
3 καὶ ἰδοὺ ᾤφθη αὐτοῖς	Ἠλείας σὺν Μωυσεῖ, καὶ ἦσαν συναλοῦντες τῷ Ἰησοῦ.	
Μωυσῆς καὶ Ἠλείας συναλοῦντες μετ' αὐτοῦ.		

WH mg: Mt 17:1 τῶν Mk 9:2 τῶν Lk 9:28 καὶ

Mk 9:3 οἷα . . . λευκᾶσαι: X 2 lt syr sin om; D pesh ὡς οὐ δύναται τις λευκᾶσαι ἐπὶ τῆς γῆς

MATT 17

4 ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Πέτρος
εἶπεν τῷ Ἰησοῦ
Κύριε, καλὸν ἐστὶν
ἡμᾶς ὧδε εἶναι·
εἰ θέλεις,
ποιήσω ὧδε ἑπτὰ σκηνάς,¹
σοὶ μίαν καὶ Μωυσεὶ μίαν
καὶ Ἡλεῖα μίαν.

[Cf v 6b below]

5 ἔτι αὐτοῦ λαλοῦντος
ἰδοὺ νεφέλη φωτινὴ
ἐπεσκίασεν αὐτούς,
[Cf v 6b below]

καὶ ἰδοὺ φωνὴ
ἐκ τῆς νεφέλης λέγουσα
Οὗτός ἐστιν ὁ υἱὸς μου
ὁ ἀγαπητός,
ἐν ᾧ εὐδόκησα·
ἀκούετε αὐτοῦ.

6 καὶ ἀκούσαντες οἱ μαθηταὶ
ἔπεσαν ἐπὶ πρόσωπον αὐτῶν
καὶ ἐφοβήθησαν σφόδρα.

7 καὶ προσῆλθεν ὁ Ἰησοῦς
καὶ ἀψάμενος αὐτῶν εἶπεν
Ἐγέρθητε καὶ μὴ φοβεῖσθε.

MARK 9

5 καὶ ἀποκριθεὶς ὁ Πέτρος
λέγει τῷ Ἰησοῦ
Ῥαββεί, καλὸν ἐστὶν
ἡμᾶς ὧδε εἶναι,

καὶ ποιήσωμεν τρεῖς σκηνάς,
σοὶ μίαν καὶ Μωυσεὶ μίαν
καὶ Ἡλεῖα μίαν.
6 οὐ γὰρ ᾔδει τί ἀποκριθῆ,
ἔκφοβοι γὰρ ἐγένοντο.

7 καὶ ἐγένετο νεφέλη
ἐπισκιάζουσα αὐτοῖς,
[Cf v 6b above]

καὶ ἐγένετο φωνὴ
ἐκ τῆς νεφέλης
Οὗτός ἐστιν ὁ υἱὸς μου
ὁ ἀγαπητός,

ἀκούετε αὐτοῦ.

[Cf v 6b above]

LUKE 9

31 οἱ ὀφθέντες ἐν δόξῃ
ἔλεγον τὴν ἐξοδὸν αὐτοῦ
ἣν ἠμελλεν πληροῦν ἐν Ἱερου-
σαλήμ. 32 ὁ δὲ Πέτρος καὶ
οἱ σὺν αὐτῷ ἦσαν βεβαρημένοι
ὑπνω· διαγρηγορήσαντες· δὲ
εἶδαν τὴν δόξαν αὐτοῦ καὶ
τοὺς δύο ἄνδρας τοὺς συνε-
στῶτας αὐτῷ.

33 καὶ ἐγένετο ἐν τῷ διαχωρί-
ζεσθαι αὐτοὺς ἀπ' αὐτοῦ
εἶπεν ὁ Πέτρος
πρὸς τὸν Ἰησοῦν
Ἐπιστάτα, καλὸν ἐστὶν
ἡμᾶς ὧδε εἶναι,

καὶ ποιήσωμεν σκηνὰς τρεῖς,
μίαν σοὶ καὶ μίαν Μωυσεὶ
καὶ μίαν Ἡλεῖα,
μὴ εἰδὼς ὁ λέγει.

[Cf v 34b below]

34 ταῦτα δὲ αὐτοῦ λέγοντος
ἐγένετο νεφέλη
καὶ ἐπεσκίαζεν αὐτοῖς·
ἐφοβήθησαν δὲ ἐν τῷ εἰσελθεῖν
αὐτοὺς εἰς τὴν νεφέλην.

35 καὶ φωνὴ ἐγένετο
ἐκ τῆς νεφέλης λέγουσα
Οὗτός ἐστιν ὁ υἱὸς μου
ὁ ἐκλελεγμένος,

αὐτοῦ ἀκούετε.

[Cf v 34b above]

WH mg: Mt 17:4 σκηνὰς τρεῖς

Lk 9:35 ἐκλελεγμένος with **NBL** 3 it syr sin sah cop etc; ἐλεκετός Θ; ἀγαπητός ACDRWX 5 it vg
syr cur pesh etc; D etc add ἐν ᾧ εὐδόκησα

MATT 17	MARK 9	LUKE 9
8 ἐπάραντες δὲ τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτῶν οὐδένα εἶδον εἰ μὴ τὸν Ἰησοῦν μόνον.	8 καὶ ἐξάπινα περιβλεψάμενοι οὐκέτι οὐδένα εἶδον ἑαυτῶν εἰ μὴ τὸν Ἰησοῦν μόνον ¹ .	36 καὶ ἐν τῷ γενέσθαι τὴν φωνὴν εὐρέθη Ἰησοῦς μόνος.
9 Καὶ καταβαινόντων αὐτῶν ἐκ τοῦ ὄρους ἐνετείλατο αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς λέγων Μηδενὶ εἶπτε τὸ δράμα ἕως οὗ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἐκ νεκρῶν ἔγερθῆ ¹ .	9 Καὶ καταβαινόντων αὐτῶν ἐκ τοῦ ὄρους διεστείλατο αὐτοῖς ἵνα μηδενὶ ἢ εἶδον διηγήσωνται, εἰ μὴ ὅταν ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἐκ νεκρῶν ἀναστῆ ¹ .	
10 Καὶ ἐπηρώτησαν αὐτὸν οἱ μαθηταὶ λέγοντες Τί οὖν οἱ γραμματεῖς λέγουσιν ὅτι Ἠλείαν δεῖ ἐλθεῖν πρῶτον; 11 ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν 14 ¹ Ἠλείας ¹ μὲν ἔρχεται καὶ ἀποκαταστήσει ¹ πάντα ¹ .	10 καὶ τὸν λόγον ἐκράτησαν πρὸς ἑαυτοὺς συνζητοῦντες τί ἐστὶν τὸ ἐκ νεκρῶν ἀναστῆναι. 11 καὶ ἐπηρώτων αὐτὸν λέγοντες Ὅτι λέγουσιν οἱ γραμματεῖς ὅτι Ἠλείαν δεῖ ἐλθεῖν πρῶτον; 12 ὁ δὲ ἔφη αὐτοῖς 14 ¹ Ἠλείας ¹ μὲν ἐλθὼν πρῶτον ἀποκατιστάνει ¹ πάντα, καὶ πῶς γέγραπται ἐπὶ τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου ἵνα πολλὰ πάθῃ καὶ ἐξουδενηθῆ ¹ ;	καὶ αὐτοὶ ἐσίγησαν καὶ οὐδενὶ ἀπήγγειλαν ἐν ἐκείναις ταῖς ἡμέραις οὐδὲν ὧν ἑώρακαν.
[Cf v 12b below]		
12 λέγω δὲ ὑμῖν ὅτι Ἠλείας ἤδη ἦλθεν, καὶ οὐκ ἐπέγνωσαν αὐτὸν ἀλλὰ ἐποίησαν ἐν αὐτῷ ὅσα ἠθέλησαν ¹ οὕτως καὶ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου μέλλει πάσχειν ὑπ' αὐτῶν.	13 ἀλλὰ λέγω ὑμῖν ὅτι καὶ Ἠλείας ἐλήλυθεν, καὶ ἐποίησαν αὐτῷ ὅσα ἠθελον, [Cf v 12b above]	
13 τότε συνήκαν οἱ μαθηταὶ ὅτι περὶ Ἰωάννου τοῦ βαπτιστοῦ εἶπεν αὐτοῖς.	καθὼς γέγραπται ἐπ' αὐτόν.	

¹ Mal 4:5 f (3:23 f)

WH mg: Mt 17:8 τῶν 9 ἀναστῆ Mk 9:8 ἀλλὰ τὸν Ἰησοῦν μόνον μεθ' ἑαυτῶν 9 ἀπὸ

Mt 17:8 αὐτὸν Ἰησοῦν μόνον with BΘ; W om αὐτῶν; Ἰησοῦν αὐτῶν μόνον N; μόνον τὸν Ἰησοῦν D It vg; τὸν Ἰησοῦν μόνον al 9 ἔγερθῆ with BD; ἀναστῆ NCWΘ al pler Mk 9:11 οἱ γραμματεῖς with ABCDWX ΔΘ al pler; οἱ Φαρισαῖοι καὶ οἱ γρ. NL 4 It vg

89. THE EPILEPTIC BOY

MATT 17:14-20

Καὶ ἐλθόντων
 πρὸς τὸν ὄχλον
 προσῆλθεν αὐτῷ ἄνθρωπος
 γονυπετῶν αὐτὸν καὶ λέγων
 15 Κύριε, ἐλέησόν
 μου τὸν υἱόν,
 ὅτι σελιηιάζεται καὶ κακῶς
 ἔχει,
 πολλάκις γὰρ
 πίπτει εἰς τὸ πῦρ
 καὶ πολλάκις εἰς τὸ ὕδωρ·
 16 καὶ προσήνεγκα αὐτὸν
 τοῖς μαθηταῖς σου,
 καὶ οὐκ ἠδυνήθησαν
 αὐτὸν θεραπεῦσαι.
 17 Ἰησοῦς δὲ ὁ Ἰησοῦς
 εἶπεν
 ὦ γενεὰ ἄπιστος
 καὶ διστραμμένη,

MARK 9:14-29

Καὶ ἐλθόντες
 πρὸς τοὺς μαθητὰς
 εἶδαν ὄχλον πολὺν περὶ αὐτοῦ
 καὶ γραμματεῖς συζητοῦντας
 πρὸς αὐτοῦ. 15 καὶ εὐθὺς
 πᾶς ὁ ὄχλος ἰδόντες αὐτὸν
 ἐξεθαμβήθησαν, καὶ προσ-
 τρέχοντες ἠσπάζοντο αὐτόν.
 16 καὶ ἐπηρώτησεν αὐτοῦ
 Τί συζητεῖτε πρὸς αὐτοῦ;
 17 καὶ ἀπεκρίθη αὐτῷ εἰς
 ἐκ τοῦ ὄχλου
 Διδάσκαλε, ἤνεγκα
 τὸν υἱόν μου πρὸς σέ,
 ἔχοντα πνεῦμα ἄλαλον·
 18 καὶ ὅπου ἂν αὐτὸν κατα-
 λάβῃ
 ῥήσσει αὐτόν,
 καὶ ἀφρίζει καὶ τρίζει τοὺς
 ὀδόντας καὶ ξηραίνεται·

[Cf v 22 below]

καὶ εἶπα
 τοῖς μαθηταῖς σου
 ἵνα αὐτὸ ἐκβάλωσιν,
 καὶ οὐκ ἴσχυσαν.
 19 ὁ δὲ ἀποκριθεὶς αὐτοῖς
 λέγει
 ὦ γενεὰ ἄπιστος,

LUKE 9:37-43a

Ἐγένετο δὲ τῇ ἐξῆς ἡμέρα
 κατελθόντων αὐτῶν
 ἀπὸ τοῦ ὄρους
 συνήνησεν αὐτῷ ὄχλος πολὺς.
 38 καὶ ἰδοὺ ἀνὴρ ἀπὸ τοῦ
 ὄχλου ἐβόησεν λέγων
 Διδάσκαλε, δέομαί σου ἐπι-
 βλέψαι
 ἐπὶ τὸν υἱόν μου,
 ὅτι μονογενῆς μοί ἐστιν,
 39 καὶ ἰδοὺ πνεῦμα λαμβάνει
 αὐτόν,
 καὶ ἐξέφνης κράζει, καὶ
 σπαράσσει αὐτόν
 μετὰ ἀφροῦ
 καὶ μόλις ἀποχωρεῖ ἀπ' αὐτοῦ
 συντριβὸν αὐτόν·
 40 καὶ ἐδεήθη
 τῶν μαθητῶν σου
 ἵνα ἐκβάλωσιν αὐτό,
 καὶ οὐκ ἠδυνήθησαν.
 41 ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Ἰησοῦς
 εἶπεν
 ὦ γενεὰ ἄπιστος
 καὶ διστραμμένη,

WH mg: Mt 17:15 πᾶσχει

17 [τότε] ἀποκριθεὶς

MATT 17	MARK 9	LUKE 9
<p>ἕως πότε μεθ' ὑμῶν ἔσομαι; ἕως πότε ἀνέξομαι ὑμῶν; φέρετέ μοι αὐτὸν ὧδε.</p>	<p>ἕως πότε πρὸς ὑμᾶς ἔσομαι; ἕως πότε ἀνέξομαι ὑμῶν; φέρετε αὐτὸν πρὸς με. 20 καὶ ἤνεγκαν αὐτὸν πρὸς αὐτόν. καὶ ἰδὼν αὐτὸν τὸ πνεῦμα εὐθὺς συνεσπάραξεν αὐτόν, καὶ πεσὼν ἐπὶ τῆς γῆς ἐκυλίετο ἀφρίζων. 21 καὶ ἐπηρώτησεν τὸν πατέρα αὐτοῦ Πόσος χρόνος ἐστὶν ὡς τοῦτο γέγονεν αὐτῷ; 22 ὁ δὲ εἶπεν Ἐκ παιδιότητος καὶ πολλάκις καὶ εἰς πῦρ αὐτὸν ἔβαλεν καὶ εἰς ὕδατα ἵνα ἀπολέσῃ αὐτόν· ἀλλ' εἴ τι δύνῃ, βοήθησον ἡμῖν σπλαγχνισθεὶς ἐφ' ἡμᾶς. 23 ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτῷ Ἔτι δὲ εἰ δύνῃ, πάντα δυνατὰ τῷ πιστεύοντι. 24 εὐθὺς κράξας ὁ πατὴρ τοῦ παιδιοῦ ἔλεγεν Πιστεύω· βοήθει μου τῇ ἀπιστίᾳ. 25 ἰδὼν δὲ ὁ Ἰησοῦς ὅτι ἐπισυντρέχει ὄχλος ἐπετίμησεν τῷ πνεύματι τῷ ἀκαθάρτῳ λέγων αὐτῷ Τὸ ἄλαλον καὶ κωφὸν πνεῦμα, ἐγὼ ἐπιτάσσω σοι, ἐξελθε ἐξ αὐτοῦ καὶ μηκέτι εἰσέλθῃς εἰς αὐτόν. 26 καὶ κράξας καὶ πολλὰ σπαράξας ἐξῆλθεν· καὶ ἐγένετο ὡσεὶ νεκρὸς ὡστε τοὺς πολλοὺς λέγειν ὅτι ἀπέθανεν. 27 ὁ δὲ Ἰησοῦς κρατήσας τῆς χειρὸς αὐτοῦ</p>	<p>ἕως πότε ἔσομαι πρὸς ὑμᾶς καὶ ἀνέξομαι ὑμῶν; προσάγαγε ὧδε τὸν υἱόν σου. 42 ἔτι δὲ προσερχομένου αὐτοῦ ἔρρηξεν αὐτὸν τὸ δαιμόνιον καὶ συνεσπάραξεν·</p>
<p>[Cf v 15b above]</p>	<p>καὶ ἐπέτιμησεν αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς,</p>	<p>ἐπετίμησεν δὲ ὁ Ἰησοῦς τῷ πνεύματι τῷ ἀκαθάρτῳ,</p>
<p>καὶ ἐξῆλθεν ἀπ' αὐτοῦ τὸ δαιμόνιον·</p>	<p>καὶ ἐγένετο ὡσεὶ νεκρὸς ὡστε τοὺς πολλοὺς λέγειν ὅτι ἀπέθανεν.</p>	<p>καὶ ἐγένετο ὡσεὶ νεκρὸς ὡστε τοὺς πολλοὺς λέγειν ὅτι ἀπέθανεν.</p>

MATT 17

καὶ ἑθεραπεύθη ὁ παῖς ἀπὸ τῆς ὥρας ἐκείνης.

19 Τότε προσελθόντες

οἱ μαθηταὶ τῷ Ἰησοῦ κατ' ἰδίαν εἶπαν
Διὰ τί ἡμεῖς οὐκ ἠδυνήθημεν ἐκβαλεῖν αὐτό;

20 ἃ δὲ λέγει αὐτοῖς
Διὰ τὴν ὀλιγοπιστίαν ὑμῶν·
ἀμὴν γὰρ λέγω ὑμῖν,
ἐὰν ἔχητε πίστιν
ὡς κόκκον σινάπεως,
εἰρεῖτε τῷ ὄρει τούτῳ
Μετάβα ἔνθεν
ἐκεῖ,
καὶ μεταβήσεται,
καὶ οὐδὲν ἀδυνατήσει ὑμῖν.

MARK 9

ἤγειρεν αὐτόν, καὶ ἀνέστη.

28 καὶ εἰσελθόντος αὐτοῦ εἰς οἶκον
οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ κατ' ἰδίαν ἐπηρώτων αὐτόν
"Ὅτι ἡμεῖς οὐκ ἠδυνήθημεν ἐκβαλεῖν αὐτό;

29 καὶ εἶπεν αὐτοῖς
Τοῦτο τὸ γένος ἐν οὐδενὶ δύναται ἐξελεῖν εἰ μὴ ἐν προσευχῇ.

LUKE 9

καὶ ἰάσατο τὸν παῖδα

καὶ ἀπέδωκεν αὐτὸν τῷ πατρὶ αὐτοῦ.
43 ἐξεπλήσσοντο δὲ πάντες ἐπὶ τῇ μεγαλειότητι τοῦ θεοῦ.

[LUKE 17:6]

^a εἶπεν δὲ ὁ κύριος

Εἰ ἔχετε πίστιν
ὡς κόκκον σινάπεως,
ἐλέγετε ἂν τῇ συκαμίνῳ [ταύτῃ]
Ἐκκριζώθητι καὶ φυτεύθητι
ἐν τῇ θαλάσῳ·
καὶ ὑπήκουσεν ἂν ὑμῖν. (§131)

Mt 21:21

^a ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς

Ἄμὴν λέγω ὑμῖν,
ἐὰν ἔχητε πίστιν
καὶ μὴ διακριθῆτε,
οὐ μόνον τὸ τῆς συκῆς ποιήσετε,
ἀλλὰ κἂν τῷ ὄρει τούτῳ εἰπητε
Ἄρθητι καὶ βλήθητι
εἰς τὴν θάλασσαν,

γενήσεται· (§147)

Mk 11:22, 23

^a καὶ ἀποκριθεὶς ὁ Ἰησοῦς λέγει αὐτοῖς
Ἐχετε πίστιν θεοῦ·
23 ἀμὴν λέγω ὑμῖν

ὅτι ὅς ἂν εἴπῃ τῷ ὄρει τούτῳ
Ἄρθητι καὶ βλήθητι
εἰς τὴν θάλασσαν,
καὶ μὴ διακριθῇ ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ
ἀλλὰ πιστεύῃ ὅτι ὁ λαλεῖ γίνεται,
ἔσται αὐτῷ. (§147)

Mt 17:21 **N**^a B⁰ 33. 2 It syr sin cur sah cop al pauc om; **N**^b (ἐκβάλλεται) CDLWX al pler add τοῦτο δὲ τὸ γένος οὐκ ἐκπορεύεται εἰ μὴ ἐν προσευχῇ καὶ νηστείᾳ (cf Mk 9:29)

90. JESUS AGAIN FORETELLS HIS DEATH

MATT 17:22, 23	MARK 9:30-32	LUKE 9:43b-45
<p>Συστρεφόμενων δὲ αὐτῶν ἐν τῇ Γαλιλαίᾳ</p>	<p>Κακέιθεν ἐξελθόντες ἔμπορεύοντο¹ διὰ τῆς Γαλιλαίας, καὶ οὐκ ἤθελεν ἵνα τις γνοῖ·</p>	<p>Πάντων δὲ θαυμαζόντων ἐπὶ πᾶσιν οἷς ἐποίει</p>
<p>εἶπεν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς</p>	<p>31 ἐδίδασκεν γὰρ τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ καὶ ἔλεγεν [αὐτοῖς] ὅτι</p>	<p>εἶπεν πρὸς τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ 44 Θέσθε ὑμεῖς εἰς τὰ ὦτα ὑμῶν τοὺς λόγους τούτους, ^aὁ γὰρ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου μέλλει παραδίδοσθαι εἰς χεῖρας ἀνθρώπων.</p>
<p>^aΜέλλει ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου παραδίδοσθαι εἰς χεῖρας ἀνθρώπων, 23 καὶ ἀποκτενοῦσιν αὐτόν, καὶ τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ ἔγερθήσεται¹.</p>	<p>^aὉ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου παραδίδοται εἰς χεῖρας ἀνθρώπων, καὶ ἀποκτενοῦσιν αὐτόν, καὶ ἀποκτανθεὶς μετὰ τρεῖς ἡμέρας ἀναστήσεται. 32 οἱ δὲ ἠγνόουν τὸ ῥῆμα,</p>	<p>45 οἱ δὲ ἠγνόουν τὸ ῥῆμα τοῦτο, καὶ ἦν παρακαλυμμένος ἀπ' αὐτῶν ἵνα μὴ αἰσθῶνται αὐτό, καὶ ἐφοβοῦντο ἐρωτῆσαι αὐτόν περὶ τοῦ ῥήματος τούτου.</p>
<p>καὶ ἐλυπήθησαν σφόδρα.</p>	<p>καὶ ἐφοβοῦντο αὐτόν ἐπερωτῆσαι.</p>	

91. THE TEMPLE TAX

MATT 17:24-27

^bἘλθόντων δὲ αὐτῶν εἰς Καφαρναοὺμ προσῆλθον οἱ τὰ δίδραχμα λαμβάνοντες τῷ Πέτρῳ καὶ εἶπαν Ὁ διδάσκαλος ὑμῶν οὐ τελεῖ τὰ δίδραχμα; 25 λέγει Ναί. καὶ ἔλθοντα¹ εἰς τὴν οἰκίαν πρόεφθασεν αὐτόν ὁ Ἰησοῦς λέγων Τί σοι δοκεῖ, Σίμων; οἱ βασιλεῖς τῆς γῆς ἀπὸ τίνων¹ λαμβάνουσιν τέλη ἢ κῆνον; ἀπὸ τῶν υἱῶν αὐτῶν ἢ ἀπὸ

^a Cf Mt 16:21 (§87); 20:18 ^a Cf Mk 8:31 (§87); 10:33, ^a Cf Lk 9:22 (§87); 17:25 (§139) 34 (§139) (§133); 18:31-33 (§139)

^b Cf Mk 9:33a (§92)

WH mg: Mt 17:23 ἀναστήσεται 25 εἰσελθόντα | τίνος Mk 9:30 παρεπορεύοντο

Mt 17:23 ἐγερθήσεται with Σ CD θ al pler: B min etc ἀναστήσεται Mk 9:31 μετὰ τρεῖς ἡμέρας with Σ B \overline{C} D \overline{L} Δ it cop etc: ANX θ it pauc vg syr sin pesh al pler τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ

MATT 17

τῶν ἀλλοτρίων; 26 εἰπόντος δὲ Ἐκ τῶν ἀλλοτρίων, ἔφη αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς Ἐραγε ἐλεύθεροί εἰσιν οἱ υἱοί; 27 ἵνα δὲ μὴ ἴσκανδαλισθῶμεν¹ αὐτούς, πορευθεὶς εἰς θάλασσαν βάλῃ ἀγκιστρον καὶ τὸν ἀναβάτῃα πρῶτον ἰχθύν ἄρον, καὶ ἀνοίξας τὸ στόμα αὐτοῦ εὐρήσεις στατήρα· ἐκείνον λαβὼν δὸς αὐτοῖς ἀντὶ ἐμοῦ καὶ σοῦ.

CHAPTER XV. DISCOURSE ON HUMILITY, §§ 92-98

92. WHO IS GREATEST?

MATT 18:1-5

[Cf Matt 17:24a (§91)]

Ἐν ἐκείνῃ τῇ ὥρᾳ προσῆλθον οἱ μαθηταὶ τῷ Ἰησοῦ

λέγοντες

Τίς ἄρα μείζων ἐστὶν ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν;

[MATT 23:11]

^a ὁ δὲ μείζων ὑμῶν

ἔσται

ὑμῶν διάκονος. (§156)

2 καὶ προσκαλεσάμενος

παιδίον

ἔστησεν αὐτὸ ἐν μέσῳ αὐτῶν

3 καὶ

εἶπεν

MARK 9:33-37

Καὶ ἦλθον εἰς Καφαρναοὺμ.
Καὶ ἐν τῇ οἰκίᾳ γενόμενος

ἐπηρώτα αὐτοῦς Τί ἐν τῇ ὁδῷ
διελογίζεσθε; 34 οἱ δὲ ἐσιώ-
πων, πρὸς ἀλλήλους γὰρ
διελέχθησαν ἐν τῇ ὁδῷ

τίς μείζων.

35 καὶ καθίσας ἐφώνησεν τοὺς
δώδεκα καὶ λέγει αὐτοῖς

^a Εἴ τις θέλει πρῶτος εἶναι

ἔσται πάντων ἔσχατος

καὶ πάντων διάκονος.

36 καὶ λαβὼν

παιδίον

ἔστησεν αὐτὸ ἐν μέσῳ αὐτῶν

καὶ ἐναγκαλισάμενος αὐτὸ

εἶπεν αὐτοῖς

LUKE 9:46-48

Εἰσῆλθεν δὲ διαλογισμὸς
ἐν αὐτοῖς,
τὸ τίς ἂν εἴη μείζων αὐτῶν.

47 ὁ δὲ Ἰησοῦς εἰδὼς¹ τὸν
διαλογισμὸν τῆς καρδίας αὐτῶν

[Cf v 48c below]

ἐπιλαβόμενος

παιδίον

ἔστησεν αὐτὸ παρ' ἑαυτῷ,

48 καὶ

εἶπεν αὐτοῖς

Mt 20:26, 27

^a οὐχ οὕτως ἐστὶν ἐν ὑμῖν·
ἀλλ' ὅς ἂν θέλῃ ἔν ὑμῖν μέγας¹
γενέσθαι
ἔσται ὑμῶν διάκονος,
27 καὶ ὅς ἂν θέλῃ ἔν ὑμῖν εἶναι¹
πρῶτος
ἔσται ὑμῶν δοῦλος· (§140)

Mk 10:43, 44

^a οὐχ οὕτως δὲ ἐστὶν ἐν ὑμῖν·
ἀλλ' ὅς ἂν θέλῃ μέγας γενέσθαι ἐν
ὑμῖν,
ἔσται¹ ὑμῶν διάκονος,
44 καὶ ὅς ἂν θέλῃ ἐν ὑμῖν εἶναι
πρῶτος,
ἔσται πάντων δοῦλος· (§140)

Lk 22:26

^a ὑμεῖς δὲ οὐχ οὕτως,
ἀλλ' ὁ μείζων ἐν ὑμῖν
γενέσθω ὡς ὁ νεώτερος,
καὶ ὁ ἡγούμενος
ὡς ὁ διακονῶν· (§173)

WH mg: Mt 17:27 σκανδαλισθῶμεν 18:1 δὲ Lk 9:47 ἰσῶν

MATT 18	[MARK 10:15]	[LUKE 18:17]
<p>Ἄμην λέγω ὑμῖν, ἐάν μὴ στραφήτε καὶ γένησθε ὡς τὰ παιδία, οὐ μὴ εἰσέλθῃτε εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν. 4 ὅστις οὖν ταπεινώσει ἑαυτὸν ὡς τὸ παιδίον τοῦτο, οὗτός ἐστιν ὁ μείζων ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν. 5 ^aκαὶ ὃς ἐὰν δέξῃται ἐν παιδίῳ τοιοῦτο ἐπὶ τῷ ὀνόματί μου, ἐμὲ δέχεται·</p>	<p>ἀμην λέγω ὑμῖν, ὃς ἂν μὴ δέξηται τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ ὡς παιδίον, οὐ μὴ εἰσέλθῃ εἰς αὐτήν. (§136)</p> <p>MARK 9</p> <p>37 ^aὍς ἂν [ἐν] τῶν τοιούτων παιδίων δέξηται ἐπὶ τῷ ὀνόματί μου, ἐμὲ δέχεται· καὶ ὃς ἂν ἐμὲ δέχεται, οὐκ ἐμὲ δέχεται ἀλλὰ τὸν ἀποστείλαντά με. [Cf v 35 above]</p>	<p>ἀμην λέγω ὑμῖν, ὃς ἂν μὴ δέξηται τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ ὡς παιδίον, οὐ μὴ εἰσέλθῃ εἰς αὐτήν. (§136)</p> <p>LUKE 9</p> <p>^aὍς ἂν δέξῃται τοῦτο τὸ παιδίον ἐπὶ τῷ ὀνόματί μου ἐμὲ δέχεται, καὶ ὃς ἂν ἐμὲ δέξηται δέχεται τὸν ἀποστείλαντά με· ὁ γὰρ μικρότερος ἐν πᾶσιν ὑμῖν ὑπάρχων οὗτός ἐστιν μέγας.</p>

93. THE MAN CASTING OUT DEMONS

MARK 9:38-41	LUKE 9:49, 50
<p>Ἔφη αὐτῷ ὁ Ἰωάννης Διδάσκαλε, εἶδαμέν τινα ἐν τῷ ὀνόματί σου ἐκβάλλοντα δαιμόνια, καὶ ἐκωλύομεν αὐτόν, ὅτι οὐκ ἠκολούθει ἡμῖν. 39 ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν Μὴ κωλύετε αὐτόν, οὐδεὶς γὰρ ἔστιν ὃς ποιήσει</p>	<p>Ἄποκριθεὶς δὲ Ἰωάννης εἶπεν Ἐπιστάτα, εἶδαμέν τινα ἐν τῷ ὀνόματί σου ἐκβάλλοντα δαιμόνια, καὶ ἐκωλύομεν αὐτόν ὅτι οὐκ ἀκολουθεῖ μεθ' ἡμῶν. 50 εἶπεν δὲ πρὸς αὐτόν Ἰησοῦς Μὴ κωλύετε,</p>

Mt 10:40
^a Ὁ δεχόμενος ὑμᾶς
ἐμὲ δέχεται,
καὶ ὁ ἐμὲ δεχόμενος
δέχεται
τὸν ἀποστείλαντά με. (§75)

Lk 10:16
^a Ὁ ἀκούων ὑμῶν
ἐμοῦ ἀκούει,
καὶ ὁ ἀθετῶν ὑμᾶς
ἐμὲ ἀθετεῖ·
ὁ δὲ ἐμὲ ἀθετῶν
ἀθετεῖ
τὸν ἀποστείλαντά με. (§101)

Mk 9:37 δέχεται with **NBL** 5 it etc; δέξηται ACDW^X 5 it vg al pier 38 ἀκολουθεῖ with **NBWA** 9;
ἀκολουθεῖ ACL syr sin etc

MARK 9

δύναμιν ἐπι τῷ ὀνόματί μου
καὶ δυνήσεται ταχὺ κακολο-
γήσαι με^a

40 ὁὗς γὰρ οὐκ ἔστιν καθ'^a
ἡμῶν,
ὑπὲρ ἡμῶν ἐστίν.

41 Ὅς γὰρ ἂν ποτίσῃ
ὑμᾶς
ποτήριον ὕδατος
ἐν ὀνόματι ὅτι Χριστοῦ ἐστέ,
ἀμὴν λέγω ὑμῖν
ὅτι οὐ μὴ ἀπολέσῃ
τὸν μισθὸν αὐτοῦ.

LUKE 9

ὁὗς γὰρ οὐκ ἔστιν καθ'^a
ὑμῶν
ὑπὲρ ὑμῶν ἐστίν.

[MATT 10:42]

καὶ ὅς ἂν ποτίσῃ
ἓνα τῶν μικρῶν τούτων
ποτήριον ψυχροῦ ὕδατος
εἰς ὄνομα μαθητοῦ,
ἀμὴν λέγω ὑμῖν,
οὐ μὴ ἀπολέσῃ
τὸν μισθὸν αὐτοῦ. (§75)

94. ON OFFENSES

MATT 18:6-10

[Cf v 7b below]

ὅς δ' ἂν σκανδαλίσῃ ἓνα
τῶν μικρῶν τούτων
τῶν πιστευόντων εἰς ἐμέ,
συμφέρει αὐτῷ
ἵνα κρεμασθῇ μύλος ὀνικὸς
περὶ τὸν τράχηλον αὐτοῦ
καὶ καταποντισθῇ
ἐν τῷ πελάγει τῆς θαλάσσης.

ἢ Οὐαὶ τῷ κόσμῳ ἀπὸ τῶν
σκανδάλων·
ἀνάγκη γὰρ
ἐλθεῖν τὰ σκάνδαλα,
πλὴν οὐαὶ τῷ ἀνθρώπῳ
δι' οὗ τὸ σκάνδαλον ἔρχεται.

MARK 9:42-50

Καὶ ὅς ἂν σκανδαλίσῃ ἓνα
τῶν μικρῶν τούτων
τῶν πιστευόντων,
καλὸν ἐστὶν αὐτῷ μᾶλλον
εἰ περικείται μύλος ὀνικὸς
περὶ τὸν τράχηλον αὐτοῦ
καὶ βέβληται
εἰς τὴν θάλασσαν.

[LUKE 17:1b, 2]

Ἄνευθετόν ἐστιν
τοῦ τὰ σκάνδαλα μὴ ἐλθεῖν,
πλὴν οὐαὶ
δι' οὗ ἔρχεται·

2 λυσιτελεῖ αὐτῷ
εἰ λίθος μυλικὸς περικείται
περὶ τὸν τράχηλον αὐτοῦ
καὶ ἔρριπται
εἰς τὴν θάλασσαν
ἢ ἵνα σκανδαλίσῃ τῶν μικρῶν
τούτων ἓνα. (§131)

[Cf Luke 17:1b above]

Mt 12:30a

^a ὁ μὴ ὦν μετ' ἐμοῦ
κατ' ἐμοῦ ἐστίν, (§50)

Lk 11:23a

^a ὁ μὴ ὦν μετ' ἐμοῦ
κατ' ἐμοῦ ἐστίν, (§106)

Mk 9:42 πιστευόντων with $\Sigma\Delta$ 4 it cop etc; ABLW Θ it vg syr sin pesh sah etc add εἰς ἐμέ; CD 1 it πιστιν ἔχόντων

ΜΑΤΤ 18

8 ^aΕἰ δὲ
ἡ χεῖρ σου
ἢ ὁ πούς σου σκανδαλίζει σε,
ἔκκοψον αὐτὸν καὶ βάλε ἀπὸ
σοῦ·
καλὸν σοὶ ἐστίν
εἰσελθεῖν εἰς τὴν ζωὴν κυλλὸν
ἢ χωλόν,
ἢ δύο χεῖρας ἢ δύο πόδας
ἔχοντα
βληθῆναι
εἰς τὸ πῦρ τὸ αἰώνιον.
[Cf v 8 above]

9 ^bκαὶ εἰ ὁ ὀφθαλμὸς σου
σκανδαλίζει σε,
ἔξελε αὐτὸν καὶ βάλε ἀπὸ σοῦ·
καλὸν σοὶ ἐστὶν μονόφθαλμον
εἰς τὴν ζωὴν εἰσελθεῖν,

ἢ δύο ὀφθαλμοὺς ἔχοντα
βληθῆναι εἰς τὴν γέενναν

Mt 5:30

^a καὶ εἰ ἡ δεξιὰ σου χεῖρ σκανδα-
λίζει σε,
ἔκκοψον αὐτὴν καὶ βάλε ἀπὸ σοῦ,
συμφέρει γάρ σοι
ἵνα ἀπόληται ἐν τῶν μελῶν σου
καὶ μὴ ὄλον τὸ σῶμά σου
εἰς γέενναν ἀπέλθῃ. (§37)

Mt 5:29

^b εἰ δὲ ὁ ὀφθαλμὸς σου ὁ δεξιὸς
σκανδαλίζει σε,
ἔξελε αὐτὸν καὶ βάλε ἀπὸ σοῦ,
συμφέρει γάρ σοι ἵνα ἀπόληται
ἐν τῶν μελῶν σου
καὶ μὴ ὄλον τὸ σῶμά σου
βληθῆῃ εἰς γέενναν· (§37)

WH mg: Mk 9:43 σκανδαλίση 47 τῆν

Mk 9:43 σκανδαλίση with **BLA** etc; σκανδαλίση ACD al pler; -λίσει EXΘ etc 44, 46 ὅπου ὁ σκώληξ αὐτῶν
οὐ τελευτᾷ καὶ τὸ πῦρ οὐ σβέννυται om with **NBCLΔ** syr sin cop etc 47 γέενναν with BL 28; τῆν γέ. **ACD**WXΔΘ
al pler

MARK 9

43 ^aΚαὶ ἐὰν ἴσκανδαλίση σε
ἡ χεῖρ σου,
[Cf v 45 below]
ἀπόκοψον αὐτήν·

καλὸν ἐστίν σε
κυλλὸν εἰσελθεῖν εἰς τὴν ζωὴν

ἢ τὰς δύο χεῖρας
ἔχοντα
ἀπελθεῖν εἰς τὴν γέενναν,
εἰς τὸ πῦρ τὸ ἄσβεστον.
45 καὶ ἐὰν ὁ πούς σου σκανδα-
λίση σε,
ἀπόκοψον αὐτόν·
καλὸν ἐστίν σε
εἰσελθεῖν εἰς τὴν ζωὴν χωλὸν
ἢ τοὺς δύο πόδας ἔχοντα
βληθῆναι εἰς τὴν γέενναν.
47 ^bκαὶ ἐὰν ὁ ὀφθαλμὸς σου
σκανδαλίση σε,
ἔκβαλε αὐτόν·
καλὸν σέ ἐστὶν μονόφθαλμον
εἰσελθεῖν εἰς τὴν βασιλείαν
τοῦ θεοῦ
ἢ δύο ὀφθαλμοὺς ἔχοντα
βληθῆναι εἰς ^τ γέενναν,

MATT 18

τοῦ πυρός.

[MATT 5:13b]

ἐὰν δὲ τὸ ἅλας μωρανθῇ,
ἐν τίνι ἀλισθήσεται; (§35)

10 Ὁρᾶτε μὴ καταφρονή-
σητε ἐνὸς τῶν μικρῶν τούτων,
λέγω γὰρ ὑμῖν ὅτι οἱ ἄγγελοι
αὐτῶν ἔν οὐρανοῖς¹ διὰ παν-
τός βλέπουσι τὸ πρόσωπον
τοῦ πατρὸς μου τοῦ ἐν οὐρα-
νοῖς.

MARK 9

48 ὅπου ¹“ὁ σκώληξ αὐτῶν
οὐ τελευτᾷ
καὶ τὸ πῦρ οὐ σβέννυται.”
49 πᾶς γὰρ πυρὶ ἀλισθήσεται.
50 Καλὸν τὸ ἅλας
ἐὰν δὲ τὸ ἅλας ἄναλον γένηται,
ἐν τίνι αὐτὸ ἀρτύσετε;
ἔχετε ἐν ἑαυτοῖς ἅλα, καὶ
εἰρηνεύετε ἐν ἀλλήλοις.

[LUKE 14:34]

Καλὸν οὖν τὸ ἅλας
ἐὰν δὲ καὶ τὸ ἅλας μωρανθῇ,
ἐν τίνι ἀρτυθήσεται; (§124)

96. THE NINETY AND NINE

MATT 18:12-14

τί ὑμῖν δοκεῖ;
ἐὰν γένηται τιμὴ ἀνθρώπῳ
ἐκατὸν πρόβατα
καὶ πλανηθῇ ἐν ἐξ αὐτῶν,
οὐχὶ ἀφήσει τὰ ἐνεσθῆκοντα
ἐννέα ἐπὶ τὰ ὄρη
καὶ πορευθεὶς ζητεῖ τὸ πλανώ-
μενον;

13 καὶ ἐὰν γένηται εὐρεῖν
αὐτό,
ἀμὴν λέγω ὑμῖν

ὅτι χαίρει ἐπ' αὐτῷ μᾶλλον
ἢ ἐπὶ τοῖς ἐνεσθῆκοντα ἐννέα
τοῖς μὴ πεπλανημένοις.

[LUKE 15:4-7]

Τίς ἄνθρωπος ἐξ ὑμῶν ἔχων
ἐκατὸν πρόβατα
καὶ ἀπολέσας ἐξ αὐτῶν ἐν
οὐ καταλείπει τὰ ἐνεσθῆκοντα
ἐννέα ἐν τῇ ἐρήμῳ
καὶ πορεύεται ἐπὶ τὸ ἀπολωλὸς

ἕως εὕρη αὐτό;
ὅ καὶ εὐρῶν

ἐπιτίθῃσιν ἐπὶ τοὺς ὤμους αὐτοῦ
χαίρων;
[Cf v 7 below]

¹ Isa 66:24

WH mg: Mt 18:10 [ἐν τῷ οὐρανῷ]

Mt 18:11 **NBL*** 1.* 13. 33. 2 it syr sin sah cop al paue om; DEWX⁰ it vg syr cur pesh al pler add ἦλθεν γὰρ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου σῶσαι τὸ ἀπολωλὸς (cf Lk 19:10)

MATT 18

14 οὕτως οὐκ ἔστιν θέλημα
ἔμπροσθεν ἰ τοῦ πατρὸς μου¹
τοῦ ἐν οὐρανοῖς

[Cf v 13 above]

ἵνα ἀπόληται ἐν τῶν μικρῶν
τούτων.

[LUKE 15]

6 καὶ ἔλθων εἰς τὸν οἶκον συνακαλεῖ
τοὺς φίλους καὶ τοὺς γείτονας,
λέγων αὐτοῖς Συγχάρητέ μοι
ὅτι εὔρον τὸ πρόβατόν μου τὸ
ἀπολωλός.

7 λέγω ὑμῖν ὅτι οὕτως χαρὰ

ἐν τῷ οὐρανῷ ἔσται
ἐπὶ ἐνὶ ἁμαρτωλῷ μετανοοῦντι
ἢ ἐπὶ ἐνενήκοντα ἐννέα δικαίοις
οἵτινες οὐ χρεῖαν ἔχουσιν μετα-
νοίας. (§125)

96. CONCERNING RECONCILIATION

MATT 18:15-17

Ἐὰν δὲ ἁμαρτήσῃ ὁ ἀδελ-
φός σου,
ὑπάγε ἔλεγξον αὐτὸν
μεταξὺ σοῦ καὶ αὐτοῦ μόνου.
ἐὰν σου ἀκούσῃ,
ἐκέρδησας τὸν ἀδελφόν σου.
16 ἐὰν δὲ μὴ ἀκούσῃ, παρά-
λαβε ἑμετὰ σοῦ ἕτι ἕνα ἢ
δύο¹, ἵνα ἐπὶ στόματος δύο
μαρτύρων ἢ τριῶν σταθῇ πᾶν
ῥῆμα.” 17 ἐὰν δὲ παρα-
κούσῃ αὐτῶν, εἰπὸν τῇ ἐκκλη-
σίᾳ· ἐὰν δὲ καὶ τῆς ἐκκλησίας
παρακούσῃ, ἔστω σοι ὡσπερ ὁ
ἔθνικὸς καὶ ὁ τελώνης.

[LUKE 17:3]

προσέχετε ἑαυτοῖς.
ἐὰν ἁμάρτη ὁ ἀδελφός σου

ἐπιτίμησον αὐτῷ,

καὶ ἐὰν μετανοήσῃ
ἄφες αὐτῷ. (§131)

¹ Deut 19:15

WH mg: Mt 18:14 τοῦ πατρὸς ὑμῶν 16 ὅτι ἕνα ἢ δύο μετὰ σοῦ

97. BINDING AND LOOSING

MATT 18:18-20

Ἄμην λέγω ὑμῖν,
 ὅσα ἐὰν δήσητε ἐπὶ τῆς γῆς
 ἔσται δεδεμένα ἐν οὐρανῷ
 καὶ ὅσα ἐὰν λύσητε ἐπὶ τῆς
 γῆς

ἔσται λελυμένα ἐν οὐρανῷ.

19 Πάλιν [ἀμην] λέγω ὑμῖν
 ὅτι ἐὰν δύο συμφωνήσωσιν ἐξ
 ὑμῶν ἐπὶ τῆς γῆς περὶ παντὸς
 πράγματος οὐ ἐὰν αἰτήσωνται,
 γενήσεται αὐτοῖς παρὰ τοῦ
 πατρὸς μου τοῦ ἐν οὐρανοῖς.

20 οὐ γὰρ εἰσιν δύο ἢ τρεῖς
 συναγμένοι εἰς τὸ ἕμὸν ὄνομα,
 ἐκεῖ εἰμὶ ἐν μέσῳ αὐτῶν.

98. ON FORGIVENESS

MATT 18:21-35

Τότε προσελθὼν ὁ Πέτρος
 εἶπεν [αὐτῷ]

Κύριε, ποσάκις

ἁμαρτήσῃ εἰς ἐμέ ὁ ἀδελφός μου

καὶ ἀφήσω αὐτῷ; ἕως ἐπτάκις;

22 λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς

Οὐ λέγω σοι ἕως ἐπτάκις

ἀλλὰ ἕως ἑβδομηκοντάκις ἑπτά.

[LUKE 17:4]

καὶ ἐὰν ἐπτάκις τῆς ἡμέρας

ἁμαρτήσῃ εἰς σέ

καὶ ἐπτάκις ἐπιστρέψῃ πρὸς σέ

λέγων Μετανοῶ,

ἀφήσεις αὐτῷ. (§131)

Mt 16: 19b

^a καὶ ὃ ἐὰν δήσῃς ἐπὶ τῆς γῆς
 ἔσται δεδεμένον ἐν τοῖς οὐρανοῖς,
 καὶ ὃ ἐὰν λύσῃς ἐπὶ τῆς γῆς
 ἔσται λελυμένον ἐν τοῖς οὐρανοῖς.
 (§86)

ΜΑΤΤ 18

23 Διὰ τοῦτο ὠμοιώθη ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν ἀνθρώπῳ βασιλεῖ ὃς ἠθέλησεν συναῖραι λόγον μετὰ τῶν δούλων αὐτοῦ· 24 ἄρξαμένου δὲ αὐτοῦ συναίρειν προσήχθη εἰς αὐτῷ ὀφειλέτης μυρίων ταλάντων. 25 μὴ ἔχοντος δὲ αὐτοῦ ἀποδοῦναι ἐκέλευσεν αὐτὸν ὁ κύριος πραθῆναι καὶ τὴν γυναῖκα καὶ τὰ τέκνα καὶ πάντα ὅσα ἔχει, καὶ ἀποδοθῆναι. 26 πεσὼν οὖν ὁ δούλος προσεκύνη αὐτῷ λέγων Μακροθύμησον ἐπ' ἐμοί, καὶ πάντα ἀποδώσω σοι. 27 σπλαγχνισθεὶς δὲ ὁ κύριος τοῦ δούλου [ἐκείνου] ἀπέλυσεν αὐτόν, καὶ τὸ δάνιον ἀφήκεν αὐτῷ. 28 ἐξελθὼν δὲ ὁ δούλος ἐκείνος εὔρεν ἓνα τῶν συνδούλων αὐτοῦ ὃς ὀφείλειεν αὐτῷ ἑκατὸν δηνάρια, καὶ κρατήσας αὐτόν ἔπνιγεν λέγων Ἐπίδοσον εἴ τι ὀφείλεις. 29 πεσὼν οὖν ὁ σύνδουλος αὐτοῦ παρεκάλει αὐτόν λέγων Μακροθύμησον ἐπ' ἐμοί, καὶ ἀποδώσω σοι. 30 ὁ δὲ οὐκ ἠθέληεν, ἀλλὰ ἀπελθὼν ἔβαλεν αὐτόν εἰς φυλακὴν ἕως ἀποδοῦναι τὸ ὀφειλόμενον. 31 ἰδόντες οὖν οἱ σύνδουλοι αὐτοῦ τὰ γενόμενα ἐλυπήθησαν σφόδρα, καὶ ἐλθόντες διεσάφησαν τῷ κυρίῳ ἐαυτῶν πάντα τὰ γενόμενα. 32 τότε προσκαλεσάμενος αὐτόν ὁ κύριος αὐτοῦ λέγει αὐτῷ Δούλε πονηρέ, πᾶσαν τὴν ὀφειλὴν ἐκείνην ἀφήκᾰ σοι, ἐπεὶ παρεκάλεισάς με· 33 οὐκ ἔδει καὶ

ΜΑΤΤ 18

σέ ἐλεῆσαι τὸν σύνδουλόν σου,
ὡς καὶ γὰρ σέ ἠλέησα ; 34 καὶ
ὀργισθεὶς ὁ κύριος αὐτοῦ παρέ-
δωκεν αὐτὸν τοῖς βασανισταῖς
ἕως [οὐ] ἀποδώ πᾶν τὸ ὀφειλό-
μενον.

35 Ἄοὔτως καὶ ὁ πατήρ μου
ὁ οὐράνιος
ποιήσει ὑμῖν
ἐὰν μὴ ἀφήτε
ἕκαστος τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ
ἀπὸ τῶν καρδιῶν ὑμῶν.

[MARK 11:25]

καὶ ὅταν στήκετε προσευχόμενοι,

ἀφίετε εἰ τι ἔχετε
κατὰ τινος,ἵνα καὶ ὁ πατήρ ὑμῶν
ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς
ἀφή ὑμῖν τὰ παραπτώματα ὑμῶν.
(§147)

Mt 6:15

^a ἐὰν δὲ μὴ ἀφήτε
τοῖς ἀνθρώποις
[τὰ παραπτώματα αὐτῶν],
οὐδὲ ὁ πατήρ ὑμῶν
ἀφήσει τὰ παραπτώματα ὑμῶν.
(§38)

PART IV
FROM GALILEE TO JERUSALEM

CHAPTER I. SENDING MESSENGERS BEFORE HIS FACE, §§99-103

99. THE DEPARTURE FROM GALILEE

MATT 19:1, 2
Καὶ ἐγένετο ὅτε ἐτέλεσεν
ὁ Ἰησοῦς τοὺς λόγους τούτους,
μετῆρεν ἀπὸ τῆς Γαλιλαίας
καὶ ἦλθεν εἰς τὰ ὄρια
τῆς Ἰουδαίας
πέραν τοῦ Ἰορδάνου.
2 καὶ ἠκολούθησαν αὐτῷ
ὄχλοι πολλοί,
καὶ ἐθεράπευσεν
αὐτοὺς ἐκεῖ. (+§135)

MARK 10:1
Καὶ ἐκεῖθεν ἀναστὰς
ἔρχεται εἰς τὰ ὄρια
τῆς Ἰουδαίας
καὶ πέραν τοῦ Ἰορδάνου,
καὶ συνορεύονται πάλιν
ὄχλοι πρὸς αὐτόν,
καὶ ὡς εἴωθει πάλιν ἐδίδασκεν
αὐτούς.

LUKE 9:51-56
Ἐγένετο δὲ
ἐν τῷ συμπληροῦσθαι τὰς ἡμέ-
ρας τῆς ἀναλήψεως αὐτοῦ καὶ
αὐτὸς τὸ πρόσωπον ἐστήρισεν
τοῦ πορεύεσθαι εἰς Ἱερουσα-
λήμ, 52 καὶ ἀπέστειλεν ἀγ-
γέλους πρὸ προσώπου αὐτοῦ.
Καὶ πορευθέντες εἰσῆλθον εἰς
κώμην Σαμαρειτῶν, ὡς ἐτοι-
μάσαι αὐτῷ· 53 καὶ οὐκ ἐδέ-
ξαντο αὐτόν, ὅτι τὸ πρόσωπον
αὐτοῦ ἦν πορευόμενον εἰς
Ἱερουσαλήμ. 54 ἰδόντες
δὲ οἱ μαθηταὶ Ἰάκωβος καὶ
Ἰωάννης εἶπαν Κύριε, θέ-
λεις εἰπῶμεν ¹⁴ πῦρ κατα-
βῆναι ἀπὸ τοῦ οὐρανοῦ καὶ
ἀναλῶσαι αὐτούς; 55
στραφεὶς δὲ ἐπετίμησεν
αὐτοῖς. 56 καὶ ἐπορεύθησαν
εἰς ἑτέραν κώμην.

¹ II Kings 1:10

100. ANSWERS TO THREE DISCIPLES

[MATT 8:19-22]

Καὶ

προσελθὼν εἰς γραμματεῖς
εἶπεν αὐτῷ

Διδάσκαλε, ἀκολουθήσω σοι
ὅπου ἐὰν ἀπέρχῃ.

20 καὶ λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς
Λί ἀλώπεκες φωλεοὺς ἔχουσιν
καὶ τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ,
κατασκηνώσεις,

ὁ δὲ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου οὐκ ἔχει
ποῦ τὴν κεφαλὴν κλίνει.

21 Ἄλλος δὲ τῶν μαθητῶν

εἶπεν αὐτῷ

Κύριε, ἐπίτρεψόν μοι πρῶτον
ἀπελθεῖν

καὶ θάψαι τὸν πατέρα μου.

22 ὁ δὲ Ἰησοῦς λέγει αὐτῷ

Ἄκολούθει μοι,

καὶ ἄψες τοὺς νεκροὺς

θάψαι τοὺς ἑαυτῶν νεκροῦς. (§66)

LUKE 9:57-62

Καὶ

πορευομένων αὐτῶν ἐν τῇ ὁδῷ

εἶπεν τις πρὸς αὐτόν

Ἄκολουθήσω σοι

ὅπου ἐὰν ἀπέρχῃ.

58 καὶ εἶπεν αὐτῷ [ὁ] Ἰησοῦς
Λί ἀλώπεκες φωλεοὺς ἔχουσιν
καὶ τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ
κατασκηνώσεις,

ὁ δὲ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου οὐκ ἔχει
ποῦ τὴν κεφαλὴν κλίνει.

59 Εἶπεν δὲ πρὸς ἕτερον

Ἄκολούθει μοι.

ὁ δὲ εἶπεν

Ἐπίτρεψόν μοι πρῶτον

ἀπελθόντι

θάψαι τὸν πατέρα μου.

60 εἶπεν δὲ αὐτῷ

Ἄψες τοὺς νεκροὺς

θάψαι τοὺς ἑαυτῶν νεκροῦς,

σύ δὲ ἀπελθὼν διάγγελλε τὴν
βασιλείαν τοῦ θεοῦ.

61 εἶπεν δὲ καὶ ἕτερος
Ἄκολουθήσω σοι, κύριε

πρῶτον δὲ ἐπίτρεψόν μοι
ἀποτάξασθαι τοῖς εἰς τὸν
οἶκόν μου. 62 εἶπεν δὲ

[πρὸς αὐτόν] ὁ Ἰησοῦς Οὐ-
δεὶς ἐπιβαλὼν τὴν χεῖρα ἐπ'
ἄροτρον καὶ βλέπων εἰς τὰ
ὀπίσω εὐθετὸς ἐστιν τῇ βασι-
λείᾳ τοῦ θεοῦ.

WH mg: Lk 9:59 Κύριε, ἐπίτρεψόν

Lk 9:59 Ἐπίτρεψόν with BDV etc; κύριε, ἐπίτρεψόν \aleph ACLWX Δ Θ al pler

101. MISSION OF THE SEVENTY

[Cf Matt 10:1 (§70)]

[MATT 9:37, 38]

τότε λέγει τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ
 Ὁ μὲν θερισμὸς πολὺς,
 οἱ δὲ ἔργαται ὀλίγοι·
 38 δεήθητε οὖν τοῦ κυρίου
 τοῦ θερισμοῦ
 ὅπως ἐκβάλῃ ἔργατας
 εἰς τὸν θερισμὸν αὐτοῦ. (§70)

[MATT 10:7-16a]

πορευόμενοι δὲ

κηρύσσετε
 λέγοντες ὅτι
 Ἦγγικεν ἡ βασιλεία
 τῶν οὐρανῶν.
 8 ἀσθενοῦντας θεραπεύετε,
 νεκροὺς ἐγείρετε,
 λεπροὺς καθαρίζετε,
 δαιμόνια ἐκβάλλετε·
 δωρεὰν ἐλάβετε, δωρεὰν δότε.
 [Cf v 16 below]

9 Μὴ κτήσηθε

[Cf Mark 6:7 and parallels (§70)]

[MARK 6:8-11]

καὶ παρήγγειλεν
 αὐτοῖς ἵνα
 μὴδὲν αἰρωσιν

εἰς ὁδὸν
 εἰ μὴ ράβδον μόνον,
 μὴ ἄρτον,

LUKE 10:1-16

Μετὰ δὲ ταῦτα ἀνέδειξεν ὁ
 κύριος ἑτέροισ ἐβδομήκοντα
 [δύο] καὶ ἀπέστειλεν αὐτοὺς ἀνά
 δύο [δύο] πρὸ προσώπου
 αὐτοῦ εἰς πᾶσαν πόλιν καὶ
 τόπον οὗ ἤμελλεν αὐτὸς ἔρχεσ-
 θαι.

2 ἔλεγεν δὲ πρὸς αὐτοὺς
 Ὁ μὲν θερισμὸς πολὺς,
 οἱ δὲ ἔργαται ὀλίγοι·
 δεήθητε οὖν τοῦ κυρίου
 τοῦ θερισμοῦ
 ὅπως ἔργατας ἐκβάλῃ
 εἰς τὸν θερισμὸν αὐτοῦ.

[LUKE 9:2-4]

3 ὑπάγετε· καὶ ἀπέστειλεν
 αὐτοὺς
 κηρύσσειν

[Cf v 11 below]

τὴν βασιλείαν
 τοῦ θεοῦ
 καὶ ἰᾶσθαι,

ἰδοὺ ἀποστέλλω
 ὑμᾶς ὡς ἄρνας
 ἐν μέσῳ λύκων.

3 καὶ εἶπεν
 πρὸς αὐτοὺς

4 μὴ βαστά- Μὴδὲν αἰρετε
 ζετε
 βαλλάντιον,

εἰς τὴν ὁδόν,
 μήτε ράβδον

[MATT 10]	[MARK 6]	LUKE 10	[LUKE 9]
<p>χρυσὸν μηδὲ ἀργυρον μηδὲ χαλκὸν εἰς τὰς ζῶνας ὑμῶν, 10 μὴ πήραν εἰς ὁδὸν μηδὲ δύο χιτῶνας μηδὲ ὑποδήματα</p>	<p>μὴ πήραν, μὴ εἰς τὴν ζώνην χαλκόν,</p>	<p>μὴ πήραν,</p>	<p>μήτε πήραν μήτε ἄρτον μήτε ἀργύριον,</p>
<p>μηδὲ ράβδον· ἄξιος γὰρ ὁ ἐργάτης τῆς τροφῆς αὐτοῦ.</p>	<p>9 ἀλλὰ ὑποδεδεμένους σανδάλια, καὶ 'μὴ ἐνδύσασθαι' δύο χιτῶνας.</p>	<p>μὴ ὑποδήματα,</p>	<p>μήτε δύο χιτῶνας ἔχειν.</p>
<p>11 εἰς ἣν δ' ἂν πόλιν ἢ κώμην εἰσέλθητε,</p>	<p>10 καὶ ἔλεγεν αὐτοῖς "Ὅπου ἐὰν</p>	<p>[Cf v 7 below]</p>	<p>καὶ μηδένα κατὰ τὴν ὁδὸν ἀσπάσησθε.</p>
<p>ἐξετάσατε τις ἐν αὐτῇ ἄξιός ἐστιν· κάκει μείνατε ἕως ἂν ἐξέλθητε.</p>	<p>εἰσέλθητε εἰς οἰκίαν,</p>	<p>5 εἰς ἣν δ' ἂν 4 καὶ εἰς ἣν ἂν</p>	<p>εἰσέλθητε οἰ- οἰκίαν εἰσέλθητε, κίαν πρῶτον λέγετε</p>
<p>12 εἰσερχόμενοι δὲ εἰς τὴν οἰκίαν ἀσπάσασθε αὐτήν· 13 καὶ ἐὰν μὲν ἦ ἡ οἰκία ἀξία, ἐλθάτω ἡ εἰρήνη ὑμῶν ἐπ' αὐτήν· ἐὰν δὲ μὴ ἦ ἀξία, ἡ εἰρήνη ὑμῶν 'ἐφ' ἡμᾶς ἐπιστραφήτω.</p>	<p>ἐκεῖ μένετε ἕως ἂν ἐξέλθητε ἐκεῖθεν.</p>	<p>ἐκεῖ μένετε καὶ ἐκεῖθεν ἐξέρχεσθε. (§71)</p>	<p>Εἰρήνη τῷ οἴκῳ τούτῳ. 6 καὶ ἐὰν 'ἐκεῖ ἦ' υἱὸς εἰρήνης, ἐπαναπαύσεται ἐπ' αὐτὸν ἡ εἰρήνη ὑμῶν· εἰ δὲ μήγε,</p>
<p>[Cf v 10 above]</p>	<p>ἐφ' ὑμᾶς ἀνακάμψει. 7 ἐν αὐτῇ δὲ τῇ οἰκίᾳ μένετε, ἔσθοντες καὶ πίνοντες τὰ παρ' αὐτῶν, ἄξιος γὰρ ὁ ἐργάτης τοῦ μισθοῦ αὐτοῦ.</p>		

[MATT 10]	[MARK 6]	LUKE 10
[Cf v 11 and parallels above]		μὴ μεταβαίνειτε ἐξ οἰκίας εἰς οἰκίαν.
		8 καὶ εἰς ἣν ἂν πόλιν εἰσέρχησθε καὶ δέχωνται ὑμᾶς,
[Cf v 8 above]		ἐσθίετε τὰ παρατιθέμενα ὑμῖν,
		9 καὶ θεραπεύετε τοὺς ἐν αὐτῇ ἄσθενεῖς,
[Cf v 7 above]		καὶ λέγετε αὐτοῖς
		Ἡγγικεν ἐφ' ὑμᾶς ἡ βασιλεία τοῦ θεοῦ. [Cf v 11]
14 καὶ ὁς ἂν	11 καὶ ὁς ἂν	10 εἰς ἣν δ' ἂν καὶ ὅσοι ἂν
	τόπος	πόλιν εἰσέλθητε
μὴ δέξεται	μὴ δέξεται	καὶ μὴ δέχωνται μὴ δέχωνται
ὑμᾶς	ὑμᾶς	ὑμᾶς, ὑμᾶς,
μηδὲ ἀκούσῃ	μηδὲ ἀκούσωσιν	ἐξερχόμενοι
τοὺς λόγους ὑμῶν,	ὑμῶν,	εἰς τὰς πλατείας
ἐξερχόμενοι	ἐκπορευόμενοι	εἰς τὰς πλατείας
ἕξω τῆς οἰκίας	ἐκεῖθεν	εἰς τὰς πλατείας
ἢ τῆς πόλεως		ἀπὸ τῆς πόλεως
ἐκείνης		αὐτῆς ἐκείνης
ἐκτινάξατε	ἐκτινάξατε	εἶπατε
τὸν κοινορτόν	τὸν χοῦν	11 Καὶ τὸν τὸν κοινορτόν
		κοινορτόν
		τὸν κολληθέντα ἀπὸ
		τὰ
		ἡμῖν ἐκ τῆς πόλεως ὑμῶν
† τῶν ποδῶν ὑμῶν.	τῶν ποδῶν ὑμῶν	εἰς τοὺς πόδας τῶν ποδῶν ὑμῶν
[Cf Matt 10:18 and parallels (§72)]	εἰς μαρτύριον αὐτοῖς. (§71)	ἀπομασσόμεθα ἀποτινάσσετε εἰς μαρτύριον ἐπ' αὐτοῖς. (§71)
		ὕμῖν·
		πλὴν τοῦτο
		γινώσκετε
		ὅτι ἤγγικεν ἡ βασιλεία τοῦ θεοῦ.

[MATT 10]

15 ἅμην λέγω ὑμῖν,
ἀνεκτότερον ἔσται
γῆ Σοδόμων καὶ Γομόρρων
ἐν ἡμέρᾳ κρίσεως

ἢ τῆ πόλει ἐκείνῃ.

16 Ἰδοὺ ἐγὼ ἀποστέλλω ὑμᾶς
ὡς πρόβατα ἐν μέσῳ λύκων· (§71)

[MATT 11:21-24]

Οὐαὶ σοι, Χοραζεῖν·
οὐαὶ σοι, Βηθσαιδάν·
ὅτι εἰ ἐν Τύρῳ καὶ Σιδῶνι
ἐγένοντο αἱ δυνάμεις
αἱ γινόμεναι ἐν ὑμῖν,
πάσαι ἂν ἐν σάκκῳ καὶ
σποδῷ μετενόησαν.

22 πλὴν λέγω ὑμῖν,
Τύρῳ καὶ Σιδῶνι
ἀνεκτότερον ἔσται
ἐν ἡμέρᾳ κρίσεως
ἢ ὑμῖν.

23 Καὶ σύ, Καφαρναούμ,
μὴ ¹ἕως οὐρανοῦ ὑψωθῆσῃ;
ἕως ἄδου καταβῆσῃ.¹¹

ὅτι εἰ ἐν Σοδόμοις
ἐγενήθησαν αἱ δυνάμεις
αἱ γινόμεναι ἐν σοί,
ἔμεινεν ἂν μέχρι τῆς σήμερον.

24 πλὴν λέγω ὑμῖν
ὅτι γῆ Σοδόμων
ἀνεκτότερον ἔσται
ἐν ἡμέρᾳ κρίσεως
ἢ σοί. (§47)

LUKE 10

12 ἅ λέγω ὑμῖν

ὅτι Σοδόμοις
ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ
ἀνεκτότερον ἔσται
ἢ τῇ πόλει ἐκείνῃ.

[Cf v 3 above]

13 Οὐαὶ σοι, Χοραζεῖν·
οὐαὶ σοι, Βηθσαιδά·
ὅτι εἰ ἐν Τύρῳ καὶ Σιδῶνι
ἐγενήθησαν αἱ δυνάμεις
αἱ γινόμεναι ἐν ὑμῖν,
πάσαι ἂν ἐν σάκκῳ καὶ
σποδῷ καθήμενοι μετενόησαν.

14 πλὴν
Τύρῳ καὶ Σιδῶνι
ἀνεκτότερον ἔσται
ἐν τῇ κρίσει
ἢ ὑμῖν.

15 Καὶ σύ, Καφαρναούμ,
μὴ ¹ἕως οὐρανοῦ ὑψωθῆσῃ;
ἕως τοῦ ἄδου καταβῆσῃ.¹¹

[Cf v 13 and parallel above]

[Cf v 12 and parallel above]

^a Cf Mt 11:24 (§47), at foot of column

¹ Isa 14:13, 15

WH mg: Lk 10:15 καταβασθήσῃ

Lk 10:15 τοῦ ἄδου with BL min pauc; Σ ACDRWX Θ al pler om τοῦ

<p>[MATT 10:40]</p> <p>^a Ὁ δεχόμενος ὑμᾶς ἐμὲ δέχεται, καὶ ὁ ἐμὲ δεχόμενος δέχεται τὸν ἀποστείλαντά με. (§75)</p>		<p>LUKE 10</p> <p>16 ^a Ὁ ἀκούων ὑμῶν ἐμοῦ ἀκούει, καὶ ὁ ἀθετῶν ὑμᾶς ἐμὲ ἀθετεῖ· ὁ δὲ ἐμὲ ἀθετῶν ἀθετεῖ τὸν ἀποστείλαντά με.</p>
--	--	--

102. THE RETURN OF THE SEVENTY

	<p>[MARK 16:18]</p> <p>[[[καὶ ἐν ταῖς χερσίν] ὄφεις ἀροῦσιν</p> <p>καὶ θανάσιμόν τι πῖωσιν οὐ μὴ αὐτοὺς βλάβῃ, ἐπὶ ἀρρώστοις χεῖρας ἐπιθήσουσιν καὶ καλῶς ἐξουσιν.]] (§185)</p>	<p>LUKE 10:17-24</p> <p>Ἐπέστρεψαν δὲ οἱ ἑβδομή- κοντα [δύο] μετὰ χαρᾶς λέ- γοντες Κύριε, καὶ τὰ δαι- μόνια ὑποτάσσεται ἡμῖν ἐν τῷ ὀνόματί σου. 18 εἶπεν δὲ αὐτοῖς Ἐθεώρουσιν τὸν Σατανᾶν ὡς ἀστραπὴν ἐκ τοῦ οὐρανοῦ¹ πεσόντα. 19 ἰδοὺ δέδωκα ὑμῖν τὴν ἐξουσίαν τοῦ ¹⁴πατεῖν ἐπάνω ὄφων" καὶ σκορπίων, καὶ ἐπὶ πᾶσαν τὴν δύναμιν τοῦ ἐχθροῦ, καὶ οὐδὲν ὑμᾶς οὐ μὴ ἁδικήσει].</p> <p>20 πλὴν ἐν τούτῳ μὴ χαιρετε ὅτι τὰ πνεύματα ὑμῖν ὑποτάσ- σεται, χαιρετε δὲ ὅτι τὰ ὀνό- ματα ὑμῶν ἐνγέγραπται ἐν τοῖς οὐρανοῖς.</p>
<p>Mt 18:5</p> <p>^a καὶ ὅς ἐάν δεῖχται ἐν παιδίῳ τουοῦτο ἐπὶ τῷ ὀνόματί μου, ἐμὲ δέχεται. (§92)</p>	<p>Mk 9:37</p> <p>^a Ὃς ἂν [ἐν] τῶν τοιοῦτων παιδίων δέχεται ἐπὶ τῷ ὀνόματί μου, ἐμὲ δέχεται· καὶ ὅς ἂν ἐμὲ δεῖχται, οὐκ ἐμὲ δέχεται ἀλλὰ τὸν ἀποστείλαντά με. (§92)</p>	<p>Lk 9:48b</p> <p>^a Ὃς ἂν δεῖχται τοῦτο τὸ παιδίον ἐπὶ τῷ ὀνόματί μου ἐμὲ δέχεται, καὶ ὅς ἂν ἐμὲ δεῖχται δέχεται τὸν ἀποστείλαντά με. (§92)</p>

¹ Ps 91(90):13

WH mg: Lk 10:18 ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ὡς ἀστραπὴν 19 ἀδικήσῃ

[MATT 11:25-27]

Ἐν ἐκείνῳ τῷ καιρῷ
ἀποκριθεὶς ὁ Ἰησοῦς

εἶπεν Ἐξομολογοῦμαι σοι,
πάτερ κύριε τοῦ οὐρανοῦ
καὶ τῆς γῆς,
ὅτι ἐκρύψας ταῦτα
ἀπὸ σοφῶν καὶ συνετῶν,
καὶ ἀπεκάλυψας αὐτὰ νηπίοις·
26 ναί, ὁ πατήρ,
ὅτι οὕτως εὐδοκία ἐγένετο
ἔμπροσθέν σου.
27 ἅπαντα μοι παρεδόθη
ὑπὸ τοῦ πατρὸς μου,
καὶ οὐδεὶς ἐπιγινώσκει
τὸν υἱὸν εἰ μὴ ὁ πατήρ,
οὐδὲ τὸν πατέρα τις ἐπιγινώσκει
εἰ μὴ ὁ υἱὸς
καὶ ὃς ἐὰν βούληται ὁ υἱὸς ἀπο-
καλύψαι. (§47)

[MATT 13:16, 17]

ὑμῶν δὲ μακάριοι οἱ ὀφθαλμοὶ
ὅτι βλέπουσιν,
καὶ τὰ ὦτα [ὑμῶν] ὅτι ἀκούουσιν.
17 ἀμὴν γὰρ λέγω ὑμῖν ὅτι
πολλοὶ προφήται καὶ δίκαιοι
ἐπεθύμησαν ἰδεῖν ἃ βλέπετε
καὶ οὐκ εἶδαν,
καὶ ἀκοῦσαι ἃ ἀκούετε
καὶ οὐκ ἤκουσαν. (§53)

LUKE 10

21 Ἐν αὐτῇ τῇ ὥρᾳ
ἠγαλλιᾶσατο τῷ πνεύματι τῷ
ἀγίῳ
καὶ εἶπεν Ἐξομολογοῦμαι σοι,
πάτερ κύριε τοῦ οὐρανοῦ
καὶ τῆς γῆς,
ὅτι ἀπέκρυψας ταῦτα
ἀπὸ σοφῶν καὶ συνετῶν,
καὶ ἀπεκάλυψας αὐτὰ νηπίοις·
ναί, ὁ πατήρ,
ὅτι οὕτως εὐδοκία ἐγένετο
ἔμπροσθέν σου.
22 ἅπαντα μοι παρεδόθη
ὑπὸ τοῦ πατρὸς μου,
καὶ οὐδεὶς γινώσκει
τίς ἐστὶν ὁ υἱὸς εἰ μὴ ὁ πατήρ,
καὶ τίς ἐστὶν ὁ πατήρ
εἰ μὴ ὁ υἱὸς
καὶ ὃς ἂν βούληται ὁ υἱὸς ἀπο-
καλύψαι.
23 Καὶ στραφεὶς πρὸς τοὺς
μαθητὰς κατ' ἰδίαν εἶπεν
Μακάριοι οἱ ὀφθαλμοὶ
οἱ βλέποντες ἃ βλέπετε.
24 λέγω γὰρ ὑμῖν ὅτι
πολλοὶ προφήται καὶ βασιλεῖς
ἠθέλησαν ἰδεῖν ἃ ὑμεῖς βλέπετε
καὶ οὐκ εἶδαν,
καὶ ἀκοῦσαι ἃ ἀκούετε
καὶ οὐκ ἤκουσαν.

103. THE GOOD SAMARITAN

LUKE 10:25-37

Καὶ ἰδοὺ ὁ νομικὸς τις ἀνέστη
τη ἐκπειράζων αὐτὸν λέγων
Διδάσκαλε, τί ποιήσας ζωὴν

Mt 28:18b

^a Ἐδόθη μοι πᾶσα ἐξουσία
ἐν οὐρανῷ καὶ ἐπὶ [τῆς] γῆς (§185)

^b Cf Mt 22:35a (§154)

LUKE 10

[MATTHEW 22:37-40]

ὁ δὲ ἔφη αὐτῷ

1“Ἀγαπήσεις Κύριον τὸν θεόν σου

ἐν ὅλῃ καρδίᾳ σου

καὶ ἐν ὅλῃ τῇ ψυχῇ σου

καὶ ἐν ὅλῃ τῇ διανοίᾳ σου.”

38 αὕτη ἐστὶν ἡ μεγάλη καὶ πρώτη ἐντολή.

39 δευτέρα ἴμοια ἁὐτῇ¹

2“Ἀγαπήσεις τὸν πλησίον σου ὡς σεαυτὸν.”

40 ἐν ταῦταις ταῖς δυσὶν ἐντολαῖς ὁλος ὁ νόμος κρέμαται καὶ οἱ προφῆται. (§154)

[MARK 12:29-31]

ἀπεκρίθη ὁ Ἰησοῦς ὅτι

Πρώτη ἐστὶν

3“Ἄκουε, Ἰσραήλ, Κύριος ὁ θεὸς ἡμῶν κύριος¹ εἰς ἐστίν,

30 καὶ ἀγαπήσεις Κύριον τὸν θεόν σου

ἐξ ὅλης τῆς καρδίας σου

καὶ ἐξ ὅλης τῆς ψυχῆς σου

καὶ ἐξ ὅλης τῆς διανοίας σου

καὶ ἐξ ὅλης τῆς ἰσχύος σου.”

31 δευτέρα αὕτη

2“Ἀγαπήσεις τὸν πλησίον σου ὡς σεαυτὸν.”

μείζων τούτων ἄλλη ἐντολή οὐκ ἔστιν. (§154)

αἰώνιον κληρονομίῃ; 26 ὁ δὲ εἶπεν πρὸς αὐτόν Ἐν τῷ νόμῳ τί γέγραπται; πῶς ἀναγινώσκεις;

27 ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν

1“Ἀγαπήσεις Κύριον τὸν θεόν σου¹

ἐξ ὅλης τῆς καρδίας σου

καὶ ἐν ὅλῃ τῇ ψυχῇ σου

καὶ ἐν ὅλῃ τῇ ἰσχύϊ σου

καὶ ἐν ὅλῃ τῇ διανοίᾳ σου,”

καὶ 2“τὸν πλησίον σου ὡς σεαυτὸν.”

28 εἶπεν δὲ αὐτῷ Ὁρθῶς ἀπεκρίθης· 4“τοῦτο ποιεὶ καὶ ζήσῃ.”

29 Ὁ δὲ θέλων δικαιοῦσαι ἑαυτὸν εἶπεν πρὸς τὸν Ἰησοῦν Καὶ τίς ἐστὶν μου πλησίον; 30 ὑπολαβὼν ὁ Ἰησοῦς εἶπεν Ἄνθρωπός τις κατέβαινεν ἀπὸ Ἱερουσαλὴμ εἰς Ἱερειχῶ καὶ λησταῖς περιέπεσον, οἱ καὶ ἐκδύσαντες αὐτόν καὶ πληγὰς ἐπιθέντες ἀπῆλθον ἀφέντες ἡμιθανῆ. 31 κατὰ συγκυρίαν δὲ ἱερεῖς τις κατέβαινεν [ἐν] τῇ ὁδῷ ἐκείνῃ, καὶ ἰδὼν αὐτὸν ἀντιπαρήλθεν· 32 ὁμοίως δὲ καὶ λευεῖτης κατὰ τὸν τόπον ἐλθὼν

¹ Deut 6:5² Lev 19:18³ Deut 6:4 f⁴ Lev 18:5

WH mg: Lk 10:27 θεόν ἰ τῆς

LUKE 10

καὶ ἰδὼν ἀντιπαρῆλθεν. 33 Σαμαρείτης δὲ τις ὁδεύων ἦλθεν κατ' αὐτὸν καὶ ἰδὼν ἐσπλαγχνίσθη, 34 καὶ προσελθὼν κατέδησεν τὰ τραύματα αὐτοῦ ἐπιχέων ἔλαιον καὶ οἶνον, ἐπιβιβάσας δὲ αὐτὸν ἐπὶ τὸ ἴδιον κτήνος ἤγαγεν αὐτὸν εἰς πανδοχεῖον καὶ ἐπεμελήθη αὐτοῦ. 35 καὶ ἐπὶ τὴν αὔριον ἐκβαλὼν ἴδύο δηνάρια ἔδωκεν¹ τῷ πανδοχεῖ καὶ εἶπεν Ἐπιμελήθητι αὐτοῦ, καὶ ὅτι ἂν προσδαπανήσης ἐγὼ ἐν τῷ ἐπανέρχεσθαί με ἀποδώσω σοι. 36 τίς τούτων τῶν τριῶν πλησίον δοκεῖ σοι γεγονέναι τοῦ ἐμπεσόντος εἰς τοὺς ληστάς; 37 ὁ δὲ εἶπεν Ὁ ποιήσας τὸ ἔλεος μετ' αὐτοῦ. εἶπεν δὲ αὐτῷ [ὁ] Ἰησοῦς Πορεύου καὶ σὺ ποίει ὁμοίως.

CHAPTER II. SINGLENES OF PURPOSE AND BELIEVING PRAYER,
§§ 104, 105

104. VISIT TO MARTHA AND MARY

LUKE 10:38-42

Ἐν δὲ τῷ πορεύεσθαι αὐτοὺς αὐτὸς εἰσῆλθεν εἰς κώμην τινα· γυνὴ δὲ τις ὀνόματι Μάρθα ὑπεδέξατο αὐτὸν ἑῖς τὴν οἰκίαν¹. 39 καὶ τῆδε ἦν ἀδελφὴ καλουμένη Μαρίας, [ἡ] καὶ παρακαθεσθεῖσα πρὸς τοὺς πόδας τοῦ κυρίου ἤκουεν τὸν λόγον αὐτοῦ. 40 ἡ δὲ Μάρθα περισπᾶτο περὶ πολλὴν διακονίαν· ἐπιστάσα δὲ εἶπεν Κύριε οὐ μέλει σοι ὅτι ἡ ἀδελφὴ μου μόνην με κατέλειπεν διακονεῖν; εἶπὸν οὖν αὐτῇ ἵνα μοι συνναντιλάβηται. 41 ἀποκριθεὶς δὲ εἶπεν αὐτῇ ὁ κύριος Μάρθα Μάρθα, ἡμεριμνᾷς καὶ θορυβάῃς περὶ πολλά, ὀλίγων δὲ ἐστὶν χρεία ἢ ἐνός· 42 Μαρίας γάρ¹ τὴν ἀγαθὴν μερίδα ἐξελέξατο ἣτις οὐκ ἀφαιρεθήσεται αὐτῆς.

WH mg: Lk 10:35 ἔδωκεν δύο δηνάρια

38 [εἰς τὸν οἶκον αὐτῆς]

41 θορυβᾷς· Μαρίας

105. CONCERNING PRAYER

[MATT 6:9-13]

Οὕτως οὖν προσεύχεσθε ὑμεῖς
 Πάτερ ἡμῶν ὃ ἐν τοῖς οὐρανοῖς·
 Ἁγιασθήτω τὸ ὄνομά σου,
 10 ἐλθάτω ἡ βασιλεία σου,
 γενηθήτω τὸ θέλημά σου,
 ὡς ἐν οὐρανῷ καὶ ἐπὶ γῆς·
 11 Τὸν ἄρτον ἡμῶν
 τὸν ἐπιούσιον
 δός ἡμῖν σήμερον·
 12 καὶ ἄφες ἡμῖν
 τὰ ὀφειλήματα ἡμῶν,
 ὡς καὶ ἡμεῖς ἀφήκαμεν
 τοῖς ὀφειλέταις ἡμῶν·
 13 καὶ μὴ εἰσενέγκῃς ἡμᾶς
 εἰς πειρασμόν,
 ἀλλὰ ῥύσαι ἡμᾶς ἀπὸ τοῦ
 πονηροῦ. (§38)

[Cf Mark 14:36 and parallels
(§174)][Cf Mark 14:38 and parallels
(§174)]

LUKE 11:1-13

Καὶ ἐγένετο ἐν τῷ εἶναι
 αὐτὸν ἐν τόπῳ τιῆ προσευχόμενον,
 ὡς ἐπαύσατο, εἶπεν τις
 τῶν μαθητῶν αὐτοῦ πρὸς
 αὐτὸν Κύριε, δίδαξον ἡμᾶς
 προσεύχεσθαι, καθὼς καὶ
 Ἰωάννης ἐδίδαξεν τοὺς μαθητὰς
 αὐτοῦ.

2 εἶπεν δὲ αὐτοῖς
 "Ὅταν προσεύχησθε, λέγετε
 Πάτερ,
 ἁγιασθήτω τὸ ὄνομά σου·
 ἐλθάτω ἡ βασιλεία σου·

3 τὸν ἄρτον ἡμῶν
 τὸν ἐπιούσιον
 δίδου ἡμῖν τὸ καθ' ἡμέραν·
 4 καὶ ἄφες ἡμῖν
 τὰς ἁμαρτίας ἡμῶν,
 καὶ γὰρ αὐτοὶ ἀφίεμεν
 παντὶ ὀφείλοντι ἡμῖν·
 καὶ μὴ εἰσενέγκῃς ἡμᾶς
 εἰς πειρασμόν.

5 Καὶ εἶπεν πρὸς αὐτοὺς
 Τίς ἐξ ὑμῶν ἔχει φίλον καὶ
 πορεύεται πρὸς αὐτὸν μεσο-
 νυκτίου καὶ εἶπη αὐτῷ Φίλε,
 χρῆσόν μοι τρεῖς ἄρτους,
 6 ἐπειδὴ φίλος μου παρεγένετο
 ἐξ ὁδοῦ πρὸς με καὶ
 οὐκ ἔχω ὃ παραθήσω αὐτῷ·
 7 κάκεινος ἔσωθεν ἀποκριθεὶς

Lk 11:2 Πάτερ with **SB** vg syr sin etc; I, add ἡμῶν: **ACD**WXΘ 9 It syr cur pesh al pier add ἡμῶν ὃ ἐν τοῖς οὐρανοῖς — ἡ βασιλεία σου with **BL** vg syr cur etc; **NA**CDWXΘ It pesh al pier add γενηθήτω τὸ θέλημά σου ὡς ἐν οὐρανῷ καὶ ἐπὶ γῆς 3 δίδου: δός **ND** etc — τὸ καθ' ἡμέραν: σήμερον D min It etc 4 τὰς ἁμαρτίας: τὰ ὀφειλήματα D 131, 3 It etc — καὶ γὰρ: ὡς καὶ **ND** 6 It syr cur — αὐτοὶ: ἡμεῖς D 4 It syr cur — πειρασμόν (without add) with **SBL** min vg syr sin etc; **ACDR**WXΘ It cop syr cur pesh al pier add ἀλλὰ ῥύσαι ἡμᾶς ἀπὸ τοῦ πονηροῦ

[MATT 7:7-11]

Αἰτεῖτε, καὶ δοθήσεται ὑμῖν·
ζητεῖτε, καὶ εὐρήσετε·
κρούετε, καὶ ἀνοιγήσεται ὑμῖν.

8 πᾶς γὰρ ὁ αἰτῶν
λαμβάνει

καὶ ὁ ζητῶν εὐρίσκει
καὶ τῷ κρούοντι ἄνοιγήσεται¹.

9 ἢ τίς ἐξ ὑμῶν ἄνθρωπος,
ὃν αἰτήσῃ ὁ υἱὸς αὐτοῦ ἄρτον—
μὴ λίθον ἐπιδώσει αὐτῷ;

10 ἢ καὶ ἰχθὺν αἰτήσῃ—
μὴ ὄφιν
ἐπιδώσει αὐτῷ;

11 εἰ οὖν ὑμεῖς πονηροὶ ὄντες

οἴδατε δόματα ἀγαθὰ δίδοναι
τοῖς τέκνοις ὑμῶν,
πόσῳ μᾶλλον ὁ πατὴρ ὑμῶν
ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς
δώσει ἀγαθὰ
τοῖς αἰτούσιν αὐτόν. (§41)

LUKE 11

εἶπη Μὴ μοι κόπους πάρεχε· ἤδη ἡ θύρα κέκλεισται, καὶ τὰ παιδιά μου μετ' ἐμοῦ εἰς τὴν κοίτην εἰσίν· οὐ δύναμαι ἀναστὰς δοῦναι σοι. 8 λέγω ὑμῖν, εἰ καὶ οὐ δώσει αὐτῷ ἀναστὰς διὰ τὸ εἶναι φίλον αὐτοῦ, διὰ γε τὴν ἀναίδίαν αὐτοῦ ἐγερθεὶς δώσει αὐτῷ ὅσων χρήζει.

9 Κἀγὼ ὑμῖν λέγω, αἰτεῖτε, καὶ δοθήσεται ὑμῖν· ζητεῖτε, καὶ εὐρήσετε· κρούετε, καὶ ἀνοιγήσεται ὑμῖν.

10 πᾶς γὰρ ὁ αἰτῶν
λαμβάνει,

καὶ ὁ ζητῶν εὐρίσκει,
καὶ τῷ κρούοντι ἄνοιγήσεται¹.

11 τίνα δὲ ἐξ ὑμῶν ἴτον πατέρα

αἰτήσῃ¹ ὁ υἱὸς τ ἰχθύον,
μὴ ἀντὶ ἰχθύος ὄφιν
αὐτῷ ἐπιδώσει;

12 ἢ καὶ αἰτήσῃ φόν,
ἐπιδώσει αὐτῷ σκορπίον;

13 εἰ οὖν ὑμεῖς πονηροὶ ὑπάρχοντες

οἴδατε δόματα ἀγαθὰ δίδοναι
τοῖς τέκνοις ὑμῶν,
πόσῳ μᾶλλον ὁ πατὴρ

[ὁ] ἐξ οὐρανοῦ
δώσει πνεῦμα ἅγιον
τοῖς αἰτούσιν αὐτόν.

WH mg: Lk 11:10 ἀνοίγεται

11 αἰτήσῃ τὸν πατέρα | ἄρτον, μὴ λίθον ἐπιδώσει αὐτῷ; ἢ [καὶ]

Lk 11:11 υἱὸς (without add) with B 3 it syr sin sah etc; al pler add ἄρτον, μὴ λίθον ἐπιδώσει αὐτῷ; ἢ καὶ 12 ἐπιδώσει with BL sah; μὴ ἐπιδώσει NACRW (-ση) XΘ al pler 13 πνεῦμα ἅγιον: L vg etc πνεῦμα ἀγαθόν: ἀγαθὸν δόμα D 5 it Or; δόματα ἀγαθὰ Θ; ἀγαθὰ syr sin

CHAPTER III. REPROOF OF THE PHARISEES AND LAWYERS, §§ 106-110

106. ON CASTING OUT DEMONS BY BEELZEBUB (LUKE)

[MATT 12:22-24]	[MATT 9:32-34]		LUKE 11:14-28
Τότε	Αὐτῶν δὲ ἐξερχομένων αὐτοῦ		Καὶ
ἤ προσήνεγκαν αὐτῷ	προσήνεγκαν αὐτῷ		ἦν ἐκβάλλον δαιμόνιον κωφόν·
	κωφόν		
δαιμονιζόμενον τυφλόν καὶ κωφόν·	δαιμονιζόμενον·		
καὶ	33 καὶ		ἐγένετο δὲ τοῦ δαιμονίου ἐξεληθόντος
ἠθεράπευσεν αὐτόν,	ἐκβληθέντος τοῦ δαιμονίου ἐλάλησεν		ἐλάλησεν ὁ κωφός.
ὥστε τὸν κωφόν λαλεῖν καὶ βλέπειν.	ὁ κωφός.		
23 Καὶ ἐξίσταν- το πάντες	καὶ ἐθαύμασαν		Καὶ ἐθαύμασαν
οἱ ὄχλοι καὶ ἔλεγον	οἱ ὄχλοι λέγοντες		οἱ ὄχλοι·
Μήτι οὗτός ἐστιν ὁ υἱὸς Δαβίδ;	Οὐδέποτε ἐφάνη οὕτως ἐν τῷ Ἰσραήλ.		
24 οἱ δὲ Φαρισαῖοι ἀκούσαντες εἶπον	34 [οἱ δὲ Φαρισαῖοι ἔλεγον		
Οὗτος οὐκ ἐκβάλλει τὰ δαιμόνια εἰ μὴ ἐν τῷ Βεεζεβοῦλ	ἔλεγον		15 τινὲς δὲ ἐξ αὐτῶν εἶπαν
	Ἐν τῷ	[MARK 3:22-27, 30] καὶ οἱ γραμματεῖς οἱ ἀπὸ Ἱεροσολύμων καταβάντες ἔλεγον ὅτι Βεεζεβοῦλ ἔχει,	
	καὶ ὅτι ἐν		Ἐν Βεεζεβοῦλ

[MATT 12]	[MATT 9]	[MARK 3]	LUKE 11
<p>ἄρχοντι τῶν δαιμονίων. (§50)</p>	<p>ἄρχοντι τῶν δαιμονίων ἐκβάλλει τὰ δαιμόνια.] (§68)</p>	<p>τῷ ἄρχοντι τῶν δαιμονίων ἐκβάλλει τὰ δαιμόνια.</p>	<p>τῷ ἄρχοντι τῶν δαιμονίων ἐκβάλλει τὰ δαιμόνια.</p>
<p>[MATT 12:38]</p>			
<p>Τότε ἀπεκρίθησαν αὐτῷ τινὲς τῶν γραμματέων καὶ Φαρισαίων λέγοντες Διδάσκαλε, θέλομεν ἀπὸ σοῦ σημεῖ- ον ἰδεῖν. (§50)</p>			<p>16 ἕτεροι δὲ πειράζοντες σημεῖον ἐξ οὐρανοῦ ἐζητούν παρ' αὐτοῦ.</p>
<p>[MATT 12:25-30]</p>		<p>23 καὶ προσκαλεσάμενος αὐτοῖς</p>	
<p>Εἰδὼς δὲ τὰς ἐνθυμήσεις αὐτῶν εἶπεν αὐτοῖς</p>		<p>ἐν παραβολαῖς ἔλεγεν αὐτοῖς</p>	<p>17 αὐτὸς δὲ εἰδὼς αὐτῶν τὰ διανοήματα εἶπεν αὐτοῖς</p>
<p>Πᾶσα βασιλεία μερισθεῖσα καθ' ἑαυτῆς ἐρημοῦται,</p>		<p>Πῶς δύναται Σατανᾶς Σατανᾶν ἐκβάλλειν;</p>	<p>Πᾶσα βασιλεία ἔφ' ἑαυτὴν διαμερισθεῖσα¹ ἐρημοῦται,</p>
<p>καὶ πᾶσα πόλις ἢ οἰκία μερισθεῖσα καθ' ἑαυτῆς οὐ σταθῆσεται.</p>		<p>24 καὶ ἐὰν βασιλεία ἐφ' ἑαυτὴν μερισθῆ, οὐ δύναται σταθῆναι</p>	
<p>26 καὶ εἰ ὁ Σατανᾶς τὸν Σατανᾶν ἐκβάλλει, ἐφ' ἑαυτὸν ἐμερίσθη· πῶς οὖν σταθῆσεται ἡ βασιλεία αὐτοῦ;</p>		<p>ἡ βασιλεία ἐκέλη·</p>	<p>καὶ οἶκος ἐπὶ οἶκον πίπτει.</p>
		<p>25 καὶ ἐὰν οἰκία ἐφ' ἑαυτὴν μερισθῆ, οὐ δυνήσεται ἡ οἰκία ἐκέλη στήναι·</p>	<p>18 εἰ δὲ καὶ ὁ Σατανᾶς</p>
		<p>26 καὶ εἰ ὁ Σατανᾶς ἀνέσθη</p>	
		<p>ἐφ' ἑαυτὸν καὶ ἐμερίσθη, οὐ δύναται στήναι</p>	<p>ἐφ' ἑαυτὸν διεμερίσθη, πῶς σταθῆσεται ἡ βασιλεία αὐτοῦ;</p>
		<p>ἀλλὰ τέλος ἔχει. [Cf v 30 below]</p>	<p>ὅτι λέγετε ἐν Βεεζεβοῦλ ἐκβάλλειν με τὰ δαιμόνια. 19 εἰ δὲ ἐγὼ ἐν Βεεζεβοῦλ ἐκβάλλω τὰ δαιμόνια, οἱ υἱοὶ ὑμῶν ἐν τίνι ἐκβάλ- λουσιν; διὰ τοῦτο αὐτοὶ ἔσονται ἔσονται. 20 εἰ δὲ ἐν δακτύλῳ θεοῦ</p>
<p>27 καὶ εἰ ἐγὼ ἐν Βεεζεβοῦλ ἐκβάλλω τὰ δαιμόνια, οἱ υἱοὶ ὑμῶν ἐν τίνι ἐκβάλλουσιν;</p>			
<p>διὰ τοῦτο αὐτοὶ κριταὶ ἔσονται ὑμῶν.</p>			
<p>28 εἰ δὲ ἐν πνεύματι θεοῦ</p>			

WH mg: Lk 11:17 διαμερισθεῖσα ἐφ' ἑαυτὴν . . . 19 κριταὶ ὑμῶν

[MATT 12]

ἐγὼ ἐβάλλω τὰ δαιμόνια,
ἀρα ἔφθασεν ἐφ' ἡμᾶς
ἡ βασιλεία τοῦ θεοῦ.

29 ἢ πῶς δύναται τις εἰσελθεῖν
εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ ἰσχυροῦ

καὶ τὰ σκεῖη αὐτοῦ ἀρπάσαι,
ἐὰν μὴ πρῶτον δῆσῃ τὸν ἰσχυρὸν;

καὶ τότε τὴν οἰκίαν αὐτοῦ
διαρπάσει.

30 ὁ μὴ ἄν μετ' ἐμοῦ

κατ' ἐμοῦ ἔστίς,

καὶ ὁ μὴ συνάγων μετ' ἐμοῦ
σκορπίζει. (§50)

[MATT 12:43-45]

Ὅταν δὲ τὸ ἀκάθαρτον πνεῦμα
ἐξέλθῃ ἀπὸ τοῦ ἀνθρώπου,
διέρχεται δι' ἀνύδρων τόπων
ζητοῦν ἀνάπαισιν,
καὶ οὐχ εὕρισκει.

44 τότε λέγει

Εἰς τὸν οἶκόν μου ἐπιστρέψω

ὅθεν ἐξῆλθον·

καὶ ἔλθὼν εὕρισκει

σχολάζοντα

[καὶ] σεσαρωμένον

καὶ κεκοσμημένον.

45 τότε πορεύεται

καὶ παραλαμβάνει μεθ' ἑαυτοῦ

ἑπτὰ ἕτερα πνεύματα πονηρότερα
ἑαυτοῦ,

καὶ εἰσελθόντα κατοικεῖ ἐκεῖ·

καὶ γίνεται τὰ ἔσχατα

[MARK 3]

27 ἀλλ' οὐ δύναται οὐδεὶς εἰς
τὴν οἰκίαν τοῦ ἰσχυροῦ εἰσελθῶν

τὰ σκεῖη αὐτοῦ διαρπάσαι,
ἐὰν μὴ πρῶτον τὸν ἰσχυρὸν δῆσῃ,

καὶ τότε τὴν οἰκίαν αὐτοῦ
διαρπάσει.

[Cf Mark 9:40 and parallel
(§93)]

30 ὅτι ἔλεγον

Πνεῦμα ἀκάθαρτον ἔχει. (§50)

LUKE 11

[ἐγὼ] ἐβάλλω τὰ δαιμόνια,
ἀρα ἔφθασεν ἐφ' ἡμᾶς
ἡ βασιλεία τοῦ θεοῦ.

21 ὅταν ὁ ἰσχυρὸς καθωπλι-
μένος φυλάσῃ

τὴν ἑαυτοῦ αἰλῆν,

ἐν εἰρήνῃ ἔστίς

τὰ ὑπάρχοντα αὐτοῦ·

22 ἐπὶ ἀνὸς ἰσχυρότερος αὐτοῦ
ἐπελθὼν νικήσῃ αὐτόν,
τὴν πανοπλίαν αὐτοῦ αἶρει
ἐφ' ἧ ἔπεποιθει,
καὶ τὰ σκεῖλα αὐτοῦ
διαδίδωσιν.

23 ὁ μὴ ἄν μετ' ἐμοῦ

κατ' ἐμοῦ ἔστίς,

καὶ ὁ μὴ συνάγων μετ' ἐμοῦ
σκορπίζει.

[Cf v 18 above]

24 Ὅταν τὸ ἀκάθαρτον πνεῦμα
ἐξέλθῃ ἀπὸ τοῦ ἀνθρώπου,
διέρχεται δι' ἀνύδρων τόπων
ζητοῦν ἀνάπαισιν,
καὶ μὴ εὕρισκον
[τότε]¹ λέγει

Ἵπιστρέψω εἰς τὸν οἶκόν μου
ὅθεν ἐξῆλθον·

25 καὶ ἔλθὼν εὕρισκει

[σχολάζοντα,]

σεσαρωμένον

καὶ κεκοσμημένον.

26 τότε πορεύεται

καὶ παραλαμβάνει

ἕτερα πνεύματα πονηρότερα
ἑαυτοῦ ἑπτὰ,

καὶ εἰσελθόντα κατοικεῖ ἐκεῖ,

καὶ γίνεται τὰ ἔσχατα

WH mg: Lk 11:24 ἀνάπαισιν καὶ μὴ εὕρισκον. τότε

[MATT 12]

τοῦ ἀνθρώπου ἐκείνου
χείρονα τῶν πρώτων.
Οὕτως ἔσται καὶ τῇ γενεᾷ ταύτῃ
τῇ πονηρᾷ. (§50)

[Cf Matt 12:50 (§51)]

LUKE 11

τοῦ ἀνθρώπου ἐκείνου
χείρονα τῶν πρώτων.

27 Ἐγένετο δὲ ἐν τῷ λέγειν
αὐτὸν ταῦτα ἐπάρασά τις
φωνὴν γυνὴ ἐκ τοῦ ὄχλου
εἶπεν αὐτῷ Μακαρία ἡ
κοιλία ἢ βαστάσασά σε καὶ
μαστοὶ οὐς ἐθήλασας· 28 αὐ-
τὸς δὲ εἶπεν
Μενοῦν μακάριοι οἱ ἀκούοντες
τὸν λόγον τοῦ θεοῦ καὶ φυ-
λάσσοντες.

[Cf Mark 3:35 (§51)]

107. THE SIGN OF JONAH

[MATT 12:39-42]

ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν αὐτοῖς
Ἐγενεὶ πονηρὰ καὶ μοιχαλὶς

σημεῖον ἐπιζητεῖ,
καὶ σημεῖον οὐ δοθήσεται αὐτῇ
εἰ μὴ τὸ σημεῖον Ἰωνᾶ
τοῦ προφήτου.

40 ὡς περ γὰρ
1¹ ἦν Ἰωνᾶς

ἐν τῇ κοιλίᾳ τοῦ κήτους
τρεῖς ἡμέρας καὶ τρεῖς νύκτας,¹
οὕτως ἔσται
ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου

ἐν τῇ καρδίᾳ τῆς γῆς
τρεῖς ἡμέρας καὶ τρεῖς νύκτας.

Mt 16:4a

^a Γενεὶ πονηρὰ καὶ μοιχαλὶς
σημεῖον ἐπιζητεῖ,
καὶ σημεῖον οὐ δοθήσεται αὐτῇ
εἰ μὴ τὸ σημεῖον Ἰωνᾶ. (§84)

LUKE 11:29-32

Τῶν δὲ ὄχλων ἐπαθροισμέ-
νων
ἤρξατο λέγειν
^a Ἡ γενεὰ αὕτη γενεὰ πονηρὰ
ἐστίν·
σημεῖον ζητεῖ,
καὶ σημεῖον οὐ δοθήσεται αὐτῇ
εἰ μὴ τὸ σημεῖον Ἰωνᾶ.

30 καθὼς γὰρ ἐγένετο [ὁ]
Ἰωνᾶς
τοῖς Νινευίταις σημεῖον,

οὕτως ἔσται
καὶ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου
τῇ γενεᾷ ταύτῃ.

Mk 8:12b

^a Τί ἡ γενεὰ αὕτη
ζητεῖ σημεῖον; ἀμὴν λέγω τ,
εἰ δοθήσεται τῇ γενεᾷ ταύτῃ σημεῖον.
(§84)

¹ Jonah 1:17(2:1)

[MATT 12]

[Cf v 42 below]

41 ἄνδρες Νινευεῖται
ἀναστήσονται ἐν τῇ κρίσει
μετὰ τῆς γενεᾶς ταύτης
καὶ κατακρινοῦσιν αὐτήν·
ὅτι μετενόησαν
εἰς τὸ κήρυγμα Ἰωῆ,
καὶ ἰδοὺ πλείον Ἰωῆ ὤδε.
42 βασίλισσα νότου
ἐγερθήσεται ἐν τῇ κρίσει
μετὰ
τῆς γενεᾶς ταύτης
καὶ κατακρινεῖ αὐτήν·
ὅτι ἦλθεν ἐκ τῶν περάτων τῆς γῆς
ἀκοῦσαι τὴν σοφίαν Σολομῶνος,
καὶ ἰδοὺ πλείον Σολομῶνος ὤδε.
(§50)

LUKE 11

31 βασίλισσα νότου
ἐγερθήσεται ἐν τῇ κρίσει
μετὰ τῶν ἀνδρῶν
τῆς γενεᾶς ταύτης
καὶ κατακρινεῖ αὐτοὺς·
ὅτι ἦλθεν ἐκ τῶν περάτων
τῆς γῆς
ἀκοῦσαι τὴν σοφίαν Σολομῶ-
νος,
καὶ ἰδοὺ πλείον Σολομῶνος ὤδε.
32 ἄνδρες Νινευεῖται
ἀναστήσονται ἐν τῇ κρίσει
μετὰ τῆς γενεᾶς ταύτης
καὶ κατακρινοῦσιν αὐτήν·
ὅτι μετενόησαν
εἰς τὸ κήρυγμα Ἰωῆ,
καὶ ἰδοὺ πλείον Ἰωῆ ὤδε.
[Cf v 31 above]

108. THE INNER LIGHT

[MATT 5:15]

^aοὐδὲ καίουσιν λύχνον
καὶ τιθέασιν αὐτὸν ὑπὸ τὸν μῶδιον
ἀλλ' ἐπὶ τὴν λυχνίαν,
καὶ λάμπει πᾶσιν τοῖς ἐν τῇ οἰκίᾳ.
(§35)

LUKE 11:33-36

^aΟὐδεὶς λύχνον ἄψας
εἰς κρύπτην τίθησιν
οὐδὲ ὑπὸ τὸν μῶδιον
ἀλλ' ἐπὶ τὴν λυχνίαν,
ἵνα οἱ εἰσπορευόμενοι
τὸ φῶς βλέπωσιν.

Mk 4:21b

^a Μῆτι ἔρχεται ὁ λύχνος
ἵνα ὑπὸ τὸν μῶδιον τεθῆ
ἢ ὑπὸ τὴν κλίνην,
οὐχ ἵνα ἱετίθῃ τὴν λυχνίαν τεθῆ;
(§55)

Lk 8:16

^a Οὐδεὶς δὲ λύχνον ἄψας
καλύπτει αὐτὸν σκεῖν
ἢ ὑποκάτω κλίνης τίθησιν,
ἀλλ' ἐπὶ λυχνίας τίθησιν,
ἵνα οἱ εἰσπορευόμενοι βλέπωσιν τὸ
φῶς. (§55)

[MATT 6:22, 23]

Ὁ λύχνος τοῦ σώματός
ἐστὶν ὁ ὀφθαλμός.
ἐὰν οὖν ᾗ ὁ ὀφθαλμός σου ἀπλοῦς,
ἄλλον τὸ σῶμά σου φωτινὸν ἔσται·

23 ἐὰν δὲ ὁ ὀφθαλμός σου ποιη-
ρὸς ᾗ,
ἄλλον τὸ σῶμά σου σκοτινὸν ἔσται.
εἰ οὖν τὸ φῶς
τὸ ἐν σοὶ σκότος ἐστίν,
τὸ σκότος πόσον. (§39)

LUKE 11

34 Ὁ λύχνος τοῦ σώματός
ἐστὶν ὁ ὀφθαλμός σου.
ὅταν ὁ ὀφθαλμός σου ἀπλοῦς ᾗ,
καὶ ἄλλον τὸ σῶμά σου φωτινὸν
ἐστίν·

ἐπὰν δὲ ποιηρὸς ᾗ,

καὶ τὸ σῶμά σου σκοτινόν.

35 ἴσκόπει οὖν μὴ τὸ φῶς
τὸ ἐν σοὶ σκότος ἐστίν.

36 εἰ οὖν τὸ σῶμά σου ἄλλον
φωτινόν, μὴ ἔχον ἴμέρος τι¹
σκοτινόν, ἔσται φωτινόν ἄλλον
ὡς ὅταν ὁ λύχνος ἴ τῆ ἀστρα-
πῆ φωτίζη σε.¹

109. THE REBUKE OF THE PHARISEES

[Cf Matt 23:25 f below]

[MATT 23:23-27]

Οὐαὶ ὑμῖν, γραμματεῖς
καὶ Φαρισαῖοι ὑποκριταί,

LUKE 11:37-44

Ἐν δὲ τῷ λαλήσαι ἐρωτᾷ
αὐτὸν Φαρισαῖος ὅπως ἀρι-
στήση παρ' αὐτῷ· εἰσελθὼν
δὲ ἀνέπεσεν. 38 ὁ δὲ Φαρι-
σαῖος ἰδὼν ἐθαύμασεν ὅτι οὐ
πρῶτον ἐβαπτίσθη πρὸ τοῦ
ἀρίστου.

39 εἶπεν δὲ ὁ κύριος πρὸς
αὐτόν

Νῦν ὑμεῖς οἱ Φαρισαῖοι
τὸ ἔξωθεν τοῦ ποτηρίου καὶ
τοῦ πίνακος καθαρίζετε,
τὸ δὲ ἔσωθεν ὑμῶν γέμει
ἀρπαγῆς καὶ πονηρίας.

40 ἄφρονες, οὐχ ὁ ποιήσας τὸ
ἔξωθεν καὶ τὸ ἔσωθεν ἐποίησεν;

41 πλὴν τὰ ἐνόητα

δοτε ἐλεημοσύνην,

καὶ ἰδοὺ πάντα
καθαρὰ ὑμῖν ἐστίν.

42 ἀλλὰ οὐαὶ ὑμῖν
τοῖς Φαρισαίοις,

WH mg: Lk 11:35. 36 †...†

36 [τι] μέρος | ἐν

[ΜΑΤΤ 23]

ὅτι ἀποδεκατοῦτε τὸ ἡδύοσμον
καὶ τὸ ἄνηθον καὶ τὸ κύμινον,

καὶ ἀφήκατε
τὰ βαρύτερα τοῦ νόμου,
τὴν κρίσιν
καὶ τὸ ἔλεος καὶ τὴν πίστιν·
ταῦτα δὲ ἔδει ποιῆσαι
κάκεινα μὴ ἀφεῖναι.

24 ὁδηγοὶ τυφλοὶ, διωλίζοντες τὸν
κώωπα τὴν δὲ κάμηλον κατα-
πίνοντες.

25 Οὐαὶ ὑμῖν, γραμματεῖς
καὶ Φαρισαῖοι ὑποκριταί,
ὅτι καθαρίζετε τὸ ξέωθεν τοῦ
ποτηρίου καὶ τῆς παροψίδος,
ἔσωθεν δὲ γέμουσιν
ἐξ ἀρπαγῆς καὶ ἀκρασίας.

26 Φαρισαῖε τυφλέ,
καθάρισον πρῶτον τὸ ἐντὸς τοῦ
ποτηρίου [καὶ τῆς παροψίδος],
ἵνα γένηται καὶ τὸ ἐκτὸς αὐτοῦ
καθαρόν.

LUKE 11

ὅτι ἀποδεκατοῦτε τὸ ἡδύοσμον
καὶ τὸ πήγανον καὶ πᾶν λάχα-
νον,
καὶ παρέρχεσθε

τὴν κρίσιν
καὶ τὴν ἀγάπην τοῦ θεοῦ·
ταῦτα δὲ ἔδει ποιῆσαι
κάκεινα μὴ παρεῖναι.

[Cf v 39f above]

43^a οὐαὶ ὑμῖν τοῖς Φαρι-
σαίοις,
ὅτι ἀγαπᾶτε
τὴν πρωτοκαθεδρίαν
ἐν ταῖς συναγωγαῖς
καὶ τοὺς ἀσπασμοὺς
ἐν ταῖς ἀγοραῖς.

Mt 23: 6, 7a

^a φιλοῦσι δὲ

τὴν πρωτοκλισίαν
ἐν τοῖς δείπνοις

καὶ τὰς πρωτοκαθεδρίας
ἐν ταῖς συναγωγαῖς

καὶ τοὺς ἀσπασμοὺς
ἐν ταῖς ἀγοραῖς (§156)

Mk 12: 38b, 39

^a Βλέπετε ἀπὸ τῶν γραμματέων
τῶν θελόντων
ἐν στολαῖς περιπατεῖν

καὶ ἀσπασμοὺς
ἐν ταῖς ἀγοραῖς
39 καὶ πρωτοκαθεδρίας
ἐν ταῖς συναγωγαῖς
καὶ πρωτοκλισίας
ἐν τοῖς δείπνοις, (§156)

Lk 20: 46

^a Προσέχετε ἀπὸ τῶν γραμματέων
τῶν θελόντων
περιπατεῖν ἐν στολαῖς

καὶ φιλόνητων ἀσπασμοὺς
ἐν ταῖς ἀγοραῖς
καὶ πρωτοκαθεδρίας
ἐν ταῖς συναγωγαῖς
καὶ πρωτοκλισίας
ἐν τοῖς δείπνοις, (§156)

[MATT 23]

27 Οὐαὶ ὑμῖν, γραμματεῖς
καὶ Φαρισαῖοι ὑποκριταί,
ὅτι ἴπαρομοιάζετε¹
τάφοις κεκοιταμένοις,
οἷτινες ἔξωθεν μὲν φαίνονται
ώραῖοι
ἔσωθεν δὲ γέμουσιν ὁστέων νεκρῶν
καὶ πάσης ἀκαθαρσίας· (§157)

LUKE 11

44 οὐαὶ ὑμῖν,
ὅτι ἐστὲ ὡς
τὰ μνημεῖα τὰ ἄδηλα,
καὶ οἱ ἄνθρωποι οἱ περιπα-
τοῦντες ἐπάνω οὐκ οἶδασιν.

110. THE REBUKE OF THE SCRIBES

[MATT 23:4]

δεσμεύουσιν δὲ
φορτία βαρᾶ[†]
καὶ ἐπιτιθέασιν
ἐπὶ τοὺς ὤμους τῶν ἀνθρώπων,
αὐτοὶ δὲ τῷ δακτύλῳ αὐτῶν
οὐ θέλουσιν κινήσαι αὐτά. (§156)

[MATT 23:29-31]

Οὐαὶ ὑμῖν, γραμματεῖς καὶ
Φαρισαῖοι ὑποκριταί,
ὅτι οἰκοδομεῖτε τοὺς τάφους
τῶν προφητῶν
καὶ κοσμεῖτε τὰ μνημεῖα
τῶν δικαίων,
30 καὶ λέγετε Εἰ ἡμεθα ἐν
ταῖς ἡμέραις τῶν πατέρων ἡμῶν,
οὐκ ἂν ἡμεθα αὐτῶν κοινωνοὶ
ἐν τῷ αἵματι τῶν προφητῶν·
31 ὥστε μαρτυρεῖτε ἑαυτοῖς

LUKE 11:45-54

Ἀποκριθεὶς δὲ τις τῶν νομικῶν
λέγει αὐτῷ Διδάσκαλε,
ταῦτα λέγων καὶ ἡμᾶς ὑβρί-
ζεις.
46 ὁ δὲ εἶπεν
Καὶ ὑμῖν τοῖς νομικοῖς οὐαί,

ὅτι φορτίζετε
τοὺς ἀνθρώπους
φορτία δυσβάστακτα,
καὶ αὐτοὶ ἐνὶ τῶν δακτύλων
ὑμῶν
οὐ προσψαύετε τοῖς φορτίοις.

47 οὐαὶ ὑμῖν,

ὅτι οἰκοδομεῖτε τὰ μνημεῖα
τῶν προφητῶν

οἱ δὲ πατέρες ὑμῶν

ἀπέκτειναν αὐτοῖς.
48 ἄρα μάρτυρές ἐστε

Lk 11:48 μάρτυρές ἐστε with **NBL**; μαρτυρεῖτε ACDWXΘ al pler

[MATT 23]

ὅτι υἱοὶ ἐστέ
τῶν φονευσάντων
τοὺς προφῆτας. (§157)

[MATT 23:34-36]

διὰ τοῦτο

Ἰδοὺ¹ ἐγὼ ἀποστέλλω
πρὸς ὑμᾶς προφῆτας
καὶ σοφοὺς καὶ γραμματεῖς²
ἐξ αὐτῶν ἀποκτενεῖτε
καὶ σταυρώσετε,
καὶ ἐξ αὐτῶν μαστιγώσετε
ἐν ταῖς συναγωγαῖς ὑμῶν
καὶ διώξετε ἀπὸ πόλεως εἰς πόλιν·
35 ὅπως ἔλθῃ
ἐφ' ὑμᾶς
πᾶν αἷμα δίκαιον
ἐκχυννόμενον ἐπὶ τῆς γῆς

ἀπὸ τοῦ αἵματος Ἄβελ τοῦ δικαίου
ἕως τοῦ αἵματος Ζαχαρίου
υἱοῦ Βαραχίου,
ὃν ἐφονεύσατε
μεταξὺ τοῦ ναοῦ
καὶ τοῦ θυσιαστηρίου.
36 ἀμὴν λέγω ὑμῖν,
ἤξει ἅτα πάντα¹
ἐπὶ τὴν γενεάν ταύτην. (§157)

[MATT 23:14]

Ὅσαι δὲ ὑμῖν, γραμματεῖς καὶ
Φαρισαῖοι ὑποκριταί,
ὅτι κλεῖετε
τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν
ἐμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων·
ὑμεῖς γὰρ οὐκ εἰσέρχεσθε,
οὐδὲ τοὺς εἰσερχομένους
ἀφίετε εἰσελθεῖν. (§157)

LUKE 11

καὶ συνευδοκεῖτε τοῖς ἔργοις
τῶν πατέρων ὑμῶν,
ὅτι αὐτοὶ μὲν ἀπέκτειναν
αὐτοὺς
ὑμεῖς δὲ οἰκοδομεῖτε.

49 διὰ τοῦτο
καὶ ἡ σοφία τοῦ θεοῦ εἶπεν
Ἄποστελῶ
εἰς αὐτοὺς προφῆτας
καὶ ἀποστόλους,
καὶ ἐξ αὐτῶν ἀποκτενεύουσιν

καὶ διώξουσιν,
50 ἵνα ἐκζητηθῇ

τὸ αἷμα πάντων τῶν προφητῶν
τὸ ἔκκεχυμένον¹
ἀπὸ καταβολῆς κόσμου
ἀπὸ τῆς γενεᾶς ταύτης,
51 ἀπὸ αἵματος Ἄβελ
ἕως αἵματος Ζαχαρίου

τοῦ ἀπολομένου
μεταξὺ τοῦ θυσιαστηρίου
καὶ τοῦ οἴκου·
ναί, λέγω ὑμῖν,
ἐκζητηθήσεται
ἀπὸ τῆς γενεᾶς ταύτης.

52 οὐαὶ ὑμῖν τοῖς νομικοῖς,

ὅτι ἤρατε τὴν κλεῖδα
τῆς γνώσεως·

αὐτοὶ οὐκ εἰσήλθατε
καὶ τοὺς εἰσερχομένους
ἐκωλύσατε.

WH mg: Lk 11:50 ἐκχυννόμενον

Lk 11:50 ἐκκεχυμένον with B 33. 69. syr sin; ἐκχυννόμενον **NA**CDLW^h (-ovo-) etc

LUKE 11

53 Κακείθεν ἐξεληθόντος αὐτοῦ ἤρξαντο οἱ γραμματεῖς καὶ οἱ Φαρισαῖοι δεινῶς ἐνέχειν καὶ ἀποστοματίζειν αὐτὸν περὶ πλειόνων, 54 ἐνεδρεύοντες αὐτὸν θηρεύσαι τι ἐκ τοῦ στόματος αὐτοῦ.

CHAPTER IV. CONCERNING TRUSTFULNESS, FIDELITY, AND WATCHFULNESS, §§ 111-116

111. CONCERNING FEARING AND TRUSTING GOD

[MATT 16: 6]

ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς

^a Ὁρᾶτε καὶ προσέχετε ἀπὸ τῆς ζύμης

τῶν Φαρισαίων καὶ Σαδδουκαίων. (§84)

[MATT 10: 26b-33]

^b οὐδὲν γὰρ ἐστὶν κεκαλυμμένον

ὃ οὐκ ἀποκαλυφθήσεται, καὶ κρυπτὸν ὃ οὐ γνωσθήσεται.

[MARK 8: 15]

καὶ διεστέλλετο αὐτοῖς λέγων

^a Ὁρᾶτε, βλέπετε ἀπὸ τῆς ζύμης

τῶν Φαρισαίων καὶ τῆς ζύμης Ἡρώδου. (§84)

LUKE 12: 1-12

Ἐν οἷς ἐπισυναχθεισῶν τῶν μυριάδων τοῦ ὄχλου, ὥστε καταπατεῖν ἀλλήλους, ἤρξατο λέγειν πρὸς τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ πρῶτον ^a Προσέχετε ἑαυτοῖς ἀπὸ τῆς ζύμης, ἥτις ἐστὶν ὑπόκρισις, τῶν Φαρισαίων.

2 ^b Οὐδὲν δὲ συγκεκαλυμμένον ἐστὶν ὃ οὐκ ἀποκαλυφθήσεται, καὶ κρυπτὸν ὃ οὐ γνωσθήσεται.

Mt 16: 11b

^a προσέχετε δὲ ἀπὸ τῆς ζύμης τῶν Φαρισαίων καὶ Σαδδουκαίων. (§84)

Mk 4: 22

^b οὐ γὰρ ἐστὶν κρυπτὸν ἐὰν μὴ ἴνα φανερωθῇ, οὐδὲ ἐγένετο ἀπόκρυφον ἀλλ' ἵνα ἔλθῃ εἰς φανερόν. (§55)

Lk 8: 17

^b οὐ γὰρ ἐστὶν κρυπτὸν ὃ οὐ φανερόν γενήσεται, οὐδὲ ἀπόκρυφον ὃ οὐ μὴ γνωσθῇ καὶ εἰς φανερόν ἔλθῃ. (§55)

[MATT 10]

27 ὃ λέγω ὑμῖν ἐν τῇ σκοτίᾳ,
εἶπατε
ἐν τῷ φωτί·
καὶ ὃ εἰς τὸ οὐς ἀκούετε,

κηρύξατε
ἐπὶ τῶν δωματίων.

28 καὶ
μὴ φοβηθῆτε
ἀπὸ τῶν ἀποκτεινόντων τὸ σῶμα

τὴν δὲ ψυχὴν μὴ δυναμένων
ἀποκτείνειν·

φοβείσθε δὲ μᾶλλον τὸν

δυνάμενον
καὶ ψυχὴν καὶ σῶμα
ἀπολέσαι ἐν γέεννῃ.

29 οὐχὶ δύο στρουθία
ἀσσαρίου πωλεῖται;
καὶ ἓν ἐξ αὐτῶν
οὐ πωλεῖται ἐπὶ τὴν γῆν
ἄνευ τοῦ πατρὸς ὑμῶν.

30 ἅ ὑμῶν δὲ καὶ αἱ τρίχες
τῆς κεφαλῆς

πᾶσαι ἠριθμημέναι εἰσίν.

31 μὴ οὖν φοβείσθε·
πολλῶν στρουθίων
διαφέρετε ὑμεῖς.

32 Πᾶς οὖν ὅστις ὁμολογήσει
ἐν ἐμοὶ
ἔμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων,

LUKE 12

3 ἀνθ' ὧν ὅσα ἐν τῇ σκοτίᾳ
εἶπατε
ἐν τῷ φωτί ἀκουσθήσεται,
καὶ ὃ πρὸς τὸ οὐς ἐλάλησατε
ἐν τοῖς ταμίαις

κηρυχθήσεται
ἐπὶ τῶν δωματίων.

4 Λέγω δὲ ὑμῖν τοῖς φίλοις μου,

μὴ φοβηθῆτε
ἀπὸ τῶν ἀποκτεινόντων τὸ
σῶμα
καὶ μετὰ ταῦτα μὴ ἐχόντων
περισσότερον τι ποιῆσαι.

5 ὑποδείξω δὲ ὑμῖν τίνα φο-
βηθῆτε·

φοβήθητε τὸν
μετὰ τὸ ἀποκτείνειν
ἔχοντα ἐξουσίαν

ἐμβαλεῖν εἰς τὴν γέενναν·
ναί, λέγω ὑμῖν, τοῦτον φοβή-
θητε.

6 οὐχὶ πέντε στρουθία
πωλοῦνται ἀσσαρίων δύο;
καὶ ἓν ἐξ αὐτῶν
οὐκ ἔστιν ἐπιλεησμένον
ἐνώπιον τοῦ θεοῦ.

7 ἅλλα καὶ αἱ τρίχες
τῆς κεφαλῆς ὑμῶν

πᾶσαι ἠριθμηνται·
μὴ φοβείσθε·

πολλῶν στρουθίων
διαφέρετε.

8 Λέγω δὲ ὑμῖν,
πᾶς ὃς ἂν ὁμολογήσει
ἐν ἐμοὶ

ἔμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων,

Lk 21:18

^a καὶ θριξὲς ἐκ τῆς κεφαλῆς ὑμῶν
οὐ μὴ ἀπόληται. (§161)

[MATT 10]

ὁμολογήσω καὶ γὼ ἐν αὐτῷ
 ἔμπροσθεν τοῦ πατρὸς μου
 τοῦ ἐν τοῖς οὐρανοῖς·
 33 ὅστις ἴδῃ ἀρνήσῃται με
 ἔμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων,
 ἀρνήσομαι καὶ γὼ αὐτὸν
 ἔμπροσθεν τοῦ πατρὸς μου
 τοῦ ἐν τοῖς οὐρανοῖς. (§73)

[MATT 12:31, 32]

Διὰ τοῦτο λέγω ὑμῖν,
 πᾶσα ἁμαρτία καὶ βλασφημία
 ἀφεθήσεται
 † τοῖς ἀνθρώποις,

ἢ δὲ τοῦ πνεύματος βλασφημία
 οὐκ ἀφεθήσεται.

32 καὶ ὅς ἐάν εἴπῃ λόγον
 κατὰ τοῦ υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου,
 ἀφεθήσεται αὐτῷ·
 ὅς δ' ἂν εἴπῃ
 κατὰ τοῦ πνεύματος τοῦ ἁγίου,
 ἴσχυρῶς ἀφεθήσεται αὐτῷ
 οὔτε ἐν τούτῳ τῷ αἰῶνι
 οὔτε ἐν τῷ μέλλοντι. (§50)

[MATT 10:19, 20]

ὅταν δὲ παραδώσιν ὑμᾶς,

[MARK 3:28, 29]

Ἄμὴν λέγω ὑμῖν
 ὅτι πάντα
 ἀφεθήσεται
 τοῖς υἱοῖς τῶν ἀνθρώπων,
 τὰ ἁμαρτήματα καὶ αἱ βλασ-
 φημίαι ὅσα ἐὰν βλασφημήσωσιν

[Cf v 28 above]

29 ὅς δ' ἂν βλασφημήσῃ
 εἰς τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον,
 οὐκ ἔχει ἄφεσιν
 εἰς τὸν αἰῶνα,

ἀλλὰ ἔνοχος ἐστὶν αἰωνίου ἁμαρ-
 τήματος. (§50)

[MARK 13:11]

καὶ ὅταν ἄγωσιν ὑμᾶς
 παραδιδόντες,

LUKE 12

καὶ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου
 ὁμολογήσει ἐν αὐτῷ
 ἔμπροσθεν τῶν ἀγγέλων
 τοῦ θεοῦ·
 9 ὁ δὲ ἀρνησάμενός με
 ἐνώπιον τῶν ἀνθρώπων
 ἀπαρνηθήσεται
 ἐνώπιον τῶν ἀγγέλων τοῦ θεοῦ.

[Cf v 10 below]

10 Καὶ πᾶς ὅς ἐρεῖ λόγον
 εἰς τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου,
 ἀφεθήσεται αὐτῷ·
 τῷ δὲ εἰς τὸ ἅγιον πνεῦμα
 βλασφημήσαντι
 οὐκ ἀφεθήσεται.

11 Ὅταν δὲ εἰσφέρωσιν ὑμᾶς
 ἐπὶ τὰς συναγωγὰς
 καὶ τὰς ἀρχὰς καὶ τὰς ἐξουσίας,

Mk 8:38

ἃ ὅς γὰρ ἐὰν ἐπαισχυθῇ με
 καὶ τοὺς ἐμοὺς λόγους
 ἐν τῇ γενεᾷ ταύτῃ
 τῇ μοιχαλίδι καὶ ἁμαρτωλῷ,
 καὶ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου
 ἐπαισχυθήσεται αὐτὸν
 ὅταν ἔλθῃ
 ἐν τῇ δόξῃ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ
 μετὰ τῶν ἀγγέλων τῶν ἁγίων.
 (§87)

Lk 9:26

ἃ ὅς γὰρ ἂν ἐπαισχυθῇ με
 καὶ τοὺς ἐμοὺς λόγους,
 τοῦτον ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου
 ἐπαισχυθήσεται,
 ὅταν ἔλθῃ
 ἐν τῇ δόξῃ αὐτοῦ καὶ τοῦ πατρὸς
 καὶ τῶν ἁγίων ἀγγέλων. (§87)

[MATT 10]	[MARK 13]	LUKE 12
^a μὴ μεριμνήσητε πῶς	^a μὴ προμεριμνᾶτε	^a μὴ μεριμνήσητε πῶς
ἢ τί λαλήσητε·	τί λαλήσητε,	[ἢ τί] ἀπολογήσηθε ἢ τί εἴπῃ·
δοθήσεται γὰρ ὑμῖν	ἀλλ' ὃ ἐὰν δοθῇ ὑμῖν	12 τὸ γὰρ ἅγιον πνεῦμα
ἐν ἐκείνῃ τῇ ὥρᾳ τί λαλήσητε·	ἐν ἐκείνῃ τῇ ὥρᾳ τοῦτο λαλεῖτε,	διδάξει ὑμᾶς
20 οὐ γὰρ ὑμεῖς ἐστέ οἱ λαλοῦντες	οὐ γὰρ ἐστε ὑμεῖς οἱ λαλοῦντες	ἐν αὐτῇ τῇ ὥρᾳ ἃ δεῖ εἰπεῖν.
ἀλλὰ τὸ πνεῦμα τοῦ πατρὸς ὑμῶν	ἀλλὰ τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον. (§161)	
τὸ λαλοῦν ἐν ὑμῖν. (§72)		

112. THE RICH FOOL

LUKE 12:13-21

Εἶπεν δέ τις ἐκ τοῦ ὄχλου αὐτῷ Διδάσκαλε, εἰπέ τῷ ἀδελφῷ μου μερίσασθαι μετ' ἐμοῦ τὴν κληρονομίαν. 14 ὁ δὲ εἶπεν αὐτῷ "Ἄνθρωπε, τίς με κατέστησεν κριτὴν ἢ μεριστὴν ἐφ' ὑμᾶς; 15 εἶπεν δὲ πρὸς αὐτοῦς "Ορᾶτε καὶ φυλάσσετε ἀπὸ πάσης πλεονεξίας, ὅτι οὐκ ἐν τῷ περισσεύειν τινὶ ἡ ζωὴ αὐτοῦ ἐστὶν ἐκ τῶν ὑπαρχόντων αὐτῷ. 16 Εἶπεν δὲ παραβολὴν πρὸς αὐτοὺς λέγων "Ἀνθρώπου τινὸς πλουσίου εὐφόρησεν ἡ χώρα. 17 καὶ διελογίζετο ἐν αὐτῷ λέγων "Τί ποιήσω, ὅτι οὐκ ἔχω ποῦ συνάξω τοὺς καρποὺς μου; 18 καὶ εἶπεν "Τοῦτο ποιήσω· καθελῶ μου τὰς ἀποθήκας καὶ μείζονας οἰκοδομήσω, καὶ συνάξω ἐκεῖ πάντα τὸν σῖτον καὶ τὰ ἀγαθὰ μου, 19 καὶ ἐρῶ τῇ ψυχῇ μου "Ψυχῆ, ἔχεις πολλὰ ἀγαθὰ [κείμενα εἰς ἔτη πολλὰ· ἀναπαύου, φάγε, πίε], εὐφραίνου. 20 εἶπεν δὲ αὐτῷ ὁ θεός "Ἄφρων, ταύτη τῇ νυκτὶ τὴν ψυχὴν σου αἰτοῦσιν ἀπὸ σοῦ· ἃ δὲ ἠτόιμασας, τίνοι ἐσται; 21 [Οὕτως ὁ θησαυρίζων αὐτῷ καὶ μὴ εἰς θεὸν πλουτῶν.]

113. CONCERNING GOD'S CARE

[MATT 6:25-33]	LUKE 12:22-34
Διὰ τοῦτο λέγω ὑμῖν, μὴ μεριμνᾶτε τῇ ψυχῇ ὑμῶν	Εἶπεν δὲ πρὸς τοὺς μαθητὰς [αὐτοῦ] Διὰ τοῦτο 'λέγω ὑμῖν', μὴ μεριμνᾶτε τῇ ψυχῇ

Lk 21:14, 15

^a θέτε ὄν ἐν ταῖς καρδίαις ὑμῶν
μὴ προμελετᾶν
ἀπολογηθῆναι,
15 ἐγὼ γὰρ δώσω ὑμῖν στόμα
καὶ σοφίαν ἢ οὐ δύνησονται ἀντι-
στήναι ἢ ἀντειπεῖν 'ἀπαντες' οἱ
ἀντικείμενοι ὑμῖν. (§161)

WH mg: Lk 12:22 ὑμῖν λέγω

Lk 12:11 πῶς ἢ τί with **Σ**ABL^WX^Θ al per; πῶς D 157. it syr cur pesh etc; τί syr sin

[MATT 6]

τί φάγητε [ἢ τί πίητε],
 μηδὲ τῷ σώματι ὑμῶν
 τί ἐνδύσασθε·
 οὐχὶ ἡ ψυχὴ πλείον ἐστι
 τῆς τροφῆς
 καὶ τὸ σῶμα τοῦ ἐνδύματος;
 26 ἐμβλέψατε
 εἰς τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ
 ὅτι οὐ σπεύρουσιν οὐδὲ θερίζουσιν

οὐδὲ συνάγουσιν εἰς ἀποθήκας,
 καὶ ὁ πατὴρ ὑμῶν ὁ οὐράνιος
 τρέφει αὐτά·
 οὐχ ὑμεῖς μᾶλλον διαφέρετε
 αὐτῶν;
 27 τίς δὲ ἐξ ὑμῶν μεριμνῶν
 δύναται προσθεῖναι
 ἐπὶ τὴν ἡλικίαν αὐτοῦ
 πῆχυν ἓνα;

28 καὶ περὶ ἐνδύματος τί μεριμ-
 νᾶτε;
 καταμάθετε τὰ κρίνα τοῦ ἀγροῦ
 πῶς αὐξάνουσιν·
 οὐ κοπιῶσιν οὐδὲ νήθουσιν·
 29 λέγω δὲ ὑμῖν ὅτι
 οὐδὲ Σολομῶν ἐν πάσῃ τῇ δόξῃ
 αὐτοῦ
 περιεβάλετο ὡς ἐν τούτων.
 30 εἰ δὲ τὸν χόρτον τοῦ ἀγροῦ
 σήμερον ὄντα καὶ αὔριον
 εἰς κλίβανον βαλλόμενον
 ὁ θεὸς οὕτως ἀμφιένυσσιν,
 οὐ πολλῶ μᾶλλον ὑμᾶς,
 ὀλιγόπιστοι;
 31 μὴ οὖν μεριμνήσητε λέγοντες
 τί φάγωμεν; ἢ τί πίωμεν;
 ἢ τί περιβαλώμεθα;

LUKE 12

τί φάγητε,
 μηδὲ τῷ σώματι [ὑμῶν]
 τί ἐνδύσασθε.
 23 ἡ γὰρ ψυχὴ πλείον ἐστιν
 τῆς τροφῆς
 καὶ τὸ σῶμα τοῦ ἐνδύματος.
 24 κατανοήσατε
 τοὺς κόρακας
 ὅτι ἰοὺ σπεύρουσιν οὐδὲ¹ θερί-
 ζουσιν,
 οἷς οὐκ ἔστιν ταμεῖον
 οὐδὲ ἀποθήκη,
 καὶ ὁ θεὸς
 τρέφει αὐτούς·
 πόσῳ μᾶλλον ὑμεῖς διαφέρετε
 τῶν πετεινῶν.
 25 τίς δὲ ἐξ ὑμῶν μεριμνῶν
 δύναται
 ἰεπὶ τὴν ἡλικίαν αὐτοῦ
 προσθεῖναι¹ πῆχυν;
 26 εἰ οὖν οὐδὲ ἐλάχιστον
 δύνασθε,
 τί περὶ τῶν λοιπῶν μεριμνᾶτε;

27 κατανοήσατε τὰ κρίνα
 πῶς αὐξάνει·
 οὐ κοπιᾷ οὐδὲ νήθει·
 λέγω δὲ ὑμῖν,
 οὐδὲ Σολομῶν ἐν πάσῃ τῇ δόξῃ
 αὐτοῦ
 περιεβάλετο ὡς ἐν τούτων.
 28 εἰ δὲ ἐν ἀγρῷ τὸν χόρτον
 ὄντα σήμερον καὶ αὔριον
 εἰς κλίβανον βαλλόμενον
 ὁ θεὸς οὕτως ἀμφιάζει,
 πόσῳ μᾶλλον ὑμᾶς,
 ὀλιγόπιστοι.
 29 καὶ ὑμεῖς μὴ ζητεῖτε
 τί φάγητε καὶ τί πίητε,
 καὶ μὴ μετεωρίζεσθε,

WH mg: Lk 12:24 οὐτε σπεύρουσιν οὐτε 25 προσθεῖναι ἐπὶ τὴν ἡλικίαν αὐτοῦ

Lk 12:23 γὰρ with \aleph BDLX θ 3 it etc; AQW 7 it vg al pler om 28 ἀμφιάζει with B: -ζει DI.
 ἀμφιένυσσι AQW θ al pler

[MATT 6]

32 ^απάντα γὰρ ταῦτα
τὰ ἔθνη ἐπιζητοῦσιν·

οἶδεν γὰρ ὁ πατήρ ὑμῶν ὁ οὐράνιος
ὅτι χρῆζετε τούτων ἀπάντων.

33 ζητεῖτε δὲ πρῶτον
τὴν βασιλείαν
καὶ τὴν δικαιοσύνην αὐτοῦ,
καὶ ταῦτα πάντα προστεθήσεται
ὑμῖν. (§39)

[MATT 6:19-21]

Μὴ θησαυρίζετε ὑμῖν θησαυροὺς
ἐπὶ τῆς γῆς,
ὅπου σῆς καὶ βρῶσις ἀφανίζει,
καὶ ὅπου κλέπται διορύσσουσιν
καὶ κλέπτουσιν·

20 θησαυρίζετε δὲ ὑμῖν
θησαυροὺς
ἐν οὐρανῷ, ὅπου
οὔτε σῆς οὔτε βρῶσις ἀφανίζει,
καὶ ὅπου κλέπται οὐ διορύσσουσιν
οὐδὲ κλέπτουσιν·

21 ὅπου γὰρ ἐστὶν ὁ θησαυρὸς
σου,
ἐκεῖ ἔσται [καὶ] ἡ καρδιά σου.
(§39)

LUKE 12

30 ^αταῦτα γὰρ πάντα
τὰ ἔθνη τοῦ κόσμου ἐπι-
ζητοῦσιν,

ὑμῶν δὲ ὁ πατήρ οἶδεν
ὅτι χρῆζετε τούτων·

31 πλὴν ζητεῖτε
τὴν βασιλείαν αὐτοῦ,

καὶ ταῦτα προστεθήσεται
ὑμῖν.

32 μὴ φοβοῦ, τὸ μικρὸν ποιμ-
νιον, ὅτι εὐδόκησεν ὁ πατήρ
ὑμῶν δοῦναι ὑμῖν τὴν βασι-
λείαν.

33 Πωλήσατε τὰ ὑπάρχοντα
ὑμῶν καὶ δότε ἐλεημοσύνην·

ποιήσατε ἑαυτοῖς βαλλάντια
μὴ παλαιούμενα,

θησαυρὸν ἀνέκλειπτον
ἐν τοῖς οὐρανοῖς,

ὅπου κλέπτῃς οὐκ ἐγγίξει

οὐδὲ σῆς διαφθείρει·

34 ὅπου γὰρ ἐστὶν ὁ θησαυρὸς
ὑμῶν,
ἐκεῖ καὶ ἡ καρδιά ὑμῶν ἔσται.

114. CONCERNING WATCHFULNESS

[Cf Matt 25:3 ff (§166)]

LUKE 12:35-40

Ἔστωσαν ὑμῶν αἱ ὀσφύες
περιζωσμέναι καὶ οἱ λῆχοι

Mt 6:8

^α μὴ οὖν ὁμοιωθῆτε αὐτοῖς,
οἶδεν γὰρ [ὁ θεὸς] ὁ πατήρ ὑμῶν
ὡν χρεῖαν ἔχετε
πρὸ τοῦ ὑμᾶς αἰτῆσαι αὐτόν. (§38)

[MATT 24:43, 44]

ἐκεῖνο δὲ γινώσκετε ὅτι
εἰ ἦδει ὁ οἰκοδεσπότης
ποία φυλακὴ ὁ κλέπτης ἔρχεται,
ἐγρηγόρησεν ἂν
καὶ οὐκ ἂν εἴασεν
διορυχθῆναι τὴν οἰκίαν αὐτοῦ.
44 διὰ τοῦτο
καὶ ὑμεῖς γίνεσθε ἕτοιμοι,
ὅτι ἢ οὐ δοκεῖτε ὥρα
ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἔρχεται.
(§164)

[MATT 24:45-51]

Τίς ἄρα ἐστὶν ὁ πιστὸς
δοῦλος καὶ φρόνιμος
ὃν κατέστησεν ὁ κύριος
ἐπὶ τῆς οἰκετείας αὐτοῦ
τοῦ δοῦναι αὐτοῖς

LUKE 12

καϊόμενοι, 36 καὶ ὑμεῖς ὅμοιοι
ἀνθρώποις προσδεχομένοι τὸν
κύριον ἑαυτῶν πότε ἀναλύσῃ
ἐκ τῶν γάμων, ἵνα ἐλθόντος
καὶ κρούσαντος εἰθέως ἀνοί-
ξωσιν αὐτῷ. 37 μακάριοι οἱ
δοῦλοι ἐκεῖνοι, οὓς ἐλθὼν ὁ
κύριος εὕρησιν γρηγοροῦντας·
ἀμὴν λέγω ὑμῖν ὅτι περι-
ζώσεται καὶ ἀνακλινεῖ αὐτοὺς
καὶ παρελθὼν διακονήσει αὐ-
τοῖς. 38 κἂν ἐν τῇ δευτέρᾳ
κἂν ἐν τῇ τρίτῃ φυλακῇ ἔλθῃ
καὶ εὕρῃ οὕτως, μακάριοι
εἰσὶν ἐκεῖνοι.

39 τοῦτο δὲ γινώσκετε ὅτι
εἰ ἦδει ὁ οἰκοδεσπότης
ποία ὥρα ὁ κλέπτης ἔρχεται,
ἐγρηγόρησεν ἂν
καὶ οὐκ¹ ἀφήκεν
διορυχθῆναι τὸν οἶκον αὐτοῦ.

40 καὶ ὑμεῖς γίνεσθε ἕτοιμοι,
ὅτι ἢ ὥρα οὐ δοκεῖτε
ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἔρχεται.

115. THE FAITHFUL STEWARD

LUKE 12:41-48

Εἶπεν δὲ ὁ Πέτρος Κύριε, πρὸς
ἡμᾶς τὴν παραβολὴν ταύτην
λέγεις ἢ καὶ πρὸς πάντας;
42 καὶ εἶπεν ὁ κύριος
Τίς ἄρα ἐστὶν ὁ πιστὸς
οἰκονόμος, ὁ φρόνιμος,
ὃν καταστήσει ὁ κύριος
ἐπὶ τῆς θεραπείας αὐτοῦ
τοῦ διδοῦναι

WH mg: Lk 12:39 οἶκ ἂν

Lk 12:39 ἐγρηγόρησεν ἂν καὶ with ABLWXΔΘ it vg pesh al pler: ✠*D 2 it syr cur etc om — οἶκ with BLW etc: ✠ADXDΘ al pler οἶκ ἂν

[MATT 24]

τὴν τροφήν ἐν καιρῷ;
 46 μακάριος ὁ δούλος ἐκεῖνος
 ὃν ἔλθῶν ὁ κύριος αὐτοῦ
 εὕρῃσει οὕτως ποιοῦντα·
 47 ἀμὴν λέγω ὑμῖν ὅτι
 ἐπὶ πᾶσιν τοῖς ὑπάρχουσιν
 αὐτοῦ καταστήσει αὐτόν.
 48 ἐὰν δὲ εἶπῃ ὁ κακὸς δούλος
 ἐκεῖνος ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ
 Χρονίζει μου ὁ κύριος,
 49 καὶ ἄρξηται τύπτειν
 τοὺς συνδούλους αὐτοῦ,
 ἐσθίη δὲ καὶ πίνη
 μετὰ τῶν μεθύοντων,
 50 ἥξει ὁ κύριος τοῦ δούλου
 ἐκείνου
 ἐν ἡμέρᾳ ἣ οὐ προσδοκᾷ
 καὶ ἐν ᾧρᾳ ἣ οὐ γινώσκει,
 51 καὶ διχοτομήσει αὐτόν
 καὶ τὸ μέρος αὐτοῦ
 μετὰ τῶν ὑποκριτῶν θήσει·
 ἃ ἐκεῖ ἔσται ὁ κλαυθμὸς καὶ ὁ
 βρυγμὸς τῶν ὀδόντων. (§165)

LUKE 12

ἐν καιρῷ (τὸ) σιτομέτριον;
 43 μακάριος ὁ δούλος ἐκεῖνος,
 ὃν ἔλθῶν ὁ κύριος αὐτοῦ
 εὕρῃσει ποιοῦντα οὕτως·
 44 ἀληθῶς λέγω ὑμῖν ὅτι
 ἐπὶ πᾶσιν τοῖς ὑπάρχουσιν
 αὐτοῦ καταστήσει αὐτόν.
 45 ἐὰν δὲ εἶπῃ ὁ δούλος
 ἐκεῖνος ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ
 Χρονίζει ὁ κύριός μου ἔρχεσθαι,
 καὶ ἄρξηται τύπτειν
 τοὺς παῖδας καὶ τὰς παιδίσκας,
 ἐσθίειν τε καὶ πίνειν
 καὶ μεθύσκεσθαι,
 46 ἥξει ὁ κύριος τοῦ δούλου
 ἐκείνου
 ἐν ἡμέρᾳ ἣ οὐ προσδοκᾷ
 καὶ ἐν ᾧρᾳ ἣ οὐ γινώσκει,
 καὶ διχοτομήσει αὐτόν
 καὶ τὸ μέρος αὐτοῦ
 μετὰ τῶν ἀπίστων θήσει.

47 ἐκεῖνος δὲ ὁ δούλος ὁ γνοὺς
 τὸ θέλημα τοῦ κυρίου αὐτοῦ
 καὶ μὴ ἐτοιμάσας ἢ ποιήσας
 πρὸς τὸ θέλημα αὐτοῦ δαρήσε-
 ται πολλάς· 48 ὁ δὲ μὴ
 γνοὺς ποιήσας δὲ ἄξια πλη-
 γῶν δαρήσεται ὀλίγας. παι-
 τὶ δὲ ᾧ ἐδόθη πολὺ, πολὺ ζητη-
 θήσεται παρ' αὐτοῦ, καὶ ᾧ
 παρέθεντο πολὺ, περισσότερον
 αἰτήσουσιν αὐτόν.

116. CONCERNING FIRE AND DIVISION

LUKE 12:49-53

Πῦρ ἤλθον βαλεῖν ἐπὶ τὴν
 γῆν, καὶ τί θέλω εἰ ἥδη
 ἀνήφθη;

^a Cf §45, p. 71

<p>[ΜΑΤΤ 10:34-36]</p> <p>Μὴ νομίσητε ὅτι ἦλθον βαλεῖν εἰρήνην ἐπὶ τὴν γῆν· οὐκ ἦλθον βαλεῖν εἰρήνην ἀλλὰ μάχαιραν.</p> <p>35 ἦλθον γὰρ διχάσαι ἄνθρωπον¹ "κατὰ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ καὶ θυγατέρα κατὰ τῆς μητρὸς αὐτῆς καὶ νύμφην κατὰ τῆς πενθερᾶς αὐτῆς," 36 καὶ "ἐχθροὶ τοῦ ἀνθρώπου οἱ οἰκτικοὶ αὐτοῦ." (§74)</p>	<p>[MARK 10:38b]</p> <p>^aδύνασθε πιεῖν τὸ ποτήριον ὃ ἐγὼ πίνω, ἢ τὸ βάπτισμα ὃ ἐγὼ βαπτίζομαι βαπτισθῆναι; (§140)</p>	<p>LUKE 12</p> <p>50 ^aβάπτισμα δὲ ἔχω βαπτισθῆναι, καὶ πῶς συνέχομαι ἕως ὅτου τελεσθῇ. 51 δοκεῖτε ὅτι εἰρήνην παρε- γενόμην δοῦναι ἐν τῇ γῇ; οὐχί, λέγω ὑμῖν, ἀλλ' ἢ διαμερισμόν. 52 ἔσονται γὰρ ἀπὸ τοῦ νῦν πέντε ἐν ἐνὶ οἴκῳ διαμεμερισ- μένοι, τρεῖς ἐπὶ δυσὶν καὶ δύο ἐπὶ τρισίν, 53 διαμερισθήσονται πατὴρ ἐπὶ υἱῷ καὶ ¹"υἱὸς ἐπὶ πατρὶ," μήτηρ ἐπὶ θυγατέρα καὶ "θυγάτηρ ἐπὶ τὴν μητέρα," πενθερὰ ἐπὶ τὴν νύμφην αὐτῆς καὶ "νύμφη ἐπὶ τὴν πενθεράν."</p>
---	--	--

CHAPTER V. WARNINGS TO THE JEWISH NATION, §§ 117, 118

117. INTERPRETING THE TIMES

<p>[ΜΑΤΤ 16:2, 3]</p> <p>ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν αὐτοῖς [[^oΨίας γενομένης</p>		<p>LUKE 12:54-59</p> <p>"Ἐλεγεν δὲ καὶ τοῖς ὄχλοις "Ὅταν ἴδητε νεφέλην ἀνατέλλουσαν ἐπὶ δυσμῶν,</p>
--	--	---

Mk 10:39b

^a Τὸ ποτήριον ὃ ἐγὼ πίνω πίεσθε
καὶ τὸ βάπτισμα
ὃ ἐγὼ βαπτίζομαι
βαπτισθήσεσθε, (§140)

¹ Mic 7:6

[MATT 16]

λέγετε

Εὐδία,

πυρράζει γὰρ ὁ οὐρανός·

3 καὶ πρῶτ

Σήμερον χειμών,

πυρράζει γὰρ στυγνάζων ὁ οὐρανός.

τὸ μὲν πρόσωπον

τοῦ οὐρανοῦ

γινώσκετε διακρίνειν,

τὰ δὲ σημεῖα τῶν καιρῶν

οὐ δύνασθε.] (§84)

[MATT 5:25, 26]

ἴσθι εἰνοῶν

τῷ ἀντιδίκῳ σου ταχῦ

ὥς ἂν εἶ μετ' αὐτοῦ ἐν τῇ ὁδῷ,

μὴ ποτὲ σε παραδῶ

ὁ ἀντίδικος τῷ κριτῇ,

καὶ ὁ κριτῆς

τῷ ὑπηρέτῃ,

καὶ εἰς φυλακὴν βληθήσῃ·

26 ἀμὴν λέγω σοι,

οὐ μὴ ἐξέλθῃς ἐκεῖθεν

ἕως ἂν ἀποδώσῃ τὸν ἔσχατον κοδράντην. (§37)

LUKE 12

εὐθὺς λέγετε ὅτι

"Ὅμβρος ἔρχεται,

καὶ γίνεται οὕτως·

55 καὶ ὅταν ἴδῃτε πνέοντα,
λέγετε ὅτι Καύσων ἔσται,

καὶ γίνεται.

56 ὑποκριταί, τὸ πρόσωπον

τῆς γῆς καὶ τοῦ οὐρανοῦ

οἴδατε δοκιμάζειν,

τὸν 'καιρὸν δέ' τούτου

πῶς οὐκ οἴδατε δοκιμάζειν;

57 Τί δὲ καὶ ἀφ' ἐαυτῶν οὐ
κρίνετε τὸ δίκαιον;

58 ὡς γὰρ ὑπάγεις μετὰ

τοῦ ἀντιδίκου σου ἐπ' ἄρχοντα,

ἐν τῇ ὁδῷ

δοῦς ἐργασίαν ἀπηλλάχθαι

[ἀπ'] αὐτοῦ,

μὴ ποτὲ κατασύρῃ σε

πρὸς τὸν κριτὴν,

καὶ ὁ κριτῆς σε παραδώσει

τῷ πράκτορι,

καὶ ὁ πράκτωρ σε

βαλεῖ εἰς φυλακὴν.

59 λέγω σοι,

οὐ μὴ ἐξέλθῃς ἐκεῖθεν

ἕως καὶ τὸ ἔσχατον λεπτόν
ἀποδώσῃ.

118. THE GALILEANS SLAIN BY PILATE

LUKE 13:1-9

Παρήσαν δὲ τινες ἐν αὐτῷ τῷ καιρῷ ἀπαγγέλλοντες αὐτῷ περὶ τῶν Γαλιλαίων ὧν τὸ αἷμα Πειλάτος ἔμιξεν μετὰ τῶν θυσιῶν αὐτῶν. 2 καὶ ἀποκριθεὶς εἶπεν αὐτοῖς Δοκεῖτε ὅτι οἱ Γαλιλαῖοι οὗτοι ἁμαρτωλοὶ παρὰ πάντα τοὺς Γαλιλαίους ἐγένοντο, ὅτι ταῦτα πεπόνθασιν; 3 οὐχί, λέγω ὑμῖν, ἀλλ' ἐὰν μὴ μετανοήτε πάντες ὁμοίως ἀπολείσθε. 4 ἢ ἐκείνοι οἱ δέκα ὀκτῶ ἐφ' οὓς ἔπεσεν ὁ πύργος ἐν τῷ Σιλωὰμ καὶ ἀπέκτεινεν αὐτοὺς, δοκεῖτε

LUKE 13

ὅτι αὐτοὶ ὀφειλέται ἐγένοντο παρὰ πάντας τοὺς ἀνθρώπους τοὺς κατοικοῦντας Ἱερουσαλὴμ ; 5 οὐχί, λέγω ὑμῖν, ἀλλ' ἐὰν μὴ ἴμετανοήσητε πάντες ὡσαύτως ἀπολείσθε.

6 Ἐλεγεν δὲ ταύτην τὴν παραβολὴν. Συκὴν εἶχεν τις πεφυτευμένην ἐν τῷ ἀμπελωῶνι αὐτοῦ, καὶ ἦλθεν ζητῶν καρπὸν ἐν αὐτῇ καὶ οὐχ εὔρεν. 7 εἶπεν δὲ πρὸς τὸν ἀμπελουργὸν Ἰδοὺ τρία ἔτη ἀφ' οὗ ἔρχομαι ζητῶν καρπὸν ἐν τῇ συκῇ ταύτῃ καὶ οὐχ εὐρίσκω· ἔκκοψον αὐτήν· ἵνα τί καὶ τὴν γῆν καταργεῖ ; 8 ὁ δὲ ἀποκριθεὶς λέγει αὐτῷ Κύριε, ἄφες αὐτήν καὶ τοῦτο τὸ ἔτος, ἕως ὅτου σκάψω περὶ αὐτήν καὶ βάλω κόπρια· 9 κἂν μὲν ποιήσῃ καρπὸν εἰς τὸ μέλλον— εἰ δὲ μήγε, ἐκκόψεις αὐτήν.

CHAPTER VI. TEACHINGS BY THE WAY, §§119-124

119. THE WOMAN HEALED ON A SABBATH

LUKE 13:10-17

Ἦν δὲ διδάσκων ἐν μιᾷ τῶν συναγωγῶν ἐν τοῖς σάββασιν. 11 καὶ ἰδοὺ γυνὴ πνεῦμα ἔχουσα ἀσθενείας ἔτη δέκα ὀκτώ, καὶ ἦν συνκύπτουσα καὶ μὴ δυναμένη ἀνακίψαι εἰς τὸ παντελές. 12 ἰδὼν δὲ αὐτήν ὁ Ἰησοῦς προσεφώνησεν καὶ εἶπεν αὐτῇ Γύναι, ἀπόλευσαι τῆς ἀσθενείας σου, 13 καὶ ἐπέθηκεν αὐτῇ τὰς χεῖρας· καὶ παραχρῆμα ἀνωρθώθη, καὶ ἐδόξαζεν τὸν θεόν. 14 ἀποκριθεὶς δὲ ὁ ἀρχισυνάγωγος, ἀγανακτῶν ὅτι τῷ σαββάτῳ ἐθεράπευσεν ὁ Ἰησοῦς, ἔλεγεν τῷ ὄχλῳ ὅτι Ἐξ ἡμέραι εἰσὶν ἐν αἷς δεῖ ἐργάζεσθαι· ἐν αὐταῖς οὖν ἐρχόμενοι θεραπεύεσθε καὶ μὴ τῇ ἡμέρᾳ τοῦ σαββάτου. 15 ἀπεκρίθη δὲ αὐτῷ ὁ κύριος καὶ εἶπεν Ὑποκριταί, ἕκαστος ὑμῶν τῷ σαββάτῳ οὐ λύει τὸν βουῖν αὐτοῦ ἢ τὸν ὄνον ἀπὸ τῆς φάτνης καὶ ἀπάγων ποτίζει ; 16 ταύτην δὲ θυγατέρα Ἀβραάμ οὖσαν, ἣν ἔδωκεν ὁ Σατανᾶς ἰδοὺ δέκα καὶ ὀκτὼ ἔτη, οὐκ ἔδει λυθῆναι ἀπὸ τοῦ δεσμοῦ τούτου τῇ ἡμέρᾳ τοῦ σαββάτου ; 17 Καὶ ταῦτα λέγοντος αὐτοῦ κατησχύνοντο πάντες οἱ ἀντικείμενοι αὐτῷ, καὶ πᾶς ὁ ὄχλος ἔχαίρει ἐπὶ πᾶσιν τοῖς ἐνδόξοις τοῖς γινομένοις ὑπ' αὐτοῦ.

120. THE PARABLES OF THE MUSTARD SEED AND THE LEAVEN

[MATT 13:31-33]

[MARK 4:30-32]

LUKE 13:18-21

Ἄλλην παραβολὴν παρέθηκεν αὐτοῖς λέγων Ὁμοία ἐστὶν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν κόκκῳ σινάπεως, ὃν λαβὼν ἄνθρωπος ἔσπειρεν ἐν τῷ ἀγρῷ αὐτοῦ· 32 ὁ μικρότερον μὲν ἐστὶν πάντων τῶν σπερμάτων,

Καὶ ἔλεγεν Πῶς ὁμοιώσωμεν τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ, ἣ ἐν τίνι αὐτὴν παραβολῇ θῶμεν ; 31 ὡς κόκκῳ σινάπεως, ὃς ὅταν σπαρῇ ἐπὶ τῆς γῆς, μικρότερον ὃν πάντων τῶν σπερμάτων τῶν ἐπὶ τῆς γῆς—

Ἐλεγεν οὖν Τίνι ὁμοία ἐστὶν ἡ βασιλεία τοῦ θεοῦ, καὶ τίνι ὁμοιώσω αὐτήν ; 19 ὁμοία ἐστὶν κόκκῳ σινάπεως, ὃν λαβὼν ἄνθρωπος ἔβαλεν εἰς κῆπον ἑαυτοῦ,

^a Cf Lk 14:5 (§123)

[MATT 13]
 όταν δὲ ἀβηθῆ
 μείζον τῶν λαχάνων ἐστίν
 καὶ γίνεται δένδρον,
 ὥστε ἐλθεῖν
 1“τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ”
 καὶ “κατασκηνοῖν
 ἐν τοῖς κλάδοις αὐτοῦ.” (§58)
 33 Ἄλλην
 παραβολὴν [ἐλάλησεν αὐτοῖς].
 Ὁμοία ἐστίν
 ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν
 ζύμη,
 ἣν λαβοῦσα γυνὴ ἐπέκρυψεν
 εἰς ἀλεύρου σάτα τρία
 ζωῆς οὐ ἐξυμώθη ὄλον. (§59)

[MARK 4]
 32 καὶ ὅταν σπαρῆ, ἀναβαίνει
 καὶ γίνεται
 μείζον πάντων τῶν λαχάνων
 καὶ ποιεῖ κλάδους μεγάλους,
 ὥστε δύνασθαι 2“ὑπὸ τὴν σκιὰν
 αὐτοῦ
 τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ
 κατασκηνοῖν.” (§58)

LUKE 13
 καὶ ἠῤῥῆσεν
 καὶ ἐγένετο εἰς δένδρον,
 καὶ 1“τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ
 κατασκήνωσεν
 ἐν τοῖς κλάδοις αὐτοῦ.”
 20 Καὶ πάλιν
 εἶπεν
 Τίνι ὁμοιωσῶ
 τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ;
 21 ὁμοία ἐστίν ζύμη,
 ἣν λαβοῦσα γυνὴ ἔκρυψεν
 εἰς ἀλεύρου σάτα τρία
 ζωῆς οὐ ἐξυμώθη ὄλον.

121. THE QUESTION WHETHER FEW ARE SAVED

[MATT 7:13, 14]

Εἰσελθατε
 διὰ τῆς στενῆς πύλης·
 ὅτι πλατεία ἔστι καὶ εὐρύχωρος ἡ
 ὁδὸς ἡ ἀπάγουσα εἰς τὴν ἀπώλειαν,
 καὶ πολλοὶ εἰσιν οἱ εἰσερχόμενοι
 δι’ αὐτῆς·
 14 ὅτι στενὴ ἡ πύλη καὶ τεθλιμ-
 μένη ἡ ὁδὸς
 ἡ ἀπάγουσα εἰς τὴν ζωὴν,
 καὶ ὀλίγοι εἰσιν οἱ εἰσέρχοντες
 αὐτήν. (§43)

LUKE 13:22-30

Καὶ διεπορεύετο κατὰ πό-
 λεις καὶ κώμας διδάσκων καὶ
 πορείαν ποιούμενος εἰς Ἱερο-
 σόλυμα. 23 Εἶπεν δὲ τις
 αὐτῷ Κύριε, εἰ ὀλίγοι οἱ
 σωζόμενοι; ὁ δὲ εἶπεν πρὸς
 αὐτοῦς
 24 Ἀγωνίζεσθε εἰσελθεῖν
 διὰ τῆς στενῆς θύρας,
 ὅτι πολλοὶ, λέγω ὑμῖν, ζητή-
 σουσιν εἰσελθεῖν
 καὶ οὐκ ἰσχύσουσιν,

¹ Dan 4:12, 21 Chald ² Dan 4:12, 21 Chald; Ezek 17:23

Lk 13:21 ἐκρύψεν with BL min etc; ἐπέκρυψεν ⲛADWX min etc

[MATT 25: 11b, 12]

Κύριε κύριε, ἀνοιξον ἡμῖν·
 12 ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν
 Ἄμην λέγω ὑμῖν, οὐκ οἶδα ὑμᾶς.
 (§166)

[MATT 7: 22, 23]

πολλοὶ ἐροῦσιν μοι ἐν ἐκείνῃ τῇ
 ἡμέρᾳ Κύριε κύριε, οὐ¹ τῷ σῶ
 ὀνόματι ἐπροφητεύσαμεν," καὶ τῷ
 σῶ ὀνόματι δαιμόνια ἐξεβάλομεν,
 καὶ τῷ σῶ ὀνόματι δυνάμεις πολλὰς
 ἐποιήσαμεν;
 23 καὶ τότε ὁμολογήσω αὐτοῖς ὅτι
 Οὐδέποτε ἔγνων ὑμᾶς·
 24 ἀποχωρεῖτε ἀπ' ἐμοῦ
 οἱ ἐργαζόμενοι τὴν ἀνομίαν."
 (§43)

[MATT 8: 11, 12]

λέγω δὲ ὑμῖν ὅτι
 πολλοὶ³ ἀπὸ ἀνατολῶν
 καὶ δυσμῶν" ἔξουσιν
 καὶ ἀνακλιθήσονται μετὰ
 Ἄβραάμ καὶ Ἰσαὰκ καὶ
 Ἰακώβ

ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν·
 12^a οἱ δὲ υἱοὶ τῆς βασιλείας
 ἐκβληθήσονται
 εἰς τὸ σκότος τὸ ἐξώτερον·
 ἐκεῖ ἔσται ὁ κλαυθμὸς
 καὶ ὁ βρυγμὸς τῶν ὀδόντων. (§45)

LUKE 13

25 ἀφ' οὗ ἂν ἐγερθῇ ὁ οἰκο-
 δεσπότης καὶ ἀποκλείσῃ τὴν
 θύραν, καὶ ἄρξῃσθε ἕξω ἐστά-
 ναι καὶ κρούειν τὴν θύραν
 λέγοντες

Κύριε, ἀνοιξον ἡμῖν·
 καὶ ἀποκριθεὶς ἐρεῖ ὑμῖν
 Οὐκ οἶδα ὑμᾶς πόθεν ἐστέ.

26 τότε ἄρξῃσθε¹ λέγειν
 Ἐφάγομεν ἐνώπιόν σου καὶ
 ἐπίομεν, καὶ ἐν ταῖς πλατείαις
 ἡμῶν ἐδίδαξας·

27 καὶ ἐρεῖ λέγων ὑμῖν
 Οὐκ οἶδα πόθεν ἐστέ·
 24 ἀπόστητε ἀπ' ἐμοῦ,
 πάντες ἐργάται ἀδικίας."

28^a Ἐκεῖ ἔσται ὁ κλαυθμὸς
 καὶ ὁ βρυγμὸς τῶν ὀδόντων,

[Cf v 29 below]

ὅταν ἄψῃσθε¹
 Ἄβραάμ καὶ Ἰσαὰκ καὶ
 Ἰακώβ
 καὶ πάντας τοὺς προφῆτας
 ἐν τῇ βασιλείᾳ τοῦ θεοῦ,
 ὑμᾶς δὲ
 ἐκβαλλομένους
 ἕξω.

[Cf v 28 above]

^a Cf §45, pp. 70, 71¹ Jer 27:15(34:12); 14:14 ² Ps 6:8 ³ Mal 1:11; Isa 59:19

WH mg: Lk 13:26 ἀρξῃσθε 28 ἄψῃσθε

Lk 13:27 λέγω with B 070.; λέγω al pler.; ἀμην λέγω syr sin cur; om **Σ** it vg sah cop pesh etc — οἶδα with BLR etc; ὑμᾶς add **Σ**AWXΔΘ 7 it vg syr sin etc

<p>[Cf Matt 8:11 above]</p> <p>[MATT 19:30]</p> <p>^aΠολλοὶ δὲ ἔσονται πρῶτοι ἔσχατοι καὶ ἔσχατοι πρῶτοι. (§137)</p>	<p>[MARK 10:31]</p> <p>^aπολλοὶ δὲ ἔσονται πρῶτοι ἔσχατοι καὶ [οἱ] ἔσχατοι πρῶτοι. (§137)</p>	<p>LUKE 13</p> <p>29 καὶ ἤξουσιν ¹⁴ ἀπὸ ἀνατολῶν καὶ δυσμῶν” καὶ ἀπὸ βορρᾶ καὶ νότου καὶ ἀνακλιθήσονται ἐν τῇ βασιλείᾳ τοῦ θεοῦ.</p> <p>30 ^aκαὶ ἰδοὺ εἰσὶν ἔσχατοι οἱ ἔσονται πρῶτοι, καὶ εἰσὶν πρῶτοι οἱ ἔσονται ἔσχατοι.</p>
--	---	---

122. REPLY TO THE WARNING AGAINST HEROD

<p>[MATT 23:37-39]</p> <p>Ἰερουσαλήμ Ἰερουσαλήμ, ἢ ἀποκτείνουσα τοὺς προφῆτας καὶ λιθοβολοῦσα τοὺς ἀπεισταμένους πρὸς αὐτήν,— ποσάκις ἠθέλησα ἐπισυναγαγεῖν τὰ τέκνα σου, ὃν τρόπον ὄρνις ἐπισυνάγει τὰ</p>		<p>LUKE 13:31-35</p> <p>Ἐν αὐτῇ τῇ ᾠρᾳ προσῆλθάν τινες Φαρισαῖοι λέγοντες αὐτῷ Ἐξέλθε καὶ πορεύου ἐντεύθεν, ὅτι Ἡρώδης θέλει σε ἀποκτείνειν. 32 καὶ εἶπεν αὐτοῖς Πορευθέντες εἶπατε τῇ ἀλώπεκι ταύτῃ Ἰδοὺ ἐκβάλλω δαιμόνια καὶ ἰάσεις ἀποτελῶ σήμερον καὶ αὔριον, καὶ τῇ τρίτῃ τελειοῦμαι. 33 πλὴν δεῖ με σήμερον καὶ αὔριον καὶ τῇ ἐχομένῃ πορεύεσθαι, ὅτι οὐκ ἐνδέχεται προφήτην ἀπολέσθαι ἔξω Ἰερουσαλήμ.</p> <p>34 Ἰερουσαλήμ Ἰερουσαλήμ, ἢ ἀποκτείνουσα τοὺς προφῆτας καὶ λιθοβολοῦσα τοὺς ἀπεισταμένους πρὸς αὐτήν.— ποσάκις ἠθέλησα ἐπισυνάξειν τὰ τέκνα σου ὃν τρόπον ὄρνις τὴν ἑαυτῆς</p>
---	--	---

Mt 20:16

^a Οὕτως ἔσονται οἱ ἔσχατοι πρῶτοι καὶ οἱ πρῶτοι ἔσχατοι. (§138)

¹ Mal 1:11; Isa 59:19

[MATT 23]

νοσσία [αὐτῆς] ὑπὸ τὰς πτέρυγας,
καὶ οὐκ ἠθελήσατε;

38 ἰδοὺ ¹ ἀφίεται ὑμῖν ὁ οἶκος
ὑμῶν¹⁷.

39 λέγω γὰρ ὑμῖν,
οὐ μὴ με ἴδητε ἀπ' ἄρτι
ἕως ἂν εἴπητε

² Ἐὐλογημένος ὁ ἐρχόμενος
ἐν ὀνόματι Κυρίου." (§158)

LUKE 13

νοσσιάν ὑπὸ τὰς πτέρυγας,
καὶ οὐκ ἠθελήσατε.

35 ἰδοὺ ¹ ἀφίεται ὑμῖν ὁ
οἶκος ὑμῶν."

λέγω [δὲ] ὑμῖν,
οὐ μὴ ἴδητέ με
ἕως εἴπητε

² Ἐὐλογημένος ὁ ἐρχόμενος
ἐν ὀνόματι Κυρίου."

123. DISCOURSE AT THE TABLE OF A CHIEF PHARISEE

LUKE 14:1-24

Καὶ ἐγένετο ἐν τῷ ἐλθεῖν
αὐτὸν εἰς οἶκόν τινος τῶν
ἀρχόντων [τῶν] Φαρισαίων
σαββάτῳ φαγεῖν ἄρτον καὶ
αὐτοὶ ἦσαν παρατηρούμενοι
αὐτόν. 2 καὶ ἰδοὺ ἄνθρωπός
τις ἦν ὕδρωπικὸς ἔμπροσθεν
αὐτοῦ.

3 καὶ ἀποκριθεὶς ὁ Ἰησοῦς
εἶπεν πρὸς τοὺς νομικοὺς καὶ
Φαρισαίους

^a λέγων
Ἔξεστιν τῷ σαββάτῳ
θεραπεῦσαι ἢ οὐ;

οἱ δὲ ἠσύχασαν.
4 καὶ ἐπιλαβόμενος ἴασατο
αὐτόν καὶ ἀπέλυσεν.

[MATT 12:10b, 11]

^a καὶ ἐπηρώτησαν αὐτόν λέγοντες
Εἰ ἔξεστι τοῖς σάββασιν
θεραπεῦειν;

ἵνα κατηγορήσωσιν αὐτοῦ.

[MARK 3:4]

^a καὶ λέγει αὐτοῖς
Ἔξεστιν τοῖς σάββασιν
ἀγαθοποιῆσαι ἢ κακοποιῆσαι,
ψυχὴν σῶσαι ἢ ἀποκτεῖναι;

οἱ δὲ ἐσιώπων. (§32)

Lk 6:9

^a εἶπεν δὲ [ὁ] Ἰησοῦς πρὸς αὐτοὺς
Ἐπερωτῶ ὑμᾶς,
εἰ ἔξεστιν τῷ σαββάτῳ
ἀγαθοποιῆσαι ἢ κακοποιῆσαι,
ψυχὴν σῶσαι ἢ ἀπολλέσαι; (§32)

¹ Jer 22:5; 12:7 ² Ps 118(117):26

Lk 13:35 ἕως with BLR 79. pesh; ἕως ἂν ΝΜWΧΘ etc

[MATT 12]

11 ^aὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς
 Τίς [ἔσται] ἐξ ὑμῶν ἄνθρωπος δε-
 ξεῖ πρόβατον ἕν,
 καὶ ἐὰν ἐμπέσῃ τοῦτο τοῖς σάβ-
 βασιν εἰς βόθυνον,
 οὐχὶ κρατήσει αὐτὸ καὶ ἐγερεῖ;
 (§32)

[MATT 23:12]

^bὍστις δὲ ὑψώσει ἑαυτὸν
 ταπεινωθήσεται,
 καὶ ὅστις ταπεινώσει ἑαυτὸν ὑψω-
 θήσεται. (§156)

LUKE 14

5 ^aκαὶ πρὸς αὐτοὺς εἶπεν
 Τίνος ὑμῶν υἱὸς ἢ βοῦς

εἰς φρέαρ πεσεῖται,

καὶ οὐκ εὐθέως ἀνασπάσει
 αὐτὸν

ἐν ἡμέρᾳ τοῦ σαββάτου;

6 καὶ οὐκ ἴσχυσαν ἀνταποκρι-
 θῆναι πρὸς ταῦτα.

7 Ἐλεγεν δὲ πρὸς τοὺς κε-
 κλημένους παραβολὴν, ἐπέχων
 πῶς τὰς πρωτοκλισίας ἐξε-
 λέγοντο, λέγων πρὸς αὐτοὺς

8 Ὅταν κληθῆς ὑπὸ τινος εἰς
 γάμους, μὴ κατακλιθῆς εἰς τὴν
 πρωτοκλισίαν, μὴ ποτε ἐντι-
 μότερός σου ἢ κεκλημένος ὑπ'
 αὐτοῦ, 9 καὶ ἔλθῶν ὁ σὲ καὶ
 αὐτὸν καλέσας ἐρεῖ σοι Δὸς
 τούτῳ τόπον, καὶ τότε ἄρξῃ
 μετὰ αἰσχύνῃς τὸν ἔσχατον τό-
 πον κατέχειν. 10 ἀλλ' ὅταν
 κληθῆς πορευθεὶς ἀνάπεσε εἰς
 τὸν ἔσχατον τόπον, ἵνα ὅταν
 ἔλθῃ ὁ κεκληκῶς σε ἐρεῖ σοι
 Φίλε, προσανάβηθι ἀνώτερον·
 τότε ἔσται σοι δόξα ἐνώπιον
 πάντων τῶν συνακαειμένων
 σοι.

11 ^bὅτι πᾶς ὁ ὑψῶν ἑαυτὸν
 ταπεινωθήσεται
 καὶ ὁ ταπεινῶν ἑαυτὸν ὑψω-
 θήσεται.

^a Cf Lk 13: 15 (§119)

Lk 18: 14b

^b ὅτι πᾶς ὁ ὑψῶν ἑαυτὸν
 ταπεινωθήσεται,
 ὁ δὲ ταπεινῶν ἑαυτὸν ὑψωθήσεται.
 (§134)

Lk 14:5 υἱὸς with ABWΔθ min 3 It sah pesh etc; βοῦς NLX 5 It vg cop etc; πρόβατον D — υἱὸς ἢ βοῦς;
 syr sin βοῦς ἢ ὄνος; syr cur υἱὸς ἢ βοῦς ἢ ὄνος

LUKE 14

12 Ἐλεγεν δὲ καὶ τῷ κληκῶτι αὐτόν· Ὅταν ποιῆς ἄριστον ἢ δεῖπνον, μὴ φῶναι τοὺς φίλους σου μηδὲ τοὺς ἀδελφοὺς σου μηδὲ τοὺς συγγενεῖς σου μηδὲ γείτονας πλουσίους, μὴ ποτε καὶ αὐτοὶ ἀντικαλέσωσίν σε καὶ γένηται ἀνταπόδομά σοι. 13 Ἄλλ' ὅταν δοχὴν ποιῆς, κάλει πτωχοὺς, ἀναπίρους, χωλοὺς, τυφλοὺς· 14 καὶ μακάριος ἔσῃ, ὅτι οὐκ ἔχουσιν ἀνταποδοῦναί σοι, ἀνταποδοθήσεται γὰρ σοι ἐν τῇ ἀναστάσει τῶν δικαίων.

15 Ἀκούσας δὲ τις τῶν συνανακειμένων ταῦτα εἶπεν αὐτῷ· Μακάριος ὅστις φάγεται ἄρτον ἐν τῇ βασιλείᾳ τοῦ θεοῦ. 16 ὁ δὲ εἶπεν αὐτῷ· Ἄνθρωπός τις ἐποίησε δεῖπνον μέγα, καὶ ἐκάλεσεν πολλοὺς, 17 καὶ ἀπέστειλεν τὸν δοῦλον αὐτοῦ τῇ ὥρᾳ τοῦ δεῖπνου εἰπεῖν τοῖς κεκλημένοις· Ἴ· Ἐρχεσθε! ὅτι ἤδη ἔτοιμά ἔστιν. 18 καὶ ἤρξαντο ἀπὸ μιᾶς πάντες παραιτεῖσθαι. ὁ πρῶτος εἶπεν αὐτῷ· Ἄγρον ἠγόρασα καὶ ἔχω ἀνάγκην ἐξελθῶν ἰδεῖν αὐτόν· ἔρωτῶ σε, ἔχε με παρρητημένον. 19 καὶ ἕτερος εἶπεν· Ζεύγη βοῶν ἠγόρασα πέντε καὶ πορέομαι δοκιμάσαι αὐτά· ἔρωτῶ σε, ἔχε με παρρητημένον. 20 καὶ ἕτερος εἶπεν· Γυναῖκα ἔγημα καὶ διὰ τοῦτο οὐ δύναμαι ἐλθεῖν. 21 καὶ παραγενόμενος ὁ δοῦλος ἀπήγ-

[Cf Mt 22:1-10 (§151)]

LUKE 14

γειλεν τῷ κυρίῳ αὐτοῦ ταῦτα. τότε ὀργισθεὶς ὁ οἰκοδεσπότης εἶπεν τῷ δούλῳ αὐτοῦ Ἔξελθε ταχέως εἰς τὰς πλατείας καὶ ῥύμας τῆς πόλεως, καὶ τοὺς πτωχοὺς καὶ ἀναπίρους καὶ τυφλοὺς καὶ χωλοὺς εἰσάγαγε ὧδε. 22 καὶ εἶπεν ὁ δούλος Κύριε, γέγονεν ὁ ἐπέταξας, καὶ ἔτι τόπος ἐστίν. 23 καὶ εἶπεν ὁ κύριος πρὸς τὸν δούλον Ἐξελθε εἰς τὰς ὁδοὺς καὶ φραγμοὺς καὶ ἀνάγκασον εἰσελθεῖν, ἵνα γεμισθῇ μου ὁ οἶκος· 24 λέγω γὰρ ὑμῖν ὅτι οὐδεὶς τῶν ἀνδρῶν ἐκείνων τῶν κεκλημένων γεύσεται μου τοῦ δείπνου.

124. DISCOURSE ON COUNTING THE COST

LUKE 14:25-35

Συμπεροείοντο δὲ αὐτῷ ὄχλοι πολλοί, καὶ στραφεὶς εἶπεν πρὸς αὐτοὺς 26 Εἴ τις ἔρχεται πρὸς με καὶ οὐ μισεῖ τὸν πατέρα ἑαυτοῦ καὶ τὴν μητέρα

καὶ τὴν γυναῖκα καὶ τὰ τέκνα καὶ τοὺς ἀδελφοὺς καὶ τὰς ἀδελφάς, ἔτι τε καὶ τὴν ψυχὴν ἑαυτοῦ, οὐ δύναται εἶναι μου μαθητής. 27 ὅστις οὐ βαστάζει τὸν σταυρὸν ἑαυτοῦ καὶ ἔρχεται ὀπίσω μου, οὐ δύναται εἶναι μου μαθητής.

[MATT 10:37, 38]

Ὁ φίλῶν πατέρα
ἢ μητέρα ὑπὲρ ἐμέ
οὐκ ἔστιν μου ἄξιος·
καὶ ὁ φίλῶν
υἱὸν ἢ θυγατέρα ὑπὲρ ἐμέ

οὐκ ἔστιν μου ἄξιος·
38 ἄ καὶ ὁ οὐ λαμβάνει
τὸν σταυρὸν αὐτοῦ
καὶ ἀκολουθεῖ ὀπίσω μου,
οὐκ ἔστιν μου ἄξιος. (§74)

Mt 16:24b

ἄ Εἴ τις θέλει ὀπίσω μου ἔλθειν,
ἀπαρνησάσθω ἑαυτὸν καὶ ἄρατῶ
τὸν σταυρὸν αὐτοῦ
καὶ ἀκολουθεῖτω μοι. (§87)

Mk 8:34b

ἄ Εἴ τις θέλει ὀπίσω μου ἔλθειν,
ἀπαρνησάσθω ἑαυτὸν καὶ ἄρατῶ
τὸν σταυρὸν αὐτοῦ
καὶ ἀκολουθεῖτω μοι. (§87)

Lk 9:23b

ἄ Εἴ τις θέλει ὀπίσω μου ἔρχεσθαι,
'ἀρνησάσθω' ἑαυτὸν καὶ ἄρατῶ
τὸν σταυρὸν αὐτοῦ καθ' ἡμέραν,
καὶ ἀκολουθεῖτω μοι. (§87)

LUKE 14

28 τίς γὰρ ἐξ ὑμῶν θέλων
 πύργον οἰκοδομῆσαι οὐχὶ πρῶ-
 τον καθίσας ψηφίζει τὴν δαπά-
 νην, εἰ ἔχει εἰς ἀπαρτισμόν;
 29 ἵνα μὴ ποτε θέντος αὐτοῦ
 θεμέλιον καὶ μὴ ἰσχύοντος
 ἐκτελέσαι πάντες οἱ θεωροῦν-
 τες ἄρξωνται αὐτῷ ἐμπαίξειν
 30 λέγοντες ὅτι Οὗτος ὁ
 ἄνθρωπος ἤρξατο οἰκοδομεῖν
 καὶ οὐκ ἴσχυσεν ἐκτελέσαι.
 31 ἢ τίς βασιλεὺς πορευόμενος
 ἐτέρῳ βασιλεῖ συμβαλεῖν εἰς
 πόλεμον οὐχὶ καθίσας πρῶτον
 βουλευσεται εἰ δυνατός ἐστιν
 ἐν δέκα χιλιάσιν ὑπαντῆσαι
 τῷ μετὰ εἴκοσι χιλιάδων
 ἐρχομένῳ ἐπ' αὐτόν; 32 εἰ
 δὲ μήγε, ἔτι αὐτοῦ πόρρω
 ὄντος πρεσβείαν ἀποστείλας
 ἐρωτᾷ ἰπρὸς¹ εἰρήνην. 33
 οὕτως οὖν πᾶς ἐξ ὑμῶν ὃς οὐκ
 ἀποτάσσεται πᾶσιν τοῖς ἑαυ-
 τοῦ ὑπάρχουσιν οὐ δύναται
 εἶναι μου μαθητής.

[MARK 9:50a]

Καλὸν τὸ ἄλας·

ἐὰν δὲ τὸ ἄλας ἀναλον γένηται,
 ἐν τίνι αὐτὸ ἀρτύσετε; (§94)

34 Καλὸν οὖν τὸ ἄλας·

ἐὰν δὲ καὶ τὸ ἄλας μωρανθῇ,
 ἐν τίνι ἀρτυθήσεται;

35 οὔτε εἰς γῆν οὔτε εἰς
 κοπρίαν
 εὐθετόν ἐστιν·
 ἔξω βάλλουσιν αὐτό.

^a Ὅ ἔχων ὧτα ἀκούειν ἀκούετω.

[MATT 5:13b]

ἐὰν δὲ τὸ ἄλας μωρανθῇ,
 ἐν τίνι ἀλισθήσεται;
 εἰς οὐδὲν

ἰσχύει ἔτι
 εἰ μὴ βληθὲν ἔξω
 καταπατεῖσθαι ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων.
 (§35)

^a Cf §47, p. 74

CHAPTER VII. PARABLES OF GRACE, §§ 125-127

125. THE LOST SHEEP

[ΜΑΤΤ 18:12-14]

τί ὑμῖν δοκεῖ;
 ἐὰν γένηται τινι ἀνθρώπῳ
 ἑκατὸν πρόβατα
 καὶ πλανηθῇ ἓν ἐξ αὐτῶν,
 οὐχὶ ἀφήσει τὰ ἐνενήκοντα
 ἑννέα ἐπὶ τὰ ὄρη
 καὶ πορευθεὶς ζητεῖ
 τὸ πλανώμενον;
 13 καὶ ἐὰν γένηται εὐρεῖν αὐτό,
 ἀμὴν λέγω ὑμῖν

ὅτι χαίρει ἐπ' αὐτῷ
 μᾶλλον ἢ ἐπὶ τοῖς ἐνενήκοντα
 ἑννέα τοῖς μὴ πεπλανημένοις.

14 οὕτως
 οὐκ ἔστιν θέλημα ἔμπροσθεν ἰστοῦ
 πατρὸς μου
 τοῦ ἐν οὐρανοῖς

[Cf v 13 above]

ἵνα ἀπόληται ἓν τῶν μικρῶν
 τούτων. (§95)

LUKE 15:1-7

Ἦσαν δὲ αὐτῷ ἐγγίζοντες
 πάντες οἱ τελῶναι καὶ οἱ ἁμαρτωλοὶ
 ἀκούειν αὐτοῦ. 2 καὶ
 διεγόγγυζον οἱ τε Φαρισαῖοι
 καὶ οἱ γραμματεῖς λέγοντες
 ὅτι Οὗτος ἁμαρτωλοὺς προσδέχεται
 καὶ συνεσθίει αὐτοῖς. 3 εἶπεν δὲ
 πρὸς αὐτοὺς τὴν παραβολὴν ταύτην λέγων

4 Τίς ἄνθρωπος ἐξ ὑμῶν
 ἔχων ἑκατὸν πρόβατα
 καὶ ἀπολέσας ἐξ αὐτῶν ἓν
 οὐ καταλείπει τὰ ἐνενήκοντα
 ἑννέα ἐν τῇ ἐρήμῳ
 καὶ πορεύεται ἐπὶ
 τὸ ἀπολωλὸς ἕως εὕρῃ αὐτό;
 5 καὶ εὕρων

ἐπιτίθῃσιν ἐπὶ τοὺς ὤμους
 αὐτοῦ χαίρων,
 [Cf v 7 below]

6 καὶ ἔλθων εἰς τὸν οἶκον
 συνακαλεῖ τοὺς φίλους καὶ
 τοὺς γείτονας, λέγων αὐτοῖς
 Συγχάρητέ μοι ὅτι εὗρον τὸ
 πρόβατόν μου τὸ ἀπολωλός.
 7 λέγω ὑμῖν ὅτι οὕτως
 χαρὰ

ἐν τῷ οὐρανῷ ἔσται
 ἐπὶ ἐνὶ ἁμαρτωλῷ μετανοοῦντι
 ἢ ἐπὶ ἐνενήκοντα ἑννέα δικαίους
 οἵτινες οὐ χρεῖαν ἔχουσιν
 μετανοίας.

126. THE LOST COIN

LUKE 15:8-10

Ἡ τίς γυνή δραχμὰς ἔχουσα δέκα, ἐὰν ἀπολέσῃ δραχμὴν μίαν, οὐχὶ ἄπει λύχνον καὶ σαροῖ τὴν οἰκίαν καὶ ζητεῖ ἐπιμελῶς ἕως οὐ εὕρῃ; 9 καὶ εὐρούσα συναλεῖ τὰς φίλας καὶ γείτονας λέγουσα· Συνχάρητέ μοι ὅτι εὗρον τὴν δραχμὴν ἣν ἀπόλεσα. 10 οὕτως, λέγω ὑμῖν, γίνεται χαρὰ ἐνώπιον τῶν ἀγγέλων τοῦ θεοῦ ἐπὶ ἐνὶ ἁμαρτωλῷ μετανοοῦντι.

127. THE LOST SON

LUKE 15:11-32

Εἶπεν δέ· Ἄνθρωπός τις εἶχεν δύο υἱούς. 12 καὶ εἶπεν ὁ νεώτερος αὐτῶν τῷ πατρὶ Πάτερ, δός μοι τὸ ἐπιβάλλον μέρος τῆς οὐσίας· ὁ δὲ διείλεν αὐτοῖς τὸν βίον. 13 καὶ μετ' οὐ πολλὰς ἡμέρας συναγαγὼν ἅπαντα ὁ νεώτερος υἱὸς ἀπεδήμησεν εἰς χώραν μακρὰν, καὶ ἐκεῖ διεσκόρπισεν τὴν οὐσίαν αὐτοῦ ζῶν ἀσώτως. 14 δαπανήσαντος δὲ αὐτοῦ πάντα ἐγένετο λιμὸς ἰσχυρὰ κατὰ τὴν χώραν ἐκείνην, καὶ αὐτὸς ἤρξατο ὑστερεῖσθαι. 15 καὶ πορευθεὶς ἐκολλήθη ἐνὶ τῶν πολιτῶν τῆς χώρας ἐκείνης, καὶ ἔπεμψεν αὐτὸν εἰς τοὺς ἀγροὺς αὐτοῦ βόσκειν χοίρους. 16 καὶ ἐπεθύμει χορτασθῆναι ἐκ τῶν κερατιῶν ὧν ἤσθιον οἱ χοῖροι, καὶ οὐδεὶς εἶδον αὐτῷ. 17 εἰς ἑαυτὸν δὲ ἐλθὼν ἔφη· Πόσοι μίσθιοι τοῦ πατρὸς μου περισσεύονται ἄρτων, ἐγὼ δὲ λιμῷ ὧδε ἀπόλλυμαι. 18 ἀναστὰς πορεύσομαι πρὸς τὸν πατέρα μου καὶ ἐρῶ αὐτῷ· Πάτερ, ἤμαρτον εἰς τὸν οὐρανὸν καὶ ἐνώπιόν σου, 19 οὐκέτι εἰμὶ ἄξιος κληθῆναι υἱὸς σου· ποιήσον με ὡς ἓνα τῶν μισθίων σου. 20 Καὶ ἀναστὰς ἦλθεν πρὸς τὸν πατέρα ἑαυτοῦ. ἔτι δὲ αὐτοῦ μακρὰν ἀπέχοντος εἶδεν αὐτὸν ὁ πατήρ αὐτοῦ καὶ ἐσπλαγχνίσθη καὶ δραμῶν ἐπέπεσεν ἐπὶ τὸν τράχηλον αὐτοῦ καὶ κατεφίλησεν αὐτόν. 21 εἶπεν δὲ ὁ υἱὸς αὐτῷ· Πάτερ, ἤμαρτον εἰς τὸν οὐρανὸν καὶ ἐνώπιόν σου, οὐκέτι εἰμὶ ἄξιος κληθῆναι υἱὸς σου [ποιήσον με ὡς ἓνα τῶν μισθίων σου]. 22 εἶπεν δὲ ὁ πατήρ πρὸς τοὺς δούλους αὐτοῦ· Ταχὺ ἐξενέγκατε στολὴν τὴν πρώτην καὶ ἐνδύσατε αὐτόν, καὶ δότε δακτύλιον εἰς τὴν χεῖρα αὐτοῦ καὶ ὑποδήματα εἰς τοὺς πόδας, 23 καὶ φέρετε τὸν μόσχον τὸν σιτευτόν, θύσατε καὶ φαγόντες εὐφρανθῶμεν, 24 ὅτι οὗτος ὁ υἱὸς μου νεκρὸς ἦν καὶ ἀνέζησεν, ἦν ἀπολωλὼς καὶ εὐρέθη. Καὶ ἤρξατο εὐφραίνεσθαι. 25 ἦν δὲ ὁ υἱὸς αὐτοῦ ὁ πρεσβύτερος ἐν ἀγρῷ· καὶ ὡς ἐρχόμενος ἤγγισεν τῇ οἰκίᾳ, ἤκουσεν συμφωνίας καὶ χορῶν, 26 καὶ προσκαλεσάμενος ἓνα τῶν παίδων ἐπυνθάνετο τί ἂν εἴη ταῦτα. 27 ὁ δὲ εἶπεν αὐτῷ ὅτι· Ὁ ἀδελφός σου ἦκει, καὶ ἔθυσεν ὁ πατήρ σου τὸν μόσχον τὸν σιτευτόν, ὅτι ὑγιαίνοντα αὐτὸν ἀπέλαβεν. 28 ὠργίσθη δὲ καὶ οὐκ ἤθελεν εἰσελθεῖν. ὁ δὲ πατήρ αὐτοῦ ἐξελθὼν παρεκάλει αὐτόν. 29 ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν τῷ πατρὶ αὐτοῦ· Ἰδοὺ τοσαῦτα ἔτη δουλεύω σοι καὶ οὐδέποτε ἐντολήν σου παρήλθον, καὶ ἐμοὶ οὐδέποτε ἔδωκας ἔριφον ἵνα μετὰ τῶν φίλων μου εὐφρανθῶ. 30 ὅτε δὲ ὁ υἱὸς σου οὗτος ὁ καταφαγὼν σου τὸν βίον μετὰ τῶν πορνῶν ἦλθεν, ἔθυσας αὐτῷ τὸν σιτευτόν μόσχον. 31 ὁ δὲ εἶπεν αὐτῷ· Τέκνον, σὺ πάντοτε μετ' ἐμοῦ εἶ, καὶ πάντα τὰ ἐμὰ σὰ ἐστίν· 32 εὐφρανθῆναι δὲ καὶ χαρῆναι ἔδει, ὅτι ὁ ἀδελφός σου οὗτος νεκρὸς ἦν καὶ ἐζησεν, καὶ ἀπολωλὼς καὶ εὐρέθη.

CHAPTER VIII. WARNINGS AGAINST UNFAITHFULNESS, UNMERCIFULNESS, AND AVARICE, §§128-131

128. THE UNJUST STEWARD

LUKE 16:1-13

Ἐλεγεν δὲ καὶ πρὸς τοὺς μαθητάς· Ἄνθρωπός τις ἦν πλούσιος ὃς εἶχεν οἰκονόμον, καὶ οὗτος διεβλήθη αὐτῷ ὡς διασκορπίζων τὰ ὑπάρχοντα αὐτοῦ. 2 καὶ φωνήσας αὐτὸν εἶπεν αὐτῷ· Τί τοῦτο ἀκούω περὶ σοῦ; ἀπόδος τὸν λόγον τῆς οἰκονομίας σου, οὐ γὰρ ὀνύη ἔτι οἰκονομεῖν. 3 εἶπεν δὲ ἐν ἑαυτῷ ὁ οἰκονόμος· Τί ποιήσω ὅτι ὁ κύριός μου ἀφαιρεῖται τὴν οἰκονομίαν ἀπ' ἐμοῦ; σκάπτειν οὐκ ἰσχύω, ἐπαιτεῖν αἰσχύνομαι· 4 ἐγνων τί ποιήσω, ἵνα ὅταν μετασταθῶ ἐκ τῆς οἰκονομίας δέξωνταί με εἰς τοὺς οἴκους αὐτῶν. 5 καὶ προσκαλεσάμενος ἕνα ἕκαστον τῶν χρεοφιλέτων τοῦ κυρίου αὐτοῦ ἔλεγεν τῷ πρώτῳ· Πόσον ὀφείλεις τῷ κυρίῳ μου; 6 ὁ δὲ εἶπεν· Ἐκατὸν βάτους ἔλαιου· ὁ δὲ εἶπεν αὐτῷ· Δέξαι σου τὰ γράμματα καὶ καθίσας ἑταχέως γράψον πενήκοντα. 7 ἔπειτα ἑτέρῳ εἶπεν· Σὺ δὲ πόσον ὀφείλεις; ὁ δὲ εἶπεν· Ἐκατὸν κόρους σίτου· λέγει αὐτῷ· Δέξαι σου τὰ γράμματα καὶ γράψον ὀγδοήκοντα. 8 καὶ ἐπήνεσεν ὁ κύριος τὸν οἰκονόμον τῆς ἀδικίας ὅτι φρονίμως ἐποίησεν· ὅτι οἱ υἱοὶ τοῦ αἰῶνος τούτου φρονιμώτεροι

[MATT 6:24]

Οὐδείς δύναται
 δυσὶ κυρίοις δουλεῖν·
 ἢ γὰρ τὸν ἓνα μισήσει
 καὶ τὸν ἕτερον ἀγαπήσει,
 ἢ ἐνὸς ἀνθέξεται
 καὶ τοῦ ἑτέρου καταφρονήσει·
 οὐ δύνασθε θεῷ δουλεῖν
 καὶ μαμωνᾷ. (§39)

[MATT 11:13]

πάντες γὰρ οἱ προφῆται καὶ ὁ
 νόμος
 ἕως Ἰωάνου ἐπροφήτευσαν· (§47)

LUKE 16

ὑπὲρ τοὺς υἱοὺς τοῦ φωτὸς
 εἰς τὴν γενεὰν τὴν ἑαυτῶν
 εἰσίν. 9 Καὶ ἐγὼ ὑμῖν λέγω,
 ἑαυτοῖς ποιήσατε φίλους ἐκ
 τοῦ μαμωνᾶ τῆς ἀδικίας, ἵνα
 ὅταν ἐκλίπη δέξωνται ὑμᾶς
 εἰς τὰς αἰωνίους σκηνάς. 10
 ὁ πιστὸς ἐν ἐλαχίστῳ καὶ ἐν
 πολλῷ πιστὸς ἐστίν, καὶ ὁ ἐν
 ἐλαχίστῳ ἀδικὸς καὶ ἐν πολ-
 λῷ ἀδικός ἐστιν. 11 εἰ οὖν
 ἐν τῷ ἀδίκῳ μαμωνᾷ πιστοὶ
 οὐκ ἐγένεσθε, τὸ ἀληθινὸν τίς
 ὑμῖν πιστεύσει; 12 καὶ εἰ ἐν
 τῷ ἀλλοτρίῳ πιστοὶ οὐκ ἐγέν-
 εσθε, τὸ ἡμέτερον¹ τίς ἰδώσει
 ὑμῖν¹;

13 Οὐδείς οἰκέτης δύναται
 δυσὶ κυρίοις δουλεῖν·
 ἢ γὰρ τὸν ἓνα μισήσει
 καὶ τὸν ἕτερον ἀγαπήσει,
 ἢ ἐνὸς ἀνθέξεται
 καὶ τοῦ ἑτέρου καταφρονήσει.
 οὐ δύνασθε θεῷ δουλεῖν
 καὶ μαμωνᾷ.

129. CONCERNING THE LAW AND THE KINGDOM

LUKE 16:14-18

Ἦκουον δὲ ταῦτα πάντα οἱ
 Φαρισαῖοι φιλάργυροι ὑπάρ-
 χοντες, καὶ ἐξεμυκτήριζον αὐ-
 τόν. 15 καὶ εἶπεν αὐτοῖς
 Ἵμεῖς ἐστέ οἱ δικαιοῦντες
 ἑαυτοὺς ἐνώπιον τῶν ἀνθρώ-
 πων, ὁ δὲ θεὸς γινώσκει τὰς
 καρδίας ὑμῶν· ὅτι τὸ ἐν
 ἀνθρώποις ὑψηλὸν βδέλυγμα
 ἐνώπιον τοῦ θεοῦ.

16 Ὁ νόμος καὶ οἱ προφῆται
 μέχρι Ἰωάνου·

WH mg: Lk 16:12 ἡμέτερον | ὑμῖν δώσει

[MATT 11:12]

ἀπὸ δὲ τῶν ἡμερῶν
Ἰωάννου τοῦ βαπτιστοῦ ἕως ἄρτι
ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν
βιάζεται,
καὶ βιασται ἀρπάξουσιν αὐτήν.
(§47)

[MATT 5:18]

ἀμὴν γὰρ λέγω ὑμῖν,
ἕως ἂν παρέλθῃ ὁ οὐρανὸς καὶ ἡ γῆ,

ἴωτα ἓν ἢ μία κερία
οὐ μὴ παρέλθῃ ἀπὸ τοῦ νόμου
ἕως [ἂν] πάντα γένηται. (§36)

[MATT 5:32]

^a Ἐγὼ δὲ λέγω ὑμῖν ὅτι
πᾶς ὁ ἀπολύων
τὴν γυναῖκα αὐτοῦ
παρεκτὸς λόγου πορνείας

ποιεῖ αὐτήν μοιχευθῆναι
[, καὶ ὅς ἐάν ἀπολελυμένη
γαμήσῃ
μοιχᾶται]. (§37)

LUKE 16

ἀπὸ τότε

ἡ βασιλεία τοῦ θεοῦ
εὐαγγελίζεται
καὶ πᾶς εἰς αὐτήν βιάζεται.

17 Εὐκοπώτερον δὲ ἐστὶν
τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν
παρελθεῖν
ἢ τοῦ νόμου [μίαν κερίαν]
πεσεῖν.

18 ^a Πᾶς ὁ ἀπολύων
τὴν γυναῖκα αὐτοῦ

καὶ γαμῶν ἑτέραν
μοιχεύει,
καὶ ὁ ἀπολελυμένη ἀπὸ ἀνδρὸς
γαμῶν
μοιχεύει.

130. THE RICH MAN AND LAZARUS

LUKE 16:19-31

Ἄνθρωπος δὲ τις ἦν πλούσιος, καὶ ἐνεδιδύσκετο πορφύραν καὶ βύσσον εὐφραινόμενος
καθ' ἡμέραν λαμπρῶς. 20 πτωχὸς δὲ τις ὀνόματι Λάζαρος ἐβέβητο πρὸς τὸν πυλῶνα
αὐτοῦ εἰλκαμένος 21 καὶ ἐπιθυμῶν χορτασθῆναι ἀπὸ τῶν πιπτόντων ἀπὸ τῆς τραπέζης

Mt 19:9

^a λέγω δὲ ὑμῖν ὅτι
ὅς ἂν ἀπολύσῃ
τὴν γυναῖκα αὐτοῦ
μὴ ἐπὶ πορνείᾳ
καὶ γαμήσῃ ἄλλην
μοιχᾶται. (§135)

Mk 10:11, 12

^a καὶ λέγει αὐτοῖς
Ὅς ἂν ἀπολύσῃ
τὴν γυναῖκα αὐτοῦ
καὶ γαμήσῃ ἄλλην
μοιχᾶται ἐπ' αὐτήν,
12 καὶ ἐάν αὐτὴ ἀπολύσασα
τὸν ἄνδρα αὐτῆς
γαμήσῃ ἄλλον
μοιχᾶται. (§135)

LUKE 16

τοῦ πλουσίου· ἀλλὰ καὶ οἱ κύνες ἐρχόμενοι ἐπέλειχον τὰ ἔλκη αὐτοῦ. 22 ἐγένετο δὲ ἀποθανεῖν τὸν πτωχὸν καὶ ἀπενεχθῆναι αὐτὸν ὑπὸ τῶν ἀγγέλων εἰς τὸν κόλπον Ἀβραάμ· ἀπέθανεν δὲ καὶ ὁ πλούσιος καὶ ἐτάφη. 23 καὶ ἐν τῷ ᾧ ἔπαρας τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ, ὑπάρχων ἐν βασάνοις, ὄρᾳ Ἀβραάμ ἀπὸ μακρόθεν καὶ Λάζαρον ἐν τοῖς κόλποις αὐτοῦ. 24 καὶ αὐτὸς φωνήσας εἶπεν Πάτερ Ἀβραάμ, ἐλέησόν με καὶ πέμψον Λάζαρον ἵνα βάψῃ τὸ ἄκρον τοῦ δακτύλου αὐτοῦ ὕδατος καὶ καταψύξῃ τὴν γλῶσσάν μου, ὅτι ὀδυνῶμαι ἐν τῇ φλογὶ ταύτῃ. 25 εἶπεν δὲ Ἀβραάμ Τέκνον, μνησθητι ὅτι ἀπέλαβες τὰ ἀγαθὰ σου ἐν τῇ ζωῇ σου, καὶ Λάζαρος ὁμοίως τὰ κακὰ· νῦν δὲ ὧδε παρακαλεῖται σὺ δὲ ὀδυνᾶσαι. 26 καὶ ἐν πᾶσι τούτοις μεταξὺ ἡμῶν καὶ ὑμῶν χάσμα μέγα ἐστήρικται, ὅπως οἱ θέλοντες διαβῆναι ἔνθεν πρὸς ὑμᾶς μὴ δύνηνται, μηδὲ ἐκείθεν πρὸς ἡμᾶς διαπερῶσιν. 27 εἶπεν δὲ Ἐρωτῶ σε οὖν, πάτερ, ἵνα πέμψῃς αὐτὸν εἰς τὸν οἶκον τοῦ πατρός μου, 28 ἔχω γὰρ πέντε ἀδελφοὺς, ὅπως διαμαρτύρηται αὐτοῖς, ἵνα μὴ καὶ αὐτοὶ ἔλθωσιν εἰς τὸν τόπον τούτου τῆς βασάνου. 29 λέγει δὲ Ἀβραάμ Ἐχουσι Μωυσῆα καὶ τοὺς προφήτας· ἀκουσάτωσαν αὐτῶν. 30 ὁ δὲ εἶπεν Οὐχί, πάτερ Ἀβραάμ, ἀλλ' ἐάν τις ἀπὸ νεκρῶν πορευθῇ πρὸς αὐτοὺς μετανοήσουσιν. 31 εἶπεν δὲ αὐτῷ Εἰ Μωυσῆος καὶ τῶν προφητῶν οὐκ ἀκούουσιν, οὐδ' ἐάν τις ἐκ νεκρῶν ἀναστῆ πεισθήσονται.

131. CONCERNING FORGIVENESS AND FAITH

[MATT 18:7]

Οὐαὶ τῷ κόσμῳ ἀπὸ τῶν
σκανδάλων·
ἀνάγκη γὰρ
ἐλθεῖν τὰ σκάνδαλα,
πλὴν οὐαὶ τῷ ἀνθρώπῳ
οἷ' οὐ τὸ σκάνδαλον ἔρχεται. (§94)

[MATT 18:6]

ὁς δ' ἂν σκανδαλίῃ
ἓνα τῶν μικρῶν τούτων
τῶν πιστευόντων εἰς ἐμέ,
συμφέρι αὐτῷ
ἵνα κρεμασθῇ μύλος ὀνίκος
περὶ τὸν τράχηλον αὐτοῦ
καὶ καταποντισθῇ
ἐν τῷ πελάγει τῆς θαλάσσης.
(§94)

[MATT 18:15]

Ἐάν τις ἀμαρτήσῃ ὁ ἀδελφός
σου,

LUKE 17:1-10

Εἶπεν δὲ πρὸς τοὺς μα-
θητὰς αὐτοῦ

Ἀνένδεκτόν ἐστιν
τοῦ τὰ σκάνδαλα μὴ ἐλθεῖν,
πλὴν οὐαὶ
οἷ' οὐ ἔρχεται·

[MARK 9:42]

Καὶ ὁς ἂν σκανδαλίῃ
ἓνα τῶν μικρῶν τούτων
τῶν πιστευόντων,
καλὸν ἐστὶν αὐτῷ μᾶλλον
εἰ περικείται μύλος ὀνίκος
περὶ τὸν τράχηλον αὐτοῦ
καὶ βέβληται
εἰς τὴν θάλασσαν. (§94)

2 λυσιτελεῖ αὐτῷ
εἰ λίθος μυλικὸς περικείται
περὶ τὸν τράχηλον αὐτοῦ
καὶ ἔρριπται
εἰς τὴν θάλασσαν
ἢ ἵνα σκανδαλίῃ
τῶν μικρῶν τούτων ἓνα.
3 προσέχετε ἑαυτοῖς.
ἐάν τις ἀμαρτήσῃ ὁ ἀδελφός σου

[MATT 18]

ὑπαγε ἔλεγξον αὐτὸν
μεταξὺ σοῦ καὶ αὐτοῦ μόνου.
ἐὰν σου ἀκοῦσῃ,
ἐκέρθησας τὸν ἀδελφόν σου' (§96)

[MATT 18:21, 22]

Τότε προσελθὼν ὁ Πέτρος εἶπεν
[αὐτῷ]
Κύριε, ποσάκις
ἁμαρτήσῃ εἰς ἐμέ ὁ ἀδελφός μου
καὶ ἀφήσω αὐτῷ; ἕως ἑπτάκις;
22 λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς
Οὐ λέγω σοι ἕως ἑπτάκις

ἀλλὰ ἕως ἑβδομηκοντάκις ἑπτά.
(§98)

[MATT 21:21]

ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν
αὐτοῖς
^a Ἀμήν λέγω ὑμῖν,
ἐὰν ἔχητε πίστιν

καὶ μὴ διακριθῆτε,

οὐ μόνον τὸ τῆς συκῆς ποιήσετε,
ἀλλὰ κἂν τῷ ὄρει τούτῳ εἴπητε

Ἄρθῃτι καὶ βλήθητι
εἰς τὴν θάλασσαν,

γενήσεται· (§147)

[MARK 11:22, 23]

καὶ ἀποκριθεὶς ὁ Ἰησοῦς λέγει
αὐτοῖς

Ἔχετε πίστιν θεοῦ·

23 ^a ἀμήν λέγω ὑμῖν

ὅτι ὅς ἂν εἴπη τῷ ὄρει τούτῳ

Ἄρθῃτι καὶ βλήθητι
εἰς τὴν θάλασσαν,
καὶ μὴ διακριθῇ ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ
ἀλλὰ πιστεύῃ ὅτι ὁ λαλεῖ γίνεται,
ἔσται αὐτῷ. (§147)

LUKE 17

ἐπιτίμησον αὐτῷ,

καὶ ἐὰν μετανοήσῃ
ἄφες αὐτῷ·

4 καὶ ἐὰν ἑπτάκις τῆς ἡμέρας
ἁμαρτήσῃ εἰς σέ

καὶ ἑπτάκις
ἐπιστρέψῃ πρὸς σέ λέγων
Μετανοῶ,

ἀφήσεις αὐτῷ.

5 Καὶ εἶπαν οἱ ἀπόστολοι
τῷ κυρίῳ Πρόσθετε ἡμῖν πίστιν.
6 εἶπεν δὲ ὁ κύριος

^a Εἰ ἔχετε πίστιν
ὡς κόκκον σινάπεως,

ἐλέγετε ἂν τῇ συκαμίνῳ
[ταύτῃ]
Ἐκριζώθητι καὶ φυτεῖθητι
ἐν τῇ θαλάσῃ·

καὶ ὑπήκουσεν ἂν ὑμῖν.

Mt 17:20b

^a ἀμήν γὰρ λέγω ὑμῖν,
ἐὰν ἔχητε πίστιν
ὡς κόκκον σινάπεως,
ἐρεῖτε τῷ ὄρει τούτῳ
Μετάβα ἔνθεν
ἐκεῖ,
καὶ μεταβήσεται,
καὶ οὐδὲν ἀδυνατήσῃ ὑμῖν. (§89)

LUKE 17

7 Τίς δὲ ἐξ ὑμῶν δούλον ἔχων ἀροτριῶντα ἢ ποιμαίνοντα, ὃς εἰσελθόντι ἐκ τοῦ ἀγροῦ ἐρεῖ αὐτῷ Εἰθέως παρελθὼν ἀνάπεσε, 8 ἄλλ' οὐχὶ ἐρεῖ αὐτῷ Ἐτοίμασον τί δειπνήσω, καὶ περιζωσάμενος διακόνει μοι ἕως φάγω καὶ πῖω, καὶ μετὰ ταῦτα φάγεσαι καὶ πίεσαι σύ; 9 μὴ ἔχει χάριν τῷ δούλῳ ὅτι ἐποίησεν τὰ διαταχθέντα; 10 οὕτως καὶ ὑμεῖς, ὅταν ποιήσητε πάντα τὰ διαταχθέντα ὑμῖν, λέγετε ὅτι Δούλοι ἀχρεῖοί ἐσμεν, ὃ ὠφείλομεν ποιῆσαι πεποιήκαμεν.

CHAPTER IX. CONCERNING THANKFULNESS, WATCHFULNESS, AND HUMILITY, §§132-134

132. THE TEN LEPERS

LUKE 17:11-19

Καὶ ἐγένετο ἐν τῷ πορεύεσθαι εἰς Ἱερουσαλήμ καὶ αὐτὸς διήρχετο διὰ μέσον Σαμαρίας καὶ Γαλιλαίας. 12 Καὶ εἰσερχομένου αὐτοῦ εἰς τινα κώμην ἠπήμησαν¹ δέκα λεπροὶ ἄνδρες, οἱ ἠνέστησαν¹ πόρρωθεν, 13 καὶ αὐτοὶ ἤραν φωνὴν λέγοντες Ἰησοῦ ἐπιστάτα, ἐλέησον ἡμᾶς. 14 καὶ ἰδὼν εἶπεν αὐτοῖς Πορευθέντες ἰ¹⁴ ἐπιδείξατέ¹ ἑαυτοὺς "τοῖς ἱερεῦσιν." καὶ ἐγένετο ἐν τῷ ὑπάγειν αὐτοὺς ἐκαθαρίσθησαν. 15 εἰς δὲ ἐξ αὐτῶν, ἰδὼν ὅτι ἰάθη, ὑπέστρεψεν μετὰ φωνῆς μεγάλης δοξάζων τὸν θεόν, 16 καὶ ἔπεσεν ἐπὶ πρόσωπον παρὰ τοὺς πόδας αὐτοῦ εὐχαριστῶν αὐτῷ· καὶ αὐτὸς ἦν Σαμαρεῖτης. 17 ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν Οὐχ οἱ δέκα ἐκαθαρίσθησαν; οἱ [δὲ] ἑνεία ποῦ; 18 οὐχ εὐρέθησαν ὑποστρέψαντες δοῦναι δόξαν τῷ θεῷ εἰ μὴ ὁ ἀλλογενὴς οὗτος; 19 καὶ εἶπεν αὐτῷ Ἀναστὰς πορεύου· ἡ πίστις σου σέσωκέν σε.

133. THE COMING OF THE KINGDOM

LUKE 17:20-18:8

Ἐπερωτηθεὶς δὲ ὑπὸ τῶν Φαρισαίων πότε ἔρχεται ἡ βασιλεία τοῦ θεοῦ ἀπεκρίθη

¹ Lev 13:49

WH mg: Lk 17:12 ὑπήμησαν | ἴστησαν

		LUKE 17
<p>[MATT 24:23, 26, 27]</p> <p>Τότε ἐάν τις ὑμῖν εἴπῃ Ἰδοὺ ὧδε ὁ χριστός ἢ ὦδε, μὴ πιστεύσητε . . . 26 ἐάν οὖν εἰπωσιν ὑμῖν Ἰδοὺ ἐν τῇ ἐρήμῳ ἐστίν, μὴ ἐξέλθητε· Ἰδοὺ ἐν τοῖς ταμείοις, μὴ πιστεύσητε· 27 ὥσπερ γὰρ ἡ ἀστραπή ἐξέρχεται ἀπὸ ἀνατολῶν καὶ φαίνεται ἕως δυσμῶν, οὕτως ἔσται ἡ παρουσία τοῦ υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου· (§162)</p>	<p>[MARK 13:21]</p> <p>Καὶ τότε ἐάν τις ὑμῖν εἴπῃ Ἰδε ὧδε ὁ χριστός ἢ ἐκεῖ, μὴ πιστεύετε· (§162)</p>	<p>αὐτοῖς καὶ εἶπεν Οὐκ ἔρχεται ἡ βασιλεία τοῦ θεοῦ μετὰ παρατηρήσεως, 21 οὐδὲ ἐροῦσιν Ἰδοὺ ὧδε ἢ Ἐκεῖ· ἰδοὺ γὰρ ἡ βασιλεία τοῦ θεοῦ ἐντὸς ὑμῶν ἐστίν. 22 Εἶπεν δὲ πρὸς τοὺς μαθητάς Ἐλεύσονται ἡμέραι ὅτε ἐπιθυμήσετε μίαν τῶν ἡμερῶν τοῦ υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου ἰδεῖν καὶ οὐκ ὄψεσθε.</p>
<p>[MATT 16:21]</p> <p>^aΑΠΟ ΤΟΤΕ ἤρξατο Ἰησοῦς Χριστὸς δεικνύειν τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ ὅτι δεῖ αὐτὸν εἰς Ἱεροσόλυμα ἀπελθεῖν καὶ πολλὰ παθεῖν</p>	<p>[MARK 8:31]</p> <p>^aΚαὶ ἤρξατο διδάσκειν αὐτοὺς ὅτι δεῖ τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου πολλὰ παθεῖν καὶ ἀποδοκιμασθῆναι</p>	<p>23 καὶ ἐροῦσιν ὑμῖν Ἰδοὺ ἔκει ἢ Ἰδοὺ ὧδε· μὴ [ἀπέλθητε μηδέ] διώξητε. 24 ὥσπερ γὰρ ἡ ἀστραπή ἀστράπτουσα ἐκ τῆς ὑπὸ τὸν οὐρανὸν εἰς τὴν ὑπ' οὐρανὸν λάμπει, οὕτως ἔσται ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου τ.</p>
<p>^a Cf Mt 17:22, 23 (§90); 20:18 (§139)</p>	<p>^a Cf Mk 9:31 (§90); 34 (§139)</p>	<p>Lk 9:22a ^a εἰπὼν ὅτι Δεῖ τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου πολλὰ παθεῖν καὶ ἀποδοκιμασθῆναι</p>

[MATT 16]

^a ἀπὸ τῶν πρεσβυτέρων καὶ ἀρχιερέων καὶ γραμματέων καὶ ἀποκτανθῆναι καὶ τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ ἐγερθῆναι. (§87)

[MATT 24:37-39]

ὡσπερ γὰρ αἱ ἡμέραι τοῦ Νῶε, οὕτως ἔσται ἡ παρουσία τοῦ υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου· 38 ὡς γὰρ ἦσαν ἐν ταῖς ἡμέραις [ἐκείναις] ταῖς πρὸ τοῦ κατακλυσμοῦ τρώγοντες καὶ πίνοντες, γαμοῦντες καὶ γαμίζοντες, ἄχρι ἧς ἡμέρας ¹“εἰσήλθεν Νῶε εἰς τὴν κιβωτόν,” 39 καὶ οὐκ ἔγνωσαν ἕως ἦλθεν ὁ κατακλυσμός καὶ ἦρεν ἅπαντας, οὕτως ἔσται ἡ παρουσία τοῦ υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου. (§164)

[MARK 8]

^a ὑπὸ τῶν πρεσβυτέρων καὶ τῶν ἀρχιερέων καὶ τῶν γραμματέων καὶ ἀποκτανθῆναι καὶ μετὰ τρεῖς ἡμέρας ἀναστῆναι. (§87)

LUKE 17

^a ἀπὸ τῆς γενεᾶς ταύτης.

26 καὶ καθὼς ἐγένετο ἐν ταῖς ἡμέραις Νῶε, οὕτως ἔσται καὶ ἐν ταῖς ἡμέραις τοῦ υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου·

27 ἦσθιον, ἔπινον, ἐγάμον, ἐγαμίζοντο, ἄχρι ἧς ἡμέρας ¹“εἰσήλθεν Νῶε εἰς τὴν κιβωτόν,”

καὶ ἦλθεν ὁ κατακλυσμός καὶ ἀπώλεσεν ¹“πάντας”.

28 ὁμοίως καθὼς ἐγένετο ἐν ταῖς ἡμέραις Λῶτ· ἦσθιον, ἔπινον, ἠγόραζον, ἐπώλουν, ἐφύτευον, ᾤκοδόμουν· 29 ἡ δὲ ἡμέρα ἐξῆλθεν Λῶτ ἀπὸ Σοδόμων, ²“ἔβρεξεν πῦρ καὶ θεῖον ἀπ’ οὐρανοῦ” καὶ ἀπώλεσεν ¹“πάντας”. 30 κατὰ τὰ αὐτὰ ἔσται ἡ ἡμέρα ὃ τοῦ υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου ἀποκαλύπτεται.

Lk 9:22b

^a ἀπὸ τῶν πρεσβυτέρων καὶ ἀρχιερέων καὶ γραμματέων καὶ ἀποκτανθῆναι καὶ τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ ¹“ἐγερθῆναι”. (§87)
Cf Lk 9:44 (§90); 18:31-33 (§139)

¹ Gen 7:7 ² Gen 19:24

[MATTH 24:17, 18]	[MARK 13:15, 16]	LUKE 17
<p>^a ὁ ἐπὶ τοῦ δώματος</p> <p>μὴ καταβάτω ἄραι τὰ ἐκ τῆς οἰκίας αὐτοῦ, 18 καὶ ὃ ἐν τῷ ἀγρῷ μὴ ἐπιστρεψάτω ὀπίσω</p> <p>ἄραι τὸ ἱμάτιον αὐτοῦ. (§162)</p>	<p>^a ὁ τ' ἐπὶ τοῦ δώματος</p> <p>μὴ καταβάτω μηδὲ εἰσελθάτω τι ἄραι ἐκ τῆς οἰκίας αὐτοῦ, 16 καὶ ὁ εἰς τὸν ἀγρὸν μὴ ἐπιστρεψάτω εἰς τὰ ὀπίσω</p> <p>ἄραι τὸ ἱμάτιον αὐτοῦ. (§162)</p>	<p>31 ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ ^a ὅς ἔσται ἐπὶ τοῦ δώματος καὶ τὰ σκεύη αὐτοῦ ἐν τῇ οἰκίᾳ, μὴ καταβάτω ἄραι αὐτά,</p> <p>καὶ ὃ ἐν ἀγρῷ ὁμοίως μὴ ¹⁴ ἐπιστρεψάτω εἰς τὰ ὀπίσω."</p> <p>32 μνημονεύετε τῆς γυναικὸς Λῶτ.</p> <p>33 ^b ὅς ἐὰν ζητήσῃ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ περιποιήσασθαι ἀπολέσει αὐτήν, ὅς δ' ἂν ἀπολέσει</p> <p>ζωογονήσει αὐτήν.</p> <p>34 λέγω ὑμῖν, ταύτη τῇ νυκτὶ ἔσονται δύο ἐπὶ κλίνης [μίας], ὁ εἰς παραλημφθήσεται καὶ ὁ ἕτερος ἀφεθήσεται· 35 ἔσονται δύο ἀλήθουσαι ἐπὶ τὸ αὐτό, ἢ μία παραλημφθήσεται ἢ δὲ ἕτερα ἀφεθήσεται. 37 καὶ ἀποκριθέντες λέγουσιν</p>
[MATTH 10:39]		
<p>^b ὁ εὐρῶν τὴν ψυχὴν αὐτοῦ</p> <p>ἀπολέσει αὐτήν, καὶ ὁ ἀπολέσας τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ἕνεκεν ἐμοῦ εὐρήσει αὐτήν. (§74)</p>		
[MATTH 24:40, 41]		
<p>τότε ἔσονται δύο ἐν τῷ ἀγρῷ, εἰς παραλαμβάνεται καὶ εἰς ἀφίεται· 41 δύο ἀλήθουσαι ἐν τῷ μύλῳ, μία παραλαμβάνεται καὶ μία ἀφίεται. (§164)</p>		

^a Cf Lk 21:21 (§162)

Mt 16:25	Mk 8:35	Lk 9:24
<p>^b ὅς γὰρ ἐὰν θέλῃ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ σῶσαι ἀπολέσει αὐτήν· ὅς δ' ἂν ἀπολέσῃ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ἕνεκεν ἐμοῦ εὐρήσει αὐτήν. (§87)</p>	<p>^b ὅς γὰρ ἐὰν θέλῃ τὴν ἑαυτοῦ ψυχὴν¹ σῶσαι ἀπολέσει αὐτήν· ὅς δ' ἂν ἀπολέσῃ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ἕνεκεν [ἐμοῦ καὶ] τοῦ εὐαγγελίου σώσει αὐτήν. (§87)</p>	<p>^b ὅς γὰρ ἂν θέλῃ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ σῶσαι, ἀπολέσει αὐτήν· ὅς δ' ἂν ἀπολέσῃ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ἕνεκεν ἐμοῦ, οὗτος σώσει αὐτήν. (§87)</p>

¹ Gen 19:26

Lk 17:33 ἀπολέσει² with **NALR** etc; ἀπολίση **BDEWΘ** etc; **ALWΔ** al pler add αὐτήν 34 ὁ εἰς **SBΘ** min cop; al pler om ὁ 35 ἢ μία with **BDRΘ** min; **ALWX** al pler om ἢ

[MATT 24:28]

δπου ἐάν ᾗ τὸ πῶμα, ἐκεῖ
συναχθήσονται οἱ ἄετοί. (§162)

LUKE 17-18

αὐτῷ Ποῦ, κύριε; ὁ δὲ εἶπεν
αὐτοῖς

Ἔπου τὸ σῶμα, ἐκεῖ
καὶ οἱ ἄετοί ἐπισυναχθήσονται.

1 Ἐλεγεν δὲ παραβολὴν
αὐτοῖς πρὸς τὸ δεῖν πάντοτε
προσεύχεσθαι αὐτοὺς καὶ μὴ
ἐγκακεῖν, 2 λέγων Κριτῆς
τις ἦν ἐν τινι πόλει τὸν θεὸν
μὴ φοβούμενος καὶ ἄνθρωπον
μὴ ἐντρέπόμενος. 3 χήρα δὲ
ἦν ἐν τῇ πόλει ἐκείνῃ καὶ ἤρ-
χετο πρὸς αὐτὸν λέγουσα
Ἐκδίκησόν με ἀπὸ τοῦ ἀντιδί-
κου μου. 4 καὶ οὐκ ἤθελεν
ἐπὶ χρόνον, μετὰ ταῦτα δὲ
εἶπεν ἐν ἑαυτῷ Εἰ καὶ τὸν
θεὸν οὐ φοβοῦμαι οὐδὲ ἄν-
θρωπον ἐντρέπομαι, 5 διὰ γε
τὸ παρέχειν μοι κόπον τὴν
χήραν ταύτην ἐκδίκησω αὐτήν,
ἵνα μὴ εἰς τέλος ἐρχομένη
ὑπωπιάξῃ με. 6 Εἶπεν δὲ
ὁ κύριος Ἀκούσατε τί ἡ
κριτῆς τῆς ἀδικίας λέγει·
7 ὁ δὲ θεὸς οὐ μὴ ποιῆσῃ τὴν
ἐκδίκησιν τῶν ἐκλεκτῶν αὐτοῦ
τῶν βωόντων αὐτῷ ἡμέρας
καὶ νυκτός, καὶ μακροθυμεῖ
ἐπ' αὐτοῖς; 8 λέγω ὑμῖν ὅτι
ποιήσει τὴν ἐκδίκησιν αὐτῶν
ἐν τάχει. πλὴν ὁ υἱὸς τοῦ
ἀνθρώπου ἐλθὼν ἄρα εὐρήσει
τὴν πίστιν ἐπὶ τῆς γῆς;

134. THE PHARISEE AND THE PUBLICAN

LUKE 18:9-14

Εἶπεν δὲ καὶ πρὸς τινὰ τοὺς
πεποιθότας ἐφ' ἑαυτοῖς ὅτι εἰ-
σὶν δίκαιοι καὶ ἐξουθενούντας

LUKE 18

τοὺς λοιποὺς τὴν παραβολὴν ταύτην. 10 Ἄνθρωποι δύο ἀνέβησαν εἰς τὸ ἱερόν προσεύξασθαι, ἑὶς Φαρισαῖος καὶ ὁ ἕτερος τελώνης. 11 ὁ Φαρισαῖος σταθεὶς ἱταῦτα πρὸς ἑαυτὸν¹ προσήχητο Ὁ θεός, εὐχαριστῶ σοι ὅτι οὐκ εἰμι ὡς περ¹ οἱ λοιποὶ τῶν ἀνθρώπων, ἄρπαγες, ἄδικοι, μοιχοί, ἢ καὶ ὡς οὗτος ὁ τελώνης. 12 νηστεύω δις τοῦ σαββάτου, ἀποδεκατεύω πάντα ὅσα κτῶμαι. 13 ὁ δὲ τελώνης μακρόθεν ἑστὼς οὐκ ἤθελεν οἰδέ τοὺς ὀφθαλμοὺς ἐπάραι εἰς τὸν οὐρανόν, ἀλλ' ἔτυπτε τὸ στήθος ἑαυτοῦ λέγων Ὁ θεός, ἰλάσθητί μοι τῷ ἁμαρτωλῷ. 14 λέγω ὑμῖν, κατέβη οὗτος δειδικαιωμένος εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ παρ' ἐκείνων² ὅτι πᾶς ὁ ὑψῶν ἑαυτὸν ταπεινωθήσεται, ὁ δὲ ταπεινῶν ἑαυτὸν ὑψωθήσεται.

CHAPTER X. TEACHINGS BEYOND JORDAN, §§ 135-141

135. CONCERNING DIVORCE

MATTHEW 19:3-12

Καὶ προσῆλθαν αὐτῷ Φαρισαῖοι
πειράζοντες αὐτὸν
καὶ λέγοντες

MARK 10:2-12

Καὶ [προσελθόντες Φαρισαῖοι]
ἐπηρώτων αὐτὸν

Mt 23:12

^a Ὅστις δὲ ὑψώσει ἑαυτὸν
ταπεινωθήσεται,
καὶ ὅστις ταπεινώσει ἑαυτὸν
ὑψωθήσεται. (§156)

Lk 14:11

^a ὅτι πᾶς ὁ ὑψῶν ἑαυτὸν
ταπεινωθήσεται
καὶ ὁ ταπεινῶν ἑαυτὸν
ὑψωθήσεται. (§123)

WH mg: Lk 18:10 δ 11 πρὸς ἑαυτὸν ταῦτα | ὡς

MATT 19

Εἰ ἔξεστιν
ἀπολύσαι τὴν γυναῖκα αὐτοῦ
κατὰ πᾶσαν αἰτίαν;

4 ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν
[Cf vv 7, 8 below]

Οὐκ ἀνέγνωτε ὅτι
ὁ κτίσας ἀπ' ἀρχῆς
1⁴ ἄρσεν καὶ θῆλυ
ἐποίησεν αὐτοὺς²

5 καὶ εἶπεν
2⁴ Ἔνεκα τούτου καταλείψει
ἄνθρωπος
τὸν πατέρα καὶ τὴν μητέρα

καὶ κολληθήσεται τῇ γυναικί
αὐτοῦ,
καὶ ἔσονται οἱ δύο εἰς σάρκα
μίαν;³

6 ὥστε οὐκέτι εἰσὶν δύο
ἀλλὰ σὰρξ μία·

ὁ οὖν ὁ θεὸς συνέζευξεν
ἄνθρωπος μὴ χωριζέτω.

7 λέγουσιν αὐτῷ
Τί οὖν Μωυσῆς ἐνετείλατο
3⁴ δοῦναι βιβλίον ἀποστασίου
καὶ ἀπολύσαι τ⁴;
8 λέγει αὐτοῖς ὅτι Μωυσῆς
πρὸς τὴν σκληροκαρδίαν ὑμῶν

MARK 10

εἰ ἔξεστιν
ἀνδρὶ γυναῖκα ἀπολύσαι,

πειράζοντες αὐτόν.
3 ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν αὐτοῖς
Τί ὑμῖν ἐνετείλατο Μωυσῆς;
4 οἱ δὲ εἶπαν

Ἐπέτρεψεν Μωυσῆς
3⁴ βιβλίον ἀποστασίου γράψαι
καὶ ἀπολύσαι.⁴

5 ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς
Πρὸς τὴν σκληροκαρδίαν ὑμῶν
ἔγραψεν ὑμῖν τὴν ἐντολήν
ταύτην·

6 ἀπὸ δὲ ἀρχῆς κτίσεως
1⁴ ἄρσεν καὶ θῆλυ
ἐποίησεν [αὐτοὺς].

7 ἔνεκεν τούτου καταλείψει
ἄνθρωπος
τὸν πατέρα αὐτοῦ καὶ τὴν
μητέρα,

8 καὶ ἔσονται οἱ δύο εἰς σάρκα
μίαν.³

ὥστε οὐκέτι εἰσὶν δύο
ἀλλὰ μία σὰρξ·

9 ὁ οὖν ὁ θεὸς συνέζευξεν
ἄνθρωπος μὴ χωριζέτω.

[Cf vv 3-5 above]

¹ Gen 1:27 ² Gen 2:24 ³ Deut 24:1(3)

WH mg: Mt 19:7 αὐτήν

Mk 10:7 ACCLNWXΔΘ (ACLNΔ etc τῇ γυναικί) It vg cop sah al pler add καὶ προσκολληθήσεται πρὸς τὴν γυναῖκα αὐτοῦ: **8B** 1 min go om

ΜΑΤΤ 19	MARK 10	
<p>ἐπέτρεψεν ὑμῖν ἀπολύσαι τὰς γυναῖκας ὑμῶν, ἀπ' ἀρχῆς δὲ οὐ γέγονεν οὕτως.</p>		
<p>9 ἄ[λέγω δὲ ὑμῖν ὅτι</p>	<p>10 Καὶ εἰς τὴν οἰκίαν πάλιν οἱ μαθηταὶ περὶ τούτου ἐπηρώτων αὐτόν. 11 ἁκαὶ λέγει αὐτοῖς</p>	<p>[LUKE 16: 18]</p>
<p>ὅς ἂν ἀπολύσῃ τὴν γυναῖκα αὐτοῦ μὴ ἐπὶ πορνείᾳ καὶ γαμήσῃ ἄλλην μοιχᾶται.¹</p>	<p>Ἵὸς ἂν ἀπολύσῃ τὴν γυναῖκα αὐτοῦ καὶ γαμήσῃ ἄλλην μοιχᾶται ἐπ' αὐτήν, 12 καὶ ἔαν αὐτὴ ἀπολύσασα τὸν ἄνδρα αὐτῆς γαμήσῃ ἄλλον μοιχᾶται.</p>	<p>ἁΠᾶς ὁ ἀπολύων τὴν γυναῖκα αὐτοῦ καὶ γαμῶν ἑτέραν μοιχεύει, καὶ ὁ ἀπολελυμένην ἀπὸ ἀνδρὸς γαμῶν μοιχεύει. (§129)</p>
<p>10 λέγουσιν αὐτῷ οἱ μαθηταὶ Εἰ οὕτως ἐστὶν ἡ αἰτία τοῦ ἀνθρώπου μετὰ τῆς γυναικός, οὐ συμφέρει γαμήσαι. 11 ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς Οὐ πάντες χωροῦσι τὸν λόγον, ἀλλ' οἷς δέδοται. 12 εἰσὶν γὰρ εὐνοῦ- χοι οἷτινες ἐκ κοιτίας μητρὸς ἐγεννήθησαν οὕτως, καὶ εἰσὶν εὐνοῦχοι οἷτινες εὐνουχίσθησαν ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων, καὶ εἰσὶν εὐνοῦχοι οἷτινες εὐνούχισαν</p>		

Mt 5:32

ἁ Ἐγὼ δὲ λέγω ὑμῖν ὅτι
πᾶς ὁ ἀπολύων τὴν γυναῖκα
αὐτοῦ
παρεκτὸς λόγου πορνείας
ποιεῖ αὐτὴν μοιχευθῆναι[,
καὶ ὅς ἔαν ἀπολελυμένη
γαμήσῃ μοιχᾶται]. (§37)

WH mg: Mt 19:9 λέγω δὲ ὑμῖν, ὅς ἂν ἀπολύσῃ τὴν γυναῖκα αὐτοῦ παρεκτὸς λόγου πορνείας, ποιεῖ αὐτὴν μοιχευθῆναι, καὶ ὁ ἀπολελυμένην γαμήσας μοιχᾶται.

Mt 19:9 ὅτι with Σ CLW Δ Θ al pler: BDZ 7 it om — μὴ ἐπὶ πορνείᾳ with Σ CNWZΘ al pler: BD 1. 33. It syr sin cur sah cop etc παρεκτὸς λόγου πορνείας — καὶ γαμήσῃ ἄλλην with Σ CDW (om kai) ZΘ al pler: BN Σ * cop etc om — μοιχᾶται with Σ DWZΘ al pler: ποιεῖ αὐτὴν μοιχευθῆναι BC* Σ * cop etc — μοιχᾶται (without addition) with Σ D1. min 9 it syr sin cur sah etc: BC1NWZΘ al pler add καὶ ὁ ἀπολελυμένην γαμήσας (γαμῶν C*1NW Δ Θ etc) μοιχᾶται

MATT 19

ἐαυτοὺς διὰ τὴν βασιλείαν
τῶν οὐρανῶν. ὁ δυνάμενος
χωρεῖν χωρεῖτω.

136. BLESSING LITTLE CHILDREN

MATT 19:13-15

Τότε προσηνέχθησαν αὐτῷ
παῖδια,
ἵνα τὰς χεῖρας ἐπιθῇ αὐτοῖς
καὶ προσεύξηται·
οἱ δὲ μαθηταὶ
ἐπετίμησαν αὐτοῖς.
14 ὁ δὲ Ἰησοῦς
εἶπεν [†]
"Ἄφετε τὰ παῖδια
καὶ μὴ κωλύετε αὐτὰ
ἐλθεῖν πρὸς με,

τῶν γὰρ τοιούτων ἐστὶν
ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν.

[MATT 18:3]

καὶ εἶπεν Ἄμην λέγω ὑμῖν,
ἐὰν μὴ στραφῆτε καὶ γένησθε

ὡς τὰ παῖδια,
οὐ μὴ εἰσέλθητε
εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν.
(§92)

15 καὶ

ἐπιθεῖς τὰς χεῖρας αὐτοῖς
ἐπορεύθη ἐκεῖθεν.

MARK 10:13-16

Καὶ προσέφερον αὐτῷ
παῖδια
ἵνα αὐτῶν ἄψηται·
οἱ δὲ μαθηταὶ
ἐπετίμησαν αὐτοῖς.
14 ἰδὼν δὲ ὁ Ἰησοῦς
ἠγανάκτησεν καὶ εἶπεν αὐτοῖς
"Ἄφετε τὰ παῖδια

ἔρχεσθαι πρὸς με,
μὴ κωλύετε αὐτὰ,
τῶν γὰρ τοιούτων ἐστὶν
ἡ βασιλεία τοῦ θεοῦ.

15 ἄμην λέγω ὑμῖν,
ὅς ἂν μὴ δέξηται
τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ
ὡς παιδίον,
οὐ μὴ εἰσέλθῃ
εἰς αὐτήν.

16 καὶ ἐναγκαλισάμενος αὐτὰ
κατευλόγει
τιθεὶς τὰς χεῖρας ἐπ' αὐτὰ.

LUKE 18:15-17

Προσέφερον δὲ αὐτῷ
καὶ τὰ βρέφη
ἵνα αὐτῶν ἄπηται·
ἰδόντες δὲ οἱ μαθηταὶ
ἐπετίμων αὐτοῖς.
16 ὁ δὲ Ἰησοῦς
προσεκαλέσατο [αὐτὰ] λέγων
"Ἄφετε τὰ παῖδια

ἔρχεσθαι πρὸς με
καὶ μὴ κωλύετε αὐτὰ,
τῶν γὰρ τοιούτων ἐστὶν
ἡ βασιλεία τοῦ θεοῦ.

17 ἄμην λέγω ὑμῖν,
ὅς ἂν μὴ δέξηται
τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ
ὡς παιδίον,
οὐ μὴ εἰσέλθῃ
εἰς αὐτήν.

137. THE RICH YOUNG MAN

MATT 19:16-30

Καὶ
ἰδοὺ εἰς προσελθῶν αὐτῷ

MARK 10:17-31

Καὶ ἐκπορευομένου αὐτοῦ
εἰς ὁδὸν
προσδραμών εἰς

LUKE 18:18-30

Καὶ

WH mg: Mt 19:14 *αὐτοῖς*

Mt 19:14 *εἶπεν* (without addition) with B⁰ al pler; **Σ**CDLMW vg syr cur pesh etc add *αὐτοῖς*
Mk 10:13 *ἐπετίμησαν* with **Σ**BCL^Δ cop etc; ADNWX^Θ al pler *ἐπετίμων*

MATT 19	MARK 10	LUKE 18
εἶπεν Διδάσκαλε, τί ἀγαθὸν ποιήσω ἵνα σχῶ ζωὴν αἰώνιον;	καὶ γονυπετήσας αὐτὸν ἐπηρώτα αὐτόν Διδάσκαλε ἀγαθέ, τί ποιήσω ἵνα ζωὴν αἰώνιον κληρονομήσω;	ἐπηρώτησέν τις αὐτὸν ἄρχων λέγων Διδάσκαλε ἀγαθέ, τί ποιήσας ζωὴν αἰώνιον κληρονομήσω;
17 ὁ δὲ εἶπεν αὐτῷ Τί με ἐρωτᾷς περὶ τοῦ ἀγαθοῦ; εἷς ἐστὶν ὁ ἀγαθός· εἰ δὲ θέλεις εἰς τὴν ζωὴν εἰσελθεῖν, ἴτηρει ¹ τὰς ἐντολάς. 18 Ἰλέγει αὐτῷ Ποίας, ¹ ὁ δὲ Ἰησοῦς ἔφη ¹ Τὸ ¹⁴ “Οὐ φονεύσεις, Οὐ μοιχεύσεις,	18 ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτῷ Τί με λέγεις ἀγαθόν; οὐδεὶς ἀγαθὸς εἰ μὴ εἷς ὁ θεός. 19 τὰς ἐντολάς οἶδας ¹⁴ “Μὴ φονεύσης, Μὴ μοιχεύσης,	19 εἶπεν δὲ αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς Τί με λέγεις ἀγαθόν; οὐδεὶς ἀγαθὸς εἰ μὴ εἷς [ὁ] θεός. 20 τὰς ἐντολάς οἶδας
Οὐ κλέψεις, Οὐ ψευδομαρτυρήσεις, 19 ³ Τίμα τὸν πατέρα καὶ τὴν μητέρα, ³ καὶ ⁴⁴ “Ἀγαπήσεις τὸν πλη- σίον σου ὡς σεαυτόν.” 20 λέγει αὐτῷ ὁ νεανίσκος Ἰαυτα πάντα ¹ ἐφύλαξα· τί ἐτι ὑστερῶ; 21 ἔφη ¹ αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς	Μὴ κλέψης, Μὴ ψευδομαρτυρήσης, ³ Μὴ ἀποστερήσης, ³⁴ “Τίμα τὸν πατέρα σου καὶ τὴν μητέρα.” 20 ὁ δὲ ἔφη αὐτῷ Διδάσκαλε, ταῦτα πάντα ἐφύλαξά μιν ἐκ νεότητός μου. 21 ὁ δὲ Ἰησοῦς ἐμβλέψας αὐτῷ ἠγάπησεν αὐτόν καὶ εἶπεν αὐτῷ	²⁴ “Μὴ μοιχεύσης, Μὴ φονεύσης, Μὴ κλέψης, Μὴ ψευδομαρτυρήσης, ³ ³⁴ “Τίμα τὸν πατέρα σου καὶ τὴν μητέρα.” 21 ὁ δὲ εἶπεν Ταῦτα πάντα ἐφύλαξα ἐκ νεότητος. 22 ἀκούσας δὲ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτῷ

^a Cf Mt 22:39 (§154)^a Cf Mk 12:31 (§154)^a Cf Lk 10:27 (§103)¹ Ex 20:13-16; Deut 5:17-20¹ Ex 20:12-16; Deut 5:16-20¹ Ex 20:12; Deut 5:16⁴ Lev 19:18

WH mg: Mt 19:17 τήρησον

18 Ποίας; φησί. | εἶπεν

20 Πάντα ταῦτα

21 λέγει

Mt 19:16 Διδάσκαλε with \aleph BDL 3 It etc: CDW θ al pler add ἀγαθέ — σχῶ with BD θ Or: C(?)W Δ al pler ἔχω: \aleph L min cop syr sin eur etc ἀληρονομήσω 17 Τί με ἐρωτᾷς περὶ τοῦ ἀγαθοῦ with \aleph BD (τοῦ ὀμ) L θ It vg syr sin eur etc: Τί με λέγεις ἀγαθῶν CW Δ (λέγεις om) 2 It pesh sah al pler — εἷς ἐστὶν ὁ ἀγαθὸς with \aleph BD (ὁ ὀμ) L θ It syr sin eur (ὁ θεός add): οὐδεὶς ἀγαθὸς εἰ μὴ εἷς ὁ θεός CW Δ 5 It pesh al pler 20 ἐφύλαξα with \aleph BDL θ etc: ἐφύλαξά μιν CW al pler: CD (μου om) W It sah cop al pler add ἐκ νεότητός μου Mk 10:19 μὴ ἀποστερήσῃς with \aleph ACDLX θ etc: BKW Δ min syr sin arm etc om

ΜΑΤΤ 19	MARK 10	LUKE 18
<p>Εἰ θέλεις τέλειος εἶναι, ὑπάγε πώλησόν σου τὰ ὑπάρχοντα καὶ δός [τοῖς] πτωχοῖς, καὶ ἔξεις θησαυρὸν ἐν οὐρανοῖς, καὶ δεῦρο ἀκολουθεῖ μοι. 22 ἀκούσας δὲ ὁ νεανίσκος τὸν λόγον [τοῦτου] ἀπῆλθεν λυπούμενος, ἦν γὰρ ἔχων κτήματα πολλά.</p>	<p>Ἐν σε ὑστερεῖ· ὑπάγε ὅσα ἔχεις πώλησον καὶ δός [τοῖς] πτωχοῖς, καὶ ἔξεις θησαυρὸν ἐν οὐρανῷ, καὶ δεῦρο ἀκολουθεῖ μοι. 22 ὁ δὲ στυγνάσας ἐπὶ τῷ λόγῳ ἀπῆλθεν λυπούμενος, ἦν γὰρ ἔχων κτήματα πολλά.</p>	<p>Ἐπι ἐν σοὶ λείπει· πάντα ὅσα ἔχεις πώλησον καὶ διάδος πτωχοῖς, καὶ ἔξεις θησαυρὸν ἐν [τοῖς] οὐρανοῖς, καὶ δεῦρο ἀκολουθεῖ μοι. 23 ὁ δὲ ἀκούσας ταῦτα περίλυπος ἐγενήθη, ἦν γὰρ πλούσιος σφόδρα.</p>
<p>23 Ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ Ἄμην λέγω ὑμῖν ὅτι πλούσιος δυσκόλως</p>	<p>23 Καὶ περιβλεψάμενος ὁ Ἰησοῦς λέγει τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ</p>	<p>24 Ἰδὼν δὲ αὐτὸν [ὁ] Ἰησοῦς εἶπεν</p>
<p>εἰσελεύσεται εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν</p>	<p>Πῶς δυσκόλως οἱ τὰ χρήματα ἔχοντες</p>	<p>Πῶς δυσκόλως οἱ τὰ χρήματα ἔχοντες</p>
<p>24 πάλιν δὲ λέγω ὑμῖν,¹ εὐκοπώτερόν ἐστιν κάμηλον διὰ τρήματος¹ ραφίδος εἰσελθεῖν ἢ πλοῦσιον¹ εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ.</p>	<p>εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ εἰσελεύσονται. 24 οἱ δὲ μαθηταὶ ἔθαμβοῦντο ἐπὶ τοῖς λόγοις αὐτοῦ. ὁ δὲ Ἰησοῦς πάλιν ἀποκριθεὶς λέγει αὐτοῖς Τέκνα, πῶς δύσκολόν ἐστιν εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ εἰσελθεῖν·</p>	<p>εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ εἰσπορεύονται·</p>
<p>25 ἀκούσαντες δὲ οἱ μαθηταὶ ἐξεπλήσσαντο σφόδρα λέγοντες Τίς ἄρα δύναται σωθῆναι; 26 ἐμβλέψας δὲ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς</p>	<p>25 εὐκοπώτερόν ἐστιν κάμηλον διὰ τρυμαλιᾶς¹ ραφίδος διελθεῖν ἢ πλοῦσιον εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ εἰσελθεῖν.</p>	<p>25 εὐκοπώτερον γὰρ ἐστιν κάμηλον διὰ τρήματος βελόνης εἰσελθεῖν ἢ πλοῦσιον εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ εἰσελθεῖν.</p>
<p>27 ἐμβλέψας αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς λέγει</p>	<p>26 οἱ δὲ περισσῶς ἐξεπλήσσαντο λέγοντες πρὸς αὐτὸν Καὶ τίς δύναται σωθῆναι; 27 ἐμβλέψας αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς λέγει</p>	<p>26 εἶπαν δὲ οἱ ἀκούσαντες Καὶ τίς δύναται σωθῆναι; 27 ὁ δὲ εἶπεν</p>

WH mg: Mt 19:24 ὑμῖν δεῖ | τρυπήματος | διελθεῖν ἢ πλοῦσιον εἰσελθεῖν

Mk 10:25 τῆς τρυμαλιᾶς τῆς

Mt 19:24 τρήματος with Σ^*B Or; DLWZX al pler τρυπήματος; CKΘΣ etc τρυμαλιᾶς — εἰσελθεῖν with $\Sigma^*CLW\Delta$ sah cop syr sin pesh al pler; BDXΘ it vg syr cur διελθεῖν etc — πλοῦσιον (without addition) with Σ^*LZ syr cur etc; BDΘ it vg sah cop pesh etc add εἰσελθεῖν; CWXΣ al pler add εἰσελθ. after θεοῦ Mk 10:25 διελθεῖν with BC it vg etc; $\Sigma^*AWX\Delta\theta$ syr sin etc εἰσελθεῖν Lk 18:25 τρήματος with Σ^*BD 49.; LRΘ 157. etc τρυπήματος; τρυμαλιᾶς $\Delta W X \Delta$ al pler — εἰσελθεῖν with Σ^*BLRWX cop pesh al pler; $\Delta D\theta$ it vg syr sin cur etc διελθεῖν

ΜΑΤΤ 19	MARK 10	LUKE 18
Παρά ἀνθρώποις τοῦτο ἀδύνατον ἐστίν,	Παρά ἀνθρώποις ἀδύνατον	Τὰ ἀδύνατα παρά ἀνθρώποις
1“παρά” δὲ “θεῷ πάντα δυνατά.”	ἀλλ’ οὐ παρά θεῷ, 1“πάντα” γὰρ “δυνατά παρά [τῷ] θεῷ.”	δυνατά παρά τῷ θεῷ ἐστίν.
27 Τότε ἀποκριθεὶς ὁ Πέτρος εἶπεν αὐτῷ Ἰδοὺ ἡμεῖς ἀφήκαμεν πάντα καὶ ἠκολουθήσαμέν σοι· τί ἄρα ἔσται ἡμῖν; 28 ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς Ἄμην λέγω ὑμῖν ὅτι ὑμεῖς οἱ ἀκολουθήσατέ μοι ἐν τῇ παλιγγενεσίᾳ, ὅταν καθίσῃ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἐπὶ θρόνου δόξης αὐτοῦ,	28 Ἦρξάτο λέγειν ὁ Πέτρος αὐτῷ Ἰδοὺ ἡμεῖς ἀφήκαμεν πάντα καὶ ἠκολουθήκαμέν σοι.	28 Εἶπεν δὲ ὁ Πέτρος Ἰδοὺ ἡμεῖς ἀφέντες τὰ ἴδια ἠκολουθήσαμέν σοι.
καθήσεσθε καὶ ἑξῆς ¹ ἐπὶ δώδεκα θρόνων κρίνοντες τὰς δώδεκα φυλάς τοῦ Ἰσραήλ.		[LUKE 22: 30b] καὶ καθήσε ¹ ἐπὶ θρόνων τὰς δώδεκα φυλάς κρίνοντες τοῦ Ἰσραήλ. (§173)
29 καὶ πᾶς ὅστις ἀφήκεν οἰκίαν ἢ ἀδελφούς ἢ ἀδελφὰς ἢ πατέρα ἢ μητέρα ἢ τέκνα ἢ ἀγροὺς ¹ ἕνεκεν τοῦ ἔμου ὀνόματος,	29 ἔφη ὁ Ἰησοῦς Ἄμην λέγω ὑμῖν, οὐδεὶς ἔστιν ὃς ἀφήκεν οἰκίαν ἢ ἀδελφούς ἢ ἀδελφὰς ἢ μητέρα ἢ πατέρα ἢ τέκνα ἢ ἀγροὺς ἕνεκεν ἔμου καὶ [ἔνεκεν] τοῦ εὐαγγελίου, 30 ἐὰν μὴ λάβῃ ἑκατονταπλασίονα νῦν ἐν τῷ καιρῷ τούτῳ οἰκίαν καὶ ἀδελφούς καὶ ἀδελφὰς καὶ ἑξῆς ¹ καὶ τέκνα καὶ ἀγροὺς μετὰ διωγμῶν,	29 ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς Ἄμην λέγω ὑμῖν ὅτι οὐδεὶς ἔστιν ὃς ἀφήκεν οἰκίαν ἢ γυναῖκα ἢ ἀδελφούς ἢ γονεῖς ἢ τέκνα εἵνεκεν τῆς βασιλείας τοῦ θεοῦ, 30 ὃς οὐχὶ μὴ ἑξῆς ¹ πολλαπλασίονα ἐν τῷ καιρῷ τούτῳ
πολλαπλασίονα λήμψεται		

¹ Gen 18:14; Job 42:2; Zech 8:6 LXX

WH mg: Mt 19:28 αὐτοῖ 29 ἀδελφούσ ἢ . . . ἀγροῦσ ἢ οἰκίαν Mk 10:30 μητέρα Lk 18:30 ἀνωλόβῃ

Mt 19:29 μητέρα without addition with BD 7 it syr sin Or; ✠CWXΘ 7 it syr cur sah al pler add ἢ γυναῖκα — πολλαπλασίονα with BL sah Or etc; ἑκατονταπλασίονα ✠CDWΘ it vg syr sin cur pesh al pler Mk 10:27 τῷ: BΘ 124. om 28 ἠκολουθήκαμεν with BCDW; ✠AΘ -ήσαμεν 29 ἕνεκεν ἔμου καὶ: ✠ om

MATT 19	MARK 10	LUKE 18
καὶ ζωὴν αἰώνιον κληρονομήσει.	καὶ ἐν τῷ αἰῶνι τῷ ἐρχομένῳ ζωὴν αἰώνιον.	καὶ ἐν τῷ αἰῶνι τῷ ἐρχομένῳ ζωὴν αἰώνιον.
30 Ἐπολλοὶ δὲ ἔσονται πρῶτοι ἔσχατοι καὶ ἔσχατοι πρῶτοι.	31 Ἐπολλοὶ δὲ ἔσονται πρῶτοι ἔσχατοι καὶ [οἱ] ἔσχατοι πρῶτοι.	[LUKE 13:30] ἃ καὶ ἰδοὺ εἰσὶν ἔσχατοι οἱ ἔσονται πρῶτοι, καὶ εἰσὶν πρῶτοι οἱ ἔσονται ἔσχατοι. (§121)

138. THE VINEYARD AND THE HUSBANDMEN

MATT 20:1-16

Ὁμοία γάρ ἐστιν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν ἀνθρώπῳ οἰκοδεσπότη ὅστις ἐξῆλθεν ἅμα πρῶτῳ μισθώσασθαι ἐργάτας εἰς τὸν ἀμπελῶνα αὐτοῦ· 2 συμφωνήσας δὲ μετὰ τῶν ἐργατῶν ἐκ δηναρίου τὴν ἡμέραν ἀπέστειλεν αὐτοὺς εἰς τὸν ἀμπελῶνα αὐτοῦ. 3 καὶ ἐξεληθῶν περὶ τρίτην ὥραν εἶδεν ἄλλους ἐστῶτας ἐν τῇ ἀγορᾷ ἀργούσ· 4 καὶ ἐκείνοις εἶπεν Ἔπαγετε καὶ ὑμεῖς εἰς τὸν ἀμπελῶνα, καὶ ὃ ἐὰν ᾖ δίκαιον δώσω ὑμῖν· οἱ δὲ ἀπήλθον. 5 πάλιν [δὲ] ἐξεληθῶν περὶ ἕκτην καὶ ἐνάτην ὥραν ἐποίησεν ὡσαύτως. 6 περὶ δὲ τὴν ἕνδεκάτην ἐξεληθῶν εὗρεν ἄλλους ἐστῶτας, καὶ λέγει αὐτοῖς Τί ὧδε ἐστήκατε ὅλην τὴν ἡμέραν ἀργοί; 7 λέγουσιν αὐτῷ Ὅτι οὐδεὶς ἡμᾶς ἐμισθώσατο· λέγει αὐτοῖς Ἔπαγετε καὶ ὑμεῖς εἰς τὸν ἀμπελῶνα. 8 Ὀψίας δὲ γενομένης

Mt 20:16

Ἔτσι ἔσονται οἱ ἔσχατοι
πρῶτοι
καὶ οἱ πρῶτοι
ἔσχατοι. (§138)

MATT 20

λέγει ὁ κύριος τοῦ ἀμπελωνος τῷ ἐπιτρόπῳ αὐτοῦ· Κάλεσον τοὺς ἐργάτας καὶ ἀπόδος τὸν μισθὸν ἀρξάμενος ἀπὸ τῶν ἐσχάτων ἕως τῶν πρώτων. 9 ἔλθόντες δὲ οἱ περὶ τὴν ἑνδεκάτην ὥραν ἔλαβον ἀνὰ δηνάριον. 10 καὶ ἔλθόντες οἱ πρῶτοι ἐνόμισαν ὅτι πλεῖον λήψονται· καὶ ἔλαβον [τὸ] ἀνὰ δηνάριον καὶ αὐτοί. 11 λαβόντες δὲ ἐγόγγυζον κατὰ τοῦ οἰκοδεσπότου 12 λέγοντες· Οὗτοι οἱ ἔσχατοι μίαν ὥραν ἐποίησαν, καὶ ἴσους αὐτοὺς ἡμῖν¹ ἐποίησας τοῖς βαστάσαι τὸ βάρος τῆς ἡμέρας καὶ τὸν καύσωνα. 13 ὁ δὲ ἀποκριθεὶς ἐνὶ αὐτῶν εἶπεν¹· Ἐταῖρε, οὐκ ἀδικῶ σε· οὐχὶ δηναρίου συνεφώνησάς μοι; 14 ἄρον τὸ σὸν καὶ ὑπάγε· θέλω ἰδέ¹ τούτῳ τῷ ἔσχατῳ δοῦναι ὡς καὶ σοί· 15 οὐκ ἔξεστίν μοι ὁ θέλω ποιῆσαι ἐν τοῖς ἐμοῖς; ἢ ὁ ὀφθαλμὸς σου πονηρὸς ἐστίν ὅτι ἐγὼ ἀγαθὸς εἰμι;

16 ^aΟὕτως ἔσονται οἱ ἔσχατοι πρῶτοι καὶ οἱ πρῶτοι ἔσχατοι.

[LUKE 13:30]

^a καὶ ἰδοὺ εἰσὶν ἔσχατοι οἱ ἔσονται πρῶτοι, καὶ εἰσὶν πρῶτοι οἱ ἔσονται ἔσχατοι. (§121)

139. PREDICTION OF THE CRUCIFIXION

MATT 20:17-19

Ἰησοῦς¹ εἰς Ἱεροσόλυμα

MARK 10:32-34

Ἦσαν δὲ ἐν τῇ ὁδῷ ἀναβαίνοντες εἰς Ἱεροσόλυμα,

LUKE 18:31-34

Mt 19:30

^a Πολλοὶ δὲ ἔσονται πρῶτοι ἔσχατοι καὶ ἔσχατοι πρῶτοι. (§137)

Mk 10:31

^a πολλοὶ δὲ ἔσονται πρῶτοι ἔσχατοι καὶ οἱ ἔσχατοι πρῶτοι. (§137)

WH mg: Mt 20:8 αὐτοῖς

12 ἡμῖν αὐτοῖς

13 εἶπεν ἐπὶ αὐτῶν

14 [ἐγὼ]

17 Καὶ ἀναβαίνων ὁ Ἰησοῦς

MATT 20	MARK 10	LUKE 18
<p>παρέλαβεν τοὺς δώδεκα [μαθητὰς] κατ' ἴδιαν, καὶ ἐν τῇ ὁδῷ εἶπεν αὐτοῖς</p> <p>18 Ἴδου ἀναβαίνομεν εἰς Ἱεροσόλυμα,</p> <p>^aκαὶ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου παραδοθήσεται τοῖς ἀρχιερεῦ- σιν καὶ γραμματεῦσιν, καὶ κατακρινούσιν αὐτὸν [θανάτῳ], 19 καὶ παραδώσουσιν αὐτὸν τοῖς ἔθνεσιν εἰς τὸ ἐμπαῖξαι</p> <p>καὶ μαστιγῶσαι καὶ σταυρῶσαι, καὶ τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ 'ἐγερθήσεται'.</p>	<p>καὶ ἦν προάγων αὐτοὺς ὁ Ἰησοῦς, καὶ ἐθαμβούντο, οἱ δὲ ἀκολουθοῦντες ἐφοβούντο. καὶ παραλαβὼν πάλιν τοὺς δώδεκα</p> <p>ἤρξατο αὐτοῖς λέγειν τὰ μέλλοντα αὐτῷ συμβαίνειν 33 ὅτι Ἴδου ἀναβαίνομεν εἰς Ἱεροσόλυμα,</p> <p>^aκαὶ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου παραδοθήσεται τοῖς ἀρχιερεῦ- σιν καὶ τοῖς γραμματεῦσιν, καὶ κατακρινούσιν αὐτὸν θανάτῳ καὶ παραδώσουσιν αὐτὸν τοῖς ἔθνεσιν 34 καὶ ἐμπαῖξουσιν αὐτῷ</p> <p>καὶ ἐμπτύσουσιν αὐτῷ καὶ μαστιγώσουσιν αὐτὸν καὶ ἀποκτενοῦσιν, καὶ μετὰ τρεῖς ἡμέρας ἀναστήσεται.</p>	<p>Παραλαβὼν δὲ τοὺς δώδεκα</p> <p>εἶπεν πρὸς αὐτοὺς</p> <p>Ἴδου ἀναβαίνομεν εἰς Ἱερουσαλήμ, καὶ τελεσθήσεται πάντα τὰ γεγραμμένα διὰ τῶν προ- φητῶν ^aαὐτῷ υἱῷ τοῦ ἀνθρώπου·</p> <p>32 παραδοθήσεται γὰρ τοῖς ἔθνεσιν καὶ ἐμπαυχθήσεται καὶ ὑβρισθήσεται καὶ ἐμπτυσθήσεται, 33 καὶ μαστιγώσαντες ἀποκτενοῦσιν αὐτόν, καὶ τῇ ἡμέρᾳ τῇ τρίτῃ ἀναστήσεται. 34 Καὶ αὐτοὶ οὐδὲν τούτων συνῆκαν, καὶ ἦν τὸ ῥῆμα τοῦτο κεκρυμμένον ἀπ' αὐτῶν, καὶ οὐκ ἐγίνωσκον τὰ λεγόμενα.</p>

140. THE AMBITION OF JAMES AND JOHN

MATT 20:20-28	MARK 10:35-45	
<p>Τότε προσῆλθεν αὐτῷ ἡ μήτηρ</p>	<p>Καὶ προσπορεύονται αὐτῷ</p>	
<p>^a Cf Mt 16:21 (§87); 17:22, 23 (§90)</p>	<p>^a Cf Mk 8:31 (§87); 9:31 (§90)</p>	<p>^a Cf Lk 9:22 (§87), 44 (§90); 17:25 (§133)</p>

WH mg: Mt 20:19 ἀναστήσεται

Mt 20:17 μαθητὰς with BCNWX al pler; ~~NDLZ~~ syr sin eur cop etc om 18 θανάτῳ with CDNWXZ
al pler; ~~S~~ εἰς θάνατον; B eth om 19 ἐγερθήσεται with ~~NC*LNZ~~ etc; BDWXΔΘ al pler ἀναστήσεται
Mk 10:34 μετὰ τρεῖς ἡμέρας with ~~NBCDLΔ~~ it cop etc; ANWXΘ vg syr sin pesh al pler τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ

ΜΑΤΤ 20

τῶν υἱῶν Ζεβεδαίου
μετὰ τῶν υἱῶν αὐτῆς
προσκυνούσα
καὶ αἰτοῦσά τι ἅπ' αὐτοῦ.

21 ὁ δὲ εἶπεν αὐτῇ

Τί θέλεις;
Ἰλέγει αὐτῷ!

Εἶπέ ἵνα

καθίσωσιν οὗτοι οἱ δύο υἱοὶ μου
εἰς ἐκ δεξιῶν
καὶ εἰς ἐξ εὐωνύμων σου

ἐν τῇ βασιλείᾳ σου.

22 ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Ἰησοῦς
εἶπεν

Οὐκ οἶδατε τί αἰτεῖσθε·
δύνασθε πιεῖν τὸ ποτήριον
ὃ ἐγὼ μέλλω πίνειν;

λέγουσιν αὐτῷ

Δυνάμεθα.

23 λέγει αὐτοῖς

Τὸ μὲν ποτήριόν μου
πίεσθε,

τὸ δὲ καθίσει ἐκ δεξιῶν μου
ἢ καὶ ἐξ εὐωνύμων
οὐκ ἔστιν ἐμὸν τ δοῦναι,
ἀλλ' οἷς ἠτοίμασται
ὑπὸ τοῦ πατρὸς μου.

24 καὶ ἀκούσαντες οἱ δέκα
ἠγανακτήσαν

περὶ τῶν δύο ἀδελφῶν.

25 ὁ δὲ Ἰησοῦς προσκαλε-
σάμενος αὐτοὺς

ΜΑΡΚ 10

Ἰάκωβος καὶ Ἰωάνης
οἱ [δύο] υἱοὶ Ζεβεδαίου

λέγοντες αὐτῷ

Διδάσκαλε, θέλομεν ἵνα ὃ ἐὰν
αἰτήσωμέν σε ποιήσης ἡμῖν.

36 ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς

Τί θέλετε ποιήσω ὑμῖν;

37 οἱ δὲ εἶπαν αὐτῷ

Δός ἡμῖν ἵνα

εἰς σου ἐκ δεξιῶν

καὶ εἰς ἐξ ἀριστερῶν

καθίσωμεν

ἐν τῇ δόξῃ σου.

38 ὁ δὲ Ἰησοῦς

εἶπεν αὐτοῖς

Οὐκ οἶδατε τί αἰτεῖσθε·

δύνασθε πιεῖν τὸ ποτήριον

ὃ ἐγὼ πίνω,

ἢ τὸ βάπτισμα

ὃ ἐγὼ βαπτίζομαι βαπτισ-
θῆναι;

39 οἱ δὲ εἶπαν αὐτῷ

Δυνάμεθα.

ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς

Τὸ ποτήριον ὃ ἐγὼ πίνω

πίεσθε

καὶ τὸ βάπτισμα ὃ ἐγὼ

βαπτίζομαι βαπτισθήσεσθε,

40 τὸ δὲ καθίσει ἐκ δεξιῶν μου

ἢ ἐξ εὐωνύμων

οὐκ ἔστιν ἐμὸν δοῦναι,

ἀλλ' οἷς ἠτοίμασται.

41 καὶ ἀκούσαντες οἱ δέκα

ἠρξάντο ἀγανακτεῖν

περὶ Ἰακώβου καὶ Ἰωάνου.

42 καὶ προσκαλεσάμενος αὐ-

τοὺς ὁ Ἰησοῦς

[LUKE 12:50a] .

βάπτισμα δὲ
ἔχω βαπτισθῆναι, (§116)

[LUKE 12:50a]

βάπτισμα δὲ
ἔχω βαπτισθῆναι, (§116)

MATT 20	MARK 10	[LUKE 22:25-27]
<p>εἶπεν Οἴδατε ὅτι οἱ ἄρχοντες τῶν ἔθνῶν κατακυριεύουσιν αὐτῶν καὶ οἱ μεγάλοι κατεξουσιάζουσιν αὐτῶν. 26 οὐχ οὕτως ἐστὶν ἐν ὑμῖν· ἄλλ' ὅς ἂν θέλῃ ἔν ὑμῖν μέγας¹ γενέσθαι ἔσται ὑμῶν διάκονος, 27 καὶ ὅς ἂν θέλῃ ἔν ὑμῖν εἶναι¹ πρῶτος ἔσται ὑμῶν δούλος·</p>	<p>λέγει αὐτοῖς Οἴδατε ὅτι οἱ δοκοῦντες ἄρχειν τῶν ἔθνῶν κατακυριεύουσιν αὐτῶν καὶ οἱ μεγάλοι αὐτῶν κατεξουσιάζουσιν αὐτῶν. 43 οὐχ οὕτως δέ ἐστιν ἐν ὑμῖν· ἄλλ' ὅς ἂν θέλῃ μέγας γενέσθαι ἐν ὑμῖν, ἔσται¹ ὑμῶν διάκονος, 44 καὶ ὅς ἂν θέλῃ ἐν ὑμῖν εἶναι πρῶτος, ἔσται πάντων δούλος·</p>	<p>25 ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς Οἱ βασιλεῖς τῶν ἔθνῶν κυριεύουσιν αὐτῶν 26 καὶ οἱ ἐξουσιάζοντες αὐτῶν ἐεργέται καλοῦνται. ὑμεῖς δὲ οὐχ οὕτως, ἄλλ' ὁ μείζων ἐν ὑμῖν γινέσθω ὡς ὁ νεώτερος, καὶ ὁ ἡγοούμενος ὡς ὁ διακονῶν 27 τίς γὰρ μείζων, ὁ ἀνακείμενος ἢ ὁ διακονῶν; οὐχὶ ὁ ἀνακείμενος; ἐγὼ δὲ ἐν μέσῳ ὑμῶν εἰμί ὡς ὁ διακονῶν. (§173)</p>
<p>28 ὥσπερ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου οὐκ ἤλθεν διακονηθῆναι ἀλλὰ διακονῆσαι καὶ δοῦναι τὴν ψυχὴν αὐτοῦ λύτρον ἀντὶ πολλῶν.</p>	<p>45 καὶ γὰρ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου οὐκ ἤλθεν διακονηθῆναι ἀλλὰ διακονῆσαι καὶ δοῦναι τὴν ψυχὴν αὐτοῦ λύτρον ἀντὶ πολλῶν.</p>	

141. BARTIMAEUS HEALED

MATT 20:29-34 [MATT 9:27-31]	MARK 10:46-52	LUKE 18:35-43
<p>Καὶ ἔκπο- Καὶ παράγοντι ρευομένων ἐκείθεν τῷ Ἰησοῦ αὐτῶν ἀπὸ Ἱερειχώ ἠκολούθησεν ἠκολούθησαν ὁ αὐτῷ ἄλλος πολὺς.</p>	<p>Καὶ ἔρχονται εἰς Ἱερειχώ. Καὶ ἔκπο-ρευομένου αὐτοῦ ἀπὸ Ἱερειχώ καὶ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ καὶ ὄχλου ἱκανοῦ</p>	<p>Ἐγένετο δὲ ἐν τῷ ἐγγίσειν αὐτὸν εἰς Ἱερειχώ</p>
<p>Mt 23:11 ἃ ὁ δὲ μείζων ὑμῶν ἔσται ὑμῶν διάκονος. (§156)</p>	<p>Mk 9:35b ἃ Εἰ τις θέλει πρῶτος εἶναι ἔσται πάντων ἔσχατος καὶ πάντων διάκονος. (§92)</p>	<p>Lk 9:48b ἃ ὁ γὰρ μικρότερος ἐν πᾶσιν ὑμῖν ὑπάρχων οὕτως ἐστὶν μέγας. (§92)</p>

WH mg: Mt 20:26 μέγας ἐν ὑμῖν 27 εἶναι ὑμῶν Mk 10:43 ἔστω

MATT 20	[MATT 9]	MARK 10	LUKE 18
30 και ιδού			
δύο τυφλοί	δύο τυφλοί	ὁ υἱὸς Τιμαίου Βαρτίμαιος	τυφλὸς τις
καθήμενοι πα-		τυφλὸς προσαιτῆς	ἐκάθητο παρὰ τὴν ὁδὸν ἐπι-
ρὰ τὴν ὁδόν,		ἐκάθητο παρὰ τὴν ὁδόν.	τῶν.
ἀκούσαντες		47 και ἀκούσας	36 ἀκούσας δὲ
			ὄχλου διαπορευομένου
			ἐπυθάνετο τί τ' εἶη τοῦτο·
ὅτι Ἰησοῦς		ὅτι Ἰησοῦς Ἰὸ Ναζαρηνός	37 ἀπήγγειλαν δὲ αὐτῷ
παράγει,		ἐστίν ¹	ὅτι Ἰησοῦς ὁ Ναζωραῖος
ἔκραξαν	κράζοντες	ἤρξατο κράζειν	παρέρχεται.
λέγοντες	και λέγοντες	και λέγειν	38 και ἐβόησεν
Κύριε,			λέγων
ἐλέησον ἡμᾶς,	Ἐλέησον ἡμᾶς,		
Ἰυἱὸς ¹ Δαυεῖδ.	Ἰυἱὸς ¹ Δαυεῖδ.	Τιὲ Δαυεῖδ Ἰησοῦ,	Ἰησοῦ υἱὲ Δαυεῖδ,
		ἐλέησόν με.	ἐλέησόν με.
31 ὁ δὲ ὄχλος		48 και ἐπετίμων	39 και οἱ προάγοντες
ἐπετίμησεν		αὐτῷ πολλοὶ	ἐπετίμων αὐτῷ
αὐτοῖς		ἵνα σιωπήσῃ ¹	
ἵνα σιωπήσω-			ἵνα σιγήσῃ ¹
σιν·			
οἱ δὲ μείζον		ὁ δὲ πολλῷ μᾶλλον	αὐτὸς δὲ πολλῷ μᾶλλον
ἔκραξαν	[Of v 27 and	ἔκραζεν	ἔκραζεν
λέγοντες	parallels above,		
Κύριε,	and Matt 15:22	Τιὲ Δαυεῖδ,	Τιὲ Δαυεῖδ,
	(§81)]	ἐλέησόν με.	ἐλέησόν με.
ἐλέησον ἡμᾶς,		49 και στᾶς	40 σταθεῖς
Ἰυἱὸς ¹ Δαυεῖδ.		ὁ Ἰησοῦς	δὲ Ἰησοῦς
32 και στᾶς		εἶπεν Φωνήσατε	ἐκέλευσεν αὐτὸν ἀχθῆναι πρὸς
[ὁ] Ἰησοῦς		αὐτόν.	αὐτόν.
ἐφώνησεν			
αὐτοῖς	28 ἐλθόντι δὲ	και φωνοῦσι τὸν τυφλὸν λέ-	
	εἰς τὴν οἰκίαν	γοντες αὐτῷ	
		Θάρσει, ἔγει-	
		ρε, φωνεῖ σε. 50 ὁ δὲ ἀπο-	
		βαλὼν τὸ ἱμάτιον αὐτοῦ	

WH mg: Mt 20:30 υἱὸ 31 υἱὸ Mk 10:47 ἐστίν ὁ Ναζαρηνός Lk 18:36 ἄρ

Mt 20:30 Κύριε with BLZ 3 it vg sah cop etc; after ἡμᾶς OWXΣ 3 it pesh al pler; ΝDΘ min 6 it syr cur etc om 30, 31 υἱὸς with BWZΔΘ (in 31) al pler; υἱὸς ΝCDLΘ (in 30) Σ etc Lk 18:40 Ἰησοῦς with BD; om A 63.; ὁ Ἰησ. ΝLRWXΔΘ al pler

MATTHEW 20	[MATTHEW 9]	MARK 10	LUKE 18
καὶ εἶπεν	προσῆλθαν αὐτῷ οἱ τυφλοὶ, καὶ λέγει αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς	ἀναπηδήσας ἦλθεν πρὸς τὸν Ἰησοῦν.	ἐγγίσαντος δὲ αὐτοῦ
Τί θέλετε	Πιστεύετε ὅτι ἰδύναμαι	51 καὶ ἀποκριθεὶς αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν Τί σοι θέλεις	ἐπηρώτησεν αὐτόν
ποιήσω ὑμῖν ; 33 λέγουσιν αὐτῷ Κύριε, ἵνα ἀνοιγῶσιν οἱ ὀφθαλμοὶ ἡμῶν.	τοῦτο ποιῆσαι ; λέγουσιν αὐτῷ Ναί, κύριε.	ποιήσω ; ὁ δὲ τυφλὸς εἶπεν αὐτῷ Ῥαββουεὶ, ἵνα ἀναβλέψω.	ποιήσω ; ὁ δὲ εἶπεν
34 σπλαγχνι- σθεὶς δὲ ὁ Ἰησοῦς ἤψατο τῶν ὀμμάτων αὐτῶν,	29 τότε ἤψατο τῶν ὀφθαλμῶν αὐτῶν λέγων Κατὰ τὴν πίστιν ὑμῶν γενηθήτω ὑμῖν.	52 καὶ ὁ Ἰησοῦς	42 καὶ ὁ Ἰησοῦς
καὶ εὐθέως ἀνέβλεψαν	30 καὶ ἠνεψύχθησαν αὐ- τῶν οἱ ὀφθαλμοί.	εἶπεν αὐτῷ ´παγε, ἡ πίστις σου σέσωκέν σε. καὶ εὐθὺς ἀνέβλεψεν,	εἶπεν αὐτῷ ´νάβλεψον· ἡ πίστις σου σέσωκέν σε. 43 καὶ παραχρῆμα ἀνέβλεψεν,
καὶ ἠκολούθη- σαν αὐτῷ.	Καὶ ἐνεβριμήθη αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς λέγων Ὅρατε μη- δεὶς γινωσκέτω· 31 οἱ δὲ ἐξεληθόν- τες διεφῆμισαν αὐτόν ἐν ὄλη τῇ γῆ ἐκείνῃ. (§68)	καὶ ἠκολούθει	καὶ ἠκολούθει
		αὐτῷ ἐν τῇ ὁδῷ.	αὐτῷ δοξάζων τὸν θεόν. Καὶ πᾶς ὁ λαὸς ἰδὼν ἔδωκεν αἶνον τῷ θεῷ.

CHAPTER XI. THE APPROACH TO JERUSALEM, §§ 142, 143

142. ZACCHAEUS THE PUBLICAN

LUKE 19:1-10

Καὶ εἰσελθὼν διήρχετο τὴν Ἱερουσόλῃμ. 2 Καὶ ἰδοὺ ἀνὴρ ὀνόματι καλούμενος Ζακχαῖος, καὶ αὐτὸς ἦν ἀρχιτελώνης καὶ αὐτὸς¹ πλούσιος· 3 καὶ ἐζητεῖ ἰδεῖν τὸν Ἰησοῦν τίς ἐστιν, καὶ οὐκ ἠδύνατο ἀπὸ τοῦ ὄχλου ὅτι τῆ ἡλικίας μικρὸς ἦν. 4 καὶ προδραμὼν εἰς τὸ ἐμπροσθεν ἀνέβη ἐπὶ συκομορέαν ἵνα ἴδῃ αὐτόν, ὅτι ἐκείνης ἡμελλεν διέρχεσθαι. 5 καὶ ὡς ἦλθεν ἐπὶ τὸν τόπον, ἀναβλέψας [ὁ] Ἰησοῦς εἶπεν πρὸς αὐτόν Ζακχαῖε, σπεύσας κατὰβηθι, σήμερον γὰρ ἐν τῷ οἴκῳ σου δεῖ με μέναι. 6 καὶ σπεύσας κατέβη, καὶ ὑπέδεξατο αὐτὸν χαίρων. 7 καὶ ἰδόντες πάντες διεγόγγυζον λέγοντες ὅτι Παρὰ ἀμαρτωλῶ ἀνδρὶ εἰσῆλθεν καταλῦσαι. 8 σταθεὶς δὲ Ζακχαῖος εἶπεν πρὸς τὸν κύριον Ἰδοὺ τὰ ἡμισία μου τῶν ὑπαρχόντων, κύριε. [τοῖς] πτωχοῖς δίδωμι, καὶ εἰ τινὸς τι ἐσυκοφάντησα ἀποδίδωμι τετραπλοῦν. 9 εἶπεν δὲ πρὸς αὐτόν [ὁ] Ἰησοῦς ὅτι Σήμερον σωτηρία τῷ οἴκῳ τούτῳ ἐγένετο, καθότι καὶ αὐτὸς υἱὸς Ἀβραάμ [ἐστιν]. 10 ἦλθεν γὰρ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἵνα ζῆτῆσαι καὶ σῶσαι “ τὸ ἀπολωλός.”

143. PARABLE OF THE MINAE

LUKE 19:11-28

Ἀκούοντων δὲ αὐτῶν ταῦτα προσθεὶς εἶπεν παραβολὴν διὰ τὸ ἐγγὺς εἶναι Ἱερουσαλὴμ αὐτόν καὶ δοκεῖν αὐτοῖς ὅτι παραχρῆμα μέλλει ἡ βασιλεία τοῦ θεοῦ ἀναφαίνεσθαι· 12 εἶπεν οὖν

[MATTH 25:14]

Ὡσπερ γὰρ ἄνθρωπος ἀποδημῶν

ἐκάλεσεν τοὺς ἰδίους δούλους

καὶ παρέδωκεν αὐτοῖς τὰ ὑπάρχοντα αὐτοῦ, (§167)

[MARK 13:34]

ὡς ἄνθρωπος ἀποδημῶν ἀφείλε τὴν οἰκίαν αὐτοῦ

καὶ δούλους τοῖς δούλοις αὐτοῦ τὴν ἐξουσίαν, ἐκάστην τὸ ἔργον αὐτοῦ, καὶ τῷ θυρωρῷ ἐνετείλατο ἵνα γρηγορή. (§164)

Ἄνθρωπός τις εὐγενὴς ἐπορεύθη εἰς χώραν μακρὰν λαβεῖν ἑαυτῷ βασιλείαν καὶ ὑποστρέψαι.

13 καλέσας δὲ δέκα δούλους ἑαυτοῦ

ἔδωκεν αὐτοῖς δέκα μνᾶς καὶ εἶπεν πρὸς

¹ Ezek 34:16

WH mg: Lk 19:2 καὶ ἦν

[MATT 25:19-29]

μετὰ δὲ πολὺν χρόνον ἔρχεται
ὁ κύριος τῶν δούλων ἐκείνων

καὶ συναίρει λόγον μετ' αὐτῶν.

20 καὶ προσελθὼν

ὁ τὰ πέντε τάλαντα λαβὼν
προσήμεκεν ἄλλα πέντε τάλαντα

λέγων

Κύριε,

πέντε τάλαντά μοι παρέδωκας·

ἴδε ἄλλα πέντε τάλαντα ἐκέρδησα.

21 ἔφη αὐτῷ ὁ κύριος αὐτοῦ

Εὖ, δοῦλε ἀγαθὲ καὶ πιστέ,

ἐπὶ ὀλίγα ἦς πιστός,

ἐπὶ πολλῶν σε καταστήσω·

εἰσελθε εἰς τὴν χαρὰν τοῦ κυρίου
σου.

22 προσελθὼν καὶ ὁ τὰ δύο τάλαντα

εἶπεν

Κύριε, δύο τάλαντά

μοι παρέδωκας·

ἴδε ἄλλα δύο τάλαντα ἐκέρδησα.

23 ἔφη αὐτῷ ὁ κύριος αὐτοῦ

Εὖ, δοῦλε ἀγαθὲ καὶ πιστέ,

ἐπὶ ὀλίγα ἦς πιστός,

ἐπὶ πολλῶν σε καταστήσω·

εἰσελθε εἰς τὴν χαρὰν τοῦ κυρίου
σου.

LUKE 19

ἰαυτοὺς πραγματεύεσθαι ἔν
ῶ ἔρχομαι.

14 Οἱ δὲ πολῖται αὐτοῦ ἐμί-
σουν αὐτόν, καὶ ἀπέστειλαν
πρεσβείαν ὀπίσω αὐτοῦ λέ-
γοντες Οὐ θέλομεν τοῦτον
βασιλεῦσαι ἐφ' ἡμᾶς.

15 Καὶ ἐγένετο ἐν τῷ ἐπανελ-
θεῖν αὐτόν

λαβόντα τὴν βασιλείαν

καὶ εἶπεν φωνηθῆναι αὐτῷ τοὺς
δούλους τούτους οἷς δεδώκει τὸ
ἀργύριον, ἵνα γνοῖ τί διε-
πραγματεύσαντο.

16 παρεγένετο δὲ

ὁ πρῶτος

λέγων

Κύριε,

ἡ μνᾶ σου

δέκα προσηργάσατο μνᾶς.

17 καὶ εἶπεν αὐτῷ

Ἐὖγε, ἀγαθὲ δοῦλε,

ὅτι ἐν ἔλαχίστῳ πιστὸς ἐγένου,

ἴσθι ἐξουσίαν ἔχων ἐπάνω δέκα
πόλεων.

18 καὶ ἦλθεν ὁ δεύτερος

λέγων

Ἡ μνᾶ σου, κύριε,

ἐποίησεν πέντε μνᾶς.

19 εἶπεν δὲ καὶ τούτῳ

Καὶ σὺ ἐπάνω γίνου πέντε
πόλεων.

[MATT 25]

24 προσελθὼν δὲ καὶ ὁ τὸ ἐν
τάλαντον εἰληφώς
εἶπεν

Κύριε,

[Cf v 25 below]

ἔγνω σε

ὅτι σκληρὸς εἶ ἄνθρωπος,

θερίζων ὅπου οὐκ ἔσπειρας
καὶ συνάγων ὅθεν οὐ διεσκόρπισας·

25 καὶ φοβηθεὶς ἀπελθὼν ἔκρυψε
τὸ τάλαντόν σου

ἐν τῇ γῆ·

ἴδε ἔχεις τὸ σόν.

26 ἀποκριθεὶς δὲ ὁ κύριος αὐτοῦ
εἶπεν αὐτῷ

Ποιηρὲ δοῦλε καὶ ὀκνηρὲ,
ᾗδεις ὅτι

θερίζω ὅπου οὐκ ἔσπειρα
καὶ συνάγω ὅθεν οὐ διεσκόρπισα;

27 ἴδει σε οὖν βαλεῖν

τὰ ἀργύριά μου

τοῖς τραπεζεῖταις,

καὶ ἐλθὼν ἐγὼ ἔκομισάμην ἅν
τὸ ἐμὸν σὺν τόκῳ.

28 ἄρατε οὖν ἀπ' αὐτοῦ

τὸ τάλαντον

καὶ δότε

τῷ ἔχοντι τὰ δέκα τάλαντα·

LUKE 19

20 καὶ ὁ ἕτερος ἦλθεν

λέγων

Κύριε,

ἰδοὺ ἡ μνᾶ σου ἣν εἶχον
ἀποκειμένην ἐν σουδαρίῳ·

21 ἐφοβούμην γάρ σε
ὅτι ἄνθρωπος αὐστηρὸς εἶ,
αἴρεις ὁ οὐκ ἔθηκας
καὶ θερίζεις ὁ οὐκ ἔσπειρας.

[Cf v 20 above]

22 λέγει αὐτῷ

Ἐκ τοῦ στόματός σου κρίνω σε,
ποιηρὲ δοῦλε·

ᾗδεις ὅτι

ἐγὼ ἄνθρωπος αὐστηρὸς εἰμι,
αἴρων ὁ οὐκ ἔθηκα

καὶ θερίζων ὁ οὐκ ἔσπειρα;

23 καὶ διὰ τί οὐκ ἔδωκάς μου
τὸ ἀργύριον

ἐπὶ τράπεζαν;

καὶ γὰρ ἐλθὼν

σὺν τόκῳ ἂν αὐτὸ ἔπραξα.

24 καὶ τοῖς παρεστῶσιν εἶπεν

Ἄρατε ἀπ' αὐτοῦ

τὴν μνᾶν

καὶ δότε

τῷ τὰς δέκα μνᾶς ἔχοντι·—

25 καὶ εἶπαν αὐτῷ Κύριε,

ἔχει δέκα μνᾶς·—

26 λέγω ὑμῖν ὅτι

[MATT 25]

29 ^α τῷ γὰρ ἔχοντι παντὶ
δοθήσεται
καὶ περισσευθήσεται·
τοῦ δὲ μὴ ἔχοντος
καὶ ὃ ἔχει ἀρθήσεται ἀπ' αὐτοῦ.
(§167)

LUKE 19

^α παντὶ τῷ ἔχοντι
δοθήσεται,
ἀπὸ δὲ τοῦ μὴ ἔχοντος
καὶ ὃ ἔχει ἀρθήσεται.

[Of Mark 10:32 (§139)]

27 Πλὴν τοὺς ἐχθροὺς μου
τούτους τοὺς μὴ θελήσαντάς με
βασιλεῦσαι ἐπ' αὐτοὺς ἀγά-
γετε ὧδε καὶ κατασφάξατε
αὐτοὺς ἔμπροσθέν μου. 28
Καὶ εἰπὼν ταῦτα ἐπορεύετο
ἔμπροσθεν ἀναβαίνων εἰς
Ἱεροσόλυμα.

Mt 13:12

^α ὅστις γὰρ ἔχει,
δοθήσεται αὐτῷ
καὶ περισσευθήσεται·
ὅστις δὲ οὐκ ἔχει,
καὶ ὃ ἔχει ἀρθήσεται
ἀπ' αὐτοῦ. (§53)

Mk 4:25

^α ὅς γὰρ ἔχει,
δοθήσεται αὐτῷ·
καὶ ὅς οὐκ ἔχει,
καὶ ὃ ἔχει ἀρθήσεται
ἀπ' αὐτοῦ. (§55)

Lk 8:18b

^α ὅς ἂν γὰρ ἔχη,
δοθήσεται αὐτῷ,
καὶ ὅς ἂν μὴ ἔχη,
καὶ ὃ δοκεῖ ἔχειν ἀρθήσεται ἀπ'
αὐτοῦ. (§55)

PART V

LAST DAYS IN JERUSALEM

CHAPTER I. THE AUTHORITY OF JESUS ASSERTED AND DENIED
IN JERUSALEM, §§144-148

144. THE TRIUMPHAL ENTRY

MATTH 21:1-11

Καὶ ὅτε ἤγγισαν
εἰς Ἱεροσόλυμα
καὶ ἦλθον εἰς Βηθφαγὴ
εἰς τὸ ὄρος τῶν
Ἐλαιῶν,
τότε Ἰησοῦς ἀπέστειλεν
δύο μαθητὰς
2 λέγων αὐτοῖς
Πορεύεσθε
εἰς τὴν κώμην τὴν κατέναντι
ὑμῶν,
καὶ εὐθὺς

εὐρήσετε ὄνον
δεδεμένην καὶ πῶλον μετ'
αὐτῆς·

λύσαντες ἄγαγετέ¹ μοι.
3 καὶ ἐάν τις ὑμῖν εἴπη
τι, ἐρεῖτε ὅτι
Ὁ κύριος αὐτῶν χρεῖαν ἔχει·
εὐθὺς δὲ ἀποστέλλει αὐτούς.

4 Τοῦτο δὲ γέγονεν ἵνα πλη-
ρωθῇ τὸ ῥηθὲν διὰ τοῦ προ-
φήτου λέγοντος

MARK 11:1-11

Καὶ ὅτε ἐγγίζουσιν
εἰς Ἱεροσόλυμα
ἔεις Βηθφαγὴ καὶ¹ Βηθανίαν
πρὸς τὸ ὄρος τῶν
Ἐλαιῶν,
ἀποστέλλει
δύο τῶν μαθητῶν αὐτοῦ
2 καὶ λέγει αὐτοῖς
Ἔπάγετε
εἰς τὴν κώμην τὴν κατέναντι
ὑμῶν,
καὶ εὐθὺς
εἰσπορευόμενοι εἰς αὐτὴν
εὐρήσετε
πῶλον δεδεμένον

ἐφ' ὃν οὐδεὶς οὐπω ἀνθρώπων
ἐκάθισεν·

λύσατε αὐτὸν καὶ φέρετε.
3 καὶ ἐάν τις ὑμῖν εἴπη
Τί ποιεῖτε τοῦτο; εἶπατε
Ὁ κύριος αὐτοῦ χρεῖαν ἔχει·
καὶ εὐθὺς ἑαυτὸν ἀποστέλλει
πάλιν¹ ὧδε.

LUKE 19:29-44

Καὶ ἐγένετο ὡς ἤγγισεν
εἰς Βηθφαγὴ καὶ Βηθανίαν
πρὸς τὸ ὄρος τὸ καλούμενον
Ἐλαιῶν,
ἀπέστειλεν
δύο τῶν μαθητῶν
30 λέγων
Ἔπάγετε
εἰς τὴν κατέναντι κώμην,
ἐν ἣ εἰσπορευόμενοι
εὐρήσετε
πῶλον δεδεμένον,

ἐφ' ὃν οὐδεὶς πώποτε ἀνθρώπων
ἐκάθισεν,

καὶ λύσαντες αὐτὸν ἀγάγετε.
31 καὶ ἐάν τις ὑμᾶς ἐρωτᾷ
Διὰ τί λύετε; οὕτως ἐρεῖτε ὅτι
Ὁ κύριος αὐτοῦ χρεῖαν ἔχει.

WH mg: Mt 21:2 ἀγέρει Mk 11:1 καὶ εἰς | τὸ 3 ἀποστέλλει πάλιν αὐτὸν

Mk 11:1 εἰς Βηθφαγὴ καὶ Βηθανίαν with BLWXΔ al pler; A praef καὶ; ⲚⲐⲟ arm eth εἰς Βηθφ. κ. εἰς Βηθαν.; D it vg Or καὶ εἰς Βηθανίαν

ΜΑΤΤ 21	MARK 11	LUKE 19
<p>5 ¹⁶Εἶπατε τῇ θυγατρὶ Σιών ²Ἰδοὺ ὁ βασιλεὺς σου ἔρχεται σοι πραῦς καὶ ἐπιβεβηκὼς ἐπὶ ὄνον καὶ ἐπὶ πῶλον υἱὸν ὑπόζυγιου.” 6 Πορευθέντες δὲ οἱ μαθηταὶ καὶ ποιήσαντες καθὼς συνέταξεν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς</p>	<p>4 καὶ ἀπήλθον καὶ εὔρον πῶλον δεδεμένον πρὸς θύραν ἔξω ἐπὶ τοῦ ἀμφόδου, καὶ λύουσιν αὐτόν. 5 καὶ τινες τῶν ἐκεῖ ἐστηκότων ἔλεγον αὐτοῖς Τί ποιεῖτε λύοντες τὸν πῶλον; 6 οἱ δὲ εἶπαν αὐτοῖς καθὼς εἶπεν ὁ Ἰησοῦς· καὶ ἀφήκαν αὐτούς. 7 καὶ φέρουσιν τὸν πῶλον πρὸς τὸν Ἰησοῦν, καὶ ἐπιβάλλουσιν αὐτῷ τὰ ἱμάτια αὐτῶν¹, καὶ ἐκάθισεν ἐπ’ αὐτόν.</p>	<p>32 ἀπελθόντες δὲ οἱ ἀπεσταλμένοι εὔρον καθὼς εἶπεν αὐτοῖς. 33 λυόντων δὲ αὐτῶν τὸν πῶλον εἶπαν οἱ κύριοι αὐτοῦ πρὸς αὐτούς Τί λύετε τὸν πῶλον; 34 οἱ δὲ εἶπαν ὅτι Ὁ κύριος αὐτοῦ χρεῖαν ἔχει. 35 καὶ ἤγαγον αὐτόν πρὸς τὸν Ἰησοῦν, καὶ ἐπιρίψαντες αὐτῶν τὰ ἱμάτια ἐπὶ τὸν πῶλον ἐπεβίβασαν τὸν Ἰησοῦν· 36 πορευομένου δὲ αὐτοῦ ὑπεστρώσαντες τὰ ἱμάτια ἐαυ- τῶν ἐν τῇ ὁδῷ. 37 ἐγγίζοντος δὲ αὐτοῦ ἤδη πρὸς τὴν καταβάσει τοῦ Ὄρους τῶν Ἐλαιῶν</p>
<p>ἤγαγον τὴν ὄνον καὶ τὸν πῶλον, 7 καὶ ἐπέθηκαν ἐπ’ αὐτῶν τὰ ἱμάτια, καὶ ἐπέκαθισεν ἐπάνω αὐτῶν.</p>	<p>8 καὶ πολλοὶ τὰ ἱμάτια αὐτῶν ἔστρωσαν εἰς τὴν ὁδόν, ἄλλοι δὲ στιβάδας κόψαντες ἐκ τῶν ἀγρῶν.</p>	<p>37 ἐγγίζοντος δὲ αὐτοῦ ἤδη πρὸς τὴν καταβάσει τοῦ Ὄρους τῶν Ἐλαιῶν</p>

¹ Isa 62:11 ² Zech 9:9

WH mg: Mk 11:7 ἐαυτῶν

Mk 11:8 κόψαντες (C sah ἔκοπτον) ἐκ τ. ἀγρῶν with \aleph BC¹LW Δ sah: ADNX it vg θ al pler ἔκοπτον ἐκ τῶν ἀγρῶν καὶ ἐστρώσαντες εἰς (om D) τὴν ὁδόν (ἐν τῇ ὁδῷ θ)

MATT 21	MARK 11	LUKE 19
9 οἱ δὲ ὄχλοι οἱ προάγοντες αὐτὸν καὶ οἱ ἀκολουθοῦντες	9 καὶ οἱ προάγοντες καὶ οἱ ἀκολουθοῦντες	ἤρξαντο ἅπαν τὸ πλῆθος τῶν μαθητῶν
ἔκραζον λέγοντες 1 ^α "Ὡσαννά" τῷ υἱῷ Δαυεὶδ· "Εὐλογημένος ὁ ἐρχόμενος ἐν ὀνόματι Κυρίου"	ἔκραζον 1 ^α "Ὡσαννά· Εὐλογημένος ὁ ἐρχόμενος ἐν ὀνόματι Κυρίου"	χαίροντες αἰνεῖν τὸν θεὸν φωνῇ μεγάλῃ περὶ πασῶν ὧν εἶδον δυνάμεων, 38 λέγοντες 2 ^α "Εὐλογημένος ὁ ἐρχόμενος," δ ¹ βασιλεὺς, "ἐν ὀνόματι Κυρίου"
"Ὡσαννά" ἐν τοῖς ὑψίστοις.	10 Εὐλογημένη ἡ ἐρχομένη βασιλεία τοῦ πατρὸς ἡμῶν Δαυεὶδ· "Ὡσαννά" ἐν τοῖς ὑψίστοις.	ἐν οὐρανῷ εἰρήνη καὶ δόξα ἐν ὑψίστοις.
	[Cf Mark 13:2 and parallels (§160)]	39 Καὶ τινες τῶν Φαρισαίων ἀπὸ τοῦ ὄχλου εἶπαν πρὸς αὐτὸν Διδάσκαλε, ἐπιτίμησον τοῖς μαθηταῖς σου. 40 καὶ ἀποκριθεὶς εἶπεν Λέγω ἡμῖν, ¹ ἐὰν οὗτοι σωπῆσουσιν, οἱ λίθοι κράξουσιν. 41 Καὶ ὡς ἤγγισεν, ἰδὼν τὴν πόλιν ἔκλαυσεν ἐπ' αὐτήν, 42 λέγων ὅτι Εἰ ἔγνωσ ἐν τῇ ἡμέρᾳ ταύτῃ καὶ σὺ τὰ πρὸς εἰρήνην— νῦν δὲ ἐκρίβη ἀπὸ ὀφθαλμῶν σου. 43 ὅτι ἤξουσιν ἡμέραι ἐπὶ σέ καὶ ἰ παρεμβαλοῦσιν ¹ οἱ ἐχθροὶ σου χάρακά σοι καὶ περικυκλώσουσίν σε καὶ συνέξουσίν σε πάντοθεν, 44 καὶ 3 ^α "ἔδαφιοῦσίν" σε καὶ "τὰ τέκνα σου" ἐν σοί, καὶ οὐκ ἀφήσουσιν λίθον ἐπὶ λίθον ἐν σοί, ἀνθ' ὧν οὐκ ἔγνωσ τὸν καιρὸν τῆς ἐπισκοπῆς σου.

¹ Ps 118(117):25 f ² Ps 118(117):26 ³ Ps 137(136):9

WH mg: Lk 19:38 ὁ υ. ὁ ἐρχόμενος 40 ἡμῖν ὅτι 43 περιβαλοθεῖν

<p>MATT 21</p> <p>10 καὶ εἰσελθόντος αὐτοῦ εἰς Ἱεροσόλυμα ἐσείσθη πᾶσα ἡ πόλις λέγουσα Τίς ἐστὶν οὗτος; 11 οἱ δὲ ὄχλοι ἔλεγον Οὗτός ἐστιν ὁ προφήτης Ἰησοῦς ὁ ἀπὸ Ναζαρεθ τῆς Γαλιλαίας. (+§146)</p> <p>[Cf Matt 21:17 (§146)]</p>	<p>MARK 11</p> <p>11 Καὶ εἰσῆλθεν εἰς Ἱεροσόλυμα εἰς τὸ ἱερόν·</p> <p>καὶ περιβλεψάμενος πάντα ἡμέρας ἤδη οὔσης τῆς ὥρας ἐξῆλθεν εἰς Βηθανίαν μετὰ τῶν δώδεκα.</p>	<p>[Cf Luke 21:37 (§169)]</p>
---	---	-------------------------------

145. THE CURSING OF THE FIG TREE

<p>[MATT 21:18, 19]</p> <p>Πρῶτὸν δὲ ἔπιναγαγὼν εἰς τὴν πόλιν ἐπέειπεν. 19 καὶ ἰδὼν συκὴν μίαν ἐπὶ τῆς ὁδοῦ ἦλθεν ἐπ' αὐτήν, καὶ οὐδὲν εὔρεν ἐν αὐτῇ εἰ μὴ φύλλα μόνον, καὶ λέγει αὐτῇ Οὐ μηκέτι ἐκ σοῦ καρπὸς γένηται εἰς τὸν αἰῶνα· καὶ ἐξηράνθη παραχρῆμα ἡ συκὴ. (§147)</p>	<p>MARK 11:12-14</p> <p>Καὶ τῇ ἐπαύριον ἐξελθόντων αὐτῶν ἀπὸ Βηθανίας ἐπέειπεν. 13 καὶ ἰδὼν συκὴν ἀπὸ μακρόθεν ἔχουσαν φύλλα ἦλθεν εἰς αὐτήν, καὶ ἐλθὼν ἐπ' αὐτήν οὐδὲν εὔρεν εἰ μὴ φύλλα, ὁ γὰρ καιρὸς οὐκ ἦν σύκων. 14 καὶ ἀποκριθεὶς εἶπεν αὐτῇ Μηκέτι εἰς τὸν αἰῶνα ἐκ σοῦ μηδεὶς καρπὸν φάγοι. καὶ ἤκουον οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ. [Cf Mark 11:20 (§147)]</p>
---	--

146. THE CLEANSING OF THE TEMPLE

<p>MATT 21:12-17</p> <p>Καὶ εἰσῆλθεν Ἰησοῦς εἰς τὸ ἱερόν,</p>	<p>MARK 11:15-19</p> <p>Καὶ ἔρχονται εἰς Ἱεροσόλυμα. Καὶ εἰσελθὼν εἰς τὸ ἱερόν</p>	<p>LUKE 19:45-48</p> <p>Καὶ εἰσελθὼν εἰς τὸ ἱερόν</p>
--	---	--

WH mg: Mk 11:11 ὁψίας ἡδη οὔσης (τῆς ὥρας)

MATT 21	MARK 11	LUKE 19
<p>καὶ ἐξέβαλεν πάντας τοὺς πωλοῦντας καὶ ἀγοράζοντας ἐν τῷ ἱερῷ καὶ τὰς τραπέζας τῶν κολλυ- βιστῶν κατέστρεψεν καὶ τὰς καθέδρας τῶν πωλούντων τὰς περιστεράς,</p>	<p>ἤρξατο ἐκβάλλειν τοὺς πωλοῦντας καὶ τοὺς ἀγοράζοντας ἐν τῷ ἱερῷ, καὶ τὰς τραπέζας τῶν κολλυ- βιστῶν</p>	<p>ἤρξατο ἐκβάλλειν τοὺς πωλοῦντας,</p>
<p>13 καὶ λέγει αὐτοῖς Γέγραπται ¹“Ὁ οἶκος μου οἶκος προσευ- χῆς κληθήσεται,”</p>	<p>καὶ τὰς καθέδρας τῶν πωλούντων τὰς περιστεράς κατέστρεψεν 16 καὶ οὐκ ἤφινεν ἵνα τις διενέγκῃ σκεῦος διὰ τοῦ ἱεροῦ, 17 καὶ ἐδίδασκεν καὶ ἔλεγεν ¹ Οὐ γέγραπται ὅτι ¹“Ὁ οἶκος μου οἶκος προσευ- χῆς κληθήσεται πᾶσιν τοῖς ἔθνεσιν;” ἡμεῖς δὲ πεποιήκατε αὐτὸν ²“σπήλαιον ληστῶν.”</p>	<p>46 λέγων αὐτοῖς Γέγραπται ¹“Καὶ ἔσται ὁ οἶκος μου οἶκος προσευχῆς,”</p>
<p>ἡμεῖς δὲ αὐτὸν ποιεῖτε ²“σπήλαιον ληστῶν.” 14 Καὶ προσῆλθον αὐτῷ τυ- φλοὶ καὶ χωλοὶ ἐν τῷ ἱερῷ, καὶ ἑθεράπευσεν αὐτούς. 15 Ἴδόντες δὲ</p>	<p>18 καὶ ἤκουσαν</p>	<p>ἡμεῖς δὲ αὐτὸν ἐποιήσατε ²“σπήλαιον ληστῶν.”</p>
<p>οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ γραμ- ματεῖς τὰ θαυμάσια ἃ ἐποίησεν καὶ τοὺς παῖδας τοὺς κρίζοντας ἐν τῷ ἱερῷ καὶ λέγοντας ³“Ὡσαννά” τῷ υἱῷ Δαυεὶδ ἠγανάκτησαν</p>	<p>οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ γραμ- ματεῖς,</p>	<p>47 Καὶ ἦν διδάσκων τὸ καθ’ ἡμέραν ἐν τῷ ἱερῷ· οἱ δὲ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ γραμ- ματεῖς</p>
<p>16 καὶ εἶπαν αὐτῷ Ἄκου- εις τί οὗτοι λέγουσιν; ὁ δὲ Ἰησοῦς λέγει αὐτοῖς Naί· οὐδέποτε ἀνέγνωτε ὅτι ⁴“Ἐκ</p>	<p>καὶ ἐξήτουν πῶς αὐτὸν ἀπο- λέσωσιν·</p>	<p>ἐξήτουν αὐτὸν ἀπολέσαι καὶ οἱ πρῶτοι τοῦ λαοῦ,</p>

¹ Isa 56:7 ² Jer 7:11 ³ Ps 118(117):25 ⁴ Ps 8:2

WH mg: Mk 11:17 αὐτοῖς

Mk 11:17 λέγειν with B 28. 2 It arm syr sin; al add αὐτοῖς

MATT 21	MARK 11	LUKE 19
<p>στόματος νηπίων καὶ θηλαζόντων κατηρίσω αἶνον;”</p>	<p>ἐφοβοῦντο γὰρ αὐτόν,</p>	
<p>[MATT 22:33]</p>		<p>48 καὶ οὐχ ἠύρισκον τὸ τί ποιήσωσιν,</p>
<p>Καὶ ἀκούσαντες οἱ ὄχλοι ἐξεπλήσσαντο ἐπὶ τῇ διδαχῇ αὐτοῦ. (§153)</p>	<p>πᾶς γὰρ ὁ ὄχλος ἐξεπλήσσετο ἐπὶ τῇ διδαχῇ αὐτοῦ.</p>	<p>ὁ λαὸς γὰρ ἅπας ἐξεκρέμετο αὐτοῦ ἀκούων.</p>
		<p>[LUKE 21:37]</p>
<p>17 Καὶ καταλιπὼν αὐτοὺς ἐξῆλθεν</p>	<p>19 Καὶ ὅταν ὀψέ ἐγένετο, ἐξεπορεύοντο¹</p>	<p>Ἦν δὲ τὰς ἡμέρας ἔν τῳ ἱερῳ διδάσκων,¹</p>
<p>ἐξω τῆς πόλεως εἰς Βηθανίαν, καὶ ἠλιόσθη ἐκεῖ. (+§145)</p>	<p>ἐξω τῆς πόλεως. [Cf Mark 11:11b (§144)]</p>	<p>τὰς δὲ νύκτας ἐξερχόμενος ἠυλίετο εἰς τὸ ὄρος τὸ καλούμενον Ἑλαιῶν. (§169)</p>

147. THE LESSON OF THE WITHERED FIG TREE

MATT 21:18-22	MARK 11:20-25
<p>Πρῶτὶ δὲ ἔπαυαγαγῶν¹</p>	<p>[Cf Mark 11:12-14 (§145)]</p>
<p>εἰς τὴν πόλιν ἐπέμιασεν. 19 καὶ ἰδῶν συκὴν μίαν ἐπὶ τῆς ὁδοῦ</p>	
<p>ἦλθεν ἐπ’ αὐτήν, καὶ οὐδὲν εὔρεν ἐν αὐτῇ εἰ μὴ φύλλα μόνον, καὶ λέγει αὐτῇ</p>	
<p>Οὐ μηκέτι ἐκ σοῦ καρπὸς γένηται εἰς τὸν αἰῶνα·</p>	<p>Καὶ παραπορευόμενοι πρῶτὶ εἶδον</p>
<p>καὶ ἐξηράνθη παραχρῆμα ἡ συκῆ.</p>	<p>τὴν συκὴν ἐξηραμμένην ἐκ ριζῶν.</p>
<p>20 καὶ ἰδόντες οἱ μαθηταὶ ἐθαύμασαν λέγοντες</p>	<p>21 καὶ ἀναμνησθεὶς ὁ Πέτρος λέγει αὐτῳ Ῥαββεί,</p>
<p>Πῶς παραχρῆμα ἐξηράνθη ἡ συκῆ;</p>	<p>Ἴδε ἡ συκῆ ἦν κατηράσω ἐξήρανται.</p>

WH mg: Mk 11:19 ἐξεπορεύετο

MATT 21	MARK 11	[LUKE 17:6]
<p>21 ^aἀποκριθεὶς δὲ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς Ἄμην λέγω ὑμῖν, ἐὰν ἔχητε πίστιν καὶ μὴ διακριθῆτε,</p>	<p>22 ^aκαὶ ἀποκριθεὶς ὁ Ἰησοῦς λέγει αὐτοῖς</p>	<p>^aεἶπεν δὲ ὁ κύριος</p>
<p>οὐ μόνον τὸ τῆς συκῆς ποιήσετε, ἀλλὰ κὰν τῷ ὄρει τούτῳ εἶπητε Ἄρθητι καὶ βλήθητι εἰς τὴν θάλασσαν,</p>	<p>23 Ἐχετε πίστιν θεοῦ· ἄμην λέγω ὑμῖν</p>	<p>Εἰ ἔχετε πίστιν ὡς κόκκον σινάπεως,</p>
<p>γενήσεται·</p>	<p>ὅτι ὅς ἂν εἶπῃ τῷ ὄρει τούτῳ Ἄρθητι καὶ βλήθητι εἰς τὴν θάλασσαν, καὶ μὴ διακριθῆ ἔν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ ἀλλὰ πιστεύῃ ὅτι ὁ λαλεῖ γίνεται, ἔσται αὐτῷ.</p>	<p>ἐλέγετε ἂν τῇ συκαμίνῳ [ταύτῃ] Ἐκρίζωθητι καὶ φυτεύθητι ἐν τῇ θαλάσῃ·</p>
<p>22 ^bκαὶ πάντα ὅσα ἂν αἰτήσητε ἐν τῇ προσευχῇ πιστεύοντες λήμψετε.</p>	<p>24 διὰ τοῦτο λέγω ὑμῖν, ^bπάντα ὅσα προσεύχεσθε καὶ αἰτεῖσθε, πιστεύετε ὅτι ἐλάβετε, καὶ ἔσται ὑμῖν.</p>	<p>καὶ ὑπήκουσεν ἂν ὑμῖν. (§131)</p>
<p>[MATT 6:14, 15] Ἐὰν γὰρ ἀφήτε τοῖς ἀνθρώποις τὰ παραπτώματα αὐτῶν, ἀφήσει καὶ ὑμῖν ὁ πατὴρ ὑμῶν ὁ οὐράνιος·</p>	<p>25 καὶ ὅταν στήκετε προσευχόμενοι, ἀφίετε εἴ τι ἔχετε κατὰ τινος, ἵνα καὶ ὁ πατὴρ ὑμῶν ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς</p>	

Mt 17:20

^a ὁ δὲ λέγει αὐτοῖς Διὰ τὴν ὀλιγοπιστίαν ὑμῶν· ἄμην γὰρ λέγω ὑμῖν, ἐὰν ἔχητε πίστιν ὡς κόκκον σινάπεως, ἐρεῖτε τῷ ὄρει τούτῳ Μετάβα ἔνθεν ἐκεῖ, καὶ μεταβήσεται, καὶ οὐδὲν ἀδυνατήσεται ὑμῖν. (§89)

^b Cf Mt 7:7 (§41); 18:19 (§97)

^b Cf Lk 11:9 (§105)

<p>[MATT 6] 15 ^aἐὰν δὲ μὴ ἀφήτε τοῖς ἀνθρώποις [τὰ παραπτώματα αὐτῶν], οὐδὲ ὁ πατὴρ ὑμῶν ἀφήσει τὰ παραπτώματα ὑμῶν. (§38)</p>	<p>^aἀφῆ ὑμῖν τὰ παραπτώματα ὑμῶν.</p>	
<p>148. JESUS' AUTHORITY CHALLENGED</p>		
<p>MATT 21:23-27 Καὶ ἐλθόντος αὐτοῦ εἰς τὸ ἱερόν προσηύχθη ^bαὐτῷ διδάσκοντι οἱ ἄρχιερεῖς καὶ οἱ πρεσβύτεροι τοῦ λαοῦ λέγοντες 'Ἐν ποίᾳ ἐξουσίᾳ ταῦτα ποιεῖς ; καὶ τίς σοι ἔδωκεν τὴν ἐξουσίαν ταύτην ; 24 ἀποκριθεὶς [δὲ] ὁ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς 'Ἐρωτήσω ὑμᾶς καγὼ λόγον ἓνα, ὃν ἐὰν εἴπητέ μοι καγὼ ὑμῖν ἐρῶ ἐν ποίᾳ ἐξουσίᾳ ταῦτα ποιῶ' 25 τὸ βάπτισμα τὸ Ἰωάνου πόθεν ἦν ; ἐξ οὐρανοῦ</p>	<p>MARK 11:27-33 Καὶ ἔρχονται πάλιν εἰς Ἱερουσόλυμα. Καὶ ἐν τῷ ἱερῷ περιπατοῦντος αὐτοῦ ἔρχονται πρὸς αὐτὸν οἱ ἄρχιερεῖς καὶ οἱ γραμματεῖς καὶ οἱ πρεσβύτεροι 28 καὶ ἔλεγον αὐτῷ 'Ἐν ποίᾳ ἐξουσίᾳ ταῦτα ποιεῖς ; ἢ τίς σοι ἔδωκεν τὴν ἐξουσίαν ταύτην ἵνα ταῦτα ποιῆς ; 29 ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς 'Ἐπερωτήσω ὑμᾶς ἓνα λόγον, καὶ ἀποκρίθητέ μοι, καὶ ἐρῶ ὑμῖν ἐν ποίᾳ ἐξουσίᾳ ταῦτα ποιῶ' 30 τὸ βάπτισμα τὸ Ἰωάνου ἐξ οὐρανοῦ ἦν</p>	<p>LUKE 20:1-8 Καὶ ἐγένετο ἐν μιᾷ τῶν ἡμερῶν ^bδιδάσκοντος αὐτοῦ τὸν λαόν ἐν τῷ ἱερῷ καὶ εὐαγγελιζομένου ἐπέστησαν οἱ ἄρχιερεῖς καὶ οἱ γραμματεῖς σὺν τοῖς πρεσβυτέροις, 2 καὶ εἶπαν λέγοντες πρὸς αὐτόν· Εἰπὸν ἡμῖν ἐν ποίᾳ ἐξουσίᾳ ταῦτα ποιεῖς, ἢ τίς ἐστὶν ὁ δούς σοι τὴν ἐξουσίαν ταύτην. 3 ἀποκριθεὶς δὲ εἶπεν πρὸς αὐτοὺς 'Ἐρωτήσω ὑμᾶς καγὼ λόγον, καὶ εἵπατέ μοι 4 Τὸ βάπτισμα Ἰωάνου ἐξ οὐρανοῦ ἦν</p>

Mt 18:35
^a Οὕτως καὶ ὁ πατὴρ μου
ὁ οὐράνιος ποιήσει ὑμῖν
ἐὰν μὴ ἀφήτε
ἕκαστος τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ
ἀπὸ τῶν καρδιῶν ὑμῶν. (§98)
^b Cf Mk 12:35 (§155); 14:49
(§175)

^b Cf Lk 21:37 (§169)

Mk 11:26 ^aNBSWΔ 3 it syr sin cop om; ei de umeis ouk apiste, oude o patir umwn o en tois (om CD etc) ouranois aphesei (umwn add D lt vg etc) ta parapptomata umwn add ACDXΘ lt vg posh arm al pler (from Mt 6:15)

MATT 21	MARK 11	LUKE 20
ἡ ἐξ ἀνθρώπων;	ἡ ἐξ ἀνθρώπων;	ἡ ἐξ ἀνθρώπων;
οἱ δὲ διελογίζοντο ἔν' ἑαυτοῖς λέγοντες Ἐὰν εἴπωμεν Ἐξ οὐρανοῦ, ἔρεϊ ἡμῖν Διὰ τί οὖν οὐκ ἐπιστεύσατε αὐτῷ;	31 καὶ διελογίζοντο πρὸς ἑαυτοὺς λέγοντες Ἐὰν εἴπωμεν Ἐξ οὐρανοῦ, ἔρεϊ Διὰ τί [οὖν] οὐκ ἐπιστεύσατε αὐτῷ;	5 οἱ δὲ συνελογίσαντο πρὸς ἑαυτοὺς λέγοντες ὅτι Ἐὰν εἴπωμεν Ἐξ οὐρανοῦ, ἔρεϊ Διὰ τί οὐκ ἐπιστεύσατε αὐτῷ;
26 ἐὰν δὲ εἴπωμεν Ἐξ ἀνθρώπων, φοβούμεθα τὸν ὄχλον, πάντες γὰρ ὡς προφήτην ἔχουσι τὸν Ἰωάννην·	32 ἀλλὰ εἴπωμεν Ἐξ ἀνθρώπων; – ἐφοβοῦντο τὸν ὄχλον,	6 ἐὰν δὲ εἴπωμεν Ἐξ ἀνθρώπων, ὁ λαὸς ἀπασκαταλιθάσει ἡμᾶς,
27 καὶ ἀποκριθέντες τῷ Ἰησοῦ εἶπαν Οὐκ οἶδαμεν. ἔφη αὐτοῖς καὶ αὐτός Οὐδὲ ἐγὼ λέγω ὑμῖν ἐν ποίᾳ ἐξουσίᾳ ταῦτα ποιῶ.	ἀπαντες γὰρ εἶχον τὸν Ἰωάννην ὄντως ὅτι προφήτης ἦν. 33 καὶ ἀποκριθέντες τῷ Ἰησοῦ λέγουσι Οὐκ οἶδαμεν. καὶ ὁ Ἰησοῦς λέγει αὐτοῖς Οὐδὲ ἐγὼ λέγω ὑμῖν ἐν ποίᾳ ἐξουσίᾳ ταῦτα ποιῶ.	πεπεισμένος γὰρ ἐστὶν Ἰωάννην προφήτην εἶναι· 7 καὶ ἀπεκρίθησαν μὴ εἰδέναι πόθεν. 8 καὶ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς Οὐδὲ ἐγὼ λέγω ὑμῖν ἐν ποίᾳ ἐξουσίᾳ ταῦτα ποιῶ.

CHAPTER II. PARABLES OF WARNING TO THE JEWISH LEADERS, §§ 149–151

149. THE TWO SONS

MATT 21:28–32

Τί δὲ ὑμῖν δοκεῖ; ἄνθρωπος εἶχεν τέκνα δύο. ὁ προσελθὼν τῷ πρώτῳ εἶπεν Τέκνον, ὑπάγε σήμερον ἐργάζου ἐν τῷ ἀμπελῶνι. 29 ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν Ἐγώ, κύριε· καὶ οὐκ ἀπῆλθεν. 30 προσελθὼν δὲ τῷ δευτέρῳ εἶπεν ὡσαύτως· ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν Οὐ θέλω ὑστερον μεταμεληθεὶς ἀπῆλθεν. 31 τίς ἐκ τῶν δύο ἐποίησεν τὸ θέλημα τοῦ πατρός; λέγουσιν Ὁ ὑστερος. λέγει αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς Ἀμὴν λέγω ὑμῖν ὅτι οἱ τελῶναι καὶ αἱ πόρναι προάγουσιν ὑμᾶς εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ. 32 ἦλθεν γὰρ Ἰωάννης πρὸς ὑμᾶς ἐν ὁδῷ δικαιοσύνης, καὶ οὐκ ἐπιστεύσατε αὐτῷ· οἱ δὲ τελῶναι καὶ αἱ πόρναι ἐπίστευσαν αὐτῷ· ὑμεῖς δὲ ἰδόντες οὐδὲ μετεμελήθητε ὑστερον τοῦ πιστεῦσαι αὐτῷ.

150. THE UNFAITHFUL HUSBANDMEN

MATT 21:33–46

Ἄλλην παραβολὴν ἀκούσατε.

MARK 12:1–12

Καὶ ἤρξατο αὐτοῖς
ἐν παραβολαῖς λαλεῖν

LUKE 20:9–19

Ἦρξατο δὲ πρὸς τὸν λαὸν
λέγειν τὴν παραβολὴν ταύτην

WH nig: Mt 21:25 παρ' 28 δύο τέκνα | καὶ | ἀμπελῶνι μου 31 † . . †

Mk 11:31 οὖν with **NBD** etc vg sah etc: AC***LWX**Δ it cop syr sin etc om 32 ὄχλον with **NBCN** 33. etc: **ADLWX**ΔΘ al pler λαόν

MATT 21

Ἄνθρωπος ἦν οἰκοδεσπότης ὅστις ¹ἔφύτευσεν ἀμπελῶνα καὶ φραγμὸν αὐτῷ περιέθηκεν καὶ ὠρυξεν ἐν αὐτῷ ληνὸν καὶ ᾠκοδόμησεν πύργον,² καὶ ἐξέδετο αὐτὸν γεωργοῖς, καὶ ἀπεδήμησεν.

34 ὅτε δὲ ἤγγισεν ὁ καιρὸς τῶν καρπῶν, ἀπέστειλεν τοὺς δούλους αὐτοῦ πρὸς τοὺς γεωργοὺς

λαβεῖν τοὺς καρποὺς αὐτοῦ.

35 καὶ λαβόντες οἱ γεωργοὶ τοὺς δούλους αὐτοῦ ὃν μὲν ἔδειραν, ὃν δὲ ἀπέκτειναν, ὃν δὲ ἐλιθοβόλησαν.

36 πάλιν ἀπέστειλεν

ἄλλους δούλους πλείονας τῶν πρώτων, καὶ ἐποίησαν αὐτοῖς ὡσαύτως.

37 ὕστερον δὲ ἀπέστειλεν πρὸς αὐτοὺς τὸν υἱὸν αὐτοῦ

MARK 12

¹Ἄμπελῶνα² ἄνθρωπος ἔφύτευσεν, καὶ περιέθηκεν φραγμὸν καὶ ὠρυξεν ὑπολήριον καὶ ᾠκοδόμησεν πύργον,³ καὶ ἐξέδετο αὐτὸν γεωργοῖς, καὶ ἀπεδήμησεν.

2 καὶ ἀπέστειλεν

πρὸς τοὺς γεωργοὺς τῷ καιρῷ δούλον, ἵνα παρὰ τῶν γεωργῶν λάβῃ ἀπὸ τῶν καρπῶν τοῦ ἀμπελῶνος·

3 καὶ λαβόντες αὐτὸν ἔδειραν

καὶ ἀπέστειλαν κενόν.

4 καὶ πάλιν ἀπέστειλεν πρὸς αὐτοὺς ἄλλον δούλον· κἀκεῖνον ἐκεφαλίωσαν καὶ ἠτίμασαν.

5 καὶ ἄλλον ἀπέστειλεν·

κἀκεῖνον ἀπέκτειναν,

καὶ πολλοὺς ἄλλους,

οὓς μὲν δέροντες οὓς δὲ ἀποκτενύντες.

6 ἔτι ἓνα εἶχεν, υἱὸν ἀγαπητόν· ἀπέστειλεν αὐτὸν ἔσχατον πρὸς αὐτοὺς

LUKE 20

Ἄνθρωπος ²ἔφύτευσεν ἀμπελῶνα,¹

καὶ ἐξέδετο αὐτὸν γεωργοῖς, καὶ ἀπεδήμησεν χρόνους ἱκανοὺς. 10 καὶ καιρῷ

ἀπέστειλεν

πρὸς τοὺς γεωργοὺς δούλον, ἵνα ἀπὸ τοῦ καρποῦ τοῦ ἀμπελῶνος δώσουσιν αὐτῷ·

οἱ δὲ γεωργοὶ ἐξαπέστειλαν αὐτὸν δείραντες κενόν.

11 καὶ προσέθετο ἕτερον πέμψαι δούλον· οἱ δὲ κἀκεῖνον δείραντες καὶ ἀτιμάσαντες ἐξαπέστειλαν κενόν.

12 καὶ προσέθετο τρίτον πέμψαι· οἱ δὲ καὶ τοῦτον τραυματίσαντες ἐξέβαλον.

13 εἶπεν δὲ ὁ κύριος τοῦ ἀμπελῶνος

Τί ποιήσω; πέμψω τὸν υἱὸν μου τὸν ἀγαπητόν·

¹ Isa 5:1 f ² Isa 5:1

ΜΑΤΤ 21	MARK 12	LUKE 20
<p>λέγων Ἐντραπήσονται τὸν υἱὸν μου. 38 οἱ δὲ γεωργοὶ ιδόντες τὸν υἱὸν</p>	<p>λέγων ὅτι Ἐντραπήσονται τὸν υἱὸν μου. 7 ἐκείνοι δὲ οἱ γεωργοὶ</p>	<p>ἴσως τοῦτον ἐντραπήσονται.</p>
<p>εἶπον ἐν ἑαυτοῖς</p>	<p>πρὸς ἑαυτοὺς εἶπαν ὅτι</p>	<p>14 ἰδόντες δὲ αὐτὸν οἱ γεωργοὶ διελογίζοντο πρὸς ἀλλήλους λέγοντες</p>
<p>Οὗτός ἐστιν ὁ κληρονόμος· δεῦτε ἀποκτείνωμεν αὐτὸν καὶ σχῶμεν τὴν κληρονομίαν αὐτοῦ· 39 καὶ λαβόντες αὐτὸν</p>	<p>Οὗτός ἐστιν ὁ κληρονόμος· δεῦτε ἀποκτείνωμεν αὐτόν, καὶ ἡμῶν ἔσται ἡ κληρονομία. 8 καὶ λαβόντες ἀπέκτειναν αὐτόν, καὶ ἐξέβαλον αὐτόν ἔξω τοῦ ἀμπελώου.</p>	<p>Οὗτός ἐστιν ὁ κληρονόμος· ἀποκτείνωμεν αὐτόν, ἵνα ἡμῶν γένηται ἡ κληρονομία·</p>
<p>ἐξέβαλον ἔξω τοῦ ἀμπελώου καὶ ἀπέκτειναν. 40 ὅταν οὖν ἔλθῃ</p>	<p>9 τί ποιήσει ὁ κύριος τοῦ ἀμπελώου;</p>	<p>15 καὶ ἐκβαλόντες αὐτὸν ἔξω τοῦ ἀμπελώου ἀπέκτειναν.</p>
<p>ὁ κύριος τοῦ ἀμπελώου, τί ποιήσει τοῖς γεωργοῖς ἐκείνοις; 41 λέγουσιν αὐτῷ</p>	<p>ἐλεύσεται καὶ ἀπολέσει τοὺς γεωργοὺς,</p>	<p>τί οὖν ποιήσει αὐτοῖς ὁ κύριος τοῦ ἀμπελώου;</p>
<p>Κακοὺς κακῶς ἀπολέσει αὐτούς, καὶ τὸν ἀμπελώνα ἐκδώσεται ἄλλοις γεωργοῖς, οἵτινες ἀποδώσουσιν αὐτῷ τοὺς καρποὺς ἐν τοῖς καιροῖς αὐτῶν.</p>	<p>καὶ δώσει τὸν ἀμπελώνα ἄλλοις.</p>	<p>16 ἐλεύσεται καὶ ἀπολέσει τοὺς γεωργοὺς τούτους, καὶ δώσει τὸν ἀμπελώνα ἄλλοις.</p>
<p>42 λέγει αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς Οὐδέποτε ἀνέγνωτε ἐν ταῖς γραφαῖς 14 Ἰθὺν ὃν ἀπεδοκίμασαν οἱ οἰκοδομοῦντες οὗτος ἐγενήθη εἰς κεφαλὴν γωνίας· παρὰ Κυρίου ἐγένετο αὕτη,</p>	<p>10 Οὐδὲ τὴν γραφὴν ταύτην ἀνέγνωτε 14 Ἰθὺν ὃν ἀπεδοκίμασαν οἱ οἰκοδομοῦντες, οὗτος ἐγενήθη εἰς κεφαλὴν γωνίας· 11 παρὰ Κυρίου ἐγένετο αὕτη,</p>	<p>ἀκούσαντες δὲ εἶπαν Μὴ γένοιτο. 17 ὁ δὲ ἐμβλέψας αὐτοῖς εἶπεν Τί οὖν ἐστὶν τὸ γεγραμμένον τοῦτο 24 Ἰθὺν ὃν ἀπεδοκίμασαν οἱ οἰκοδομοῦντες, οὗτος ἐγενήθη εἰς κεφαλὴν γωνίας;”</p>

1 Ps 118(117):22 f 1 Ps 118(117):22

Mk 12:9 τί (without addition) BL 1 lt syr sin cop; ⲬACDNWXΔΘ lt vg pesh al pier add οὖν

MATTHEW 21	MARK 12	LUKE 20
καὶ ἔστιν θαυμαστὴ ἐν ὀφθαλμοῖς ἡμῶν;”	καὶ ἔστιν θαυμαστὴ ἐν ὀφθαλμοῖς ἡμῶν;”	
43 διὰ τοῦτο λέγω ἵμῖν ὅτι ἄρθησεται ἀφ’ ὑμῶν ἡ βασιλεία τοῦ θεοῦ καὶ δοθήσεται ἔθνοι ποιῶντι τοὺς καρποὺς αὐτῆς.		
44 [Καὶ ὁ πεσὼν ἐπὶ τὸν λίθον τοῦτον συνθλασθήσεται ἐφ’ ὃν δ’ ἂν πέσῃ λικμήσει αὐτόν.]		18 πᾶς ὁ πεσὼν ἐπ’ ἐκείνον τὸν λίθον συνθλασθήσεται ἐφ’ ὃν δ’ ἂν πέσῃ, λικμήσει αὐτόν.
45 Ἐκείνοι οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ Φαρισαῖοι τὰς παραβολὰς αὐτοῦ ἔγνωσαν ὅτι περὶ αὐτῶν λέγει		
46 καὶ ζητοῦντες αὐτὸν κρατῆσαι	12 Καὶ ἐζήτουν αὐτόν κρατῆσαι,	19 Καὶ ἐζήτησαν οἱ γραμματεῖς καὶ οἱ ἀρχιερεῖς ἐπιβαλεῖν ἐπ’ αὐτὸν τὰς χεῖρας ἐν αὐτῇ τῇ ὥρᾳ,
ἐφοβήθησαν τοὺς ὄχλους, ἐπεὶ εἰς προφήτην αὐτὸν εἶχον.	καὶ ἐφοβήθησαν τὸν ὄχλον, ἔγνωσαν γὰρ ὅτι πρὸς αὐτοὺς τὴν παραβολὴν εἶπεν.	καὶ ἐφοβήθησαν τὸν λαόν, ἔγνωσαν γὰρ ὅτι πρὸς αὐτοὺς εἶπεν τὴν παραβολὴν ταύτην.
	καὶ ἀφέντες αὐτὸν ἀπῆλθαν.	

151. THE MARRIAGE FEAST

MATTHEW 22:1-14

^aΚαὶ ἀποκριθεὶς ὁ Ἰησοῦς πάλιν εἶπεν ἐν παραβολαῖς αὐτοῖς λέγων 2 Ὁμοιωθῆ ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν ἀνθρώπῳ βασιλεῖ, ὅστις ἐποίησεν γάμους τῷ υἱῷ αὐτοῦ. 3 καὶ ἀπέστειλεν τοὺς δούλους αὐτοῦ

^a Cf Lk 14:16 ff (§122)

WH mg: Mt 21:43 ὑμῖν, 45 Ἐκείνοι οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ Φαρισαῖοι

Mt 21:44 Καὶ . . . αὐτόν with Σ BCWX Θ (om καὶ) Σ 6 it vg syr cur pesh cop arm eth al pler (cf Lk 20:18), D 33. 5 it syr sin Or om Lk 20:19 οἱ γραμματεῖς καὶ οἱ ἀρχιερεῖς (Φαρισαῖοι C) with Λ BCLW Θ cop arm eth etc; οἱ ἀρχιερ. καὶ οἱ γραμ. Σ DR it vg syr sin cur pesh etc

ΜΑΤΤ 22

καλέσαι τοὺς κεκλημένους εἰς τοὺς γάμους, καὶ οὐκ ἤθελον ἔλθειν. 4 πάλιν ἀπέστειλεν ἄλλους δούλους λέγων Ἐἴπατε τοῖς κεκλημένοις Ἰδοὺ τὸ ἀριστόν μου ἡτοίμακα, οἱ ταῦροί μου καὶ τὰ σιτιστὰ τεθυμένα, καὶ πάντα ἔτοιμα· δεῦτε εἰς τοὺς γάμους. 5 οἱ δὲ ἀμελήσαντες ἀπῆλθον, ὃς μὲν εἰς τὸν ἴδιον ἀγρόν, ὃς δὲ ἐπὶ τὴν ἐμπορίαν αὐτοῦ· 6 οἱ δὲ λοιποὶ κρατήσαντες τοὺς δούλους αὐτοῦ ὕβρισαν καὶ ἀπέκτειναν. 7 ὁ δὲ βασιλεὺς ὠργίσθη, καὶ πέμψας τὰ στρατεύματα αὐτοῦ ἀπώλεσεν τοὺς φονεῖς ἐκείνους καὶ τὴν πόλιν αὐτῶν ἐνέπρησεν. 8 τότε λέγει τοῖς δούλοις αὐτοῦ Ὁ μὲν γάμος ἔτοιμός ἐστιν, οἱ δὲ κεκλημένοι οὐκ ἦσαν ἄξιοι· 9 πορεύεσθε οὖν ἐπὶ τὰς διεξόδους τῶν ὁδῶν, καὶ ὅσους ἐὰν εὔρητε καλέσατε εἰς τοὺς γάμους. 10 καὶ ἐξελθόντες οἱ δούλοι ἐκείνοι εἰς τὰς ὁδοὺς συνήγαγον πάντας οὓς εὔρον, ποιηροὺς τε καὶ ἀγαθοὺς· καὶ ἐπλήσθη ὁ νυμφῶν ἀνακειμένων. 11 εἰσελθὼν δὲ ὁ βασιλεὺς θεάσασθαι τοὺς ἀνακειμένους εἶδεν ἐκεῖ ἄνθρωπον οὐκ ἐνδεδυμένον ἔνδυμα γάμου· 12 καὶ λέγει αὐτῷ Ἐταῖρε, πῶς εἰσῆλθες ὧδε μὴ ἔχων ἔνδυμα γάμου; ὁ δὲ ἐφίμωθη. 13 τότε ὁ βασιλεὺς εἶπεν τοῖς διακόνοις Δῆσαντες αὐτοῦ πόδας καὶ χεῖρας

ΜΑΤΤ 22

ἠεὶβάλετε αὐτὸν
εἰς τὸ σκότος τὸ ἐξώτερον·
ἐκεῖ ἔσται ὁ κλαιθμὸς
καὶ ὁ βρυγμὸς τῶν ὀδόντων.
14 πολλοὶ γὰρ εἰσιν κλητοὶ
ὀλίγοι δὲ ἐκλεκτοί.

CHAPTER III. DEBATE WITH THE JEWISH RULERS, §§ 152-155

152. PAYING TRIBUTE TO CAESAR

ΜΑΤΤ 22:15-22

Τότε πορευθέντες
[Cf v 16 below]
οἱ Φαρισαῖοι
[Cf v 16 below]
συμβούλιον ἔλαβον
ὅπως αὐτὸν παγιδεύσωσιν
ἐν λόγῳ.

16 καὶ ἀποστέλλουσιν αὐτῷ
τοὺς μαθητὰς αὐτῶν
μετὰ τῶν Ἑρωδιανῶν

λέγοντας
Διδάσκαλε, οἶδαμεν ὅτι
ἀληθὴς εἶ
καὶ τὴν ὁδὸν τοῦ θεοῦ
ἐν ἀληθείᾳ διδάσκεις,
καὶ οὐ μέλει σοι περὶ οὐδενός,
οὐ γὰρ βλέπεις
εἰς πρόσωπον ἀνθρώπων·
[Cf v 16 above]

MARK 12:13-17

Καὶ
ἀποστέλλουσιν πρὸς αὐτὸν
τινας τῶν Φαρισαίων
καὶ τῶν Ἑρωδιανῶν

ἵνα αὐτὸν ἀγρεύσωσιν
λόγῳ.

[Cf v 13 above]

14 καὶ ἐλθόντες
λέγουσιν αὐτῷ
Διδάσκαλε, οἶδαμεν ὅτι
ἀληθὴς εἶ

καὶ οὐ μέλει σοι περὶ οὐδενός,
οὐ γὰρ βλέπεις
εἰς πρόσωπον ἀνθρώπων,
ἀλλ' ἐπ' ἀληθείας
τὴν ὁδὸν τοῦ θεοῦ διδάσκεις·

LUKE 20:20-26

Καὶ παρατηρήσαντες
ἀπέστειλαν
ἐγκαθήμενους ὑποκρινομένους
ἑαυτοὺς δικαίους εἶναι,

ἵνα ἐπιλάβωνται αὐτοῦ
λόγου,
ὥστε παραδοῦναι αὐτὸν τῇ
ἀρχῇ
καὶ τῇ ἐξουσίᾳ τοῦ ἡγεμόνου.

21 καὶ ἐπηρώτησαν αὐτὸν
λέγοντες
Διδάσκαλε, οἶδαμεν ὅτι
ὀρθῶς λέγεις
καὶ
διδάσκεις

καὶ οὐ λαμβάνεις
πρόσωπον,
ἀλλ' ἐπ' ἀληθείας
τὴν ὁδὸν τοῦ θεοῦ διδάσκεις·

^a Cf Mt 8:12 (§45, pp 70, 71)

Lk 13:28

^a Ἐκεῖ ἔσται ὁ κλαιθμὸς
καὶ ὁ βρυγμὸς τῶν ὀδόντων,
ὅταν ὁψῆσθε Ἰβραὴμ καὶ Ἰσαὰκ
καὶ Ἰακώβ καὶ πάντας τοὺς
προφήτας ἐν τῇ βασιλείᾳ τοῦ θεοῦ,
ὡμᾶς δὲ ἐκβαλλομένους ἔξω. (§121)

MATT 22	MARK 12	LUKE 20
17 εἰπὸν οὖν ἡμῖν τί σοι δοκεῖ ἔξεστιν δοῦναι κῆνσον Καίσαρι ἢ οὐ;	ἔξεστιν δοῦναι κῆνσον Καίσαρι ἢ οὐ; 15 δῶμεν ἢ μὴ δῶμεν; ὁ δὲ εἰδὼς αὐτῶν τὴν ὑπόκρισιν εἶπεν αὐτοῖς	22 ἔξεστιν ἡμᾶς Καίσαρι φόρον δοῦναι ἢ οὐ;
18 γνοὺς δὲ ὁ Ἰησοῦς τὴν πονηρίαν αὐτῶν εἶπεν Τί με πειράζετε, ὑποκριταί; 19 ἐπιδείξατέ μοι τὸ νόμισμα τοῦ κῆνσου. οἱ δὲ προσήνεγκαν αὐτῷ δηνάριον.	ὁ δὲ εἰδὼς αὐτῶν τὴν ὑπόκρισιν εἶπεν αὐτοῖς Τί με πειράζετε; φέρειτέ μοι δηνάριον ἵνα ἴδω. 16 οἱ δὲ ἤνεγκαν.	23 κατανοήσας δὲ αὐτῶν τὴν πανουργίαν εἶπεν πρὸς αὐτοὺς
20 καὶ λέγει αὐτοῖς τ Τίνος ἡ εἰκὼν αὐτῆ καὶ ἡ ἐπιγραφή; λέγουσιν Καίσαρος.	καὶ λέγει αὐτοῖς Τίνος ἡ εἰκὼν αὐτῆ καὶ ἡ ἐπιγραφή; οἱ δὲ εἶπαν αὐτῷ Καίσαρος.	24 Δείξατέ μοι δηνάριον
21 τότε λέγει αὐτοῖς Ἄπόδοτε οὖν τὰ Καίσαρος Καίσαρι καὶ τὰ τοῦ θεοῦ τῷ θεῷ.	17 ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν Τὰ Καίσαρος ἀπόδοτε Καίσαρι καὶ τὰ τοῦ θεοῦ τῷ θεῷ.	25 ὁ δὲ εἶπεν πρὸς αὐτοὺς Τοῖνον ἀπόδοτε τὰ Καίσαρος Καίσαρι καὶ τὰ τοῦ θεοῦ τῷ θεῷ. 26 καὶ οὐκ ἴσχυσαν ἐπιλα- βέσθαι τοῦ ῥήματος ἐναντίον τοῦ λαοῦ, καὶ θαυμάσαντες ἐπὶ τῇ ἀποκρίσει αὐτοῦ εἰσήγησαν.
22 καὶ ἀκούσαντες ἐθαύμασαν, καὶ ἀφέντες αὐτὸν ἀπῆλθαν.	καὶ ἐθαύμαζον ἐπ' αὐτῷ.	

153. THE QUESTION ABOUT THE RESURRECTION

MATT 22:23-33	MARK 12:18-27	LUKE 20:27-38
Ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ προσῆλθον αὐτῷ Σαδδουκαῖοι, λέγοντες μὴ εἶναι ἀνάστασιν, καὶ ἐπηρώτησαν αὐτὸν	Καὶ ἔρχονται Σαδδουκαῖοι πρὸς αὐτόν, οἵτινες λέγουσιν ἀνάστασιν μὴ εἶναι, καὶ ἐπηρώτων αὐτόν	Προσελθόντες δὲ τινες τῶν Σαδδουκαίων, οἱ λέγοντες ἀνάστασιν μὴ εἶναι, 28 ἐπηρώτησαν αὐτόν

WH mg: Mt 22:20 ὁ Ἰησοῦς Lk 20:27 ἐπηρώτων

Mt 22:20 αὐτοῖς with NBWXΔΣ al pler; ὁ Ἰησοῦς add DLZΘ lt vg syr cur pesh cop etc
Mk 12:14, 15 syr sin om ἢ οὐ; δῶμεν — D θ lt om δῶμεν ἢ μὴ δῶμεν; 17 εἶπεν with BD; ΣACLWΧΔΘ al pler
add αὐτοῖς Lk 20:23 αὐτοῖς with NBL etc; ACDWΘ al pler add τί με πειράζετε (ὑποκριταί C)

MATT 22

24 λέγοντες
Διδάσκαλε,
Μωυσῆς εἶπεν
1⁴ "Ἐάν τις ἀποθάνῃ

μη ἔχων τέκνα,
ἐπιγαμβρεύσει
ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ
τὴν γυναῖκα αὐτοῦ
καὶ ἀναστήσει σπέρμα
τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ."
ἦσαν δὲ παρ' ἡμῖν ἑπτὰ ἀδελφοί·

25 καὶ ὁ πρῶτος γήμας
ἐτελεύτησεν,
καὶ μη ἔχων σπέρμα ἀφῆκεν
τὴν γυναῖκα αὐτοῦ τῷ ἀδελφῷ
αὐτοῦ·

26 ὁμοίως καὶ ὁ δεύτερος

καὶ ὁ τρίτος,
ἕως τῶν ἑπτὰ·

27 ὕστερον δὲ πάντων
ἀπέθανεν ἡ γυνή.
28 ἐν τῇ ἀναστάσει οὖν
τίνος τῶν ἑπτὰ ἔσται γυνή;
πάντες γὰρ ἔσχον αὐτήν.

29 ἀποκριθεὶς δὲ
ὁ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς

Πλανᾶσθε
μη εἰδότες τὰς γραφὰς
μηδὲ τὴν δύναμιν τοῦ θεοῦ·

MARK 12

λέγοντες
19 Διδάσκαλε,
Μωυσῆς ἔγραψεν ἡμῖν ὅτι
1⁴ "Ἐάν τινος ἀδελφὸς ἀπο-
θάνῃ"

καὶ καταλίπῃ γυναῖκα
"καὶ μη ἀφῆ τέκνον,"
ἵνα "λάβῃ
ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ
τὴν γυναῖκα
καὶ ἐξαναστήσῃ σπέρμα
τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ."
20 ἑπτὰ ἀδελφοὶ ἦσαν·

καὶ ὁ πρῶτος ἔλαβεν γυναῖκα,
καὶ ἀποθνήσκων
οὐκ ἀφῆκεν σπέρμα·

21 καὶ ὁ δεύτερος
ἔλαβεν αὐτήν, καὶ ἀπέθανεν
μη καταλιπὼν σπέρμα,
καὶ ὁ τρίτος ὡσαύτως·
καὶ οἱ ἑπτὰ
οὐκ ἀφῆκαν σπέρμα·

22 ἔσχατον πάντων
καὶ ἡ γυνὴ ἀπέθανεν.
23 ἐν τῇ ἀναστάσει
τίνος αὐτῶν ἔσται γυνή;
οἱ γὰρ ἑπτὰ ἔσχον αὐτήν
γυναῖκα.

24 ἔφη αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς

Οὐ διὰ τοῦτο πλανᾶσθε
μη εἰδότες τὰς γραφὰς
μηδὲ τὴν δύναμιν τοῦ θεοῦ;

LUKE 20

λέγοντες
Διδάσκαλε,
Μωυσῆς ἔγραψεν ἡμῖν,
1⁴ "Ἐάν τινος ἀδελφὸς ἀπο-
θάνῃ"

ἔχων γυναῖκα,
"καὶ οὗτος ἄτεκνος ἦ,"
ἵνα "λάβῃ
ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ
τὴν γυναῖκα
καὶ ἐξαναστήσῃ σπέρμα
τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ."
29 ἑπτὰ οὖν ἀδελφοὶ ἦσαν·

καὶ ὁ πρῶτος λαβὼν γυναῖκα
ἀπέθανεν
ἄτεκνος·

30 καὶ ὁ δεύτερος

καὶ ὁ τρίτος ἔλαβεν αὐτήν,
31 ὡσαύτως δὲ καὶ οἱ ἑπτὰ
οὐ κατέλιπον τέκνα
καὶ ἀπέθανον·

32 ὕστερον
καὶ ἡ γυνὴ ἀπέθανεν.
33 ἡ γυνὴ οὖν ἐν τῇ ἀναστάσει
τίνος αὐτῶν γίνεται γυνή;
οἱ γὰρ ἑπτὰ ἔσχον αὐτήν
γυναῖκα.

34 καὶ εἶπεν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς
Οἱ υἱοὶ τοῦ αἰῶνος τούτου
γαμοῦσιν καὶ γαμίσκονται,

35 οἱ δὲ καταξιωθέντες
τοῦ αἰῶνος ἐκείνου τυχεῖν

¹ Deut 25:5; Gen 38:8

MATT 22	MARK 12	LUKE 20
30 ἐν γὰρ τῇ ἀναστάσει οὔτε γαμοῦσιν οὔτε γαμίζονται,	25 ὅταν γὰρ ἕκ νεκρῶν ἀνα- στῶσιν, οὔτε γαμοῦσιν οὔτε γαμίζονται,	καὶ τῆς ἀναστάσεως τῆς ἐκ νεκρῶν οὔτε γαμοῦσιν οὔτε γαμίζονται ¹ .
ἀλλ' ὡς ἄγγελοι ἐν τῷ οὐρανῷ εἰσίν ¹	ἀλλ' εἰσίν ὡς ἄγγελοι ¹ ἐν τοῖς οὐρανοῖς ¹	36 οὐδὲ γὰρ ἀποθανεῖν ἔτι δύνανται, ἰσάγγελοι γὰρ εἰσιν,
31 περὶ δὲ τῆς ἀναστάσεως τῶν νεκρῶν οὐκ ἀνέγνωτε τὸ ῥηθὲν ὑμῖν	26 περὶ δὲ τῶν νεκρῶν ὅτι ἐγείρονται οὐκ ἀνέγνωτε ἐν τῇ βίβλῳ Μωυσέως ἐπὶ τοῦ βάτου	καὶ υἱοὶ εἰσιν θεοῦ τῆς ἀναστάσεως υἱοὶ ὄντες. 37 ὅτι δὲ ἐγείρονται οἱ νεκροὶ
ὑπὸ τοῦ θεοῦ λέγοντος	πῶς εἶπεν αὐτῷ ὁ θεὸς λέγων	καὶ Μωυσῆς ἐμήνυσε ἐπὶ τῆς βάτου, ὡς λέγει
32 ¹⁴ "Ἐγὼ εἰμι ὁ θεὸς Ἀβραάμ καὶ ὁ θεὸς Ἰσαὰκ καὶ ὁ θεὸς Ἰακώβ;" οὐκ ἔστιν [ὁ] θεὸς νεκρῶν ἀλλὰ ζώντων.	¹⁴ "Ἐγὼ ὁ θεὸς Ἀβραάμ καὶ θεὸς Ἰσαὰκ καὶ θεὸς Ἰακώβ;" 27 οὐκ ἔστιν ὁ θεὸς νεκρῶν ἀλλὰ ζώντων ¹ πολὺ πλανασθε.	¹⁴ "Κύριον τὸν θεὸν Ἀβραάμ καὶ θεὸν Ἰσαὰκ καὶ θεὸν Ἰακώβ;" 38 θεὸς δὲ οὐκ ἔστιν νεκρῶν ἀλλὰ ζώντων, πάντες γὰρ αὐτῷ ζῶσιν.
33 Καὶ ἀκούσαντες οἱ ὄχλοι ἐξεπλήσσοντο ἐπὶ τῇ διδαχῇ αὐτοῦ.	[MARK 11:18b] πᾶς γὰρ ὁ ὄχλος ἐξεπλήσσετο ἐπὶ τῇ διδαχῇ αὐτοῦ. (§146)	

154. THE QUESTION ABOUT THE GREAT COMMANDMENT

MATT 22:34-40	MARK 12:28-34	LUKE 20:39, 40
Οἱ δὲ Φαρισαῖοι ἀκούσαντες ὅτι ἐφίμωσεν τοὺς Σαδδουκαίους συνήχθησαν ἐπὶ τὸ αὐτό.	Καὶ προσελθὼν εἰς τῶν γραμματέων ἀκούσας αὐτῶν συζητούντων,	ἀποκριθέντες δὲ τινες τῶν γραμματέων

¹ Ex 3:6

WH mg: Mk 12:25 οἱ ἄγγελοι οἱ 27 ὁ Lk 20:35 γαμίζονται

Mt 22:32 ὁ θεός¹ with B1, Δ sah cop syr sin etc; NDW min pauc etc θεός; ΕΓΘΣ arm al pler ὁ θεός θεός
Mk 12:26 θεός Ἰσαὰκ καὶ θεός with BDW Or; NA²⁷CLX^{Δθ} al pler ὁ θεός Ἰσ. καὶ ὁ θεός 27 θεός with BD1, W Δ
etc; NA^{CE} etc ὁ θεός; Θ ὁ θεός θεός

MATT 22	MARK 12	
35 καὶ ἐπηρώτησεν εἰς ἕξ αὐτῶν νομικὸς πειράζων αὐτόν	εἰδὼς ὅτι καλῶς ἀπεκρίθη αὐτοῖς, ἐπηρώτησεν αὐτόν	
36 Διδάσκαλε, ποία ἐντολὴ μεγάλῃ ἐν τῷ νόμῳ;	Ποία ἐστὶν ἐντολὴ πρώτη πάντων;	[LUKE 10:27]
37 ὁ δὲ ἔφη αὐτῷ	29 ἀπεκρίθη ὁ Ἰησοῦς ὅτι Πρώτη ἐστὶν ³¹ "Ἄκουε, Ἰσ- ραήλ, Κύριος ὁ θεὸς ἡμῶν κύριος ¹ εἰς ἐστίν,	ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν
1 ⁴ "Ἀγαπήσεις Κύριον τὸν θεόν σου ἐν ὄλῃ καρδίᾳ σου καὶ ἐν ὄλῃ τῇ ψυχῇ σου	30 καὶ ἀγαπήσεις Κύριον τὸν θεόν σου ἐξ ὄλης ^τ καρδίας σου καὶ ἐξ ὄλης τῆς ψυχῆς σου	1 ⁴ "Ἀγαπήσεις Κύριον τὸν θεόν σου ¹ ἐξ ὄλης ^τ καρδίας σου καὶ ἐν ὄλῃ τῇ ψυχῇ σου καὶ ἐν ὄλῃ τῇ ἰσχύι σου καὶ ἐν ὄλῃ τῇ διανοίᾳ σου,"
καὶ ἐν ὄλῃ τῇ διανοίᾳ σου."	καὶ ἐξ ὄλης τῆς διανοίας σου καὶ ἐξ ὄλης τῆς ἰσχύος σου."	
38 αὕτη ἐστὶν ἡ μεγάλη καὶ πρώτη ἐντολή.		
39 δευτέρα ἴμοια ἑαυτῇ ¹ ^{a2} "Ἀγαπήσεις	31 δευτέρα αὕτη ^{a2} "Ἀγαπήσεις	καὶ
τὸν πλησίον σου ὡς σεαυτόν."	τὸν πλησίον σου ὡς σεαυτόν."	^{a2} "τὸν πλησίον σου ὡς σεαυτόν." (§103)
40 ^b ἐν ταύταις ταῖς δυσὶν ἐντολαῖς ὅλος ὁ νόμος κρέμα- ται καὶ οἱ προφῆται.	μείζων τούτων ἄλλη ἐντολὴ οὐκ ἔστιν.	
	32 Ἐἶπεν ¹ αὐτῷ ὁ γραμ- ματεὺς	εἶπαν
	Καλῶς, διδάσκαλε, ἐπ' ἀληθείας εἶπες ὅτι ⁴ "εἰς ἐστὶν ⁵ καὶ οὐκ ἔστιν ἄλλος πλὴν αὐτοῦ."	Διδάσκαλε, καλῶς εἶπας.
	33 καὶ τὸ ¹⁴ ἀγαπᾶν αὐτόν	

^a Cf Mt 5:43 (§37); 19:19b (§137)

Mt 7:12b

^b οὗτος γάρ ἐστιν
ὁ νόμος
καὶ οἱ προφῆται. (§42)

¹ Deut 6:5

² Lev 19:18

³ Deut 6:4 f (two texts of LXX)

⁴ Deut 6:4

⁵ Deut 4:35

WH mg: Mt 22:39 ὁμοίως | αὐτῇ Mk 12:29 ἡμῶν, Κύριος 30 τῆς 32 Καὶ εἶπεν Lk 10:27 θεόν τῆς

	MARK 12	LUKE 20
<p>[MATT 22:46]</p> <p>καὶ οὐδεὶς ἐδύνατο ἀποκριθῆναι αὐτῷ λόγον, οὐδὲ ἐτόλμησέν τις ἀπ' ἐκείνης τῆς ἡμέρας ἐπερωτῆσαι αὐτὸν οὐκέτι. (§155)</p>	<p>ἐξ ὅλης τῆς καρδίας καὶ ἐξ ὅλης τῆς συνέσεως καὶ ἐξ ὅλης τῆς ἰσχύος" καὶ τὸ ² "ἀγαπᾶν τὸν πλησίον ὡς αὐτὸν" περισσότερὸν ἐστὶν πάντων ³ "τῶν ὀλοκαυτωμάτων καὶ θησιῶν." 34 καὶ ὁ Ἰησοῦς ἰδὼν αὐτὸν ὅτι νουνεχῶς ἀπεκρίθη εἶπεν αὐτῷ Οὐ μακρὰν [εἶ] ἀπὸ τῆς βασιλείας τοῦ θεοῦ.</p> <p>Καὶ οὐδεὶς οὐκέτι ἐτόλμα αὐτὸν ἐπερωτῆσαι.</p>	<p>40 οὐκέτι γὰρ ἐτόλμων ἐπερωτᾶν αὐτὸν οὐδέν.</p>
<p>155. JESUS' QUESTION ABOUT THE SON OF DAVID</p>		
<p>MATT 22:41-46</p> <p>Συνηγμένων δὲ τῶν Φαρισαίων ἐπηρώτησεν αὐτοὺς ὁ Ἰησοῦς 42 λέγων Τί ὑμῖν δοκεῖ περὶ τοῦ χριστοῦ; τίνας υἱὸς ἐστίν; λέγουσιν αὐτῷ Τοῦ Δαυεῖδ. 43 λέγει αὐτοῖς Πῶς οὖν Δαυεῖδ ἐν πνεύματι καλεῖ [αὐτὸν κύριον] λέγων 44 ¹ "Εἶπεν Κύριος τῷ κυρίῳ μου Κάθου ἐκ δεξιῶν μου ἕως ἂν θῶ τοὺς ἐχθρούς σου ὑποκάτω τῶν ποδῶν σου;" 45 εἰ οὖν Δαυεῖδ</p>	<p>MARK 12:35-37</p> <p>Καὶ ἀποκριθεὶς ὁ Ἰησοῦς ἔλεγεν διδάσκων ἐν τῷ ἱερῷ Πῶς λέγουσιν οἱ γραμματεῖς ὅτι ὁ χριστὸς υἱὸς Δαυεῖδ ἐστίν;</p> <p>36 αὐτὸς Δαυεῖδ εἶπεν ἐν τῷ πνεύματι τῷ ἁγίῳ</p> <p>¹ "Εἶπεν Κύριος τῷ κυρίῳ μου [Κάθου] ἐκ δεξιῶν μου ἕως ἂν θῶ τοὺς ἐχθρούς σου ὑποκάτω τῶν ποδῶν σου;" 37 αὐτὸς Δαυεῖδ</p>	<p>LUKE 20:41-44</p> <p>Εἶπεν δὲ πρὸς αὐτοὺς Πῶς λέγουσιν τὸν χριστὸν εἶναι Δαυεῖδ υἱόν;</p> <p>42 αὐτὸς γὰρ Δαυεῖδ λέγει ἐν Βίβλῳ Ψαλμῶν</p> <p>¹ "Εἶπεν Κύριος τῷ κυρίῳ μου Κάθου ἐκ δεξιῶν μου 43 ἕως ἂν θῶ τοὺς ἐχθρούς σου ὑποπόδιον τῶν ποδῶν σου" 44 Δαυεῖδ οὖν</p>

¹ Ps 110(109):1 ² Lev 19:18 ³ I Sam 15:22

WH mg: Mt 22:43 κύριον αὐτὸν Mk 12:33 τῆς 36 Κάθισον

Mk 12:36 ὑποκάτω with BDR¹ W 28, sah cop; ὑποπόδιον S¹ALXΔΘ al pler

MATT 22

καλεῖ αὐτὸν κύριον,
πῶς υἱὸς αὐτοῦ ἐστίν;
46 καὶ οὐδεὶς ἐδύνατο ἀποκρι-
θῆναι αὐτῷ λόγον,

οἷδὲ ἐτόλμησέν τις
ἀπ' ἐκείνης τῆς ἡμέρας
ἐπερωτῆσαι αὐτὸν οὐκέτι.

MARK 12

λέγει αὐτὸν κύριον,
καὶ πῶθεν αὐτοῦ ἐστίν υἱός;

[MARK 12:34b]

Καὶ οὐδεὶς οὐκέτι ἐτόλμα

αὐτὸν ἐπερωτῆσαι. (§154)

Καὶ ὁ πολὺς ὄχλος ἤκουεν
αὐτοῦ ἡδέως.

LUKE 20

αὐτὸν κύριον καλεῖ,
καὶ πῶς αὐτοῦ υἱὸς ἐστίν;

[LUKE 20:40]

οὐκέτι γὰρ ἐτόλμων

ἐπερωτᾶν αὐτὸν οὐδέν. (§154)

CHAPTER IV. DENUNCIATION OF THE SCRIBES AND PHARISEES, §§156-159

156. OSTENTATION

MATT 23:1-12

Τότε [ὁ] Ἰησοῦς
ἐλάλησεν τοῖς ὄχλοις καὶ
τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ λέγων
2 Ἐπὶ τῆς Μωυσέως καθέδ-
ρας ἐκάθισαν οἱ γραμματεῖς
καὶ οἱ Φαρισαῖοι. 3 πάντα
οὖν ὅσα ἐὰν εἴπωσιν ὑμῖν
ποιήσατε καὶ τηρεῖτε, κατὰ
δὲ τὰ ἔργα αὐτῶν μὴ ποιεῖτε,
λέγουσιν γὰρ καὶ οὐ ποιοῦσιν.

4 δεσμεύουσιν δὲ
φορτία βαρέα [†]
καὶ ἐπιτιθέασιν ἐπὶ τοὺς ὤμων
τῶν ἀνθρώπων,
αὐτοὶ δὲ τῷ δακτύλῳ αὐτῶν
οὐ θέλουσιν κινήσαι αὐτά.
5 πάντα δὲ τὰ ἔργα αὐτῶν
ποιοῦσιν πρὸς τὸ θεαθῆναι τοῖς
ἀνθρώποις· πλατύνουσι γὰρ
τὰ φυλακτήρια αὐτῶν καὶ
μεγαλύνουσι τὰ κράσπεδα,

MARK 12:38-40

Καὶ ἐν τῇ διδαχῇ αὐτοῦ

ἔλεγεν

LUKE 20:45-47

Ἄκουόντος δὲ παντὸς τοῦ
λαοῦ
εἶπεν τοῖς μαθηταῖς

[LUKE 11:46]

ὁ δὲ εἶπεν

Καὶ ὑμῖν τοῖς νομικοῖς οὐαί,
ὅτι φορτίζετε τοὺς ἀνθρώπους
φορτία δυσβάστακτα,

καὶ αὐτοὶ ἐνὶ τῶν δακτύλων ὑμῶν
οὐ προσπαθετε τοῖς φορτίοις. (§110)

WH mg: Mt 23:4 καὶ δυσβάστακτα

Mt 23:4 βαρῆα (without addition) with **Σ** (μεγάλα βαρῆα) L 2 min 5 it syr sin cur pesh cop; BDWΔΘΞ
it vg sah al pler add καὶ δυσβάστακτα (D* ἀδυσβ.)

MATT 23	MARK 12	LUKE 20
<p>6 ^aφιλοῦσι δὲ</p> <p>τὴν πρωτοκλισίαν ἐν τοῖς δείπνοις καὶ τὰς πρωτοκαθεδρίας ἐν ταῖς συναγωγαῖς</p> <p>7 καὶ τοὺς ἀσπασμοὺς ἐν ταῖς ἀγοραῖς καὶ καλεῖσθαι ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων Ῥαββεῖ.</p> <p>8 ὑμεῖς δὲ μὴ κληθῆτε Ῥαββεῖ, εἰς γὰρ ἐστὶν ὑμῶν ὁ διδάσκαλος, πάντες δὲ ὑμεῖς ἀδελφοί ἐστε·</p> <p>9 καὶ πατέρα μὴ καλέσητε ὑμῶν ἐπὶ τῆς γῆς, εἰς γὰρ ἐστὶν ὑμῶν ὁ πατὴρ ὁ οὐράνιος·</p> <p>10 μηδὲ κληθῆτε καθηγηταί, ὅτι καθηγητῆς ὑμῶν ἐστὶν εἰς ὁ Χριστός·</p> <p>11 ^bὃ δὲ μείζων ὑμῶν ἔσται ὑμῶν διάκονος.</p>	<p>^aΒλέπετε ἀπὸ τῶν γραμματέων τῶν θελόντων ἐν στολαῖς περιπατεῖν καὶ ἀσπασμοὺς ἐν ταῖς ἀγοραῖς</p> <p>39 καὶ πρωτοκαθεδρίας ἐν ταῖς συναγωγαῖς καὶ πρωτοκλισίας ἐν τοῖς ^δδείπνοις, [Cf v 39 above]</p> <p>[Cf v 38 above]</p> <p>[MARK 9:35b]</p> <p>^bΕἴ τις θέλει πρῶτος εἶναι ἔσται πάντων ἰσχυατος καὶ πάντων διάκονος. (§92)</p>	<p>46 ^aΠροσέχετε ἀπὸ τῶν γραμματέων τῶν θελόντων περιπατεῖν ἐν στολαῖς καὶ φιλοῦντων ἀσπασμοὺς ἐν ταῖς ἀγοραῖς καὶ πρωτοκαθεδρίας ἐν ταῖς συναγωγαῖς καὶ πρωτοκλισίας ἐν τοῖς δείπνοις, [Cf v 46c above]</p> <p>[Cf v 46b above]</p> <p>[LUKE 9:48b]</p> <p>^bὃ γὰρ μικρότερος ἐν ταῖς ὑμῖν ὑπάρχων οὗτός ἐστιν μέγας. (§92)</p>
<p>Mt 20:26, 27</p> <p>^b οὐχ οὕτως ἐστὶν ἐν ὑμῖν· ἀλλ' ὅς ἂν θέλῃ ἔσται ὑμῶν διάκονος, 27 καὶ ὅς ἂν θέλῃ ἔσται ὑμῶν δοῦλος· (§140)</p>	<p>Mk 10:43, 44</p> <p>^b οὐχ οὕτως δὲ ἐστὶν ἐν ὑμῖν· ἀλλ' ὅς ἂν θέλῃ ἔσται ὑμῶν διάκονος, 44 καὶ ὅς ἂν θέλῃ ἔσται πάντων δοῦλος· (§140)</p>	<p>Lk 11:43</p> <p>^a οὐαὶ ὑμῖν τοῖς Φαρισαίοις, ὅτι ἀγαπᾶτε τὴν πρωτοκαθεδρίαν ἐν ταῖς συναγωγαῖς καὶ τοὺς ἀσπασμοὺς ἐν ταῖς ἀγοραῖς. (§109)</p> <p>Lk 22:26</p> <p>^b ὑμεῖς δὲ οὐχ οὕτως, ἀλλ' ὅς ἂν θέλῃ ἔσται ὑμῶν διάκονος, ὡς ὁ νεώτερος, καὶ ὁ ἡγούμενος ὡς ὁ διακονῶν· (§173)</p>

MATT 23

12 ὁστίς δέ
ἰψώσει ἐαυτὸν
ταπεινωθήσεται
καὶ ὅστις ταπεινώσει ἐαυτὸν
ἰψωθήσεται.

MARK 12

40 οἱ κατέσθοντες τὰς οἰκίας
τῶν χηρῶν
καὶ προφάσει
μακρὰ προσευχόμενοι·¹
οὗτοι λήμψονται
περισσότερον κρίμα.

[LUKE 14:11]

^a ὅτι πᾶς
ὁ ἰψῶν ἐαυτὸν
ταπεινωθήσεται
καὶ ὁ ταπεινῶν ἐαυτὸν
ἰψωθήσεται. (§123)

LUKE 20

47 οἱ κατεσθίουσιν τὰς οἰκίας
τῶν χηρῶν
καὶ προφάσει
μακρὰ προσεύχονται·
οὗτοι λήμψονται
περισσότερον κρίμα.

157. VARIOUS SINS

MATT 23:14-36

Οὐαὶ δὲ ὑμῖν, γραμματεῖς
καὶ Φαρισαῖοι ὑποκριταί,
ὅτι κλείετε
τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν
ἐμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων·
ὑμεῖς γὰρ οὐκ εἰσέρχεσθε,
οὐδὲ τοὺς εἰσερχομένους
ἀφίετε εἰσελθεῖν.

15 Οὐαὶ ὑμῖν, γραμματεῖς
καὶ Φαρισαῖοι ὑποκριταί, ὅτι
περιάγετε τὴν θάλασσαν καὶ
τὴν ξηρὰν ποιῆσαι ἓνα προσή-
λυτον, καὶ ὅταν γένηται ποι-
εῖτε αὐτὸν υἱὸν γεέννης διπλό-
τερον ὑμῶν. 16 Οὐαὶ ὑμῖν,
ὁδηγοὶ τυφλοὶ οἱ λέγοντες
Ὅς ἂν ὁμῶς ἐν τῷ ναῶ,

[LUKE 11:52]

οὐαὶ ὑμῖν τοῖς νομοκοῖς,

ὅτι ἤρατε τὴν κλεῖδα
τῆς γνώσεως·

αὐτοὶ οὐκ εἰσῆλθατε
καὶ τοὺς εἰσερχομένους
ἐκώλυσατε. (§110)

Lk 18:14b

^a ὅτι πᾶς
ὁ ἰψῶν ἐαυτὸν
ταπεινωθήσεται,
ὁ δὲ ταπεινῶν ἐαυτὸν
ἰψωθήσεται. (§134)

WH mg: Mk 12:39, 40 δέλιποι· αἱ . . . προσευχόμενοι.

Mt 23:13 ~~MBDLZ~~ syr sin etc om; min 4 It syr cur etc add after v 14 οὐαὶ ὑμῖν, γραμματεῖς καὶ Φαρισαῖοι ὑποκριταί, ὅτι κατεσθίετε τὰς οἰκίας τῶν χηρῶν καὶ προφάσει μακρὰ προσευχόμενοι· διὰ τοῦτο λήψεσθε περισσότερο κρίμα (cf Mk 12:40; Lk 20:47); al pler add οὐαὶ δὲ ὑμῖν etc before v 14

MATT 23

οὐδέν ἐστιν, ὅς δ' ἂν ὁμόση ἐν
 τῷ χρυσῷ τοῦ ναοῦ ὀφείλει·
 17 μωροὶ καὶ τυφλοί, τίς γὰρ
 μείζων ἐστίν, ὁ χρυσὸς ἢ ὁ
 ναὸς ὁ ἀγιάσας τὸν χρυσόν;
 18 καὶ Ὅς ἂν ὁμόση ἐν
 τῷ θυσιαστηρίῳ, οὐδέν ἐστιν,
 ὅς δ' ἂν ὁμόση ἐν τῷ δῶρῳ
 τῷ ἐπάνω αὐτοῦ ὀφείλει·
 19 Ὡς τυφλοί, τί γὰρ μείζων,
 τὸ δῶρον ἢ τὸ θυσιαστήριον
 τὸ ἀγιάζον τὸ δῶρον; 20 ὁ
 οὖν ὁμόσας ἐν τῷ θυσιαστηρίῳ
 ὁμνύει ἐν αὐτῷ καὶ ἐν πᾶσι
 τοῖς ἐπάνω αὐτοῦ· 21 καὶ
 ὁ ὁμόσας ἐν τῷ ναῷ ὁμνύει ἐν
 αὐτῷ καὶ ἐν τῷ [κατοικοῦντι]
 αὐτόν· 22 καὶ ὁ ὁμόσας ἐν
 τῷ οὐρανῷ ὁμνύει ἐν τῷ
 θρόνῳ τοῦ θεοῦ καὶ ἐν τῷ
 καθημένῳ ἐπάνω αὐτοῦ.
 23 Οὐαὶ ὑμῖν, γραμματεῖς
 καὶ Φαρισαῖοι ὑποκριταί,
 ὅτι ἀποδεκατοῦτε τὸ ἡδύοσμον
 καὶ τὸ ἄνηθον καὶ τὸ κύμινον,
 καὶ ἀφήκατε τὰ βαρύτερα
 τοῦ νόμου,
 τὴν κρίσιν
 καὶ τὸ ἔλεος καὶ τὴν πίστιν·
 ταῦτα δὲ ἔδει ποιῆσαι
 κάκεῖνα μὴ ἀφείναι.
 24 ὁδηγοὶ τυφλοί, διυλίζοντες
 τὸν κώνωπα τὴν δὲ κάμηλον
 καταπίνοντες.
 25 Οὐαὶ ὑμῖν, γραμματεῖς
 καὶ Φαρισαῖοι ὑποκριταί,
 ὅτι καθαρίζετε τὸ ἔξωθεν
 τοῦ ποτηρίου
 καὶ τῆς παροψίδος,

[Cf Luke 11:42 below]

[LUKE 11:39-44]

εἶπεν δὲ ὁ κύριος πρὸς αὐτόν
 Νῦν ἡμεῖς
 οἱ Φαρισαῖοι
 τὸ ἔξωθεν
 τοῦ ποτηρίου
 καὶ τοῦ πίνακος καθαρίζετε,

^a Cf Mt 5:34 (§37)

ΜΑΤΤ 23

ἔσωθεν δὲ γέμουσιν
ἐξ ἀρπαγῆς καὶ ἀκρασίας.
26 Φαρισαῖε τυφλέ,

καθάρισον πρῶτον τὸ ἐντὸς
τοῦ ποτηρίου [καὶ τῆς παροψί-
δος],

ἵνα γένηται καὶ τὸ ἐκτὸς αὐτοῦ
καθαρόν.

[Cf v 23 above]

27 Οὐαὶ ὑμῖν, γραμματεῖς
καὶ Φαρισαῖοι ὑποκριταί,
ὅτι ἴπαρομοιάζετε¹ τάφοις
κεκονιαμένοις, οἵτινες ἔξωθεν
μὲν φαίνονται ὠραῖοι ἔσωθεν
δὲ γέμουσιν ὀστέων
νεκρῶν
καὶ πάσης ἀκαθαρσίας·

28 οὕτως καὶ ὑμεῖς ἔξωθεν
μὲν φαίνεσθε τοῖς ἀνθρώποις
δίκαιοι, ἔσωθεν δὲ ἔστε μεστοὶ
ὑποκρίσεως καὶ ἀνομίας.

[LUKE 11]

τὸ δὲ ἔσωθεν ὑμῶν γέμει
ἀρπαγῆς καὶ πονηρίας.
40 ἀφρονες,
οὐχ ὁ ποιήσας τὸ ἔξωθεν
καὶ τὸ ἔσωθεν ἐποίησεν;
41 πλὴν τὰ ἐνόντα

δοτε ἐλεημοσύνην,
καὶ ἰδοὺ πάντα
καθαρὰ ὑμῖν ἐστίν.
42 ἀλλὰ οὐαὶ ὑμῖν
τοῖς Φαρισαίοις,
ὅτι ἀποδεκατοῦτε τὸ ἥδύσμον
καὶ τὸ πήγανον καὶ τῶν λάχανον,
καὶ παρέρχεσθε
τὴν κρίσιν
καὶ τὴν ἀγάπην τοῦ θεοῦ·
ταῦτα δὲ ἔδει ποιῆσαι
κάκεινα μὴ παρεῖναι.
43^a οὐαὶ ὑμῖν τοῖς Φαρισαίοις,
ὅτι ἀγαπᾶτε τὴν πρωτοκαθεδρίαν
ἐν ταῖς συναγωγαῖς
καὶ τοὺς ἀσπασμοὺς
ἐν ταῖς ἀγοραῖς.
44 οὐαὶ ὑμῖν,

ὅτι ἐστὲ ὡς τὰ μνημεῖα

τὰ ἄδηλα,
καὶ οἱ ἄνθρωποι οἱ περιπατοῦντες
ἐπάνω οὐκ οἶδασιν. (§109)

^a Cf Mt 23:6 (§156)

^a Cf Mk 12:38 (§156)

^a Cf Lk 20:46 (§156)

ΜΑΤΤ 23

29 Οὐαὶ ὑμῖν, γραμματεῖς
καὶ Φαρισαῖοι ὑποκριταί,
ὅτι οἰκοδομεῖτε τοὺς τάφους
τῶν προφητῶν
καὶ κοσμεῖτε τὰ μνημεῖα
τῶν δικαίων,
30 καὶ λέγετε Εἰ ἡμεθα ἐν
ταῖς ἡμέραις τῶν πατέρων
ἡμῶν,
οὐκ ἂν ἡμεθα αὐτῶν κοινωνοὶ
ἐν τῷ αἵματι τῶν προφητῶν·
31 ὥστε μαρτυρεῖτε ἑαυτοῖς

ὅτι υἱοὶ ἐστε
τῶν φονευσάντων
τοὺς προφήτας.

32 καὶ ὑμεῖς ἰπληρώσατε¹ τὸ
μέτρον τῶν πατέρων ὑμῶν.
33 ὁφείεις γεννήματα ἐχιδνῶν,
πῶς φύγητε
ἀπὸ τῆς κρίσεως τῆς γεέννης;

34 διὰ τοῦτο

ἰδοὺ¹ ἐγὼ ἀποστέλλω
πρὸς ὑμᾶς
προφήτας καὶ σοφοὺς καὶ
γραμματεῖς·
ἐξ αὐτῶν ἀποκτενεῖτε
καὶ σταυρώσατε,
καὶ ἐξ αὐτῶν μαστιγώσατε
ἐν ταῖς συναγωγαῖς ὑμῶν
καὶ διώξετε ἀπὸ πόλεως εἰς
πόλιν·
35 ὅπως ἔλθῃ ἐφ' ὑμᾶς

Mt 3:7b

^a Γεννήματα ἐχιδνῶν,
τίς ὑπέδειξεν ὑμῖν φυγεῖν
ἀπὸ τῆς μελλούσης ὀργῆς; (§17)
Cf Mt 12:34 (§50)

[LUKE 11:47, 48]

οὐαὶ ὑμῖν,

ὅτι οἰκοδομεῖτε τὰ μνημεῖα
τῶν προφητῶν

οἱ δὲ πατέρες ὑμῶν

ἀπέκτειναν αὐτοῖς.

48 ἄρα μάρτυρές ἐστε
καὶ συνευδοκεῖτε τοῖς ἔργοις
τῶν πατέρων ὑμῶν,
ὅτι αὐτοὶ μὲν ἀπέκτειναν
αὐτοὺς
ὑμεῖς δὲ οἰκοδομεῖτε. (§110)

[LUKE 11:49-51]

διὰ τοῦτο

καὶ ἡ σοφία τοῦ θεοῦ εἶπεν
Ἄποστελῶ
εἰς αὐτοὺς
προφήτας καὶ ἀποστόλους,

50 καὶ ἐξ αὐτῶν ἀποκτενοῦσιν

καὶ διώξουσιν,

ἵνα ἐκζητηθῇ

Lk 3:7b

^a Γεννήματα ἐχιδνῶν,
τίς ὑπέδειξεν ὑμῖν φυγεῖν
ἀπὸ τῆς μελλούσης ὀργῆς; (§17)

MATT 23

πάν ἄϊμα δίκαιον
ἐκχυννόμενον
ἐπὶ τῆς γῆς

ἀπὸ τοῦ αἵματος "Ἀβελ
τοῦ δικαίου
ἕως τοῦ αἵματος Ζαχαρίου
υἱοῦ Βαραχίου,
ὃν ἐφονεύσατε μεταξὺ
τοῦ ναοῦ καὶ τοῦ θυσιαστηρίου.
36 ἀμὴν λέγω ὑμῖν,
ἤξει ἑταῦτα πάντα¹
ἐπὶ τὴν γενεάν ταύτην.

[LUKE 11]

τὸ αἷμα πάντων τῶν προφητῶν
τὸ ἑκκεχυμένον¹

ἀπὸ καταβολῆς κόσμου
ἀπὸ τῆς γενεᾶς ταύτης,
51 ἀπὸ αἵματος "Ἀβελ

ἕως αἵματος Ζαχαρίου

τοῦ ἀπολομένου μεταξὺ
τοῦ θυσιαστηρίου καὶ τοῦ οἴκου·
ναί, λέγω ὑμῖν,
ἐκζητηθήσεται
ἀπὸ τῆς γενεᾶς ταύτης. (§110)

158. LAMENT OVER JERUSALEM

MATT 23:37-39

Ἱερουσαλὴμ Ἱερουσαλὴμ,
ἣ ἀποκτείνουσα τοὺς προφῆτας
καὶ λιθοβολοῦσα τοὺς
ἀπεσταλμένους πρὸς αὐτήν,—
ποσάκις ἠθέλησα
ἐπισυναγαγεῖν
τὰ τέκνα σου,
ὃν τρόπον ὄρνις ἐπισυνάγει
τὰ νοσσία [αὐτῆς]
ὑπὸ τὰς πτέρυγας,
καὶ οὐκ ἠθελήσατε;
38 ἰδοὺ ἡ ἀφίεται ὑμῖν
ὁ οἶκος ὑμῶν² τ.
39 λέγω γὰρ ὑμῖν,
οὐ μὴ με ἴδητε ἀπ' ἄρτι
ἕως ἂν εἴπητε
²Ἐὐλογημένος ὁ ἐρχόμενος
ἐν ὀνόματι Κυρίου."

[LUKE 13:34, 35]

Ἱερουσαλὴμ Ἱερουσαλὴμ,
ἣ ἀποκτείνουσα τοὺς προφῆτας
καὶ λιθοβολοῦσα τοὺς
ἀπεσταλμένους πρὸς αὐτήν,—
ποσάκις ἠθέλησα
ἐπισυνάξει
τὰ τέκνα σου
ὃν τρόπον ὄρνις
τὴν ἑαυτῆς νοσσιάν
ὑπὸ τὰς πτέρυγας,
καὶ οὐκ ἠθελήσατε.
35 ἰδοὺ ἡ ἀφίεται ὑμῖν
ὁ οἶκος ὑμῶν.²
λέγω [δὲ] ὑμῖν,
οὐ μὴ ἴδητέ με
ἕως εἴπητε
²Ἐὐλογημένος ὁ ἐρχόμενος
ἐν ὀνόματι Κυρίου." (§122)

¹ Jer 22:5; 12:7 ² Ps 118(117):26

WH mg: Mt 23:36 πάντα ταῦτα 38 ἔρημος Lk 11:50 ἐκχυννόμενον

Mt 23:35 υἱοῦ Βαρ.: om X* 2 min Eus

159. THE WIDOW'S MITE

MARK 12:41-44

Καὶ καθίσας
 ἰκατέναντι τοῦ γαζοφυλακίου
 ἐθεώρει
 πῶς ὁ ὄχλος βάλλει χαλκὸν
 εἰς τὸ γαζοφυλάκιον·
 καὶ πολλοὶ πλούσιοι ἔβαλλον
 πολλὰ·
 42 καὶ ἐλθοῦσα μία χήρα
 πτωχὴ
 ἔβαλεν λεπτὰ δύο,
 ὃ ἐστὶν κοδράντης.
 43 καὶ προσκαλεσάμενος
 τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ
 εἶπεν αὐτοῖς
 Ἄμην λέγω ὑμῖν
 ὅτι ἡ χήρα αὕτη ἡ πτωχὴ
 πλείον πάντων ἔβαλεν
 τῶν βαλλόντων εἰς τὸ γαζο-
 φυλάκιον·
 44 πάντες γὰρ
 ἐκ τοῦ περισσεύοντος αὐτοῖς
 ἔβαλον, αὕτη δὲ
 ἐκ τῆς ὑστερήσεως αὐτῆς
 πάντα
 ὅσα εἶχεν ἔβαλεν,
 ὅλον τὸν βίον αὐτῆς.

LUKE 21:1-4

Ἄναβλέψας δὲ
 εἶδεν
 τοὺς βάλλοντας
 εἰς τὸ γαζοφυλάκιον
 τὰ δῶρα αὐτῶν πλουσίων.
 2 εἶδεν δὲ τινα χήραν
 πενιχρὰν
 βάλλουσαν ἐκεῖ λεπτὰ δύο,
 3 καὶ εἶπεν
 Ἀληθῶς λέγω ὑμῖν
 ὅτι ἡ χήρα αὕτη ἡ πτωχὴ
 πλείον πάντων ἔβαλεν·
 4 πάντες γὰρ οὗτοι
 ἐκ τοῦ περισσεύοντος αὐτοῖς
 ἔβαλον εἰς τὰ δῶρα, αὕτη δὲ
 ἐκ τοῦ ὑστερήματος αὐτῆς
 πάντα τὸν βίον
 ὃν εἶχεν ἔβαλεν.

CHAPTER V. DISCOURSE ON THE LAST THINGS, §§ 160-169

160. PREDICTION OF THE DESTRUCTION OF THE TEMPLE

MATT 24:1, 2

Καὶ ἐξελθὼν ὁ Ἰησοῦς
 ἀπὸ τοῦ ἱεροῦ ἐπορεύετο,
 καὶ προσῆλθον οἱ μαθηταὶ
 αὐτοῦ
 ἐπιδείξει αὐτῷ
 τὰς οἰκοδομὰς τοῦ ἱεροῦ·

MARK 13:1, 2

Καὶ ἐκπορευομένου αὐτοῦ
 ἐκ τοῦ ἱεροῦ
 λέγει αὐτῷ εἰς τῶν μαθητῶν
 αὐτοῦ
 Διδάσκαλε, ἴδε ποταποὶ λίθοι
 καὶ ποταπαὶ οἰκοδομαί.

LUKE 21:5, 6

Καὶ τινῶν λεγόντων
 περὶ τοῦ ἱεροῦ,
 ὅτι λίθοις καλοῖς
 καὶ ἀναθήμασιν κεκόσμηται,

ΜΑΤΤ 24	MARK 13	LUKE 21
<p>2 ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν αὐτοῖς Οὐ βλέπετε ταῦτα πάντα ;</p> <p>ἀμὴν λέγω ὑμῖν,</p> <p>οὐ μὴ ἀφεθῆ ὧδε λίθος ἐπὶ λίθον ὅς οὐ καταλυθῆσεται.</p>	<p>2 καὶ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτῷ Βλέπεις ταύτας τὰς μεγάλας οἰκοδομὰς ;</p> <p>οὐ μὴ ἀφεθῆ ὧδε λίθος ἐπὶ λίθον ὅς οὐ μὴ καταλυθῆ.</p>	<p>6 εἶπεν Ταῦτα ἃ θεωρεῖτε, ἐλεύσονται ἡμέραι ἐν αἷς οὐκ ἀφεθήσεται λίθος ἐπὶ λίθῳ ὧδε ὅς οὐ καταλυθῆσεται.</p>
161. THE GREAT TRIBULATION		
ΜΑΤΤ 24:3-14	MARK 13:3-13	LUKE 21:7-19
<p>Καθημένον δὲ αὐτοῦ ἐπὶ τοῦ ὄρους τῶν Ἑλαιῶν</p> <p>προσῆλθον αὐτῷ οἱ μαθηταὶ</p> <p>κατ' ἰδίαν λέγοντες εἰπὸν ἡμῖν πότε ταῦτα ἔσται, καὶ τί τὸ σημεῖον τῆς σῆς παρουσίας</p> <p>καὶ συντελείας τοῦ αἰῶνος. 4 καὶ ἀποκριθεὶς ὁ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς Βλέπετε μὴ τις ὑμᾶς πλανήσῃ· 5 πολλοὶ γὰρ ἐλεύσονται ἐπὶ τῷ ὀνόματί μου λέγοντες Ἐγὼ εἰμι ὁ χριστός, καὶ πολλοὺς πλανήσουσιν.</p> <p>6 μελλήσετε δὲ ἀκούειν πολέμους καὶ ἀκοὰς πολέμων· ὄρᾳτε, μὴ θροεῖσθε·</p>	<p>Καὶ καθημένου αὐτοῦ εἰς τὸ ὄρος τῶν Ἑλαιῶν κατέναντι τοῦ ἱεροῦ ἐπρώτα αὐτὸν κατ' ἰδίαν Πέτρος καὶ Ἰάκωβος καὶ Ἰωάννης καὶ Ἀνδρέας</p> <p>4 εἰπὸν ἡμῖν πότε ταῦτα ἔσται, καὶ τί τὸ σημεῖον</p> <p>ὅταν μέλλῃ ταῦτα συντελεῖσθαι πάντα. 5 ὁ δὲ Ἰησοῦς ἤρξατο λέγειν αὐτοῖς Βλέπετε μὴ τις ὑμᾶς πλανήσῃ· 6 πολλοὶ ἐλεύσονται ἐπὶ τῷ ὀνόματί μου λέγοντες ὅτι Ἐγὼ εἰμι, καὶ πολλοὺς πλανήσουσιν.</p> <p>7 ὅταν δὲ ἀκούσητε¹ πολέμους καὶ ἀκοὰς πολέμων, μὴ θροεῖσθε·</p>	<p>ἐπρώτησαν δὲ αὐτὸν</p> <p>λέγοντες Διδάσκαλε, πότε οὖν ταῦτα ἔσται, καὶ τί τὸ σημεῖον</p> <p>ὅταν μέλλῃ ταῦτα γίνεσθαι ; 8 ὁ δὲ εἶπεν Βλέπετε μὴ πλανηθῆτε· πολλοὶ γὰρ ἐλεύσονται ἐπὶ τῷ ὀνόματί μου λέγοντες Ἐγὼ εἰμι καὶ Ὁ καιρὸς ἤγγικεν·</p> <p>μὴ πορευθῆτε ὀπίσω αὐτῶν. 9 ὅταν δὲ ἀκούσητε πολέμους καὶ ἀκαταστασίας, μὴ πτοηθῆτε·</p>

^a Cf Lk 19:44 (§144)

WH mg: Mk 13:7 ἀκούητε

Mk 13:2 οὐ μὴ καταλυθῆ with ABDXΔ al pler; ⸈*L0 etc οὐ καταλυθῆσεται: οὐ μὴ ἀφεθῆ οὐδὲ διαλυθῆσεται W

ΜΑΤΤ 24	MARK 13	LUKE 21
1“δεῖ” γὰρ “γενέσθαι,”	1“δεῖ γενέσθαι,”	1“δεῖ” γὰρ ταῦτα “γενέσθαι”
ἀλλ’ οὐπω ἐστὶν τὸ τέλος.	ἀλλ’ οὐπω τὸ τέλος.	πρῶτον, ἀλλ’ οὐκ εἰθέως τὸ τέλος.
7 2“ἐγερθήσεται” γὰρ “ἔθνος ἐπὶ ἔθνος καὶ βασιλεία ἐπὶ βασιλείαν,” καὶ ἔσονται λιμοὶ καὶ σεισμοὶ κατὰ τόπους·	8 2“ἐγερθήσεται” γὰρ “ἔθνος ἐπ’ ἔθνος καὶ βασιλεία ἐπὶ βασιλείαν,” ἔσονται σεισμοὶ κατὰ τόπους, ἔσονται λιμοί·	10 Τότε ἔλεγεν αὐτοῖς 2“Ἐγερθήσεται ἔθνος ἐπ’ ἔθνος καὶ βασιλεία ἐπὶ βασιλείαν,” 11 σεισμοὶ τε μεγάλοι καὶ κατὰ τόπους
8 πάντα δὲ ταῦτα ἀρχὴ ὠδίνων. [ΜΑΤΤ 10:17-21]	ἀρχὴ ὠδίνων ταῦτα.	12 πρὸ δὲ τούτων πάντων ἐπιβαλοῦσιν ἐφ’ ὑμᾶς τὰς χεῖρας αὐτῶν καὶ διώξουσιν,
προσέχετε δὲ ἀπὸ τῶν ἀνθρώπων·	9 βλέπετε δὲ ὑμεῖς ἑαυτοῦς·	13 Ἰσραὴλ καὶ Ἰουδαία, πόλεις καὶ ὄρους καὶ ἕλαια καὶ ἄλλα· ἔσονται σημεῖα μεγάλα ἔσονται.
9 τότε παραδώσουσιν ὑμᾶς εἰς θλίψιν καὶ	παραδώσουσιν ὑμᾶς εἰς συνέδρια καὶ εἰς συναγωγὰς	παραδιδόντες εἰς τὰς συναγωγὰς καὶ φυλακάς,
ἀποκτενοῦσιν ὑμᾶς,	δαρήσεσθε	καὶ ἐπὶ ἕξι ἡμέραις καὶ ἐπὶ τριῶν ἡμερῶν θάψουσιν ὑμᾶς ἐν τοῖς ἔσχατοις τῆς γῆς·
18 καὶ ἐπὶ ἡγεμόνας δὲ καὶ βασιλεῖς ἀχθήσεσθε	καὶ ἐπὶ ἡγεμόνων καὶ βασιλέων σταθήσεσθε	ἀπαγομένους ἐπὶ βασιλεῖς
ἐνεκεν ἐμοῦ	ἐνεκεν ἐμοῦ	καὶ ἡγεμόνας ἐνεκεν τοῦ ὀνόματός μου·
[Cf v 14 below] εἰς μαρτύριον αὐτοῖς καὶ τοῖς ἔθνεσιν.	εἰς μαρτύριον αὐτοῖς. 10 καὶ εἰς πάντα τὰ ἔθνη	13 ἀποβήσεται ὑμῖν εἰς μαρτύριον.

1 Dan 2:28 2 Isa 10:2

WH mg: Lk 21:11 λιμοὶ καὶ λοιμοὶ | σημεῖα μεγάλα ἀπ’ οὐρανοῦ

MATTHEW 24	MARK 13	LUKE 21
<p>[MATTHEW 10]</p> <p>19 ^aὅταν δὲ παραδώσιν ὑμᾶς,</p> <p>μὴ μεριμνήσητε πῶς ἢ τί λαλήσητε· δοθήσεται γὰρ ὑμῖν</p> <p>ἐν ἐκείνῃ τῇ ὥρᾳ τί λαλήσητε·</p>	<p>πρῶτον δεῖ κηρυχθῆναι τὸ εὐαγγέλιον.</p> <p>11 ^aκαὶ ὅταν ἄγωσιν ὑμᾶς παραδιδόντες,</p> <p>μὴ προμεριμνᾶτε τί λαλήσητε, ἀλλ' ὃ ἐὰν δοθῇ ὑμῖν</p> <p>ἐν ἐκείνῃ τῇ ὥρᾳ τοῦτο λαλεῖτε,</p>	<p>14 ^aθετέ οὖν ἐν ταῖς καρδίαις ὑμῶν μὴ προμελετᾶν ἀπολογηθῆναι, 15 ἐγὼ γὰρ δώσω ὑμῖν στόμα καὶ σοφίαν</p> <p>ἧ οὐ δυνήσονται ἀντιστῆναι ἢ ἀντεπεῖν ¹οἱ ἀντικείμενοι ὑμῖν.</p>
<p>20 οὐ γὰρ ὑμεῖς ἐστέ οἱ λαλοῦντες ἀλλὰ τὸ πνεῦμα τοῦ πατρὸς ὑμῶν τὸ λαλοῦν ἐν ὑμῖν.</p> <p>21 παραδώσει δὲ ἀδελφὸς ἀδελφὸν εἰς θάνατον καὶ πατὴρ τέκνον,</p> <p>καὶ ¹ἐπανάστησονται ¹τέκνα ἐπὶ γονεῖς καὶ θανατώσουσιν αὐτούς. (§72)</p> <p>^bκαὶ ἔσεσθε μισούμενοι ὑπὸ πάντων τῶν ἔθνων διὰ τὸ ὄνομά μου.</p>	<p>οὐ γὰρ ἔστε ὑμεῖς οἱ λαλοῦντες ἀλλὰ τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον.</p> <p>12 καὶ παραδώσει ἀδελφὸς ἀδελφὸν εἰς θάνατον καὶ πατὴρ τέκνον,</p> <p>καὶ ¹ἐπανάστησονται τέκνα ἐπὶ γονεῖς² καὶ θανατώσουσιν αὐτούς·</p> <p>13 ^bκαὶ ἔσεσθε μισούμενοι ὑπὸ πάντων διὰ τὸ ὄνομά μου.</p>	<p>16 παραδοθήσεσθε δὲ καὶ ὑπὸ γονέων καὶ ἀδελφῶν καὶ συγγενῶν καὶ φίλων,</p> <p>καὶ θανατώσουσιν ἐξ ὑμῶν, 17 ^bκαὶ ἔσεσθε μισούμενοι ὑπὸ πάντων διὰ τὸ ὄνομά μου.</p>

Lk 12:11, 12

^a Ὅταν δὲ εἰσφέρωσιν ὑμᾶς ἐπὶ
τὰς συναγωγὰς καὶ τὰς ἀρχὰς καὶ
τὰς ἑξουσίας,
μὴ μεριμνήσητε
πῶς [ἢ τί] ἀπολογησῆθε
ἢ τί εἶπητε·
12 τὸ γὰρ ἅγιον πνεῦμα
διδάξει ὑμᾶς
ἐν αὐτῇ τῇ ὥρᾳ
ἃ δεῖ εἰπεῖν. (§111)

Mt 10:22a

^b καὶ ἔσεσθε μισούμενοι
ὑπὸ πάντων
διὰ τὸ ὄνομά μου· (§72)

¹ Mic 7:6

WH mg: Lk 21:15 πάντες

MATT 24

16 ἄ τότε οἱ ἐν τῇ Ἰουδαίᾳ
φευγέτωσαν εἰς¹ τὰ ὄρη,
17 ὁ ἐπὶ τοῦ δώματος
μὴ καταβάτω
ἄραι
τὰ ἐκ τῆς οἰκίας αὐτοῦ,
18 καὶ ὁ ἐν τῷ ἀγρῷ
μὴ ἐπιστρεψάτω ὀπίσω
ἄραι τὸ ἱμάτιον αὐτοῦ.

19 οὐαὶ δὲ
ταῖς ἐν γαστρὶ ἐχούσαις
καὶ ταῖς θηλαζούσαις
ἐν ἐκείναις ταῖς ἡμέραις.
20 προσεύχεσθε δὲ
ἵνα μὴ γένηται ἡ φυγὴ ὑμῶν
χειμῶνος μηδὲ σαββάτω·
21 ἔσται γὰρ
τότε ²“θλίψις” μεγάλη

“οἶα οὐ γέγονεν
ἀπ’ ἀρχῆς κόσμου

ἕως τοῦ νῦν”
οὐδ’ οὐ μὴ γένηται.
22 καὶ εἰ μὴ ἐκολοβώθησαν
αἱ ἡμέραι ἐκείναι,
οὐκ ἂν ἐσώθη πᾶσα σὰρξ·
διὰ δὲ τοὺς ἐκλεκτοὺς

MARK 13

ἄ τότε οἱ ἐν τῇ Ἰουδαίᾳ
φευγέτωσαν εἰς τὰ ὄρη,
15 ὁ ἄ ἐπὶ τοῦ δώματος
μὴ καταβάτω
μηδὲ εἰσελθάτω τι ἄραι
ἐκ τῆς οἰκίας αὐτοῦ,
16 καὶ ὁ εἰς τὸν ἀγρὸν
μὴ ἐπιστρεψάτω εἰς τὰ ὀπίσω
ἄραι τὸ ἱμάτιον αὐτοῦ.

17 οὐαὶ δὲ
ταῖς ἐν γαστρὶ ἐχούσαις
καὶ ταῖς θηλαζούσαις
ἐν ἐκείναις ταῖς ἡμέραις.
18 προσεύχεσθε δὲ
ἵνα μὴ γένηται
χειμῶνος·
19 ἔσονται γὰρ
αἱ ἡμέραι ἐκείναι ²“θλίψις

οἶα οὐ γέγονεν τοιαύτη
ἀπ’ ἀρχῆς κτίσεως”
ἦν ἔκτισεν ὁ θεὸς
“ἕως τοῦ νῦν”
καὶ οὐ μὴ γένηται.
20 καὶ εἰ μὴ ἐκολόβωσεν
Κύριος τὰς ἡμέρας,
οὐκ ἂν ἐσώθη πᾶσα σὰρξ.
ἀλλὰ διὰ τοὺς ἐκλεκτοὺς
οὓς ἐξελέξατο

LUKE 21

21 ἄ τότε οἱ ἐν τῇ Ἰουδαίᾳ
φευγέτωσαν εἰς τὰ ὄρη,
καὶ οἱ ἐν μέσῳ αὐτῆς
ἐκχωρείτωσαν,
καὶ οἱ ἐν ταῖς χώραις
μὴ εἰσερχέσθωσαν εἰς αὐτήν,

22 ὅτι ¹“ἡμέραι ἐκδικήσεως”
αὐταὶ εἰσιν τοῦ πλησθῆναι
πάντα τὰ γεγραμμένα.

23 οὐαὶ
ταῖς ἐν γαστρὶ ἐχούσαις
καὶ ταῖς θηλαζούσαις
ἐν ἐκείναις ταῖς ἡμέραις·

ἔσται γὰρ
ἀνάγκη μεγάλη ἐπὶ τῆς γῆς
καὶ ὄργῃ τῷ λαῷ τούτῳ,

Lk 17:31

^a ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ
ὅς ἔσται ἐπὶ τοῦ δώματος
καὶ τὰ σκεῆα αὐτοῦ ἐν τῇ οἰκίᾳ,
μὴ καταβάτω ἄραι αὐτά,
καὶ ὁ ἐν ἀγρῷ ὁμοίως
μὴ “ἐπιστρεψάτω εἰς τὰ ὀπίσω.”
(§133)

¹ Hos 9:7² Dan 12:1

MATT 24

κολοβωθήσονται αἱ ἡμέραι
ἐκεῖναι.

23 Τότε ἐάν τις ὑμῖν εἴπῃ
Ἰδοὺ ὧδε ὁ χριστός ἢ Ὡδε,
μὴ πιστεύσητε·

24 ἔγερθήσονται γὰρ ψευδο-
χριστοὶ
καὶ ²“ψευδοπροφήται,”
καὶ “δώσουσιν σημεῖα” με-
γάλα “καὶ τέρατα”
ὥστε ἵπλανᾶσθαι¹
εἰ δυνατόν καὶ τοὺς ἐκλεκτούς·

25 ἰδοὺ προεῖρηκα ὑμῖν.

26 ἐάν οὖν εἴπωσιν ὑμῖν
Ἰδοὺ ἐν τῇ ἐρήμῳ ἐστίν,
μὴ ἐξέλθητε·
Ἰδοὺ ἐν τοῖς ταμείοις,
μὴ πιστεύσητε·

27 ὥσπερ γὰρ ἡ ἀστραπή
ἐξέρχεται ἀπὸ ἀνατολῶν
καὶ φαίνεται ἕως δυσμῶν,
οὕτως ἔσται ἡ παρουσία
τοῦ υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου·

28 ὅπου ἐάν ᾦ τὸ πτώμα,
ἐκεῖ συναχθήσονται οἱ ἄετοί.

MARK 13

ἐκολόβωσεν τὰς ἡμέρας.

21 Καὶ τότε ἐάν τις ὑμῖν εἴπῃ
“Ἴδε ὧδε ὁ χριστός” Ἴδε ἐκεῖ,
μὴ πιστεύετε·

22 ἔγερθήσονται γὰρ ψευδο-
χριστοὶ
καὶ ²“ψευδοπροφήται”
καὶ “δώσουσιν σημεῖα
καὶ τέρατα”

πρὸς τὸ ἀποπλανᾶν
εἰ δυνατόν τοὺς ἐκλεκτούς·

23 ὑμεῖς δὲ βλέπετε·
προεῖρηκα ὑμῖν πάντα.

LUKE 21

24 καὶ πεσοῦνται στόματι
μαχαίρης καὶ αἰχμαλωτισ-
θήσονται εἰς τὰ ἔθνη πάντα,
καὶ ¹“Ἱερουσαλήμ” ἔσται
“πατουμένη ὑπὸ ἐθνῶν,” ἀχρι
οὐ πληρωθῶσιν [καὶ ἔσονται]
καίροὶ ἐθνῶν.

[LUKE 17:23]

καὶ ἐροῦσιν ὑμῖν
Ἰδοὺ ἔκει ἢ Ἰδοὺ ὧδε·
μὴ [ἀπέλθῃτε μὴδὲ] διώξῃτε. (§133)

[LUKE 17:23, 24]

καὶ ἐροῦσιν ὑμῖν
Ἰδοὺ ἔκει ἢ Ἰδοὺ ὧδε·
μὴ [ἀπέλθῃτε μὴδὲ] διώξῃτε.

24 ὥσπερ γὰρ ἡ ἀστραπή
ἀστράπτουσα ἐκ τῆς ὑπὸ τὸν οὐρα-
νὸν εἰς τὴν ὑπὸ οὐρανὸν λάμψει,
οὕτως ἔσται
ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου τ. (§133)

[LUKE 17:37b]

Ὅπου τὸ σῶμα,
ἐκεῖ καὶ οἱ ἄετοί ἐπισυναχθήσονται.
(§133)

¹ Zech 12:3 LXX; Isa 63:18; Ps 79(78):1; Dan 8:13 ² Deut 13:1

WH mg: Mt 24:24 πλῆρησαι

Mt 24:23 πιστεύετε with **NDLWZ** al pler; B* 1 min πιστεύετε
with **NLUW** vg syr sin etc; B sah add καὶ: ADXΔΘ it etc add †

Mk 13:21 χριστός (without addition)

163. CONCERNING THE COMING OF THE SON OF MAN

MATT 24:29-31

Εἰθὼς δὲ μετὰ τὴν θλίψιν
τῶν ἡμερῶν ἐκείνων

¹“ὁ ἥλιος σκοτισθήσεται,
καὶ ἡ σελήνη οὐ δώσει
τὸ φέγγος αὐτῆς,”
²“καὶ οἱ ἀστέρες πεσοῦνται
ἀπὸ τοῦ οὐρανοῦ,

καὶ αἱ δυνάμεις
τῶν οὐρανῶν
σαλευθήσονται.”

³⁰ καὶ τότε φανήσεται τὸ
σημεῖον τοῦ υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου
ἐν οὐρανῷ, καὶ τότε ³“κψον-
ται πᾶσαι αἱ φυλαὶ τῆς γῆς”
καὶ ὄψονται

⁴“τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου
ἐρχόμενον ἐπὶ τῶν νεφελῶν
τοῦ οὐρανοῦ”

μετὰ δυνάμεως καὶ δόξης πολ-
λῆς·

³¹ καὶ ἀποστελεῖ
τοὺς ἀγγέλους αὐτοῦ

⁵“μετὰ σάλπιγγος ἰ μεγάλης,”
καὶ ⁶“ἐπισυνάξουσιν”

τοὺς ἐκλεκτοὺς αὐτοῦ
“ἐκ τῶν τεσσάρων ἀνέμων
ἀπ’ ἄκρων οὐρανῶν
ἕως [τῶν] ἄκρων αὐτῶν.”

MARK 13:24-27

Ἀλλὰ ἐν ἐκείναις ταῖς ἡμέ-
ραις μετὰ τὴν θλίψιν ἐκείνην

¹“ὁ ἥλιος σκοτισθήσεται,
καὶ ἡ σελήνη οὐ δώσει
τὸ φέγγος αὐτῆς,”
²⁵ ²“καὶ οἱ ἀστέρες ἔσονται
ἐκ τοῦ οὐρανοῦ πίπτοντες,

καὶ αἱ δυνάμεις
αἱ ἐν τοῖς οὐρανοῖς
σαλευθήσονται.”

²⁶ καὶ τότε ὄψονται
⁴“τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου
ἐρχόμενον ἐν νεφέλαις”

μετὰ δυνάμεως πολλῆς καὶ
δόξης·

²⁷ καὶ τότε ἀποστελεῖ
τοὺς ἀγγέλους

καὶ ⁶“ἐπισυνάξει”
τοὺς ἐκλεκτοὺς [αὐτοῦ]
“ἐκ τῶν τεσσάρων ἀνέμων
ἀπ’ ἄκρου” γῆς
“ἕως ἄκρου οὐρανοῦ.”

LUKE 21:25-28

καὶ ἔσονται σημεῖα
ἐν ἡλίῳ
καὶ σελήνῃ

καὶ ἀστροῖς,

καὶ ἐπὶ τῆς γῆς συνοχὴ
⁷“ἔθνῶν” ἐν ἀπορίᾳ “ἠχοῦς
θαλάσσης” καὶ “σάλου,”
²⁶ ἀποψυχόντων ἀνθρώπων
ἀπὸ φόβου καὶ προσδοκίας τῶν
ἐπερχομένων τῇ οἰκουμένῃ,
²“αἱ” γὰρ “δυνάμεις
τῶν οὐρανῶν
σαλευθήσονται.”

²⁷ καὶ τότε ὄψονται
⁴“τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου
ἐρχόμενον ἐν νεφέλῃ”

μετὰ δυνάμεως καὶ δόξης πολ-
λῆς.

²⁸ Ἀρχομένων δὲ τούτων
γίνεσθαι ἀνακίψατε καὶ ἐπά-
ρατε τὰς κεφαλὰς ὑμῶν, διότι
ἐγγίζει ἡ ἀπολύτρωσις ὑμῶν.

¹ Isa 13:10 ² Isa 34:4 ³ Zech 12:2 ⁴ Dan 7:13 ⁵ Isa 27:13 ⁶ Zech 2:6; Deut 30:4 ⁷ Ps 65(64):7

WH mg: Mt 24:31 φωνῆς

164. THE HOUR THAT NO ONE KNOWETH

MATT 24:32-44

'Από δὲ τῆς συκῆς

μάθετε τὴν παραβολὴν·
ὅταν ᾗδῃ ὁ κλάδος αὐτῆς
γένηται ἀπαλὸς
καὶ τὰ φύλλα ἐκφύη,

γινώσκετε

ὅτι ἐγγύς τὸ θέρος·
33 οὕτως καὶ ὑμεῖς,
ὅταν ἴδητε πάντα ταῦτα,
γινώσκετε ὅτι ἐγγύς ἐστίν

ἐπὶ θύραις.

34 ἀμὴν λέγω ὑμῖν ὅτι
οὐ μὴ παρέλθῃ ἡ γενεὰ αὕτη
ἕως [ἀν]

πάντα ταῦτα γένηται.

35 ὁ οὐρανὸς καὶ ἡ γῆ
παρелеύσεται,
οἱ δὲ λόγοι μου
οὐ μὴ παρέλθωσιν.

36 Περὶ δὲ τῆς ἡμέρας ἐκείνης
καὶ ὥρας οὐδεὶς οἶδεν,
οὐδὲ οἱ ἄγγελοι τῶν οὐρανῶν
οὐδὲ ὁ υἱός,
εἰ μὴ ὁ πατὴρ μόνος.

37 ὥσπερ γὰρ

αἱ ἡμέραι τοῦ Νῶε,
οὕτως ἔσται ἡ παρουσία
τοῦ υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου·

38 ὡς γὰρ ἦσαν
ἐν ταῖς ἡμέραις [ἐκείναις]
ταῖς πρὸ τοῦ κατακλιτισμοῦ
τρώγοντες καὶ πίνοντες,
γαμοῦντες καὶ γαμίζοντες,

MARK 13:28-37

'Από δὲ τῆς συκῆς

μάθετε τὴν παραβολὴν·
ὅταν ᾗδῃ ὁ κλάδος αὐτῆς
ἀπαλὸς γένηται
καὶ ἐκφύη τὰ φύλλα,

γινώσκετε

ὅτι ἐγγύς τὸ θέρος ἐστίν·
29 οὕτως καὶ ὑμεῖς,
ὅταν ἴδητε ταῦτα γινόμενα,
γινώσκετε ὅτι ἐγγύς ἐστίν

ἐπὶ θύραις.

30 ἀμὴν λέγω ὑμῖν ὅτι
οὐ μὴ παρέλθῃ ἡ γενεὰ αὕτη
μέχρις οὗ

ταῦτα πάντα γένηται.

31 ὁ οὐρανὸς καὶ ἡ γῆ
παρелеύσονται,
οἱ δὲ λόγοι μου
οὐ ἴ παραλεύσονται.

32 Περὶ δὲ τῆς ἡμέρας ἐκείνης
ἢ τῆς ὥρας οὐδεὶς οἶδεν,
οὐδὲ ἰοὶ ἄγγελοι ἐν οὐρανῷ
οὐδὲ ὁ υἱός,
εἰ μὴ ὁ πατήρ.

LUKE 21:29-33

Καὶ εἶπεν παραβολὴν αὐτοῖς
"Ἴδετε τὴν συκὴν
καὶ πάντα τὰ δένδρα·

30 ὅταν προβάλωσιν ἡδῃ,

βλέποντες ἀφ' ἐαυτῶν

γινώσκετε

ὅτι ἡδῃ ἐγγύς τὸ θέρος ἐστίν·
31 οὕτως καὶ ὑμεῖς,
ὅταν ἴδητε ταῦτα γινόμενα,
γινώσκετε ὅτι ἐγγύς ἐστίν
ἡ βασιλεία τοῦ θεοῦ.

32 ἀμὴν λέγω ὑμῖν ὅτι

οὐ μὴ παρέλθῃ ἡ γενεὰ αὕτη
ἕως [ἀν]

πάντα γένηται.

33 ὁ οὐρανὸς καὶ ἡ γῆ
παρелеύσονται,
οἱ δὲ λόγοι μου
οὐ μὴ παρелеύσονται.

[LUKE 17:26, 27]

καὶ καθὼς ἐγένετο

ἐν ταῖς ἡμέραις Νῶε,
οὕτως ἔσται καὶ ἐν ταῖς ἡμέραις
τοῦ υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου·

27 ἦσθιον, ἔπινον,
ἐγάμου, ἐγαμίζοντο.

WH mg: Mk 13:31 μὴ 32 ἄγγελος

Mk 13:31 οὐ with BD⁶; **NA**CLW⁶ al pler οὐ μὴ — παρелеύσονται² with **NBL** etc; ACDW⁶X⁶ al pler
παρέλθωσιν Lk 21:30 βλέποντες ἀφ' ἐαυτῶν: om D it syr sin cur eth

MATT 24

ἄχρι ἧς ἡμέρας
 1^α εἰσῆλθεν Νῶε εἰς τὴν κιβωτόν,"

39 καὶ οὐκ ἔγνωσαν
 ἕως ἦλθεν ὁ κατακλυσμὸς
 καὶ ἦρεν ἅπαντας,
 οὕτως ἔσται ἡ παρουσία
 τοῦ υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου.

40 τότε ἔσονται δύο ἐν τῷ
 ἀγρῷ,

εἰς παραλαμβάνεται
 καὶ εἰς ἀφίεται·

41 δύο ἀλήθουσαι
 ἐν τῷ μύλῳ,
 μία παραλαμβάνεται
 καὶ μία ἀφίεται.

[Cf v 42 below]

[MATT 25:14]

"Ὅσπερ γὰρ ἄνθρωπος
 ἀποδηῶν

ἐκάλεσεν τοὺς ἰδίους δούλους
 καὶ παρέδωκεν αὐτοῖς τὰ ὑπάρχοντα
 αὐτοῦ, (§167)

42 ἄγρηγορεῖτε οὖν,
 ὅτι οὐκ οἴδατε ποῖα ἡμέρα
 ὁ κύριος ὑμῶν ἔρχεται.

MARK 13

33 ἄβλέπετε ἀγρυπνεῖτε,
 οὐκ οἴδατε γὰρ πότε
 ὁ καιρὸς [ἔστιν].

34 ὡς ἄνθρωπος
 ἀποδημὸς ἀφείκει τὴν οἰκίαν
 αὐτοῦ

καὶ δούς τοῖς δούλοις αὐτοῦ
 τὴν ἐξουσίαν, ἐκάστη τὸ ἔργον
 αὐτοῦ,

καὶ τῷ θυρωρῷ ἐνετείλατο
 ἵνα γρηγορή.

35 ἄγρηγορεῖτε οὖν,
 οὐκ οἴδατε γὰρ πότε
 ὁ κύριος τῆς οἰκίας ἔρχεται,

[LUKE 17]

ἄχρι ἧς ἡμέρας
 1^α εἰσῆλθεν Νῶε εἰς τὴν κιβωτόν,"

καὶ ἦλθεν ὁ κατακλυσμὸς
 καὶ ἀπώλεσεν ἅπαντας'. (§133)

[LUKE 17:34, 35]

λέγω ὑμῖν, ταῦτη τῇ νυκτὶ
 ἔσονται δύο ἐπὶ κλίνης [μίας],

ὁ εἰς παραλημφθήσεται
 καὶ ὁ ἕτερος ἀφεθήσεται·
 35 ἔσονται δύο ἀλήθουσαι
 ἐπὶ τὸ αὐτό,

ἢ μία παραλημφθήσεται
 ἢ δὲ ἕτερα ἀφεθήσεται: (§133)

[LUKE 19:12, 13]

εἶπεν οὖν
 Ἄνθρωπός τις εὐγενὴς
 ἐπορεύθη εἰς χώραν μακρὰν

λαβεῖν ἑαυτῷ βασιλείαν καὶ ὑπο-
 στρέψαι.

13 καλέσας δὲ δέκα δούλους ἑαυτοῦ
 ἔδωκεν αὐτοῖς δέκα μῶν

καὶ εἶπεν πρὸς αὐτοὺς πραγ-
 ματεύεσθαι ἐν ᾧ ἔρχομαι. (§143)

Mt 25:13

^α Ἀγρηγορεῖτε οὖν,
 ὅτι οὐκ οἴδατε τὴν ἡμέραν
 οὐδὲ τὴν ὥραν. (§166)

¹ Gen 7:7

MATT 24

43 ἐκείνο δὲ γινώσκετε
ὅτι εἰ ἦδει ὁ οἰκοδεσπότης
ποία φυλακῆ ὁ κλέπτῃς ἔρχε-
ται,
ἐγρηγόρησεν ἂν
καὶ οὐκ ἂν εἴσασεν
διоруχθῆναι τὴν οἰκίαν αὐτοῦ.
44 διὰ τοῦτο καὶ ὑμεῖς
γίνεσθε ἔτοιμοι,
ὅτι ἡ οὐ δοκεῖτε ὥρα
ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἔρχεται.

MARK 13

ἢ ὅψι ἢ μεσονύκτιον ἢ ἀλεκτο-
ροφωνίας ἢ πρωί, 36 μὴ
ἐλθῶν ἐξέφυγῃς εὐρη ὑμᾶς κα-
θεύδοντας· 37 ὁ δὲ ὑμῖν λέγω
πᾶσιν λέγω, γρηγορεῖτε.

[LUKE 12:39, 40]

τοῦτο δὲ γινώσκετε
ὅτι εἰ ἦδει ὁ οἰκοδεσπότης
ποία ὥρα ὁ κλέπτῃς ἔρχεται,
ἐγρηγόρησεν ἂν
καὶ οὐκ ἄφηκεν
διоруχθῆναι τὸν οἶκον αὐτοῦ.
40 καὶ ὑμεῖς
γίνεσθε ἔτοιμοι,
ὅτι ἡ ὥρα οὐ δοκεῖτε
ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἔρχεται.
(§114)

165. CONCERNING FAITHFULNESS

MATT 24:45-51

Τίς ἄρα ἐστὶν ὁ πιστὸς δοῦλος
καὶ φρόνιμος
ὃν κατέστησεν ὁ κύριος
ἐπὶ τῆς οἰκειείας αὐτοῦ
τοῦ δοῦναι αὐτοῖς
τὴν τροφήν ἐν καιρῷ;
46 μακάριος ὁ δοῦλος ἐκεῖνος
ὃν ἐλθῶν ὁ κύριος αὐτοῦ
εὐρήσει οὕτως ποιοῦντα·
47 ἀμὴν λέγω ὑμῖν ὅτι
ἐπὶ πᾶσιν τοῖς ὑπάρχουσιν
αὐτοῦ
καταστήσει αὐτόν.
48 ἐὰν δὲ εἴπῃ
ὁ κακὸς δοῦλος ἐκεῖνος
ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ
Χρονίζει μου ὁ κύριος,
49 καὶ ἄρξῃται τύπτειν
τοὺς συνδούλους αὐτοῦ,

LUKE 21:34-36

[LUKE 12:42-46]

καὶ εἶπεν ὁ κύριος
Τίς ἄρα ἐστὶν ὁ πιστὸς οἰκονόμος,
ὁ φρόνιμος,
ὃν καταστήσει ὁ κύριος
ἐπὶ τῆς θεραπέας αὐτοῦ
τοῦ δίδοναι
ἐν καιρῷ [τὸ] σιτομέτριον;
43 μακάριος ὁ δοῦλος ἐκεῖνος,
ὃν ἐλθῶν ὁ κύριος αὐτοῦ
εὐρήσει ποιοῦντα οὕτως·
44 ἀληθῶς λέγω ὑμῖν ὅτι
ἐπὶ πᾶσιν τοῖς ὑπάρχουσιν αὐτοῦ
καταστήσει αὐτόν.
45 ἐὰν δὲ εἴπῃ
ὁ δοῦλος ἐκεῖνος
ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ
Χρονίζει ὁ κύριός μου ἔρχεσθαι,
καὶ ἄρξῃται τύπτειν
τοὺς παῖδας καὶ τὰς παιδίσκας,

MATT 24

ἔσθιη δὲ καὶ πίνη
 μετὰ τῶν μεθύοντων,
 50 ἥξει ὁ κύριος τοῦ δούλου
 ἐκείνου
 ἐν ἡμέρᾳ ἣ οὐ προσδοκᾷ
 καὶ ἐν ὥρᾳ ἣ οὐ γινώσκει,
 51 ^ακαὶ διχοτομήσει αὐτὸν
 καὶ τὸ μέρος αὐτοῦ
 μετὰ τῶν ὑποκριτῶν θήσει·

^βἐκεῖ ἔσται ὁ κλαυθμὸς
 καὶ ὁ βρυγμὸς τῶν ὀδόντων.

[LUKE 12]

ἔσθιεν τε καὶ πίνειν
 καὶ μεθύσκεσθαι,
 46 ἥξει ὁ κύριος τοῦ δούλου
 ἐκείνου
 ἐν ἡμέρᾳ ἣ οὐ προσδοκᾷ
 καὶ ἐν ὥρᾳ ἣ οὐ γινώσκει,
^ακαὶ διχοτομήσει αὐτὸν
 καὶ τὸ μέρος αὐτοῦ
 μετὰ τῶν ἀπίστων θήσει. (§115)

[LUKE 13:28a]

^βἘκεῖ ἔσται ὁ κλαυθμὸς
 καὶ ὁ βρυγμὸς τῶν ὀδόντων. (§121)

LUKE 21

Προσέχετε δὲ ἑαυτοῖς μὴ
 ποτε βαρηθῶσιν αἱ καρδίαι
 ὑμῶν ἐν κρεπάλῃ καὶ μέθῃ
 καὶ μερίμναις βιωτικαῖς, καὶ
 ἐπιστῆ ἐφ' ὑμᾶς ἐφνίδιος ἡ
 ἡμέρα ἐκείνη ὡς "παγίς".
 35 ἐπεισελεύσεται γὰρ ¹ἐπί"
 πάντας "τοὺς καθημένους ἐπί"
 πρόσωπον πάσης "τῆς γῆς".
 36 ἀγρυπνεῖτε δὲ ἐν παντί
 καιρῷ δέομενοι ἵνα κατισ-
 χύσητε ἐκφυγεῖν ταῦτα πάντα
 τὰ μέλλοντα γίνεσθαι, καὶ
 σταθῆναι ἔμπροσθεν τοῦ υἱοῦ
 τοῦ ἀνθρώπου.

166. PARABLE OF THE TEN VIRGINS

MATT 25:1-13

Τότε ὁμοιωθήσεται ἡ βασι-
 λεία τῶν οὐρανῶν δέκα παρ-
 θένουσι, αἵτινες λαβοῦσαι τὰς
 λαμπάδας ἑαυτῶν ἐξῆλθον εἰς
 ὑπάντησιν τοῦ νυμφίου. 2
 πέντε δὲ ἐξ αὐτῶν ἦσαν
 μωραὶ καὶ πέντε φρόνιμοι·

^α Cf Mt 8:12a (§45), p. 70

^β Cf Mt 8:12b (§45), p. 71

¹ Isa 24:17

ΜΑΤΤ 25

3 αἱ γὰρ μωραὶ λαβοῦσαι τὰς λαμπάδας [αὐτῶν] οὐκ ἔλαβον μεθ' ἑαυτῶν ἔλαιον·
 4 αἱ δὲ φρόνιμοι ἔλαβον ἔλαιον ἐν τοῖς ἀγγείοις μετὰ τῶν λαμπάδων ἑαυτῶν. ·5 χρονίζοντος δὲ τοῦ νυμφίου ἐνίσταξαν πᾶσαι καὶ ἐκάθειδον.
 6 μέσης δὲ νυκτὸς κραυγὴ γέγονεν Ἴδοὺ ὁ νυμφίος, ἐξέρχεσθε εἰς ἀπάντησιν.
 7 τότε ἠγέρθησαν πᾶσαι αἱ παρθένοι ἐκεῖναι καὶ ἐκόσμησαν τὰς λαμπάδας ἑαυτῶν.
 8 αἱ δὲ μωραὶ ταῖς φρονίμοις εἶπαν Δότε ἡμῖν ἐκ τοῦ ἐλαίου ὑμῶν, ὅτι αἱ λαμπάδες ἡμῶν σβέννυνται. 9 ἀπεκρίθησαν δὲ αἱ φρόνιμοι λέγουσαι Μήποτε [οὐ μὴ] ἀρκέσῃ ἡμῖν καὶ ὑμῖν· πορεύεσθε μᾶλλον πρὸς τοὺς πωλοῦντας καὶ ἀγοράσατε ἑαυταῖς. 10 ἀπερχομένων δὲ αὐτῶν ἀγοράσαι ἦλθεν ὁ νυμφίος, καὶ αἱ ἔτοιμοι εἰσῆλθον μετ' αὐτοῦ εἰς τοὺς γάμους, καὶ ἐκλείσθη ἡ θύρα. 11 ὕστερον δὲ ἔρχονται καὶ αἱ λοιπαὶ παρθένοι λέγουσαι Κύριε κύριε, ἄνοιξον ἡμῖν·
 12 ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν Ἄμην λέγω ὑμῖν, οὐκ οἶδα ὑμᾶς.
 13 ἌΓρηγορεῖτε οὖν, ὅτι οὐκ οἶδατε τὴν ἡμέραν οὐδὲ τὴν ὥραν.

[Cf Luke 12:35, 36 (§114)],

[LUKE 13:25b]

λέγοντες

Κύριε, ἀνοιξον ἡμῖν·

καὶ ἀποκριθεὶς ἐρεῖ ὑμῖν

[MARK 13:33]

^aβλέπετε ἀγρυπνεῖτε,
 οὐκ οἶδατε γὰρ πότε
 ὁ καιρὸς [ἔσται]. (§164)

Οὐκ οἶδα ὑμᾶς πότεν ἐστέ. (§121)

Mt 24:42

^a γρηγορεῖτε οὖν,
 ὅτι οὐκ οἶδατε ποία ἡμέρα
 ὁ κύριος ὑμῶν ἔρχεται. (§164)

Mk 13:35a

^a γρηγορεῖτε οὖν,
 οὐκ οἶδατε γὰρ πότε
 ὁ κύριος τῆς οἰκίας ἔρχεται, (§164)

WH mg: Mt 25:9 οὐκ

167. PARABLE OF THE TALENTS

MATTHEW 25:14-30

Ὡςπερ γὰρ ἄνθρωπος
ἀποδημῶν

ἐκάλεσεν τοὺς ἰδίους δούλους
καὶ παρέδωκεν αὐτοῖς
τὰ ὑπάρχοντα αὐτοῦ,

15 καὶ ᾧ μὲν ἔδωκεν πέντε
τάλαντα ᾧ δὲ δύο ᾧ δὲ ἓν,
ἐκάστῳ κατὰ τὴν ἰδίαν δύνα-
μιν, καὶ ἀπεδήμησεν. 16 εὐ-
θέως πορευθεὶς ὁ τὰ πέντε
τάλαντα λαβὼν ἤργασατο
ἐν αὐτοῖς καὶ ἐκέρδησεν ἄλλα
πέντε. 17 ὡσαύτως ὁ τὰ
δύο ἐκέρδησεν ἄλλα δύο. 18 ὁ
δὲ τὸ ἓν λαβὼν ἀπελθὼν
ᾠρυξεν γῆν καὶ ἔκρυψεν τὸ
ἄργύριον τοῦ κυρίου αὐτοῦ.

19 μετὰ δὲ πολὺν χρόνον
ἔρχεται
ὁ κύριος τῶν δούλων ἐκείνων
καὶ συναίρει λόγον μετ' αὐτῶν.

20 καὶ προσελθὼν ὁ τὰ πέντε
τάλαντα λαβὼν προσήνεγκεν

[MARK 13:34]

ὡς ἄνθρωπος
ἀπόδημος ἀφείλε τὴν οἰκίαν αὐτοῦ

καὶ δὸς τοῖς δούλοις αὐτοῦ
τὴν ἐξουσίαν, ἐκάστῳ τὸ ἔργον
αὐτοῦ,

καὶ τῷ θυρωρῷ ἐνετείλατο
ἵνα γρηγορῇ. (§164)

[LUKE 19:12-27]

εἶπεν οὖν Ἄνθρωπός τις εὐγενῆς
ἐπορεύθη εἰς χώραν μακρὰν
λαβεῖν ἑαυτῷ βασιλείαν καὶ ὑπο-
στρέψαι.

13 καλέσας δὲ δέκα δούλους ἑαυτοῦ
ἔδωκεν αὐτοῖς
δέκα μνᾶς

καὶ εἶπεν πρὸς αὐτοὺς πραγματεύ-
σασθαι ἕν ᾧ ἔρχομαι.

[Cf v 20 below]

14 Οἱ δὲ πολῖται αὐτοῦ ἐμίσησαν
αὐτόν, καὶ ἀπίστευαν πρεσβείαν
ὀπίσω αὐτοῦ λέγοντες Οὐ θέλο-
μεν τοῦτον βασιλεῦσαι ἐφ' ἡμᾶς.

15 Καὶ ἐγένετο
ἐν τῷ ἐπανελθεῖν
αὐτὸν λαβόντα τὴν βασιλείαν
καὶ εἶπεν φωνηθῆναι αὐτῷ τοὺς
δούλους τούτους οἷς δέδωκε τὸ
ἄργύριον, ἵνα γνοῖ τί διεπραγ-
ματεύσαντο.

16 παρεγένετο δὲ ὁ πρῶτος

MATT 25

ἄλλα πέντε τάλαντα λέγων
Κύριε, πέντε τάλαντά μοι
παρέδωκας·

ἴδε ἄλλα πέντε τάλαντα
ἐκέρδησα.

21 ἔφη αὐτῷ ὁ κύριος αὐτοῦ
Ἐϋ, δοῦλε ἀγαθὲ καὶ πιστέ,
ἐπὶ ὀλίγα ἦς πιστός,
ἐπὶ πολλῶν σε καταστήσω·

εἴσελθε εἰς τὴν χαρὰν τοῦ
κυρίου σου.

22 προσελθὼν καὶ ὁ τὰ δύο
τάλαντα

εἶπεν

Κύριε, δύο τάλαντά μοι παρέ-
δωκας·

ἴδε ἄλλα δύο τάλαντα ἐκέρ-
δησα.

23 ἔφη αὐτῷ ὁ κύριος αὐτοῦ
Ἐϋ, δοῦλε ἀγαθὲ καὶ πιστέ,
ἐπὶ ὀλίγα ἦς πιστός,¹
ἐπὶ πολλῶν σε καταστήσω·

εἴσελθε εἰς τὴν χαρὰν τοῦ
κυρίου σου.

24 προσελθὼν δὲ

καὶ ὁ τὸ ἐν τάλαντον εἰληφώς
εἶπεν Κύριε,

ἔγνων σε

ὅτι σκληρὸς εἶ ἄνθρωπος,

θερίζων ὅπου οὐκ ἔσπειρας
καὶ συνάγων ὄθεν οὐ διεσκορ-
πισας·

25 καὶ φοβηθεὶς ἀπελθὼν
ἐκρύψα τὸ τάλαντόν σου ἐν
τῇ γῆ· ἴδε ἔχεις τὸ σόν.

[LUKE 19]

λέγων

Κύριε, ἡ μνᾶ σου

δέκα προσηργάσατο μνᾶς.

17 καὶ εἶπεν αὐτῷ

Ἐϋγε¹, ἀγαθὲ δοῦλε,

ὅτι ἐν ἑλαχίστῳ πιστὸς ἐγένου,
ἴσθι ἐξουσίαν ἔχων ἐπάνω δέκα
πόλεων.

18 καὶ ἦλθεν ὁ δεύτερος

λέγων

Ἡ μνᾶ σου, κύριε,

ἐποίησεν πέντε μνᾶς.

19 εἶπεν δὲ καὶ τούτῳ

[Cf v 17 above]

Καὶ σὺ ἐπάνω γίνου πέντε πόλεων.

20 καὶ ὁ ἕτερος ἦλθεν

λέγων Κύριε,

ἰδοὺ ἡ μνᾶ σου ἦν εἶχον

ἀποκειμένην ἐν σουδαρίῳ·

21 ἐφοβοῦμην γὰρ σε

ὅτι ἄνθρωπος αὐστηρὸς εἶ,

αἰρεὶς ὁ οὐκ ἔθηκας

καὶ θερίζεις ὁ οὐκ ἔσπειρας.

[Cf v 20 above]

ΜΑΤΤ 25

26 ἀποκριθεὶς δὲ ὁ κύριος αὐτοῦ εἶπεν αὐτῷ

Πονηρὲ δοῦλε καὶ ὀκνηρὲ, ἦδεις ὅτι

θερίζω ὅπου οὐκ ἔσπειρα καὶ συνάγω ὅθεν οὐ διεσκόρπισα;

27 ἔδει σε οὖν βαλεῖν τὰ ἀργύριά μου τοῖς τραπεζίταις, καὶ ἔλθῶν ἐγὼ ἐκομισάμην ἂν τὸ ἐμὸν σὺν τόκῳ.

28 ἄρατε οὖν ἀπ' αὐτοῦ τὸ τάλαντον καὶ δότε τῷ ἔχοντι τὰ δέκα τάλαντα·

29 ἂ τῷ γὰρ ἔχοντι παντὶ δοθήσεται καὶ περισσευθήσεται· τοῦ δὲ μὴ ἔχοντος καὶ ὃ ἔχει ἀρθήσεται ἀπ' αὐτοῦ.
30 ^bκαὶ τὸν ἀχρεῖον δοῦλον

Mt 13:12

^a ὅστις γὰρ ἔχει, δοθήσεται αὐτῷ καὶ περισσευθήσεται· ὅστις δὲ οὐκ ἔχει, καὶ ὃ ἔχει ἀρθήσεται ἀπ' αὐτοῦ. (§53)

^b Cf Mt 8:12a (§45), p. 70

[LUKE 19]

22 λέγει αὐτῷ Ἐκ τοῦ στόματός σου κρίνω σε, πονηρὲ δοῦλε· ἦδεις ὅτι ἐγὼ ἄνθρωπος αἰσθηρὸς εἰμι, αἴρων δὲ οὐκ ἔθηκα καὶ θερίζων δὲ οὐκ ἔσπειρα;

23 καὶ διὰ τί οὐκ ἔδωκάς μου τὸ ἀργύριον ἐπὶ τράπεζαν;

καγὼ ἔλθῶν σὺν τόκῳ ἂν αὐτὸ ἔπραξα.

24 καὶ τοῖς παρεστῶσιν εἶπεν Ἄρατε ἀπ' αὐτοῦ τὴν μνᾶν καὶ δότε τῷ τὰς δέκα μνᾶς ἔχοντι· —
25 καὶ εἶπαν αὐτῷ Κύριε, ἔχει δέκα μνᾶς· —

26 λέγω ὑμῖν ὅτι ἂ παντὶ τῷ ἔχοντι δοθήσεται,

ἀπὸ δὲ τοῦ μὴ ἔχοντος καὶ ὃ ἔχει ἀρθήσεται.

27 Πλὴν τοῖς ἐχθροῖς μου τούτους τοὺς μὴ θελήσαντάς με βασιλεῦσαι ἐπ' αὐτούς

[MARK 4:25]

^a ὅς γὰρ ἔχει, δοθήσεται αὐτῷ·

καὶ ὅς οὐκ ἔχει, καὶ ὃ ἔχει ἀρθήσεται ἀπ' αὐτοῦ. (§55)

Lk 8:18b

^a ὅς ἂν γὰρ ἔχη, δοθήσεται αὐτῷ, καὶ ὅς ἂν μὴ ἔχη, καὶ ὃ δοκεῖ ἔχειν ἀρθήσεται ἀπ' αὐτοῦ. (§55)

MATT 25

ἐκβάλετε εἰς τὸ σκότος τὸ ἔξωτερρον^a

^aἐκεῖ ἔσται ὁ κλαυθμὸς
καὶ ὁ βρυγμὸς τῶν ὀδόντων.

[Cf v 30a above]

[LUKE 19]

ἀγάγετε ὧδε καὶ κατασφάξατε
αὐτοὺς ἔμπροσθεν μου. (§143)

[LUKE 13:28]

^aἘκεῖ ἔσται ὁ κλαυθμὸς
καὶ ὁ βρυγμὸς τῶν ὀδόντων,
ὅταν ἴδῃσθε¹ Ἀβραὰμ καὶ Ἰσαὰκ
καὶ Ἰακώβ
καὶ πάντας τοὺς προφῆτας
ἐν τῇ βασιλείᾳ τοῦ θεοῦ,
ὡμᾶς δὲ ἐκβαλλομένους ἔξω. (§121)

168. CONCERNING THE JUDGMENT OF THE SON OF MAN

MATT 25:31-46

“Ὅταν δὲ ἴ“ἔλθῃ” ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἐν τῇ δόξῃ αὐτοῦ καὶ “πάντες οἱ ἄγγελοι μετ’ αὐτοῦ,” τότε καθίσει ἐπὶ θρόνου δόξης αὐτοῦ, 32 καὶ συναχθήσονται ἔμπροσθεν αὐτοῦ πάντα τὰ ἔθνη, καὶ ἀφορίσει αὐτοὺς ἀπ’ ἀλλήλων, ὡς περ ὁ ποιμὴν ἀφορίζει τὰ πρόβατα ἀπὸ τῶν ἐρίφων, 33 καὶ στήσει τὰ μὲν πρόβατα ἐκ δεξιῶν αὐτοῦ τὰ δὲ ἐρίφια ἐξ εὐωνύμων. 34 τότε ἐρεῖ ὁ βασιλεὺς τοῖς ἐκ δεξιῶν αὐτοῦ Δεῦτε, οἱ εὐλογημένοι τοῦ πατρὸς μου, κληρονομήσατε τὴν ἡτοιμασμένην ὑμῖν βασιλείαν ἀπὸ καταβολῆς κόσμου· 35 ἐπέειπασα γὰρ καὶ ἐδώκατέ μοι φαγεῖν, ἐδίψησα καὶ ἐποτίσατέ με, ξένος ἦμην καὶ συνηγάγετέ με, 36 γυμνὸς καὶ περιεβάλετέ με, ἡσθένησα καὶ ἐπεσκέψασθέ με, ἐν φυλακῇ ἦμην καὶ ἤλθατε πρός με. 37 τότε ἀποκριθήσονται αὐτῷ οἱ δίκαιοι λέγοντες Κύριε, πότε σε εἶδαμεν πεινῶντα καὶ ἐθρέψαμεν, ἢ διψῶντα καὶ ἐποτίσαμεν; 38 πότε δὲ σε εἶδαμεν ξένον καὶ συνηγάγομεν, ἢ γυμνὸν καὶ περιεβάλομεν; 39 πότε δὲ σε εἶδομεν ἄσθενούντα ἢ ἐν φυλακῇ καὶ ἤλθομεν πρὸς σε; 40 καὶ ἀποκριθεὶς ὁ βασιλεὺς ἐρεῖ αὐτοῖς Ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ἐφ’ ὅσον ἐποιήσατε ἐνὶ τούτων τῶν ἀδελφῶν μου τῶν ἐλαχίστων, ἐμοὶ ἐποιήσατε. 41 τότε ἐρεῖ καὶ τοῖς ἐξ εὐωνύμων Πορεύεσθε ἀπ’ ἐμοῦ κατηραμένοι εἰς τὸ πῦρ τὸ αἰώνιον τὸ ἡτοιμασμένον τῷ διαβόλῳ καὶ τοῖς ἀγγέλοις αὐτοῦ· 42 ἐπέειπασα γὰρ καὶ οὐκ ἐδώκατέ μοι φαγεῖν, [καὶ] ἐδίψησα καὶ οὐκ ἐποτίσατέ με, 43 ξένος ἦμην καὶ οὐ συνηγάγετέ με, γυμνὸς καὶ οὐ περιεβάλετέ με, ἄσθενής καὶ ἐν φυλακῇ καὶ οὐκ ἐπεσκέψασθέ με. 44 τότε ἀποκριθήσονται καὶ αὐτοὶ λέγοντες Κύριε, πότε σε εἶδομεν πεινῶντα ἢ διψῶντα ἢ ξένον ἢ γυμνὸν ἢ ἄσθενῆ ἢ ἐν φυλακῇ καὶ οὐ διηκονήσαμεν σοι; 45 τότε ἀποκριθήσεται αὐτοῖς λέγων Ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ἐφ’ ὅσον οὐκ ἐποιήσατε ἐνὶ τούτων τῶν ἐλαχίστων, οὐδὲ ἐμοὶ ἐποιήσατε. 46 καὶ ἀπελεύσονται ²“οὗτοι εἰς” κόλασιν “αἰώνιον, οἱ δὲ” δίκαιοι “εἰς ζωὴν αἰώνιον.”

^a Cf Mt 8:12b (§45), p. 71

¹ Zech 14:5 ² Dan 12:2

169. JESUS LODGES ON THE MOUNT OF OLIVES

[MATT 21:17]
[Cf Matt 21:22 and parallels (§148)]
^aΚαὶ καταλιπὼν αὐτοὺς ἐξῆλθεν ἔξω τῆς πόλεως εἰς Βηθανίαν, καὶ ἠύλισθη ἐκεῖ. (§146)

[MARK 11:19]
^aΚαὶ ὄταν ἄψὲ ἐγένετο, ἔξεπορεύοντο¹ ἔξω τῆς πόλεως. (§146)

LUKE 21:37, 38
^aἮν δὲ τὰς ἡμέρας ἔν τῷ ἱερῷ διδάσκων¹, τὰς δὲ νύκτας ἔξερχόμενος ἠύλιζετο εἰς τὸ ὄρος τὸ καλούμενον Ἐλαιῶν· 38 καὶ πᾶς ὁ λαὸς ὠρριζεν πρὸς αὐτὸν ἐν τῷ ἱερῷ ἀκούειν αὐτοῦ.

CHAPTER VI. JESUS' LAST INTERVIEWS WITH HIS DISCIPLES, §§170-173

170. CONSPIRACY OF THE CHIEF PRIESTS

MATT 26:1-5
^bΚΑΙ ΕΓΕΝΕΤΟ ὅτε ἐτέλεσεν ὁ Ἰησοῦς πάντας τοὺς λόγους τούτους, εἶπεν τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ 2 Οἴδατε ὅτι μετὰ δύο ἡμέρας τὸ πάσχα γίνεται, καὶ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου παραδίδοται εἰς τὸ σταυρωθῆναι. 3 Τότε συνήχθησαν οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ πρεσβύτεροι τοῦ λαοῦ εἰς τὴν αὐλὴν τοῦ ἀρχιερέως τοῦ λεγομένου Καϊάφα,

MARK 14:1, 2
HN ΔΕ ΤΟ ΠΑΣΧΑ καὶ τὰ ἄψυμα μετὰ δύο ἡμέρας. Καὶ ἐζήτουν οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ γραμματεῖς

LUKE 22:1, 2
ΗΓΓΙΖΕΝ δὲ ἡ ἑορτὴ τῶν ἄζύμων ἢ λεγομένη Πάσχα. 2 Καὶ ἐζήτουν οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ γραμματεῖς

Mk 11:11

^aΚαὶ εἰσῆλθεν εἰς Ἱερουσόλυμα εἰς τὸ ἱερόν· καὶ περιβλεψάμενος πάντα ἴψὲ ἤδη οὕσης τῆς ὥρας¹ ἐξῆλθεν εἰς Βηθανίαν μετὰ τῶν δώδεκα. (§144)

^b Cf Mt 7:28 (§44); 11:1 (§76); 13:53 (§65); 19:1 (§99)

WH mg: Lk 21:37 διδάσκων ἐν τῷ ἱερῷ

ΜΑΤΤ 26	MARK 14	LUKE 22
4 καὶ συνεβουλεύσαντο ἵνα τὸν Ἰησοῦν δόλω κρατή- σωσιν καὶ ἀποκτείνωσιν· 5 ἔλεγον δέ Μὴ ἐν τῇ ἑορτῇ, ἵνα μὴ θόρυβος γένηται ἐν τῷ λαῷ.	πῶς αὐτὸν ἐν δόλω κρατήσαν- τες ἀποκτείνωσιν, 2 ἔλεγον γάρ Μὴ ἐν τῇ ἑορτῇ, μὴ ποτε ἔσται θόρυβος τοῦ λαοῦ.	τὸ πῶς ἀνέλωσιν αὐτόν, ἔφοβοῦντο γὰρ τὸν λαόν.

171. THE ANOINTING OF JESUS (ΜΑΤΤ-MARK)

ΜΑΤΤ 26:6-13	MARK 14:3-9	[LUKE 7:36-38]
Τοῦ δὲ Ἰησοῦ γενομένου ἐν Βηθανίᾳ	Καὶ ὄντος αὐτοῦ ἐν Βηθανίᾳ	
ἐν οἰκίᾳ Σίμωνος τοῦ λεπροῦ,	ἐν τῇ οἰκίᾳ Σίμωνος τοῦ λεπροῦ	Ἡρώτα δὲ τις αὐτὸν τῶν Φαρι- σαίων ἵνα φάγη μετ' αὐτοῦ·
7 προσῆλθεν αὐτῷ γυνή	κατακειμένου αὐτοῦ ἦλθεν γυνή	καὶ εἰσελθὼν εἰς τὸν οἶκον τοῦ Φαρισαίου [cf Luke 7:40 (§48)] κατεκλίθη.
ἔχουσα ἀλάβαστρον μύρου βαρυτίμου	ἔχουσα ἀλάβαστρον μύρου νάρδου πιστικῆς ἰπολυτελοῦς ¹ συντριψασα τὴν ἀλάβαστρον	37 Καὶ ἰδοὺ γυνή ἣτις ἦν ἐν τῇ πόλει ἁμαρτωλός, καὶ ἐπιγνοῦσα ὅτι κατὰκειται ἐν τῇ οἰκίᾳ τοῦ Φαρισαίου,
καὶ κατέχεεν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ ἀνακειμένου.	κατέχεεν αὐτοῦ τῆς κεφαλῆς.	κομίσασα ἀλάβαστρον μύρου
8 ἰδόντες δὲ οἱ μαθηταὶ ἠγανάκτησαν λέγοντες Εἰς τί ἡ ἀπώλεια αὐτῆ;	4 ἦσαν δὲ τινες ἀγανακτοῦντες πρὸς ἑαυτοῦς Εἰς τί ἡ ἀπώλεια αὐτῆ τοῦ μύρου γέγονεν;	38 καὶ στᾶσα ὀπίσω παρὰ τοὺς πόδας αὐτοῦ κλαίουσα, τοῖς δάκ- ρυσιν ἤρξατο βρέχειν τοὺς πόδας αὐτοῦ καὶ ταῖς θριξίν τῆς κεφαλῆς αὐτῆς ἐξέμασεν,
9 ἐδύνατο γὰρ τοῦτο πραθῆναι	5 ἠδύνατο γὰρ τοῦτο τὸ μύρον πραθῆναι	καὶ κατεφίλει τοὺς πόδας αὐτοῦ καὶ ἤλειφεν τῷ μύρῳ. (§48)

WH mg: Mk 14:3 πολυτελοῦς,—

Mt 26:7 βαρυτίμου with BΓΔ al pler; πολυτίμου **Σ**ADLΘ 33. pesh etc Mk 14:4 τοῦ μύρου: om W 4 min 3 it syr sin (cf Mt 26:8)

MATT 26	MARK 14
πολλοῦ καὶ δοθῆναι πτωχοῖς.	ἐπάνω Ἰδναρίων τριακοσίων ¹ καὶ δοθῆναι τοῖς πτωχοῖς· καὶ ἐνεβριμῶντο αὐτῇ.
10 γνοὺς δὲ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς	6 ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν
Τί κόπους παρέχετε τῇ γυ- ναικί;	"Ἄφετε αὐτὴν· τί αὐτῇ κόπους παρέχετε;
ἔργον γὰρ καλὸν ἤργασατο εἰς ἐμέ·	καλὸν ἔργον ἤργασατο ἐν ἐμοί·
11 πάντοτε γὰρ τοὺς πτωχοὺς ἔχετε μεθ' ἑαυτῶν,	7 πάντοτε γὰρ τοὺς πτωχοὺς ἔχετε μεθ' ἑαυτῶν, καὶ ὅταν θέλητε δύνασθε αὐτοῖς [πάντοτε] εὖ ποιῆσαι, ἐμὲ δὲ οὐ πάντοτε ἔχετε·
ἐμὲ δὲ οὐ πάντοτε ἔχετε·	8 ὁ ἔσχεν ἐποίησεν, προέλαβεν μυρίαί
12 βαλοῦσα γὰρ αὐτὴ τὸ μύρον τοῦτο	τὸ σῶμά μου εἰς τὸν ἐνταφιασμόν.
ἐπὶ τοῦ σώματός μου πρὸς τὸ ἐνταφιάσαι με ἐποίησεν.	9 ἀμὴν δὲ λέγω ὑμῖν, ὅπου ἐὰν κηρυχθῇ τὸ εὐαγγέλιον τοῦτο ἐν ὅλῳ τῷ κόσμῳ, λαληθήσεται καὶ ὁ ἐποίησεν αὐτὴ εἰς μνημόσυνον αὐτῆς.
13 ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὅπου ἐὰν κηρυχθῇ τὸ εὐαγγέλιον ἐν ὅλῳ τῷ κόσμῳ, λαληθήσεται καὶ ὁ ἐποίησεν αὐτὴ εἰς μνημόσυνον αὐτῆς.	9 ἀμὴν δὲ λέγω ὑμῖν, ὅπου ἐὰν κηρυχθῇ τὸ εὐαγγέλιον εἰς ὅλον τὸν κόσμον, καὶ ὁ ἐποίησεν αὐτὴ λαλη- θήσεται εἰς μνημόσυνον αὐτῆς.

172. PLOT OF JUDAS AND THE RULERS

MATT 26:14-16	MARK 14:10, 11	LUKE 22:3-6
Τότε πορευθεῖς εἰς τῶν δώδεκα, ὁ λεγόμενος Ἰούδας Ἰσκαριώτης,	Καὶ Ἰούδας Ἰσκαριώθ ὁ εἰς τῶν δώδεκα	Εἰσῆλθεν δὲ Σατανᾶς εἰς Ἰούδαν τὸν καλούμενον Ἰσκαριώτην, ὄντα ἐκ τοῦ ἀριθμοῦ τῶν δώδεκα·
πρὸς τοὺς ἀρχιερεῖς εἶπεν	ἀπῆλθεν πρὸς τοὺς ἀρχιερεῖς	4 καὶ ἀπελθὼν συνελάλησεν τοῖς ἀρχιερεῦσιν

WH mg: Mk 14:5 τριακοσίων Ἰδναρίων

MATT 26	MARK 14	LUKE 22
15 Τί θέλετέ μοι δοῦναι κάγώ ὑμῖν παραδώσω αὐτόν;	ἵνα αὐτόν παραδοῖ αὐτοῖς. 11 οἱ δὲ ἀκούσαντες ἐχάρησαν καὶ ἐπηγγείλαντο αὐτῷ ἀργύριον δοῦναι.	καὶ στρατηγοῖς τὸ πῶς αὐτοῖς παραδῶ αὐτόν. 5 καὶ ἐχάρησαν καὶ συνέθεντο αὐτῷ ἀργύριον δοῦναι. 6 καὶ ἐξωμολόγησεν, καὶ ἐξήτει εἰκαιρίαν τοῦ παραδοῦναι αὐτόν ἄτερ ὄχλου αὐτοῖς.
14 "οἱ δὲ ἔστησαν" αὐτῷ "τριάκοντα ἀργύρια."	καὶ ἐξήτει πῶς αὐτόν εἰκαιρίως παραδοῖ.	
16 καὶ ἀπὸ τότε ἐξήτει εἰκαιρίαν ἵνα αὐτόν παραδῶ.		

173. THE LAST SUPPER

MATT 26:17-35	MARK 14:12-31	LUKE 22:7-38
Τῇ δὲ πρώτῃ τῶν ἁζύμων προσῆλθον	Καὶ τῇ πρώτῃ ἡμέρᾳ τῶν ἁζύμων, ὅτε τὸ πάσχα ἔθνον, [Cf v 13 below]	Ἦλθεν δὲ ἡ ἡμέρα τῶν ἁζύμων, ἣ ἔδει θύεσθαι τὸ πάσχα· 8 καὶ ἀπέστειλεν Πέτρον καὶ Ἰωάννην εἰπών Πορευθέντες ἐτοιμάσατε ἡμῖν τὸ πάσχα ἵνα φάγωμεν. 9 οἱ δὲ εἶπαν αὐτῷ
οἱ μαθηταὶ τῷ Ἰησοῦ λέγοντες	λέγουσιν αὐτῷ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ	9 οἱ δὲ εἶπαν αὐτῷ
Ποῦ θέλεις ἐτοιμάσωμέν σοι φαγεῖν τὸ πάσχα;	Ποῦ θέλεις ἀπελθόντες ἐτοιμάσωμεν ἵνα φάγῃς τὸ πάσχα; 13 καὶ ἀποστέλλει δύο τῶν μαθητῶν αὐτοῦ καὶ λέγει αὐτοῖς Ἔπάγετε εἰς τὴν πόλιν, καὶ ἀπαντήσῃ ὑμῖν ἄνθρωπος κεράμιον ὕδατος βαστάζων· 14 ἀκολουθήσατε αὐτῷ, καὶ ὅπου ἐὰν εἰσέλθῃ	Ποῦ θέλεις ἐτοιμάσωμεν; [Cf v 8 above]
18 ὁ δὲ εἶπεν Ἔπάγετε εἰς τὴν πόλιν	καὶ λέγει αὐτοῖς Ἔπάγετε εἰς τὴν πόλιν, καὶ ἀπαντήσῃ ὑμῖν ἄνθρωπος κεράμιον ὕδατος βαστάζων· 14 ἀκολουθήσατε αὐτῷ, καὶ ὅπου ἐὰν εἰσέλθῃ	10 ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς Ἴδοὺ εἰσελθόντων ὑμῶν εἰς τὴν πόλιν συναντήσῃ ὑμῖν ἄνθρωπος κεράμιον ὕδατος βαστάζων· ἀκολουθήσατε αὐτῷ εἰς τὴν οἰκίαν εἰς ἣν εἰσπορεύ- εται. 11 καὶ ἐρείτε τῷ οἰκοδεσ- πότη τῆς οἰκίας ὅτι λέγει σοι ὁ διδάσκαλος Ποῦ ἐστὶν τὸ κατάλυμα
πρὸς τὸν δεῖνα καὶ εἶπατε αὐτῷ Ὁ διδάσκαλος λέγει Ὁ καιρὸς μου ἐγγύς ἐστίν·	εἶπατε τῷ οἰκοδεσπότη ὅτι Ὁ διδάσκαλος λέγει Ποῦ ἐστὶν τὸ κατάλυμά μου	11 καὶ ἐρείτε τῷ οἰκοδεσ- πότη τῆς οἰκίας ὅτι λέγει σοι ὁ διδάσκαλος Ποῦ ἐστὶν τὸ κατάλυμα

¹ Zech 11:12

WH mg: Lk 22:11 λέγοντες

MATT 26	MARK 14	LUKE 22
πρὸς σέ ποιῶ τὸ πάσχα μετὰ τῶν μαθητῶν μου.	ὅπου τὸ πάσχα μετὰ τῶν μαθητῶν μου φάγω;	ὅπου τὸ πάσχα μετὰ τῶν μαθητῶν μου φάγω;
19 καὶ ἐποίησαν οἱ μαθηταὶ	15 καὶ αὐτὸς ὑμῖν δεῖξει ἀνάγαιον μέγα ἐστρωμένον ἑτοιμον· καὶ ἐκεῖ ἐτοιμάσατε ἡμῖν. 16 καὶ ἐξῆλθον οἱ μαθηταὶ καὶ ἦλθον εἰς τὴν πόλιν καὶ εὔρον	12 κάκεινος ὑμῖν δεῖξει ἀνάγαιον μέγα ἐστρωμένον· ἐκεῖ ἐτοιμάσατε.
ὡς συνέταξεν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς, καὶ ἠτοίμασαν τὸ πάσχα.	καθὼς εἶπεν αὐτοῖς, καὶ ἠτοίμασαν τὸ πάσχα.	13 ἀπελθόντες δὲ εὔρον καθὼς εἰρήκει αὐτοῖς, καὶ ἠτοίμασαν τὸ πάσχα.
20 Ὁψίας δὲ γενομένης ἀνέκειτο μετὰ τῶν δώδεκα [μαθητῶν].	17 Καὶ ὀψίας γενομένης ἔρχεται μετὰ τῶν δώδεκα.	14 Καὶ ὅτε ἐγένετο ἡ ὥρα, ἀνέπεσεν καὶ οἱ ἀπόστολοι σὺν αὐτῷ. 15 καὶ εἶπεν πρὸς αὐτοὺς Ἐπιθυμία ἐπεθύμησα τοῦτο τὸ πάσχα φαγεῖν μεθ' ὑμῶν πρὸ τοῦ με παθεῖν· 16 λέγω γάρ ὑμῖν ὅτι οὐ μὴ φάγω αὐτὸ ἕως ὅτου πληρωθῇ ἐν τῇ βασιλείᾳ τοῦ θεοῦ. 17 καὶ δεξάμενος ποτήριον εὐχαρισ- τήσας εἶπεν Ἄβετε τοῦτο καὶ διαμερίσατε εἰς ἑαυτοὺς·
[Cf v 27 below]	[Cf v 23 below]	
21 καὶ ἐσθιόντων αὐτῶν εἶπεν Ἄμην λέγω ὑμῖν ὅτι εἷς ἐξ ὑμῶν παραδώσει με.	18 καὶ ἀνακειμένων αὐτῶν καὶ ἐσθιόντων ὁ Ἰησοῦς εἶπεν Ἄμην λέγω ὑμῖν ὅτι εἷς ἐξ ὑμῶν παραδώσει με ¹ “Ὁ ἐσθίων ¹ μετ' ἐμοῦ.”	[Cf v 21 below]
22 καὶ λυπούμενοι σφόδρα ἤρξαντο λέγειν αὐτῷ εἰς ἕκαστος Μῆτι ἐγὼ εἰμι, κύριε; 23 ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν	19 ἤρξαντο λυπεῖσθαι καὶ λέγειν αὐτῷ εἰς κατὰ εἰς Μῆτι ἐγὼ; 20 ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς Εἷς τῶν δώδεκα, ὁ ἐμβαπτόμενος μετ' ἐμοῦ	[Cf v 23 below]
Ἄμβάψας μετ' ἐμοῦ τὴν χεῖρα		

¹ Ps 41(40):9

WH mg: Mk 14:18 τῶν ἐσθιόντων

Mt 26:20 μαθητῶν with ALMWΘ it vg cop etc; om BD syr sin sah al pler

<p>MATT 26</p>	<p>MARK 14</p>	<p>LUKE 22</p>
<p>[Cf v 26 above]</p>	<p>[Cf v 22 above]</p>	<p>19 καὶ λαβὼν ἄρτον εὐχαριστήσας ἔκλασεν καὶ ἔδωκεν αὐτοῖς λέγων Τοῦτό ἐστιν τὸ σῶμά μου [[τὸ ὑπὲρ ὑμῶν διδόμενον· τοῦτο ποιεῖτε εἰς τὴν ἐμὴν ἀνάμνησιν.</p>
<p>[Cf vv 27, 28 above]</p>	<p>[Cf vv 23, 24 above]</p>	<p>20 ^aκαὶ τὸ ποτήριον ὡσαύτως μετὰ τὸ δειπνῆσαι, λέγων Τοῦτο τὸ ποτήριον ἢ καινὴ ¹“διαθήκη” ἐν “τῷ αἵματί” μου, τὸ ὑπὲρ ὑμῶν ἐκχυννόμενον]].</p>
<p>[Cf v 21 above]</p>	<p>[Cf v 18 above]</p>	<p>21 πλὴν ἰδοὺ ἢ χεὶρ τοῦ παραδιδόντος με μετ’ ἐμοῦ ἐπὶ τῆς τραπέζης·</p>
<p>[Cf v 24 above]</p>	<p>[Cf v 21 above]</p>	<p>22 ὅτι ὁ υἱὸς μὲν τοῦ ἀνθρώπου κατὰ τὸ ὄρισμένον πορεύεται, πλὴν οὐαὶ τῷ ἀνθρώπῳ ἐκείνῳ δι’ οὗ</p>
<p>[Cf v 22 above]</p> <p>[MATT 20:25-28]</p> <p>ὁ δὲ Ἰησοῦς προσκαλεσάμενος αὐτοὺς</p> <p>εἶπεν Οἴδατε ὅτι οἱ ἄρχοντες τῶν ἐθνῶν κατακυριεύουσιν αὐτῶν καὶ οἱ μεγάλοι κατεξουσιάζουσιν αὐτῶν.</p>	<p>[Cf v 19 above]</p> <p>[MARK 10:42-45]</p> <p>καὶ προσκαλεσάμενος αὐτοὺς ὁ Ἰησοῦς λέγει αὐτοῖς Οἴδατε ὅτι οἱ δοκοῦντες ἄρχειν τῶν ἐθνῶν κατακυριεύουσιν αὐτῶν καὶ οἱ μεγάλοι αὐτῶν κατεξουσιάζουσιν αὐτῶν.</p>	<p>23 καὶ αὐτοὶ ἤρξαντο συνζητεῖν πρὸς ἑαυτοὺς τὸ τίς ἄρα εἶη ἐξ αὐτῶν ὁ τοῦτο μέλλων πράσσειν. 24 ^bἘγένετο δὲ καὶ φιλο- νείκία ἐν αὐτοῖς, τὸ τίς αὐτῶν δοκεῖ εἶναι μείζων. 25 ὁ δὲ</p> <p>εἶπεν αὐτοῖς Οἱ βασιλεῖς τῶν ἐθνῶν κυριεύουσιν αὐτῶν καὶ οἱ ἐξουσιάζοντες αὐτῶν εὐεργέται καλοῦνται.</p>

^b Cf Mt 18:1 (§92)

^b Cf Mk 9:34 (§92)

^a Cf v 17 above
^b Cf Lk 9:46 (§92)

¹ Ex 24:8; Zech 9:11

Lk 22:19, 20 τὸ ὑπὲρ ὑμῶν . . . ἐκχυννόμενον (διδόμενον Θ): D 6 it om

[MATT 20]

26 οὐχ οὕτως ἐστὶν ἐν ὑμῖν·
 ἄλλ' ὅς ἂν θέλῃ
 ἔν ὑμῖν μέγας¹ γενέσθαι
 ἔσται ὑμῶν διάκονος,
 27 καὶ ὅς ἂν θέλῃ
 ἔν ὑμῖν εἶναι¹ πρῶτος
 ἔσται ὑμῶν δοῦλος·

28 ὡσπερ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου
 οὐκ ἦλθεν διακομηθῆναι
 ἀλλὰ διακομησά
 καὶ δοῦναι τὴν ψυχὴν αὐτοῦ
 λύτρον ἀντὶ πολλῶν. (§140)

[MATT 19:28]

ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς
 Ἄμην λέγω ὑμῖν ὅτι
 ὑμεῖς
 οἱ ἀκολουθήσαντές μου

ἐν τῇ παλιγγενεσίᾳ,
 ὅταν καθίσῃ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου
 ἐπὶ θρόνου δόξης αὐτοῦ,
 καθήσεσθε καὶ ὑμεῖς¹
 ἐπὶ δώδεκα θρόνους
 κρίνοντες τὰς δώδεκα φυλάς
 τοῦ Ἰσραήλ. (§137)

MATT 26

30 Καὶ ὑμνήσαντες ἐξῆλθον
 εἰς τὸ Ὄρος τῶν Ἐλαιῶν.

[MARK 10]

43 οὐχ οὕτως δὲ ἐστὶν ἐν ὑμῖν·
 ἄλλ' ὅς ἂν θέλῃ
 μέγας γενέσθαι ἐν ὑμῖν,
 ἔσται¹ ὑμῶν διάκονος,
 44 καὶ ὅς ἂν θέλῃ
 ἐν ὑμῖν εἶναι πρῶτος,
 ἔσται πάντων δοῦλος·

45 καὶ γὰρ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου
 οὐκ ἦλθεν διακομηθῆναι
 ἀλλὰ διακομησά
 καὶ δοῦναι τὴν ψυχὴν αὐτοῦ
 λύτρον ἀντὶ πολλῶν. (§140)

MARK 14

26 Καὶ ὑμνήσαντες ἐξῆλθον
 εἰς τὸ Ὄρος τῶν Ἐλαιῶν.

LUKE 22

26 ὑμεῖς δὲ οὐχ οὕτως,
 ἄλλ'¹
 ὁ μείζων ἐν ὑμῖν
 γινέσθω ὡς ὁ νεώτερος,
 καὶ
 ὁ ἡγούμενος
 ὡς ὁ διακονῶν·
 27 τίς γὰρ μείζων,
 ὁ ἀνακείμενος ἢ ὁ διακονῶν;
 οὐχὶ ὁ ἀνακείμενος;
 ἐγὼ δὲ ἐν μέσῳ ὑμῶν εἰμί
 ὡς ὁ διακονῶν.

28 Ὑμεῖς δὲ ἐστε
 οἱ διαμεμενηκότες μετ' ἐμοῦ
 ἐν τοῖς πειρασμοῖς μου·
 29 καὶ γὰρ διατίθεμαι ὑμῖν, κα-
 θὼς διέθετό μοι ὁ πατήρ ἱμοῦ¹
 βασιλείαν, 30 ἵνα ἔσθητε καὶ
 πίνητε ἐπὶ τῆς τραπέζης μου
 ἐν τῇ βασιλείᾳ μου,

καὶ ἱκαθῆσθε¹
 ἐπὶ θρόνων
 τὰς δώδεκα φυλάς κρίνοντες
 τοῦ Ἰσραήλ.

Mt 23:11

ἃ ὁ δὲ μείζων ὑμῶν
 ἔσται
 ὑμῶν διάκονος. (§156)

Mk 9:35b

ἃ εἰ τις θέλει πρῶτος εἶναι
 ἔσται πάντων ἔσχατος,
 καὶ πάντων διάκονος. (§92)

Lk 9:48c

ἃ ὁ γὰρ μικρότερος
 ἐν πᾶσιν ὑμῖν ὑπάρχων
 οὕτως ἐστὶν μέγας. (§92)

WH mg: Lk 22:29 μου, 30 καθήσεσθε

Lk 22:30 καθήσεσθε with B*ΤΔ; καθήσεσθε ἸΑΛQWΘ etc; καθήσησθε D

ΜΑΤΤ 26

31 Τότε λέγει αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς
Πάντες ὑμεῖς σκανδαλισθή-
σεσθε ἐν ἐμοὶ ἐν τῇ νυκτὶ
ταύτῃ,

γέγραπται γάρ
1¹ Πατάξω τὸν ποιμένα,

καὶ διασκορπισθήσονται
τὰ πρόβατα τῆς ποιμνῆς·”

32 μετὰ δὲ τὸ ἐγερθῆναί με
προάξω ὑμᾶς εἰς τὴν Γαλι-
λαίαν.

33 ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Πέτρος
εἶπεν αὐτῷ

Εἰ πάντες σκανδαλισθήσονται
ἐν σοί, ἐγὼ οὐδέποτε
σκανδαλισθήσομαι.

[Cf v 35 below]

34 ἔφη αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς
Ἄμην λέγω σοι ὅτι

ἐν ταύτῃ τῇ νυκτὶ
πρὶν ἀλέκτορα φωνῆσαι
τρὶς ἀπαρνήσῃ με.

35 λέγει αὐτῷ ὁ Πέτρος
Κἂν δέῃ με σὺν σοὶ ἀποθαιεῖν,
οὐ μὴ σε ἀπαρνήσομαι.
ὁμοίως καὶ πάντες οἱ μαθηταὶ
εἶπαν.

ΜΑΡΚ 14

27 Καὶ λέγει αὐτοῖς ὁ
Ἰησοῦς ὅτι

Πάντες σκανδαλισθήσεσθε,

ὅτι γέγραπται
1¹ Πατάξω τὸν ποιμένα,
καὶ τὰ πρόβατα
διασκορπισθήσονται.”

28 ἀλλὰ μετὰ τὸ ἐγερθῆναί με
προάξω ὑμᾶς εἰς τὴν Γαλι-
λαίαν.

29 ὁ δὲ Πέτρος

ἔφη αὐτῷ

Εἰ καὶ πάντες σκανδαλι-
θήσονται, ἀλλ’ οὐκ ἐγώ.

[Cf v 31 below]

30 καὶ λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς
Ἄμην λέγω σοι ὅτι

σὺ σήμερον ταύτῃ τῇ νυκτὶ
πρὶν ἢ δις ἀλέκτορα φωνῆσαι
τρὶς με ἀπαρνήσῃ.

31 ὁ δὲ ἐκπερισσῶς ἐλάλει
Ἐὰν δέῃ με συναποθαιεῖν σοι,
οὐ μὴ σε ἀπαρνήσομαι.
ὡσαύτως [δὲ] καὶ πάντες
ἔλεγον.

LUKE 22

31 Σίμων Σίμων, ἰδοὺ ὁ
Σατανᾶς ἐξητήσατο ὑμᾶς τοῦ
σινιάσαι ὡς τὸν σῖτον·

32 ἐγὼ δὲ ἐδεήθην περὶ σοῦ
ἵνα μὴ ἐκλίπῃ ἡ πίστις σου·
καὶ σύ ποτε ἐπιστρέψας στήρι-
σον τοὺς ἀδελφούς σου.

33 ὁ δὲ
εἶπεν αὐτῷ

Κύριε, μετὰ σοῦ
ἔτοιμός εἰμι καὶ εἰς φυλακὴν
καὶ εἰς θάνατον πορεύεσθαι.

34 ὁ δὲ εἶπεν
Λέγω σοι, Πέτρε,

οὐ φωνήσει σήμερον ἀλέκτορ
ἔως τρὶς με ἀπαρνήσῃ εἰδέναι.

[Cf v 33 above]

35 Καὶ εἶπεν αὐτοῖς Ὅτε
ἀπέστειλα ὑμᾶς ἄτερ βαλλαν-
τίου καὶ πήρας καὶ ὑποδημά-

¹ Zech 13:7

LUKE 22

των, μή τινος ὑστερήσατε;
οἱ δὲ εἶπαν Οὐθένος.
36 εἶπεν δὲ αὐτοῖς Ἄλλα
νῦν ὁ ἔχων βαλλάντιον ἀράτω
ὁμοίως καὶ πήραν, καὶ ὁ μὴ
ἔχων πωλησάτω τὸ ἱμάτιον
αὐτοῦ καὶ ἀγορασάτω μάχαι-
ραν. 37 λέγω γὰρ ὑμῖν ὅτι
τοῦτο τὸ γεγραμμένον δεῖ
τελεσθῆναι ἐν ἐμοί, τὸ ¹⁴Καὶ
μετὰ ἀνόμων ἐλογίσθη¹⁴ καὶ
γὰρ τὸ περὶ ἐμοῦ τέλος ἔχει.
38 οἱ δὲ εἶπαν Κύριε, ἰδοὺ
μάχαιραι ὧδε δύο. ὁ δὲ εἶπεν
αὐτοῖς Ἰκανόν ἐστιν.

CHAPTER VII. THE SUFFERING AND DEATH OF JESUS, §§174-180

174. THE AGONY IN GETHSEMANE

MATT 26:36-46

Τότε ἔρχεται μετ' αὐτῶν ὁ
Ἰησοῦς
εἰς χωρίον λεγόμενον Γεθση-
μανεῖ,

καὶ λέγει τοῖς μαθηταῖς
Καθίσατε αὐτοῦ
ἕως [οὔ] ἀπελθῶν ἐκεῖ
προσεύξωμαι.

[Cf v 41 below]

37 καὶ παραλαβὼν
τὸν Πέτρον
καὶ τοὺς δύο υἱοὺς Ζεβεδαίου

ἤρξατο λυπεῖσθαι
καὶ ἀδημονεῖν.

MARK 14:32-42

Καὶ ἔρχονται
εἰς χωρίον οὗ τὸ ὄνομα Γεθ-
σημανεῖ,

καὶ λέγει τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ
Καθίσατε ὧδε
ἕως
προσεύξωμαι.

[Cf v 38 below]

33 καὶ παραλαμβάνει
τὸν Πέτρον
καὶ τὸν Ἰάκωβον καὶ τὸν¹
Ἰωάννην μετ' αὐτοῦ,
καὶ ἤρξατο ἐκθαμβεῖσθαι
καὶ ἀδημονεῖν,

LUKE 22:39-46

Καὶ ἐξελθὼν ἐπορεύθη

κατὰ τὸ ἔθος εἰς τὸ Ὅρος
τῶν Ἐλαιῶν
ἠκολούθησαν δὲ αὐτῷ [καὶ] οἱ
μαθηταί.
40 γενόμενος δὲ ἐπὶ τοῦ τόπου
εἶπεν αὐτοῖς

Προσεύχεσθε μὴ εἰσελθεῖν
εἰς πειρασμόν. [Cf v 46 below]

¹ Isa 53:12

WH mg: Mk 14:33 Ἰάκωβον καὶ

ΜΑΤΤ 26	MARK 14	LUKE 22
<p>38 τότε λέγει αὐτοῖς ¹⁴ Περὶλυπὸς ἐστὶν ἡ ψυχὴ μου ἕως θανάτου· μέναιτε ὧδε καὶ γρηγορεῖτε μετ' ἐμοῦ. 39 καὶ ἰπροελθῶν¹ μικρὸν ἔπεσεν ἐπὶ πρόσωπον αὐτοῦ προσευχόμενος</p>	<p>34 καὶ λέγει αὐτοῖς ¹⁴ Περὶλυπὸς ἐστὶν ἡ ψυχὴ μου ἕως θανάτου· μέναιτε ὧδε καὶ γρηγορεῖτε. 35 καὶ ἰπροελθῶν¹ μικρὸν ἔπιπτεν ἐπὶ τῆς γῆς, καὶ προσήχετο ἵνα εἰ δυνατὸν ἐστὶν παρέλθῃ ἀπ' αὐτοῦ ἡ ὥρα, 36 καὶ ἔλεγεν Ἄββὰ ὁ πατήρ, πάντα δυνατὰ σοι·</p>	<p>41 καὶ αὐτὸς ἀπεσπάσθη ἀπ' αὐτῶν ὡσεὶ λίθου βολῆν, καὶ θεῖς τὰ γόνατα προσήχετο 42 λέγων Πάτερ,</p>
<p>καὶ λέγων Πάτερ μου, εἰ δυνατὸν ἐστὶν, παρελθάτω ἀπ' ἐμοῦ τὸ ποτήριον τοῦτο· πλὴν οὐχ ὡς ἐγὼ θέλω ἀλλ' ὡς σὺ.</p>	<p>παρένεγκε τὸ ποτήριον τοῦτο ἀπ' ἐμοῦ· ἀλλ' οὐ τί ἐγὼ θέλω ἀλλὰ τί σὺ.</p>	<p>εἰ βούλει παρένεγκε τοῦτο τὸ ποτήριον ἀπ' ἐμοῦ· πλὴν μὴ τὸ θέλημα μου ἀλλὰ τὸ σὸν γινέσθω.</p>
<p>40 καὶ ἔρχεται πρὸς τοὺς μαθητὰς καὶ εὗρίσκει αὐτοὺς καθεύδοντας,</p>	<p>37 καὶ ἔρχεται καὶ εὗρίσκει αὐτοὺς καθεύδοντας,</p>	<p>43 Ἵψθη δὲ αὐτῷ ἄγγελος ἰἀπο τοῦ ὀυρανοῦ ἐνισχύων αὐτόν. 44 καὶ γενόμενος ἐν ἀγωνίᾳ ἐκτενέστερον προσήχετο· ἰκαὶ ἐγένετο ἰ ὀδρῶς αὐτοῦ ὡσεὶ θρόμβοι αἵματος καταβαίνοντες ἐπὶ τὴν γῆν.ἰ 45 καὶ ἀναστὰς ἀπὸ τῆς προσευχῆς ἔλθων πρὸς τοὺς μαθητὰς εὗρεν κοιμωμένους αὐτοὺς</p>
<p>καὶ λέγει τῷ Πέτρῳ Οὕτως οὐκ ἰσχύσατε μίαν ὥραν γρηγορῆσαι μετ' ἐμοῦ;</p>	<p>καὶ λέγει τῷ Πέτρῳ Σίμων, καθεύδεις; οὐκ ἰσχυσας μίαν ὥραν γρηγορῆσαι;</p>	<p>ἀπὸ τῆς λύπης, 46 καὶ εἶπεν αὐτοῖς Τί καθεύδετε;</p>

¹ P^s 42(41):5

WH mg: Mt 26:39 προσελθῶν Mk 14:35 προσελθῶν Lk 22:43 ἀπ' 44 ἐγένετο δὲ

Mt 26:39 Πάτερ μου with **Σ**ABCDWΘ al pler; ΛΔΣ etc om μου Mk 14:35 ἔπιπτεν with **Σ**BL; ἔπεσεν ACDNWXΔΘ al pler Lk 22:43, 44 ὡψθη . . . γῆν substantially with **Σ***DLQXΘ et syr cur pesh al pler; **Σ***ABRTW 4 Fer syr sin etc om

ΜΑΤΤ 26	ΜΑΡΚ 14	ΛΟΥΚ 22
<p>41 ἄγρηγορεῖτε καὶ προσεύχεσθε, ἵνα μὴ εἰσέλθητε εἰς πειρασμόν· τὸ μὲν πνεῦμα πρόθυμον ἡ δὲ σὰρξ ἀσθενής.</p> <p>42 πάλιν ἐκ δευτέρου ἀπελθὼν προσηύξατο [λέγων] Πάτερ μου, εἰ οὐ δύναται τοῦτο παρελθεῖν ἐάν μὴ αὐτὸ πῶ, γενηθήτω τὸ θέλημά σου.</p> <p>43 καὶ ἔλθων πάλιν εἶπεν αὐτοῖς καθεύδοντας, ἦσαν γὰρ αὐτῶν οἱ ὀφθαλμοὶ βεβαρημένοι.</p> <p>44 καὶ ἀφείς αὐτοὺς πάλιν ἀπελθὼν προσηύξατο ἐκ τρίτου τὸν αὐτὸν λόγον ἑπιπέων πάλιν.</p> <p>45 τότε ἔρχεται πρὸς τοὺς μαθητὰς καὶ λέγει αὐτοῖς Καθεύδετε λοιπὸν καὶ ἀναπαύεσθε· ἰδοὺ ἤγγικεν ἡ ὥρα</p> <p>καὶ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου παραδίδεται εἰς χεῖρας ἀμαρτωλῶν.</p> <p>46 ἐγείρεσθε ἄγωμεν· ἰδοὺ ἤγγικεν ὁ παραδιδούς με.</p>	<p>38 ἄγρηγορεῖτε καὶ προσεύχεσθε, ἵνα μὴ ἔλθητε εἰς πειρασμόν· τὸ μὲν πνεῦμα πρόθυμον ἡ δὲ σὰρξ ἀσθενής.</p> <p>39 καὶ πάλιν ἀπελθὼν προσηύξατο [τὸν αὐτὸν λόγον ἐπιπέων].</p> <p>40 καὶ πάλιν ἔλθων εἶπεν αὐτοῖς καθεύδοντας, ἦσαν γὰρ αὐτῶν οἱ ὀφθαλμοὶ καταβαρυνόμενοι, καὶ οὐκ ᾔδεισαν τί ἀποκριθῶσιν αὐτῷ.</p> <p>41 καὶ ἔρχεται τὸ τρίτον καὶ λέγει αὐτοῖς Καθεύδετε [τὸ] λοιπὸν καὶ ἀναπαύεσθε· ἀπέχει ἤλθεν ἡ ὥρα, ἰδοὺ παραδίδεται ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου</p> <p>εἰς τὰς χεῖρας τῶν ἀμαρτωλῶν.</p> <p>42 ἐγείρεσθε ἄγωμεν· ἰδοὺ ὁ παραδιδούς με ἤγγικεν.</p>	<p>ἄναστάντες προσεύχεσθε, ἵνα μὴ εἰσέλθητε εἰς πειρασμόν.</p>

Mt 6:13a

^a καὶ μὴ εἰσενέγκῃς ἡμᾶς εἰς
πειρασμόν, (§38)

Lk 11:4b

^a καὶ μὴ εἰσενέγκῃς ἡμᾶς εἰς
πειρασμόν. (§105)
Cf Lk 22:40b above

WH mg: Mt 26:44, 45 εἰπέων. πάλιν τότε 45 γὰρ

Mt 26:45 λοιπὸν with BCLW etc; \aleph AD Δ Θ al pler τὸ λοιπὸν. Mk 14:38 Θ θηγε with \aleph *B 346. It syr
sln; εἰσέλθητε AC Δ DLNWX Δ Θ 3 it vg al pler 41 τὸ λοιπὸν with \aleph BN Δ Θ al pler; λοιπὸν AC Δ DLWX it etc;
om syr sin cop

175. THE BETRAYAL AND ARREST

MATT 26:47-56

Καὶ
ἔτι αὐτοῦ λαλοῦντος
ἰδοὺ
Ἰούδας
εἰς τῶν δώδεκα ἦλθεν
καὶ μετ' αὐτοῦ ὄχλος πολὺς
μετὰ μαχαίρων καὶ ξύλων
ἀπὸ τῶν ἀρχιερέων

καὶ πρεσβυτέρων τοῦ λαοῦ.
48 ὁ δὲ παραδιδούς αὐτὸν
ἔδωκεν αὐτοῖς σημεῖον λέγων
"Ὅν ἂν φιλήσω αὐτός ἐστιν"
κρατήσατε αὐτόν.

49 καὶ εὐθέως προσελθὼν
τῷ Ἰησοῦ
εἶπεν Χαῖρε, ῥαββεί·
καὶ κατεφίλησεν αὐτόν.
50 ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτῷ
Ἐταῖρε, ἐφ' ὃ πάρει.

τότε προσελθόντες ἐπέβαλον
τὰς χεῖρας ἐπὶ τὸν Ἰησοῦν
καὶ ἐκράτησαν αὐτόν.

51 καὶ ἰδοὺ εἰς τῶν μετὰ Ἰησοῦ
ἐκτείνας τὴν χεῖρα
ἀπέσπασεν τὴν μάχαιραν αὐ-
τοῦ καὶ πατάξας
τὸν δοῦλον τοῦ ἀρχιερέως
ἀφείλεν
αὐτοῦ τὸ ὠτίον.
52 τότε λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς

MARK 14:43-52

Καὶ εὐθὺς
ἔτι αὐτοῦ λαλοῦντος
παραγίνεται [ὁ] Ἰούδας
εἰς τῶν δώδεκα
καὶ μετ' αὐτοῦ ὄχλος
μετὰ μαχαίρων καὶ ξύλων
παρὰ τῶν ἀρχιερέων
καὶ τῶν γραμματέων
καὶ τῶν πρεσβυτέρων.
44 δεδώκει δὲ ὁ παραδιδούς
αὐτὸν σύσσημον αὐτοῖς λέγων
"Ὅν ἂν φιλήσω αὐτός ἐστιν"
κρατήσατε αὐτόν
καὶ ἀπάγετε ἀσφαλῶς.
45 καὶ ἐλθὼν εὐθέως προσελθὼν
αὐτῷ
λέγει Ῥαββεί,
καὶ κατεφίλησεν αὐτόν.

46 οἱ δὲ ἐπέβαλαν
τὰς χεῖρας αὐτῷ
καὶ ἐκράτησαν αὐτόν.

47 εἰς δὲ [τις] τῶν παρεστη-
κότων

σπασάμενος τὴν μάχαιραν
ἔπαισεν
τὸν δοῦλον τοῦ ἀρχιερέως
καὶ ἀφείλεν
αὐτοῦ τὸ ὠτίριον.

LUKE 22:47-53

"Ἐτι αὐτοῦ λαλοῦντος
ἰδοὺ ὄχλος,
καὶ ὁ λεγόμενος Ἰούδας
εἰς τῶν δώδεκα
προήρχετο αὐτούς,

καὶ ἤγγισεν
τῷ Ἰησοῦ

φιλησαι αὐτόν.
48 Ἰησοῦς δὲ εἶπεν αὐτῷ

Ἰούδα, φιλήματι τὸν υἱὸν τοῦ
ἀνθρώπου παραδίδως;

49 ἰδόντες δὲ οἱ περὶ αὐτόν
τὸ ἐσόμενον εἶπαν Κύριε,
εἰ πατάξομεν ἐν μαχαίρῃ;
50 καὶ ἐπάταξεν εἰς τις ἐξ
αὐτῶν

τοῦ ἀρχιερέως τὸν δοῦλον
καὶ ἀφείλεν
τὸ οὖς αὐτοῦ τὸ δεξιόν.

51 ἀποκριθεὶς δὲ [ὁ] Ἰησοῦς
εἶπεν

Mk 14:43 ὁ Ἰούδας with AB; Σ CDLWX Δ Θ al pler om ὁ — τῶν πρεσβυτέρων with BCDLX Θ al pler;
 Σ *AUW min om τῶν 47 εἰς δὲ τις with BCX Δ Θ al pler; Σ SALM etc om τις: D καὶ τις: W καὶ εἰς τις

ΜΑΤΤ 26

Ἐπίστρεψον τὴν μάχαιράν σου εἰς τὸν τόπον αὐτῆς, πάντες γὰρ οἱ λαβόντες μάχαιραν ἐν μάχαιρῃ ἀπολοῦνται· 53 ἢ δοκεῖς ὅτι οὐ δύναμαι παρακαλέσαι τὸν πατέρα μου, καὶ παραστήσει μοι ἄρτι πλείω δώδεκα λεγιῶνας ἀγγέλων; 54 πῶς οὖν πληρωθῶσιν αἱ γραφαὶ ὅτι οὕτως δεῖ γενέσθαι;

55 Ἐν ἐκείνῃ τῇ ὥρᾳ εἶπεν ὁ Ἰησοῦς τοῖς ὄχλοις

Ὡς ἐπὶ ληστὴν ἐξήλθατε μετὰ μαχαιρῶν καὶ ξύλων συλλαβεῖν με; καθ' ἡμέραν

ἐν τῷ ἱερῷ ἔκαθεζόμην διδάσκων καὶ οὐκ ἐκρατήσατέ με.

56 Τοῦτο δὲ ὄλον γέγονεν ἵνα ^απληρωθῶσιν αἱ γραφαὶ τῶν προφητῶν. Τότε οἱ μαθηταὶ ^τ πάντες ἀφέντες αὐτὸν ἔφυγον.

ΜΑΡΚ 14

48 καὶ ἀποκριθεὶς ὁ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς

Ὡς ἐπὶ ληστὴν ἐξήλθατε μετὰ μαχαιρῶν καὶ ξύλων συλλαβεῖν με;

49 καθ' ἡμέραν ἤμην πρὸς ὑμᾶς ἐν τῷ ἱερῷ διδάσκων καὶ οὐκ ἐκρατήσατέ¹ με·

ἀλλ' ἵνα ^απληρωθῶσιν αἱ γραφαί.

50 καὶ ἀφέντες αὐτὸν ἔφυγον πάντες. 51 Καὶ νεανίσκος τις συνηκούθει αὐτῷ περιβεβλημένος σινδόνα ἐπὶ γυμνοῦ, καὶ κρατοῦσιν αὐτόν, 52 ὁ δὲ καταλιπὼν τὴν σινδόνα γυμνὸς ἔφυγεν.

ΛΟΥΚ 22

Ἐἴτε ἕως τούτου· καὶ ἀψήμενος τοῦ ὠτίου λάσατο αὐτόν.

52 εἶπεν δὲ Ἰησοῦς πρὸς τοὺς παραγενομένους ἐπ' αὐτόν ἀρχιερεῖς καὶ στρατηγὸς τοῦ ἱεροῦ καὶ πρεσβυτέρους

Ὡς ἐπὶ ληστὴν ἐξήλθατε μετὰ μαχαιρῶν καὶ ξύλων;

53 καθ' ἡμέραν ὄντος μου μεθ' ὑμῶν ἐν τῷ ἱερῷ

οὐκ ἐξετείνατε τὰς χεῖρας ἐπ' ἐμέ· ἀλλ' αὕτη ἐστὶν ὑμῶν ἡ ὥρα καὶ ἡ ἐξουσία τοῦ σκότους.

^α Cf Mt 8:17 (§24)

176. TRIAL BEFORE THE JEWISH AUTHORITIES

MATT 26:57-75

Οἱ δὲ κρατήσαντες
τὸν Ἰησοῦν ἀπήγαγον
πρὸς Καϊάφαν τὸν ἀρχιερέα,

ὅπου οἱ γραμματεῖς
καὶ οἱ πρεσβύτεροι

συνήχθησαν.

58 ὁ δὲ Πέτρος
ἠκολούθει αὐτῷ [ἀπὸ] μακρόθεν

ἕως τῆς αὐλῆς
τοῦ ἀρχιερέως,

καὶ εἰσελθὼν ἔσω ἐκάθητο
μετὰ τῶν ὑπηρετῶν
ἰδεῖν τὸ τέλος.

59 οἱ δὲ ἀρχιερεῖς
καὶ τὸ συνέδριον ὄλον ἐζήτουν
ψευδομαρτυρίαν κατὰ τοῦ
Ἰησοῦ

ὅπως αὐτὸν θανατώσωσιν,
60 καὶ οὐχ εὔρον
πολλῶν προσελθόντων
ψευδομαρτύρων.

ὕστερον δὲ προσελθόντες δύο
εἶπαν

61 Οὗτος ἔφη
Δύναμι καταλύσαι τὸν ναὸν
τοῦ θεοῦ

MARK 14:53-72

Καὶ
ἀπήγαγον τὸν Ἰησοῦν
πρὸς τὸν ἀρχιερέα,
καὶ συνέρχονται ἅπαντες
οἱ ἀρχιερεῖς

καὶ οἱ πρεσβύτεροι
καὶ οἱ γραμματεῖς.

54 καὶ ὁ Πέτρος
ἀπὸ μακρόθεν ἠκολούθησεν
αὐτῷ

ἕως ἔσω εἰς τὴν αὐλὴν
τοῦ ἀρχιερέως,

καὶ ἦν συνακθήμενος
μετὰ τῶν ὑπηρετῶν
καὶ θερμαινόμενος πρὸς τὸ
φῶς.

55 οἱ δὲ ἀρχιερεῖς
καὶ ὄλον τὸ συνέδριον ἐζήτουν
κατὰ τοῦ Ἰησοῦ μαρτυρίαν

εἰς τὸ θανατώσαι αὐτόν,
καὶ οὐχ ἤρρισκον·

56 πολλοὶ γὰρ
ἐψευδομαρτύρουν κατ' αὐτοῦ,
καὶ ἴσαι αἱ μαρτυρίαι οὐκ
ἦσαν. [Cf v 59 below]

57 καὶ τινες ἀναστάντες
ἐψευδομαρτύρουν κατ' αὐτοῦ
λέγοντες ὅτι

58 Ἡμεῖς ἠκούσαμεν
αὐτοῦ λέγοντος ὅτι
Ἐγὼ καταλύσω τὸν ναὸν
τοῦτου

LUKE 22:54-71

Συλλαβόντες δὲ
αὐτὸν ἤγαγον καὶ εἰσήγαγον
εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ ἀρχιερέως·
[Cf v 66 below]

ὁ δὲ Πέτρος
ἠκολούθει μακρόθεν.

55 περιψάντων δὲ πύρ
ἐν μέσῳ τῆς αὐλῆς

καὶ συνακθισάντων
ἐκάθητο ὁ Πέτρος
μέσος αὐτῶν.
[Cf v 56 below]

WH mg: Mk 14:53 αὐτῷ

Lk 22:54 καὶ εἰσήγαγον with **ABLRX** al pler; καὶ συνέγαγον W; D¹⁰ min It vg syr sin cur pesh et com

MATT 26	MARK 14	
καὶ διὰ τριῶν ἡμερῶν οἰκοδομησάι.	τὸν χειροπόδιτον καὶ διὰ τριῶν ἡμερῶν ἄλλον ἀχειροποιήτον οἰκοδομήσω· 59 καὶ οὐδὲ οὕτως ἴση ἦν ἢ μαρτυρία αὐτῶν. [Cf v 56b]	
62 καὶ ἀναστὰς ὁ ἀρχιερεὺς εἶπεν αὐτῷ Οὐδὲν ἀποκρίνη; τί οὗτοί σου καταμαρτυροῦσιν;	60 καὶ ἀναστὰς ὁ ἀρχιερεὺς εἰς μέσον ἐπηρώτησεν τὸν Ἰησοῦν λέγων Οὐκ ἀποκρίνη οὐδέν; [τί] οὗτοί σου καταμαρτυροῦ- σιν;	
63 ὁ δὲ Ἰησοῦς ἐσιώπα.	61 ὁ δὲ ἐσιώπα καὶ οὐκ ἀπεκρίνατο οὐδέν. πάλιν ὁ ἀρχιερεὺς ἐπηρώτα αὐτὸν καὶ λέγει αὐτῷ	
καὶ ὁ ἀρχιερεὺς εἶπεν αὐτῷ Ἐξορκίζω σε κατὰ τοῦ θεοῦ τοῦ ζῶντος ἵνα ἡμῖν εἴπῃς εἰ σὺ εἶ ὁ χριστὸς ὁ υἱὸς τοῦ θεοῦ.	Σὺ εἶ ὁ χριστὸς ὁ υἱὸς τοῦ εὐλογητοῦ; 62 ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν Ἐγώ εἰμι, καὶ ἵ“ ὄψεσθε τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου ἐκ δεξιῶν καθήμενον τῆς δυνά- μειως καὶ ἐρχόμενον μετὰ τῶν νεφελῶν τοῦ οὐρανοῦ.”	[Cf vv 67, 70 below]
64 λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς Σὺ εἶπας ¹ πλὴν λέγω ὑμῖν, ἀπ’ ἄρτι ὄψεσθε ἵ“ τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου καθήμενον ἐκ δεξιῶν τῆς δυνά- μειως καὶ ἐρχόμενον μετὰ τῶν νεφελῶν τοῦ οὐρανοῦ.”	63 ὁ δὲ ἀρχιερεὺς διαρῆξας τοὺς χιτῶνας αὐτοῦ λέγει Τί ἔτι χρεῖαν ἔχομεν μαρτύ- ρων; 64 ἡκούσατε τῆς βλασ- φημίας; τί ὑμῖν φαίνεται; οἱ δὲ πάντες κατέκριναν αὐτὸν ἔνοχον εἶναι θανάτου.	[Cf v 69 below]
65 τότε ὁ ἀρχιερεὺς διέρηξεν τὰ ἱμάτια αὐτοῦ λέγων Ἐβλασφήμησεν· τί ἔτι χρεῖαν ἔχομεν μαρτύ- ρων; ἴδε νῦν ἠκούσατε τὴν βλασ- φημίαν· 66 τί ὑμῖν δοκεῖ; οἱ δὲ ἀποκριθέντες εἶπαν Ἐνοχος θανάτου ἐστίν.		[Cf v 71 below]

¹ Dan 7:13; Ps 110(109):1 ff

MATT 26

67 Τότε
ἐνέπτυσαν εἰς τὸ πρόσωπον
αὐτοῦ

καὶ ἐκολάφισαν αὐτόν,
68 οἱ δὲ ἐράπισαν λέγοντες
Προφήτευσον ἡμῖν, χριστέ,
τίς ἐστὶν ὁ παῖσας σε;

69 Ὁ δὲ Πέτρος ἐκάθητο
ἔξω ἐν τῇ αὐλῇ·
καὶ προσῆλθεν αὐτῷ μία
παιδίσκη

λέγουσα
Καὶ σὺ
ἦσθα μετὰ Ἰησοῦ
τοῦ Γαλιλαίου·
70 ὁ δὲ ἠρνήσατο
ἐμπροσθεν πάντων λέγων
Οὐκ οἶδα
τί λέγεις.
71 ἐξεληθόντα δὲ εἰς τὸν πυλῶνα

εἶδεν αὐτόν ἄλλη

καὶ λέγει
τοῖς ἐκεῖ
Οὗτος ἦν μετὰ Ἰησοῦ τοῦ
Ναζωραίου·
72 καὶ πάλιν ἠρνήσατο
μετὰ ὄρκου
ὅτι Οὐκ οἶδα τὸν ἄνθρωπον.
73 μετὰ μικρὸν δὲ προσελ-
θόντες
οἱ ἐστῶτες
εἶπον τῷ Πέτρῳ

MARK 14

65 Καὶ ἤρξαντό τινες
ἐμπτύειν αὐτῷ

καὶ περικαλύπτειν αὐτοῦ τὸ
πρόσωπον
καὶ κολαφίζειν αὐτόν
καὶ λέγειν αὐτῷ
Προφήτευσον,

καὶ οἱ ὑπηρέται ραπίσμασιν
αὐτόν ἔλαβον.

66 Καὶ ὄντος τοῦ Πέτρου
κάτω ἐν τῇ αὐλῇ
ἔρχεται μία
τῶν παιδισκῶν τοῦ ἀρχιερέως.
67 καὶ ἰδοῦσα τὸν Πέτρον

θερμαινόμενον
ἐμβλέψασα αὐτῷ λέγει
Καὶ σὺ
μετὰ τοῦ Ναζαρηνοῦ ἦσθα
τοῦ Ἰησοῦ·

68 ὁ δὲ ἠρνήσατο
λέγων
Οὔτε οἶδα οὔτε ἔπίσταμαι
σὺ τί λέγεις.¹
καὶ ἐξῆλθεν ἔξω εἰς τὸ προαί-
λιον.

69 καὶ ἡ παιδίσκη ἰδοῦσα
αὐτόν
ἤρξατο πάλιν λέγειν¹
τοῖς παρεστῶσιν ὅτι
Οὗτος ἐξ αὐτῶν ἐστίν.

70 ὁ δὲ πάλιν ἠρνεῖτο.

καὶ μετὰ μικρὸν πάλιν
οἱ παρεστῶτες
ἔλεγον τῷ Πέτρῳ

LUKE 22

[Cf vv 63, 64 below]

56 ἰδοῦσα δὲ αὐτόν
παιδίσκη τις
καθημένη πρὸς τὸ φῶς
καὶ ἀτενίσασα αὐτῷ εἶπεν
57 Καὶ οὗτος
σὺν αὐτῷ ἦν·

ὁ δὲ ἠρνήσατο
λέγων
Οὐκ οἶδα αὐτόν, γύναι.

58 καὶ μετὰ βραχύ
ἕτερος ἰδὼν αὐτόν

ἔφη

Καὶ σὺ ἐξ αὐτῶν εἶ·

ὁ δὲ Πέτρος ἔφη

Ἄνθρωπε, οὐκ εἰμί.
59 καὶ διαστάσης ὥστε ὥρας
μῆς
ἄλλος τις δισχυρίζετο λέγων

WH mg: Mk 14:68 ἐπίσταμαι· σὺ τί λέγεις; 69 εἶπεν

MATT 26	MARK 14	LUKE 22
<p>Ἄληθως καὶ σὺ ἐξ αὐτῶν εἶ, καὶ γὰρ ἡ λαλιά σου δῆλόν σε ποιεῖ· 74 τότε ἤρξατο καταθεματίζειν καὶ ὁμνῆσαι ὅτι Οὐκ οἶδα τὸν ἄνθρωπον. καὶ εὐθὺς ἀλέκτωρ ἐφώνησεν·</p> <p>75 καὶ ἐμνήσθη ὁ Πέτρος τοῦ ῥήματος Ἰησοῦ εἰρηκότος ὅτι Πρὶν ἀλέκτορα φωνῆσαι</p> <p>τρὶς ἀπαρνήσῃ με, καὶ ἐξελθῶν ἕξω ἔκλαυσεν πικρῶς.</p> <p>[Cf v 67 above]</p> <p>[Cf v 68 above]</p> <p>[Cf v 57 above]</p> <p>[Cf v 63 above]</p>	<p>Ἄληθως ἐξ αὐτῶν εἶ, καὶ γὰρ Γαλιλαῖος εἶ· 71 ὁ δὲ ἤρξατο ἀναθεματίζειν καὶ ὁμνῆσαι ὅτι Οὐκ οἶδα τὸν ἄνθρωπον τοῦτον ὃν λέγετε. 72 καὶ εὐθὺς ἐκ δευτέρου ἀλέκτωρ ἐφώνησεν·</p> <p>καὶ ἀνεμνήσθη ὁ Πέτρος τὸ ῥῆμα ὡς εἶπεν αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς ὅτι Πρὶν ἀλέκτορα δις φωνῆσαι</p> <p>τρὶς με ἀπαρνήσῃ, καὶ ἐπιβαλῶν ἔκλαιεν.</p> <p>[Cf v 65 above]</p> <p>[Cf v 53 above]</p> <p>[Cf v 61 above]</p>	<p>Ἐπ' ἀληθείας καὶ οὗτος μετ' αὐτοῦ ἦν, καὶ γὰρ Γαλιλαῖός ἐστιν· 60 εἶπεν δὲ ὁ Πέτρος Ἄνθρωπε, οὐκ οἶδα ὃ λέγεις. καὶ παραχρῆμα ἔτι λαλοῦντος αὐτοῦ ἐφώνησεν ἀλέκτωρ. 61 καὶ στραφείς ὁ κύριος ἐνέβλεψεν τῷ Πέτρῳ, καὶ ὑπεμνήσθη ὁ Πέτρος τοῦ ῥήματος τοῦ κυρίου ὡς εἶπεν αὐτῷ ὅτι Πρὶν ἀλέκτορα φωνῆσαι σή- μερον ἀπαρνήσῃ με τρίς. 62 [καὶ ἐξελθῶν ἕξω ἔκλαυσεν πικρῶς.] 63 Καὶ οἱ ἄνδρες οἱ συνέχοντες αὐτὸν ἐνέπαιζον αὐτῷ δέροντες, 64 καὶ περικαλύψαντες αὐτὸν ἐπηρώτων λέγοντες Προφήτευσον, τίς ἐστὶν ὁ παῖσας σε; 65 καὶ ἕτερα πολλὰ βλασ- φημοῦντες ἔλεγον εἰς αὐτόν. 66 Καὶ ὡς ἐγένετο ἡμέρα, συνήχθη τὸ πρεσβυτέριον τοῦ λαοῦ, ἀρχιερεῖς τε καὶ γραμματεῖς, καὶ ἀπήγαγον αὐτὸν εἰς τὸ συνέδριον αὐτῶν, λέγοντες 67 Εἰ σὺ εἶ ὁ χριστός, εἰπὸν ἡμῖν. εἶπεν δὲ αὐτοῖς Ἐὰν ὑμῖν εἶπω οὐ μὴ πιστεύ- σητε· 68 ἐὰν δὲ ἐρωτήσω</p>

MATT 26	MARK 14	LUKE 22
[Cf v 64 above]	[Cf v 62b above]	οὐ μὴ ἀποκριθῆτε. 69 ἀπὸ τοῦ νῦν δὲ ἔσται 1 ⁴ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου καθήμενος ἐκ δεξιῶν τῆς δυνά- μειως τοῦ θεοῦ. ⁷
[Cf vv 63, 64a above]	[Cf vv 61, 62a above]	70 εἶπαν δὲ πάντες Σὺ οὖν εἰ ὁ υἱὸς τοῦ θεοῦ; ὁ δὲ πρὸς αὐτοὺς ἔφη Ἔμεῖς λέγετε ὅτι ἐγὼ εἶμι. ¹
[Cf v 65 above]	[Cf v 63 above]	71 οἱ δὲ εἶπαν Τί ἔτι ἔχομεν μαρτυρίας χρεῖαν; αὐτοὶ γὰρ ἠκούσαμεν ἀπὸ τοῦ στόματος αὐτοῦ.
	[Cf v 64 above]	

177. THE TRIAL BEFORE PILATE

MATT 27:1-31	MARK 15:1-20	LUKE 23:1-25
<p>Πρωίας δὲ γενομένης συμβούλιον ἔλαβον πάντες οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ πρεσβύτεροι τοῦ λαοῦ</p> <p>κατὰ τοῦ Ἰησοῦ ὥστε θανατῶσαι αὐτόν· 2 καὶ δῆσαντες αὐτόν ἀπή- γαγον καὶ παρέδωκαν Πειλάτῳ τῷ ἡγεμόνι.</p> <p>3 Τότε ἰδὼν Ἰούδας ὁ ἑταῖρος ὁ ἰσκαριώτης αὐτόν ὅτι κατε- κρίθη μεταμεληθεὶς ἔστρεψεν τὰ τριάκοντα ἀργύρια τοῖς ἀρχιερεῦσιν καὶ πρεσβυτέροις 4 λέγων Ἡμάρτον παρα- δοὺς αἷμα δίκαιον. οἱ δὲ εἶπαν Τί πρὸς ἡμᾶς; σὺ</p>	<p>Καὶ εὐθὺς πρωί συμβούλιον ποιήσαντες¹ οἱ ἀρχιερεῖς μετὰ τῶν πρεσβυτέρων καὶ γραμματέων καὶ ὄλον τὸ συνέδριον</p> <p>δῆσαντες τὸν Ἰησοῦν ἀπή- νεγκαν καὶ παρέδωκαν Πειλάτῳ.</p>	<p>Καὶ ἀναστὰν ἅπαν τὸ πλῆ- θος αὐτῶν</p> <p>ἤγαγον αὐτόν ἐπὶ τὸν Πειλάτον.</p>

¹ Dan 7:13; Ps 110(109):1 ff

WH mg: Mt 27:3 παραδοὺς | ἄθρον

Mk 15:1 ἐτοιμάσαντες

Lk 23:70 εἶμι;

MATT 27

ὄψη. 5 καὶ ῥίψας τὰ ἀργύρια εἰς τὸν ναὸν ἀνεχώρησεν, καὶ ἀπελθὼν ἀπήγγεστο. 6 Οἱ δὲ ἀρχιερεῖς λαβόντες τὰ ἀργύρια εἶπαν Οὐκ ἔξεστιν βαλεῖν αὐτὰ εἰς τὸν κορβανᾶν, ἐπεὶ τιμὴ αἱματός ἐστιν· 7 συμβούλιον δὲ λαβόντες ἠγόρασαν ἐξ αὐτῶν τὸν Ἀγρὸν τοῦ Κεραμέως εἰς ταφὴν τοῖς ξένοις. 8 διὸ ἐκλήθη ὁ ἀγρὸς ἐκεῖνος Ἀγρὸς Αἱματος ἕως τῆς σήμερον. 9 Τότε ἐπληρώθη τὸ ῥηθὲν διὰ Ἱερεμίου τοῦ προφήτου λέγοντος ¹“Καὶ ἔλαβον τὰ τριάκοντα ἀργύρια, τὴν τιμὴν τοῦ τετιμημένου δὲν ἐτιμήσαντο ἀπὸ υἱῶν Ἰσραὴλ, 10 καὶ ἔδωκαν¹ αὐτὰ εἰς τὸν ἀγρὸν τοῦ κεραμέως, καθὰ συνέταξέν μοι Κύριος.”

11 Ὁ δὲ Ἰησοῦς ἐστάθη ἔμπροσθεν τοῦ ἡγεμόνος·

καὶ ἐπρωτῆσεν αὐτὸν ὁ ἡγεμὼν

λέγων

Σὺ εἶ ὁ βασιλεὺς τῶν Ἰουδαίων;

ὁ δὲ Ἰησοῦς ἔφη ὅ

Σὺ ἴλέγεις.¹

12 καὶ ἐν τῷ κατηγορεῖσθαι αὐτὸν

MARK 15

2 καὶ ἐπρωτῆσεν αὐτὸν ὁ Πειλᾶτος

Σὺ εἶ ὁ βασιλεὺς τῶν Ἰουδαίων;

ὁ δὲ ἀποκριθεὶς αὐτῷ λέγει

Σὺ ἴλέγεις.¹

3 καὶ κατηγοροῦν αὐτοῦ

LUKE 23

2 ἤρξαντο δὲ κατηγορεῖν αὐτοῦ λέγοντες Τοῦτον εὑραμεν διαστρέφοντα τὸ ἔθνος ἡμῶν καὶ κωλύοντα φόρους Καίσαρι διδόναι καὶ λέγοντα αὐτὸν χριστὸν βασιλέα εἶναι.

3 ὁ δὲ Πειλᾶτος

ἠρώτησεν αὐτὸν

λέγων

Σὺ εἶ ὁ βασιλεὺς τῶν Ἰουδαίων;

ὁ δὲ ἀποκριθεὶς αὐτῷ ἔφη

Σὺ ἴλέγεις.¹

¹ Zech 11:13

WH mg: Mt 27:10 ἔδωκα

11 αὐτῷ | λέγεις;

Mk 15:2 λέγεις;

Lk 23:3 λέγεις;

ΜΑΤΤ 27

ὑπὸ τῶν ἀρχιερέων
καὶ πρεσβυτέρων
οὐδὲν ἀπεκρίνατο.

13 τότε λέγει αὐτῷ ὁ Πει-
λᾶτος

Οὐκ ἀκούεις

πόσα σου καταμαρτυροῦσιν;

14 καὶ

οὐκ ἀπεκρίθη αὐτῷ

πρὸς οὐδὲ ἐν ῥήμα,

ὥστε θαυμάζειν

τὸν ἡγεμόνα λίαν.

MARK 15

οἱ ἀρχιερεῖς πολλὰ.

4 ὁ δὲ Πειλᾶτος πάλιν ἐπη-
ρώτα αὐτὸν [λέγων]

Οὐκ ἀποκρίνη οὐδέν;

Ἴδε πόσα σου κατηγοροῦσιν.

5 ὁ δὲ Ἰησοῦς

οὐκ ἐτι οὐδὲν ἀπεκρίθη,

ὥστε θαυμάζειν

τὸν Πειλᾶτον.

LUKE 23

4 ὁ δὲ Πειλᾶτος εἶπεν πρὸς
τοὺς ἀρχιερεῖς καὶ τοὺς ὄχ-
λους Οὐδὲν εὕρισκω αἴτιον
ἐν τῷ ἀνθρώπῳ τούτῳ. 5 οἱ
δὲ ἐπίσχυον λέγοντες ὅτι
'Ανασεῖει τὸν λαὸν διδάσκων
καθ' ὅλης τῆς Ἰουδαίας, καὶ
ἀρξάμενος ἀπὸ τῆς Γαλιλαίας
ἕως ᾧδε. 6 Πειλᾶτος δὲ
ἀκούσας ἐπηρώτησεν εἰ [ὁ]
ἄνθρωπος Γαλιλαῖός ἐστιν,
7 καὶ ἐπιγνοὺς ὅτι ἐκ τῆς
ἐξουσίας Ἡρώδου ἐστὶν ἀνέ-
πεμψεν αὐτὸν πρὸς Ἡρώδη,
ὄντα καὶ αὐτὸν ἐν Ἱεροσολύ-
μοις ἐν ταύταις ταῖς ἡμέραις.
8 Ὁ δὲ Ἡρώδης ἰδὼν τὸν
'Ιησοῦν ἐχάρη λίαν, ἦν γὰρ
ἐξ ἰκανῶν χρόνων θέλων ἰδεῖν
αὐτὸν διὰ τὸ ἀκοῦειν περὶ
αὐτοῦ, καὶ ἠλπίζεν τι σημεῖον
ἰδεῖν ὑπ' αὐτοῦ γινόμενον.
9 ἐπηρώτα δὲ αὐτὸν ἐν λόγοις
ικανοῖς· αὐτὸς δὲ οὐδὲν ἀπεκρί-
νατο αὐτῷ. 10 ἰσθήκεισαν δὲ
οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ γραμματεῖς
εὐτόνως κατηγοροῦντες αὐτοῦ.
11 ἐξουθενήσας δὲ αὐτὸν ὁ
Ἡρώδης σὺν τοῖς στρατεύ-
μασι αὐτοῦ καὶ ἐμπαίξας

MATT 27

15 Κατὰ δὲ ἑορτὴν
εἰώθει ὁ ἡγεμὼν ἀπολύειν
ἓνα τῷ ὄχλῳ δέσμιον ὃν ἤθε-
λον.
16 εἶχον δὲ, τότε δέσμιον
ἐπίσημον
λεγόμενον Βαραββᾶν.

17 συνηγμένων οὖν αὐτῶν
εἶπεν αὐτοῖς ὁ Πειλᾶτος
Τίνα θέλετε ἀπολύσω ὑμῖν,

MARK 15

6 Κατὰ δὲ ἑορτὴν
ἀπέλυεν
αὐτοῖς ἓνα δέσμιον ὃν παρη-
τοῦντο.

7 ἦν δὲ ὁ λεγόμενος Βαραββᾶς
μετὰ τῶν στασιαστῶν δεδε-
μένος οἷτινες ἐν τῇ στάσει
φόνον πεποιήκεισαν. 8 καὶ
ἀναβὰς ὁ ὄχλος ἤρξατο
αἰτεῖσθαι καθὼς ἐποίει αὐ-
τοῖς.

9 ὁ δὲ Πειλᾶτος ἀπεκρίθη
αὐτοῖς λέγων
Θέλετε ἀπολύσω ὑμῖν

LUKE 23

περιβαλὼν ἐσθήτα λαμπρὰν
ἀνέπεμψεν αὐτὸν τῷ Πειλάτῳ.
12 Ἐγένοντο δὲ φίλοι ὃ τε
Ἡρώδης καὶ ὁ Πειλᾶτος ἐν
αὐτῇ τῇ ἡμέρᾳ μετ' ἀλλήλων·
προὔπηρχον γὰρ ἐν ἔχθρᾳ
ὄντες πρὸς αὐτούς.

13 Πειλᾶτος δὲ συναλε-
σάμενος τοὺς ἀρχιερεῖς καὶ
τοὺς ἄρχοντας καὶ τὸν λαὸν
14 εἶπεν πρὸς αὐτοὺς Προσ-
ηρέγκατέ μοι τὸν ἄνθρωπον
τοῦτον ὡς ἀποστρέφοντα τὸν
λαόν, καὶ ἰδοὺ ἐγὼ ἐνώπιον
ὑμῶν ἀνακρίνας οἷθὲν εὔρον
ἐν τῷ ἀνθρώπῳ τούτῳ αἴτιον
ὧν κατηγορεῖτε κατ' αὐτοῦ.
15 ἀλλ' οὐδὲ Ἡρώδης, ἀνέ-
πεμψεν γὰρ αὐτὸν πρὸς ἡμᾶς·
καὶ ἰδοὺ οὐδὲν ἄξιον θανάτου
ἐστὶν πεπραγμένον αὐτῷ·
16 παιδεύσας οὖν αὐτὸν ἀπο-
λύσω.

[Cf vv 18, 19, 25 below]

Lk 23:17 ABKLTΠ 1 It sah etc om; ⲬD (after v 19 with syr sin cur eth) WXΘ (tr to κατὰ ἑορτὴν ἀπολύειν αὐτοῖς ἓνα) 9 It vg etc add ἀνάγκη δὲ εἶχεν ἀπολύειν αὐτοῖς κατὰ ἑορτὴν ἓνα; cf Mt 27:15; Mk 15:6

MATT 27	MARK 15	LUKE 23
<p>[τὸν] Βαραββᾶν ἢ Ἰησοῦν τὸν λεγόμενον Χριστόν; 18 ἦδει γὰρ ὅτι διὰ φθόνου παρέδωκαν αὐτόν.</p>	<p>τὸν βασιλέα τῶν Ἰουδαίων; 10 ἐγίνωσκειν γὰρ ὅτι διὰ φθόνου παραδέωκεσαν αὐτόν [οἱ ἀρχιερεῖς].</p>	
<p>19 Καθημένου δὲ αὐτοῦ ἐπὶ τοῦ βήματος ἀπέστειλεν πρὸς αὐτόν ἢ γυνὴ αὐτοῦ λέγουσα Μηδέν σοὶ καὶ τῷ δικαίῳ ἐκείνῳ, πολλά γὰρ ἔπαθον σήμερον κατ' ὄναρ δι' αὐτόν. 20 Οἱ δὲ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ πρεσβύτεροι ἔπεισαν τοὺς ὄχλους</p>	<p>11 οἱ δὲ ἀρχιερεῖς ἀνέσεισαν τὸν ὄχλον</p>	
<p>ἵνα αἰτήσωνται τὸν Βαραββᾶν τὸν δὲ Ἰησοῦν ἀπολέσωσιν. [CI v 16 above]</p>	<p>ἵνα μᾶλλον τὸν Βαραββᾶν ἀπολύσῃ αὐτοῖς. [CI v 7 above]</p>	<p>18 ἀνέκραγον δὲ πανπληθεὶ λέγοντες Λίρε τοῦτον, ἀπόλυσον δὲ ἡμῖν τὸν Βαραββᾶν</p>
<p>21 ἀποκριθεὶς δὲ ὁ ἡγεμὼν εἶπεν αὐτοῖς Τίνα θέλετε ἀπὸ τῶν δύο ἀπολύσω ὑμῖν; οἱ δὲ εἶπαν Τὸν Βαραββᾶν. 22 λέγει αὐτοῖς ὁ Πειλάτος Τί οὖν ποιήσω Ἰησοῦν τὸν λεγόμενον Χριστόν; λέγουσιν πάντες Σταυρωθήτω. 23 ὁ δὲ ἔφη</p>	<p>12 ὁ δὲ Πειλάτος πάλιν ἀποκριθεὶς ἔλεγεν αὐτοῖς Τί οὖν ποιήσω [ὄν] λέγετε τὸν βασιλέα τῶν Ἰουδαίων; 13 οἱ δὲ πάλιν ἔκραξαν Σταύρωσον αὐτόν. 14 ὁ δὲ Πειλάτος ἔλεγεν αὐτοῖς Τί γὰρ ἐποίησεν κακόν;</p>	<p>19 ὅστις ἦν διὰ στάσιν τινα γενομένην ἐν τῇ πόλει καὶ φόνου βληθεὶς ἐν τῇ φυλακῇ. 20 πάλιν δὲ ὁ Πειλάτος προσεφώνησεν αὐτοῖς, θέλων ἀπολύσαι τὸν Ἰησοῦν.</p>
<p>Τί γὰρ κακὸν ἐποίησεν; οἱ δὲ περισσῶς ἔκραζον λέγοντες Σταυρωθήτω. 24 ἰδὼν δὲ ὁ Πειλάτος ὅτι</p>	<p>οἱ δὲ περισσῶς ἔκραξαν Σταύρωσον αὐτόν.</p>	<p>21 οἱ δὲ ἐπεφώνουν λέγοντες Σταύρου σταύρου αὐτόν. 22 ὁ δὲ τρίτον εἶπεν πρὸς αὐτοὺς Τί γὰρ κακὸν ἐποίησεν οὗτος; οὐδὲν αἴτιον θανάτου εὑρον ἐν αὐτῷ· παιδεύσας οὖν αὐτόν ἀπολύσω. 23 οἱ δὲ ἐπέκειντο φωναῖς μεγάλαις αἰτούμενοι αὐτόν 'σταυρωθῆναι',</p>

MATT 27	MARK 15	LUKE 23
<p>οὐδέν ὠφελεῖ ἀλλὰ μᾶλλον θόρυβος γίνεται λαβὼν ὕδωρ ἀπενίψατο τὰς χεῖρας ἱκαναντι¹ τοῦ ὄχλου λέγων Ἐγὼ εἰμι ἀπὸ τοῦ αἵματος τούτου ὑμεῖς ὄψεσθε. 25 καὶ ἀποκριθεὶς πᾶς ὁ λαὸς εἶπεν Τὸ αἷμα αὐτοῦ ἐφ' ἡμᾶς καὶ ἐπὶ τὰ τέκνα ἡμῶν.</p>		
<p>26 τότε</p>	<p>15 ὁ δὲ Πειλᾶτος βουλόμενος τῷ ὄχλῳ τὸ ἱκανὸν ποιῆσαι</p>	<p>καὶ κατίσχυον αἱ φωναὶ αὐτῶν. 24 καὶ Πειλᾶτος ἐπέκρινεν γενέσθαι τὸ αἴτημα αὐτῶν</p>
<p>ἀπέλυσε αὐτοῖς τὸν Βαραββᾶν,</p>	<p>ἀπέλυσε αὐτοῖς τὸν Βαραββᾶν, [Cf v 7 above]</p>	<p>25 ἀπέλυσε δὲ τὸν διὰ στάσιν καὶ φόνον βεβλημένον εἰς φυλακὴν ὃν ἤτοῦντο,</p>
<p>τὸν δὲ Ἰησοῦν φραγελλώσας παρέδωκεν</p>	<p>καὶ παρέδωκεν τὸν Ἰησοῦν φραγελλώσας ἵνα σταυρωθῇ.</p>	<p>τὸν δὲ Ἰησοῦν παρέδωκεν</p>
<p>ἵνα σταυρωθῇ.</p>	<p>16 Οἱ δὲ στρατιῶται</p>	<p>τῷ θελήματι αὐτῶν.</p>
<p>27 Τότε οἱ στρατιῶται τοῦ ἡγεμόνος παραλαβόντες τὸν Ἰησοῦν εἰς τὸ πραιτώριον συνήγαγον ἐπ' αὐτὸν ὄλην τὴν σπείραν. 28 καὶ ἑκδύσαντες¹ αὐτὸν χλαμύδα κοκκίνην περιέθηκαν αὐτῷ, 29 καὶ πλέξαντες στέφανον ἐξ ἀκανθῶν ἐπέθηκαν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ καὶ κάλαμον ἐν τῇ δεξιᾷ αὐτοῦ, καὶ γονυπετήσαντες ἔμπροσθεν αὐτοῦ</p>	<p>ἀπήγαγον αὐτὸν ἔσω τῆς αὐλῆς, ὃ ἐστὶν πραιτώριον, καὶ συναλοῦσιν ὄλην τὴν σπείραν. 17 καὶ ἐνδιδύσκουσιν αὐτὸν πορφύραν καὶ περιτιθέασιν αὐτῷ πλέξαντες ἀκάνθινον στέφανον</p> <p>18 καὶ ἤρξαντο ἀσπάζεσθαι αὐτόν</p>	

WH mg: Mt 27:24 ἀπεναντι | τοῦ δικαίου 28 ἐκδύσαντες

Mt 27:28 ἐκδύσαντες with N*ALNW6 it sah cop al pler; ἐκδύσαντες BD 157. 5 it φραγελλώσας: D l it sah τὸν δὲ Ἰησοῦν φραγελλώσας παρέδωκεν

Mk 15:15 καὶ . . .

MATT 27

ἐνέπαιξαν αὐτῷ λέγοντες
Χαῖρε, 'βασιλεῦ' τῶν 'Ιου-
δαίων,
30 καὶ ἐμπτύσαντες εἰς αὐτὸν
ἔλαβον τὸν κάλαμον
καὶ ἔτυπτον
εἰς τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ.

31 καὶ ὅτε ἐνέπαιξαν αὐτῷ,
ἐξέδυσαν αὐτὸν τὴν χλαμίδα
καὶ ἐνέδυσαν αὐτὸν τὰ ἱμάτια
αὐτοῦ,
καὶ ἀπήγαγον αὐτὸν
εἰς τὸ σταυρῶσαι.

MARK 15

Χαῖρε, βασιλεῦ τῶν 'Ιου-
δαίων·

19 καὶ ἔτυπτον
αὐτοῦ τὴν κεφαλὴν καλάμῳ
καὶ ἐνέπτυν αὐτῷ,
καὶ τιθέντες τὰ γόνατα
προσεκύνουν αὐτῷ.

20 καὶ ὅτε ἐνέπαιξαν αὐτῷ,
ἐξέδυσαν αὐτὸν τὴν πορφύραν
καὶ ἐνέδυσαν αὐτὸν τὰ ἱμάτια
αὐτοῦ.

Καὶ ἐξάγουσιν αὐτὸν
ἵνα σταυρῶσωσιν αὐτόν·

178. THE CRUCIFIXION OF JESUS

MATT 27:32-56

'Ἐξερχόμενοι δὲ
εὗρον ἄνθρωπον
Κυρηναῖον ὀνόματι Σίμωνα·

τοῦτον ἠγγάρευσαν
ἵνα ἄρῃ τὸν σταυρὸν αὐτοῦ.

MARK 15:21-41

καὶ
ἀγγαρεύουσιν παράγοντά
τινα Σίμωνα Κυρηναῖον
ἐρχόμενον ἀπ' ἀγροῦ,
τὸν πατέρα 'Αλεξάνδρου καὶ
'Ρούφου,

ἵνα ἄρῃ τὸν σταυρὸν αὐτοῦ.

LUKE 23:26-49

Καὶ ὡς 'ἀπήγαγον' αὐτόν,
ἐπιλαβόμενοι
Σίμωνα τὸν Κυρηναῖον
ἐρχόμενον ἀπ' ἀγροῦ

ἐπέθηκαν αὐτῷ
τὸν σταυρὸν φέρειν
ὀπισθεν τοῦ 'Ιησοῦ.

27 'Ηκολούθει δὲ αὐτῷ πολὺ
πλῆθος τοῦ λαοῦ καὶ γυναικῶν
αἱ ἐκόπτοντο καὶ ἐθρήνον
αὐτόν. 28 στραφεῖς δὲ πρὸς
αὐτὰς 'Ιησοῦς εἶπεν· Θυ-
γατέρες 'Ιερουσαλήμ, μὴ κλαί-
ετε ἐπ' ἐμέ· πλὴν ἐφ' ἑαυτὰς
κλαίετε καὶ ἐπὶ τὰ τέκνα
ὑμῶν, 29 ὅτι ἰδοὺ ἔρχονται
ἡμέραι ἐν αἷς ἐροῦσιν Μακά-
ραιοι αἱ στείροι καὶ αἱ κοιλίαι
αἱ οὐκ ἐγέννησαν καὶ μαστοὶ

MATT 27	MARK 15	LUKE 23
		οἱ οὐκ ἔθρεψαν. 30 τότε ἄρξονται ³ “λέγειν τοῖς ὄρεσιν Πέσατε ἐφ’ ἡμᾶς, καὶ τοῖς βουνοῖς Καλύψατε ἡμᾶς.”
[Cf v 38 below]	[Cf v 27 below]	31 ὅτι εἰ ἐν τῷ ὑγρῷ ξύλῳ ταῦτα ποιούσιν, ἐν τῷ ξηρῷ τί γένηται; 32 Ἦγοντο δὲ καὶ ἕτεροι κακοῦργοι δύο σὺν αὐτῷ ἀναίρεθῆναι.
33 Καὶ ἐλθόντες εἰς τόπον λεγόμενον Γολγοθᾶ, ὃ ἔστιν Κρανίου Τόπος λεγόμενος, 34 ¹ “ἔδωκαν” αὐτῷ “πιεῖν οἶνον” μετὰ “χολῆς” μεμιγμένον· καὶ γευσάμενος οὐκ ἠθέλησεν πιεῖν. 35 σταυρώσαντες δὲ αὐτὸν [Cf v 38 below]	22 καὶ φέρουσιν αὐτὸν ἐπὶ τὸν Γολγοθᾶν τόπον, ὃ ἔστιν Ἰμπεριμηνοῦμενος ¹ Κρανίου Τόπος. 23 καὶ ἐδίδουν αὐτῷ ἔσμυρνισμένον οἶνον, ὃς δὲ οὐκ ἔλαβεν. 24 καὶ σταυροῦσιν αὐτὸν [Cf v 27 below]	33 Καὶ ὅτε ἦλθαν ἐπὶ τὸν τόπον τὸν καλούμενον Κρανίον, ἐκεῖ ἐσταύρωσαν αὐτὸν καὶ τοὺς κακοῦργους, ὃν μὲν ἐκ δεξιῶν ὃν δὲ ἐξ ἀριστερῶν. 34 [[ὁ δὲ Ἰησοῦς ἔλεγεν Πάτερ, ἄφες αὐτοῖς, οὐ γὰρ οἶδασιν τί ποιούσιν.]] ² “διαμεριζόμενοι” δὲ “τὰ ἱμάτια αὐτοῦ ἔβαλον κλῆρον.”
2 ⁴ “διαμερίσαντο τὰ ἱμάτια” αὐτοῦ “ἔβαλλον κλῆρον,”	καὶ ² “διαμερίζονται τὰ ἱμάτια” αὐτοῦ, “ἔβαλλον κλῆρον ἐπ’ αὐτὰ” τίς τί ἄρη. 25 ἦν δὲ ὥρα τρίτη καὶ ἐσταύρωσαν αὐτόν.	
36 καὶ καθήμενοι ἐτήρουν αὐτὸν ἐκεῖ. [Cf v 41 below]	[Cf v 31 below]	35 καὶ ἰσθήκει ὁ λαὸς ⁴ “θεωρῶν. ἔξεμκτῆρίζον” δὲ καὶ οἱ ἄρχοντες λέγοντες “Ἄλλους ἔσωσεν, σωσάτω ἑαυτὸν, εἰ οὗτός ἐστιν ὁ χριστὸς τοῦ θεοῦ, ὁ ἐκλεκτός.
[Cf v 42 below]	[Cf v 32 below]	

¹ Ps 69(68):21 ² Ps 22(21):18 ³ Hos 10:8 ⁴ Ps 22(21):7

WH mg: Mt 27:35 βαλόντες Mk 15:22 μεθερμηνοῦμενον Lk 23:31 τῷ

Lk 23:34 ὁ δὲ Ἰησ. . . . ποιούσιν with **S**^aA (om Πάτερ) CLX 5 it vg syr cur pesh al pier; BD*W^o 2 min 3 it syr sin sah cop etc om

MATT 27

[Cf v 48 below]

[Cf v 40 below]

37 καὶ ἐπέθηκαν
ἐπάνω τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ
τὴν αἰτίαν αὐτοῦ
γεγραμμένην
ΟΥΤΟΣ ΕΣΤΙΝ ΙΗΣΟΥΣ
Ο ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΤΩΝ ΙΟΥ-
ΔΑΙΩΝ.
38 Τότε σταυροῦνται σὺν αὐ-
τῷ δύο λησταί,
εἷς ἐκ δεξιῶν
καὶ εἷς ἐξ ἐωνύμων.
39 Οἱ δὲ παραπορευόμενοι
ἐβλασφήμουν αὐτὸν
1⁴ κινοῦντες τὰς κεφαλὰς
αὐτῶν¹
40 καὶ λέγοντες
Ὁ καταλύων τὸν ναὸν
καὶ ἐν τρισὶν ἡμέραις οἰκοδο-
μῶν,
σῶσον σεαυτὸν·
εἰ υἱὸς ¹εἰ τοῦ θεοῦ¹,
κατάβηθι ἀπὸ τοῦ σταυροῦ
41 ὁμοίως [καὶ] οἱ ἀρχιερεῖς
ἐμπαίζοντες
μετὰ τῶν γραμματέων
καὶ πρεσβυτέρων
ἔλεγον
42 Ἄλλους ἔσωσεν,
ἑαυτὸν οὐ δύναται σῶσαι·

βασιλεὺς Ἰσραὴλ ἐστίν,

MARK 15

[Cf v 36 below]

[Cf v 30 below]

26 καὶ ἦν ἡ ἐπιγραφή

τῆς αἰτίας αὐτοῦ
ἐπιγεγραμμένη

Ο ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΤΩΝ ΙΟΥ-
ΔΑΙΩΝ.
27 Καὶ σὺν αὐτῷ σταυροῦσιν
δύο ληστές,
ἓνα ἐκ δεξιῶν
καὶ ἓνα ἐξ ἐωνύμων αὐτοῦ.
29 Καὶ οἱ παραπορευόμενοι
ἐβλασφήμουν αὐτὸν
1⁴ κινοῦντες τὰς κεφαλὰς¹
αὐτῶν
καὶ λέγοντες Οὐά
ὁ καταλύων τὸν ναὸν
καὶ οἰκοδομῶν [ἐν] τρισὶν
ἡμέραις,
30 σῶσον σεαυτὸν

καταβάς ἀπὸ τοῦ σταυροῦ.
31 ὁμοίως καὶ οἱ ἀρχιερεῖς
ἐμπαίζοντες πρὸς ἀλλήλους
μετὰ τῶν γραμματέων

ἔλεγον
Ἄλλους ἔσωσεν,
ἑαυτὸν οὐ δύναται σῶσαι·
32 ὁ χριστὸς
ὁ βασιλεὺς Ἰσραὴλ

LUKE 23

36 ἐνέπαιξαν δὲ αὐτῷ καὶ
οἱ στρατιῶται προσερχόμενοι,
2⁴ ὄξος² προσφέροντες αὐτῷ
37 καὶ λέγοντες Εἰ σὺ εἶ
ὁ βασιλεὺς τῶν Ἰουδαίων,
σῶσον σεαυτὸν.
38 ἦν δὲ καὶ ἐπιγραφή
ἐπ' αὐτῷ

Ο ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΤΩΝ ΙΟΥ-
ΔΑΙΩΝ ΟΥΤΟΣ.

[Cf vv 32, 33b above]

[Cf v 37 above]

[Cf v 35 above]

[Cf v 35 above]

[Cf v 37 above and parallels]

¹ Ps 22(21):7; 109(108):25² Ps 69(68):21

WH mg: Mt 27:40 θεοῦ εἰ

Mk 15:28 \aleph ABC*DX 1 it syr sin sah etc om; ELΔΘ 5 it vg cop pesh etc add καὶ ἐπληρώθη ἡ γραφή
ἢ λέγουσα· Καὶ μετὰ ἀνόμων ἐλογίσθη (Isa 53:12, Lk 22:37) 29 καὶ οἰκοδομῶν with BDL 3 it sah cop pesh etc;
οἰκοδομῶν after ἡμέρας \aleph ACXΔΘ al pler — ἐν τρισὶν with \aleph BC¹LXΔ 3 it vg cop syr sin al pler; τρισὶν AD²Θ
2 it sah

ΜΑΤΤ 27

καταβάτω νῦν ἀπὸ τοῦ σταυροῦ

καὶ πιστεύσωμεν ἐπ' αὐτόν.
43 ¹“πέποιθεν ἐπὶ τὸν θεόν”,
ῥυσάσθω” νῦν “εἰ θέλει αὐτόν.” εἶπεν γὰρ ὅτι Θεοῦ
εἰμί υἱός.

44 τὸ δ' αὐτὸ καὶ οἱ λησται
οἱ συνσταυρωθέντες
σὺν αὐτῷ
ὠνείδιζον αὐτόν.

45 Ἀπὸ δὲ ἕκτης ὥρας
σκότος ἐγένετο
ἐπὶ πᾶσαν τὴν γῆν
ἕως ὥρας ἐνάτης.

46 περὶ δὲ τὴν ἐνάτην ὥραν
ἐβόησεν ὁ Ἰησοῦς φωνῇ με-
γάλῃ λέγων

²“Ἐλωὶ ἔλωὶ λεμὰ σαβαχ-
θανεὶ;”

τοῦτ' ἔστιν

“Θεέ μου θεέ μου,
ἵνα τί με ἐγκατέλιπες;”

MARK 15

καταβάτω νῦν ἀπὸ τοῦ σταυροῦ,

ἵνα ἴδωμεν καὶ πιστεύσωμεν.

καὶ οἱ συνσταυρωμένοι σὺν
αὐτῷ
ὠνείδιζον αὐτόν.

33 Καὶ γενομένης ὥρας ἕκτης
σκότος ἐγένετο
ἐφ' ὅλην τὴν γῆν
ἕως ὥρας ἐνάτης.

34 καὶ τῇ ἐνάτῃ ὥρᾳ
ἐβόησεν ὁ Ἰησοῦς φωνῇ με-
γάλῃ

²“Ἐλωὶ ἔλωὶ λαμὰ σαβαχ-
θανεὶ;”

ὃ ἔστιν μεθερμηνευόμενον

“Ὁ θεός μου [ὁ θεός μου],
εἰς τί ἐγκατέλιπές με;”

LUKE 23

39 Εἰς δὲ τῶν κρεμασθέντων
κακούργων

ἐβλασφήμει αὐτόν

Οὐχὶ σὺ εἶ ὁ χριστός;

σώσον σεαυτὸν καὶ ἡμᾶς.

40 ἀποκριθεὶς δὲ ὁ ἕτερος
ἐπιτιμῶν αὐτῷ ἔφη Οὐδέ
φοβῆ σὺ τὸν θεόν, ὅτι ἐν
τῷ αὐτῷ κρίματι εἶ; 41 καὶ
ἡμεῖς μὲν δικαίως, ἄξια γὰρ
ὧν ἐπράξαμεν ἀπολαμβάνομεν·
οὗτος δὲ οὐδὲν ἄποπον ἔπραξεν.

42 καὶ ἔλεγεν Ἰησοῦς,
μνήσθητί μου ὅταν ἔλθῃς εἰς
τὴν βασιλείαν σου. 43 καὶ
εἶπεν αὐτῷ Ἄμην σοὶ
λέγω, σήμερον μετ' ἐμοῦ
ἔσῃ ἐν τῷ παραδείσῳ.

44 Καὶ ἦν ἡδὴ ὥσπερ ὥρα ἕκτη
καὶ σκότος ἐγένετο

ἐφ' ὅλην τὴν γῆν

ἕως ὥρας ἐνάτης

45 τοῦ ἡλίου ἐκλείποντος,

¹ Ps 22(21):8 ² Ps 22(21):1

WH mg: Mt 27:43 τῷ θεῷ Lk 23:42 ἐν τῇ βασιλείᾳ

Mt 27:45 ἐπὶ πᾶσαν τὴν γῆν: om **N*** 248. 1 It Mk 15:34 ὁ θεός μου² om B

ΜΑΤΤ 27	MARK 15	LUKE 23
<p>47 τινὲς δὲ τῶν ἐκεῖ ἐστηκότων ἀκούσαντες ἔλεγον ὅτι Ἕλειαν φωνεῖ οὗτος. 48 καὶ εὐθὺς δραμῶν εἰς ἐξ αὐτῶν καὶ λαβῶν σπόγγον πλήσας τε ¹“ὄξους” καὶ περιθεῖς καλάμῳ “ἐπότιζεν” αὐτόν. 49 οἱ δὲ λοιποὶ εἶπαν Ἰ “Ἄφες ἴδωμεν εἰ ἔρχεται Ἕλειας σώσων αὐτόν. [[ἄλλος δὲ λαβῶν λόγχην ἐνυξεν αὐτοῦ τὴν πλευράν, καὶ ἐξῆλθεν ὕδωρ καὶ αἷμα.]] [Cf v 51 below]</p>	<p>35 καὶ τινες τῶν παρεστηκότων¹ ἀκούσαντες ἔλεγον Ἰδε Ἕλειαν φωνεῖ. 36 δραμῶν δὲ τις γεμίσας σπόγγον ¹“ὄξους” περιθεῖς καλάμῳ “ἐπότιζεν” αὐτόν, λέγων “Ἄφετε ἴδωμεν εἰ ἔρχεται Ἕλειας καθελεῖν αὐτόν. [Cf v 38 below]</p>	<p>[Cf v 36 above] ἐσχίσθη δὲ τὸ καταπέτασμα τοῦ ναοῦ μέσον. 46 καὶ φωνήσας φωνῇ μεγάλῃ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν Πάτερ, ²“εἰς χεῖράς σου παρατίθεμαι τὸ πνεῦμά μου” τοῦτο δὲ εἰπὼν ἐξέπνευσεν. [Cf v 45b above]</p>
<p>50 ὁ δὲ Ἰησοῦς πάλιν κράξας φωνῇ μεγάλῃ ἀφῆκεν τὸ πνεῦμα. 51 Καὶ ἰδοὺ τὸ καταπέτασμα τοῦ ναοῦ ἐσχίσθη [ἀπ’] ἄνωθεν ἕως κάτω εἰς δύο, καὶ ἡ γῆ ἐσείσθη, καὶ αἱ πέτραι ἐσχίσθησαν, 52 καὶ τὰ μνημεῖα ἀνεψέχθησαν καὶ πολλὰ σώματα τῶν κεκοιμημέ- νων ἁγίων ἠγέρθησαν, 53 καὶ ἐξελλόντες ἐκ τῶν μνημείων μετὰ τὴν ἔγερσιν αὐτοῦ εἰσῆλ- θον εἰς τὴν ἁγίαν πόλιν καὶ ἐνεφανίσθησαν πολλοῖς.</p>	<p>37 ὁ δὲ Ἰησοῦς ἀφείς φωνὴν μεγάλην ἐξέπνευσεν. 38 Καὶ τὸ καταπέτασμα τοῦ ναοῦ ἐσχίσθη εἰς δύο ἀπ’ ἄνωθεν ἕως κάτω.</p>	

¹ Ps 69(68):21 ² Ps 31(30):5

WH mg: Mt 27:49 *θεῖον* Mk 15:35 *ἐστηκότων*

Mt 27:49 *ἄλλος . . . αἷμα* (Jo. 19:34) with **N**BCL etc; AD^ΔΘ It vg syr sin pesh cop al pler om

ΜΑΤΤ 27	MARK 15	LUKE 23
<p>54 Ὁ δὲ ἑκατόνταρχος καὶ οἱ μετ' αὐτοῦ τηροῦντες τὸν Ἰησοῦν ιδόντες τὸν σεισμόν καὶ τὰ γινόμενα ἐφοβήθησαν σφόδρα, λέγοντες 'Ἀληθῶς 'θεοῦ υἱός' ἦν οὗτος.</p>	<p>39 Ἰδὼν δὲ ὁ κεντυρίων ὁ παρεστηκώς ἐξ ἐναντίας αὐτοῦ ὅτι οὕτως ἐξέπνευσεν εἶπεν 'Ἀληθῶς οὗτος ὁ ἄνθρωπος υἱὸς θεοῦ ἦν.</p>	<p>47 Ἰδὼν δὲ ὁ ἑκατοντάρχης τὸ γενόμενον ἐδόξαζεν τὸν θεὸν λέγων 'Οὕτως ὁ ἄνθρωπος οὗτος δίκαιος ἦν. 48 καὶ πάντες οἱ συναπα- γερόμενοι ὄχλοι ἐπὶ τὴν θεω- ρίαν ταύτην, θεωρήσαντες τὰ γενόμενα, τύπτοντες τὰ στήθη ὑπέστρεφον.</p>
<p>55 Ἦσαν δὲ ἐκεῖ γυναῖκες πολλαί ἀπὸ μακρόθεν θεωροῦσαι, αἰτίνας ἠκολούθησαν τῷ Ἰησοῦ ἀπὸ τῆς Γαλιλαίας διακονοῦσαι αὐτῷ.</p>	<p>40 Ἦσαν δὲ καὶ γυναῖκες ἀπὸ μακρόθεν θεωροῦσαι, [Cf v 41 below]</p>	<p>49 "ἰστήκεισαν" δὲ πάντες "οἱ γνωστοί" αὐτῷ "ἀπὸ μακρόθεν," καὶ τ' γυναῖκες αἱ συνακολουθοῦσαι αὐτῷ ἀπὸ τῆς Γαλιλαίας, ὀρώσαι ταῦτα.</p>
<p>56 ἐν αἷς ἦν Ἡ Μαρία¹ ἢ Μαγδαληνή καὶ Μαρία ἢ τοῦ Ἰακώβου καὶ Ἡ Ἰωσήφ¹ μήτηρ καὶ ἡ μήτηρ τῶν υἱῶν Ζεβε- δαίου. [Cf v 55 above]</p>	<p>ἐν αἷς καὶ Μαριὰμ ἢ Μαγ- δαληνή καὶ Μαρία ἢ Ἰακώβου τοῦ μικροῦ καὶ Ἰωσήτος μήτηρ καὶ Σαλώμη, 41 αἱ ὅτε ἦν ἐν τῇ Γαλιλαίᾳ ἠκολούθουν αὐτῷ καὶ διηκόνουν αὐτῷ, καὶ ἄλλαι πολλαὶ αἱ συνανα- βάσαι αὐτῷ εἰς Ἱεροσόλυμα.</p>	<p>[Cf v 49 above]</p>
179. THE BURIAL OF JESUS		
<p>MATT 27:57-61 'Οψίας δὲ γενομένης [Cf v 82 below] ἦλθεν ἄνθρωπος πλούσιος</p>	<p>MARK 15:42-47 Καὶ ἤδη ὀψίας γενομένης, ἐπεὶ ἦν παρασκευή, ὃ ἐστὶν προσάβατον, 43 ἔλθων 'Ιωσήφ τ' ἀπὸ Ἀριμαθαίας</p>	<p>LUKE 23:50-56 [Cf v 54 below] Καὶ ἰδοὺ ἀνὴρ ὀνόματι Ἰωσήφ</p>

¹ Ps 88(87):8; 38(37):11

WH mg: Mt 27:54 υἱὸς θεοῦ

56 Μαριὰμ | Ἰωσή

Mk 15:43 ὁ

Lk 23:49 αἱ

MATT 27	MARK 15	LUKE 23
ἀπὸ Ἀριμαθαίας,	εὐσχήμων βουλευτής,	βουλευτής ὑπάρχων, ἄνθρωπος ἄγαθὸς καὶ δίκαιος, ⁻¹ 51 οὗτος οὐκ ἦν συνκατατεθει- μένος ¹ τῇ βουλῇ καὶ τῇ πράξει αὐτῶν,—
τοῦνομα Ἰωσήφ, ὃς καὶ αὐτὸς	[Cf v 43a above]	ἀπὸ Ἀριμαθαίας πόλεως τῶν Ἰουδαίων, [Cf v 50 above]
'ἐμαθητεύθη ¹ τῷ Ἰησοῦ' 58 οὗτος προσελθὼν τῷ Πειλάτῳ ἤτήσατο τὸ σῶμα τοῦ Ἰησοῦ. τότε ὁ Πειλάτος	ὃς καὶ αὐτὸς ἦν προσδεχόμενος τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ, τολμήσας εἰσῆλθεν πρὸς τὸν Πειλάτον καὶ ἠτήσατο τὸ σῶμα τοῦ Ἰησοῦ. 44 ὁ δὲ Πειλάτος ἐθαύμασεν εἰ ἤδη τέθνηκεν, καὶ προσ- καλεσάμενος τὸν κεντυρίωνα ἐπηρώτησεν αὐτὸν εἰ ἤδη ¹ ἀπέθανεν· 45 καὶ γνοὺς ἀπὸ τοῦ κεντυρίωνος ἐδώρησατο τὸ πτώμα τῷ Ἰωσήφ.	ὃς προσεδέχετο τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ, 52 οὗτος προσελθὼν τῷ Πειλάτῳ ἠτήσατο τὸ σῶμα τοῦ Ἰησοῦ,
ἐκέλευσεν ἀποδοθῆναι.	46 καὶ ἀγοράσας σινδὸνα καθελὼν αὐτὸν ἐνείλησεν τῇ σινδόνι καὶ ἔθηκεν αὐτὸν ἐν μνήματι ὃ ἦν λελατομημένον ἐκ πέτρας, καὶ προσέκλυσε λίθον ἐπὶ τὴν θύραν τοῦ μνημείου. [Cf v 42 above]	53 καὶ καθελὼν ἐνετύλιξεν αὐτὸ σινδόνι, καὶ ἔθηκεν αὐτὸν ἐν μνήματι λαξευτῷ οὐ οὐκ ἦν οὐδεὶς οὐπω κείμενος.
καὶ προσκυλίσας λίθον μέγαν τῇ θύρᾳ τοῦ μνημείου ἀπῆλθεν. [Cf v 62 below]	καὶ προσέκλυσε λίθον ἐπὶ τὴν θύραν τοῦ μνημείου. [Cf v 42 above]	54 Καὶ ἡμέρα ἦν παρασκευῆς, καὶ σάββατον ἐπέφωσκεν. 55 Κατακοιθῆσασαι δὲ αἱ γυναῖκες, αἰτινές ἦσαν συνεληλυθῆσαι ἐκ τῆς Γαλι- λαίας αὐτῷ,
61 Ἦν δὲ ἐκεῖ Μαριὰμ ἡ Μαγδαληνῆ	47 Ἦ δὲ Μαρία ἡ Μαγδα- ληνῆ	

ΜΑΤΤ 27
καὶ ἡ ἄλλη Μαρία

καθήμεναι ἀπέναντι τοῦ τάφου.

MARK 15
καὶ Μαρία ἡ Ἰωσήτος
ἐθεώρουν
ποῦ τέθειται.

[MARK 16:1]
Καὶ διαγενομένου τοῦ σαββάτου
[ἡ] Μαρία ἡ Μαγδαληνὴ καὶ
Μαρία ἡ [τοῦ] Ἰακώβου καὶ
Σαλώμη

ἠγόρασαν ἀρώματα
ἵνα ἐλθοῦσαι ἀλείψωσιν αὐτόν.
(§181)

LUKE 23

ἐθεάσαντο τὸ μνημεῖον
καὶ ὡς ἐτέθη τὸ σῶμα αὐτοῦ,

56 ὑποστρέψασαι δὲ
ἠτοίμασαν ἀρώματα καὶ μύρα.

Καὶ τὸ μὲν σάββατον ἡσύ-
χασαν κατὰ τὴν ἐντολήν,

180. THE WATCH AT THE SEPULCHRE

ΜΑΤΤ 27:62-66

Τῇ δὲ ἐπαύριον, ἣτις ἐστὶν μετὰ τὴν ἑξαήμερον, συνήχθησαν οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ
Φαρισαῖοι πρὸς Πειλᾶτον 63 λέγοντες Κύριε, ἐμνήσθημεν ὅτι ἐκεῖνος ὁ πλάνος
εἶπεν ἔτι ζῶν Μετὰ τρεῖς ἡμέρας ἐγείρομαι· 64 κέλευσον οὖν ἀσφαλισθῆναι τὸν
τάφον ἕως τῆς τρίτης ἡμέρας, μή ποτε ἐλθόντες οἱ μαθηταὶ ἢ κλέψωσιν αὐτόν καὶ εἰπωσιν
τῷ λαῷ Ἡγέρθη ἀπὸ τῶν νεκρῶν, καὶ ἔσται ἡ ἐσχάτη πλάνη χείρων τῆς πρώτης.
65 ἔφη ἢ αὐτοῖς ὁ Πειλᾶτος Ἐχετε κουστῶδιαν ὑπάγετε ἀσφαλίσασθε ὡς οἴδατε.
66 οἱ δὲ πορευθέντες ἠσφαλίσαντο τὸν τάφον σφραγίσαντες τὸν λίθον μετὰ τῆς
κουστῶδιας.

WH mg: Mt 27:64 αὐτοῦ 65 δι

PART VI
 APPEARANCES IN JERUSALEM AND GALILEE

181. THE RESURRECTION MORNING

MATT 28:1-10	MARK 16:1-8 [[9-11]]	LUKE 24:1-12 [LUKE 23:56a]
<p>Ὅψέ δὲ σαββάτων,</p> <p>τῇ ἐπιφωσκούσῃ εἰς μίαν σαββάτων,</p> <p>ἦλθεν Ἐμαρία ἡ Μαγδαληνὴ καὶ ἡ ἄλλη Μαρία</p> <p>θεωρῆσαι τὸν τάφον.</p> <p>2 καὶ ἰδοὺ σεισμός ἐγένετο μέγας· ἄγγελος γὰρ Κυρίου καταβάς ἐξ οὐρανοῦ καὶ προσ- ελθὼν ἀπεκύλισε τὸν λίθον καὶ ἐκάθητο ἐπάνω αὐτοῦ. 3 ἦν δὲ ἡ εἰδέα αὐτοῦ ὡς ἀστραπὴ καὶ τὸ ἔνδυμα αὐτοῦ λευκὸν ὡς χιῶν. 4 ἀπὸ δὲ τοῦ φόβου αὐτοῦ ἐσείσθησαν οἱ τηροῦντες καὶ ἐγενήθησαν ὡς νεκροί.</p>	<p>Καὶ διαγενομένου τοῦ σαβ- βάτου</p> <p>[ἡ] Μαρία ἡ Μαγδαληνὴ καὶ Μαρία ἡ [τοῦ] Ἰακώβου καὶ Σαλώμῃ ἠγόρασαν ἀρώματα ἵνα ἐλθοῦσαι ἀλείψωσιν αὐτόν. 2 καὶ λίαν πρωὶ [τῇ] μιᾷ τῶν σαββάτων</p> <p>ἔρχονται ἐπὶ τὸ μνημεῖον [Cf v 1 above]</p> <p>Ἐνατείλαντος¹ τοῦ ἡλίου.</p> <p>[Cf v 1b above]</p> <p>[Cf vv 4, 5 below]</p> <p>3 καὶ ἔλεγον πρὸς ἑαυτάς Τίς ἀποκυλίσει ἡμῖν τὸν λίθον ἐκ τῆς θύρας τοῦ μνημείου;</p>	<p>ὑποστρέψασαι δὲ [Cf v 10 below]</p> <p>ἠτοίμασαν ἀρώματα καὶ μύρα. (§179)</p> <p>τῇ δὲ μιᾷ τῶν σαββάτων ὄρθρου βαθέως ἐπὶ τὸ μνήμα ἦλθαν</p> <p>φέρουσαι ἃ ἠτοίμασαν ἀρώ- ματα.</p>

MATT 28	MARK 16	LUKE 24
[Cf v 2b above]	4 καὶ ἀναβλέψασαι θεωροῦσιν ὅτι ἀνακεκλύσται ὁ λίθος,	2 εὗρον δὲ τὸν λίθον ἀποκεκλισμένον ἀπὸ τοῦ μνημείου,
[Cf vv 2, 3 above]	ἦν γὰρ μέγας σφόδρα. 5 καὶ ἑισελθοῦσαι ¹ εἰς τὸ μνημεῖον	3 εἰσελθοῦσαι δὲ οὐχ εὗρον τὸ σῶμα [[τοῦ κυρίου Ἰησοῦ]]. 4 καὶ ἐγένετο ἐν τῷ ἀπορεῖσ- θαι αὐτάς περὶ τούτου καὶ ἰδοὺ ἄνδρες δύο ἐπέστησαν αὐταῖς ἐν ἐσθῆτι ἀστραπτούση.
5 ἀποκριθεὶς δὲ ὁ ἄγγελος εἶπεν ταῖς γυναῖξιν Μὴ φοβεῖσθε ὑμεῖς, οἶδα γὰρ ὅτι Ἰησοῦν τὸν ἐσταυρωμένον ζητεῖτε ¹	εἶδον νεανίσκον καθήμενον ἐν τοῖς δεξιοῖς περιβεβλημένον στολὴν λευ- κὴν, καὶ ἐξεθαμβήθησαν.	5 ἐμφόβων δὲ γενομένων αὐτῶν καὶ κλινουσῶν τὰ πρόσωπα εἰς τὴν γῆν
6 οὐκ ἔστιν ὧδε, ἠγέρθη γὰρ καθὼς εἶπεν ¹	6 ὁ δὲ λέγει αὐταῖς Μὴ ἐκθαμβεῖσθε· Ἰησοῦν ζητεῖτε τὸν Ναζαρηνὸν τὸν ἐσταυρωμένον ¹	εἶπαν πρὸς αὐτάς Τί ζητεῖτε τὸν ζῶντα
δεῦτε ἴδετε τὸν τόπον ὅπου ἔκειτο ¹ 7 καὶ ταχὺ πορευθεῖσαι εἶπατε τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ	ἠγέρθη, οὐκ ἔστιν ὧδε ¹	μετὰ τῶν νεκρῶν; 6 [[οὐκ ἔστιν ὧδε, ἀλλὰ ἠγέρθη.]]
ὅτι ἠγέρθη ἀπὸ τῶν νεκρῶν, 7 ἀλλὰ ὑπάγετε εἶπατε τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ καὶ τῷ Πέτρῳ ὅτι	ἴδε ὁ τόπος ὅπου ἔθηκαν αὐτόν ¹ 7 ἀλλὰ ὑπάγετε εἶπατε τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ καὶ τῷ Πέτρῳ ὅτι	μνήσθητε ὡς ἐλάλησεν ὑμῖν ἔτι ὧν ἐν τῇ Γαλιλαίᾳ, 7 λέ- γων τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου ὅτι δεῖ παραδοθῆναι εἰς χεῖρας ἀνθρώπων ἁμαρτωλῶν καὶ σταυρωθῆναι καὶ τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ ἀναστῆναι.

WH mg: Mk 16:5 ἐλθοῦσαι

Lk 24:6 οὐκ . . . ἠγέρθη: om D 5 1t

MATT 28

καὶ ἰδοὺ προάγει ὑμᾶς
εἰς τὴν Γαλιλαίαν,
ἐκεῖ αὐτὸν ὄψεσθε·
ἰδοὺ εἶπον ὑμῖν.
8 καὶ ἀπελθοῦσαι ταχύ
ἀπὸ τοῦ μνημείου
μετὰ φόβου καὶ χαρᾶς με-
γάλης
ἔδραμον
ἀπαγγεῖλαι τοῖς μαθηταῖς
αὐτοῦ.

9 καὶ ἰδοὺ Ἰησοῦς ὑπήντησεν
αὐταῖς

λέγων Χαίrete· αἱ δὲ προσ-
ελθοῦσαι ἐκράτησαν αὐτοῦ
τοὺς πόδας καὶ προσεκύνησαν
αὐτῷ. 10 τότε λέγει αὐταῖς
ὁ Ἰησοῦς Μὴ φοβεῖσθε·

ὑπάγετε

ἀπαγγείλατε
τοῖς ἀδελφοῖς μου

ἵνα ἀπέλθωσιν εἰς τὴν Γαλι-
λαίαν, κακεῖ με ὄψονται.
[Cf v 1 above]

MARK 16

Προάγει ὑμᾶς
εἰς τὴν Γαλιλαίαν·
ἐκεῖ αὐτὸν ὄψεσθε,
καθὼς εἶπεν ὑμῖν.
8 καὶ ἐξελθοῦσαι ἔφυγον
ἀπὸ τοῦ μνημείου,
εἶχεν γὰρ αὐτὰς τρόμος καὶ
ἔκστασις·

καὶ οὐδενὶ οὐδὲν εἶπαν,

ἐφοβοῦντο γάρ· * * * *

9 [Ἰ]ναστὰς δὲ πρῶτῳ πρῶτῳ
σαββάτου
ἐφάνη πρῶτον
Μαρία τῇ Μαγδαληνῇ,
παρ' ἧς ἐκβεβλήκει ἑπτὰ δαι-
μόνια.

10 ἐκείνη πορευθεῖσα

ἀπήγγειλεν
τοῖς μετ' αὐτοῦ γενομένοις

πενθοῦσι καὶ κλαίουσιν·
[Cf v 7 above]

[Cf vv 1, 9 above]

LUKE 24

8 καὶ ἐμνήσθησαν τῶν ῥημάτων
αὐτοῦ,
9 καὶ ὑποστρέψασαι
[ἀπὸ τοῦ μνημείου]
ἀπήγγειλαν ταῦτα πάντα
τοῖς ἑνδεκα
καὶ πᾶσιν τοῖς λοιποῖς.

10 ἦσαν δὲ ἡ Μαγδαληνῇ
Μαρία καὶ Ἰωάννα καὶ Μαρία
ἡ Ἰακώβου· καὶ αἱ λοιπαὶ
σὺν αὐταῖς ἔλεγον πρὸς τοὺς
ἀποστόλους ταῦτα.

WH mg: Mt 28:7 † . . . †

Mk 16:9-20 with ACDWΘ it vg syr cur pesh al pler; ⲚB 1 it syr sin etc om; L^v 999. 0112 have both the Long and Short Conclusions, cf p. 316 Lk 24:9 ἀπο τοῦ μνημείου: om D 6 it arm.

MARK 16	LUKE 24
<p>11 <i>κάκεινοι ἀκούσαντες ὅτι ζῆν</i> <i>καὶ ἐθεάθη ὑπ' αὐτῆς</i></p> <p>ἠπίστησαν.]]</p>	<p>11 <i>καὶ ἐφάνησαν ἐνώπιον αὐ-</i> <i>τῶν ὡσεὶ λῆρος τὰ ῥήματα</i> <i>ταῦτα,</i> <i>καὶ ἠπίσταν αὐταῖς.</i></p> <p>12 [[<i>Ὁ δὲ Πέτρος ἀνασ-</i> <i>τὰς ἔδραμεν ἐπὶ τὸ μνημεῖον</i> <i>καὶ παρακίψας βλέπει τὰ</i> <i>ὀθόνια μόνα· καὶ ἀπῆλθεν</i> <i>πρὸς αὐτὸν θαυμάζων τὸ γε-</i> <i>γονός.]]</i></p>

182. THE REPORT OF THE WATCH

MATT 28:11-15

Πορευομένων δὲ αὐτῶν ἰδοὺ τινες τῆς κουστωδίας ἐλθόντες εἰς τὴν πόλιν ἀπήγγειλαν τοῖς ἀρχιερέσιν ἅπαντα τὰ γενόμενα. 12 καὶ συναχθέντες μετὰ τῶν πρεσβυτέρων συμβούλιόν τε λαβόντες ἀργύρια ἱκανὰ ἔδωκαν τοῖς στρατιώταις 13 λέγοντες Εἶπατε ὅτι Οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ νυκτὸς ἐλθόντες ἔκλεψαν αὐτὸν ἡμῶν κοιμωμένων 14 καὶ ἐὰν ἀκουσθῆ τοῦτο ἐπι τοῦ ἡγεμόνος, ἡμεῖς πείσομεν καὶ ὑμᾶς ἀμερίμους ποιήσομεν. 15 οἱ δὲ λαβόντες τ ἀργύρια ἐποίησαν ὡς ἐδιδάχθησαν. Καὶ ἰεφημίσθη ὁ λόγος οὗτος παρὰ Ἰουδαίους μέχρι τῆς σήμερον [ἡμέρας].

183. THE WALK TO EMMAUS

[[MARK 16:12, 13]]

LUKE 24:13-35

[[*Μετὰ δὲ ταῦτα*
δυσὶν ἐξ αὐτῶν περιπατοῦσιν

ἐφανερῶθη ἐν ἑτέρᾳ μορφῇ
πορευομένοις εἰς ἀγρόν·

Καὶ ἰδοὺ δύο ἐξ αὐτῶν
ἐν αὐτῇ τῇ ἡμέρᾳ

ἦσαν πορευόμενοι εἰς κώμην
ἀπέχουσαν σταδίους ἐξήκοντα
ἀπὸ Ἱερουσαλὴμ, ἣ ὄνομα
Ἐμμαούς, 14 καὶ αὐτοὶ ὁμί-
λων πρὸς ἀλλήλους περὶ πάν-
των τῶν συμβεβηκότων τού-
των. 15 καὶ ἐγένετο ἐν τῷ
ὁμιλεῖν αὐτοὺς καὶ συζητεῖν
[καὶ] αὐτὸς Ἰησοῦς ἐγγίσας
συμπεπορεύετο αὐτοῖς, 16 οἱ

WH mg: Mt 28:14 ὑπὸ 15 τὰ | ἐφημίσθη

Lk 24:12 Ὁ δὲ . . . γεγονός (Jo 20:6, 7, 10) with ~~ABLWXΘ~~ al pler; om D 4 It 1 vg

LUKE 24

δὲ ὀφθαλμοὶ αὐτῶν ἐκρατοῦντο τοῦ μὴ ἐπιγνῶναι αὐτόν. 17 εἶπεν δὲ πρὸς αὐτοὺς Τίνας οἱ λόγοι οὗτοι οὓς ἀντιβάλλετε πρὸς ἀλλήλους περιπατοῦντες; καὶ ἐστάθησαν σκυθρωποί. 18 ἀποκριθεὶς δὲ εἰς ὄνόματι Κλεόπας εἶπεν πρὸς αὐτόν Σὺ μόνος παροικεῖς Ἱερουσαλήμ καὶ οὐκ ἔγνωσ τὰ γενόμενα ἐν αὐτῇ ἐν ταῖς ἡμέραις ταύταις; 19 καὶ εἶπεν αὐτοῖς Ποῖα; οἱ δὲ εἶπαν αὐτῷ Τὰ περὶ Ἰησοῦ τοῦ Ναζαρηνοῦ, ὃς ἐγένετο ἀνὴρ προφήτης δυνατὸς ἐν ἔργῳ καὶ λόγῳ ἐναντίον τοῦ θεοῦ καὶ παντὸς τοῦ λαοῦ, 20 ὅπως τε παρέδωκαν αὐτόν οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ ἄρχοντες ἡμῶν εἰς κρίμα θανάτου καὶ ἐσταύρωσαν αὐτόν. 21 ἡμεῖς δὲ ἠλπίζομεν ὅτι αὐτὸς ἐστὶν ὁ μέλλων λυτροῦσθαι τὸν Ἰσραὴλ· ἀλλὰ γε καὶ σὺν πᾶσιν τούτοις τρίτην ταύτην ἡμέραν ἄγει ἄφ' οὗ ταῦτα ἐγένετο. 22 ἀλλὰ καὶ γυναῖκες τινες ἐξ ἡμῶν ἐξέστησαν ἡμᾶς, γενόμεναι ὀρθρῖναι ἐπὶ τὸ μνημεῖον 23 καὶ μὴ εὐροῦσαι τὸ σῶμα αὐτοῦ ἦλθαν λέγουσαι καὶ ὀπτασίαν ἀγγέλων ἑωρακεῖναι, οἱ λέγουσιν αὐτόν ζῆν. 24 καὶ ἀπήλθαν τινες τῶν σὺν ἡμῖν ἐπὶ τὸ μνημεῖον, καὶ εὗρον οὕτως καθὼς αἱ γυναῖκες εἶπον, αὐτόν δὲ οὐκ εἶδον. 25 καὶ αὐτὸς εἶπεν πρὸς αὐτοὺς Ὡ ἀνόητοι καὶ βραδεῖς τῇ καρδίᾳ

[[MARK 16]]

LUKE 24

τοῦ πιστεύειν ἐπὶ πᾶσιν οἷς ἐλάλησαν οἱ προφῆται· 26 οὐχὶ ταῦτα ἔδει παθεῖν τὸν χριστὸν καὶ εἰσελθεῖν εἰς τὴν δόξαν αὐτοῦ; 27 καὶ ἀρξάμενος ἀπὸ Μωυσέως καὶ ἀπὸ πάντων τῶν προφητῶν διερμήνευσεν αὐτοῖς ἐν πάσαις ταῖς γραφαῖς τὰ περὶ ἑαυτοῦ. 28 Καὶ ἤγγισαν εἰς τὴν κώμην οὗ ἐπορεύοντο, καὶ αὐτὸς προσεποιήσατο πορρώτερον πορεύεσθαι. 29 καὶ παρεβίασαντο αὐτὸν λέγοντες· Μείνον μεθ' ἡμῶν, ὅτι πρὸς ἑσπέραν ἐστὶν καὶ κέκλικεν ἤδη ἡ ἡμέρα. καὶ εἰσῆλθεν τοῦ μένειν σὺν αὐτοῖς. 30 Καὶ ἐγένετο ἐν τῷ κατακλιθῆναι αὐτὸν μετ' αὐτῶν λαβῶν τὸν ἄρτον εὐλόγησεν καὶ κλάσας ἐπέδιδου αὐτοῖς· 31 αὐτῶν δὲ διηνοίχθησαν οἱ ὀφθαλμοὶ καὶ ἐπέγνωσαν αὐτόν· καὶ αὐτὸς ἄφαντος ἐγένετο ἀπ' αὐτῶν. 32 καὶ εἶπαν πρὸς ἀλλήλους· Οὐχὶ ἡ καρδία ἡμῶν καιομένη ἦν ὡς ἐλάλει ἡμῖν ἐν τῇ ὁδῷ, ὡς διήνοιγεν ἡμῖν τὰς γραφάς; 33 Καὶ ἀναστάντες αὐτῇ τῇ ὥρᾳ ὑπέστρεψαν εἰς Ἱερουσαλὴμ, καὶ εὗρον ἠθροισμένους τοὺς ἑνδεκα καὶ τοὺς σὺν αὐτοῖς, 34 λέγοντας ὅτι ὄντως ἠγέρθη ὁ κύριος καὶ ὤφθη Σίμωνι. 35 καὶ αὐτοὶ ἐξηγοῦντο τὰ ἐν τῇ ὁδῷ καὶ ὡς ἐγνώσθη αὐτοῖς ἐν τῇ κλάσει τοῦ ἄρτου.

13 κάκεινοι ἀπελθόντες

ἀπήγγειλαν τοῖς λοιποῖς·

οὐδὲ ἐκείνοις ἐπίστευσαν.]

184. THE APPEARANCE TO THE ELEVEN IN JERUSALEM, AND THE COMMISSION OF THE DISCIPLES (LUKE)

[[MARK 16:14]]

[[*"*Τότερον [δέ] ἀνακειμένοις αὐτοῖς τοῖς ἑνδεκα ἐφανερώθη,

καὶ ὠνείδισεν τὴν ἀπιστίαν αὐτῶν καὶ σκληροκαρδίαν ὅτι τοῖς θεασαμένοις αὐτὸν ἐγγηγερμένον [ἐκ νεκρῶν] οὐκ ἐπίστευσαν.]]

LUKE 24:36-49

Ταῦτα δὲ αὐτῶν λαλοῦντων αὐτὸς ἔστη ἐν μέσῳ αὐτῶν [[καὶ λέγει αὐτοῖς Εἰρήνη ὑμῖν]]. 37 Ἰπποθθέντες¹ δὲ καὶ ἔμφοβοι γενόμενοι ἐδόκουν πνεῦμα θεωρεῖν.

38 καὶ εἶπεν αὐτοῖς Τί τεταραγμένοι ἐστέ, καὶ διὰ τί διαλογισμοὶ ἀναβαίνουσιν ἐν τῇ καρδίᾳ ὑμῶν;

39 Ἴδετε τὰς χεῖράς μου καὶ τοὺς πόδας μου ὅτι ἐγὼ εἰμι αὐτός· ψηλαφήσατέ με καὶ ἴδετε, ὅτι πνεῦμα σάρκα καὶ ὅστέα οὐκ ἔχει καθὼς ἐμὲ θεωρεῖτε ἔχοντα. 40 [[καὶ τοῦτο εἰπὼν ἔδειξεν αὐτοῖς τὰς χεῖρας καὶ τοὺς πόδας.]] 41 Ἔτι δὲ ἀπιστούντων αὐτῶν ἀπὸ τῆς χαρᾶς καὶ θαυμαζόντων εἶπεν αὐτοῖς Ἔχετε τι βρώσιμον ἐνθάδε; 42 οἱ δὲ ἐπέδωκαν αὐτῷ ἰχθύος ὀπτοῦ μέρος· 43 καὶ λαβὼν ἐνώπιον αὐτῶν ἔφαγεν.

44 Εἶπεν δὲ πρὸς αὐτοὺς Οὗτοι οἱ λόγοι μου οὓς ἐλάλησα πρὸς ὑμᾶς ἔτι ὦν σὺν ὑμῖν, ὅτι δεῖ πληρωθῆναι πάντα τὰ γεγραμμένα ἐν τῷ νόμῳ Μωυσέως καὶ τοῖς προφήταις καὶ Ψαλμοῖς περὶ ἐμοῦ. 45 τότε διήνοιξεν αὐτῶν τὸν νοῦν τοῦ συνιέναι τὰς γραφάς. 46 καὶ εἶπεν αὐτοῖς ὅτι οὕτως γέγραπται

LUKE 24

παθεῖν τὸν χριστὸν καὶ ἀναστῆναι ἐκ νεκρῶν τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ, 47 καὶ κηρυχθῆναι ἐπὶ τῷ ὀνόματι αὐτοῦ μετάνοιαν ἵνα εἰς ἅφεςιν ἁμαρτιῶν εἰς πάντα τὰ ἔθνη, — ἀρξάμενοι ἀπὸ Ἱερουσαλὴμ· 48 ὑμεῖς ἰδού μάρτυρες τούτων. 49 καὶ ἰδοὺ ἐγὼ ἐξαποστέλλω τὴν ἐπαγγελίαν τοῦ πατρὸς μου ἐφ' ὑμᾶς· ὑμεῖς δὲ καθίσατε ἐν τῇ πόλει ἕως οὗ ἐνδύσησθε ἐξ ἴψους δύναμιν.

185. THE APPEARANCE TO THE ELEVEN IN GALILEE, AND THE COMMISSION OF THE DISCIPLES (MATT)

MATT 28:16-20

Οἱ δὲ ἑνδεκα μαθηταὶ ἐπορεύθησαν εἰς τὴν Γαλιλαίαν εἰς τὸ ὄρος οὗ ἐτάξατο αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς, 17 καὶ ἰδόντες αὐτὸν προσεκύνησαν, οἱ δὲ ἐδίστασαν. 18 καὶ προσελθὼν ὁ Ἰησοῦς ἐλάλησεν αὐτοῖς λέγων

Ἄ' Ἐδόθη μοι πᾶσα ἐξουσία ἐν οὐρανῷ καὶ ἐπὶ [τῆς] γῆς·

19 πορευθέντες οὖν

μαθητεύσατε

πάντα τὰ ἔθνη,

ἵνα βαπτίζοντες αὐτοὺς εἰς τὸ

[[MARK 16:15-18]]

[[καὶ εἶπεν αὐτοῖς

Πορευθέντες

εἰς τὸν κόσμον ἅπαντα

κηρύξατε τὸ εὐαγγέλιον

πάσῃ τῇ κτίσει.

[LUKE 10:22a]

Ἄ' Πάντα μοι παρεδόθη

ὑπὸ τοῦ πατρὸς μου, (§102)

Mt 11:27a

Ἄ' Πάντα μοι παρεδόθη

ὑπὸ τοῦ πατρὸς μου, (§47)

WH mg: Mt 28:19 βαπτίζοντες

Lk 24:47 καὶ ἔθνη ἀρξάμενοι ἀπὸ Ἱερουσαλὴμ ὑμεῖς

Mt 28:19 πορευθέντες οὖν with BWΔΘΠΣ 1. 33. it vg pesh etc; NA al pler om οὖν Mk 16:15 κάκεινοι ἀπελογοῦντε λέγοντες ὅτι ὁ αἰὼν οὗτος τῆς ἀνομίας καὶ τῆς ἀπιστίας ὑπὸ τὸν σατανᾶν ἐστίν ὁ μὴ ἐὼν τὰ ὑπὸ τῶν πνευμάτων ἀέθαρτα τὴν ἀλήθειαν τοῦ θεοῦ καταλαβῆσθαι δύναμιν διὰ τοῦτο ἀποκάλυψον σου τὴν δικαιοσύνην ἣν ἐκέλευς εἰπεῖν τῷ χριστῷ καὶ ὁ χριστὸς ἐκέλευσε προσέλεγεν ὅτι πεπλήρωται ὁ ὄρος τῶν ἐτῶν τῆς ἐξουσίας τοῦ σατανᾶ ἀλλὰ ἐγγίζει ἄλλα διὰ καὶ ὑπὲρ ὧν ἐγὼ ἁμαρτησάντων παρεδόθη εἰς θάνατον ἵνα ὑποστρέψωσιν εἰς τὴν ἀλήθειαν καὶ μηκέτι ἁμαρτησῶσιν ἵνα τὴν ἐν τῷ οὐρανῷ πνευματικὴν καὶ ἀέθαρτον τῆς δικαιοσύνης δόξαν κληρονομήσωσιν ἀλλὰ W Ior καὶ εἶπεν αὐτοῖς: κάκεινοι . . . ἣν Hier

MATT 28

ὄνομα τοῦ πατρὸς καὶ τοῦ υἱοῦ
καὶ τοῦ ἁγίου πνεύματος,
20 διδάσκοντες αὐτοὺς τηρεῖν
πάντα ὅσα ἐνετειλάμην ὑμῖν
καὶ ἰδοὺ ἐγὼ μεθ' ὑμῶν εἰμὶ
πάσας τὰς ἡμέρας ἕως τῆς
συντελείας τοῦ αἰῶνος.

[[MARK 16]]

16 ὁ πιστεύσας καὶ βαπτισ-
θεὶς σωθήσεται, ὁ δὲ ἀπισ-
τήσας κατακριθήσεται. 17
σημεῖα δὲ τοῖς πιστεύσασιν
ἴακουσθῆσεται ταῦτα¹, ἐν τῷ
ὀνόματι μου δαιμόνια ἐκβαλοῦ-
σιν, γλώσσαις λαλήσουσιν τ,

18 [καὶ ἐν ταῖς χερσίν] ὄφεις
ἀροῦσιν

κἂν θανάσιμόν τι πῶσιν
οὐ μὴ αὐτοὺς βλάβῃ,
ἐπὶ ἄρρώστους χεῖρας ἐπι-
θήσουσιν καὶ καλῶς ἔξουσιν.]]

[LUKE 10:19]

ἰδοὺ δέδωκα ὑμῖν τὴν ἐξουσίαν
τοῦ ³“πατεῖν ἐπάνω ὄφειων” καὶ
σκορπίων,
καὶ ἐπὶ πᾶσαν τὴν δύναμιν τοῦ
ἐχθροῦ,
καὶ οὐδὲν
ὑμᾶς οὐ μὴ ἴαδικήσει¹. (§102)

186. THE ASCENSION

[[MARK 16:19, 20]]

[[Ὁ μὲν οὖν κύριος [Ἰησοῦς]
μετὰ τὸ λαλῆσαι αὐτοῖς

¹“ἀνελήμφθη εἰς τὸν οὐρανὸν”

καὶ ²“ἐκάθισεν ἐκ δεξιῶν τοῦ
θεοῦ.”

LUKE 24:50-53

Ἐξήγαγεν δὲ αὐτοὺς ἕως
πρὸς Βηθανίαν, καὶ ἐπάρας
τὰς χεῖρας αὐτοῦ εὐλόγησεν
αὐτούς.

51 καὶ ἐγένετο
ἐν τῷ εὐλογεῖν αὐτὸν αὐτοὺς
διέστη ἀπ' αὐτῶν
[[καὶ ἀνεφέρετο εἰς τὸν οὐρα-
νόν]].

¹ II K 2:11 ² Ps 110 (109):1 ³ Ps 91(90):13

WH mg: Mk 16:17 ταῦτα παρακολουθήσει | καιναῖς

Lk 24:51 καὶ ἀνεφέρετο εἰς τὸν οὐρανὸν with ABCLWXΘ it vg pesh al pler: ⲬD 5 it syr sin om

[[MARK 16]]	LUKE 24
<p>20 ἐκεῖνοι δὲ ἐξελθόντες ἐκήρυξαν πανταχοῦ, τοῦ κυρίου συνεργούντος καὶ τὸν λόγον βεβαιούντος διὰ τῶν ἐπακολουθούντων σημείων. [†]]]</p> <p>ἌΛΛΩΣ</p> <p>[[Πάντα δὲ τὰ παρηγγελμένα τοῖς περὶ τὸν Πέτρον συντόμως ἐξήγγειλαν. Μετὰ δὲ ταῦτα καὶ αὐτὸς ὁ Ἰησοῦς ἀπὸ ἀνατολῆς καὶ ἄχρι δύσεως ἐξαπέστειλεν δι' αὐτῶν τὸ ἱερόν καὶ ἄφθαρτον κήρυγμα τῆς αἰωνίου σωτηρίας.]]</p>	<p>52 καὶ αὐτοὶ [[προσκυνήσαντες αὐτὸν]] ὑπέστρεψαν εἰς Ἱερουσαλὴμ μετὰ χαρᾶς μεγάλης, 53 καὶ ἦσαν διὰ παντὸς ἐν τῷ ἱερῷ εὐλογούντες τὸν θεόν.</p>

WH mg: Mk 16:20 Ἄμην

Short Conclusions of Mk (Πάντα δὲ etc) read by Lv 099.0112 (which contain the Long Conclusion, 20:9-20, also) 274. mg 1 if syr har mg eth codd.

167402

Bib.Lit.

Author Burton, Ernest De Witt and Goodspeed, Edgar J. B.

Title A harmony of the Synoptic Gospels in Greek.

University of Toronto
Library

DO NOT
REMOVE
THE
CARD
FROM
THIS
POCKET

W. J. Hourigan (Jr.)

Acme Library Card Pocket
Under Pat. "Ref. Index File"
Made by LIBRARY BUREAU

